

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

~~Id est Josephus de Antiquitatibus ac de bello Iudaico. et de vita et consuetudine Iudeorum. et de rebus gestis Iudeorum. et de rebus gestis Iudeorum. et de rebus gestis Iudeorum.~~

**Josephus de Anti-
quitatibus ac de
bello Iudaico.**

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

¶ Tabula Rubricarum cuiuscunque capituli singulorum librorum: tam de Antiquitatibus quam de bello iudaico secundum numerum librorum & cartarum.

¶ Incipit Liber primus.

D e creatione calii & terrarum: & de opibus sex die: & requie diei septimi.	Cap. I. Car. I.
De plasmatione prothoplastorum: & de plantatione paradisi: & de introductione Adæ & Eue in ipsum.	cap. II. car. II.
De transgressionem prothoplastorum: & de eiectione eorum de paradiso.	cap. III. car. II.
De interfectione Abel per Cain: & de pena qua multatus est Cain: & de duabus columnis latericia & lapidea: in quibus conscripserunt filii Adam omnem disciplinam rerum celestium quam per se adinuenerunt.	cap. IIII. car. II.
De inundatione diluuii super terram: & ubi Noe saluatus est cum generatione sua per arcam.	cap. V. car. II.
Noe post diluuium oblati domino hostiis. orat nullam aquarum inundationem ulterius induci super terram.	cap. VI. car. III.
Deus annuit precibus noe: arcum pluuialem designans ei in testimonium foederis.	cap. VII. car. III.
De morte noe: & de filiis eius.	cap. VIII. car. III.
De nebroth filio chæ: & de ædificatione turris: & de discordia diuersarum linguarum.	cap. IX. car. III.
De dispersione gentium in uniuersas terras: post ædificationem turris.	cap. X. car. III.
De filiis iaphet filii noe: & de gentibus quæ per eos institutæ sunt.	cap. XI. car. III.
De filiis cham filii Noe: & de gentibus per eos institutis.	cap. XII. car. III.
Noe inebriatus: nudatus: irrisus: irrisorem filium maledictioni subdit: fratribus eius maledictum patris effugientibus.	cap. XIII. car. III.
De filiis Sem filii Noe: seu de gentibus per ipsos institutis: & de ortu abraæ.	cap. XIII. car. III.
Abraam secundum præceptum domini de chaldaea migrat in chananeam.	cap. XV. car. III.
Abraam fame opprimente chananeam: ægyptum ingreditur: ubi dignus & clarus habetur: disciplinam arismetrix: & astrologiæ: contradens ægyptiis: a quibus iterum regressus in chananeam: partitur terram cum loth cognato suo.	cap. XVI. car. V.
Sodomite congressi cum assyriis prælio vincuntur: uicti captiui abducuntur: cum quibus loth captiuus abducitur.	cap. XVII. car. V.
Abraam irruens in assyrios: loth & captiuos sodomitarum eripuit: cui regresso occurrit rex sodomitarum: & melchisedech rex solimorum: deinde accepto promisso diuino de posteritate: genuit ismael: ipseque circumcissus est precipiente domino: & ismael: totaque domus eius.	cap. XVIII. car. V.
De abraam quomodo tres angelos suscepit: a quibus audiuit & Saram filium pituram: & sodomitarum euerione: & de loth: qui & ipse suscepit angelos hospicio: & de euerione sodomorum simul de eruptione loth cum lota domo eius: & quomodo uxor loth conuersa est in statuam salis: cum respicit ciuitatem pereuntem: & de commixtione filiarum cum patre.	cap. XIX. car. V.
Quomodo abraam migravit in gerara: & abimelech adamauit Saram uxorem abraæ: sed correptus a domino: reddidit eam ipsi intactam: & de natiuitate ysaac.	cap. XX. car. VI.
Quomodo abraam monente sara: & precipiente domino emisit a se agar cum filio ismaele.	cap. XXI. car. VI.
Abraam accepit mandatum a domino de immolatione ysaac.	cap. XXII. car. VI.
De morte sara & sepultura ipsius: post cuius mortem abraam accepit ceturam uxorem.	cap. XXIII. car. VI.
Quomodo ysaac quadragenarius duxit uxorem rebecca.	cap. XXIII. car. VII.
Abraam moritur: & sepelitur in Ebron cum sara coniuge sua.	cap. XXV. car. VII.
De conceptu uel partu rebecca: & quomodo Ysaac peregrinatus est in gerariis tempore famis: & quomodo cum seniuisset: & caligaret oculi eius. benedixit iacob cum putaret se benedicere esau.	cap. XXVI. car. VII.
Iacob timens fratrem fugit ad laban in Mesopotamiam: ubi filias Laban Lyam & Rachel accepit uxores: cum ancillis earum bala & zelphæ: ex quibus filios. XII. genuit: & unam filiam: quæ regresso iacob de mesopotamia ad chananeam: uiolata est a Sichem filio emmor regis sicimorum: quare indignati fratres eius totam ciuitatem percusserunt in ore gladii.	cap. XXVII. car. VII.
Moris Ysaac in Ebron: & sepultura filius suis: rebecca uxore prius defuncta.	cap. XXVIII. car. IX.

¶ Incipit Liber secundus.

¶ Quomodo Esau & iacob Ysaac filii habitacula dimiserunt: & Esau quidem idumeam tenuit: iacob autem chananeam.

¶ Quomodo ioseph iunior filiorum iacob somniis ei demonstratis foelicitatem futuram in uiam sustinuerit fratrum.

¶ Quomodo idem ipse in Egyptum uenundatus a fratribus propter odium quod habebant in eum: factusque insignis & clarus: ibi fratres habuit subiectos.

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

Jacob audito quia Ioseph uiueret in Egypto: & clarus ibi haberetur: descendit ad eum cum tota domo sua. cap. iiii. car. xiii.
 De morte Iacob & de sepultura qua sepultus est i Ebron a filiis: de morte quoq; Ioseph & fratrum eius. cap. v. car. xiiii.
 De oppressione filiorum israel i aegypto per Pharaonem: & de natiuitate Moyfi quem educauit filia Pharaonis: & adoptauit sibi in filium: & de sacroq; scriba qui uoluit interficere puerum concupiscantem coronam regis: quam puero rex imposuerat. cap. vi. car. xiiii.
 Postq; creuit Moyses iniunctum est ei bellum aethiopicum: ubi copulata est filia regis aethiopum in matrimonio. Vnde odium & inuidiam magnam contraxit aegyptiorum. cap. vii. car. xv.
 Moyses cognitis insidiis regis aegypti latenter effugit & ueniens in madiam: habitauit cum raguele sacerdote: cuius filiam accepit uxorem. cap. viii. car. xv.
 De rubo q; uidebat Moyfi qsi arderet: q; tamen non comburebat: ubi audiuit mandatum diuinum ut reuertens in aegyptum: liberaret filios israel de oppressione aegyptiorum. cap. ix. car. xv.
 Moyses regressus est in aegyptum secundum mandatum domini: ubi faciens signa & prodigia maxima eduxit filios israel de aegypto in manu ualida. cap. x. car. xvi.
 Quomodo aegyptii poenitentia ducti q; dimississent filios israel: insecuti sunt eos usq; ad mare rubrum: q; diuisum uirga Moyfi praecipiente domino: ingressi sunt filii israel: & sicco uestigio transierunt illud: aegyptii autem persequentes ingressi sunt post eos: sed reuertente mare in seipsum: suffocati sunt fluctibus. cap. xi. car. xvii.

Incipit Liber tertius.

Quomodo Moyses populum ex aegypto sumens duxit ad montem Syna: multo itinere fatigatum. cap. i. car. xvii.
 Quomodo pugnares cum haebreis Amalechite & qui cum eis erant deuicti sunt: & israel praedam hostium perceperunt. cap. ii. car. xviii.
 Quia socer suum ietio Moyses ad se uenire ad montem Syna libenter excepit. cap. iii. car. xix.
 Quomodo persuasit ei: ut distribueret populum per millenarios & centenarios qui prius indiginatus erat. cap. iiii. car. xix.
 Quomodo haec singula fecit Moyses socero monente. cap. v. car. xix.
 Quo Moyses ascendit in Syna montem: acceptaq; a deo leges: haebreis dedit. cap. vi. car. xix.
 De tabernaculo qd fecit Moyses i deserto ad honorem dei: ut replum esse uideret. cap. vii. car. xx.
 De arca qualiter facta sit: in qua tabulas legis collocauit. cap. viii. car. xxi.
 De mensa propositiois: in q; o septimana duodecim panes azimi ponebant. cap. ix. car. xxi.
 De candelabro aureo: & altari interiori & exteriori. cap. x. car. xxi.
 Quae sunt uestimenta sacerdotum & pontificis. cap. xi. car. xxi.
 Quo Aaron eligitur in sacerdotem: & quo Moyses purificauerit tabernaculum & sacerdotes: & quemadmodum de festiuitatibus: & singulis diebus fuerit constitutum. cap. xii. car. xxii.
 Quia Moyses procedens a monte syna cum populo: eduxit eum ad locum qui dicitur eserioth: ubi murmurantibus filiis israel pro desiderio carnum dominus immisit coturnices: & de plaga quae secuta est esum carnum. cap. xiii. car. xxiii.
 Quo exinde Moyses duxit populum ad fines chananeorum: unde misit exploratores. xii. q; considerarent eorum regiones & ciuitates: q; reuerii post quadraginta dies: terrorem & metum incusserunt filiis israel: quasi non possent expugnare chananeos: unde illi in desperationem adducti consilio inito decreuerunt redire in aegyptum: Moysen & Aaron intereptos: qre iratus non eos sed filios eorum terram repromissiois iraturos: ipsos autem p. xl. annos i deserto pdixit esse morituros. cap. xiiii. car. xxiiii.

Incipit Liber quartus.

Bellum haebreorum absq; noticia Moyse contra chananeos gestum: atq; deuictum. cap. i. car. xxv.
 Seditio chore & plebis contra Moysen & fratrem eius de sacerdotio. cap. ii. car. xxv.
 Quemadmodum Moyses instituit decimas dare leuitis & sacerdotibus: & de morte Marie & Aaron primi sacerdotis domini: cui successit Eleazarus filius ipsius. cap. iii. car. xxvii.
 Quemadmodum commiserunt seon & ogres amorreorum bellum: uicitq; eos Moyses & filii israel. cap. iiii. car. xxvii.
 De balach moabitae rege: seu de Balaam propheta cuius asina humana loquela usa est: q; post benedictiones quibus benedixit filiis israel consilium dedit balach qualiter seduceret populum per mulieres madianitas: & de ultione quae secuta est: & seductos haebreos: & seductores madianitas: & ubi Moyses iosue successorem sibi constituit. cap. v. car. xxvii.
 Moyses alloquitur populum ante mortem suam: & tradidit ei librum legis: & quemadmodum ab hominibus est ablatum. cap. vi. car. xxix.

DE ANTIQ_VITATIBVS TABVLA

¶ Incipit Liber quintus.

¶ Quō Iesus duxit hæbreos exercitū: & dū pugnasset cōtra chananeos: & deuicisset terrā eorū p̄ fortēs fūniculogē ē p̄tius: & de morte ipsius ioh̄is: & p̄ōficis eleazari. Cap.i.Car.xxxiii.

Quō moriēte duce: filii israhel foelicit aliq̄to tpe pugnaueret cōtra chananeos. c.ii.car.xxxv.

Quō propedente tempore israhelite transcēdentes patrias leges ad gr̄ades erumnas deducti sunt: & seditione facta: adinuicē pugnauerūt: huiusmodi causa pro qua deleta est tribus beniamin p̄ter ducentos uiros. cap.iii.car.xxxvi.

Quō post hanc afflictionē israhelite rursus ip̄e agentes: opprimunt a chananeis: & a cursato rege assirioꝝ cui seruiert annis octo sed postea libertas eis restituta est p̄ Zenizē restituta beli filiis: principate annis quadraginta: q̄ apud finicas dicitur iudex. cap.iiii.car.xxxvii.

Quō rursus populus noster annis.x.& octo seruiert moabitis: & a quodā Aoth noie seruūtute priuatus sit eo principatum annis.lxxx.tenente. cap.v.car.xxxvii.

Quō chananeis eos in seruitutē redigētibz p̄ annos.xx.liberati sunt per barachū & deborā qui eorum principes fuerunt. cap.vi.car.xxxvii.

Quō pugnātes amalechite cōtra israhelitas uicerūt: eorūq̄ puinciā affixerūt annis septē quos liberauit dominus p̄ gedēon: q̄ sup̄ populum fuit annis quadraginta. cap.vii.car.xxxvii.

Quō Abimelech filius Gedeōis ex cōcubina mortuo patre arripuit p̄cipatū: interfectis cūctis fratribz suis excepto uno: & de p̄na quā exsoluit p̄ fraterna cæde. cap.viii.car.xxxviii.

Quō israhelite relinquentes legem dei opprimunt ab ammonitis: quos liberauit dominus p̄ septē galaaditem qui tenuit p̄cipatū per sex annos. cap.ix.car.xxxviii.

Prænunciatio natiuitatis Sanson: & fortitudo eius: & quantorum malorum auctor fuerit palestinis. cap.x.car.xxxix.

Post mortē Sāson p̄fuit israhelitis beli sacerdos & de no emi uxore elimelech: seu de ruth moabitide: quā duxit uxore boos: pater obed patris iesse: patris Dauid. cap.xi.car.xli.

De ortu samuel p̄phetæ: q̄ p̄dixit cladē israheliticā: filioꝝ beli sacerdotis p̄ditionē. c.xii.ca.xli.

Quō filii israhel pugnātes cū palestinis cesi sunt: filii beli sacerdotis i bello pereūt: arca dei capta abducit: ipse sacerdos cōpto qd̄ factū est: de sella corruēs: mortuus est: cū tenuisset p̄cipatū xl.annis. Continet hic liber tēpus ānoꝝ quadringentōꝝ septuaginta sex. cap.xiii.car.xli.

¶ Incipit Liber sextus.

¶ Interitus Palestinorum & terræ eoz: per iram dei propter arcam quæ ab eis fuerat capta: & quemadmodum eam remiserunt ad hæbreos. Cap.i.Car.xli.

Quemadmodum Palestinorum exercitus super eos uenerit: & de uictoria hæbreorum: quam ducatu Samuelis p̄phetæ adepti sunt. cap.ii.car.xli.

Quod Samuel p̄p senectutē esse infirmus: suis filiis res desp̄andas inidixit. cap.iii.car.xli.

Quod dū illi p̄cipatū bene nō regerent: populus per irā petiuit regem. cap.iiii.car.xli.

Prælium Saul sup̄ amonitaz gentē: & uictoria hostiūq̄ uastatio. cap.v.car.xlii.

Quēadmodū denuo Palestini pugnantes deuicti sunt ab hæbreis. cap.vi.car.xlii.

Bellum & uictoria Saul cum Amalechitis. cap.vii.car.xlii.

Quia præuaricante Saul mandata p̄phetæ Samuel: alius rex Dauid iubente deo latenter est factus. cap.viii.car.xlv.

Quēadmodū denuo pugnauerūt Palestini aduersus hæbreos adhuc regnāte Saul & monomachia dauid cū golia: q̄ palestinogē erat eximius: eiusq̄ p̄ptio & defectio palestinogē. c.ix.car.xlv.

Quēadmodū miratus Saul fortitudinē Dauid: ei suā filiā copulauit. cap.x.car.xlvi.

Quēadmodū post hæc suspectū Dauid sibi rex Saul p̄imere festinauit. cap.xi.car.xlvi.

Quia sapius Dauid per Saul periculum mortis passus effugit: & secundo eum super se ueniētem habens potestatem noluit interficere. cap.xii.car.xlvii.

Quemadmodum castrametantibus Palestinis: iterum hæbrei bello deuicti sunt: & rex eorum Saul pugnando mortuus est una cum filiis. cap.xiii.car.xlix.

¶ Incipit Liber septimus.

¶ Quomodo Dauid quidem super unam tribum in Ebron ciuitate regnauit: & super aliam multitudinem filius Saul. Cap.i.Car.li.

Quia eo interfecto dolo amicorum omne regnum Dauid accepit. cap.ii.car.lii.

Quō obsidens Hierosolimā Dauid: & capiēs ciuitatē: expulit qd̄ ex ea chananeos: & iudæos in ea constituit: & de amicitia facta inter ipsum: & irā tyri regem. cap.iii.car.lii.

Quod secūdo pugnantes contra se palestinos i hierosolimis uiciti: & de arca dei decariathia.

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

rim in hyerosolimam deducta.

Pugna quā habuit Dauid contra Palestinos & moabitas: & adrazarum regem: & damascenos: atq; victoria: & de amicitia facta inter ipsum & thou regem.

Quō contra amonitas: & mesopotamēnos pugnauerit ac praeualuerit.

Quoniam Dauid concubuit cū bethsame: uxore uriae: & ipsum uriam fecit occidi gladio filio sum amon: & de uerbo nathan ad eum missi pro peccato quod cōmiserat.

Quoniam ammon filius Dauid: mixtus est sorori suae thamar: pro qua re absolon frater eius interfecit eum: & de fuga absolon: & reuocatione ipsius ad patrem.

Quō Dauid domesticis contra eum seditionē facientibus a filio sit expulsus: uero dū pugnet cōtra suum patrem absolon cum exercitu suo deperiit.

Quō post mortem absolon Dauid reuersus est ad regnū: & ad sedem regni hyerosolimā: & de seditione quā mouit contra eum seba filius bochri.

De expiatione sceleris: qd cōmisit Saul in gabaonitas: cuius cā facta est fames in puincia: & de filiis aduersus palestinos foeliciter gestis: seu de fortibus Dauid.

Quomodo rex Dauid iussit dinumerare populum contra mādaturū domini: & de plagis quae secuta est transgressionem.

Rex Dauid foeliciter uiuēs in regno salomoni filio mādauit de aedificatiōe tēpli & quātā materiā ei auri & argenti lapidūq; p̄cioloz p̄parauerit ad tēpli aedificium.

Quō rex Dauid senex factus & frigidus per adolescentulā uirginem noie abisāg calefactus est & de adonia filio Dauid qui usurpauit sibi imperium: & quoniam Salomon unctus est in regem iubente Dauid patre eius: cui rursus mandauit aedificationem templi: dans ei descriptionem & cōstitutionem aedificii.

Rex Dauid sciēs se moriturus: & uocās filiū suū Salomonē: plenius instruxit eū de obseruatione mandatorū dei: & de his quos nouerat poena dignos: post hoc mortuus est & sepultus a filio suo Salomone: & multae diuitiae cū eo sunt reconditae.

Incipit Liber octauus.

Quomodo Salomon suscepit regnum: & peremit.

De sapientia eius & intellectu: atq; diuitiis.

Quō primus in hyerosolimis aedificauit templum: & de praeuaricatione qua praeuaricatus est circa senectutem: simul & de obitu ipsius.

Quō subiectoz quendā hieroboā fecerūt sibi regē decem tribus recedētes a domo Dauid: & in duabus tribubus regnauit filius Salomonis roboam.

Quia sēsāch aegyptioz rex castrametatus est cōtra hyerosolimam: & ciuitate deuicta: diuitias eius transmigravit in aegyptum.

Bellum hieroboā regis israhel cōtra filiū roboā abiā: & triūphus abiz.

Quia generationē oēm hieroboā qdā noie baasā p̄mēs: ipse tenuit p̄cipatū.

Bellū aethiopū cōtra hyerosolimitas: regnāte sup eos alā: & cades aethiopū.

Quia ḡstatiōe baasā p̄ptaregnauit sup israelitas amari: & post eū fili⁹ eius achab.

Quomodo regnante Achab prophetauit Helyas: & de signis quae fecit: & quia discipulum elegit Elizeum.

De morte naboth & agri eius possessiōe iniusta: & qa adath damasci & syria rex secūdo Zhab pugnaui & uictus ē: & de religiōe seu gloriā iofaphat regis hyerosolimoze.

Quō Achab cōtra syros pugnādo deuictus est: & ipse disperiit.

Incipit Liber nonus.

Quemadmodum castrametatus est iofaphat contra moabitas: & domino pugnante mirabiliter sine praelio uicerit eos.

De ochozia rege hisrahelitag: seu de mirabilibus heliae propheta: & q sublat⁹ est ab hominibus: relinquens discipulum Helizeum.

Rex iorā rex iofaphat: & rex idumeaz castra mouētes cōtra moabitas: depopulati sunt terram eoz: & de morte iofaphat: seu de mirabilibus helysei propheta.

Castra syroz & damasci cōtra iorā regem israelitag: & quō ipse obsessus in samaria piculum famis & obsidionis inopinabiliter & mirabiliter euitauerit: & de morte adezer regis damasci: cui successit azahel seruus eius: qui multis malis affecit israel.

Quō equocus regis israel iorā rex hyerosolimoze: rerum apice potitus post iofaphat & fratres & paternos amicos occiderit: q faciente iniquitate: idumea recessit ab eo: & irruentibus sup eū arabibus: domus eius uxores & filii piter corruerunt postq calamitatē & ipse mortuus est: cui successit fi

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

lius q solus euaserat: nomine ochozias alias ahazias;

cap.v.car.lxxiii.

Quia ioram rex israel mortuus est a principe equitatus nomine hieu interfectus: simul & hyerosolimoz rex ochozias alias ahazias: qui hieu mortuo ioram regnavit in samaria: & exterminauit domū ahab: & culturam baal cum sacerdotibus eius: quare accepit repromissum: filios eius eē regnatos usq in quartam generationem.

cap.vi.car.lxxiiii.

Quia ahab regis filia noīe athalia: alias otholia: post mortē filii sui ochoziæ hyerosolimis impetrauit: quā interficiēs pōtifex ioiadas: filiū ochoziæ ioas constituit regem.

cap.vii.car.lxxv.

Castra azael regis damascenoz sup israelitas: & quemadmodū uastata eoz puincia & ciuitate samaria: rursus post breue tēpus castrametatus cōtra hyerosolimitas: multasq pecunias ab eorum rege pēpiens: remeauit in damascū: & de morte helylēi prophetæ: seu de uirtute quā ostēdit post mortem: in mortuo suscitato.

cap.viii.car.lxxv.

Quia amasias hyerosolimoz rex castrametatus cōtra idumeos & amalechitas: deuicit eos: & de contemptu ipsius in dominum.

cap.ix.car.lxxvi.

De uindicta quæ secuta est eum per ioas regem israelitaz: qui pugnans deuicit eum: & captū duxit hyerosolimam: ubi destructa parte muri: & ablatis thesauris: regem a captiuitate resoluit: & regressus est samariam.

cap.x.car.lxxvi.

Bellum hieroboā regis israelitaz cōtra syriā: & historia ionæ pphetæ: & de ozia filio amasiaz rege hyerosolimoz: quō gentes in circuitu positas subiugaret: & quam clarus fuerit: q tamen uendicans sibi honorē pontificali lepra percussus est: & deficiens obiit.

cap.xi.car.lxxvi.

De malis quæ puenerūt israelitis sub diuersis regibus: a diuersis regibus assyrioz: & de ioathā oziz filio rege hyerosolimoz: & de pphetia naum prophetæ.

cap.xii.car.lxxvii.

De malis q passus est rex achaz arasin rege syriæ: & phaceia rege israel: qre misit nūcios ad regem assyrioz petens ab eo solatiū: q ueniens damascū coepit: rasin regē eius occidit damascenos trāstulit: & assyrios in damasco constituit israelitas quoz grauiter afflixit.

cap.xiii.car.lxxvii.

Quia rex assyrioz oziā regē israel fecit sibi tributariū: & de ezechia filio achaz rege hyerosolimoz q iustus fuerit & religiosus: & quia spreuit regem assyrioz.

cap.xiiii.car.lxxviii.

Quomō salmanazar rex assyrioz castrametatus contra samaria: annis tribus eam obsidēs cepit: regem eius oziā captū abduxit: decem tribus de terra israel transmigravit: in mediam & perli- dam gentes alienigenas posuit in samaria.

cap.xv.car.lxxviii.

¶ Incipit Liber decimus.

¶ Bellū regis assyrioz Sēnacherib cōtra hyerosolimā: & Ezechiaz regis oppōsio

ca.i.car.lxxix.

Quemadmodum deperit assyriorum exercitus una nocte: & rex eorum domi reuersus. filio- rum insiditis interemptus est.

cap.ii.car.lxxix.

Quomō Ezechias infirmatus usq ad mortē qndecim annis adiectis sibi a domino supuixit cū pace degens postea defunctus reliq successorē regni manassen.

cap.iii.car.lxxix.

Quia castrameteri contra eum chaldei & babylonii reges: & captum agentes duxerunt in ba- byloniam: & multo tempore ibidem retinentes: miserūt rursū eum in regnum & de iosia rege: quem religiosus & iustus fuerit.

cap.iiii.car.lxxx.

Quomodo ægyptiōz regem Nechaon agentem exercitum cōtra babylonios: & p iudā iter faciētem prohibuit rex iosias: pugnaq cōmissa uulneratus reductus in hyerosolimam defunctus est: cuius filium ioacham regem hyerosolimitē fecerunt.

cap.v.car.lxxxi.

Quemadmodū congressus est Nechaon contra babyloniaz regē circa Eufratē fluuiū: & reuer- tens in ægyptū: uocatum ad se ioachā regem hyerosolimoz filiū. iosiaz uinctū duxit in ægyptū. fratrē uero eius Helyachim i hyerosolimis cōstituit regē: mutās ei nomē ioachī.

ca.vi.car.lxxxi.

Bellum Nabuchodonosor regis babyloniorum cōtra Nechao regem ægypti: quo deuicto: & omni syria sibi subiugata: quæ ante sub rege ægypti erat: uenit hyerosolimam: & regem eius io- achim fecit sibi tributarium.

cap.vii.car.lxxxi.

Quō tertio āno post discessū regis babylōis: ioachī denuo ægyptios ē secutus: cui pphetauit hie- remias de pditōe sua & citatis futura p regē babylōis: q & euenit: nā nō post multū tps Nabucho- donosor castrametatus cōtra eū: & susceptus itra citatē: ioachī qdē pemit: filiū uero eius ioachī cō- stituit regē: & multos captiuos duxit i babylonē: iter quos erat ezechiel ppheta.

c.viii.car.lxxxi.

Quō pnia ductus rex babylōis: eo q ioachī fecisset regē: misso exercitu: eū i hyerosolimis obse- dit: q accepto iureiurādo: ut nihil pareret mali: nec ipse: nec citas matrē & amicos tradidit obsides: sed rex babylōis rupit iusiurādū: nā regē cū matrē & amicis: simul ēt cū oī iuuetute ciuitaris uin- ctū pcepit ad se adduci: patruū uero eius sedechiā regē cōstituit in hyerusalē.

cap.ix.car.lxxxi.

Quomodo etiā hunc audiens ægyptiis præbere solatia: & amicitias cū eis habere castrameta- tus contra hyerosolimam: forti eam obsessione coepit: & incēso templo sedechiam & populū mi- grauit in babylonā: in qua transmigratione fuerunt: Daniel: Ananias: Azarias: Misael: uisā quoz sancta: quæ erant in ministerio templi asportata sunt.

cap.x.car.lxxxi.

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

Quomodo Godoliam præfecit prouinciæ rex babylonis:quo percusso a quodam ismaele:timentes reliquæ israel regem babylonis: intrauerunt ægyptum quod nõ cessit eis in prosperum: nam rex babylonis post tempus itrauit ægyptum cum manu ualida:& subuertit eam: iudeos uero qui illo fugerant:captiuos duxit in babyloniam. cap.xi.car.lxxxvii.

Visio somniorum Nabuchodonosor:& interpretatio eorum per danielẽ: trium quoq; pætorum in fornacem immisso: sed nulla lesio. cap.xii.car.lxxxviii.

Regem babyloniorum iuicem successio:& per mortem ablatõ regni babylonici sub Balthazare per Cyrum & Darium subuersio. cap.xiii.car.lxxxix.

Daniel sub Dario in lacum leonum immisso: sed nulla lesio honor & claritas Daniel & prophetiæ eius. cap.xiiii.car.lxxxv.

¶ Incipit Liber.XI.

Qualiter Cyrus perfarum rex iudeos a babylonia ad propriam redire terram:& templum reedificare præcepit:dans eis pecunias. Cap.i.Car.lxxxvi.

Quõ prohibuerunt eos pñdes regis:templũ reedificare impediẽtes. cap.ii.car.lxxxvi.

Qualiter defuncto Cyro filius eius Cambises accipiens regnũ interdixit omnino iudeis templum reconstruere. cap.iii.car.lxxxvi.

Quia Darius rex Perfarum Istaspis filius honorauit gentem iudeorum:& templum eius ædificauit. cap.iiii.car.lxxxvi.

Quia post ipsum filius eius Xerxes familiariter iudeos tractauit. cap.v.car.lxxxviii.

Quomodo regnante Artaxerxe:gens iudaica pœne cuncta deleta est. cap.vi.car.lxxxix.

Qualiter Vagosus dux Artaxerxis:unioris multa in iudeos iniuriosa misit. cap.vii.car.xcii.

Quãta iudeis rex macedonũ Alexander bona fecit:postq̃ iudæã obtinuit. cap.viii.car.xcii.

¶ Incipit Liber.XII.

¶ Ut Ptolomæus filius Lagi fraude uel dolis capiens hyerosolimam uel iudæam multos mītrauit ad ægyptum. Cap.i.Car.xciii.

Qualit̃ filius eiusdẽ Ptolomæi q̃ Philadelphus appellatus ẽ: leges iudeorũ i græcã trāstulit lĩguã:multosq; captiuos eleazaro pñcipi sacerdotũ dõauit:& ornãmẽta deo dñouit. c.ii.car.xciii.

Quemadmodum honorauerũt reges Asyæ gentem iudeorũ: ciuesq; multos ex ipsis in subiectis suis ciuitatibus statuerunt. cap.iii.car.xcy.

De infœlicitate iudeorum quam postea emendauit Ioseppus filius Tobia:componens amicitias cum Ptolemæo cognomine epiphane. cap.iiii.car.xcvi.

De amicitiiis lacedæmoniõũ factis cũ Onia pñcipes sacerdotũ iudeæ gẽtis. cap.v.car.xcvii.

Seditto potentium in inuice in iudeorum:quorum quidam trāsierunt ad Antiochum epiphane leges patrias relinquentes:ipse autem Antiochus exercitum ducens:& hyerosolimam ciuitatẽ: templumq; uastauit. cap.vi.car.xcviii.

Qualiter uetante Antiocho iudeos patriis uti legibus: mathathias filius ioannis regem contempsit:& ducem Antiochi interemit. cap.vii.car.xcviii.

De morte mathathia:qui ualde senex defunctus:filiis suis gubernationem reliquit:ex quibus iudas machabeus principatum adeptus:adiuuantibus fratribus inimicos a prouincia expulit:trāsgressores iudeos puniuit:terram suam ab omni malo purgauit. cap.viii.car.xcix.

Quemadmodum duces Antiochi Appollonius & Seron congressi cum iuda:uicti interierũt:& quia Antiochus lisiæ cuidam gubernationem regni relinquens: ipse abiit in Persidam congregare pecunias. cap.ix.car.xcix.

Quemadmodum Georgiæ uel lysiæ exercitus contra iudam ueniens uictus periit:post quem triumphũ iudas ingressus hyerosolimã:templum purgauit:altare statuit: hostias deo immolauit: cum iam tres anni pterissent uiolationis templi sub antiocho. cap.x.car.xcix.

Vt iudas bellũ gerẽs cõtra idumeos & cõtra ámonitas triũphã subiecit eos. cap.xi.car.c.

Qualiter Symon frater eius militans cõtra Tyros ac Ptolomaidẽ edomuit eos:& quia ipse ludas bis congressus cum Timotheo duce antiochi sortiter triumphauit. cap.xii.car.c.

Qualiter antiochus nomine Epiphanes apud persas defunctus est. cap.xiii.car.c.

Quẽadmodũ antiochus eupator successit patri in regnũ:q̃ militiã cõtra iudeos cũ lysiã pdurens iudã in templo conclusit.multosq; obsidionis tpe trāfacto:audita fama inuasionis regni sui p Philippum quẽdam amicitias cũ iuda fecit:& ita decenter ab iudæa discessit. cap.xiiii.car.c.

Demetrius Seleuci filius fugiens a roma:& perueniens tyrum:imposuit sibi diademã:interfecto Antiocho eupatore: cum duce suo lysiã:& de bachide quem misit Demetrius cum exercitu comprehendere iudam. cap.xv.car.ci.

Qualiter dux nicanor post bachidẽ destinatus aduersus iudã:cũ exercitu piit. cap.xvi.car.ci.

Iudas mittẽs romã:rogabat p nũcios:romãos sibi auxiliares eẽ & amicos. cap.xvii.car.ci.

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

Quod rursus post mortem nicanoreis ad iudæam bachides transmissus triumphauit: & quē admodum pugnans prostratus est. cap.xviii.car.cii.

Incipit Liber.XIII.

Qualiter Ionathas frater iudæ: defuncto eo ducatu suscepit. Et quēadmodū bachidē debellans: facere eū amicitias secū: & a prouincia coegit abscondere. Cap.i.Car.cii.

De alexandro epifanis atiochi filio ueniēte a syria: & ducēte bellū cōtra demetriū. Et qlif demetrius legationē ad ionathā trāsmittēs: cōponit cū eo amicitias: donaq; ei multa p̄buit. c.ii.car.cii.

Quomodo Alexander hac audiens: & uincens Demetrium principem sacerdotum ionathan ordinauit. cap.iii.car.ciii.

De amicitis Oniæ cū Philometore Ptolomæo: p̄ idem factis tēpus: & ut ædificauit templum quod Oniæ dicit: secundū illud quod hyerosolimis erat. cap.iiii.car.ciii.

Quēadmodū Alexāder. defūcto Demetrio: accepit regnū Syriæ: iūcta sibi in matrimoniū filia ptolomæi: & q̄a amicitias cū ionatha faciēs magnificæ eū honorauit. cap.v.car.ciii.

Vt Demetrius Demetrii filius: nauigans in Syriam a Creta cū exercitu conturbauit Alexandrum fama aduentus sui. Et de Appollonio duce Alexandri: qui bellū mouit aduersum ionathan: ipso tamen ionatha triumphum obtinente. cap.vi.car.ciiii.

De insidiis quas Alexander parauit Ptolomæo: quas depræhendens Ptolomæus: iratus ablatā eius matrimonio filiam suam iunxit Demetrio filio Demetrii cū quo etiam duxit exercitū cōtra Alexandrum: quo deuictō ipse quoq; perit. Demetrio alye principatum obtinente: q̄ & amicitias fecit cū ionatha: confirmans ei principatū sacerdotii. cap.vii.car.ciiii.

De triphone apameno: qui bellans contra demetriū: antiocho filio Alexandri tradidit principatum componens amicitias cum ionatha. cap.viii.car.cvi.

Quemadmodum Triphon demetrio a parthis capto: contra foedus fraudibus ionathan comprehendens interfecit. Fratremq; eius Symonem cui gens iudæorū principatum tradidit: fraudibus circumuenire uolens minime præualuit. cap.ix.car.cvi.

Quō Triphon occiso ionatha: perfidus existēs antiocho Alexandri filio: qui Theos nominabatur: ipsum interemit: & obtinuit principatū eius: cuius insolentiam declinans exercitus cōtulit se ad Cleopatram uxorem Demetrii: quæ uiduata morte eius: fratrem ipsius Antiochū q̄ pius dicebatur: ad nuptias suas & ad imperium inuitabat. cap.x.car.cvi.

Quō Antiochus cognomēto pius: potitus nuptiis Cleopatraz uxoris fratris sui demetrii: & creoscens indies: exercitum produxit aduersus Triphonē: quē obsidens in dora castello: accepit auxilium & solatū a Symone principe sacerdotū: & de morte Triphonis. cap.xi.car.cvii.

Quēadmodū Triphone interēpto: Antiochus oblitus beneficiorū Symōis Cendebeū cū exercitu misit ad expugnādū eū: quē tamē Symon pugnās fortiter deuicit. cap.xii.car.cvii.

Quod a genero Ptolomæi in conuiuio dolo pemptus est Symon. Ptolomæus at uinciēs uxorem: & duos filios eius: principatū ipse tenere conatus est. cap.xiii.car.cvii.

Vt nouissimus filiorū Symonis Hyrcanus ducatum accipiens: obsedit multo tempore Ptolomæum in castello quod dragon uocatur. cap.xiiii.car.cvii.

Quemadmodū Antiochus exercitū ducens contra Hyrcanū: castra soluit: accipiens ab Hyrcano talenta tricenta: & amicitias cū eo composuit. cap.xv.car.cvii.

De Hyrcani militia post mortem Antiochi apud parthos defuncti cōtra Syriam: & q̄ multas potentes ciuitates obtinuit. cap.xvi.car.cvii.

De amicitis Alexātri Zabine cognomē cū hyrcāo: & quō deuictus ab hyrcāo Antiochus cizicenus amisit iudæā: & de sclicitate uel pace iudæorū hyrcāo p̄cipatū agēte. cap.xvii.car.cviii.

Quod defuncto Hyrcano: filius eius Aristobolus suscipiēs principatum: primus sibi diademā imposuit: fratribus suis præter Antigonū in uincula cōiectis: qui etiam matrem suā uinculis & penuria cōsumens: ipsum quoq; Antigonū fratrem suū quem consortem regni habebat accusationibus inuidorū alienatus ab eo iussit interfici. cap.xviii.car.cviii.

Quemadmodum defuncto Aristobolo: frater eius Alexander succedens in principatu: contra Syriam & phemicem: & Arabiam exercitum ducens: multas gentes subegit: & de ptolomæi latiri contra Alexandrum pugna & uictoria. cap.xix.car.cix.

Quō pugnans Demetrius eucrus contra Alexandrū: uicit eum. cap.xx.car.cx.

Antiochi q̄ liber pater dicebat militia cōtra iudæā: itēq; plium Arethe regis cōtra Alexandrū quē & deuincens: cū pactis a iudæa discessit: & de morte alexandri. cap.xxi.car.cx.

Quemadmodū post alexandri mortem uxor eius alexandra imperiū per nouē annos rexit: & uiuens cū pace gloriaq; defuncta est. cap.xxii.car.cx.

Incipit Liber.XIII.

Quemadmodum post mortem Alexandraz nouissimus eius filius Aristobolus: contra Hyrcanum fratrem pro regno bellauit. Cap.i.Car.cxi.

DE ANTIQ. VITATIBVS TABVLA

- De antipatro patre Herodis q. iunabit patrē Hyrcani: aduersus aristobolū. cap. ii. car. cxi.
 Cum suscepisset hyrcanus exercitū: & contra aristobolū produxisset: & i pugna uicisset: ad hierosolimā eū psecutus est: ubi cū exercitu obsidebat ciuitatē. cap. iii. car. cxi.
 Qualiter Scaurē ab armenia magnus Pompeius ad partes syriæ transmisit & q. legati uenientes Hyrcani & Aristoboli: auxilia petierūt. cap. iiii. car. cxii.
 Quēadmodū Aristobolus cū intellexisset Pōpei cōsiliū: ad sua discessit: aduersus quē indignatus Pōpeius exercitū pduxit: & Aristobolū in alexandriū castellū fugauit. cap. v. car. cxii.
 Quēadmodū aristobolus graūiter ferens q. pter spem sibi a pōpeio euenisset: bellū pauit sed postea poenitēs pacē postulauit: pecunias offerens: quas tamē minie soluit. cap. vi. car. cxii.
 Qualit. irritatus pōpeius aristobolū ligauit: & ad ciuitatē obsidēdā accessit. cap. vii. car. cxii.
 De modestia pōpei & religiositate: q. nullatenus passus est tangere tēpli pecunias: licet multæ fuissent: & q. aristobolū romani uictū cū filiis perduxit. cap. viii. car. cxii.
 De modestia pōpei & religiositate: q. nullatenus passus est tāgere tēpli pecunias: licet multæ fuissent: & q. aristobolū romani uictum cū filiis perduxit. cap. ix. car. cxiii.
 De scauro q. militiā cōtra petrā urbē tunc regnū arabū absente produxit. cap. x. car. cxiii.
 Quēadmodū Aristoboli filius Alexander fugiēs Pompeiū ad iudæā puenit: ubi multo exercitu cōgregato: bellū contra hyrcanū & antipatrū produxit. cap. xi. car. cxiii.
 Quemadmodum cum flexisset Alexandrum mater suā tradere se cum castellis: gabinus alexandrum dimisit. cap. xii. car. cxiii.
 De aristobolo qui cum a romana ciuitate ad iudæam fugisset: tentus a gabinio: rursus captus transmissus est. cap. xiii. car. cxiii.
 De crassi successoris gabini contra parthos expeditione & ascensus eius in iudæam: pecuniarumq. templi de populatione. cap. xiiii. car. cxiii.
 Ut Cæsar Aristobolum soluere cupiens: & cum duobus agminibus in iudæam transmittere a pompeianis ueneno necatus est. cap. xv. car. cxiii.
 Qualiter scipio alexandrum aristoboli filiū securi percussit. cap. xvi. car. cxiii.
 De expeditione cæsaris ad ægyptum: & quemadmodū auxiliū ei Hyrcanus & Antipater dedissent: iudæosq. auxiliares ei fecissent. cap. xvii. car. cxiii.
 Quēadmodū antipater cū bene pugnasset: amicitia cæsaris acquisiuit. cap. xviii. car. cxiii.
 Ut cæsar antipatro tutelam iudææ credidit: & epistolæ cum senatusconsulto de amicitiis iudæorum directe sunt. cap. xix. car. cxiii.
 Qualiter antipater filiis suis Hyrcano & herodi gubernationē habēdā pmisit. cap. xx. car. cxv.
 Quemadmodū sextus cæsar cognatus magni cæsaris dona coepisset ab herode duce galilææ & maximū eum inferioris syriæ principem ordinauit. cap. xxi. car. cxv.
 Ut cassius defuncto cæsare cū contra iudæam ascendisset: & prouinciā deualtasset septingēta talenta ab eis exegit: & qualiter Herodes pactiōe pecuniæ cassio studiosus apparuisset: & mors Malchi: q. contra Herodem seditionem excitauit. cap. xxii. car. cxvii.
 De morte legatorū iudææ: qui cū ad Antonium post uictoriam macedonicā: i syriā uenissent: indignantem inuenerunt: q. Herodem accusarent. cap. xxiii. car. cxviii.
 De expeditione Parthorum contra Syriam: per quam Aristoboli filius Antigonus regno restituitur. cap. xxiiii. car. cxviii.
 Quemadmodum Herodes cū romam uenisset: multasq. pecunias promississet: & a senatu uel Cæsare rex iudææ pronunciatus est. cap. xxv. car. cxix.
 De nauigio Herodis ab Italia in iudæam: pugnaq. contra Antigonom: militiæq. romana: & Syllano duce. cap. xxvi. car. cxix.
 Quēadmodū hierosolimā fossio uel herode obsidētibz: antigonus iteris. cap. xxvii. car. cxxi.

Incipit Liber. XV.

- Qualiter capta ciuitate per Sossium & Herodem: Antonius quidem Antigonom in Antiochia interimisset: Herodes autem quadragintaquinq. ex amicis illius primates Hierosolimarum reuersus extinxerit. Cap. i. Car. cxxi.
 Quomodo Hyrcanus primus rex iudæorum: & princeps sacerdotum a pthor um rege arlacæ dimissus: ad Herodem reuersus est. cap. ii. car. cxxi.
 Quemadmodum Herodes Aristobolū uxoris suæ mariannæ fratrem: principem sacerdotū ordinauit: & paulopost occidit. cap. iii. car. cxxii.
 De cleopatra: ut iudæorum & arabum regnis insidiata: partem eorum ab Antonio postulauit: & ad iudæam peruēnit. cap. iiii. car. cxxii.
 Quemadmodum Herodes debellasset aretham tempore quo Antonius a cæsare in antiochia pugna deuictus est. cap. v. car. cxxiii.
 De terremoto per iudæam facto: & internitione hoīum uel iumentorū: & de sermōe Herodis quē ad iudæos de instauratione belli contra arabas fecit. cap. vi. car. cxxiiii.

DE ANTIQ. VITATIBVS TABVLA

Quemadmodū herodes necario pfecturus ad cæsare victorē: hyrcanū extitit. c.vii.car.cxxlii.
 Qualiter a Cæsare regnum accepisset: cui per Syriam in ægyptum eunti aduersus Antonium
 & Cleopatram susceptionem parabat. cap.viii.car.cxxv.
 Quemadmodū Herodes cū in ægyptum puenisset a Cæsare multipliciter honorat: & de iter
 sectione uxoris suæ: uel alioꝝ de genere hyrcani: & de miris constitutionibus: constructionibus:
 adinventionibus more gentilitio: quibus corrupit legem iudaicam. cap.ix.car.cxxv.
 De fame p iudæā & syriam facta: & ut seruauit populos & ciuitates herodes: & rursus mira &
 clara opera eius seu sceleritas: & de esseno quodā q diuinatiōis habuit noticiā. cap.x.car.cxxvii.
 Qualiter tēplum post sexcētos annos deposuit: & aliud duplū condidit. cap.xi.car.cxxviii.

¶ Incipit Liber. XVI.

¶ Quemadmodū Herodes filios suos Alexandrū & Aristobolū de Roma in domū suā redū
 xing reuersi: uindicare cogitabāt mortē matris suæ i Salomæ & cæteris quoꝝ accusatione mater
 eaz dānata fuit: & qā pater eoz hoc dissimulās: uxores nobilissimas eis iūxerit. Ca.i.car.cxxix.
 Qualiter Herodes ad Agrippam ueniens: inuitauit eum ad iudæam uenire: & profectio agrip
 pæ ad Oniam. cap.ii.car.cxxix.
 At Herodes multis nauigationū circuitionibus secūdo uenit ad agrippā. cap.iii.car.cxxix.
 Interpellatio iudæoz ad agrippā i onia pſete herodē: de qbus græcos accusabāt. c.iiii.car.cxxx.
 Quēadmodū agrippa confirmauit eis leges: Herodesq ad ppria rediit. cap.v.car.cxxx.
 Qualiter allocuturus est Herodes Hyerosolimitas: & quartam partem eis fiscalium præteriti
 anni concessit. cap.vi.car.cxxx.
 Vt perturbatio domus Herodis facta est: Alexander & Aristobolus filii Herodis indignationē
 habentes aduersus Salomæ sororem regis: & ferora fratrem eius: propter mortem matris suæ: &
 illi e contra maliuolis in eos accusationibus utentes. cap.vii.car.cxxx.
 Quemadmodum Herodes indignatus filiis Alexandro & Aristobolo: præposuit eis antipatrū
 deprivata uxore gentium: ipsos autem ad Cæsarem deducens accusauit. cap.viii.car.cxxx.
 De Alexandri satisfactione coram cæsare: & reconciliatione cum patre. cap.ix.car.cxxxi.
 Quemadmodum Herodes celebrauit quinquennale certamen in honorem cæsaris: & mira
 uel clara opera eius. cap.x.car.cxxxi.
 Oppressio iudæorum per asyam & lybiam: & legatio ipforum pro hoc ad cæsarem: exemplar
 quoꝝ Cæsaris & agrippæ: quod pro ipsis ciuitatibus scripserunt. cap.xi.car.cxxxii.
 Quemadmodum egens Herodes pecuniis: descēdit ad sepulchrum dauid: & terrore imaginū
 territus: tumultum desuper statuit: & rursus de perturbatione magna domus herodis: qua etiā
 alexandrum filium suum iecit in uincula. cap.xii.car.cxxxii.
 Vt Archelaus rex Cappadociæ reconciliauit alexandrum patri: & ipse ad cappadociam: Hero
 des autem Romam profectus est. cap.xiii.car.cxxxiii.
 Discessio habitatiū tracone a regno herodis & uastatio pduces eius: & de trāsfugis q de traco
 ne puicia ad arabia recesserūt: quos recepit sylleus pcurator regis arabie. cap.xiiii.car.cxxxiii.
 Qualiter Herodes a Roma reuersus in arabiam transfugas postulabat: quos cū non obtinui
 set exercitum contra eos produxit: arabas quoꝝ debellauit. cap.xv.car.cxxxiii.
 Quemadmodum Sylleus accusauit coram cæsare Herodem de incursione quam in arabia fe
 cerat & q indignatus Cæsar dura uel grauiā rescripsit ei: quare Herodes placare uolēs cæsarem:
 misit romam Nicolaum damascenum. cap.xvi.car.cxxxiii.
 Criminationes euricleri lacæ demonis cōtra filios ad patrem Herodem: & quia ligasset eos pa
 ter: & ad cæsarem scripsisset. cap.xvii.car.cxxxiii.
 Vt per Nicolaum accusatione liberatus Herodes est apud cæsarem: Sylleus autem accusator
 Herodis morti adiudicatus est. cap.xviii.car.cxxxv.
 Qualit cæsare patrē pſete: cōcilio i beritho hito accusauit filios herodes. ca.xix.car.cxxxv.
 Mors iuuenum & sepultura corporum eorum in Alexandria. cap.xx.car.cxxxv.

¶ Incipit Liber. XVII.

¶ Qualiter Antipater odio hitus ē ab oī gēte pp interfectionē fratrum suoz. cap.i.car.cxxxvi.
 Qualiter Herodes rex filios alexandri & aristoboli filioꝝ suoz adoptās: filiā ferore illis despō
 sivit & antipatri: & qliter antipater pſauit patri despōsationē in suos trāsſerre filios: & qliter He
 rodes aduersus traconitas uolēs munitus existeret: zamarim iudæū q de babilōe discesserat: & i an
 tiochia debebat euocās ibi cōstituit: & utebāt illo opposito aduersus dracōitas. c.ii.car.cxxxvii.
 Qualiter Antipater oblectabatur eos qui circa feroram erant: uolens per illos insidiari patri
 & qualiter agnoscens soror regis Salomæ: canculo denūciauit fratri: & de interfectione phariseo
 rum regi aduersantium. cap.iii.car.cxxxvii.
 Qualiter rex Herodes præcepit fratri suo feroræ: ut excluderet uxorem suam: aut eius regno

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

discederet: & qualiter antipater suspectus patri factus timens eū scribebat amicis in romanis scriberent patri eius ac persuaderent: ut mitteret eum ad cæsarem cum pecuniis quod persuasum est Herodi filiumq; transmittit: & de morte Feroræ fratris herodis. cap. iiii. car. cxxviii.

Accusatio uxoris Feroræ a filiis Feroræ: q; ueneno perisset: & q̄liter Herodes exgrens reperit tōrta se uenenū parū a filio antipatro: & p̄scrutatus ātipat̄ri cognouit isīdias. cap. v. car. cxxviii.

Nauigatio ātipat̄ri de roma ad patrē: & q̄liter a nicolao damasceno herodis amico fuerit accusatus: p̄sidētibus ī iudicio uarone q̄ntilio & ip̄o herode cū amicis utrorūq; ī quo iudicio antipater multisariz cōuincit̄ de facta cōspiratione ī patrē itantū ut uenenū patri a filio p̄paratūm mediū p̄feret qđ ad expimētū iussu uaronis bibēs unus dānatog: statim moriet̄. cap. vi. cxxviii.

Herodes ātipatrū filiū misit ī uicula: & legatio missa ab herode ad cæsare de filio. c. vii. car. cxl.

De egritudine Herodis: & seditione iudæog: & q̄a desperans oēs optimates iudæog: p̄cepit occidi in hora mortis suæ & quia tpe illo deportate sunt ei littere ab legatis ad Cæsare missis: habētes dānationem Antipat̄ri in arbitrio eius & uoluntate esse positam: & quia inualescente egritudine malum purgans: cultro se intetemisset si præuentus non fuisset. cap. viii. car. cxl.

Qualiter Antipater putans Herodem defunctum locutus fuerit custodi corporis de dimissioe sua: & propter hæc antipat̄ri perēmprio. cap. ix. car. cxli.

Testamentum Herodis ad Cæsarem: & distributio inter eius filios: & qualiter Archelaū præfecit deinde mors ipsius. cap. x. car. cxli.

Epistola Herodis ad exercitum: & admonitio fidei seruēdæ circa filium eius Archelaum qui statim eleuatur in regnum. cap. xi. car. cxlii.

Sepultura Herodis in Herodio castello: & fauor Archelai regis ad populum: & populi ad ipsū. cap. xii. car. cxlii.

Qualiter populus seditionem mouit aduersus Archelaum in festiuitate azimorum: & qualiter Archelaus tria milia ex eis interemit: ipse uero nauigauit ad Cæsarem: credēs regnum Philippo fratri suo. cap. xiii. car. cxlii.

Qualiter Archelao romā ascendente: Sabinus q; erat in syria Cæsaris curator ascendit in hyero solimā uiolēter expetens Herodis pecunias & castella a curatoribus archelai. cap. xiiii. car. cxlii.

Qualiter persuaserūt curatores populo arripere arma: & occidere Sabinum uel romanū exercitum in Antonia constitutum. cap. xv. car. cxliii.

Qualiter Cæsar testamentum Herodi confirmauit: seruans filiis eius testamentum: & diuisio regi iudaici in tetrarchias. cap. xvi. car. cxlv.

Deleo qui se mentiebatur esse Alexandrum Herodis filium: & qualiter fictio ista depræhensa sit: inuestigante cæsare: & poena qua multatus est. cap. xvii. car. cxlv.

Qualiter Archelaus accusator a iudæis apud cæsare: quem Cæsar indignatus: regno priuauit & trulit ī exiliū apud uienniā gallic: & somniū uisum Archelao & Glasire. cap. xviii. car. cxlvi.

Incipit Liber XVIII.

Qualiter Cyrinus a Cæsare destinatur: ut syriam iudæamq; censeret. Cap. i. Car. cxlvi.

Qualiter Copinius ex æquestri ordine missus ē in iudæā: & q̄a Cyrinus uenit ī iudæā uniuerfog dep̄daturus substantias: & Archelai redditurus pecunias: & q̄a iudæi molestæ ferētes: tādemp̄ suadente lozaro pontificæ passi sunt descriptionē fieri substantiarū suarum. cap. ii. car. cxlvi.

Qualiter iudas galonites: & quidem alter persuaserunt multitudini: ne suas describi substantias paterentur. cap. iii. car. cxlvi.

Qualis p̄p̄i eog cōsilia cōsecuti: seditōes & bella ciuilia: seu latrocia exercuerūt. c. iiii. c. cxlvi.

Quar sint hereses philosophog ap̄d iudæos: uel q̄libus teneant legibus. cap. v. car. cxlvii.

Qualiter herodes & philippus ciuitates ī honorē cæsaris fabricauerūt: & q̄liter samarite ossa mortuog ī tēplo iactātes cū festitas azimog imieret populū reddidē pollutū. ca. vi. car. cxlvii.

Mors Salomæ sororis herodis quondā regis iudæog: mors ēt augusti: romanog secūdi impatoris. Successio tyberi cæsaris sub quo p̄otius pilatus m̄itit̄ in iudæam. cap. vii. car. cxlvii.

Qualiter pontius pilatus uoluit latenter intromittere in Hyerosolimam statuas Cæsaris cognoscens autem populus seditionem aduersus illum commouit: donec illas ab Hyerosolimis in Cæsaream transmitteret. cap. viii. car. cxlviii.

De Iesu christo. cap. ix. car. cxlviii.

De facto quod contigit romæ in templo isidis: & quæ iudæis per illud tempus romæ prouenerint: omnibus urbe expulsis per Tyberium: & de seductione samaritici populi: uel oppressione eius per pontiū pilatū. cap. x. car. cxlviii.

Accusatio samarog aduersus pilatū apud uitelliū: & qualiter Vitellius romā eū ad Cæsare ire compulit: ut ibi rationem eog quæ contigerant redderet. cap. xi. car. cxlix.

Vitellius ascēdens hyerosolimā: magnificus ac munificus extitit ī populos: & q̄liter Tyberius Cæsar scripsit Vitellio: ut amicitias cōponeret cū Artabano p̄thog ipatore. cap. xii. car. cxlix.

Mors Philippi fratris herodis iunioris: & q̄liter tetrarchia eius dispensationi syriæ: & regiminiq;

DE ANTIQ VITATIBVS TABVLA

coniuncta est: & de simulatione quæ cõtingit inter arethã pethreũ & herodẽt q̃a eiecit herodis filiam arethæ: quã duxerat uxore: amore captus herodiadis: quã subintroduxit loco uxoris: & quia Tyberius puocatus scriptis herodis mādāt: Vitellio aduersus arethã pugnare. cap. xiii. car. cxlix.

De iohanne baptista ab Herode passio: & Vitellii præparatio in pugnam aduersus arethã secundum q̃ scripserat ei Tyberius: & quia Vitellius ascendens hyerosolimã fauorabiliter suscipitur a populo: descriptio quoq̃ succincta de uniuerſa maioris Herodis prosapia. cap. xiiii. car. cxlix.

Multiſormis calamitas & infelicitas quæ prouenit agrippæ: adeo ut a proprio liberto romæ accusatus: & cõuictus in uincula a Tyberio sit iniectus mors Tyberii: successio gaili: solutio agrippæ de captiuitate: & coronæ impositio per gaium. cap. xv. car. cl.

Qualiter Herodes tetrarcha ueniẽs romam: accusatus fuerit ab agrippa: & in exilium missus cum herodia. cap. xvi. car. cliii.

Seditio iudæorũ & gẽtiliũ i alexãdria cõstitutorũ & legatio utrorũq̃ ad gaiũ. ca. xvii. car. cliii.

Accusatio iudæorum ab Apione legato partis alexandrinorum propter quod statuam Cæsaris non haberent. cap. xviii. car. cliii.

Qualiter iratus Gaius: mittit Petronium ducẽ ad syriã cum huiusmodi mandatis: ut congregata manu pugnaret cum iudæis: si nollent eius suscipere simulachrum. cap. xix. car. cliii.

Pestis quæ cõtingit iudæis in babilonia cõstitutis p asineũ & anileũ fratres. cap. xx. car. cliiii.

Incipit Liber. XIX.

Qualiter Gaius Cæsar insidiis a Cassio cherea extinctus est. Cap. i. Car. clvi.

Qualiter Claudius pattuelis eius coactus a militibus suscepit imperium: & seditio senatus & populi adinuicem: & utriusq̃ partis. cap. ii. car. clx.

Legatio regis agrippæ ad senatũ: & q̃liter cõsequẽtes milites q̃ erāt cũ senatu: ad claudiũ trãſire: & de morte chereæ seu aliorũ gaili interfectorũ: ipsi quoq̃ claudio repugnãtiũ. cap. iii. car. clxi.

Qualiter Claudius cæsar reddit agrippæ omne regnum paternũ: adiciens et illi lisaniz tetrarchiam: & libertas iudæorum: quæ puenit eis sub claudio: cum prius amisissent eam sub gailo: nauigatio quoq̃ regis agrippæ in iudæam. cap. iiii. car. clxii.

Epistola Publii petronii rectoris syriæ ad doritas pro iudæis: & qualiter rex agrippa hyerosolimorum muros locupletius construens: studium suum imperfectum dereliquit: prohibente Cæsare: qui opus ipsum suspectum habuit. cap. v. car. clxii.

De honore quo beritho honorauit: & de adnẽtu regũ ad ipm i citate tibiada. c. vi. car. clxiii.

Qualiter processit de ciuitate cum regibus in occursum marſi: præſidis syriæ uel quali modouitam finierit: cum non dedisset honorem deo: populo sibi attribuyente honores diuinos & non humanos in theatro: quare confestim sensit plagam dei. cap. vii. car. clxiii.

Mortuo rege agrippa: cæsarienses uel sebasteni indecenter blasphemabant defunctum: statuas quoq̃ filiarum eius diripientes: contumeliose tractauerunt. cap. viii. car. clxiii.

Post mortẽ Agrippæ: Claudius cæsar Cuspiũ sadum mittit pfectum in iudæã: cui et iniungit ulcio exercẽda in Cæsariẽſis: & sebastenos pro defuncti Agrippæ cõtumeliis. cap. ix. car. clxiii.

Incipit Liber. XX.

Quemadmodum Claudius post Agrippæ mortem: in Syriam misit successorẽ Marſo Cassium longinum: & qua Fadus missus procurator iudææ indignatus iudæus qui trans fluuiũ erant positi: quia præter uoluntatem suam contra Filadelfenos arma sumpserunt: tres uiros priores ipsorum compræhendens: unum occidit: duobus fugam inmisit: & de Ptholomæo principe latronum ad eum deducto & occiso. Cap. i. Car. clxiiii.

Quia Fadus procurator iudææ: & Cassius longinus præſes syriæ præceperunt iudæorum primoribus ut talarem tunicam & pontificalem uestem in Antonia constituerent sub potestate romanorum sicut & prius. cap. ii. car. clxiiii.

Quomodo Claudius Cæsar rogatus ab Agrippa senioris agrippæ filio: concessit iudæis petitiones ipsorum: & Fado reſcripsit. cap. iii. car. clxiii.

Quemadmodum Herodes frater agrippæ defuncti petiit a Claudio potestate templi & sacerdotum ordinationem: & impetrauit. cap. iiii. car. clxiiii.

Quemadmodum Helena adiabenorũ regina & eius filius iazates solẽnitates & ritus zelati sunt iudæorum. cap. v. car. clxiiii.

De fame quæ apprehendit ciuitatem hyerosolimorum: & mitigata per Helenam reginã adiabenorũ & eius filium iazatem qui de paganismo conuersus fuerat in iudaismum: & de Arrabano rege parthorum. cap. vi. car. clxv.

De mago quodã q̃ prophetã se esse asserens plurimos iudæorũ seduxit. cap. vii. car. clxvi.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Quomodo Tyberius Alexander in iudæam directus administrator: filios iudæ galylei popu-
lum seducendo occidit. cap. viii. car. clxvi.

Quo Tyberio Alexandro Cumanus successit in iudæa: & quæ defuncto Herode fratre regis agrip-
pæ delictis: Agrippa iuuenis eius hūit principatū: Cæsare sibi Claudio cōcedēte. cap. ix. car. clxvi.

Quia aduentu Cumani præsidis in iudæam a Cæsare destinati: sub eo multi usq; ad. xx. milia
iudæorum perierunt quarta die azimorum. cap. x. car. clxvi.

Seditio iudæorum contra samaritas: & quia multi iudæorum extincti sunt per Cumanum
adiuantem samaritas. cap. xi. car. clxvi.

Quia nymidius qdratus syriæ p̄s audies hæc: & ascendēs in iudæā primates iudæorū atq;
samaritanorū: romā iussit ascendere: pariter & cumānū & celerē: ut Claudio cæsari deberēt ex his q̄
fuerāt gesta reddere rōnem: & quæ quosdā iudæorū ipse puniuit. cap. xii. clxvi.

Quia Claudius audiens inter eos: iudæos quidem absoluit a culpa: rogatus ab Agrippa rege:
Cumanum uero exilio deportauit: Celerem autem millenarium & samaritanorum primates mor-
te multauit. cap. xiii. car. clxvi.

Felix m̄str̄ pcurator ī iudæā: & q̄ta pt̄as adiecta sit agrippæ regi p claudiū. c. xiiii. car. clxvi.

Moris claudi? cui successit nero q̄ matrē uxore & alios m̄stros ḡis sui īterfecit. c. xv. c. clxvii.

Quia felix missus in iudæam: & inueniēs prouinciā a latronibus nimis afflictā: prospexit ut
illis interemptis: pacem tribueret regioni: principem uero latronum Eleazarum uinctum direxit
ad cæsarem & de morte ionathæ pontificis. cap. xvi. car. clxvii.

Quia ueniēte ægyptio malefico: & multis iudæorum ab eo seductis: foelix aggressus eos mul-
tos occidit. cap. xvii. car. clxvii.

Quemadmodum iudæos & syros pro equitate ciuitatis in cæsarea seditiosæ concertantes:
foelix compescuit. cap. xviii. car. clxvii.

Quomodo Portio festo in iudæam missio pro successione foelicis: contigit prouinciā sicca-
riis commoueri. cap. xix. car. clxvii.

De porticu interiore tēpli: & quēadmodū eam exaltauere iudæi: & quia festus ob hoc indigna-
tus iussit opus destrui: sed iudæis rogantibus: concedi sibi ob hoc legatos mittere ad Neronē: con-
cessit miserunt nuncios: quos audiens nero: uenīā gesti operis cōdonauit: & ædificiū manere p̄m̄
sit: & quia moriēte in iudæa festo: successor uenit Albinus. cap. xx. car. clxviii.

Quia sub eo a nece prouincialiū sicarii cessauerunt. cap. xxi. car. clxviii.

Quia florus ueniens Albino successor: tantis malis iudæos affecit: ut eos ad arma contra ro-
manos uenire compelleret. cap. xxii. car. clxviii.

¶ Iosephi Mathathie filii hebræi genere sacerdotis ex hyerosolimis de antiquitate iudæorū con-
tra Appionem grammaticum alexandrinum. cap. i. car. clxix.

¶ Phlauri Iosephi de antiquitate iudæorū ad Epaphroditum. cap. ii. car. clxxv.

¶ Explicit Tabula Antiquitatis iudaicæ.

¶ Rubricæ nuper editæ super libro iudaico p Magistrū Franciscū Macerata ordinis minorum.

¶ Incipit Liber primus.

Valiter Antiochus q̄ cū Prolomæo sexto in syria bellū gerebat supauit ciuitatē muni-
tissimā: tēpla spoliat occidit oēs ex optimaribus: deinde supato Bachide p̄posito p̄sidiis
antiochi p Mathathia: & occiso: exactisq; ducibus Antiochi ex finibus iudææ & mor-
tuo antiocho: filius odii Antiochus noīe cōgregatis militibus iudæā iteḡe iuadit & su-
perato iuda primo natu ex filiis Mathathie & īterfectis multis ex iudæis Hyerosolimā est profe-
ctus: & ibi relictis p̄sidiis: in syriā reliquos milites ad hyemandū traducit. Cap. i. Car. clxxxiii.

Post discessū atiochi: quide cū ducibus eius cōgredit & tadē supat & morit. c. ii. car. clxxxiii.

Ionata frater iudæ reconciliaf Antiocho: sed insidiis Antiochi capif: & iratus Antiochus quia
a Symone fratre ionathæ fuisset superatus ionathā interfecit. cap. iii. car. clxxxiii.

Symon frater ionathæ iteḡe gerit bellū cū Antiocho quo supato ob hoc pontifex creat: sed in
sidiis Prolomæi geneti sui captus morit: capta coniuge cū duobus filiis Symonis Hyrcanus tertius
filius honorē patris defendens diu cum Prolomæo bellū gessit & ob misericordiam matris: &
fratrū tantū distulit ut annus feriatu ueniret: quo licebat dimitti bellū. cap. iiii. car. clxxxiii.

Antiochus iteḡe iratus propter ea quæ passus est a Symone irruit in iudæā cōtra ioannem di-
ctum Hyrcanum quem trecentis talentis placauit. cap. v. car. clxxxiii.

Ioannes dictus Hyrcanus inuēto tēpore uindictæ quæ Antiochus bellū gerebat cōtra medos:
perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit. cap. vi. car. clxxxiii.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

Gentiles ob inuidiā in ioannē corperunt agere seditionem q̄ tādē deūcti sunt: & ipse rebus administratis per triginta tres ānos moritur relinquens filios post se: hic princeps pontifex & propheta fuit: prādidit filios duos maiores non regnatos. cap.vii.clxxxiiii.

Aristobolus succedit in regnum patri: cōtendit cū matre quia eā dominam regē reliquerat iōānes: ipsam fame necauit deceptus uerbis matris suae fratrem Antigonū interficere fecit: hoc audito tanto more confectus ut tandem moreretur. cap.viii.car.clxxxiiii.

Alexander frater Aristoboli rex cōstituit: occidit fratrē pugnat cū Ptolomaeo: occupat bona Theodori a quo oīa recuperant: & fere decē milia iudaeorū interficiunt: multas ciuitates occupat: congregat cū Obedio rege arabū a quo sup̄ato exercitu: uix solus euasit: Hyerosolimā petit nititur redire in gratiā cū subditis quos nullo mō sedare potuit. cap.ix.car.clxxxiiii.

Iudaei petūt auxilium Demetrii qui superat praelium: sed timore perterritus quia sex milia ex iudaeis se contulerant ad Alexandrum discessit messalim ciuitatem deuastat: mulieres earumq; filios coram matribus necabat: qua impietatis perterriti octo milia iudaeorum profugiunt eadē nocte in iudaeam. cap.x.car.clxxxiiii.

Bellum gerit Antiochus frater Demetrii cū alexandro q̄ licet opida multa diremisset & multos occidisset: non potuit tamen antiochū arcere: sed per regem arabum tādē deūctus est: Alexander in iudaeā reuertitur q̄ moriens uxori reliquit principatū: hēc declarat filiū hyrcanū pontificē Aristobolū uero regē. hic fraude multos sibi deuinciēs matre morbo laborāte castella multa occupat. mater uero miserata: Hyrcanū coniugē & filios aristoboli carcere cōclusit interi moritur alexander: reconciliant Hyrcanus & Aristobolus. cap.xi.car.clxxxv.

Antipater horrat Hyrcanū ut impiū repetat ad regē arabiae accedūt p̄ auxiliū & in Aristobolum uadūt & supant mortuusq; esset nisi dux romanorū: soluisset obsidionē. cap.xii.car.clxxxv.

Aristobolus prosequitur & resarcitis copiis congressus cum Hyrcano occidit supra sex milia eorum: Antipater & Hyrcanus ad Pompeium qui tūc erat in Damasco accedūt ut restituat Hyrcanum: Pompeius cū exercitu ad fines iudaeae peruenit. Aristobolus alexandrū confugit: Pompeiū alloquitur paccato Pompeio pollicitationibus: audita morte mitridati perrexit Hyerosolimā: decepit Pompeium. eo q̄ ex promissis nihil est factum: iratus Pompeius aristobolum in custodiā collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euerat. cap.xiii.car.clxxxv.

Hesitante Pompeio quomodo urbem caperet orta est seditio inter eos qui in ciuitate erant deniq; uicta est pars Aristoboli receptis romanis in itis consiliis cum Hyrcano quomodo aliam partem quae in locum turissimum cōfugerat caperet tandem sine consilio & auxilio Pompei: nihil esset factum. cap.xiiii.car.clxxxvi.

Tentās pōpeius locū inuadere tertio mēse uix turrim unam euerferat. cap.xv.car.clxxxvi.

Faustus cornelius muros primus ascendit multi occidunt multi ex muris se proiciūt: Pompeius cū suis comitibus ingreditur: in tēplum ingressus neminē nisi pontificē uidit pcepit q̄ nihil aufereret: postero die solēpnia celebrauit: Hyrcanūq; pontificē declarauit: Pompeius uero cum Scauro ducens Aristobolum romam profectus est. cap.xvi.car.clxxxvi.

Scaurus in arabiam proficiscit patitur multa ob asperitatem locorum: Alexander Aristoboli filius interim iudaeam populatur timet Gabiniū: p̄pterea loca arabiae munit: Gabinius praemisso Marcoantonio adiunctis aliis obuiam fit Alexandro coactus Alexander congredi cum Gabinio: uictus effugit Gabinius restaurat loca: perterritus Alexander legatos ad eum misit pollicens sibi omnia castella quae ipse Gabinius eruit funditus. cap.xvii.car.clxxxvi.

Gabinus Hyerosolimam deducto Hyrcano reuertitur Aristobolus interim parato exercitu alexandrium occupat: sed tumultu romanorum in macherunta confugit sed tādē capitur & ad Gabinium perducitur: Alexander interim iudaeam reduxit in discessionem: romanos multos trucidare decreuerat Gabinius concordiam persuasit sed certantibus ipsis alexander fugatus disper sit: Gabinius Hyerosolimam reuertitur. cap.xviii.car.clxxxvii.

Crassus succedit Gabinio: suscipit syriam: aufert aurū tēpli: perit trāsgresso euphrate: Cassius syriam deffendit: occidit Pisilaū colligentē seditiosos aristoboli. cap.xix.car.clxxxvii.

Cassius ex arabis coniugem suscipit: sociat sibi regem arabum per affinitatem bellum uult gerere cum aristobolo: Cēsār mittit e roma Aristobolum solutum uinculīs in syriam: perit ueneno & Alexander eius filius occiditur: Ptolomaeus aufert Antigonum & eius sorores a coniuge aristoboli: & minorem sibi coniugio copulat: Antipater mortuo Pompeio contulit se in clientelam Cēsaris & mitridates cum antipatrē uictores fiunt: & Pompeius tandem gratia antipatris pontificatum confirmauit hyrcano. cap.xx.car.clxxxvii.

Antigonus corā cēsāre criminabatur antipatrē: sed cēsār cognitis meritis antipatris hyrcanū confirmat & cuius uellit dignitatis praepōnit adoptionem: declaratur procurator iudaeae: sedat iudaeam: hyrcanum reddit in gratiā populis tādē Plalū filium maiore praepōsuit territorio Hyerosolimorū: Herodem minorem natu curatorē galyleae: herodiam deprehendit cum multis aliis ex hoc cognitus est sexto cēsāri propinquo magni cēsaris. cap.xxi.car.clxxxvii.

Compellitur Herodes ab Hyrcano q̄ eum tam gloriosum euasisse oderat ut ad eum accederet ipse uero persuasus uerbis multorum qui inuiderant Herodi accersiri fecit: sed recessit Herodes nō paratus obedire: Concitatur Hyrcanus iterum contra Herodem sed Herodis declaraf a sexto Cæsare dux militum in syria: Herodes Hyrcanum cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur.

cap.xxii.car.clxxviii.

Oritur discordia iter romanos & ob diuturnitatē belli uenit marcus successor sexti cæsaris q̄ mortuus fuit a cellio basso fauore pompeii.

cap.xxiii.car.clxxviii.

Tempore quo Marcus fit successor sexto cæsari: Cassius in syria: petit exactiones imponit: irascitur contra malichū eius exactorē: herodes fit carus cassio: præficit procurator syriæ: Cassio decedente a syria oritur seditio Hyerosolimis felix qdam uolens uindicare necem malli fratris congregat cū herode: Herodes potitur uictoria: Accusatur herodes antonio interfecto cassio: pecunia eum pacauit ueniunt legati antiochiæ centū uiri contra herodē & hyrcanum messalla defendēte eos: tetrarchas ambos declarat Antonius: legatos carceri cōpellit: maior tumultus fit Hyerosolimis bellū gestū est contra alios legatos ab antonio ita ut multos occidisset: Prazaphanes cōcitas itez pacagz contra hyrcanū: tandē ab herode multi obtruncant die pentecostes in ciuitate ortū est bellū ita ut multi occisi ab herode: multi fugati.

cap.xxiiii.car.clxxviii.

Admittitur arbiter pacis pacorus: simulans Pacorus uolebat antigonū adiuuare: cognitis infidiis missosq̄ ministro ad necē herodis q̄ noluit admittere habens hmōi suspectos: audito q̄ phaselus frater eius fuisset corruptus ad idumeā nocte pgit: cognitus a barbaris cogitur recedere pmissa matre & fratribus: ad masada properabat decertans cū illis potitur uictoria: Iosephus frater herodis obuiam herodi uenienti ex idumea fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit: partē Hyerosolimā ueniunt: cōstituūt regem Antigonū: Hyrcanū & Phaselū uerberantes: detribus auriculas trūcat Antigonus ne possit esse pontifex: Herodes cognita morte Phaseli fratris uix euadēs romā puenit. Creaf rex fauore osium & fauore antoni & cæsaris.

cap.xxv.car.clxxxix.

Antigonus inclusos tenet Iosephum & alios qui etiā exeuntes quādoq̄ uincebant quādoq̄ aduerso casu reuertebantur: uēnidius interim festinat Iosepho & aliis ferre auxilium: sed placatus muneribus antigoni discedit: Herodes ex italia reuertitur & contra Antigonū summit exercitū: castris positis declarat populo uenisse bono populi & nō recordaturus offensarum deregitur corruptio Syonis ab Herode q̄ ipse uinum & oleum & omnia necessaria defferri scripserit in hyere cuncta: herodes occupat ciuitatem & quingenta cacumina montium: committit bellum: uictor reuertitur: Herodes multos in speluncis occidit: pater septem filios cum matre occidit qui uolebāt foedus inire cum herode: & septem etiam desuper occidit: reuertitur in samariam contra antigonum dimisso ptolomæo præposito qui ab eis occiditur: occisis multis per herodem fertur q̄ Iosephus eius frater in iudæa frangitur & moritur in galilea se cōfert: uulneratur Herodes: municipia multa occupat: in fugam uertit aciem inimicorum: ciuitatem ingreditur cladem fecit ex illis magnam: sed propter hyemis asperitatem non potuit Hyerosolimā applicare: interim uxorem ducit & in hyerosolimam petit. iterum oritur discensio in ciuitate: Herodes iratus quoscunq̄ posset occidit: Antigonus ad pedes Cassii prosternitur: Herodes querit pacare ciuitatem: & studiosos suos facere amicos: antigonianos neci tradere.

cap.xxvi.car.cxc.

Cleopatra indignatus q̄ propinquus nullus ex sanguinitate esset: ad extraneos occupandos se conuertit: moliebatur ut herodes & malichus interirent per antonium qui noluit: insidiis periclitatur herodes: ex hoc recreari arabes pugnam repetunt: fugant militem herodis: ulciscuntur arabes: interim alia calamitas occurrit herodi scilicet terremotus infiniti ut triginta milia hominum interirent: incitantur hoc magis arabes: Herodes hortatur suos ad resistendum facto sacrificio congregatur & potitur uictoria: desideratur patronus illius gentis adiit cæsarem herodes conquerēs de Antonio: Herodem regem instituit & diadema imposuit in ægyptum proficiscitur Cæsar: & mortuo Cleopatra & Antonio regnum auxit herodis: procurator syriæ instituitur: construit tēpla & multa in honorem Cæsaris fecit & agrippæ: oritur discordia inter uxores herodis: ira concitatus mariannē fecit occidere quē ualde pœnituit: irati filii ob matris mortē criminant apud Cæsarem: Antipatræ interim succedit in regnū: curat mortem fratrum ex pte mariannes: conciliat filios cæsar patri nō cessat antipater dolis & simulationibus fratres criminari consilio nouerce illos: illis nescientibus: Alexander corrūpit amicos regis: intrudis in carcerē: reconciliat Archelaus alexandrum herodi: Eurichides accusat alexandrum: uincunt filii & separatim custodiunt: Mittit herodes litteras cū indicis ad cæsare. Saturninus & Volumnius fiunt iudices offocant tandē iussu herodis: pœnitet herodē mortis filiorū & auūculos amplectit: & antipater irasci patri herodi: oraf antipater ab herode ut romā reuertatur: cōuenit herodes antipatrem priuatur regno & noie regio: incenduntur uiui sophiste & qui aquilam demiserunt ex muro: iubet multos ex iudæis occidere: feruntur litteræ a Cæsare de damnatione antipatri occidit antipatrum herodes: moritur herodes: legitur testamentum de institutione archelai regis: fiunt exequiæ cum maximo apparatu ab archelao: sepelitur in castello quod herodion dicitur.

cap.xxvii.car.cxcii.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

¶ Incipit Liber secundus.

¶ Archelaus propter turbationes nouas cogitur proficisci romam: multos occidit die festo q̄ pascha appellatur. relinqt Philippum procuratorem regni & curatorem familiarium reparatione administrationis reddit cesari archelaus: accusat Archelaus apud Cesarem q̄ noie tantu Cesarem ostendisset regē non re ipsa: deffendit a Nicolao archelaus: & ad pedes Cesaris se prosternit: iudaei cum relictis ab Archelao congregiunt: Varus res componit petunt iudaei ut per iudices res administrantur: Cesar nō annuens his Archelaū tetrarcham fecit in media parte: pollicens regia dignitate donaturum: aliam medietatem regni aliis duobus filiis Herodis dimisit: donauit Cesar aliis muneribus ceteros filios & filias Herodis.

Cap. i. Car. cci.

Iudaeus qdā interim simulat se esse alexandru ob similitudinē cū illo romā uenit cognoscit a Cesare: patefacit ipse Cesari dolū & fraudē: his ridens Cesar remigū numero inferuit: suatore illius fraudis interficit: ponuntur quēdā secte philosophorū & eorū uita.

cap. ii. car. cciii.

Decedente regno archelai Philippus & Herodes antipas regunt Tetrarchas suas: desertur imperium ad Tiberium post mortē augusti: Pilatus mittitur a Tyberio in iudaeam: ob imagines Cesaris quas intulit in templa oritur discordia maxima: Gaius cesar uult deus appellari: eius imagines & statuas praecipit erigi: renitentibus illis minas eis: moritur Gaius: Claudius rapitur i regnū: mittit agrippā ad senatum ut placeat eū esse regem: non admittit curia: remittit agrippas ad senatum nuntians pugnam aduersus eos.

cap. iii. car. cciii.

Senatus uadit ad claudiū: offert uictimas deo: ipse donat agrippā regio patrimonio: moritur agrippa: Claudius regnū i puincia redegit: & Herodes q̄ regnabat i calcide moris.

c. iiii. car. ccv.

Post obitum herodis qui in chalcide regnauit: Claudius agrippam filium agrippae regē instituit: Cumanus turam accipit alterius prouinciae: unde inter iudaeos oriuntur multi tumultus in die festi azimorū: populus in fugam se conuertit: & propter egressum de constipatione. xxx. milia hominum consumpta sunt.

cap. v. car. ccvi.

Insurgunt tumultus latrocinantium: unde quidā per cumanum capiuntur: libri legis per militem quendā comburunt: accensi iudaei ex hoc conqueruntur apud cumanū: adiudicatus est ille ad supplicium ex hoc populus quieuit.

cap. vi. car. ccvi.

Confectus oritur inter gallyleos & samaritanos: quidā gallyleus ad festiuitatem ascendens interficit: Cumanus ad sedationē mittit p̄catore: hyerosolima audito homicidio uolgens in impetū in samariā irruit: Cumanus accurrit cū ala militū: multos interfecit principes hyerosolimae p̄catur ut ab incepto desistant: iudaei tandē eorū precibus acquiescunt.

cap. vii. car. ccvi.

Fiunt his temporibus multa latrocinia samaritae primates accedunt ad domiciū quadratū: cōquerentes de huiusmodi latronibus: cōueniunt & nobiles iudaeorū deffendētes: distulit domitius iudiciū: liddam uenit: audiens ite querelas samaritanorū quosdā pcutit securi: quosdā delegauit: Cumanus uidet romā pficisci: de reddenda ratione administrata prouincia apud claudiū: ex samaritīs tres interficiunt: Cumanus iubet ex urbe discedere.

cap. viii. car. ccvi.

Nero succedit Domitio quadrato: fratrem matrem & uxorem interfecit: ad Histrionum opera se conuertit.

cap. ix. car. ccvi.

Aristoboli filius regnat in armenia: auget regnū agrippae residuū iude: foelici credit: hic eleazar deprehendit mittit romam cū multis aliis: insurgit nouū genus latrocinantiū. sicariozū insurgunt qdā secte hoium q̄ consiliis & ypocrisi hoies decipiant.

cap. x. car. ccvi.

Egyptius quidam pseudo propheta congregat. xxx. milia hominum hyerosolimā uult ascendere: Felix cum quibusdā armatis eos depellit & fugat: insurgunt quidem magi qui tentant reuocare populum a seruitute romanorū: insurgunt tumultus in caesaria inter populum scilicet iudeum & graecum: Felix nequiens paccare ex utrisq̄ nobiles ad neronē mittit: Succedit Caestius felici qui plurimos latronum interficit.

cap. xi. car. ccvii.

Albinus fit successor q̄ fauit latronibus: & postea Caestius florus q̄ ita se gessit ut multi coacti sint relinquere patrē ob publica latrocinia: & rapinas suas.

cap. xii. car. ccvii.

Fit quaestio in caesarea inter iudaeos & caesarienses de synagoga iudaeorū quia impediabant ad illuc accessum: iocundus q̄ erat praefectus equitū pergebat sedare tumultū: recedunt iudaei in nabata cum libris legis primates iudaeorū ad floz accedunt cōquerentes: quos iubet uinciri propter ablationē librorū legis: ex hoc oriunt iurgia maxia apud Hyerosolimas accusat Florus & eius timore populus effugit: Florus indignatus sedēs p̄ tribunali mi litibus p̄cepit ut floz uenaliū diriperant: unde multi interfecti & spoliati & domus oīum dirute sunt.

cap. xiii. car. ccvii.

Rex quidam agrippa alexandru proficiscens: inuenit germā suā bericē: uidens iniquitatē militū misit ad floz ut a sede desineret: q̄ noluit imo peiora operat uenit hyerosolimā & uota deo exoluit: regina uero florum praecatur.

cap. xiiii. car. ccviii.

Multitudo clamat contra florum: primates sedant multitudinem florus uidēs multitudinem sedam nouam querit inlargere discordiam: multi occiduntur per romanos sed desperatione du-

Etus populus irruit in romanos: quos epulit ex urbe: uidens florus nihil posse agere ab urbe digre dirur Cæsariam uenit. cap. xv. car. ccviii.

Florus nō cessans: iudæos apud Cæstium accusat de defectiōe dirigit tribunus neapolitanus ad hæc inuestigada suscipit a iudæis benignissime: & conq̃runt de floro cognita i humanitate flori: uulgus uult legatos fieri ad neronē de crudelitate flori. cap. xvi. car. ccviii.

Aduocat contionem iudæoz & constituit in suggestu beronicem germanam Flori rex Agrippa qui omnes hortatur iudæos ad quietem & patientiam dicens hæc nō placere Cæsari: neq̃ eos posse romanis obsistere: qui toti orbi iam dominant tandem acquiescit populus: uolensq̃ persuadere ut Floro obediunt, quousq̃ successor ueniat, accensa multitudo ex urbe pepulerunt: ipse in regnum discessit. cap. xvii. car. ccix.

Quidā eo tpe insurgūt & romanos oēs interficiunt Eleazarus dux militū prohibet romanos hostias immolare: Nobiles quidā hortantur ne id fiat: ad Floz destinantur legati & ad Agrippam ut cū exercitu ascenderent in ciuitatē: diuiditur ciuitas in duas partes: quidā nobiliū & pontificū confugerunt quidam in cloacis latuerunt. cap. xviii. car. ccx.

Quintadecima die mensis augusti fit impetus in amoniā & oēs obfessos in eo p̃sidio capiunt: post regē accedunt exurunt turres: præcant manaimū ut liceat aufugere q̃bus concedit relictis solum romanis intus: q̃ confugiūt in turres regias: illi uero qui cū manaimo erant: irruētes illa loca diripientes strato pedum incenderunt. cap. xix. car. ccxi.

Capitur ananias pontifex & cū fratre Ezechia occidit & insurgunt quidā cōtra Manaimum: nollentes eū regem: interficit sophista a populo: interficit manaimus: p̃ romanos ēt multi ex iudæis occidunt: ita ut cæsaria uacuata iudæis remaneat. cap. xx. car. ccxi.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflāmauerūt: imensā cædes fit ex iudæis & aliis: Ciuitates oēs plene cadaueribus scythopolite tū iudæis dimicant: clam tamen nocte dormientes tertia: eos iudunt. xiii. milia interficiunt ex iudæis & eoz substantiā diripiunt. cap. xxi. car. ccxi.

Circūfusus scythopolitis a iudæis Symon quidam qui multos ex iudæis quortidie truncauerat: educens gladiū nullū hostiū interfecit & patrē & matrē & filios & uxore interfecit p̃dignatio ne: ne hostiū q̃s gloriaret: & seipsum: cædes maxia fit in scythopoli urbes & populi cū uicini iudæos oēs interficiūt: multæ ciuitates aliæ pepererūt eis miseratione mote. cap. xxii. car. ccxii.

In regno Agrippæ insurgit p̃nices aduersus iudæos: uarus multos ciues q̃ ad agrippā & Cæstium uenerāt p̃scendi p̃sidii gratia initinere occidit: hūc Vagz agrippa punire nō audet summouit eum e regione qua procurabat. cap. xxiii. car. ccxii.

Iudæi persuadent romanis ut deserant castellū: utuntur honoribus iudæi in alexandria quos Alexander concesserat conflictus continuus cū iudæis & græcis fit. cap. xxiiii. car. ccxii.

Alexandrini cōueniunt ut largitiōē ad herodem mittant: permiscēt iudæi cū græcis in amphiteatro: fit discordia maxima inter eos: Tyberius alexander coercuit eos hortationibus q̃ irruentes Tyberii contumeliis appetebant ille quasi oēs fecit interficere: domos diripere. Zabolon ciuitas acæstio occupat: dirripit domos & loca incendit. cap. xxv. car. ccxii.

Cæstius p̃mittit exercitū i ioppē q̃ capis: intēdit eā & uiros oēs iterficit. cap. xxvi. car. ccxiii.

Cæstius mittit Cefenium gallum in gallyleā suscipiunt eum ciuitates qui uero non obtemperabant insequitur & trucidabat: progrediens multa loca inuadit: iudæi ad diem festum Hyerosolimam petierunt: qui auditis militibus uenientibus: dimissis solēnitatibus in romanos irruerunt: quorum multos occiderunt. cap. xxvii. car. ccxiii.

Quærit agrippa uerbis iudæos auertere ut desisterēt: mittit portatū & phœbū ad iudæos: perimif phœbus: Cæstius iducit exercitū i oppidū iudæoz: icēditq̃ p̃tē ciuitatis. cap. xxviii. car. ccxiii.

Quidam uocabant cæstium patefacturi portas: q̃ cogniti proiecti sunt ex muris. Cæstius tenrat muros ascendere & inuadere templum: repugnantur a iudæis: recedit cæstius & iudæi insequuntur: dimittit quæ erant impedimēto ad fugam: & nisi nox aduenisset totus exercitus perisset: nocte aufugit: insequuntur iudæi: ex romanis mortui sunt quinq̃ milia & trecenti peditū: ex equitibus noningenti & octuaginta. cap. xxix. car. ccxiii.

Post fugam Cæstii multi nobiliū ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Neronem nuntiaturus eius miseriam: Qui cæstium fugauerant reuerfi sunt in hyerosolimam: ex romanis qui supereant amicos sibi sociant: Eleazarus persuadet populo ut sibi pareat cōstituunt diuersi diuersis locis præfecti: Iosephus unus ex præfectis subditos sibi quærit cōciliare: multos ex illis præponit & præficit regionibus gallyleæ sibi subdire: munit loca omnia propter romanos quos timet insurgit quidem insidiator cum multis qui gallyleam depopulantur congregat pecunias: cogitabatq̃ diuersa in perniciem Iosephi. cap. xxx. car. ccxiiii.

Quidam qui aggressi sunt procuratorē bernicis & multa abstulerūt: quia Iosephus iussit ut re gibus restituerent illa: contra eum tumultus maximos parant: accusantes eū esse proditorē irruunt in eius domū: quærit placare illos uerbis: præualet aduersus eos: Iohannes quidā fraudē molit̃ contra Iosephū insidias: cognita fraude ut de iniuria uendicaret accedit cū militibus ad Iohannem

DE BELLO IYDAICO TABVLA

hic aut emissis armatis iussit eum interfici: aufugit in lacum resumptis viribus Ioannes cogit aufuge-
re tentat aliud genus insidiarum aduersus Iosephum. cap. xxxi. car. ccxv.

Deseritur Iosephus a suis: quos ipse punit: reuocans omnes primates & astutia quadam ducens sea-
phis ducens secum in taricheas cuidam clamanti clitus nomine iubet manus abscidi ipseque sibimet
dexteram truncauit timore perterritus, cap. xxxii. car. ccxv.

Incipit Liber tertius.

Sentiens Nero res gestas non prospere indignatur: mittit Vespasianum in syriam ad regedos
exercitus & ulciscendos iudeos rebellantes tandem ex iudeis .x. milia perimuntur: non cessant iu-
dæi uerum a scolonem petunt: sed antonius positus insidiis qua erant transitori super octo milia
interficit ceteri aufugiunt: Niger unus ex ducibus iudeorum in turrim se recipit quem antonius
succendit ille uero salu demissus euadit: uidentes iudei illum gaudent quod dei providentia dux eorum
imposterum sit seruatus. Cap. i. Car. ccxvi.

Vespasianus Antiochiam cum exercitu uenit: Agrippam offendit fert opem Saphoris con-
tra iudeos. cap. ii. car. ccxvi.

Dux sunt galyleæ opime abundantes: homines pugnaces sunt: continet hec puincia diuersas
ciuitates que irrigant diuersis fluminibus quibusque finibus terminant. cap. iii. car. ccxvi.

Exercitus quem dederat saphoritis Vespasianus: diuiditur in duo: assidue ciuitates & loca illa
incurant depredando Iosephus in saphoritim impetum facit sed nihil efficit totam galyleam igne
& sanguine repleuit. cap. iiii. car. ccxvii.

Titus filius Vespasiani patrem suum reperit ptolomaida que multas legiones comparauerat multosque
cuiuscunque generis ad militiam uiros congregauerat. cap. v. car. ccxvii.

Landatur romanorum prudentia instruendum seruos in militie disciplina: quique sunt edocti instru-
dis castris & que ordine seruant in bellicis rebus describitur. cap. vi. car. ccxvii.

Vespasianus cum filio suo ordinat exercitum in ptolomaida placidus interimit maximam multitu-
dinem in galylea: peruenit iotapatem qui receptus cum suis a iudeis illico sunt interfecti: ex iudeis ue-
ro tres ceciderunt placidus aufugit. cap. vii. car. ccxviii.

Vespasianus cum armatis suis in galyleam peruenit: timent omnes Iosephus conspiciens non posse
repugnare in tyberiade confugit. cap. viii. car. ccxviii.

Vespasianus ciuitatem gaderensem capit Iosephus mittit hierosolimam litteras: si cupiat sedes uel bel-
lum cum romanis: si bellum mittat: cum dignum exercitum ut possint repugnare romanis. cap. ix. car. ccxviii.

Vespasianus aggrediens recidere iotapatem mori ubi iudei plurimi confugerant: ciuitatem circūuala-
re iubet per milites ipse perficere ponit castra ageres facit ad oppugnandum ciuitatem Iosephus curat ut
muri ciuitatis altius per .xx. cubitis eleuentur quod romanos multum pertrahit. cap. x. car. ccxviii.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens non posse capere: ciuitatem statuit obsidere eam
ut cogeretur inopia regem reddere uidens nolle eos reddere: itaque ad certandum se conuertit Iose-
phus cogitat de fuga cum suis: populus hortatur ne recedat: ipse dicit melius: quia parabit alium
exercitum quo reuocabit Vespasianum ab eis: statuit remanere: se parat ad praelium: aggreditur mul-
tis incurrationibus romanos egrediens: Vespasianus nollens cum desperatis congredi iubet ut ar-
mati declinent impetum. cap. xi. car. ccxix.

Admouet Vespasianus arietem muris: muri concutuntur machinis cogitat Iosephus quomodo ictus arie-
tis refellat: romani contra aliud genus machinantur: Iosephus cum sociis igne concremarunt romanorum
propugnacula & aggeres ita ut spatio unius hore dies sint cremata. cap. xii. car. ccxx.

Quidam uir iudeus saxo soleuato & demisso caput arietis fregit: hic fixus est quinque sagittarum
uulneribus decedit tandem alii duo uiri romanorum aciem pruperunt: Iosephus uero & cetera multi-
tudo intendit. Machinas romanis lugentibus. cap. xiii. car. ccxx.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur superato dolore uulneris se-
uius bellum in iudeos incitauit: pugnam fortiter utrinque cedit murus ictibus machinarum ad matutina
nas uigilias illi uero munire partem illam. cap. xiiii. car. ccxx.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad euadendum urbem recreato prius exercitu: Iosephus co-
gnito consilio Vespasiani ordinat milites ad resistendum: plene crudelissimo certamine. cap. xv. car. ccxx.

Die .xx. mensis iunii iudei quasi defessi quia non haberent propugnatores quos mitteret: cogitauerunt
oleo feruenti super infuso romanos oppugnare: ac sceno graeco super sparso ut inde romani caderent: ui-
dens dux Vespasianus tot male milites perire a bello reuocat & a pena. cap. xvi. car. ccxx.

Vespasianus tres turres ferro circumdatis erigi fecit plenas iaculatoribus & fundibulatoribus
fortissimis: ita ut ex his que intra muros erant deferere defensionem muri egerant. cap. xvii. car. ccxxi.

Vespasianus mittit Traianum in aphata ciuitatem congregitur eum illis tandem superat ciuitatem
omnesque praeter infantes occidit. cap. xviii. car. ccxxi.

Ad samaritas cerealis mittit a Vespasiano: quia eos pronos ad tumultū uidebat: inopia quæ quidam moriebant: quidā ad romanos confugiebant: reliquos uero oēs nequiens persuasione placare occidit: erant aut undecim milia & sexcenti. cap. xix. car. ccxxi.

Ageres super altitudinē murorum iotapatenis effertur: quidam ad Vespasianum uenit profugus ex ciuitate: nunciāns paucitatem ciuium & facilitatem capiendi: Vespasianus exercitum parat nocte hora qua ille docuerat ciuitatem aggrediuntur: & custodes occidunt: ciuitatem ingrediunt: quidam uero ne oppeterent per romanos se ipsos interfecerunt: tandē Vespasianus incendi fecit ciuitatem uniuersam. cap. xx. car. ccxxi.

Iosephus ne a romanis inueniretur in puteū se demisit lapidēq; supra imposuit ne uideret: nocte exibat perscrutans si posset euadere: indicatur p quandā mulierem mittit ad eum cum fide de uenia: timebat uero Iosephus in somnis simulachra ei apparent deprecatur deū. in manus romanorū se cōmittit: habita prius oratione ad socios. cap. xxi. car. ccxxii.

Iosephus dehortat suos a cæde: nequiens reuocare a proposito: oēs se ipsos interfecerunt: ducit Iosephus ad Vespasianū iubet Vespasianus eum custodiri ad Neronē mitteret: Iosephus alloquit Vespasianum seorsum cū filio uestasiani eūq; dominum & regem orbis prædicit: Vespasianus eū liberat muneribusq; uariis eum donat. cap. xxii. car. ccxxii.

Vespasianus in ptolomaida reuertit multi clamant de excidio Iosephi ipse nihil respondebat: legiones duas mittit hyematū cæsaream: quasdam scitopolim. cap. xxiii. car. ccxxiii.

Quidam ex iudæis q; fugerant collectis in tyoppa: fabricatis piratis nauibus inuiū faciebant pelagus illaz partium: Vespasianus uero illuc applicans: tum per romanos tum p uentos q; illoz naues in scopulos cōpellebant: quatuor milia & ducenta cadauera inuēta sunt. Ciuitatē incendit dimittitq; Vespasianus equites qui loca tuerentur. cap. xxiiii. car. ccxxiii.

Audita captiuitate tyorapate ab hyerosolimis: maximus eos inuasit dolor: audito q; Iosephus esset cū romanis ira in eū cōcitabant ita ut in romanos sauius icitarent. cap. xxv. car. ccxxiii.

Vespasianus ad agrippam proficiscit: audit tyberiada & taricheas rebellare: iratus mittit filiū suū illuc: appropinquantibus ciuitati quidam ex senioribus ad Vespasiani pedes suppliciter accedunt is uero eis indulxit. cap. xxvi. car. ccxxiii.

Vespasianus præmittit traianum in arcem an multitudo pacem cupiat: illi apertis portis eum liberatorem ac benemeritum proclamant: post ad taricheas proficiscitur: castra ponit: superatis illis: ad nauale bellum se contulerunt. cap. xxvii. car. ccxxiii.

Congregata multitudine prope ciuitatē in plantiæ uidens Vespasianus filium suū mittit: ipse uero patri nunciāuit dicens opus esse pluribus auxiliis: suos deinde hortatur. eoz genus & aīam reminiscens ut strenue sint dimicaturi: Vespasianus mittit auxilia: gentē aggrediuntur: oēs fugant oppidū occupant: cunctos occidunt præter indigenas. cap. xxviii. car. ccxxiii.

Letatur Vespasianus audita uictoria filii: post aduersus eos qui ad lacum descenderant rates fabricari iussit. cap. xxix. car. ccxxiii.

Declaratur natura lacus: & ubertas & reze aeris & uicinorū locorū. cap. xxx. car. ccxxiii.

Fabricatis ratibus insequit illos per lacum Vespasianus: nemine remanente occisi sunt. paucis post diebus intollerabilis fetor ex cadaueribus in terrā amari cōpulsis insurrexit: ut nō solū uictis sed romanis miserabilis fuerit: totūq; aerem corripit. cap. xxxi. car. ccxxv.

Residet Vespasianus p tribunali apud Tarichea quidq; de supstitibus fiendū sit deliberat: tandem quosdā occidit: quosdam donat: quosdā uendit. cap. xxxii. car. ccxxv.

¶ Incipit Liber quartus.

¶ Excis is iotapatis reliqui iudæi se dederunt romanis præter quædā castella & ciuitates: quæ nola ponunt & eaz conditio lacum quendā gamala occupant intrantes romani: domos hostium tecta oīa circūdant: ex quo multi romani mortui recedereq; coacti sunt. Cap. i. Car. ccxxv.

Vespasianus cū paucis relinquit: his uero oppugnantibus resistit uidentes eius aīum: quasi diuinū reputantes impetū remittunt ipse uero exiit castrum. cap. ii. car. ccxxv.

Vespasianus ad romanos ueniens uisis aduersis casibus romanos consolatur: hortaturq; ad ulciscendos hostes gamalenses quantū profunt resistunt. cap. iii. car. ccxxvi.

Vespasianus quosdā q; berium montē occupauerat inuadit ad eos mittit. placidū q; eos hortatur ad pacē: sed illis renitentibus: placidus congredit: fingens fugā: aduersus illos reuertit multos occidit: multi confugiunt hyerosolimā: reliqui montē placido tradunt. cap. iiii. car. ccxxvi.

In gamala tres milites nocte turrim effodiunt: decidit turris magno sonitu: omnes perturbati fugiebant quos romani trucidabant: titus urbem inuadit: occidit multos: multi in arcē cōfugiunt ita ut cruor effusus totum oppidū diluat. cap. v. car. ccxxvi.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant q; supererant: eos

capitales quinque milia ex his de uertice se precipitarunt: per romanos quatuor milia perempta: solum duae mulieres saluae factae sunt.

cap.vi.car.ccxxvi.

Mittitur Titus ad giscalia oppidum galyleae quod restabat indomitum: Vespasianus ad recreandos alios Caesaream regreditur: quia restabat modo hyerosolimis occupanda: hos hortatur ut se dedant sine armis: appropinquant portis: illi apertis ianuis clamant ipsum liberatorem: munit oppidum sicque tota galylea liberata est.

cap.vii.car.ccxxvi.

Ex aduentu iohannis in Hyerosolimam totus populus effusus percunctatur quid agant romani: significato excidio giscalis: timor eos inuadit immensus: hortatur iohannes Hyerosolimas ad bellum: senes timebant excidium urbis ex hac re: oriuntur multae praedationes & latrocinia in urbe contra multos fingeantur uaria in eorum perniciem: phana conculcantur: fitque maxima controuersia aduersus istos: fit bellum inter hos inuasores & populum: horum causa erat iohannes qui simulabat amorem: res tamen & consilia populi aliis nocte apperiebat hic iurat fidem amicitiam: fit legatus populi ad Zelotas.

cap.viii.car.ccxxvii.

Mittunt nuntii ad idumeos per auxilia petendis: eo quod annanus uellet romanos introducere: Iesus increpat idumeos & eos quod eos aduocarunt tanquam latrones quod ciuitatem quottidie dissipant: hortaturque eos ut nil acturi sint: uel iudicent quantum sint factiosi homines uel recedant.

cap.ix.car.ccxxix.

Symon unus ex idumeis indignatus respondet iratus contra iesum & pontifices: accusans eos perditores contra illos quod eos uocauerunt: dicitque aduersus illos ituros.

cap.x.car.ccxxix.

Idumei nocte dolo zelotae apertis portis custodibus dormientibus intrant interficiuntur cuncti: insurgit populus idumei eadem nocte octo milia gentes interfecerunt: interficiunt pontifices: quaerit Iesus cum annano quod interficiunt omnibus insepultis.

cap.xi.car.ccxxix.

Incipit Liber quintus.

Quaerunt idumei per ciuitatem quot inueniunt totidem interficiunt Zachariam accusant: iudices uero ferunt pro eo sententiam: indignantur idumei contra iudeos: interficitur Zacharias: expelluntur iudices: idumei recedunt: crescit Zelotarum insolentia cunctosque uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidunt.

Cap.i.Car.ccxxx.

Romani omnes praesertim duces Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem: ipse noluit ducem esse melius quod sic ipsi inter se discordes paulatim confumentur.

cap.ii.car.ccxxxi.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiani: multique ad romanos confugiunt & solum his licebat quod soluebant: uolentes fugere ad romanos.

cap.iii.car.ccxxxi.

Iohannes quaerit aliis praesse ducens sibi dedecus esse sibi parem: multique eum metu multi gratia consequebantur.

cap.iiii.car.ccxxxi.

Inuadunt sicarii oppidum quoddam munitissimum apud Hyerosolimam die azimorum quamdo iudei celebrant festa pro redemptione eorum ab aegyptiis: interficiunt quot inueniunt: uicos & omnes partes conuicinas depopulantur.

cap.v.car.ccxxxi.

Nuntiant haec Vespasiano a transfugis quibusdam clam. n. quidam ad romanos confugiebant quod hortabantur Vespasianum ut ferret opem ciuitati: accedit prope Hyerosolimam: ingreditur gadaram clam legati ad eum mittunt: occiditur dolosus ab aliis inimicis.

cap.vi.car.ccxxxi.

Iubet Vespasianus placido ut insequatur eos qui ex gadaris fugerant: aduersus quem illi cum quibusdam ubi se receperint profiliunt qui capta oportunitate a placido interimuntur: eosque ad iordanem insequitur: coacti autem congregati placidus omnes occidit: quidam in iordanem se proticiunt conuicinosque uicos inuadit.

cap.vii.car.ccxxxii.

Nunciatur Vespasiano quod gallicia motus quosdam fecerat: ipse magis incitatur ad bellum: multa loca capit: restaurat quae destruxerat bello: munit loca omnia militibus: narratur quod nobilis sit regio hierico.

cap.viii.car.ccxxxii.

Describitur natura asphaltidis lacus: quem Vespasianus uoluit uidere.

cap.ix.car.ccxxxii.

Vespasianus collocat praesidia apud hierico: mittit quosdam huius ciuitatem capiunt: mille iuvenes interficit: omnia dabantur flammis.

cap.x.car.ccxxxiii.

Nuntiat Vespasiano paranti proficisci Hyerosolimam quod mortuus sit Nero: quomodo etiam galyleae sit creatus impator: & quidam alii post eum & de eorum discordia.

cap.xi.car.ccxxxiii.

Vespasianus expectat quid galba ad eum de rebus bellicis agendis scribat: mittit filium suum Titum: nauigat rex agrippa ad galbam: nunciatur in acra quod galba sit interfectus & Orho sit creatus: Agrippa statuit romam pergere: Titus ad patrem nauigat Vespasianus cum Tito suspecti bellum negligunt.

cap.xii.car.ccxxxiii.

In Hyerosolima exoritur nouum bellum per Symonem Giorae filium: Symon cum Zelotis congregatur: multos occidit cum idumeis etiam pugnat: iacobus quidam perdere idumeos cogitat: idumeam capit Symon totam regionem depopulatur: capitur uxor Symonis a Zelotis: perterriti

timore remittunt ei mulierem suam.

cap. xiii. car. ccxxxiii.

Præter bellum in iudæa: in italia ciuile bellum fiebat: perempto galba: Otho imperator creatur: cum Vitellio pugnat: audita uictoria semetipsum Otho occidit: qui biduum & tres menses imperitum tenuit.

cap. xiiii. car. ccxxxiiii.

Vespasianus partes duas idumæ capit altera etiam ciuitatē capit oēs interimit: Symō quoque idumæ reliquias prosequitur: Ioannes intus multas p̄dationes p̄mittebat galyleis: uescabant libidine: certant adinuicē Zelotæ cū Ioanne: & Symon cū illis.

cap. xv. car. ccxxxiiii.

Deliberant Symonē introducere & Ioannē expellere: Symon loca oīa ciuitatis inuadebat: congredditur cū illis qui eum receperunt.

cap. xvi. car. ccxxxiiii.

Bella fiūt i Italia p Vitellū & suos milites: audiēs hæc Vespasianus q̄ uitellius princeps sit factus indignat: milites Vespasianū hortant ut romā accedat: eo q̄ ipsum populus ip̄atore cōstitueret: renuit ipse: ipsi cogūt uelle ip̄ariū: cogitat quō rem efficere possit.

cap. xvii. car. ccxxxiiii.

Describitur qualitas portus alexandrini mittit Vespasianus ad Tyberium ad Alexandrum ut esset sibi adiumento fama est q̄ Vespasianus sit imperator: q̄si omnes ad eum accedunt congruatantes & subiciētes se eius imperio: recordatus Vespasianus quod Iosephus prædixerat: liberari iu bet eum euinculis.

cap. xviii. car. ccxxxv.

Vespasianus mittit mutianū in Italiam: geritur bellū cum cecinio ab antonio: ceciniūs uidens exercitū Antonii cogitat de proditione: ad ipsum mittit si uolunt occidere cecinam: certat: superat exercitus uitellii: Antonius in urbem ueniens cū Sabino capitolium nocte occupat: Vitellius cū suis militibus eos inuadit: superat: Sabinus occiditur: Domitianus cum multis nobilibus euadit: Vitellius iugulatur a populo.

cap. xix. car. ccxxxv.

Munitianus urbem ingreditur cum exercitu amoniū cum aliis subleuat: occidit multos qui consenserant cū Vitellio domitianus filius Vespasiani: rector efficitur populus Vespasianum clamat imperatorem: ad Vespasianū qui alexandriā iam applicauerat, ueniunt legati: intendit animum Vespasianus in reliquias iudæ: Titū mittit ad Hyerosolimam.

cap. xx. car. ccxxxv.

Incipit Liber sextus.

¶ Tito existente adhuc apud Alexandriā hyerosolimis orit̄ tripharia seditio zelotaz̄ Symōis & Ioānis: inter eos cōgrediunt: ita ut replū uniuersum inūdaret sanguine.

Cap. i. Car. ccxxxvi.

Describit̄ discordia q̄ inter eos fuit & scelera q̄ inter eos cōmittebant: post qlitet oēs q̄si romanos expectabāt: post quō Titus misit diuersas legiones i Hyerosolimā.

cap. ii. car. ccxxxvi.

Describitur ordo Tiri & militum & oīum aliogz̄ in eundo Hyerosolimā: peruenit susinā opidum quod Vespasianus coeperat: ciuitatē tentat adire: tandē coactus est si uoluit euadere irruere in hostes: ad suos saluum se recepit.

cap. iii. car. ccxxxvi.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte elacō dicto: exeunt iudæi in legionem decimam irruunt fugantq̄ romanos: nūtiatur Tito: fert auxilium: dimicatur utrinq̄: Titus tandem legionem liberat.

cap. iiii. car. ccxxxvii.

Remissio aliq̄ris bello orit̄ discordia iter eos: in duas pres seditio remanet: Titus ad ciuitatē electos milites mittit: explanare fecit oīa ita ut repletū sit qcqd̄ cauū erat.

cap. v. car. ccxxxvii.

Iudæi romanos quærent decipere instituunt quosdam qui pacem simulant: romanosq̄ uelle introducere: Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio.

cap. vi. car. ccxxxvii.

Quidā ex romanis ad urbē usq̄ accedentes eo q̄ crediderūt illis: interficiunt: multi feriunt: unde irascitur multū Titus pp̄ inobedientiā eoz̄ eisq̄ arguit.

cap. vii. car. ccxxxvii.

Intercedūt cōmilitōes p̄ illis apud Titū: admonēs eos indulget illis: cogitat ulcisci iudæos: castra ponit ppe ciuitatē: ordinat legiōes circa ciuitatē: describit̄ situs: ciuitatis & repli p̄ Salomonē ædificari: & quō distinguebat̄ secūdū loca sacerdotū & uiroz̄ & muliez̄.

cap. viii. car. ccxxxviii.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quæ continebātur in eo: quæ ad uersis fuerunt constituta.

cap. ix. car. ccxxxix.

Quō Symon & Ioannes dissidebant: & eos diuisa ciuitas sequebat: & quō unusquisq̄ partem ciuitatis seorsum tenebat: Titus quærit qua parte ciuitatē sit impressurus: constituit agere tripartitum exercitū circa ciuitatem: cogitant iudæi concordari aduersus Titum & romanos coeuntq̄ in unū corpus exeunt iudæi aduersus romanos fugantur in ciuitatē quidam unus iudæoz̄ capis: sagitta demissa occidit̄ inde iudæis luctus maximus oritur.

cap. x. car. ccxl.

Concutitur timore exercitus romanorum eo q̄ turris quædam lapsa sit nocte: & propter maximum sonitum timuerunt romani: credentes hostes castra inualisse: percutiunt muros illis machinis murūq̄ uicinorum frangunt.

cap. xi. car. ccxi.

Ingrediuntur romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde iudæi audacia resistebant: romani uero belli peruia uincebant.

cap. xii. car. ccxli.

Iudæi sperant salutem: romani uictoriam: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periadū is primus erat ex romanis uero: qui fortē se p̄ferebat: q̄a titus semp̄ aderat. cap. xiii. car. ccxli.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusq; interfectis ex mediis hostibus ad suos reuertitur. cap. xiiii. car. ccxli.

Castor qdam ex iudæis simulat uelle inire sedus cū tito ut aliquantulū cōquiescat: ut Symon interim cōsular de rebus occurrētibus: fingitq; quosdā socios uelle pacē: quosdā nō: accēlus his ritus uehemētius utebat arietibus: disruptoq; muro cū militibus ingreditur. cap. xv. car. ccxli.

Ingresso tito: iudæi circūcludunt romanos: multosq; ex eis occidūt & nisi titus ferret opē: uix euasissent: ad ultimū mure sunt expulsi Titus iteq; aggredit: ad illum mure irruit: totamq; partē illam dirimit præsidia ponit munit turres & loca: alia parte ciuitatē aggredit: eosq; hortat ut uelent saluari & iosephus oratione patria: idem eos hortabatur. cap. xvi. car. ccxli.

Iosephus circuit ciuitatē ea pte qua possit audiri facilius iudæosq; orat ne uelint romanis resistere: persuadetq; pluribus uerbis: illi uero conuitiis eū afficiunt. cap. xvii. car. ccxlii.

Iosephus clamat aduersus iudæos adducens diuersā exēpla maiore: ut uelint reddere deūq; eis aduersum esse: propterea amplius ne uelint resistere. cap. xviii. car. ccxlii.

Clamante iosepho cum lachrymis ut uellent sedare non flex erunt animos seditiosi: sed diu p̄sistunt: ita ut cogentur fame perire: Tantam famem perpeffi sunt ut matres ex fihore ore cibū raperent: seditiosi illi domos ui irruerāt ut cibum caperent: summa miseria & summa crudelitas describitur Symonis & ioannis. cap. xix. car. ccxliii.

Multi propter famem ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Symonem & ioannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriā: ipsi conuitiis Tito & patri eius maledicebant. cap. xx. car. ccxliii.

Antiochus apiphanes cū macedonibus: admirat romanos q̄ muros nō adeāt: ipse cū suis muros adiit multi ex his fugiūt & multi interficiunt: post a tito ageres fiunt: ad motus ad muros Symon fossa intus facta submisso igne ageres ruūt: & incēdunt: Symonq; cū multis aliis proficiscit i machinas illas: easq; incēdūt: cū romanis cōgrediunt: ita ut nō diudicari possit amicus ab inimico: qdāq; ex rōanis corruptis machinis despabāt ciuitatē captū iri. cap. xxi. car. ccxliii.

Consultit duces Titus qd faciendū: an aggredi muros debeant an aggeres struendi: aut permit tendū q̄ ipsi fame coacti ciuitatē sint tradituri: an circūdāda sit ciuitas ne exitū habeāt: scq; dicit Titus opus non paruū sed inextricabile romanos esse facturos. cap. xxii. car. ccxliiii.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribui: murūq; circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos cōstrui fecit mira celeritatis: nocteq; quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesq; somnos inter se soriebantur. cap. xxiii. car. ccxliiii.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: unus alium mori intuebatur: non erat facultas sepeliendi: latrones uero ex mortuis esse uestes rīu expoliabant: multi ex muris in fossas proiciebantur: quaz uidens Titus ingemuit. cap. xxiiii. car. ccxliiii.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti iudæis ostendendo ad maiorem dolorem: Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatē miseratus eorum calamitatem: seditiosi uero non placabantur. cap. xxv. car. ccxlv.

Symon mathiam cuius ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepelliri prohibuit: alios etiam nobiles occidi fecit. cap. xxvi. car. ccxlv.

Quidam ex iudæis qui custodiebat turrim a Symone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri romanis signum dedit se traditurum turrim: illi non credentes: cognito hoc a Symone illū ex turri in fossas proiecit: uidens hæc titus: & iosephus saxo capite percutitur letantur iudæi credentes eum mortuū esse: resipuit iosephus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad romanos profugiūt: multi ex profugis ab assiriis uentibus apertis occiduntur: eo q̄ aurum ex uentre eorum per fimum uentris extire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiorum: inciepat milites Titus: sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad romanos amplius fugiebant. cap. xxvii. car. ccxlv.

Ioannes ad sacrilegium se cōuertit: Aninus ad Titum fugit: narrat maximum numerum mortuorū: fame: ex eo q̄ castra posuit: coactosq; stercore uti pro cibo. cap. xxviii. car. ccxlv.

¶ Incipit Liber septimus.

¶ Aggeres struuntur a romanis: quæerunt iudæi incendere: cū autem nequissent: admouet romani aggeres certatur utrinq;: murus labitur ea parte qua ioannes suffodierat pro incēdendis aggeribus: moxq; alium murum struit quem nemo audebat ascendere eo q̄ qui prius tentasset certissimum exitum tentasset. Cap. i. Car. ccxlv.

Hortatur Titus milítones suos ad ascéndendum murum: facta exhortatione Sabinus quidam
 frus se optulit ascensurum: susceptaq; asta cum.xi.murum ascéndit: hostes in fugam uertit ipse ue
 ro sagittis obrutus cecidit. cap.ii.car.ccxlvi.

Quidam ex custodibus agez Antonia accedunt primos custodes occidūt:facto signo p buc-
 ciná ceteri fugerūt. Titus audito signo armat exercitū:pugnať ex utraq; parte ad septimá noctis
 horam:q; romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere. cap.iii.car.ccxlvii.

Iulianus quidam uidens romanos superari armatus irruit in hostes & ad templum usq; fuga-
 pit cūq; non haberet auxilium multis intersectis diu resistēs obiit. iudæi romanos in Antoniam
 recluserunt. cap.iiii.car.ccxlvii.

Titus mittit ad ioannem si uelit congregari & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iu-
 dæos:consultit iosephum Titus:hebraico sermone scripsit mandata iosephus pro Cæsare ad ioan-
 nem:hortatur ut sedat:exēpla inducens sed magis irritant in eum ac capere quærunt:multi ex iu-
 dæis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudæi dixerunt ne plures ad eos confugerent:
 Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugierunt. cap.v.car.ccxlvii.

Increpat eos Titus q; templum polluerint: polliceturq; non passurum romanos templum ef-
 se polluturos. cap.vi.car.ccxlviii.

Iosephus referebat dicta principis iudæis qui magis eleuabantur in superbiam: statuit iterum
 Titus bellum gerere contra iudæos ipso remanente in Antonia.exercitum misit in iudæos: Cer-
 taturq; a nona noctis hora:usq; ad quintam diei Tito spectante ab antonia: multi ex iudæis forti-
 ter multi ex romanis fortissime bellum gesserunt. cap.vii.car.ccxlviii.

Septimo die reliq; manus romanorū submersis antoniae fundamētis uia fecerūt latā ad tēplū:
 admouet aggeres ad angulū tēpli:qdā cōgregati pp famē:imperū fecerūt cōtra romanos:cognito
 spectu eorū p rōanos dimicatū est undiq; fortiter:in uallē quādā coacti sunt iudæi:capit qdā q du-
 ctus ad Titū interficit:curatq; Titus ut aggeres mature cōstruant. cap.viii.car.ccxlviii.

Porticus tēpli incendiť.abrumpunt romani ad uiginti fere cubitos ex muro:imittuntq; ignē
 sanctis:hisdem diebus quidā ex iudæis de romanis inuitat quis uelit certare:diuq; nemine uolen-
 te:quidā ex romanis exosus illius apdaciā cum illo certat & occidit:romanosq; derident:ex roma-
 nis quidam eum sagitta transfixit:clamor excitatur maximus. cap.ix.car.ccxlviii.

Iudæi splent lignis ariolis summitatē tēpli.singunt fugā ex romanis multi ascendentes tēplū:
 submisso igne p iudæos succēsi sunt:Titus eos miseretur:orientibus satis erat remedii q; Titus
 dolebat:iudæi uero qdam in porticu existentes obsessi oēs ceciderunt. cap.x.car.ccxlviii.

Iuuenis romanus quidam qui euaserat incendium:oratur a iudæis ut ad eos descendat: ne mi-
 litia romana tantum dedecus faciat sublato ense seipsum interfecit:incenditurq; porticus ea par-
 te quæ ad orientalem protendit:Moriebantur multi fame ita ut foenum calciamēta corrigias co-
 acti sint comedere iudæi. cap.xi.car.ccxlix.

Maxima multitudo erat eorum qui fame per ciuitatem peribāt: qui inter se erant amicissimi
 propter cibum:si quem inuenissent: ad manus ueniebant: si quis moriebatur alii scrutabantur si
 quid cibi in sinu habebat:patiebātur ea comedere quæ ne sordidissimum aliquod animalium co-
 medisset:multaq; huiusmodi describuntur. cap.xii.car.ccxlix.

Mulier quædam Maria nomine cum sublata fuissent sibi omnia per seditiosos filiū suum fa-
 me comedit:cogitur ostendere latronibus quid parauerat pro cibo:cognito scelere tanto eos hor-
 ror quidam inuasit uehementissimus:nunciatur Tito tanta calamitas:qui deum placare coepit di-
 cens se uoluisse obliuisci iniurias eorum:sed illi noluerunt pollicetur q; tantum scelus non pmit-
 ter impunitum. cap.xiii.car.ccxlix.

Admouere iubet aggeres cum ariete muris:nihil proficientes cum scalis tentant ascēdere: un-
 de multa cædes facta est ex romanis: iratus Titus ignem portis subici fecit crescente igne cōsulit
 proceres suos de templo:quidam suadent ruinam templi: quidam ut seruetur: iubet restinguere
 ignem interim pugnatur:uidens Titus cum militibus electis iudæos profugari:in templum con-
 cludit omnes succendereq; templum parat. cap.xiiii.car.ccxlix.

Quidam ex militibus romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum:hoc au-
 dito Titus iubet extinguere sed pro nimio clamore & quia multi simulabant audire eius præcepta
 & prohibitionem ipso inuito exurit templum. cap.xv.car.ccl.

Templum incenditur mense & die mensis conformi incendio templi babylonis:in ipsa incen-
 sione etiam multæ cædes etiam fiebat depræhensorum:nec erat discretio puerorum nec mulierū
 cuiusq; ætatis:clamor ingentissimus fiebat:duo in ignem se proiecerunt incendūt romani diuer-
 sas porticus & loca ubi iudæi res suas ac pecunias deposuerant:quidam pseudo prophetae persua-
 serat populo ut expectaret dei auxilium. cap.xvi.car.ccl.

Quædam prodigia quæ superuenerant iudæis describunt: quæ in eorum fortunā & auxiliū
 interpretabantur:quidam uero sapientes hæc esse ruine prodigia iudicabant. cap.xvii.car.ccl.

DE BELLO IYDAICO TABVLA

In sacris libris erat q̄ cum templum quadratum redigeretur q̄ ciuitas erat destruēda. hi uero intrabantur ad plium dicentes propter dictum quoddam ambiguum inuentum. s. q̄ eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terre habiturus imperium: ex hoc dicto decepti sunt quasi proprium eorum iudicantes dictum conuenire.

cap. xviii. car. ccli.

Romani Titum imperatorem declarant in templo: iudæi prouocant Titum ad colloquium: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturq; eos increpando: tādē in diligendo eos si uelint in pace uiuere nolluerunt: ipse cognita eorum nequitia eos militibus fieri p̄dam tradidit interim ignis progrediebatur: quidam supplicant ut eis fidem Cæsar dat: suscipit ipse in custodiaq; eos reclusos tenet.

cap. xix. car. ccli.

Seditiosi in domum regiam confugiunt: romanos pellunt: multi occiduntur ex popularibus: Titus uero militem quēdam quia uiuus captus est ad ipsum rediēs ex acie pepulit: quod grauius fuit illi morte.

cap. xx. car. cclii.

Romani conuersis latronibus in fugam: omnia igni tradidere: illi uero in superiorem ciuitatē recedebant: letantes q̄ nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabāt: illi undiq; per ciuitatem capiebantur: mortuiq; canibus proiciebātur: spes quibusdam erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendebant necabantur.

cap. xxi. car. cclii.

Cæsar prospiciens ciuitatem superiorem nō posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentalem partem: legiones munit hisdem diebus idumei mittunt ad Titum q̄ ad eum uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Symon hoc intellecto quosdam occidit: quosdā recludit: multitudo tamen maxima fugit.

cap. xxii. car. cclii.

Quidam sacerdotum promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multaq; uaria pulcherrima donaria dedit.

cap. xxiii. car. cclii.

Perfectis aggeribus machinas romani admouent: multi desperantes in iloachas demittūt: qui dam in aeram confugiunt quidā romanos applicantes arietes ad muros ulciscuntur: Tyranni priuati spe: sponte descenderūt de turribus: iudæi ad siloā confugiunt: a custodibus recluduntur: romani in muris signa ponunt: ingredit̄ Titus admiratur q̄ tantas munitiones tyrāni deseruissent: admitata altitudine & compagine lapidum præficit Frontonē custodiæ illorum: multos in ægyptum mittit: multos uendit: multos etiam bestiis deuorandos tradidit.

cap. xxiiii. car. cclii.

Captiuorum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: loā nes sempiternis uinculis seruatur. Symon uero seruatur triumpho.

cap. xxv. car. ccliii.

Capitur Hyerosolima secūdo anno principatus Vespasiani die octauo mensis septembris: prius quinquies capta fuerat: Conditor primus eius fuit chanā: qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut turres & pars quēdam ciuitatis pro custodibus remanerent: reliquum explanarunt: laudar Cæsar exercitum suum ei; gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus dona largitur & coronas & p̄mia multa singulis.

cap. xxvi. car. ccliii.

Cæsar donatis omnibus secūdo eorum merita: ad sacrificia se conuertit deinde ad Cæsaream maritimam descendit reponitq; in ea multitudinem manubiarum captiuosq; seruatur: quia hys mis tempus prohibebat in Italiam nauigare.

cap. xxvii. car. ccliii.

Eo tempore quo Titus Cæsar Hyerosolimis commoratur obsidionis causa Rhodum transmeat Titus ex cæsareā maritima reuersus: aduenit i cæsaream Philippi celebrat ibi omnia spectaculorum genera.

cap. xxviii. car. ccliii.

Inuenit cæsar Symonem gorgiæ filium: & quomodo captus sit declaratur seruatur pro triumpho: quod Romæ est facturus cæsar.

cap. xxix. car. ccliii.

Cæsar inuenit multos iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irruit multiq; cremantur ex his.

cap. xxx. car. ccliii.

Declarat noua calamitas quæ accidit iudæis: accusant iudæi ab Antiocho q̄ cremassent quadratū fove cū multis aliis: cognoscunt nō fuisse i culpa p̄ legatū uespasiani.

cap. xxxi. car. ccliii.

Accipit Cæsar litteras a patre q̄ desiderabilis ipse peruenit Romam & quo honore sit suceptus describitur.

cap. xxxii. car. ccliii.

Describitur defectio germanorum facta tempore quo Vespasianus erat in alexandria: qui credebant se posse liberari a dictione romanorum: his auditis a Domitiano exercitus tendebat: tunc germani se sponte subdiderunt.

cap. xxxiii. car. ccliii.

Scythæ cōueniunt cū germanis in defectione: transgressi flumen Istrū multos ex romanis iter quos Pompeiū Agrippā occiderunt: Vespasianus hoc audito rubeū gallū mittit q̄ multos occidit alii domū cōfugere: muniunt loca ne barbaris ap̄lius def̄ locus talia faciēdi.

ca. xxxiiii. car. cclv.

Titus reuersus ex beriti spectacula per ciuitates syriæ celebrabat: antiochenes expectant cum summo desiderio: petunt iudæos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones se conuenerūt: Titus inde hyerosolimam proficiscitur: miseraturq; calamitatem ciuitatis curatq; captiuos in italiam asportari: cupiens eos triumpho præterducere.

cap. xxxv. car. cclv.

33
 Venienti Tito romam: pater cum tota ciuitate obuiam prodiit: ordinatur triumphus cōm-
 mis: & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quæcūq; sint di-
 stributa & ostensa parantur conuiuia ab omnibus per totam ciuitatem: diesq; gratulationis cele-
 bratur: cum spe finis malorum ciuiliū: & fœlicitatis principum. cap. xxxvi. car. cclv.

Vespasianus peractis triumphis decernit adificari tēplum paci: donatq; templum muneribus
 pigmentorū operibus ola quæ fuerant iudæorū in eodē templo reposuit. cap. xxxvii. car. cclvi.

Locilius bassus in iudæam legatus mittitur: statuit bellum inferre macheruntis: describit He-
 rodion fortitudo: & situs inaccessibilis: ab Herode hoc castellum munitū est: nascitur in eius ual-
 le herba quædam mirabilis uirtutis: sunt balnea amenissima: castellū Locilius accipit: multos oc-
 cidit: qui castellum tradiderunt dimisit. cap. xxxviii. car. cclvi.

Ad saltum qui appellatur Iarden ducit exercitum Locilius: militibus cingit: bellum committit
 tur: nullus ex iudæis euasit: Iudas dux eorum cloacis latenter effugit. cap. xxxix. car. cclvi.

Scribit Cæsar ad Liberium procuratorem ut iudæam uendat iussitq; singulis annis q; iudæi
 omnes binas dragmas in capitolium ferrent. cap. xl. car. cclvi.

Accusatur Antiochus apud Cæsarem a Cessennio peto: q; deficeret a romanis: mittit Vespasia-
 nus ut qd uideatur peto efficiat: Capis Antiochus post longā pugnam cū filiis suis: ducit Romā
 uictus: Audiens Cæsar ligatū Antiochum iubet uincula auferri. filii cogitant conciliaturos patrē
 Cæsari: ueniunt Romā: cum patre aduecto ex lacedæmone ibi manserunt. cap. xli. car. cclvii.

Scythæ his rēbus cogitant medicā terram inuadere: colloquuntur cum hyrcanorū rege: adhi-
 bito aditu fines omnes populantur: ad Armeniam usq; peruenere. cap. xlii. car. cclvii.

Mortuo Basso Flauius siluius in administratione succedit: Castellum quoddam adhuc rebel-
 le superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores de-
 scribuntur: & sociorum eius. cap. xliii. car. cclvii.

Flauius siluius aduersus Eleazarum uenit: castellum cingit licet difficillimus adeunt accessus
 fuerat: per duo loca poterant accedere homines: declarat difficultas accessus: admouet machinas
 per unam uiam: fabricat arietem cum quo murum percutit: ignem ad muros ponit: letiq; romani
 custodiunt ne quis eorum ex castro fugeret. cap. xliiii. car. cclvii.

Eleazarus uidens non posse euadere manus romanorum hortatur ut omnes combusta urbe
 seipos interficiant magis q; seruituti subiciantur: quibusdam placuit: quidam uero molliores la-
 thymabantur: reterat exhortationem Eleazarus præponens immortalitatem animæ: pulchrius
 esse pulchræ mori q; turpiter uiuere. cap. xlv. car. cclviii.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernūtq; sibi mortem dare: omnes mortui sunt:
 unus ultimus in cærua regia: gladio se transligens occubuit: clam cū quinq; pueris mulier latuit:
 romani de mane per scalas muros ascendunt: neminem uidentes admirantur mulier illa ex cloa-
 chis exiens romanis rem gestam aperuit. cap. xlv. car. cclix.

Peracto excidio Flauius siluius cum exercitu in Cæsaream proficiscitur: quidam ex iudæis in
 Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortemq; potius
 pati maluerunt: etiam pueri: q; Cæsarem dominum appellare. cap. xlvii. car. cclix.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iu-
 dæorum destruat. cap. xlviii. car. cclix.

Onias unus ex pontificibus ex Hierosolimis fugatus Alexandriam uenit: optinetq; ut templū
 possit fabricare iuxta morem patrium: hoc autem fuit prædictum per Esaiam q; in ægypto futu-
 ra esset constructio templi. cap. xlix. car. cclix.

Lupus rector ad templū accedēs ablatiis denariis tēplum claudit Paulinus eius successor, nihil
 reliquit: sacerdotibus cōminatus ē: fecitq; ut ne uestigiū qdē diuini cultus uideret. cap. l. car. cclix.

Ionathas quidam ex iudæis persuasit multis ut eum sequerentur: nūciatur Catullo rectori ly-
 biae: comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non conscii ta-
 men sceleris occiduntur: Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudæos criminetur: etiam illos qui
 Romam habitabāt inter quos Iosephus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeretur: Catullus ob
 iniustitiam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse moreretur. cap. li. car. cclix.

FINIS.

VITA IOSEPHI

¶ Hieronymus Squarzacicus Alexandrinus, Raynaldo de Nouimaio impressoriae artis, op. f.

Vm egracia in Italiam traiecissim: Iosephiq; libros offendissim: quos antea quā hinc decederem librariis castigatissimos: & emendatissimos summa diligentia imprimendos esse demandaueram. Non ut quāstum consequeretur: sed ut aliqua ex parte de lingua latina bene meritus essem & cognitiones multarum rege propagarentur. Vidi opus eruditissimum nondum absolutum: & ut in annalibus veterum facile de praebeudi potest a Rufino aquiligiensi in linguam latinam translatopopus egregii inquā auctoris: qui sine titulo: sine uita: & sine elogio erat in lucem proditurus: quod cum animaduertissem hoc a me ferendum minime putavi. Obiter ipsius uitam ex iuratissimis auctoribus elicitam subiecimus. Fuit enim Iosephus hyerosolimitanus: Matihatae sacerdotis filius tempore Tyberii Caesaris natus. Cum Iesus esset cruci affixus: & usq; ad traiani tempora cōsenuit a Vespasiano cum Tito filio cum bellum in Hyerosolimam gererent: captus fuit quidem litterarum: & multarum rerum peritus: sacerdotio insignitus: prophetarum ac somniorum interpretas optimus: ac futurorum non ignarus: prodigia & multa exposuit. Apud iudaeos Nerone regnante: quae uisa fuere armatas acies. s. coelo currere: atq; aera subito nubiū ignae collucere: & pleraq; alia multa quae in eius leguntur historia. Iosephus ad perniciem urbis futura affirmauit. Cui sententiae uulgus assentiens ab imperio romano defecere: occasione sibi oblata. Propterea q; praefecti romani missi essent contra iudaicam religionem ut aquilas templo inferret. Iudaei romanorum auaritia uexati eorum praefectos trucidarunt. Aquilas e templo deiecerunt: ipsamq; ciuitatem iugo Neronis leuarunt: prouincias muniunt: qui eis praessent creant: atq; ex tribus in qua est metropolis Hyerosolima eiq; Samaria proxima. Tertia galilea getibus finitima Iosepho obuinit qui rei militaris belli impetum a romanis missum primo exciperet. Et cum igni ferroq; omnis puincia deuastaretur: in Iopatha montanam ciuitatem obsideretur. Tandem Iosephus perquisitus a Vespasiano dum in puteo latitaret mulieris indicio cognoscitur: eo Nicanorem tertium tribunum militum misit: cum priores milites ab Iosepho non audirentur: qui factum incēlarum metu perterritus delusis sociis. Nam & permulti iudaeorum cum eo erant impotestatem romanorum peruenit. Quem imperator diligenter custodia seruari iussit. Iste autem Vespasiano semotis arbitris alloquitur: sibi & filio imperatores fore praedixit: quem Vespasianus non inuitus audiuit: quae omnia ut euenire Iosephū ab omni seruitute soluit: atq; summis laudibus tollit. Auguriis post euerisionē hyerosolimae praefecit ciuitate donatus: cum Tito: & Vespasiano patre uixit annis. xxvi. atq; cognomine flauiae familiae donatus. Nec etiā praetermittenda duxi: quae ex Hieronimo carptim & cessim: idest sub epythomate collegi: quod ob ingentia eius illustra facinora: utpote uir singularis eruditione praeditus ut ex libris septem iudaicae captiuitatis quos imperatoribus patri & filio obtulit exploratissimum fuit statuam romae meruerit: quodq; scripserit alios. xxi. antiquitarum libros ab exordio mundi usq; ad quartumdecimum annum Domitiani caelaris quodue archeotecos: idest conflictus aduersus Appionem grammaticum alexandrinū. Aliaq; praecleara opera accuratissime cōscripta reliquerit: quae in manus nostras praeterq. xx. uolumina antiquitatum: & Hyerosolimae captiuitatis septem: & in Appionem duo recideret. Non ad commemorandum sumus admodum curiosi: sed a me hoc unum iterpositum in summo studio duxi in ignominiam iudaicae prauitatis: quando uir egregius optime de Christo sensisse uideatur cum inquit. Eodem tempore Iesus uir sapiens: si tamē uerum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum qui libenter uera suscipiunt plurimos quoq; tam de iudaeis: quam degentibus sui sectatores habuit & credebatur esse Christus cunctis inuidia nostrorum principū cruci eum Pilatus addixisset: nihilominus qui eum dilexerant perseuerauerunt.

quis fuerit Iosephus
et q̄ t̄pore floruit

motus iudeorū contra
Romanos: ~

Iosephi comedatio: -

statum uerum.
tulege. vrum. vid
libro. xviii. c. viii.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

IOSEPHI MATHATHIAE FILII HÆBREI GENERE SACERDOTIS EX HIERO-
SOLYMIS DE BELLO IVDAICO IN LIBROS SEPTEM PROLOGVS PER RVFFI-
NVM AQ VILENSEM TRADVCTOS.

¶ In hoc prologo assignatur causa describendi operis & quid singulis partibus contineatur.

Voniam bellum quod cum Romanis gessere iudæi omnium maxi-
mumq; nostra ætas uidit quæq; auditu percepimus: ciuitates cum ci-
uitatibus gentesue commisisse cum gentibus: quidam non quod re-
bus intersuerint: sed uana & incongrua narrantium sermones auri-
bus colligentes: oratorum more perscribunt: qui uero p̄sto fuerunt
aut Romanorum obsequio aut odio iudæorum cōtra fidem rerum
falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio: partim lau-
datio continetur: nullq; uero exacta fides reperitur historiæ. Idcirco
ego statui quæ retro barbaris antea misit: patria lingua digesta. Græ-
ca nunc his qui Romano reguntur imperio exponere. Iosephus Ma-
thathia filius Hæbreus genere: sacerdos ex Hierosolymis qui & in
initio cum Romanis bello conflixi: posteaq; gestis quæ necessitas

exigit interfui. Nam cum hic ut dixi motus exortus esset grauissimus Romanum populum do-
mesticus morbus habebat: iudæorum autem qui ætate ualidi & ingenio turbulenti erant ma-
nu simul: ac pecunia uigentes adeo temporibus insolenter abusi sunt: ut pro tumultus magnitu-
dine hos possidendarum spes: illos amittendarum partium orientis metus inuaderet. Quoniam
iudæi quidem cunctos qui trans Euphraten essent: gentes nostræ gentiles etiam suos secum re-
bellatores esse crediderant. Romanos autē & finitimi Galathe irritabant: nec manus celtica quie-
scebat: dissentionumq; erāt plena omnia post Neronem: & multos quidem Reges tempus adhor-
tabatur. Lucri autem cupidine pars militaris mutationem præsentium desiderabat. Itaq; indignū
esse duxi errantem in tantis rebus dissimulare ueritatem: & Parthos quidem ac Babylonios Ara-
bumq; remotissimos: & ultra Eufraten gentis nostræ incolas: itemq; Adiabenos mea diligentia
uero cognoscere unde cœpisset bellum quantisq; cladibus constitisset: quo ue modo desisset.
Græcos uero & Romanos qui militiā secuti non essent sigmentis siue adulationibus captos ista
nescire: atq; historias audent eas inscribere qui præter hæc ut mihi quidem uidetur: quod nihil
sanum referunt etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere iu-
dæorum res extenuant & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo quoniam pacto magni
esse uideatur qui parua superauerint. Et neq; longi temporis eos pudet quo bellum tractum est:
neq; multitudinis Romanorum quam in ea malitia labor exercuit. Neq; ducum magnitudinis
quorum profecto gloria minuetur: si cum multum pro Hierosolymis defudauerit rebus per eos
gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione romanas res extollentiū gentiles meos am-
plificare decreui: sed facta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis
reponam: dolori atq; affectioni meæ in descendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesti-
cis dissentionibus est euersa: & in templum sacrosanctum inuitas Romanorū manus atq; ignem
iudæorum tyranni traxere: testis est qui eam uastauit ipse Cæsar Titus per omne bellum misera-
tus quidem populum q; a seditiosis custodiretur. sæpe autem consulto differri passus ciuitatis ex-
cidium: protracto obsidionis spatio: dum belli poeniteret auctores. Quod si quis me aduersus ty-
rannos eorumq; latrocinium accusatorie putet loqui: uel patriæ miseriis ingementem calumnia
ri præter legem historiæ: dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim quæ romano imperio parēt:
solam nostram ciuitatem contigit ad summum foelicitatis gradum procedere eamq; ad ultimos
casus deponi. Deniq; omnium post condita sæcula res aduersas: si cum iudæorum calamitatibus
confruantur superatum iri non ambigo. Et horum auctor nullus externus est: unde nec fieri po-
test: ut a quæstibus temperetur. Si quis autem durioris misericordiae sit iudex: res quidem tribuat
historiæ: lamenta uero scriptori: q̄q; merito græcorum disertos increpauerim: qui tātis rebus sua
memoria gestis: quarum comparatione præterita olym bella exigua monstrantur. iudices residēt
aliorum facundie detrahentes. Quorum & si doctrina superant: uoluntate uincuntur. Ipsi uero
assiriorum & medorum gesta perscribūt ueluti minus recte a scriptoribus antiquis fuerint expo-
sita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cædant: quantum sententiæ. Erat enim unicuiq; stu-
dium quæ uidisset facta scribere: quoniam intersuisset rebus gestis efficaciter quod promittebat
impleret: mentiriq; apud scientes inhonestum esse uideretur. Enimuero noua quidem neq; ante
cognita memoriæ tradere: suiq; temporis res commendare posteris: laude ac testimonio dignum
est: industrius autem habetur non qui alienam dispensationem atq; ordinem transfert: sed q; no-

PROLOGVS

ua dicendo etiam corpus proprium cōficit historiæ. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo: qui cum essem alienigena græcis simul & romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsis autem indigenis ad questum quidem ora patent ac lites: linguæq; solutæ sunt. Ad historiā uero in qua uerum dicendum est: summaq; ope negocia colligenda sunt obmutescunt: concessa infirmioribus neq; scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoretur itaq; apud nos historia ueritas: quæ a græcis negligitur ab origine quidem iudæos repetere: qui fuerint: quoue pacto ab ægyptiis discesserint: quasq; regiones errando peragrauerint: & quas uel quotiens incoluerint: & quemadmodum inde migrauerint. Neq; huius eē temporis: & præterea superuacuum existimaui: quoniam multi ante me iudæorum de maioribus huius gentis uerissima composuerunt & nonnulli græcorum quæ illi scripserant patria uoce prosecuti non multum a ueritate deuiarunt. Ex inde autem historiæ principium sumam quo scriptores eorum & nostri prophætæ deserunt: & bellum quidem meis temporibus gestum latius quoq; potuero diligentia referam. Quæ uero ætate maiora sunt: summe breuiter percurram. Quomodo Antiochus cognomento epiphanes deuictis poenitus hyerosolimis cum per triennium sexq; menses eam tenuisset a somanei filiiis expulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno discentientes ad res suas occupandas populum romanum pompeiumq; traxerunt: quodq; Herodes antipatri filius eorum potentiam deposuerit auxilio fossii: quomodo Herode mortuo & Octauiano cæsare plebis in eos orta seditio est. Augusto quidem imperante romanis. Quintilio autem uaro in locis degente. Quodq; bellum anno duodecimo post imperium Neronis erupit: quæq; multa per Sossium acciderint: quantaq; ad primos impetus armis iudæi persuaferit quoq; modo accolæ præmunierint: & quod Nero propter cessii peccata summe rei metuens bello Vespasianum proposuerit: & quod is cum maximo filiorum iudæam intrauerit quantumq; romanorum exercitum ducens: quantaq; manus auxiliorum per omnem cæsa fuerit galileam: & q; eius ciuitates quasdam dictoria reperit alias deditione. Vbi etiam romanorum in bello disciplinam curamq; rerum & utriusq; galileæ spacia: & naturam finisq; iudææ. Necnon & peculiarem terræ equalitatem: lacusq; & fontes captarumq; ciuitatum mala: cum fide sicut uidi: aut pertuli expediam. Nec etiam misérias meas cælauerim: cum scientibus eas relaturus sim. Deinde quod iam fessis rebus iudæorum Nero quidem morte obierit. Vespasianus autem in hierosolymam properans imperii causâ retractus sit: quæq; signa de hoc ei contigerunt: romæq; mutationes: & q; inuitus a militibus imperator declaratus sit. & q; eo disponente reipub. gratia in ægypto digresso: iudæorum status seditionibus agitatus sit: quoq; modo tyrannis succubuerint: eorumq; inter se discordias mouerint. Et q; ex ægypto Titus reuersus: iudæorum fines ingressus sit: quoq; modo exercitum: & quo in loco congregauerit: uel qualiter: & quotiens ciuitatem affecerit ipso præfente seditio. Aggressus numerosos & quâtos erexit aggeres triumq; murorum ambitum & magnitudinem siue mensuram & munitionem ciuitatis & fani templiq; dispositionem. ad hæc ære spacium mensuramq; diligentissime dicā festorum quoq; dierum mores aliquos septemq; lustrationes & munera sacerdotum. Itemq; pontificis uestes sanctaq; templi cuiusmodi fuerint sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narra- bo deinde tyrannorum in suos gentiles crudelitatem. Romanorumq; in alienigenas humanitatem: quotiensq; Titus ciuitatem simul ac templum seruare cupiens ad concordie foedera discentes prouocauit. Discordiam uero populi & uulnera & calamitates quamq; multa mala nunc bello: nunc seditionibus: nunc fame perpeffi postea capti sunt. Nec uero aut per fugarum clades aut captiuorum supplicia prætermittam uel quemadmodum templum inuito Cæsare confagruerit: quamq; multa sacræ opes flamma raptæ sint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidium & quæ precesserant portenta atq; prodigia uel Tyrannorum captiuitatem: uel qui seruitio abducti sunt multitudinem: aut cui quisq; fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt uicorumq; munimina funditus eruerunt. Titus uero peragato territorio cuncta restituit eiusdemq; reuersionem in Italiam ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa perscripsi: neq; uituperationes rerum scientibus: & qui bello interfuerunt sustineam: uerum amantibus prout uerius potui cuncta explicauī. Narrandi autem initium faciā huius ordinis quo capitula sunt digesta.

RVFFINI AQ VILENSIS TRADVCTIO IN IOSEPHVM HISTORIOGRAPHVM
CLARISSIMVM DE BELLO IYDAICO LIBER PRIMVS.

Qualiter Antiochus qui cum Ptolomæo sexto in syria bellū gerebat supauit ciuitatem mōnī
tillimam; templa spoliat occidit omnes ex optimatibus; deinde superato Bachide p̄posito prae
sidiis antiochi per Mathathiam; & occiso; exactisq; ducibus antiochi ex finibus iudeæ & mor
tuo antiocho: filius odii antiochus nomine congregatis militibus iudæam iterum inuadit &
supato iuda primo natu ex filiis Mathathia & interfectis multis ex iudeis Hyerolimā est p̄se
sus; & ibi relictis p̄sidiis; in syriā reliquos milites ad hyemandū traducit. Cap. Primum.

Vm potentes iudæorum inter se dissiderent: eo tempore quo de to
ta Syria cum Ptolomæo sexto Antiochus qui Epiphanes dictus est
ambiebat. Erat autem illis contentio de potentia q̄ honoratus q̄sq;
grauiter ferret similibus subiugati Onias qdē de pontificibus postq;
pualuit: Tobia filios expulit ciuitate. Illi autem supplices ad Antio
chum confugerunt petentes: ut semet cum ducibus in iudæā irrum
peret. Idq; rei persuasum est iam pridem sic animato. Quare cū ma
gnis militum copiis egressus: & ciuitatē fortiter expugnatam capit:
& maximam eorum multitudinem: qbus Ptolomæus carior erat in
terfecit. Dataq; passim militibus prædandi licentia: ipse & templum
spoliavit: & quotidianæ religionis assiduitatem per annos tres sexq;
mēses inhibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomæum acce
ptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo ibi oppidum condidit Hyerolimis simile: templūq;
ædificauit: de quibus iterum oportune referemus. Verū tamen Antiocho neq; præter spem uicta
ciuitas: neq; populatio: neq; tantæ cædes satis fuere sed in temperantia uitiorum: eorumq; memo
ria quæ in obsidione pertulerat iudæos cogere cœpit: ut abrogato more patrio: nec infantes suos
circunciderent: porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersabatur. Optimus
uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bachides p̄sidiis ab Antiocho p̄positus ad naturalem cru
delitatem suam p̄ceptis impiis obsecundans omnimodam iniquitatem excessit: cum & sigillatim
uiros honorabiles uerberaret: & cōmuniter quotidie speciē capta urbis exhiberet: donec eos atro
citate incommodorum qui ea patiebantur ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Mathathias
Alamonei filius unus ex sacerdotibus ex uico cui nomen est moneir cum manu domestica. Nam
quinq; filios habebat: sic his armatis Bachidē occidit: & statim quid est p̄sidiū multitudinē
ueritus in montes refugit. Multis uero ex populo sibi societatis recepta fiducia descendit. Com
missisq; p̄lio superatos duces Antiochi ex iudeæ finibus exegit. Secundis autem rebus potentia
nactus suisq; uolentibus: ut ab alienigenis eos liberasset imperans moritur relicto iudæ principa
tu: qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem nec enim cessaturum existimabat antio
chum: & indigenarum cōstabat exercitum: & cum romanis primus amicitiam pepigit: Antiochū
epiphanemq; iterum fines suos ingredientem uehementissima percussū plaga repressit. Adhuc
autem feruente uictoria in p̄sidia ciuitatis impetum fecit: necdū enim cæsa fuerant: habitosq; cō
fictū: milites de superiori ciuitate quæ pars sacra dicitur ad inferiorem compellit. Fano autē po
titus & locum purgauit omnem muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curandis fabricata in
templum intulit: ueluti prioribus p̄sanatis: aramq; aliam ædificauit: & religionibus dedit initiū.
Sacro autem ritu uix ciuitati reddito moritur quidem antiochus. Regni autem eius in iudæos fi
lius Odii antiochus heres exigit. Quare congregatis peditum militibus quinquaginta: æquitum
autem prope ad quinq; milia octoginta uero elephantes montana iudæa per partes aggredit. Et
Besseron quidem municipium capit. In loco uero cui Bergazzariæ nomen est: qua transitus erat
angustior: iuda cum suis copiis occurrit. Et priusq; congredierentur agmina: Eleazarus frater eius
prospecto præter alios excelso elephante turriq; maxima: & munimentis aureis ornato illic antio
chum esse ratus a suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie ad elephatē usq; peruenit. Sed illum
quidem quem regem esse opinabatur: contingere quod multum superemineret minime potuit.
Beluam uero in aluo percussam super se deposuit & obtritus iteriit: nulla re alia gesta nisi q̄ ma
gnum opus conatus aggredi post uitam gloriam habuit. Qui tamen regebat elephantum priua
tus erat. Et si casu fuisset Antiochus nihil plus Eleazaro præstitisset audacia: q̄ ut sola spe p̄clari
facinoris mortem uideretur optasse. Hoc autem fratri eius totius prælii p̄sagium fuit. Nam for
titer quidem iudæi diuq; decertauerunt: sed a regis secunda fortuna uis: numeroq; præstanti
bus superati sunt: multisq; interfectis iuda cum cæteris ignominicam toparchiam refugit. An
tiochus autem ad Hyerolimam profectus: ibiq; dies paucos commoratus utensilium penuria
inde dirigitur: relicto quidem ibi præsidio quod satis esse arbitrabatur: cætera uero multitudine
ad hyemandum ducta in syriam.

Post discessum antiochi: uide cū ducibus eius congregatis & eādem supatur & moris. Cap. II.

Discessu autem regis Iuda non quiescebat: sed accensione multorum suae gentis animatus. aggregatis etiam quos ex praelio receperat apud uicum adasā cum Antiochi ducibus congregitur. factisque fortibus in praelio cognitus: multis hostibus interfectis occubuit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur: insidiis eorum captus qui cum Antiocho sentiebāt.

Ionatha frater Iudae reconciliatur antiocho: sed insidiis antiochi capitur: & iratus antiochus quia a symone fratre Ionathae fuisset superatus Ionathā interfecit. Cap. III.

Ubi autem successisset ei frater eius Ionatha & in aliis quae ad indigenas pertinerent, cautius sese aggeret: suamque potētiā romanorum amicitia corroboraret: Antiochi quidem filio reconciliatur. Non tamen hoc ei quicquam profuit ad depellendum piculum. Nam Triphon tyrannus antiochi quidem filii tutor: sed insidiis eum captans: & praeter haec amicis nudare cupiens Ionathan cum ad Antiochum paucis comitatus Ptolomaida uenisset do- lo comprehendit. Eoque uincto contra Iudaeam mouit exercitum. Unde repulsus a Symone Ionathae fratre quodque ab eo superatus esset iratus eundem Ionathan interfecit.

Symon frater Ionathae iterum gerit bellum cum antiocho quo superato ob hoc pontifex creatur: sed insidiis Ptolomaei generi sui captus moritur: capta coniuge cum duobus filiis Symonis Hyrcanus tertius filius honorem patris defendens diu cum Ptolomaeo bellum gessit & ob misericordiam matris & fratris tantum distulit ut annus seriatim ueniret: quo licebat dimitti bellum. Cap. IIII.

Immo autem fortiter regendis rebus intentus Zachae & Iopae & Iamnae capit. Evertit autem & Acharan subactis praesidiis: aduersus Triphonem antiocho auxilium praebuit, quem doctus ante militiam quam in melos habuit obsidebat. Sed regis audacitate satiare non potuit quamquam neci triphonis suam quoque operam adhibuisset. Non multo enim post Antiochus cendebeum ex ducibus suis ad uastandam Iudaeam: opprimendumque seruitio Symonem cum exercitu misit. Ille autem quam senior erat bellum: tamen iuueniliter administrat. & filios quidem suos cum ualidissimis praemisit: partem uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisque per multa loca insidiis etiam montana depositis in omnibus superat. Clarissimamque potius uictoria pontifex declaratur: & c. lxx. post annos Iudaeos liberata dominatione Macedonum: & hic moritur in conuiuio cap- tus insidiis Ptolomaei generi sui: qui eius coniuge duobusque filiis in custodia conclusis certos misit qui Ioannem tertium cui est Hyrcanus nomen fuit interficerent. Cognito autem impetu qui parabat adolescens ad ciuitatem properabat: multisque populo fretus & pro memoriae paternae uirtutis & iniquitas Ptolomaei cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptholomaeus etiam alia porta ingredi ciuitatem: sed a populo reiectus est: qui maturius Hyrcanum susceperunt. Et is quidem statim recessit in aliquod ultra hiericunta castellum quod Dagon uocat. Hyrcanus autem paternum honorem pontificis affectus: postquam deo sacrificia reddidit uelociter: Ptolomaeum petiit & matri simul & fratribus aduocato futurus: castellumque aggressus: aliis quidem rebus superior erat: iusto autem dolori cederet. Ptholomaeus enim quotiens praemeretur matrem eius fratresque in murum productos palam ut possent conspici flagellabat eosdemque precipitaturum: nisi quam primum recederet mitabatur. Unde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia quam iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita manus praetendens filium praecabatur ne uel suis fractus iniuriis parceret impio. Sed quidem ipsa sibi mortem a Ptolomaeo propositam immortalitate duceret meliorem: dummodo ille poenas eorum quae in domum suam contra fas admisisset expenderet. Ioannes autem nunc obstinatione matris cogitans ac preces eius audiens ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam lacerarique conspiciens effeminabatur: totusque plenus doloris erat. Ob hoc autem diu tracta obsidione seriatim annus aduenit. Quem septimo quoque orbe apud Iudaeos cessare moris est: exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolomaeus obsidionis requiem nactus fratribus Ioannis una cum matre occisis ad Zenonem confugit: qui cotila cognominatus est Philadelphiae tyrannum.

Antiochus iterum iratus propter ea quae passus est a Symone irruit in Iudaeam contra Ioannem dictum Hyrcanum quem trecentis talentis placauit. Cap. V.

Antiochus autem ob ea quae per Symonem passus fuerat iratus in Iudaeam ducit exercitum: ubique assidens Hierosolimis Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro. David qui regum ditissimus fuerat ablatisque inde pecuniis plus quam tribus milibus talentorum & Antiocho persuasit: datis ei trecentis talentis ab obsidione recedere pri- musque Iudaeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia.

Ioannes dictus Hyrcanus inuento tempore uindictae quia Antiochus bellum gerebat contra Medos: perrexit contra ciuitates Antiochi & multas occupauit. Cap. VI. Ubi quoque tamen quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictae praebuit: confectum contra ciuitates prexit: uacuas propugnatoribus esse ratus quod uegetus erat. Medabam quidem & Samagam cum proximis necnon & Sicimam & Argazim ipse cepit: & super his cutheorum genus adiacentia sano loca incolentium: exemplo eius quod est

Hyerosolimis ædificato. Capit autem idumæe nō paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon & Maresā. Samariam uero usq; progressus ubi nunc est Sebaſte ciuitas ab Herodæ rege condita ex omni ea parte concludit: filiosq; suos Aristobolū & Antigonū obsidioni p̄fecit. Quibus nihil reſistentibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatē uenerunt: ut ēt inſuetam carnē cogerentur artingere. Igit̄ Antiochus adiutorē sibi aduocauit ſpondiū sibi cognominatū. Qui cū ei prompta uoluntate paruiffet ab Aristobolo & Antigono ſupatur. Et ille q̄dem ad Scitopolī usq; p̄ſequētibz cōmemoratis fratribz effugit hi uero ad Samariā reuerſi & multitudinem tantā intra mure cōpellunt: & expugnata ciuitate ipſam q̄dem diruunt. Habitatores uero eius captos abducunt. Proſpere aut̄ ita cædentibus rebus alacritatem refrigeſcere non ſinebant: ſed cū exercitu Scitopolim usq; progreſſi: & ipſam perſuaſerunt: & agros intra carmelum omnes intra ſe partiti ſunt.

Gentiles ob inuidiā in ioannē cōperunt agere ſeditionē qui tādē deuicti ſunt: & ipſe rebus adminiſtratis p̄ triginta tres annos moritur relinquens filios poſt ſe: hic princeps pontifex & propheta fuit: p̄dixit filios duos maiores non regnatos.

Cap. VII.

Secundarum aut̄ rerum ioannis & filioz eius inuidia ſeditionē gentiliū cōcitauit: multiq; aduerſus eo collecti non quieſcebant: donec aperto bello deuicti ſunt. Reliquum uero t̄ps ioannes cum fortunatiſſime uiueret: & optime rebus p̄ annos triginta & tres adminiſtratis: quicq; relictis filiis moritur. Vir plane beatiſſimus: & qui nullam dediffet occaſionē: cur eius eā de fortuna quiſpiam q̄reretur. Deniq; tria uel maxime p̄cipua ſolus habebat. Nā & gentis p̄iceps & pontifex erat: & p̄terea propheta cum quo deus ita loquebatur: ut futuroz nihil p̄cēitus ignoraret. Quinetiā de duobz maioribz filiis ſuis q̄ rerum domini p̄manſuri non eſſent: ante uidit atq; p̄dixit. Quorum uitæ qui fuerit exitus nārare non indignum uidetur: quantūcūq; a paterna ſollicitate diuerterint.

Aristobolus ſuccedit in regnū patri: contendit cum matre q̄a eam dominā regē reliquerat iōa neſſiſſam fame necauit: deceptus uerbis matris ſue fratrem Antigonum interficere fecit: hoc audito tanto merore conſectus ut tādē moreretur.

Cap. VIII.

Patre nāq; mortuo natu maior Aristobolus translato in regnum principatu diadema ſibi primus impoſuit: quadringentis & lxxx. annis ac tribz menſibz poſtq; populus in eam terrā deuenit: ſeru. tio quod apud Babylonios ſuſtinuit liberatus. Fratrē uero a ſe ſecundū Antigonum nāq; illum diligere uidebatur: i honore pari producebat: alios uero uinctos cuſtodie tradidit. Matrēq; itidem colligauit. auſam aliquēd de poteſtate cōtendere. Nāq; hanc regē dominā ioannes reliquerat. Ea q; crudelitas proceſſit ut uinctā fame necaret. Hoz at̄ facinoz p̄enas Antigonus nihil crudelius Aristobolo fratri morte p̄ſoluit: quē plurimum amabat: quēq; regni participem habebat. Nā & hunc iterem adductus criminationibz p̄ maliuolos regni cōpoſitis. Itaq; primo q̄dem Aristobolus dictis fidē non habebat: quin ut fratrem p̄deret. Pluraq; ſingi liuore arbitraretur. Sed cū antigonus ex militia clarus rediſſet: feſtiuiſ diebus quos tabernaculis poſitis deo celebrare uos patrius exigebat: euenit eodē t̄pe: ut aduerſa ualitudo Aristobolū corripere. Antigonus uero circa feſtoz ſolennium ſinē armatis comitatus ad eū adorandum q̄ maxime potuit: pluſq; in honorē fratris aſcendebat ornatus. Tūq; delatores nequiſſimi regē adētes: & armatoz pompam & Antigoni arrogantia priuata fortuna maiorem eſſe criminabant. quodq; maxima multitudine ſtipatus ut illum interficeret eo ueniſſet. Nec enī perpeti honorē ſolum & regnū habere: cui ipſum liceat regnū obtinere. His paulatim: quis inuitus: tamen credit aristobolus. Ac ne uel ſuſpicari quicq; uideretur proſpiciens & ut incerta p̄caueret: ſuoſq; ſatellites in quēdam ſubterraneū & tenebroſum locū tranſire iubet. Ipſe aut̄ iacebat in caſtello bariante: poſt aut̄ Antonio cognominato ut & inermi q̄dem parerēt. Occiderent aut̄ Antigonum p̄cepit: ſi cum armis audiret. Necnō & ipſi Antigono qui p̄ciperent miſit: ut inermis ueniret. Ad hęc regina ſatis callidū cum inſidiatoribz conſiliū capit. Nāq; his q̄ ad eum miſſi fuerant p̄ſuadet: ut mandata q̄dem regia taceant dicant uero Antigono quod frater audiſſet: arma ſibi: q̄ pulcherrima in galylea ornatozq; bellicoſum fabricaſſe: quæ ne ſyggillatim inſpiceret morbuſ impedimento fuiſſe: nunc aut̄ p̄ſertim cum alio diſceſſurus ſit: libenter eū uideret armatum. His aut̄ Antigonus ne quid enim mali ſuſpicaret. fratris ſuadebat affectus: cū armis uelut oſtenſurus ſe ueniens properabat. Sed ubi ad obſcūz tranſitum qui ſtratonis pyrgus uocabatur acceſſit a ſatellitibz interemptus eſt: cæterūq; documentum p̄buit. Omnem beniuolentiā uſq; naturæ criminatiōibz cedere: nullāq; optimarum regē affectionem tantū ualere: ut inuidiæ perpetuo poſſit obſiſtere. In hoc aut̄ etiam iudā quis nō recte miretur? Eſſeus erat genere qui nūq; diuinando peccauit neq; mentitus eſt. Is Antigono tranſeunte p̄ templum mox ut eum uidit ad notos q̄ aderant exclamauit. Non paucos aut̄ diſcipulos papas ſiue conſultatores habebat. Nūc mihi pulchre eſt mori quando ante me ueritas interiit: mearūq; prædictionum aliquod mendaciū depræhenſum eſt. Viuit enim iſte Antigonus qui hodie debuiffet occidi. Locus autē neci eius apud ſtratonis pyrgū fato fuerat diſtributus: & ille q̄dem ſexcentoz ab hinc ſtadioz interuallo diſtat. Hore uero diei ſunt quatuor: ſed uaticinationem t̄ps effugit. Hęc locutus ſenior meſto uultu & men-

te sollicita secū multa reputabar. Et Paulopost interfectus Antigonus nuntiabat in loco subterraneo: qui eodē noie quo maritima caesarea stratonis pyrgus appellabatur: & hoc fuit quod uatē se fellit. At uero Aristobolo confestim sceleres penitudine morbus ingrauescit sp̄ facinoris cogitationē sollicitus: perturbato aīo tabescebat. Donec meroris acerbitate uisceribus laceratis subito sanguine uomeret. Hunc ergo unus e seruulis eius ministerio destinatus foras efferens prouidentia diuinitatis errauit: & ubi Antigonus erat: occisus sup̄ extantes adhuc cædis maculas cruorem in tersectoris effudit mire. Vlulatu aut̄ continuo sublato qui pueg tanq̄ de industria sanguinē libas se conspexerant: clamor regis ad aures puenit: cām̄ requirebat: & cum eam prodere nullus aude ret ad rescindendū magis ardebat. ad extremum aut̄ minitanti uimq; adhibenti ueḡ quod erat indicauerunt. atq; ille cū lachrymis opplesset oculos quantūq; poterat ingenuisset hæc dixit. Sperandum certe non erat ut maximū dei lumen facta mea nefaria laterent. Nam cito me ultrix cognate cædis iustitia persequitur. Quatenus o corpus improbum fratri matriq; damnatā aīam detinebis? Quādiu paulatim illis libabo sanguinē meum. Simul totū accipiant: neq; iam meoq; uiscerū inferius fortunā derideant. His dictis illico moritur cum non plus anno regnasset.

Alexander frater Aristoboli rex constituit: occidit fratrem pugnat cū Ptolomæo: occupat bona Theodori a quo oīa recuperant: & fere decē milia iudæoꝝ interficiuntur: multas ciuitates occupat: concreditur cū Obedio rege arabū a quo sup̄ato exercitu: uix solus euasit: Hierosolimam petit nititur redire in gratiā cum subditis quos nullo mō sedare potuit.

Cap. IX.

Xor uero fratrem eius uinculis dissolutis regē constituit Alexandrum qui ætate maior erat & modestia præstare uidebatur. Sed ille potestatem adeptus fratrem quidem alterum regna appetentē occidit: alterq; aut̄ uita contentū ablati rebus secū habebat. Prælium ēt cum Ptolomæo cognomento Laziro cōmisit qui oppidū achobin coeperat: & multos qdē peremit hostiū: sed uictoria in Ptolomæi parte propensior fuit. Postea uero quam ipse pulsus a matre cleopatra discessit in ægyptū: & gadara obsidione capit alexāder: & castellum amathūtis oīum maximum: quæ trans iordanē sita erant: ubi præciosissima quæq; bonoꝝ Theodori filii Zenonis habebant. Repente aut̄ Theodorus aggressus & propria recepit: & sarcinas regis aufert: iudæoꝝq; fere: decē milia interficit. Veḡ hoc uulnere superior sit alexander. Cōuersus nāq; ad maritimas regiones Rafaim capit & Gazam: itemq; antedonem: quæ post a rege Herode grippias noīata est. his aut̄ seruitio domitus concitat in eum festo die populus iudæoꝝ. Nā plerūq; epulæ seditiones accendūt. Nec uidebat insidias posse cōprimere: nisi peregrinos haberet auxilio p̄sidias & cilicas. Syros mercenarios respuebat pp̄ ingentē cum iudæoꝝ gente discordiam. Cæsis aut̄ supra quā octo milibus ex turba rebellium arabiz manus posito attulit. Ibiq; Sadamitis subiugū missis: tributocq; his ip̄posito ad amathūta regressus est. Cūq; theodoꝝ merus secūdis eius successibus ptulisset: castellum sine p̄sidio repente funditus eruit. Mox aut̄ congressus cum obedio rege arabū qui locum fraudi oportunū in galensi regione p̄uenerat captus insidiis totum amisit exercitū in ualle altissima cōpulsum atq; obritū multitudine cameloꝝ. Ipse uero elapsus in hierosolimā oīm sibi gentē infensam ad nouage rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit at̄ etiam tunc superior crebrisq; p̄sidiis nō minus. l. milibus iudæoꝝ per sex annos interfecit. Nequaquā tamen uictoriis letabatur: quoniam regni sui uires cōsuperet. Vnde armis omissis sermone placido cū subiectis redire in gratiam conabatur. Illi aut̄ inconstantia eius morūq; uarietatem tantomagis oderant: ut percontanti causam quoniam pacto eos sedare posset: dicerent si moretur. Nam uix etiam mortuo daturos ueniam qui multa scelera fecisset.

Iudæi petūt auxilium Demetrii qui superat prælium: sed timore perterritus quia sex milia ex iudæis se contulerant ad Alexandrum discessit messalim ciuitatem deuastat: mulieres earumq; filios coram matribus necabat: qua impietatis perterriti octo milia iudæorum profugiūt eadem nocte in iudæam.

Cap. X.

Imul autem Demetrii auxilium cui cognomentum Acero fuit accersunt. Qui cū bis maioꝝ spe facile paruisset: uenissetq; cum exercitu: miscenē cum auxiliis iudæi circa Sicimā. Vtroq; tunc alexander mille qdē equitibus: sex aut̄ peditum mercenariorū milibus excepit: cū haberet ex iudæis quoq; prope ad decem milia bene sibi cupientium: aduersæ aut̄ partis essent equitum tria milia: peditūq; milia. xl. Et priusq; ueniretur ad manus intercedentibus nuntiis & p̄conibus regis transfugia tentabant. Demetrius quidē alexandri mercenarios: Alexander autē iudæos: & Demetrium dum sequerent̄ obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neq; iudæi sacramenta neq; fidem græci contēnerent armis iam cōminis decertabant. Superatq; plium demetrius: quīs alexandri mercenarii uirtutem suā multis & animi & manus operibus demonstrassent. Finis aut̄ pugne præter spem cædit utrinq;. Nam neq; uincētem Demetriū qui eius auxilium petierant expectare uoluerūt: & immutata fortunæ misericordia sex iudæoꝝ milia se ad alexandrum qui in montes effugerat contulerunt. Huius inclinatiois momentum Demetrius ferre non potuit: sed alexandrum iam quidē collectis uiribus bello ydoneum esse ratus: oēm uero gentem ad eum cōmeare mox inde digressus est. Non tamen reliqua

multitudo abfcessu auxiliorum similitates deposuit: bello aut assiduo rādū cum Alexandro decertabat: donec plerisq; interfectis cæteras in meselim ciuitatem coegit: eaq; uastata in hierusalē captiuos abduxit. Verum immoderata eius fecit iracundia: ut crudelitas eius ad impietatem usq; procederet. Oñtingentos enim captiuorum in media ciuitate cruci suffixos: mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit: atq; hoc potās: & cum suis cōcubinis recubans prospectabat. Tāntus autem populum terror inuasit: ut etiam diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominum extra totam iudæam profugerint. Quorum exulum mors alexātri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem egreq; regni otium quæssisset ab armis requieuit.

Bellum gerit Antiochus frater Demetrii cum alexandro qui licet opida multa diremisset & multos occidisset: non potuit tamen antiochum arcere: sed per regē arabum tādē deuictus est: Alexander in iudæam reuertitur qui moriens uxori reliquit principatum: hæc declarat filiū hyrcanum pontificē Aristobolum uero regē. hic fraude multos sibi deuinciens matre morbo laborante castella multa occupat. mater uero miserata: Hyrcanū coniugem & filios Aristoboli carcere conclusit interim moris alexander: reconciliant Hyrcanus & Aristobolus. Cap. XI.

Vrsus autem sit ei turbarum initium antiochus: qui etiam Dionysius dictus Demetrii quidem frater: sed eorum nouissimus qui Seleucum generis auctorem habebant. Hunc enim timens arabas paratum bellum pulsare: totum quidem super antipatrida montibus proximum: & inter iopes littora spatiū: fossa & altissima ualle diremit. Ante fossam uero murum ædificauit excelsum: turrelq; ligneas: ut faciles aditus obstrueret fabricauit nec tamen antiochum arcere ualuit. Exultis enim turribus fossisq; repletis cū suis copis transgressus est. Vindictaq; post habita qua deberet in eum a quo prohibitus erat ulcisci: protinus contendit in arabas. Horum autem rex in locis suæ nationis commodioribus agens ad pugnam: deinde iopam cum equitatu reuersus: habebat autem numerum decem milium ex hinc imperatoris ex improuiso antiochi milites iuadit. Forti autem prælio depugnato quādiu quidem superat antiochus durabat eius exercitus: quis eum passim arabes trucidarent. Vbi uero procubuit succurrendo enim uictus semper in periculis erat. omnes terga uerterunt: maximaq; pars eorum: tum in aciem tum in fuga consumitur. Reliquos autem in uicum anna delapsos alimentorū: penuria pite contigit præter paucos. Hinc Damasceni Ptolomæo menne filio infensi arechea sibi sociant: syriz cales regem constituunt. Qui bello illato inde postq; pugnaui alexandri pactione discessit. Alexāder autem pella capta geras petiuit: rursus opum Theodori cupidus triplici ambitu circumdatis defensoribus locum pugnando cœpit. necnon & Gaulenem & Seleuciam quæ antiochi pheranex dicitur sub iugum mittit. Ad hæc autē capto gamala castello ualidissimo eiusq; rectore Demetrio multis criminibus inuoluto in iudæam regreditur: expleto in militia triennio. Letusq; a gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartanis febrium circuitionibus fatigabatur: depulsum iri ualitudinem credens si rursus animum negotiis occupasset in tempestiuis militiæ laboribus sese dedit: & ultra uirium efficaciam corpus impellēs inter ipsos tumultus trigesimo & septimo post regni anno moritur: idq; Alexander coniugi suæ reliquit: iudæos eius uel maxime dicto obedientes fore non dubitans: quod longe ab eius crudelitate discrepans & iniquitati resistens beniuolentiam sibi populi comparasset. Nec spes eum sefellit. Nāq; opinione pietatis obtinuit muliercula principum. Quippe morem gentis probe norat patrium: & qui sacras leges temerassent ab initio detestabatur: Hyrcanum Alexandra mater regem constituit: cum autem duos filios Alexandro generatos haberet natu quidem maximum Hyrcanum & propter ætatem declarat pontificem: & quod præterea segnior esset quam ut potestate regia molestus cuiq; uideretur regem constituit. Minorem autem Aristobolum priuatum uiuere maluit: q; feruētioris esset ingenii. Iungit autem se eiusdem mulieris ditioni quoddam iudæorum collegium. Pharisei qui præter alios pietatem colere putarentur: & peritas leges exponere. ob eam causam propius eos aspiciebat. Alexandra diuinæ religioni superstitione deseruiens. Illi autem paulatim foeminae simplicitate decepti: omnes pro sua libidine summouendo: deponendo: itemq; uinciendo ac soluendo quos uellent iam procuratores habebantur: Prorsus ut ipsi quidem regis commodis fruerentur expensas uero ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadem mire callebat res administrare maiores: itaq; augendis copiis semper intenta duplicem conflauit exercitum neq; pauca peregrinorū parauit auxilia quibus non modo statum suæ gentis roborauit: sed etiam metum reddidit externæ potentia. Impe-
rabat autem altis uerum phariseis ipsa ultro parebat. Deniq; Diogenem quēdam insignem uirum qui Alexandro fuerat amicissimus interficiunt eius factum consilio criminati: ut oñtingēti quos supra memorati regis iussu tollerentur in crucem. Nihilominus autem Alexandræ suadebant ut & alios quibus auctoribus Alexander in eos fuisset excitatus occideret: Cūq; his nimia superstitione nihil abnuendum putaret: quos sibi libuisset ea spē trucidabant: donec optimatum quiscq; ad Aristobolum cōfugerit: quorum periculum agebatur. Atq; ille matri persuasit: ut his propter dignitatem parceret: ciuitate autem pellebat quos nocentes existimaret. Illi quidem data sibi co-

plia per agros dispersi sunt. Alexandria uero in Damasco commisso exercitu quoniam Ptolemaeus ne intermissione ciuitatem premebat illam quidem nulla re memorabili gesta suscepit. Regem autem armeniorum Tygranem qui admoto Ptholomaiden milite cleopatram circūsedebat pactionibus donisq; sollicitabat. Sed illum domesticarum barbarum metus ingresso in Armeniam Luca Iududum inde traxerat. Inter hæc. Alexandra morbo laborante: minor eius filius Aristobolus cum seruis suis quos multos habebat: omnesq; pro ætatis feruore fidissimos uniuersa castella obtinuit: & pecunia quam ibi reperit conductis auxiliis regem se declarauit. Ob hoc miserata querelas Hyrcani mater coniugem Aristoboli cum filiis includit apud castellum quod a septentrione sano adiacens baris anrea uocabatur ut diximus postea uero Antonia cognominata est imperante Antonio quemadmodum Augusti & Agrippæ nomine Sebastæ & Agrippiæ aliæ ciuitates appellatæ sunt. Ante tamen Alexandra moritur: quam in Aristobolum fratris eius Hyrcani contumelias uindicare: quem deiici regno curauerat: quod ipsa nouem annos administrauit: & heres quidem omnium sit Hyrcanus cui regnum etiam uiua commiserat. Verum Aristobolus uiribus atq; auctoritate præstabat. Habito autem inter eos circa hiericunta de rebus summa conflictu: pleriq; Hyrcano relicto transeunt ad Aristobolum. Hyrcanus autem cum reliquis fugiens peruenit castellum antoniam: ibiq; salutis obsides nactus erat at continxit Aristoboli cum filiis: priusq; graue quid fieret ea lege in concordiam rediit: ut regnum quidem aristobolus haberet. Hyrcanus uero excederet quasi frater regis aliis honoribus contentus. Hoc modo in sano reconciliati cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter altere ualere iussissent. Domus permutant: & aristobolus qdem recedit in regiam: Hyrcanus aut in aristoboli domo: Metus uero & alios eius inimicos præter spem dominationis occupat: & maxime antipatrum Iududum aristobolo inuisum. Erat aut genere idumæus & nobilitate ac diuitiis aliarumq; regum copia gentis suæ princeps.

Antipater hortat Hyrcanum ut impium repetat ad regem arabiarum accedunt pro auxiliis & in Aristobolum uadunt & superat mortuusq; esset nisi dux romanorum: soluisset obsidione. Cap. XII.

S igitur & Hyrcanum ut ad aretam regem arabiarum confugerem eiusq; auxilio regnum repeteret hortabatur: & ipse Arete ut hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret iuadebat: multa detrahens Aristoboli moribus multisq; Hyrcanum laudibus prædicans. Simulq; admonebat quod eum decet regno clarissimo præsidetem iniquitate oppressis manum porrigere. Hyrcanum autem iniuriam pati qui principatu iure successionis sibi debito caruisset. Sic instructis & præparatis ambobus nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod petra dicitur Saulus euasit. quod regni sedes esset arabiarum. Ibi postq; Hyrcanum in manu regis arete tradidit multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet quo in regnum deduceretur efficit. Erant autem peditum equitumq; milia. cl. quibus nequaq; resistit aristobolus. Sed primo impetu superatus in Hierusalem fugere cogitur atq; omnino captus esset: nisi dux Romanorum Scaurus aduersis horum temporibus imminens soluisset obsidione. Namq; is ex armenia quidem in Syriam missus erat a Pompeio magno qui cum Tygrane bellum gerebat. Sed ubi Damascum uenit recens a Metello & Lollio captam reperit: his inde summis cognitoq; in iudæa quid ageret illuc uelut ad questum cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est legati ad eum ueniunt a fratribus utroq; sibi ut potius adiumento esset orantibus. Sed trecentis talentis quæ aristobolus ei miserat iustitia posthabita est. Tot enim acceptis Scaurus ad Hyrcanum & arabs legatos dirigit. Romanorum eius & Pompeii nomen intentans: nisi obsidione desisterent. Itaq; & aretas ex iudæa in Philadelphiam recedit metu percutsus & Scaurus damascum rediit.

Aristobolus prosequitur & refarcitis copiis congressus cum Hyrcano occidit supra sex milia eorum: Antipater & Hyrcanus ad Pompeium qui tunc erat in Damasco accedunt ut restituat hyrcanum: Pompeius cum exercitu ad fines iudæe peruenit. Aristobolus alexandrum confugit: Pompeium alloquitur paccato Pompeio pollicitationibus: audita morte mitridati perrexit Hierosolimam: decepit Pompeium. eo qd ex promissis nihil est factum: iratus Pompeius aristobolum in custodiam collocat & ad ciuitatem tentat accedere ut euerat. Cap. XIII.

A ristobolus autem quod captus non esset: satis sibi esse non credidit: sed omnibus quas haberet copiis congregatis persequeretur hostes: & circa locum quem Papiroma uocant prælio commisso. supra sex eorum milia cædit in quibus erat Phallion frater antipatri: Hyrcanus uero & antipater arabum priuati auxilio spem in aduersarios contulerunt. Et cum Pompeius Syriam transgressus Damascum peruenisset ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis illa tantum quibus apud aretam usi fuerant allegantes magnopere prædicabantur ut aristoboli uolentiam odio dignam putaret: regnoq; Hyrcanum restitueret: cui tam ætate quam moribus deberetur: sed nec Aristobolus sibi defuit corruptione Scauri fretus. Venerat autem quantum poterat ornatus cultu regio: deinde offensus obsequiis: neq; ferendum existimans abiectius quam regem deceret: utilitati deservire a Diispoli segregatur. Ob hoc iratus Pompeius etiam Hyrcano eiusq; sociis hoc præcantibus post Aristobolum pergit & Romano simul exercitu & Syriorum instructus auxiliis. Cum uero bellum & Scipio:

sim prætergressus coratas uenisset unde iudæorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus: Cognito Aristobolum in Alexandrum confugisse. Id autem castellum est in monte præcelso positum satisq; liberaliter accuratum mittit per quoscum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat: quia pro imperio uocaretur periclitari potius q; parere. Sed populum uidebat perhorrescere: & amici monebant ut Romanam uim cogitaret quam sustinere non posset. Itaq; horum consiliis obediens descendit ad pompeium quodq; iuste regnaret multis persecutis in castellum rediit. Et cum iterum descendisset prouocatus a fratre ac de suis iustitiis cū eo cōcertasset denuo regreditur non prohibente pompeio. Erat autem inter spem timoremq; medius: & ueniebat quidam uelut exoraturus pompeium ut sibi cuncta permitteret. ad mōtem uero reuertebat ne quid regis dignitati derogare uideret. Quia tamē castellis eum pompeio cedere placebat. Isq; præpositos monere litteris ut absisterent quibus præceperat ut nō nisi manu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussus quidem facit: sed in Hyerosolimam cum indignatione discessit: bellocq; iam congregi cum pompeio cogitabat. Ille autem nec enim tempus aptaret: nec initiandum putauit statim consequitur: Multum quippe alacritati eius addiderat circa hiericūtam mitridatis mors nuntiata. Vbi pinguiissima hydumæa regio & palmarum plurimum ac balsamum nutrit: cuius inciso lapidibus acutis robore stillātem lachrymam ex uulneribus colligunt. Cūq; illic pernoctasset mane in hyerosolimam properabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobolus supplex occurrit: pecunia pollicitus quodq; semetipsum ei cum ciuitate permitteret. Pompeium mirigat seuientem. Nec tamen quicquam eorum quæ promissit effectum est. Gabinium enim q; ad suscipiendā pecuniā missus fuerat: nec in oppidum quidem Aristoboli focii receperunt. His commotus Pompeius Aristobolum in custodiā collocat: ad ciuitatem uero profectus explorabat quā facilius esset accessus. Nam & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile nō uidebat. Vallemq; pro moenibus horribilem fauūq; illic cernebat proximum: a deo tutissima munitione circumdatum: ut etiam si ciuitas caperetur: secundum esset hostibus profugium.

Hesitante pompeio quomō urbem caperet orta est seditio iter eos qui in ciuitate erāt deniq; uicta est pars aristoboli receptis romanis in iris consiliis cum hyrcano quomodo aliam ptē quæ i locū tutissimū cōfugerat caperet radē sine cōsilio & auxilio pōpei: nihil eēt factū. Cap. XIII.

 Oc autem diu quid faceret hesitante: seditio intra ciuitatem orta est. Aristoboli quidē locis belligeri potius regemq; liberare dignum esse firmatibus: qui uero cum hyrcano sentirēt pompeio portas aperire: Metus autem hos plures faciebat romanorum cōstantiam respicientes. Deniq; uicta pars aristoboli concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso ut ad ultimum usq; resisteret instruebatur. Cum autem alii romanos recepissent in ciuitatem his q; domum regiam tradidissent: ad hæc obtinenda Pompeius unum ex ducibus sibi obedientibus pisonem cum militibus intronmittit. Hisq; presidis in ciuitate dispositis: quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere potuit. Omnia quæ circumerant expugnare parabat: hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda: & ad efficienda quæ iuberet alacriter animatis. Ipse uero partes septentrionales fossamq; uallemq; replebat omni genere materiæ per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter imensam altitudinem: & præterea iudæi modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; opus imperfectū nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio iudæos ab omni opere manus abstinere compellit per eos aggerem cumulare præcepisset inhibitis a prælio militibus. Pro solo enim corpore iudæos etiam per sabbata pugnare licet.

Tentis pōpeius locū iuadere tertio mēse uix turrim unam euerferat.

Cap. XV.

 Gitur iam ualle repleta: & impositis aggere turribus admotisq; machinis cito portatis moliri tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turres obsidentiū magnitudine simul & pulchritudine præstantes uim repugnantīū sustinerent. Verū tamen romanis tunc plurimum defatigatis Pompeius iudæorum tolerantiam & in aliis admiratus est: & præcipue q; nihil de superstitionis suæ ritu intermedia tela pereuntes derogati passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret & quotidie sacrificia & uictimas omnemq; dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur: legitimis religionis suæ muneribus abstinerunt. Mense namq; obsidionis tertio uix una turris deiecta fanum irruptum est.

Faustus cornelius muros primus ascendit multi occiduntur multi ex muris se proiciūt: pompeius cum suis comitibus ingreditur: in templum ingressus neminem nisi pontificem uidit præcepit q; nihil auferret: postero die solēpnia celebrauit: Hyrcanūq; pontificem declarauit: pōpeius uero cum Scauro ducens Aristobolum romam profectus est.

Cap. XVI.

 Rimus autem murum transcendere ausus est cum suis agminibus sylle filius Faustus Cornelius & post eū centuriones duo Furius & Fabius cū suis agminibus. Et circumsepto undiq; fano alios alio cōfugientes uel ē paulisper repugnātes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotū quāq; hostes strictis gladiis irruētes uidebāt intrepidi tamē in pagē

dis rebus diuinis perseverabant & in ipso libandi templum adolendi ministerio tractabantur salutis quoque præferentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersæ pris studiose cruciabant plurimi semetipsos in ruinas præcipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quæ circa morum erant in desperatione & succensis pariter conflagrabant. Itaque iudeorum quidem milia. xii. occubuerunt romanorum uero pauci sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade iudeorum genti uisum est: quam sanctum illud arcanum neque cuique prius uisum alienis esse directum. Denique Pompeius una cum suis comitibus templum ingressus ubi neminem præter pontificem adesse fas erat: quæ intus erant candelabra cum lychinis & mensas & in quibus libare atque adolere moris erat uascula ex auro cuncta prospexit: congestamque pigmentorum molem sacrarumque pecuniarum prope ad duo milia talentorum. Nec tamen uel hæc uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus sine instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid habere sordidum edituos iussit: & solennia sacra celebrare. Ipse autem hyrcano pontifice declarato, quod se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore præbuisset: promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab aristobolo reuocasset: per quæ sicut imperatorem bonum decuit beniuolentia potius quam timore plebem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus aristoboli socer idemque patruus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuisset securi percussit faustum uero & qui una fortiter fecerant præclaris præmiis donat: & in hyerosolimis tributum indicit ablatas autem genti etiam quas in syria coeperat ciuitates romanorum qui tunc erant militum ducibus parere iussit: propriisque tantum terminis circūclausit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii gaderensis etiam gadara quam iudei subuerterant. Mediterraneas præterea ciuitates eorum de potestate liberauit quas præuenti non exciderant hyrsion & scitopolium & pella & samariam & marissam itemque azotum & iamnia: maretusam: nec non & maritimas garâ & iopâ & doram & pridem stratonis pyrgus uocabatur. Post autem ab herode clarissimis edificiis transformata cæsarea nominata est easque omnes indigenis ciuibus redditas uiri prouinciarum syriae non iunxit. Huius autem & iudeæ cunctorumque administratione ad ægyptos fines & flumen euphratē cum duabus cohortibus scauro permissa Romam ipse per ciliciam properauit captiuum ducens aristobolum cum familia. Erant autem filiarum duæ totidemque filii quoque unus alexander ex itinere fugit: minor autem Antigonus cum sororibus romam uectus est.

Scaurus in arabiam proficiscens patitur multa ob asperitatem locorum: Alexander Aristoboli filius interim iudeam populatur timet gabiniū: propterea loca arabiae munit: gabinius præmissis Marcoantonio adiunctis aliis obuiam fit Alexandro coactus alexander congregari cum gabinio: uictus effugit gabinius restaurat loca: perterritus alexander legatos ad eum misit pollicens sibi omnia castella quæ ipse gabinius eruit funditus.

Cap. XVII.

Interea scaurus in arabiam ingressus ad petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quæ autem circumerant omnia uastabat: multis & in hac malis afflictus. Nam exercitum fames comprimerebat. Cui tamen hyrcanus per antipatrum uictui suppeditabat necessaria. Quæ uelut arete familiarē et scaurus ad eum allegauit: ut bellum pactioe deponeret. Itaque persuasum est arabis. ccc. talentis decedere: atque ita scaurus ex arabia transduxit exercitum. Alexander autem aristoboli filius qui populeum fugerat: magna manu dilapsus interea tempore congregata hyrcano grauius imminerebat iudearum populabat. Quam quidem mature debellare posse credebat: quoniam disturbatum quoque a pompeio murum hyerosolimis renouatum esse confidebat nisi gabinius in syriam missus qui scauro succederet: cum in aliis fortem se præbuisset tunc et in alexandrum mouisset exercitum. Huius autem ille impetum ueritus: & ampliorem militum manum congregabat: donec facta sunt decem millia peditum & mille quingenti equites: uillasque oportunas mutis hoc est alexandrum & hyrcanum & macherunta non longe arabiae montibus munebat. Igitur gabinius cum parte militum præmissis Marcoantonio ipse cum toto exercitu sequebatur. Lecti autem antipatri comites: aliarumque iudeorum multitudo quoque Malichus & Pytholaus principes erant: iunctis cum Marcoantonio uiribus suis alexandro obuiam processerunt: neque ita multo post aderat cum suis coequis gabinius. Alexander autem cum quidem in unum confertam hostium multitudinem sustinere non poterat abcessit. Cumque hyerosolimis propinquasset coactus praelium suscepit. Amissisque sex milibus quoque tria uiua capta sunt tria uero prostrata cum reliquis effugit. Gabinius autem ubi alexandrium uenit quia multos deseruisse castra cognouit promissa delictorum uenia conabatur sibi eos ante plurimum coniungere. Cum autem illi nihil mediocre cogitarent: plerisque interfectis: reliquos in castellum concludit. In hoc bello dux marcus antonius multa præclare gessit: & quauis semper & ubique uir fortis apparuisset: tamen tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent ipsi ciuitati subuenire: & intactas quidem confirmare: subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius scitopolis habitare coepit: & samaria & antedon: & appollias: & lamnia: & arabia: & marissas: & dora: & gadara: & azorus: aliarumque multarum lectis ciuibus atque icolis ad eas concurrentibus. Is autem recte dispositis regressus ad alexandrium uehementius urgebat obsidium. Quare territus alexander omnibus desperatis legatos ad eum misit: & ignoscere delictis orans & quæ

sibi parerent castella macherunta & Hyrcanium tradere non dubitans; quin etiam Alexandrium eius potanti permisit. Quæ quidem Gabinus oia consilio matris Alexandri funditus eruit: ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderat tamen quo suis Gabinium palparet obsequiis uiro suo cæterisque captiuis metuens qui Romam fuerant adducti.

Gabinus Hyerosolimam deducto hyrcano reuertitur Aristobolus interim parato exercitu alexandrium occupat: sed tumultu romanorum in macherunta confugit sed tandem capitur & ad gabinium perducitur: Alexander interim iudæam reduxit in discessionem: romanos multos trucidare decreuerat gabinius concordiam persuasit sed certantibus ipsis alexander fugatus dispersit: gabinius Hyerosolimam reuertitur.

Cap. XVIII.

Post hæc uero Gabinus Hyrcano Hyerosolimam deducto ei que sani cura mandata cæteris reip. partibus optimates præfecit. Omnemque iudæorum gentem in cõuentus quinq; diuisit: uno Hyerosolimis: altero Doris: itemque tertio ut apud Amathunta respondeat: destinatis quarto hyrico & quinto sopheris. Galileæ ciuitas attributa est. Singulare autem unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebantur. Verumtamen non multo post euenit: ut turbatum his qui fieret initium elapsus Roma Aristobolus qui magna iterum iudæorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olym dilectus erat: primum occupat Alexandrium: deinde recingere muro tētabat. Deinde cognito quod Gabinus Sisennam & Antonium & seruilium duces contra se cum exercitu misit in macherunta concedit. uulgiusque in bellis onere deposito solus armatus prope ad octo milia militum secum duxit inter quos erat Pitholæus secundarum partium rector cum mille uiris & Hyerosolimis profugus. Romani autem sequebantur: habitoque confictu aliquamdiu cum suis Aristobolus fortiter dimicando perseuerabat: donec ut Romanorum subacti: cæsa sunt uirorum quinq; milia. Prope uero ad duo milia in quædam tumultum confugerunt. Cæteri quoque mille cum Aristobolo perrupta Romanorum acie in macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetendisset: sperabat quidem aliam se manum per indurias belli posse contrahere: castellumque bene munire. Imperum autem Romanorum supra quam poterat per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui romæ secum fuerat uinctus ad Gabinium atque inde Romam perductus. Sed illum quidem senatus custodia coercuit. Filios uero eius in iudæam remisit quia Gabinus scripserat per Epistolas id pro traditione castellorum coniugi Aristoboli spondidisse. Parato autem Gabinio bellum parthis in ferre Ptholomæus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat ægyptum Hyrcano & Antipatro amicis usus ad omnia quæ militiæ necessitas exigebat. Nam & pecuniis & armis eum & frumento Antipater auxiliis adiuuit. Et iudæis in ea parte uias quæ pelusium ducerent obseruantibus transmittere Gabinium persuasit. Alia uero Syria discessu Gabini commota & iudæos iterum Alexander Aristoboli filius ad discessionem reduxit: & maxima multitudine conflata Romanos omnes qui per omnem terram degerent obruticare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens iam enim ex Egypto redierat. Hoc tumultu instans: e nonnullis dissidentium præmisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia. xxx. remanserant: & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem iudæi & circa mentem itabiriū congressi: decem milia sternunt: cætera uero multitudinem fugus dispergit. Et gabinius in hyerosolimam regressus: id enim antipater uoluit tempus eius cõposuit. deinde hic pfectus Nabatheos pugna superat: & mitridatē & orphanē a parthis per fugas clam dimittit. eosque militibus aufugisse firmavit.

Crassus succedit gabinio: suscipit syriam: aufert aurum templi: perit transgresso euphrate: Cassius syriam defendit: occidit pililaum colligentem leditiosos aristoboli.

Cap. XIX.

Nterea crassus ei successor datus syriam suscepit. is in pthice militiæ sumptum & omnem aliud aurum templi quod Hyerosolimis erat abstulit: & a quibus Pompeius temperauerat duo milia talentorum Euphratē uero transgressus & ipse perit & exercitus eius: de quo non est huius temporis cõmemorare. Post crassum autem parthos in syriam properantes cassius inhibuit receptus. Prouicia autem fauore eius quæsitā in iudæam festinabat: captisque taricheis prope ad tria milia iudæorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam pililaum leditiosos aristoboli colligentem: cuius necis suasor erat antipater.

Cassius ex arabis coniugem suscipit: sociat sibi regem arabum per affinitatem bellum uult gerere cum aristobolo: Cæsar mittit e romā aristobolum solum uinculis in syriam: perit ueneno & alexander eius filius occiditur: ptolomæus aufert antigonum & eius sorores a coniuge aristoboli: & minorem sibi coniugio copulat: Antipater mortuo pompeio contulit se in clientelam cæsaris & mitridates cum antipatre uictores sunt: & pompeius tandem gratia antipatris pontificatum confirmauit hyrcano.

Cap. XX.

Vic autem nupta fuit ex arabia nobilis foemina nomine Cypris: unde filios quatuor: phaselū & regē herodē & iosephū & pherorā & Salome filiā habebat. Cui autem omniumque ubique potentes essent amicitia hospitii familiaritates cõquireret: præcipue regē arabū per affinitatē sibi sociauit: cuiusque fidei cõmédas filios suos ad eū misit. quoniam bellū cum aristobolo gerē

dum suscepert. Cassius autem cōpulsio ad orium per cōditiones alexandro ad euphratē reuersus est parthos transitu prohibitorum de quibus alio loco referemus. Cæsar at post senatus & pōpei fugam trans mare ionium rebus omnibus romaq; potius solum uinculis Aristobolum cum duabus cohortibus uelociter in syriam misit: & hanc facillime & cuncta iudeæ proxima p̄ illum subiici posse ratus. Verum & spem cæsar̄is & aristoboli alacritatem præcessit inuidia. Nam ueneno peremptus a pompeii studiosis aliquādiu etiam sepultura i solo patrio carebat: corpusq; mortui seruabatur melle conditum. Donec ab antonio iudeis iussu est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem alexander quoq; filius eius a scipione securi percussus antiochiæ secundum pompeium litteras accusatione pro tribunali prius habita super his quæ in romanos admiserat. Ptholomæus autem manei filius qui apud calchida sub libano morabatur captis eius fratribus filium suum philippionem qui eos accerseret: mittit ascalonem atq; ille abstractum ab aristoboli coniuge antigonum eiusq; sorores adducit ad patrem. Amore autem minorem earum coniugio suo copulat: ob eamq; postea causam a patre occiditur. Accepit enim ptholomæus i matrimonio alexandram perempto filio: huiusq; affinitatis gratia fratris eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem pompeio iam mortuo in clientelam cæsar̄is sese contulit: & quia mitridates pargamenus ab accessu pelusii prohibitus cum exercitu quem ducebat in ægyptū apud ascalonem morabatur. Non solum arabas quamuis hospes esset auxilium ferre persuasit. Verum & ipse armata iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio syriæ quoq; potentes & incolam libani ptholomæum etiam plicum & ptholomæum quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarūt. Iamq; fretus mitridates audis propter antipatrum copiis pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur ciuitatem obsidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto enim ex parte sua muro primus in ciuitatē cum suis comitibus insiluit. & pelusium quidem capta est: ulterius autem progredi non sinebant iudei & ægyptii terrarum incole qui appellantur onium. Quibus tamen antipater non modo ne obstarent uerumetiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factū est ut nec mēphite in manus uenirent: ultroq; sese traderent mitridati atq; ille delato peragrato pugnam cum cæteris commisit ægyptiis in loco cui nomen est iudeon stratō pedon: eūq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit antipater circūgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui mitridatē prosequerentur multos occidit: tantū quæ reliquos fugientes angebat: donec etiam castris eorū potitus est. lxxx. tantū de suorū numero amissis. Octingentos at fere mitridates cū fugerat perdidit. Præter spem uero seruatus ex plio uictus inuidia testis regē ab antipatro gestage fuit apud cæsarē. Vnde ille tūc quidem antipatrum peti laudibus incitatu ad subeunda pro se pericula reddidit prōptiorē. In quibus oībus bellator audacissimus cōprobat: multaq; p̄fessus uulnera toto corpore gerebat: signa uirtutis disertæ. Postq; at rebus in ægypto cōpositis ad Syriam rediit & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisq; rebus honorando amicissimeq; tractando dignum emulatione constituit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit hyrcano.

Antigonus corā cæsare criminabatur antipatrē: sed cæsar cognitis meritis antipatris hyrcanū confirmat & cuius uellit dignitatis præponit adoptionem: declaratur procurator iudeæ: sedat iudeam: hyrcanum reddit in gratiā populis tandem p̄saliū filium maiore præposuit territorio hyerosolimorum: herodem minore natu curatorem gallileæ: herodiam deprehendit cū multis aliis ex hoc cognitis est sexto cæsari propinquo magni cæsaris.

Cap. XXI.

E Odēq; tpe Antigonus quoq; Aristoboli filius cū uenisset ad cæsare maiore p̄ter opinionē felicitatis cām præbuit Antipatro. nā qui de patris morte queri deberet p̄ inimicicias pōpei: ueneno quantū putabat perempti: & crudelitatis in fratrem accusare scipionē: nullūq; inuidie dolorem admiscere miseris. Vltro hoc Hyrcano & Antipatro criminabat ueluti se patrio loco cū fratribus iniquissime pellerent: multisq; gentē iniuriis afficeret: dummo sociarent q̄q; in ægyptū auxilia ipsi cæsari nō beniuolētia: sed timore ueteris discordiæ miserint: & ut amorē pompeii deprecarent. Ad hæc Antipater ueste proiecta multitudinē uulnēq; demonstrabat: & qua fide quidem cæsarem coluisset uerbis non esse opus dixit. Nā corpus etiam se tacente clamare: antigoni autem mirari audaciā: qui cū hostis Romanorum sit filius & fugitiui Romanorū nouarūq; regē studiū uotūq; seditiosum patris habeat apud Romanorū principem alios accusare conetur: boniq; aliquid adipisci tentaret quē hoc solū oporteret amplecti: quod uideret. Namq; eum tam nunc propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent iudeorum seditiones accēderet. Quæ ubi cæsar audiuit Hyrcanū quidē pontificatu digniorem esse pronunciauit Antipatro autem cuius uelit potestatis derulit optionē. Qui p̄missa dignitatis mēsurā ipsi qui daret iudeæ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit subuersa patriæ menia renouare sibi licere. hos quidem honores cæsar incidendos in capitolium misit: ut iustitiæ suæ uirtutisq; signum Antipatri memorie traderetur. Antipater uero ubi de Syria cæsarem prosecutus est in iudeam reuersus ante omnia patriæ muros a pompeio dirutos reparabat: omniaq;

lustrando ne quid in illis regionibus turbatum esset: nunc in terminando: nunc etiam suadendo curabat unumquemque admonens: quod si cum Hyrcano sentirent in otio atque opulentia uicturi essent fortunis suis & omni pace potituri sine spe uana duceretur: eorum qui priuati quæstus gratia res nouas optarent. Se quidem non procuratorem sed dominum omnium Hyrcanum uero tyrannum pro rege: itemque romanos & cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: neque enim passuros huius potestatem labefactari: quem ipsi regem constituissent. Sed quamuis hoc diceret tamen etiam per se quoniam Hyrcanum segniorem uideret: nec tam efficacem sicut regni posceret sollicitudo: statim prouintiae componebat. Et sic phaselum quidem natu maximum filiorum suorum militi præpositum Hyerosolimis eiusque territorio præfecit. Herodem uero ætate posteriore nimisque adolescentem galileæ destinat similia curaturum: qui cum natura strenuus esset cito materiam ubi ad magnitudinem exerceret inuenit: captumque latronum principem Ezechiam quem præclari maximo agmine continentia Syriæ depræhendit: ipsumque aliosque latrones multos interfecit. Eaque res adeo grata fuit Syriis: ut per uicos & opida caneretur herodes ueluti per eum pace reddita & possessionibus restitutis. Ex huius denique operis gloria sexto et cæsari propinquo magni cæsaris & Syriam tunc administranti est cognitus.

Compellitur herodes ab hyrcano qui eum tam gloriosum euasisse oderat ut ad eum accedat ipse uero persuasus uerbis multorum qui inuiderant Herodi accersiri fecit: sed recessit Herodes non paratus obedire: Concitatur hyrcanus iterum contra herodem sed herodis declaratur a sexto cæsare dux militum in syria: herodes hyrcanum cogitat ex regno pellere sed uerbis patris & fratris mitigatur.

Cap. XXII.

Vin & phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat augendo erga se beniuolentiam hyerosolimis habitantium atque illam quidem ciuitatem possidens nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc antipater & obsequiis regalibus ab ea gente colebatur: & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verum fieri non potest ut liuorem quisque in secundis rebus effugiat. Namque hyrcanus quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria maxime rebus ab Herode bene gestis & crebris nuntiis laudes eius per singula facta prædicantibus augebatur. A multis tamen inuidis qui regnis adherere solent: quibus antipatri eiusque filiorum probitas officiebat instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filiis eius rebus traditis solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quamdiu sic errabit ut in se reges producat. Nec enim eos uel simulare iam procuratorem: sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumque nisi regnet: sed adhuc priuatus ita ad iudicium uenire debere ratione tantam ipsi regi quam patrius legibus redditurum: quæ indennatos occidi non sinerent. His paulatim accedebatur hyrcanus. Ad extremum autem ad iracundiam prouocatus causam dicturum herodem iubet accersiri: atque ille & patriis monitis: & quod ei fiducia res gestæ darét munita prius galileæ præfidiis ad regem proficiscitur. Ibat tamen cum forti caterua ne uel derogare uideretur hyrcano: si plures duceret uel inuidie nudus pateret. Sextus autem cæsar adolescenti metuens ne quid apud inimicos depræhenso mali fieret ad hyrcanum mittit: qui ei manifeste denunciarét: ut homicidii crimine liberaret herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret: per se quoque id cupiens absolutio nem decernit. Atque his iuito rege fugisse ratus damascum recessit ad sextum: nequaquam paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rursumque a nequissimis irritabatur hyrcanus firmatum herodæ abisse firmantibus: & ut se contra eum instrueret properasse. Hæc autem rex uera esse existimans quod ageret nesciebat: quoniam potentiorum inimicum uidebat. Cum uero a sexto cæsare dux militum per Syriam itemque samariam declaratus esset herodes: neque solum propter gentis fauorem: sed et uiribus suis terribilis putaretur: ad timorem ultimum decedit: iamque illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neque opinione deceptus est. Namque herodes intentatæ sibi occisionis iracundia: constatam militum multitudinem hyerosolimam ducebat: ut hyrcanum regno deponeret. Idque fecisset nisi pariter egressi pater & frater fregissent eius impetum deprecantes ut & ipse ad vindictam ministrandam. solaque indignatione mitigaretur: regi autem parceret sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset indignaretur quia tamē absolutus est gratias ageret: neque tristibus quidem paria referret saluti uero esset ingratus. Quod si etiā momenta bello reputanda uiderentur iniquitatem militiæ consideraret: neque omnino de uictoria bene speraret qui cum rege congressus esset una secum educato: & sæpe quidem benemerito: seu autē nunquam nisi quod maliuolorum consiliis impulsus umbram ei tantum iniquitatis admouisset. Paruit his herodes qui speratis putauerat posse sufficere: suasque uires demonstrare nationi.

Oritur discordia inter romanos & ob diuturnitatem belli uenit marcus successor

sexti cæsaris qui mortuus fuit a celio basso fauore pompeii. T inter hæc discordia Romanorum circa appamiam bellumque domesticum oritur: quoniam Cecilius bassus fauore Pompeii sextum cæsarem dolo necauerat: eiusque militem occupa

Cap. XXIII.

uerat. Illi uero cæsaris duces mortis eius ulciscendæ gratia cunctis uiribus bassum petebant. Qui bus cum tam interempti quâ superstitis cæsaris, causa ambobus esset amicus antipater per filios suos misit auxilia. Cum at bellum traheretur ex italia quid successor antedicti sexti uenit Marcus.

Tempore quo Marcus fit successor sexto cæsari: Cassius in syriam petit exactiones imponi: irascitur contra malichum eius exactorem: herodes fit carus cassio: præficitur procurator syriæ: Cassio decedente e syria oritur seditio Hyerosolymis felix quidam uolens uindicare necem malli fratris congregatur cum herode: Herodes potitur uictoria: Accusatur herodes Antonio interfecto cassio: pecunia eum pacauit ueniunt legati anthiochiæ centum uiri contra herodem & hyrcanum messalla defendente eos: tetrarchas ambos declarat Antonius: legatos carceri compellit: maior tumultus fit Hyerosolymis bellum gestum est contra alios legatos ab antonio ita ut multos occideret: Prazaphanes concitans streps pacem contra hyrcanum: tandem ab herode multi obrutuntur die petecostes in ciuitate ortum est bellum ita ut multi occisi ab herode: multi fugati. Cap. XXIII.

Eodem tempore bellum inter romanos confiato: dolo bruti & cassii cæsare interfecto. Postquam triennium septemque menses tenuit principatum, maximo autem motu cædis eius gratia concitato: & optimatibus inter se dissidentibus propria spe quisque ducebatur ad id quod existimabat esse commodius, itaque Cassius syriam petit occupaturus militem qui appamiam circumferebat: ubi & marcum & dissidentes cohortes basso conciliant: simulque obsidione liberauit appamiam ipse uero exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem iudeos quoque septingenta talenta iussisset inferre: minas eius ueritus antipater filius suis & aliis amicis maturæ pecuniæ cogendæ curam distribuit, & inter eos malicho: cuiusdam ex inimicis necessitas adeo urgebat. Primus autem herodes cassii fauorem promeruit: qui ex galilea parte sua centum talenta portauit: proptereaque inter eximios amicos numerabatur. At uero cæteros tarditatis arguens cassius ipsis ciuitatibus irascebatur. Eoque regulis & tamau & duas alias ex uilioribus depopularis: ibat quidem quasi malichum interfecturus: quod remissior in exigendo fuisset. Verum & huius & cæterarum ciuitatum interitum repressit antipater ceterum illico talentis cassio delinito. Nequaquam tamen malichus post obitum cassii beneficiorum antipatri memor fuit. Sed illi ipsi quem sapennumero seruatores fuisse sui nouerat periculum molebatur iniquitatis suæ impedimentum abolere festinans itaque antipater & uires eius & calliditatem metuens: flumen trans iordanem abiit ad ulciscendas insidias congregaturus exercitum. Deprehensos autem malicheus antipatri filios imprudentia superat. Nam & phaselum apud hyerosolimam præsidium appositum: & herodem qui custodias curabat ad murum multis excusationibus & sacramentis circumuentos impellit: ut ipsis intercedentibus reconciliaretur antipatro. atque ita denuo per antipatrum exorato Marco tunc in syriam militem regente seruatus est: qui malichum statuerat occidere, quod nouis rebus studuisset. Cæsare uero adolescente: & Antonio cum bruto & Cassio bellum gerentibus: Marcus & Cassius exercitu de syria confiato: quæ magna pars ubi usus poscit Herodes fuisset: ipsum quidem totius syriæ procuratorem præficiunt equitum illi manu peditumque attributa. Si autem bellum dedisset: regnum quoque iudeæ Cassius se eidem declaraturus esse pollicitus est: euenit autem ut antipatro & spes & fortitudo & filii causa mortis fieret. Horum enim metum Malichus ministro quodam regio pecunia corrupto mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi palma fuit: post conuiuium mortuus uir ad alia strenuus rebusque administrandis idoneus: & qui regnum recuperatum conseruasset Hyrcano & Malichus insensum propter suspicionem ueneni populū pernegando placabat: simulque ut ualidior esset: armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur: quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio qui eum palam minime persequendum esse dicebat: ne uulgi seditio concitaretur: & purgarem se tunc Malichum pacienter admisit: & suspitione liberum esse concedens clarissimas paterno funeri celebravit exequias. Conuersus autem in Samariam & ciuitatem composuit seditione turbatam: per quæ dies festos in hyerosolimam remeabat præmissis comitibus armatis: nam timens imperum compellebat Hyrcanus. Malichus autem alienigenas introduci super indigenas quod dies festos agerent prohibebat. Herodes autem & ipso quoque præcepit causisque contemptis nocte ingressus est. Iterumque Malichus ad eum ueniens antipatrum flebat. Contra quod ille se fallacem uix dolorem peremeret simulabat & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas quaestus est. Cui prætoræa Malichus inuisus erat. Itaque non modo ut mortem patris ulcisceretur ei scripsit: sed etiam chiliarchis quibus præceperat ut in causa iusta herodi opem ferent occulte præcepit. Et quoniam capta leodicia undique ad herodem conuenerant optimates cum mulieribus & coronis ipse quidem hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem id tyri fore suspicabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidione statuit subducere: & in iudeam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat: ut etiam maiora cogitaret nam & iudeorum gentem contra romanos excitaturus se credidit: dum bello aduersus Antonium cassius occupabatur deiectoque hyrcano facillime regnatura. Sed profecto irridebat eius spem fatale decretum. Etenim quo intenderet animum suspicantem herodem

des & ipsum hyrcanum prope altantem ad cenam vocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuii specie intromittit. Sed res erat ut chiliarchis prædiceret ad insidias aggredi: atque illi præceptorum cassii memores ad litus ciuitati proximū armati gladiis exierunt. Ibiq; circumleptū malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim occidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta herodem percunctabatur: quis malichum occidisset. Et cum ex chiliarchis unus respondisset cassi præceptum: plane inquit & me & patriam meam cassius seruabit incolumē: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem id inuidia dixerit: an q; timore factum probaret: incertum est. Sed enim in malichum hoc est modo ultus herodes. Postq; uero cassius excessit e syria iterum hyerosolimis orta seditio est. Cum foelix in phasellum mouisset exercitum & in herodem fratris poena uellet necem malichi uindicare. Casu autem herodes cum fabio romano duce apud damaschum habitabat. Et ne cupiens auxilio foret morbo impediabatur. Interea tamē phasellus etiam sine cuiusq; præsidio superauit foelicem probrumq; ingrati obiciebat hyrcano: qui & foelici studuisset fratremq; malichi castella occupantem coniurauerat. Iam enim multa tenuerat omniumq; tutissimum masadam. Nec tamen ei quicq; contra uim herodis potuisset sufficere: qui mox ut conualuit alia recepit. Et illum ex masada supplicem dimisit & marionem tyriorum tyrannum ex galilea pepulit. Triennium castella possederat: tyriisq; quos coeperat uitam cōcessit omnibus nonnullos etiam donatos abire permisit: una & sibi ciuitatis beniuolentiam & tyrāno comparans odium. Marion autem a cassio quidem meruerat tyrannidem qui tot syriæ tyrannos præfecerat. Sed ob herodis inimicitias etiam antigonum & aristobolum secum ducebat & ptholomeum ppter fabianum quem antigonus pecunia sibi sociatū adiutorē incepti habebat. Cuncta uero socer ptholomeus antigono subministrabat. Cōtra quos herodes instructus in aditu iudææ commisso prælio uictoria potitur. Fugatoq; antigono redit in hyerosolimam: pro merito gestæ rei omnibus carus: ut etiam quibus antea despectus erat: tunc in eius familiaritatem sese dederint propter hyrcani affinitatem. Namq; is herodes iam pridem ex indigenis habebat uxorem nō ignobilem quæ dosis uocabatur: & antipatrum ex ea suscepserat filium. Tūc aut dux erat alexandri cuius pater fuit aristobolus: filiā mariannē hyrcani neptem ex filia atq; inde regi familiaris erat. Sed ubi cassio circa philippos interfecto cæsar in Italiam & antonius in syriam discesserunt: & legatis ab aliis ciuitatibus ad antonium missis in bithyniam etiam iudæorum optimates accusatū ueniunt phasellum & herodem q; illis rerum summam ui possidentibus nomen tantum honorabile superesset hyrcano. Atq; herodes qui præsto erat magna pecunia placatum sic antonium affecit: ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo iudæorum princeps centum uiri antiochiæ proximam daphriem ad antonium uenisset iam amoris cleopatrz seruientem: delecti a cæteris qui eloquentia & dignitate præstabant ad uersus fratres accusationem proponunt. Respondebat autem messala causæ defensor altante etiam propter affinitatē hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus antonius percōtabatur hyrcanū: quinam essent regendis rebus aptissimi. Cūq; is herodem eiusq; fratres aliis prætulisset uoluptate repletus. Nam & hospes eorum paternus erat: humanissimeq; ab antipatro susceptus eo tempore quo in iudæam cum gabinio uenerat tetrarchos ambos declarat: totius eius iudææ procuratio ne permessa. Legatis autem id egre ferentibus. xv. eorum correptos carceri tradidit: quos etiā poenæ occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus hyerosolimis excitatus est. Deinde mille legati iterum tyrum missi sunt ubi commorabatur antonius in hyerosolimam paratus irruere. Et contra eos uociferantes magistratus tyriorum directus: data ei licentia ut quos cōprehendisset occideret: præceptoq; ut eorum potestatem cōfirmare curaret: qui tetrarchæ ipsius essent antonii suffragio cōstituti. Ante hoc autem herodes usq; ad litus cum hyrcano progressus multis eos admonebat: ne & sibi interitus & patriæ belli causa fierent: dum inconsiderate contendunt. Illis aut tāto magis id indigne ferētibus: Antonius missis armatis multos occidit: multos et uulnerauit. Quorum & saucios cura & mortuos sepultura hyrcanus dignatus est. Non tamē idē qui effugerant quiescebant: perturbando enim ciuitatem antonium irritabant: ut etiam quos in uinculis haberet occideret. Brazaphanes autem parthorum satrapa Syriam biennio post tamē cū regis filio pacoro detinēti lysanias patris sui mortui successor Ptolomei manei filii mille satrapæ talenta pollicitus & mulieres quingentas: ei p̄suadet ut antigonū in regnum induceret hyrcanūq; deponeret. Impulsus igitur ab eo pacorus: ipse quidem per maritima loca perrexit. Baratranem autem itinere mediterraneo iussit irrumperē. Sed maritimogē tyri pacorū excluderunt. Cum ptolemeus eum & sidonii receperunt. Ille autem quendam regium ministrū cognomine suū: equitatus ei parte attributa ad iudæos iussit accedere: & exploraturum hostiū consilia: & ubi usus exegisset præsidio futurum antigono. Plurimi at eorum qui carmelum populabant iudæi: ultro ad antigonū currunt ad irruendum acriter animati. Ille at ad locum qui drimas dicitur occupandū eos p̄mittit: ubi cōmissa pugna depulsiq; hostibus & fugatis: hyerosolimā cursū perebāt: auctiq; multitudine usq; ad regiam processerunt. Excepti at ab hyrcano & phaselo: fortis acie in foro confligunt. Ibiq; hostes in fugam uersos: pars herodis in farinam cōcludit. Custodēq; his sexaginta uiros appo-

nit: per aedes proximas collocatos. Sed hos quidē infensor fratribus populus igni cōsumit. Herodes autē iracundia peremptor: cōgrēssus cum populo multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem se per insidias incurantibus assidue cædes erant. Instante uero die festo qui penthecoste uocatur: omnia circa templū rotāq; ciuitas plebe rustica repleta ē: & pleraq; armata. Et phaselus qui dem muros: Herodes quidē cum paucis domū regiam custodiebat. Inuasiq; de improuiso hostibus in suburbano cōplures quidē peremit: omnes at in fugam conuertit. Et hos in ciuitate alios in sanum: alios in extremum uallum concludit.

Admittitur arbiter pacis pacorus: simulans pacorus uolebat antigonū adiutare: cognitis insidiis missoq; ministro ad necem herodis qui noluit admittere habēs huiusmodi suspectos: audito q; phaselus frater eius fuisset corruptus ad idumeam nocte pgit: cognitus a barbaris cogitur recedere prēmīssa matre & fratribus: ad māfada properabat decertans cum illis potitur uictoria: iosephus frater herodis obuiam herodi uenienti ex idumea fuit paucis ex carissimis receptis alios dimisit: parti Hyerosolimā ueniunt: constituūt regem antigonū: Hyrcanum & phaselū uerberātes: dentibus auriculas truncat antigonus ne possit esse pontifex: Herodes cognita morte phaseli fratris uix euadēs romā puenit. Creat rex fauore oīum & fauore Antonii & Cæsaris. Cap. XXV.

Nterea pacis arbitrum pacorū Antigonus & petit & admittit. Exoratus autē phaselus & ciuitate & hospitio eum equitibus quingentis parthū recepit: sed ante quidē specie cōcordiæ uenientē. Re autē uera ut adiuuaret antigonū. Deniq; phaselū dolo pepulit ad Brazaphanem legatos de cōpositione mittere: quamuis multa dissuadente herode: atq; ut insidiatorē occideret. Ne uē se eius fallaciis dederet: admonente enim natura barbaros fidē negligere. Exiit etiam pacorus cū hyrcano quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud herodem: quos eleuitheros uocant: cū cæteris phaselū persequeretur. Sed ubi ad galyleam uenerunt: indigenas quidem dissidentem atq; armatos offendunt. Satrapā uero conueniunt satis callide: & officiis amicitiae dolos regentē. Deniq; postq; dona eis dedit redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimū quendam locum deducti cui nomen est edipon: fraudē intelligunt. Ibi enī de promissis mille talentis audierunt: & q; Antigonus pleraq; mulieres ex his quas ipsi haberēt inter quingentas partes deuouisset: quodq; sibi semper a barbaris perstruerentur insidiæ. Olym enim capti essent nisi mora fuisset: dū hierosolymis caperetur herodes: ne sibi præsiciens quæ de his agerentur caueret. Hæc iam non uerba erāt solum: nam & custodes haud procul abesse cōspiciebat. Et tamē phaselus hyrcanū deserere nō passus est: quamq; eum sapius moneret ut fugeret: cui Saramalla syriorū tunc ditissimus dixerat: quemadmodū essent oīa de insidiis cōstituta. Sed cōuenire satrapā maluit atq; mox exprobrare: q; se insidiis appetiisset: ac maxie quia pecuniæ causa talis extitisset: cū plus ipse pro salute daturus esset: q; pro regno promississet antigonus. Ad hoc parthus subdola satisfactio: iurisq; iurādī suspicionē deprecatus perrexit ad pacorū. Statimq; a parthis qui remanserant: quibus iussum erat phaselus atq; hyrcanus cōprehenderentur: per iniuriā simul ac per inuidiā execrantes. Et interim minister ad hoc missus herodem capere moliebatur. Eumq; fallere ut extra murū procederet: sicut sibi mandatū fuerat conabatur. Ille autē suspectus habere solitus ab initio barbaros: & tūc minime dubitans in hostes incidisse litteras: quæ insidias proderent indicare nolebat: quāq; satis idoneam cām pacorus prætenderet: epistolas portantibus obuīā ire debere: nec enim ab hostibus esse captos: aut quicq; de insidiis: sed quæ phaselus gessisset his contineri. Iamdudū autē ab aliis audierat herodes fratrem suū phaselum esse corruptū: & hyrcanū filia Mariāne prudentissima scēminagē: multis cū præcibus ne proderet orabat: ne uē se crederet manifestis iam conatibus barbarorū. Adhuc autem pacoro cū sociis deliberante: quoniam modo clam pararet insidias: nec enī fieri posset ut tantæ sapientiæ uir ex aperto circūueniretur. Noctē herodes cū propinquissimis sibi personis ad idumeā ignaris hostibus proficiscitur. Eo cognito parthi eū persequerentur. Et ille matrem quidē fratresq; suos: desponsatāq; puellā cum matre: minimosq; fratres prætēdere iter iussit. Ipse autē caute cum famulis suis barbaros retemptabat: multisq; per omnes conflictus interēptis: ad castellū Masada properabat. Grauiores autem in fuga parthis iudeos expertus est. Qui cū semper molesti fuissent: a sexagesimo tamen ciuitatis stadio aliquādiu etiam acie decertauerunt. Vbi herodes uictoria potitus cum multos interfecisset: atq; locum in memoriam clari facinoris ædificatū locupletissima exornauit regia: arcemq; in eo munitissimā condidit: ac de suo nomine herodion uocauit. Et tūc quidem cū fugeret multi & applicabant. Postea uero quā de idumea uenit occurrit ei frater iosephus: turbāq; sequentiū diminui persuadet: nec enim capacē esse multitudinis Masadam. Erat autē supra quā nouem miliū multitudo. Itaq; paruī herodes eius cōsilio: & impares quidē necessitati per idumeam dimisit cū uaticio: lectissimos autē maximeq; necessarios tenuit: atq; ita in castellū receptus. Deinde octingētos qui mulieres defenderēt: iteq; commeatu qui satis esset obsessis ipse in petram ciuitatē arabie perxit. Parthi autē apud hyerosolimā in prædam uersi: in fugientiū domos ac regiam irruebant: solis hyrcani pecuniis abstinentes: quæ. ccc. talenta superabant: aliorū uero spe minores inueniebant. Quoniam herodes iam pridem barbarorum perfidiā suspicās: quicquid erat in opibus præcio-

sum in idumæam multo ante comportauerat: eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Verumtamē postq̃ praeda potiti sunt parthi ad hoc iniuriæ processerunt: ut omnem terram bello impliato replerent. Marisacum quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigonom regem constituerent: uerum etiam phaselum & hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille hyrcani quidem auriculas dentibus truncat: ne solutus quidem mutatis rebus unq̃ pontificatum recipiat: ab itegris enim celebrati sacra oportet. Phaseli uero uirtute præuentus est. Qui cum nec ferri copiam: nec manus liberas haberet: ad saxum fracto capite interiit: atq; ita probato q̃ uerus herodis frater esset: hyrcanusq; degenerasset uiriliter uita functus: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud q̃ ex illa quidem plaga resipuerit: sed ueluti curandi eius cā missus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoq; illum pacto peremerit. Vtrumuis autem uerus sit: præclarum habet initium. Deniq; aiunt eum priusq̃ efflaret animam: cognito ex quadā muliercula q̃ herodes euasisset dixisse. Nunc bono animo decedam: qui ultorem inimicorum uiuum reliquerim. Ille quidem sic moritur. Parthi autem quamq̃ mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tamen Antigono apud hyerosolimam compositis: uinctum in parthiam hyrcanum ducunt. Herodes at obstinatus in arabiam uelut adhuc uiuo fratre suo festinabat: ut pecunias ab rege acciperet quibus solis exorata ire pro phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Et nim reputabat si arabs minus memor fuisset paternæ amiciciæ: animoq; liberali parcior: uel mutuum ab eo sumere: quod redemptionis causā præberet: pignori opposito ipsius filio quem redimeret. Secum enim habens fratris filium septem annis natum. ccc. quæ talenta dare decreuerat in terpositis præcatiōe tyriis. Sed profecto studium fortuna præuenerat: & phaselo mortuo ne q̃q̃ fratrem diligebat herodes. Non tamen uel apud arabas saluā esse amiciciam repperit. Deniq; Malichus rex eoq; præmissis qui hæc admonerent quamprimū reuerti eū a finibus suis iubet: simulatione quidem parthos per legatos petisse: ut herodē arabia pelleret. Certa uero causā fuit q̃ uicem Antipatro debitā negare proposuerat. Neq; beneficiis ab eo perceptis aliqd eius filius gratiæ rependeret consolatione egentibus. Impudentiæ uero suasores habebat qui antipatri uellēt obiuare. Deposita erant autem circa eum potentissima. Proinde herodes quidem ubi arabas ex ea cā hostes esse deprehendit: unde amicissimos existimabat: eoq; respondit nuntiis quæ dolor imperabariægyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quodā agresti sano dū post ueniētes recipiebat tendit. Postero autem die cū rinocurram peruenisset: fratris ei mors nūtiat. Acceptoq; tanto luctu quanto curæ deposuit: ibat ulterius. Itaq; arabā sero facti penituit: & qui reuocarent eum: quē cōtumeliose tractauerat uelociter misit. Herodes at etiam hoc in pelusium peruenerat: ibiq; trāsitu prohibitus: ab eius rei speculatoribus rectores addit: & illi eum famā uiri dignitatēq; reueriti: alexandriam prosequuntur. Trāsgressus at ad ciuitatē a Cleopatra honorifice susceptus est: ducem sibi militum fore: eū ad ea quæ parabat existimāte. Deceptus at reginæ præcibus: neq; hyemis asperitatem: neq; marina discrimina: quominus nauigaret romā extimuit. Circa pamphiliā uero periclitatus maiore oneris parte relicta: uix in rhodū uehementer bello cassii sollicitante saluus euadit. Amicorum at suorum ptolomæi & Saphini receptus hospitio: licet rei pecuniariæ peremeretur inopia: maximā tamen ædificat nauem trirēmē: eoq; cum amicis delatus brundisiū: atq; inde continuo romā profectus: familiaritatis paternæ gratia primum conuenit Antoniū: eiq; tā suas q̃ totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello at obsidiōe derelictis ad eū hyeme supplex nauigasset. Itaq; tāte miserationis casum miseratus Antonius: & memoria quidē iunctæ cum antipatro dexteræ: tunc uero ipsius qui erat contēplatione uirtutis: etiam tunc regē constituere proposuit iudæorū: quoniam ipse tetrarcham ante fecerat. Non minus at quā fauore herodis odio ducebatur antigoni. Hunc enim & seditiosum & romanis inimicū esse arbitrabat. Cæsarem quidē habebat multo quā ipse paratius renouantē Antipatri expeditiones quas in ægypto cum eius patre pertulerat: & hospiciū & in rebus cūctis beniuolentiā: cum præter hæc ipsius quoq; herodis efficaciam cerneret. Verū tamen & senatum conuocabat: ubi Messala: & post eum Attratinus astante herode patris eius merita: & ipsius circa populum romanū fidem persequerentur: quo simul & hostem antigonū demonstrarent: non solum q̃ intra breue tempus bis dissidere coepisset: uerum etiam q̃ antea quoq; populo romano despecto parthorū suffragio regnum curauisset accipere. His autem commoto senatu cum Antonius bello contra parthos gerendo: utile esse dicebat herodem regem creari omnes assentiunt. Dimisso consilio Antonius quidem & Cæsar egrediebantur medium stipantes herodem. Consules autem cum aliis magistratibus antecederant cæsuri hostias: decretumq; senatus in capitolio deposituri. Primo autem die regni herodis apud Antonium cœnatum est.

Antigonus inclusos tenet iosephum & alios qui etiā exeuntes quandoq; uincebant quandoq; aduerso casu reuertebant: uentidius interim festinat iosepho & aliis ferre auxiliū: sed placatus muneribus antigoni discedit: herodes ex italia reuertitur & cōtra antigonum sumit exercitū: castris positis declarat populo uenisse bono populi & non recordaturus offensarum: detegitur corruptio sydonis ab herode q̃ ipse uinum & oleum & omnia necessaria deferri scripserit in hyrecunta: he-

herodes occupat ciuitatem & quingenta cacumina montium: committit bellū: victor reuertitur: herodes multos in speluncis occidit: pater septem filios cū matre occidit qui uolebant foedus inire cū herode: & septem etiam de super occidit: reuertitur in samariam contra antigonū dimisso ptolomaeo praeposito qui ab eis occiditur: occisis multis per herodem fertur q̄ iosephus eius frater in iudaea frangitur & moritur in galilea se confert: uulneratur Herodes: municipia multa occupat: in fugam uertit acie inimicorum: ciuitatem ingreditur cladē fecit ex illis magnam: sed ppter hyems asperitatem non potuit Hyerosolimā applicare: interim uxorem ducit & in Hyerosolimam petit. iterum oritur discensio in ciuitate: Herodes iratus quoscūq̄ posset occidit: Antigonus ad pedes cassii prosternitur: Herodes quatit pacare ciuitatem: & studiosos suos facere amicos: antignonia nos neci tradere.

Cap. XXVI.

Ode uero tempore Antigonus apud massala inclusos obsidebat: aliis quidem uictu necessariis abundantes: aquae autem inopes. Vnde iosephus quoq̄ frater regis cū ducen-
tis familiaribus suis ad arabas confugere cogitabat: audito q̄ eorū quae in herodem commiserat malichum poeniteret: castellumq̄ reliquisset: nisi circa noctem qua egressurus erat plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi causa non erat ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent: multosq̄ nunc aperto praetio: nūc insidiis neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant: sed ipsi quoq̄ interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux romani militis uentidius prohiberum missus parthos a syria post illos in iudaeam uenit: uerbo quidem ut iosepho: & qui una obsidebantur ferret auxilium: re autē uera ut pecunias auferret antigono. Itaq̄ cum non longe ab hyerosolimis tetendisset quaestu expletus: ipse quidem cū plurima exercitus parte discedit. Silonem uero cū paucis ne furto deprahenderetur si oēs abduxisset reliquit. Antigonus autē sperans iterum parthos sibi adiumento: silonē interī placabatur pendente spe nihil inquietaret. Iam uero naui ex italia in ptolomaidā deuedus herodes: non parua manu coacta extraneorū atq̄ gentilium per galyleam aduersus antigonū properabat uentidii & silonis fultus auxilio: quibuis delius ab antonio missus ut herodem in regnū adducerent persuasit. Horum at uentidius quibusdā turbas in ciuitatibus quae propter parthos euenerant componebat. Silonem uero antigonus in iudaea mercede corruerat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim singulos quo magis iter promouebat: augebatur eius copia. Praeter paucos enim omnis ei galylea consensit: & propositū habebat primū necessarium maladā ut primum affectus suos liberaret: sed impedimento fuit ioppe. Haec enim prius q̄ hostilis esset eximēda uidebatur: ne dum ipse peteret hyerosolimam tutamen a tergo aliquod inimicis reliqueretur. Etia filio iungit agmina inuenisse gaudens resistendi occasionem: q̄ eum persecutio praemeret iudaeorum. Hos at herodes paruae manus excussione perterritos mature i fugam uertit: & silonem male repugnantem periculo eripit. Deinde capta ioppe suos deliberaturus ad maladā festinabat: cum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret: alios ipsius gloria: nonnullos utriusq̄ uicis situdo debita beneficiis: plurimos tamen spes ut a rege certissimo. Iamq̄ ualidissimas quaesierat militum copias: & antigonus iter eius impediēbat: loca insidiis oportuna pueniens: unde nullum aut minimū afferebat hostibus detrimentū. Herodes autem facile receptis ex malada pignoris suis & rebus: castello in hyerosolimā perrexit. Cui se tā silonis milites: q̄ ceteri de ciuitate iunxerunt: uirum eius timore perculsi. Castris autē positis in occidua regione oppidi: custodes eius par-
tis ipsum sagittis & iaculis impetebant. Ab aliis uero per cuneos excurrentibus primae frontis acies tēbant. Herodes autem primo circa muros praconaria uoce declarari iussit: populi se bono & ciuitatis aduenisse: poenasq̄ ab nullo q̄ manifesto inimico repetiturum: sed discordissimis etiā offensarum obliuionē daturum. Deinde cū allocutionibus contrariis pars antigoni obstaret: quo minus aut pracones exaudiret: aut uoluntatem mutare quispiā posset quod reliquū erat suis imperat muro: defensores aduiscisci: atq̄ illi statim sagittis cunctos ex turribus in fugā uertunt. Ibiq̄ tunc silonis detecta corruptio est. Multis enim militum subornatis qui rebus egere se necessariis acclamarent: pecuniāq̄ alimentis poscerent. atq̄ hyemandi gratia in loca opportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deserta erant. Ita omnibus ab antigono ante prouisis & incitabat exercitus & ipse recedere conabatur. Herodes at non solum rectores qui siloni parerent: sed etiam milites ubi essent plurimi conueniendo rogabat: ne se destituerent quem scirent a caesare & Antonio & senatu deductū in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde hoc praecatus ipse in agros abiit: tantamq̄ his copiā com meatu exhibuit: ut silonis omnes causationes perimeret: simulq̄ pspiciens ne uel in posterum ministrare desinerent: accolae samariae per epistolas admonebat. Nam ciuitas eius se clientelae dederat: ut alimenta & uinū & oleum & pecora in hiericūta deferret. Haec ubi audiuit antigonus statim qui frumento hostes prohiberent atq̄ insidias quibus opprimerentur per agros dimittit. Illiq̄ iussis obediunt: & magna iam manus armatorū super hiericūta fuerat congregata. Discreti autem motibus insidebant: si qui exportaret uictui necessaria specularē. Non tamen herodes ociosus erat: sed decem cohortibus comitatus: quinq̄ romanorū & quinq̄ iudaeorum: quibus permixti erant etiam mercede cōducti: ac praeterea paucis equitibus hiericū-

ta peruenit:& ciuitatem quidē uactam habitatoribus repperit:quingentos uero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumina:& hos quidem captos dimittit.Romani autem in reliquam ciuitatem irruunt eamq; diripuerunt: cum plenas domos offendissent omnigenum conditio num.Rex autem apud hiericunta praesidio collocato reuersus est romāq; militem in his quae sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumea & galylea & samaria hiematuz dimisit.Antigonus quoq; silonis corruptione meruit:ut exercitus partem ioddis susciperet in antigoni gratiam. Et romani quidem armoz cura soluti rebus omnibus abundabant. Herodes non quiescebat: sed idumeam duobus milibus peditum & quadringentis equitibus: misso et fratre suo iosepho comouit: ne qd noui cum antigono fieret. Ipse autem matre cum aliis quos ex masada liberauerat affectibus suis in samariam trāsata: ibiq; tutissime collocata: ut ceterae Galyleae subueniret atq; Antigoni praesidium expelleret proficiscitur. Cumq; semphorim licet uehementissime ningeret peruenisset: facillie ciuitatem capit: custodibus eius ante egressionem fuga dilapsis: ibiq; suis militibus quos hyems fatigauerat recreatis. Erat enim magna copia comearus aduersus latrones in speluncis agentes dixerat animū: qui pleraq; illius regionis incurantes: non minoribus quam belli cladibus afficiebant. Praemissis autem tribus peditum cohortibus unaq; ala equitum in uicū arbella: ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu superuenit. Nec tamen incursum hostes extimuerunt: sed armati obuiam procedebant peritia bellatoris sili & ferocitate latronis. Deniq; praelio commissio: dextro ipso rum cornu sinistrum herodis in fugam pellitur. Ille autem de suo dextro circungressus uelociter subuenit:& suos quidem a fuga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum persequentium refrenabat: donec a fronte pugnantis uolentiae concesserunt: qui tamen eos usq; ad iordanem cadendo persequeretur:& magna fugientium parte perempta. ceteri trans fluuium disiecti sunt: & galylea metu est purgata: nisi q; in speluncis latitantes reliquerant: eorumq; causa diutius ibi morandū fuit. Quāobrem primum laboris fructum militibus rependebat. cl. nūmorum drachmas singulis diuidendo: eorumq; rectoribus multiplicatam summam ad hiberna mittēdo. Pherori autem fratri minimo scripsit: ut & foro uenaliū consuleret: muroq; castellum alexandrium cingeret: quae ab illo curata sunt. Itaq; circum athenas uersabatur antonius. Ventidius autem ad bellum contra parthos silonem atq; herodem accersit: mādato eis per epistolas: ut iudeae statū ante cōponerēt. Sed herodes libenter ad uentidium sione dimisso: ipse aduersum latrones in speluncis habitātes mouet exercitum. Itae aut speluncae in praeruptis montibus erant undiq; inaccessae: trāsuersosq; tantum ac per angustos ascensus habebant: saxūq; ab eaz frōte usq; ad fauces altissimas pertinebat: rectum uallibus imminēs: ut aliquādiu quidā rex incertus esset p loci difficultate qd ageret. Postremo autē munimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisq; dimissis arculis exponeretur in hostia speluncarū. Hicq; cum familiis eos mactabāt: igneq; repugnātibus iniiciebāt. Cumq; aliquos ex his cōseruare uellet herodes: ut ad se accederēt uoce praconis edixit. Sed illoz neq; uoluntariū se quisq; ei tradidit. Sed quos uis coegerat: multi eoz mortē captiuitati praetulerunt. Vbi etiā senior quidā septem filioz pater orantes cum matre pueros ut egredi sibi ad foedera permitteret occidit hoc mō iussit singulis exire: ipse ad hostiū stabat:& prodeuntē quemq; filioz trucidabat. Herodes autē e spelunca hac prospiciens:& dolore conficiebatur:& ut filiis parceret: seni dexteram cum praecibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus: insuper uelut humilis animi cōtempnit herodem. Et post filios occidit uxorem: deiecitq; desuper mortuis: postremo semetipsum percipitē misit. Speluncis & qui in his erāt ita subactis. Herodes relicta exercitus parte quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitratur: eiq; ptolomaeo praeposito in samariam rediit: armatoz quidem tria milia: sexcentos uero equites in Antigoni ducentes. Tūcq; propter eius abscessum nacti licentiam qbus galyleam turbare mos erat. Ptolomaeū uero militū rectorem aggressi nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes mature succurrit: & magnam quidem multitudinem morte consumit. Omnibus autē castellis obsidione liberatis huius mutationis causa multam exigit a ciuitatibus centum talenta. Iam uero parthis expulsis occiso etiā pacoro Ventidius Antonii litteris monitus equitum mille auxilia duarumq; cohortum aduersum Antigoni mittit herodi. Eorum autem ducem Macheram ut se adiutum ueniret per epistolas rogauit antigonus & de uita herodis multa cōquestus:& pecuniam dare pollicitus. Sed uentidius nec enī a quo missus erat negligendum putabat cum praesertim plura daret herodes proditione quidem ei non paruit simulata uero amicitia res Antigoni exploratum perrexit non admissio herodis consilio dissuadentis id fieri. Antigonus autem quia praesensit quid cogitaret ciuitatem ei clausit: & tanq; hostem ex moenibus ulcisceretur. Donec macheram incepti pudit & in Amatuntam ad herodē recessit. Iratus autem q; res aliter cesserat quoscunq; iudeos offendisset interficiebat: nec uel herodianis parceret: sed Antigonianis omnibus abutebatur. Hae cum agere ferret herodes in macheram quidem uindicare uoluit: tanq; in hostem iracundiam uero repressit:& ad Antonium properabat: apud eum accusaturus macherae iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum ualeat multis praecibus efficit. Neq; tamē herodes

a proposito reuocatus quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam iuxta Euphraten ualidissimam ciuitatem acius festinabat: Opportunum hoc tempus esse prospiciens demonstrāde uirtutis: & ut magis magisque placeret antonio. Denique mox ut ad eum uenit finem detulit obsidioni multis barbaris interfectis. Magnaque prae de parte destinata: ut Antonius quidem quam eius uirtutem ante mirabatur: tamen etiam tunc magis eadem opinionem haberet: multumque ad honores eius spemque regni adderet Antiochus uero tradere Samosata cogeretur. Dum haec ageretur: res herodis in iudaea fractae sunt. Reliquerat enim iosephum fratrem qui omnia procuraret cum mandatis huiusmodi: ut ne quid ante reuersionem suam aduersus Antigonum commoueret: quia non firmum esset auxilium. Machera quantum delictis superioribus probaretur. Verum iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor praeceptorum hiericuntha cum quinque cohortibus a Machera secum missis petit: ut maturo messium tempore frumenta diripiat. In cursu autem hostium per motana atque aspera loca oppressus & ipse cadit magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus: & omnes romani milites pereunt. Decem enim lectae de syria cohortes erant: nec ueterum militum quaeque permixtum habebant: quod belli posset ex operibus opitulari. Antigonus autem uictoria minime contentus: sed eo processit iracundiae ut mortuum quoque iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum etiam caput eius ante abscidit: quam. l. talenta pheroras frater eius praecium redemptionis offerret: tanta uero nouitas post Antigoni uictoriam galyleae res occupauit: ut qui partibus eius magis fauerent productos optimates herodis studiosos lacu summergerent multaque in idumaea mutarentur: ubi macheras castelli cuiusdam instaurabat moenia cuius nomen est tongitha nec hodie quidem quicquam herodes audierat captis enim samosatis Antonius & praeposito syriae sossio: iussu quoque ut herodem aduersus Antigonum adiuuaret discessit in aegyptum. Sossius autem duabus cohortibus in iudaea praemissis quarum herodes uteretur auxilio ipse cum caetera manu militum sequebatur. Herodi autem prope degenti apud Daphnen antiochia mortem fratris somnia manifesta significant. Cumque turbatus peruisisset stratis ecce nuntii cladis intrabant: quare pro dolore paululum quastus maxima per luctus delata in hostes properabat ultra uires iter accelerans. Et ubi ad libanum uenit octingentos montis accolae assumit auxilio: namque his iungit romanorum cohortem. Cum quibus non expectata luce in galyleam ingressus est: hostesque obuios in eum quem reliquerant locum auertit: & assidue quidem castellum oppugnare tentabat. Sed priusquam id caperet: asperima hyeme coactus in uicos proximos recepit exercitum. Paucis autem diebus post auctus etiam alterius praesidio cohortis: quam Antonius miserat: tanto hostibus terrori fuit: ut castellum nocte deferrent. Iamque per hiericuntha properans ibat: ut quamprimum interfectores fratri sui posset ulcisci. Vbi etiam mirabilis ei mostroque similis casus euenit. Vnde praeter spem liberatus: & opinionem quod deo carus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa cenauissent: postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt: confestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis indicium quantum ad futurum bellum pertineret esse coniiciens: mane primo castra commouit: hostiumque sex milia circiter de montibus decurrentes prima tentabant agmina: & manum quidem cum romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dummodo plurimos facerent eminens appetebant. Vbi herodes quoque ipse praeteriens: latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum: sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens: pappum quendam ex contubernalibus suis: cum manu militum in samariam mittit. Quibus quidem Macheras erat palma uictoriae. Herodes uero terram peruagatur hostilem: & municipia capit. Duoque habitatorum milia consumit. Exuistiisque domibus ad exercitum redit circa uicum qui appellatur Camacome tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo iudeorum: uel ex ipsa hiericuntha: uel ex aliis regionibus accedebat: Cum hos odium moueret Antigonum: alios ipsius herodis praecleara facinora. Enimvero multos ratione carentes mutationis cupiditas impellebat. Hoc autem congregari festinante pappi milites neque multitudinem hostium neque impetu perterriti: acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina confluerunt: caeteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem fraternae caedis recordatione periculosius dimicans: dummodo ulcisceretur auctores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros aggrediendo uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occubentium strages: cum alii quidem in uicum unde uenerant compellerentur. Nouissimus autem ipse instaret: atque infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes: in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armatorum domus essent refertae plenaeque propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris depræhensos facillime superabat: disturbando aedes intus abditos extrahebat: alios conuulsis obrutos fastigiis multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam cum gladiis armati milites excipiebant. Tantaque cadauerum per omnes uias multitudo congregata est: ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt: ut confluentium turba conspectis quod in uico perisissent: fuga discederent. Satisque successu fretus herodes ad hierosolimam perrexisset: nisi eum hyemis asperitas prohibuisset. Haec enim perficienda uictoriae fuit impedimentum. Et ne poenitus opprimeretur Antigonus ob-

Ritit: qui ciuitatem iam deferere cogitabat. Herodes autem ad uesperam cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset: ipse adhuc ab armis callidus: more militis lauatum ibat. Siquidē unus tantum puer cum sequebatur. Et priusq̃ in balneum perueniret: obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerant armati ex acie in balneum: sed perculsi etiam tum metu: ac latitantes ut regem uiderunt: illum quidem stupore debilitati ac tremantes: cū inermis esset prætereunt. Exitus uero qua fugerant cursu petebant. Itaq; cum alius casu qui eos comprehenderet nullus adesset. Herodi autem nihil pati satis fuisset: oēs effugiunt. Postero autem die pappum quidem Antigoni militum ducē abscisso capite obtruncat. Id phetore magistro exercitus fratri suo mittit: i perempti fratris ultionem. Namq; pappus erat q̃ iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit in hyerosolimam profectus est: murisq; ad moto milite annus autem tertius agebatur ex quo romæ rex fuerat declaratus: pro templo castra posuit: qua facilius erat expugnatio & atea pompeius coeperat ciuitatem. Exercitu autem in opera distributo suburbanis diuisis tres quidē leuare aggeres: & super eos turrez edificare iubet. Relictis autem qui operibus instaret efficacissimis amicis: ipse in samariam uadit uxorem accepturus alexandri filii Aristoboli filiam sibi desponsatam: ut diximus: & domū obsidet qui subcissina opera nuptias curaturus quippe iam hostem despiciebat. Igitur ubi eam duxit ad hyerosolimam rediit auctus militum copiis eiq; fossius cum magna manu equitum peditūq; sociatur: quæ medi terraneo itinere præmissa per phoenicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato ad peditum legiones undecim equitūq; sex milia præter auxilia syriorum non pro minima parte ducenda: prope a septentrionali muro castra collocarunt. Ipse quidem herodes senatusconsulto fretus: quibus rex fuerat declaratus. Sossius uero Antonio a quo milites quibus præerat sciret missos herodis auxilio. Iudæorum autem intra ciuitatem agētium populus uarie turbatus erat. Nam circa templū infirmior multitudo conueniens furore agebatur: multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent in collegio conglobati multis modis latrocinebantur: maxime & locis oppido proximis uictui necessaria diripientes: neq; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores obsidētibz oppositi e muris opus aggerum prohibebant & contra instrumenta oppugnantium semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re sicut in cuniculis superabāt. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuare disposuit: ac pugnae intenti quamuis omnem modū audacie supergrederentur: romanorum tamen peritia uincebantur. Nihilominus aperte cum his certa morte propolita conflegebant. Ex improuiso autem romanis per medios emergentibus in cuniculis priusq̃ muri aliqua pars dirueretur: alteram eius uicem muniebant. Prorsus neq; manibus neq; machinis deficiebant: quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circumsedente per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausi murum transgredi ciuitatem irrupere: & post eos fossii cēturiones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mox capta erant: romanis quidem propter obsidionis moras iratis. Herodes uero manu iudaica summo intenta studio: ne quis poenitus ex aduersariis resideret. Maetabantur autem quamplurimi: & per angustiores uicos oppidi: & in domos compulsi: uel si ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut se neccitatis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubiq; dimicans rogaret ut parcerent: nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes omnem persequabantur atatem. Ibi tunc etiam Antigonus: neq; priorem neq; præsentem fortunam cogitans domo descendit: & ad pedes fossii prosternitur. Ille autem nihil cum tantæ mutationis causa miseratus: & intemperatè derisit & Antigonom appellauit. neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut semineam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quoniam hostes uicisset: ut externa quoq; auxilia sub iugum mitteret providebat. Visendi enim templi sanctorum quæ eius studio omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis alios præcibus non nullos armis etiā refrenabat: acerbiorē q̃ si uictus fuisset existimans fore uictoriam si quod uideri nephas esset culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit: multa inuectus i fossiū: si uacuefacto uiris & pecuniis oppido romani regem solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuiū cæde totius orbis terræ imperium uile præcium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente: ut pro labore obsidionis præclarum licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distribuendum esse firmauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquijs promissa compleuit. namq; militum quæq; liberaliter & pro merito duces: ipsumq; fossium regia largitate donauit: ut nemo egens pecunias abiret. Post hæc fossius aurea corona deo dedicata ex hyerosolimis remeauit: antonio uinctum Antigonom ducens. Et illum quidem uana spe cupidum usq; ad ultimum diem ignavia digna securis excepit. Rex autem Herodes discreta multitudine ciuitatis: suarum quidem partium studiosos quo magis beniuolos faceret sibi honorifice tractabat. Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecuniaz defecissent: quicquid ornamentorum haberet diuisum. Antonio

eiusq; comitibus misit. Non tamen omnino nequid pateretur adempt. Iam enim Antonius Cleopatrae amore corruptus: in omni re cupidini cesserat.

Cleopatra indignatus q; propinquus nullus ex sanguinitate esset: ad extraneos occupandos se conuertit: moliebat ut herodes & malichus interirent per antonium: qui noluit insidiis periclitatur herodes: ex hoc recreati arabes pugnam repetunt: fugant militem herodis: ulciscuntur arabes: interim alia calamitas occurrit herodi scilicet terremotus infiniti ut triginta milia hominum interirent: incitantur hoc magis arabes: Herodes hortatur suos ad resistendum facto sacrificio concreditur & potitur uictoria: desideratur patronus illius gentis adiit caesarem Herodes conquerens de Antonio: Herodem regem instituit & diadema imposuit in aegyptum proficiscitur Caesar: & mortuo Cleopatra & Antonio regnum auxit herodi: procurator syriae instituitur: construit templa & multa in honorem caesaris fecit & agrippae: oritur discordia inter uxores herodis: ira concitatus mariannem fecit occidere quem ualde poenituit: irati filii ob matris mortem criminantur apud Caesarem: Antipatrae interim succedit in regnum: curat mortem fratrum ex parte mariannes: conciliat filios caesar patri: non cessat antipater dolis & simulationibus fratres criminari consilio nouerit illorum: illis nescientibus: Alexander corumpit amicos regis: intruditur in carcerem: reconciliat Archelaus alexandrum herodi: Eurichides accusat alexandrum: uinciuntur filii & separatim custodiuntur: Mittit herodes litteras cum iudiciis ad caesarem. Saturninus & Volumnius fiunt iudices: offocant tandem iussu herodis: poenitet herodem mortis filiorum & auunculos amplectitur: & antipater irascitur patri herodi: oratur antipater ab herode ut romam reuertatur: conuenit herodes antipatrem priuatur regno & nomine regio: incenduntur uici sophistae & qui aquilam demiserunt ex muro: iubet multos ex iudeis occidere: feruntur litterae a Caesare de damnatione antipatri occidit antipatrum herodes: moritur herodes: legit testamentum de institutione archelai regis: fiunt exequia cum maximo apparatu ab archelao: sepelitur in castello quod herodion dicitur. Cap. XXVII.

Tenim Cleopatra ubi totam cognationem suam saeuitia persecuta est: ut neq; propinquus ei sanguine superesset: caedis rabiem contulit in extraneos: syriorumq; optimates apud Antonium criminando suadebat interfici: ut eo modo cuiusq; possessiones domino suo facile quereretur. Postea uero q; in iudeos atq; arabas usq; extendit auaritiam ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebat. Deniq; cum uel in parte praecceptorum resipuisset antonius occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniustum esse dixit q; autem his morte propius erat: inter amicos ultra non habuit: sed multa terra & horum praeciosa finibus: & quod erat in hiericuntha palmetum quo balsamum gignitur: ciuitates praeter Tyrum & sidonem cunctas intra flumen eleutrum ipsi dedit. Quorum posita dominio ad eufraten usq; parthis bellum inferentem: secuta Antonium per Appamiam & damascum in iudeam uenit. Atq; hic herodes licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari. Ipsamq; omnibus obsequiis placans in pelusium usq; duxit. Nec multum interea tempus & antigonus ex parthis aderat: captiuumq; Artabazen tigranis filium dono cleopatrae ducebat. Nam cum pecuniis omniq; praeda parthorum illi statim condonatus est. Concitato autem bello actiaco herodes quidem cum Antonio proficisci paratus erat. Et aliis per iudeam turbis liberatus: & hyrcania potitus quem uicum Antigoni soror tenebat. Verumtamen cleopatra callide ne periculorum antigoni particeps fieret: interclusus est. Regibus enim ut diximus insidias tendens bellum in arabas ut herodi committeret persuadet antonio. Quos si uicisset: arabiae domina: sin autem uictus esset: iudeae domina constitueretur: alterumq; potentatum per alterum persuaderet. Sed haec eius uoluntas ad herodis cessit arbitrium. Namq; primum pignoribus hostium captis maximum quem conflauerat equitatum: circa diospolim in eos immittit: & quamuis fortiter resistentes superauit. Cum autem iam uicti essent maiore motu arabes suscitantur: & infinita manus in uicum syriae celestanthan congregata expectabat iudeos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggressus: bellum consultius administrare tentabat: castraq; muro cingi praecipiebat. Non tamen ei paruit multitudo: sed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur herodes: uici Nanathan indigenis ab Athenione dimissis: qui ex Cleopatrae ducibus semper ei fuerat inimicus. Namq; horum incursum recreati arabes pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & deuia herodis militem fugant: plurimis caede prostratis. Qui uero ex praelio seruari sunt: in uicum Ormizam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circumgressi arabes sicut erant plena coeperunt. Neq; multo post accepta clade herodes aderat cum auxiliis serius q; usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit propositorum militibus contumacia: q; iussis obedire noluerint. Non enim repentino commisso praelio ullum Athenonem insidiandi tempus habuisset. Rursus tamen ultus est arabas: assiduus eorum fines incursionibus inquietas: quodq; semel uictus est: saepe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur: incurrit ei diuinitus alia calamitas: septimo regni anno & actiaco bello feruente. Namq; ueris initio tremota infinita quidem pecorum: triginta uero hominum milia peremit: cum exercitus mansisset incolumis: quoniam sub diuina todebat: ibiq;

amen arabas in maiorem ferociam fama sustulit: tristibus nuntiis grauius semper aliquid affligens. Vnde uelut omni subuersa iudaea terrae obtinendae spe: quia neminem superesse credebant: in eam ruunt legatis prius in interfectis qui ad se uenerant a iudaeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem tamquam magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam ad repugnandum in ciuitate tentabat. Haec dicens rationem habere non uidetur: cur non praesens formido pertulerit. Nam diuinæ quidem indignationis plagas merori uobis esse non miror. Ignauum est autem perpeti enim idem: cum incursum hominum impellendi sunt. Ego autem tantum estimo ut hostes post terremotum pertimescam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisque freti quantum nostris calamitatibus ueniunt. Fallax autem spes est quae non suis uiribus nititur: sed alienis aduersis. Neque uero uel secundae res uel contrariae apud homines certae sunt: sed in utraque partem uideas fortunam mutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabunt. Nam per praelia superiora uictores: post ab hostibus uicti sumus & nunc ergo quantum existimare licet illi capientur uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem providentiam docet. Itaque mihi quidem hoc ipsum quod timetis fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quam opus erat fuistis: & praeter uoluntatem meam in hostes egressi estis. Athenion insidiandi tempus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio & minus alacer animus: ut uidetur: certam mihi uictoriam spondet. Conuenit autem ante praelium sic esse affectos in ipso autem opere uirtutem erigere: consceleratisque hostibus planum facere quod neque humanum aliquod malum: neque ira caelestis unquam deprimit fortitudinem iudeorum: donec spiritum uitae ducant: uel eorum quisque in bonis suis arabas dominari patietur: quos aliquotiens poene captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neque arbitremini terrae concussione alicuius fortunae esse uel cladis portentum. Naturalia namque sunt elementorum quoque uitia: nullumque damnum inferunt nisi quod ex ipsis euenit. Nam pestilentiae quidem uel famis uel terremotus signum aliquod tardius fortasse praecesserit. Ipsa uero cum extiterint sui magnitudine finiuntur. Ceterum quod nobis amplius quam terrae concussio bellum nocere poterit etiam uictis: immo enim uero maximum imminentis exitii monstrum non sponte sua neque alienis manibus inimicis accedit: qui legatos nostros praeter omnium hominum legis crudeliter immolauerunt. talesque deo pro belli euentu hostias caeciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamque dexteram. sed continuo poenas dabunt: si primo repleti spiritu in uindictam uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus neque pro liberis aut pro patriae periculis pugnaturi: sed legatorum caedis ultores. Illi melius quam nos qui uiuimus exercitum regent: uobisque mihi obedientibus periclitabor ipse praeter ceteris. Pro certo enim sciatis fortitudinem uestram sustineri non posse nisi tenerrime laedatur. His adhortatus milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebrauit. Deinde cum exercitu iordanem fluuium transgressus est. Castris autem philadelphiae positis: haud procul ab hostibus quasi de interiacente castello contenderet: pugnam eminens irritabat: quamprimum cupiens congregari. Nam & hostes permiserant qui castellum occuparent. Sed illos quidem regii facile repulerunt: collemque tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad praelium milite instructaque acie arabas lacebat. Cum autem nemo contra procederet: quaedam enim eos uehemens formido tenebat: & ante multitudinem dux Alchinius timore obligauerat: uallum eorum distabat ipse aggressus: eoque modo coacti ad pugnam confusis ordinibus: mixteque cum peditibus equites egrediuntur: & si multitudine superiores a iudaeis tamen alacritate impares: quasi audaciores eos faceret uictoriae desperatio. Et quamdiu quidem steterit: non magna eorum caedes facta est. Vbi uero terga nudauerunt multi a iudaeis: multi a semetipsis conculcati perierunt. Denique milia quinque in fuga ceciderunt: ceteraque multitudo in uallum compulsa est. eosque statim circumseptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium: tamen aquae penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despiceret & talenta quingenta pro redemptione offerentibus magis instaret. Denique ardescere siti: ceteruatim exentes ultro se iudaeis tradebant adeo ut quinque diebus quatuor milia uincerentur: sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus herodes iterum septem milia circiter sternit: tam magna plaga ultus arabiam extincto uirore eius spiritu tantum profecit: ut etiam patronus ab ea gente optaretur. Mox autem illum excepit praesumpta rerum sollicitudo: propter amicitiam Antonii post uictoriam caesaris apud actium. Verumtamen plus timoris habebat quam ipse patiebatur. Nec enim caesar uictum iudicabat Antonium: donec herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: rhodumque transmissus ubi caesar eo tempore morabatur: adit eum sine diademate: ueste quidem cultusque priuato: sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram haec dixit. Ego caesar rex factus ab Antonio: fateor utilem me fuisse regem Antonio. Neque dubitauerim dicere quod omnimodo armis quoque me gratum expertus esses: nisi arabes prohibuissent. Verumtamen & auxilia ei pro uiribus meis misisti: & multa frumenti milia: sed nec accepta apud actium plaga: bene de me meritum deserui. Nam cum auxilium minus commodarem: optimum ei consilium unam esse dicens cleopatrae mortem aduersorum correptionem. Quam si ob-

cidisset: & pecunias ei & muros ad tuitionem: & exercitum & memetipsum belli contra te socii pollicebat. Sed profecto eius aures Cleopatraz amores: & deus qui tibi uictoriam donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum: & regni coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni: spem salutis de uirtute præsumentis: & ne in examen adducerer properans: qualis amicus aliquis fuerim. Ad hæc cæsar: immo uero saluus esto inquit: & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas: cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem ut etiâ foeliciores fidus permaneat. Siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit antonius: qui magis Cleopatraz quam tibi paruit. Te namq; lucrati sumus propter eius dementiam. Prior ab officiis autem cœpisti quantum appareat: cum ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiat autem ipse quoq; bene tibi aliquid facere: ut non queras Antonium: huius sermonis humanitate regem ne quid poenitus de amicitia sua dubitaret hortatus: & diadema illi imposuit: & indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudem locutus est. Ille autem prius eî mulieribus delinitum rogabat: ut Alexandrum quendam supplicem ex amicis antonii iuberet ab solui. Sed uicit iracundia cæsaris multa illum & grauiâ pro quo rogabatur admisisse dicentis: quibus repulit deprecantem. Postea uero ad ægyptum euntem per syriam cæsarem herodes cunctis acceptis regni diuitiis: tuncq; primum cum eo militem inspicientem: circa ptholomaida equo uectus est: cœnamq; illi cû omnibus amicis exhibuit: atq; insuper exercitui epulis cuncta distribuit. Prospexit enim ut per arida loca proficiscentibus ad pelusium atq; inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec defuit cuiq; utensilium quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis paruum esse herodis regnum tam cæsar quam milites æstimabât. Ideoq; postq; uenit in ægyptum: iam Cleopatra & Antonio mortuis: non solum cæteros eius honores auxit: uerum etiam regno partem finium addidit: quam Cleopatra dempserit. Et præterea gadaran hippon sammariam: maritimarumq; insuper ciuitatum gazam & Archedonam: & ioppen & piron stratonis: & ad hæc satellites quadringentos galathas ei donauit: quos antea Cleopatra stratores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem cæsaris incitauit quam magnus animus accipientis. Post primam uero attiadam etiam regionem quæ tracon uocatur eius ditioni subdidit: eiq; continentem Bataniâ: itemq; aurantem. Ex huiusmodi causâ Zenodorus qui domus lisariæ conductor erat non cessauit unq; ex regione quæ tracon dicitur: latrones damascenis immittere. Illi autem ad uarronem tunc rectorem syriæ confugerunt: eumq; deprecari sunt: quo suas misérias cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat: ut latrocinium poenitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca suspecta expurgauit latronibus terram ipsam zenodoro abstulit. Quia cæsar ne latronum denuo contra damascum receptaculum fieret. herodi dedit: eumq; præterea totius syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam: ne quid eo in consulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac zenodoro mortuo terram omnem quæ inter draconem & galyleam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat herodes a cæsare quidem post agrippam amabatur: ab agrippa autem post cæsarem. Hinc ad summum foelicitatis euectus: & ad maiorem subleuatus animum: maximam prouidentia partem obsequio pietatis impendit. Itaq; anno regni sui quintodecimo & templum istaurauit: & duplum terræ spatium quam fuerat circa templum muro amplexus est: ingenti sumptu & munificentia singulari. Augumento erant in ambitu fani magne porticus: eiq; uictum a septentrione castrillum. Et illas quidem a fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus: quam regni sedes esset largis opibus renouatum. Antoniam uocauit in honore Antoni. Qui etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa duas aedes in ea maximas atq; pulcherrimas: quibus ne templum quidem usq; conferri posset ædificauit: easq; amicorum uocabulis unam Cæsariam: Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis testis memoriam eorum & cognomina circumscripsit: sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in samaratica regione oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum sebasten appellauit: deductis eo sex milibus colonorum terraq; foecundissima his attributa. Vbi templum quoq; maximum inter ædificia collocauit: & circum id aream trium semis stadiorum cæsari dedicauit: eiusq; oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Insuper his alterius terræ adiectione donatus a Cæsare aliud templum circa iordanis fontem candido marmore posuit: qui locus appellatur panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum æditus propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profundæ altitudinis rupes ad immensum liquentis gutte receptaculum cœquatur & stagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid donec terram inueniat longitudo nulla sufficiat. Foris autem de spelunæ radicibus horiuntur fontes. & ut quidam putant: hoc est iordanis principium. Sed ueri fidem impofterioribus indicabimus. Quin & apud hiericuta inter castellum cyprium & priores domos regias: meliores alias: & quæ commodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas eorundem amicorum nominibus uocauit. Prorsus non est idoneus regni locus: quem honore cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit in prouincia quoq; ho-

nores suos effudit & multis ciuitatibus templaq; cæsaria uocatur instituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate fessam quæ stratonis pyrgus uocabatur: & pro loci natura munificentia suæ capacem. Totam eam candidissimo saxo reparatam clarissima regia decorauit. & in ea maximam in natura sui animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter doram & ioppen. quarum media ciuitas sita est. Omnis ora maritima adeo fuit importuosa: ut omnes qui ad Egyptum ex Phœnice nauigarent in salo fluctuare cogerentur minas Aphrici metuentes. Cuius etiam mediocris aura tantas undarum moles ad scopulos erigit. Vt remeante æstu gurgitis per aliquantum spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura pyrgo maiorem portum fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quæq; omnis ei locus aduersabatur: tamen ita cum difficultate certauit: ut firmitas quædam structuræ nequaquam mari cederet. Pulchritudo uero tanta esset: quam nulla res ardua perpedisset ornatum. Metitus enim quatum diximus portui spatium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit. Quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis: & altitudinis nouem: & latitudinis decem. Nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spacio quod unda celabat: in ducentorum pedum inuerum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante constructi unde etiam procymia dicebatur. Cæteri autem saxeo quo porrus cingitur muro subiecti sunt magis turribus interpositis: quarum maxima atque pulcherrima ex parente Cæsaris drusum cognomine nata est. Crebri autem fornices adducenda quæ portus haberet proque fornicibus: & circum eos pilæ saxea & lata quæ naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a septentrionali erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad hostiū uero statuarum suarum colossi tres utrinque fulci columnis: quarum a leua quidem intransitibus stantis solida turris sustinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & parthis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexe candido itidem lapide: parique mensura spatiorum ciuitatis uicē tendentis in portum. Contra hostium uero portus in colle cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: statuque in eo cæsaris siue colossus non minor quam iouis apud olympia: cuius ad exemplar factus. Romano autem par & Iunoni quæ argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit: rebusque aduectiis portum. Cæsaris uero conditoris honorem: unde ciuitati cæsariæ nomē imposuit. Quin etiam & cætera opera forum theatrum amphitheatrum digna uocabulo collocauit: & quin quenniali certamine instituto nomen ei Cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores: sed & proximi & tertii successores eorum regalibus diuitiis potiretur. Anthedona quoque reparatam: quam bella subuerterant Agrippium uocauit: nimique beniuolentia nomen amici etiam portæ inscripsit: quam ipsi in templo ædificauit. Sed nec parentes suos ita quisque dilexit: nam & patris monumento optimo regni campo ciuitatem condidit: fluminum arborumque ditissimam: eamque antipatridam nuncupauit. Et super hiericunta castellum natura tutum & pulchritudine præcipuum muro cinxit: atque in honorem matris Cyprum uocauit. Fratrisque phaelo turrim cognomine hyerosolimis dedicauit: cuius habitus & in magnitudine claritas postea declarabitur. Aliamque ciuitatem in regione qua de hiericunta in boream itur Phaselum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ traditis: nec sui quidem fuit immemor: sed castellum contra montem arabici lateris propugnaculo permunitum de suo nomine Herodium uocauit: tumulumque asta idem qui manu factus stadiorum sexaginta spatio ab hyerosolimis aberat: similiter nominatum munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem complcuit ædibus regiis liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset: uerum etiam foris parietes ac materiae tectaque largis infusa diuitiis elucerent. Aquam enim plurimam ingenti sumptu ac labore ex longo interuallo induxit: perque ducenta gradus marmoris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manufactus & clementer excelsus. Qui & aliam circum radices eius regiam ac diuersoria quæ sarcinas & amicos recipere possent ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur. Castellum uero domus regalis circumscriptione: tantis autem constructis ædificiis animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque apud Tripolim & Damascum & Ptholomaida publicas balneas quæ Gymnasia dicunt. bibli autem murum: exedras uero & porticus foras: quæ & templa briti ac tyri: necnon & sidonem apud & Damascum theatra condidit. Maritimis autem laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalon uero Nymphaeæ siue lacus ornatissimos & balneas. Itemque peristilla tam opere quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lutos portusque præbuit. Multæ ciuitates ab ea tanquam regni sociæ agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero Thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit: quemadmodum comis ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egenis: & insulis rhodiorum ad instruendam classem pecunias sæpe: multisque in locis præbuit: incensumque Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lichios aut

Samos libertatem: per quæ omnem ioniam eorum quæ desiderasset quisq; largitiones. Nonne Athenienses & lacedæmonii & Nicopolitani: & in Misiâ pergamus Herodis sunt plena donaria. Nonne Antiochenisum syriæ platheam cum plena cœni esset ab omnibus uitaretur per uiginti stadia prolixam statuit: polito marmore declinandisq; imbribus quam longa esset ornavit. Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum quibus ea detulit populorum. Quod autem elidensibus præstitit: non solum Achaia commune: sed etiam totius orbis terræ munus esse uidetur: per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere sumptuum uideret inopia: quodq; solum ex ueteri græcia restabat effluere: non solum Agonitheta ipse factus est: eo lustro q; cum romam nauigaret offendit: sed perpetuos pecuniarum quæstus instituit: ut nonq; eius memoria agonithetæ munere fungi desineret: inextricabile opus erit debitorum remissiones et ponere: sicut phaselitas & balaonetas. Alia quæ circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit: ne quam pateretur inuidiam ueluti maius aliquid aucuparetur: si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates: quam qui eas haberet. Quin & corpore usus est quod animo conueniret. Cunctq; summus uenator esset: in hoc tamē ipso equitandi peritia quæ cuperet assequebatur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio: sed magis ceruis & onagris frequētur. Bellator autem erat qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebant: quibus & torquēdo in culo directissimus: & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisq; uirtutem: fortuna quoq; secunda usus est. Raro autem contra uotum eius belli cessit euentus. Et si quando id accidit: non ipsius culpas: sed aut prodicione quorundam: aut temeritate militum factum est. Ut uero publicam ei foelicitatem memores inuidere domestici: & aduersi casus ex muliere coeperunt: quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem: repudiata quam priuatus acceperat uxore ex hyerosolimis genus ducente quæ dosis uocabatur. Mariannem sibi contunxit Alexandri filiam Aristoboli filii: unde domus eius in discordiam uenit. Et ante quidem maxime uero postq; roma egressus est. Nam primum Antipatrum ex doside filiorum causa: quos de marianne susceperat expulit ciuitate: solis festis diebus eo commeandi facultate concessa. Deinde auum coniugis Hyrcanum ex parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit. Quem captum quidem occupata syria Barzaphranes adduxerat: miserati uero gentiles liberauerunt: qui ultra euphraten colebant. Et si monitis eorum paruisset ne ad Herodem transiret: non interisset. Verum mortis eius fuit illecebra neptis matrimonium. Hoc enim fretus multoq; amplius patriam desiderans uenit. Herodem autem commouit non q; regnum affectaret: sed q; ipsi iure deberetur. Quinq; autem filiorum quos ex Marianne susceperat: duæ scemina ceteri uires erant. Horumq; minimo romæ in studiis mortuo: duos maiores & propter matris nobilitatem: & q; iam regnanti sibi fuissent geniti regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariannes suffragabatur: quæ in dies singulos proficiēs succendebat adeo herodem: ut eorum nihil sentiret: quæ propter dilectam sibi dolerent. Tantum namq; in eum Mariannes erat odium: quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimiciciarum probabiles causas: ex amore uero fiduciam meo ei quæ Hyrcano auo suo fecisset obiciebat: quæq; in fratrem ionathæ egisset. Nec enim uel huic quicq; qui puer erat parcebat: quem pontificem in decimo sexto ætatis anno creatum: post honorem statim occidit. Atq; ille quidem cum sacra ueste amictus ad aram accessisset sexto die populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in hiericūtaribi sicut mandatum fuerat lacu submersus a galathis interiit. Hæc igitur Herodi Marianne probro dabat: sororemq; eius & fratrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidē amore mutus erat. Grati autem indignatione mulier seuiebat: & quo maxime commoueretur herodes insimulabat eum adulterum. Præter alia multa quæ uerisimilia fingerentur hæc accusantis: q; in ægyptū uirginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine infanti: & qui uim posset afferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit herodem: maxime quidem amoris causa emulatione succensum. Deinde etiam cogitante Cleopatraz seuitiā: cuius gratia & lisaniæ rex: & Malichus arabs erant perempti. Non enim ob iugis amissionem: sed morte sua periculum metiebat. Itaq; profecturus romam Iosippo Salomæ sororis suæ uiro quē fidum habebat: & pro affinitate beniuolum commēdabat uxore: mandato ei clam ut eam interficeret: si etiam se occidisset Antonius. Vege Iosippus non maligne: sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare: q; ab ea neq; mortuus pateret diuelli: secretum ei sermone aperit. Et illa reuerso Herode multaq; inter fabulas de affectu iurante: quodq; nūq; esset alterius mulieris amore captus: ualde inq; amor nos tuus mādatis Iosippo cōprobatum est: quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat amens erat herodes ilico: nec unq; Iosippū mādata sua proditura fuisse ratus: nisi eam corrupisset præ dolore insaniebat. Cūq; stratis exiliisset in regia spaciā: ibiq; tunc Salomæ soror eius accepto tpe criminandi suspicionem de Iosippo confirmauit. Vnde Herodes immoderato æmuli dolore furens confectum utrūq; iussit interfici.

Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postq̃ iracundia cōcidit: amor iterum caleſcebat. Tanta uis autem cupidinis erat: ut ne mortuam quidem putaret eam: sed ægritudine quasi uiuam alloqueretur. Donec processu temporis funere cognito mœroris magnitudine quam superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedūt filii: & immanitatem sceleris reputantes: non aliter suspectum patrem quam si hostis esset habebant. Idq̃ & antea quādiu romæ in studiis erant: & multo magis postq̃ in iudeam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorū mentium quoq̃ roborabatur affectio. iam uero maturi coniugio unus amitæ suæ Salonies quæ matrem amborum accusauerat filiam duxit: alter Archelai cappadocum regis. Vnde accessit etiā libertas odio: & occasiones ex eorum confidentia delatoribus datæ sunt. Itaq̃ aperius quidam cū rege loquebatur: q̃ ei per utrūq̃ filium instruerentur insidiæ. Alter quidem ultrices materni exitii simul cum fratre armaret manus. Alter uero hoc est Archelai gener socero fretus etiā fugā pararet: ipsum apud Cæsarem accusaturus herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios adducit Antipatrum ex doside susceptum. Hisq̃ illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent: ac priuata matre æditum proficientem uiderent: indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram prodebāt. Et illi quidem in dies singulos magis magisq̃ negligebantur. Antipater autem sui causā fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat: & uarias inter fratres suos calumnias conferebat: quædam ipse dictans: amicos uero suos ad alia uulganda submittes: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq̃ aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq̃ tanq̃ rex etiam ad cæsarem missus est: cultusq̃ regio & cæteris obsequiis præter diadema utebatur. Tempore autem sequenti ualuit suam matrem in cubile Mariannes inducere: duobusq̃ armorum generibus in fratres usus: blāditiis & opinationibus regi obrepſit: ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum romam pater abstractum: ueneni sibi dati reum apud Cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: & licet imperitissimum iudicem: tamen Herode & Antipatro prudentiorem: delicta quidem patris uerecunde repressit: in se uero delata crimina diluit: periculorumq̃ socio fratre purgato: mox de Antipatri calliditate & de suis iniuriis quæstus est: cum præter innocentiae constantiam eloquentia iuuaretur. Erat autem acerrimus in dicendo. Postremo prolocutus q̃ eos pater libèter occideret: auxit facinus & lachrymas quidem cunctis excussit. Verum Cæsarem sic affecit: ut eorum accusationibus spretis Herodem statim reuocauit in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est: ut adolescentes quidem patri in omnibus obedirent: ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex roma reuersus: licet soluisset criminibus filios uideretur: nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentū odii sequebatur antipater: & si uerecundia reconciliat oris palam proferre inimicicias non auderet. Cum uero Sciciliam præternauigans Eleusinam uenisset: suscepit eum benignissime Archelaus: pro salute generi gratiam referens: & reintegrate concordiae causā lætus: quippe nihil moratus amicis romæ scripserat: ut in causā dicenda suffragarentur Alexandro: & usq̃ ad zesiurum deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quam hyerosolimam peruenit herodes: populo conuocato tribusq̃ filiis prope se stantibus causam reddit profectionis: multasq̃ deo gratias agit: multas etiam cæsari qui domus suæ perturbationem sedasset: quod regno maius esset: cōcordiam filiis præstitisset: quam ego inquit arctius compilabo. Nam ille quidem me regni dominum & successoris iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate gratias refero: tresq̃ filios meos reges designo: huiusq̃ sententiæ me socium primum dominum fieri præcor: deinde uos. Namq̃ huic ætas: illis nobilitas successionem regni cōciliat quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem Cæsar uiuixit: & pater constituit obſeruare. Non iniultis eos neq̃ disparibus: sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet cum lætitia qui præter ætatem obsequitur: quantum ei quem despiciet doloris infligit. Quos autem similes coniunctos esse oporteat: propinquos atq̃ amicos ego distribuam: & concordiae sponsores illos constituam: pro certo sciens seditionum contentionumq̃ causas ex cōtubernalium nasci malitia. Hosq̃ si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autem ut non solum isti: sed etiam primates ordinum exercitus in me solum spem habeant in præsentia. Non enim regnum: sed regni honorem filiis meis trado: & iocū ditatem quidem quasi rectores patientur: pondus autem rerum tametsi nolim meum est. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam: uitæq̃ institutum necnō etiam pietatem. Nam neq̃ senex adeo sum ut de me cito desperetur: neq̃ uoluptatibus assuetus: quæ adolescentium quoque uitam spacio breuiter concludunt. Diuinitatem uero ita colimus: ut in longum nos æuū progressuros esse credamus. Quod si quis in cōtemptrum meum filiis meis placere maluerit: etiā pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non q̃ inuidiam de me genitis honorifice eos haberi uero: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaq̃ sic cogitans qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium: seditionis uerbō apud ipsos quibus lenocinabuntur: infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum hoc est

nam filiis meis sentient. Nāq; his expedit me regnante neq; his esse concordem. Vos autem o boni filii sacram primum retinentes mente figuram: cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt. Deinde Casarem qui nos reduxit in gratiam meq; tertium qui ea quæ iuberet licet rogem fratres permanete. Iam nunc autem uobis: & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumq; oro conseruare iudicium meum si concordēs eritis. Hæc locutus singulos benigne consalutauit: populumq; diuinit alia conuenientia dictis eius optantes qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quidem se quicq; simulantes: fratres autem dissensio non reliquit: sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namq; Alexander & Aristobolus ægre ferebant confirmatum esse antipatro meritum. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum & reticere secreta nouerat: & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant: plures autem amicorum sese explorandi causā insinuabant. Itaq; omne quod dictum esset apud Alexandrum statim apud Antipatrum erat: & ab Antipatro ad Herodem cum adiectione deferabatur. Nec uel similiter aliquid prolocutus: adolescens innoxius habebatur: sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaq; minimis affingebantur: sic ubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui eum irritarent submittebat antipater: ut mēdacia sua ueras occasiones haberent: multisq; falso uulgatis unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorum quisq; aut natura taciturnus erat: aut muneribus parabat: ne quid occultum expromeret negasset aliquis si antipatri uitam malitiæ dixisset arcanum: Alexandri uero familiares aut pecunia corruptos aut impulsos blanditiis quibus expugnauit omnia: proditores ac fures eorum quæ contra se dicerentur: siue agerētur effecerat. Cum caute uniuersa committeret astutis etiam criminationibus aditus ad Herodem moliebatur: fratrisq; personam gerens aliis de latoribus utebatur. Si quid in alexandrum nuntiassent fauore simulato id quidem primo reprehendisset: mox otiose adstruendo regis iracundiam prouocabat: omniaq; ad insidias referebat: & ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat quam si eum purgaret antipater his accensus Herodes quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat: tantum adiciebat antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes alii pro imperio sicut Ptholomæus amicorum carissimus: regisq; fratres ac tota progenies: omnia namq; in antipatro sita erant: & quod alexandro fuit acerbissimum cuncta in eorum perniciem matris antipatri consilio gerebātur. Nouerca enim seuior erat: multoq; plus q̄ priuignos oderat: quos regina mater adiderat. Sed quāq; omnes ut Antipatro magis obliquebantur spes inducebat: non minus tamen præcepta regis quēq; ab adolescentibus se parabant: qui carissimis dixerat: ne quis ad Aristobolum uel eius fratrem accederet: aut se ad eos applicaret: non solis enim regalibus erat formidini: uerum etiam externis. Nulli enim regum tantum potestatis Cæsar dederat: ut fugitiuos suos quis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret edocere. Adolescentes autem delata in se facinora nesciebant: hisq; propterea capiebant incautius. Nullus enim palam incausabatur a patre: sed affectu refrigescēte paulatim intelligentes dolorem alperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum & Salomen amitam contra illos commouit antipater assidue: uelut cum uxore sermocinando: quibus in eos instigaretur. Huius autem inimiciis conspirabat Alexandri quoq; uxor Glaphira multa de sua nobilitate commemorans: cunctarumq; se quæ in regno uiuerent dominam esse dictitās: paternum enim genus a temeco: maternum ab Dario histaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxoris herodis: quarum quæq; propter formam non propter nobilitatem esset electa. Nā multas ei fuisse diximus uxores: quod licet & iudæis more primo plures habere: quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphiræ inuisus erat. Alexander. Salomen autem aristobolus: & si socrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit: & ante quidem propter maledicta Glaphiræ seuientem: & frequēter ei humilitatem generis obiciebat uxori quæ ipse plebeiam: reginam uero fratris suus duxisset alexander: hoc Salomes filia cum fletu matris nuntiauit. Addebat autem q̄ aliorum quoq; fratrum matres idem alexander & aristobolus si regnum obtinuissent: tetrices cum ancillis facere minitarentur ipsos quoq; uicorum scribas si licet irridentes q̄ litterarum studiis operam darent. His commota Salomes q̄ iracundiam cohibere non posset herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebantur cōtra generum dicent. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est: quæ succendit animū regis. Audiuit enim Alexandrum & Aristobolum crebro matrem implorare: casumq; eius cum gemitu atq; imprecationibus conqueri: ac sæpe illum quædam ex Mariannes uestimentis posterioribus diuidentem coniugibus minitari solitos esse q̄ cito pro regalibus delitiis eas factis uestibus induerēt. His de causis Herodes licet præstantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correptionis eis abstinderet: ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerēt promissa priorum peccatorum penia si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando fictas eas esse

dicebant: purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse cõstare: uerum quoq; ipsum debere omnia fa-
ciliter credẽdi aditum maledictis obstruere. Nunq̃ enim calumniatores desore: dum cui persua-
deatur extabit. Cum his eum mature placuissent: qui ut patrem præsentī metu reiecto: de post fu-
turis morere cõeperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam: & patrum pheroram:
utriq; autem seui & graues erant: sed amplius pheroras qui totius quidem regni præter diadema
socius erat: proprios autem redditus habuit. c. talenta totiusq; trans iordanem fructus ipse cape-
ret a fratre sibi dono data. Quin etiam Tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris idem Herodes
impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat: sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illi
us mortem desponderat ei filiarum suarum maximam. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale cõ-
iugium pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quamobrem iratus Herodes filiam quidẽ nu-
ptum dedit fratri filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo pherore uenia data in-
dignationem remisit. De hoc etiam erat opinio q̃ uiua regina herodem opprimere uoluisset ue-
neno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut quis amantissimus frater esset herodis: fide ta-
men eorum quæ audisset adduceretur ad metũ. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questio-
ne postremo ad pherore amicos uenit: quorum nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio:
sed q̃ amita suspecta in parthos cogitasset effugere prodiderunt. Huius autem consilii & fuge cõ-
scium esse Aristobolum Salomes maritum cui rex eam tradidit. Postq̃ superior adulterii causã p-
emptus est: sed nec Salomæ criminatione libera manserat. Nam & hanc pheroras accusabat q̃ cū
Sillæo procuratore obedire regi Arabum de nuptiis cõstituisset quem inimicissimum Herodes
habet: conuicta autem & in hoc & in omnibus: quæ pheroras detulerat indulgentiã meruit: atq;
ipsum etiam pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in alexandrum transiit: totaq;
capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi carissimi: & ex genere famularum neminẽ id latebat.
Vni enim unum ministrare fuit cura: alteri cœnam apponere: tertius autem dormitum eum col-
locabat: & cum ipso cubabat hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaq;
postq̃ regi hæc sunt indicata ui tormentorum coacti & stuprum cõfessi sunt: & quibus essent ad
hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander nullam in herode spẽ ha-
bendam esse: improbo sene commemorans: & qui capillos ificeret: nisi ob hoc solum eum etiam
adolefcentem putarent: uerum se coli oportere: qui etiam inuito eo regni esset futurus successor.
Neq; multo post ab inimicis poenas repeteret: fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret ac præ-
ceteris ipsos. Quin & obsequia potētium Alexandro clam parare: militumq; rectores. Itemq; or-
dinum principes occulte ad eum conuenire dixerunt. Hæc Herodes adeo pertimuit: ut nō aude-
ret statim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens dicta factaq; singula scrutaba-
tur: & de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaq; regnum eius acerbissima iniquitate repletũ
est. Nam pro suo quisq; odio uel inimiciciis calūnias fingere: multiq; regis iracundia cædis cupi-
da contra aduersarios abutebantur: & mendacio quidem confestim fides habebatur. Erant autẽ
criminationibus ipsis uelociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cum eo
qui ante iustus esset ducebatur ad poenam. De uita nãq; periculum regis quæstiones breuiore cõ-
pendio terminabat. Ad hoc autem sæuitia processerat: ut nec eorum quãq; humanitus aspiceret:
qui accusati non essent: uerũ etiam amicis immitissimum sese præberet. Itaq; multis etiam regno
interdixit: & in quos potestatem nō haberet in eos dictis asperis sæuiebat. Accessit malis Antipa-
ter collectaq; amicorum caterua nullum criminationis genus omisit. Tātus etiam ineptia sua re-
gem commentisq; delatorum timor inuasit: ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrum. De-
niq; subito & ipsum correptum in uincula coniecit: & in amicorum eius tormenta perrexit: mul-
ti autem taciti moriebantur: nulla uitæ supra conscientiam proditi. Alii uero quibus mēdacium
impatencia doloris extorsit: de patris eum insidiis cum fratre Aristobolo cogitasse dixerunt tem-
pusq; obseruare: ut illo dum uenaretur occiso romam profugerent. His tametsi uerisimilia non
erant: sed necessitate cruciatus ex tẽpore fingebantur: libenti tamen animo rex credebat pro con-
solatione accipiens uincti filii ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexãder suspicionem patris
nullo modo aboleri posse arbitrabatur: ultro malis assentiẽdum putauit ac digestis aduersus ini-
micos. iiii. libris fatetur ifidias: eorumq; se plurimos socios habere proscribit: ante omnes autem
Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam: cum uim noctu adhi-
buisset inuito. Iamq; libri in manibus erant herodis: multa & graua de optimatibus fere claman-
tes cum mature in iudæam Archelaus uenit metuens genero simul ac filia quibus etiam prou-
dentissimo consilio succurrit: regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo cõgressus ubi nam
est: clamat exitialis gener meus: aut ubi parricidiale caput aspiciam? quod meis manibus ipse lace-
rabo: addamq; filiam meam bono marito nouo. Nam & si consilii particeps non est: quia tamen
eiusmodi uiri coniunx fuit inquinata est. Miror autem patientiam tuam cuius periculũ agitur q̃
adhuc uiuit alexander: ego nãq; ita ex cappadocia properans ueniebant: ut qui & illũ olym̃teperi-
rem dedisse suppliciũ: & de filia quæstionem tecũ haberem: quam uitæ atq; contemplationis di-
gnitate illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis: & ad

puniendum insidiatorem filium minus sortis. Permutemus dexteras : & alter alterius iracundiæ vicariæ succedamus. Talibus increpans quis pertinacem fallit herodem. Itaq; quos Alexander p scripserat libros legendos ei præbet singulisq; capitulis insistentem cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilii nactus Archelaus paulatim causas in eos q scriptis continebant : & in pheroram contulit. Cum aut sibi credere regē uideret : considerandū est inq; ne forte adolescētulus tot nequissimozq; insidiis circūueniatur : non tu ab adolescentulo : nec enim apparere cām cur in tantum ruerit scelus : qui & nunc regno potiret : & successionē regni speraret nisi aliquos haberet huius persuasionis auctores : qui ad sinistram partē lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi nāq; hoibus non solum adolescentulos falli : ueq; etiam senes domosq; clarissimas totaq; regna solent subuerti. Consentiebat dictis herodes : iramq; paulatim remittebat in alexandro : & in pherorā excitabatur. Nāq; hoc erat librozq; quatuor argumentū : qui ubi propensiorē esse regis aīum sensit : & in oībus apud eum amicitia Archelai praualeat : quā honeste non possit ex impudentiā salutē quæsiuit. Relictozq; Alexandro confugit ad archelaū. Et ille nō inquit uidet quo se pacto eximā tantis criminibus inuolutū : quibus manifeste conuinceret regem insidiis uoluissē decipere omniumq; malozq; præsentū adolescenti cā fuisse : nisi malit omīssis artibus callidis & negandi perti nacia qbus insimulare oīa confiteri : & a fratre p̄sertim cum dilectus esset ueniam petere . Nāq; ad hoc ei modis oībus se quoq; opem laturū paruit Archelao pheroras : utraq; ueste cum lachrymis : ut quā miserabilis appareret instructus ad pedes herodis accessit : sicq; meruit ueniam postulans : & se qdem sceleratum esse fatebat. Nāq; oīa quæ sibi obicerent fecisse. Horum aut causam esse dicebat diminutionē mentis : atq; insaniam ex mulieris amore conceptā. Itaq; postq; stetit pheroras semetipsē accusator at testis tunc eū iam Archelaus excusando herodis iracundiam mitigabat propriis usus exēptis. Etenim se quoq; a fratre multo grauiora perpeffum. Naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ quippe in regnis uelut in magnis corporibus sp̄ aliquam partē pondere ipso tumescere : quā recidi qdem non oportet : leui uero curari. Multa in hūc modum locutus archelaus. Herodē quidem pherore placidū reddidit : ipse aut Alexandro tādū manebat iratus : filiamq; ab eo distractam secū abductūq; esse firmabat : donec Herodē compulit ultro pro adolescentulo deprecari : ut iteq; ei filiam desponderet. Satis aut cum grauitate archelaus cui uellet eam præter Alexandro collocari promissit : maxime enim impendere quæ iura iter se affinitatis inuolata permaneant : regem aut sibi filiū ab eo donatum infirmatē nisi matrimoniū diremisset : q; & liberos iam haberent : uxor quoq; ab adolescēte diligere : quæ si remaneret : peccatozq; foret obliuio : si uero discederet cā de oībus desperandi molliorem nāq; fieri audaciā : si domesticis affectionibus distrahatur. Vix tādē cessit : unaq; & ipse rediit cum adolescente in gratiā & patrem eius reduxit. Proculdubio tamen eū Romam mitti debere : ait cū cæsare collocatūq; de oībus enī se litteras ad eum fecisse. Consiliū quidem Archelai quo genēz periculo liberauit peractum erat : & reintegrata gratia in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabant. Abeuntem aut muneribus talentozq; septuaginta : solio quoq; aureo gemis ornato. Et eunuchis & concubina donat herodes quæ panichis uocabat. Itemq; amicozq; eius quicq; pro merito : quin & cognati regis oēs iussu eius Archelao dono dederunt : eumq; tam ipse quā optimates eius Anriochiā usq; profecuti sunt. Non multo aut post qdam in iudæā uenit Archelai consiliis multo potentior : q non solum reconciliationē gratiæ Alexādro quæsitā fecit irritam : uerū etiam causā fuit ut periret. Laco erat genere noiē Euricles ad regni desiderium amore pecūiæ corruptus. Iam enī luxum eius regia rolerare non poterat. His amplissimis donis herodi oblatis : uelut eozq; quæ aucuparetur illecebræ : cum statim multiplicata recepisset imaculatam liberalitatē nihil esse ducebat : nisi regnū sanguine cōparasset. Itaq; regem adulatione falsiq; de ipso laudibus : & sermonis calliditate circūuenit : matureq; prospecto eius ingenio dictis simul & factis ne illi placerent inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & oēs eius comites libenter ciuē sparthæ patriæ cā præcipuo dignum honore ducebant. Ille aut postq; fragilitatem domus animaduertit : fratruq; inimicicias & quēadmodū pater in singulos esset aiatus : Antipatri quæ qdem hospitio præuentus erat. Simulata uero amicitia fallebat Alexandrū oīm se & Archelai sociū esse mentitus : quo etiā citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobolo cōmendatus est . Pertentatis at personis oībus aliam alio modo subibat : ac primū sit antipatri mercenarius & alexandri proditor : illum exprobrando castigans q cū fratrum sit maximus spei suæ negligit insidiatores. Alexandrū uero q regina creatus & regiæ coniugis uir filiū priuatæ mulieris pateretur regno succedere. Præsertim cum habebat magnā occasionem Archelaū quæ quidem adolescenti uera fide suadere uidebatur q amicitiam simulasset archelai. Vnde nec Alexander quicq; metuens : & de Antipatro quæ se mouerent apud eum querebatur : & q nihil mirum faceret herodes si cum matrem illozq; interemerit : ipsi quoq; regnū auferret : quozq; causæ Euricles & miseris eos & dolere pariter simulans ē Aristobolum ad ea dicenda pellexit : atq; ita querelis in patrē utroq; deuicto referens ad antipatrum secreto discedit : afflicto insidiæ quoq; mēdacio quas ei fratres firmasse parabat : ac pōne iam stris gladiis in eum irruere. Ob hoc autē multa pecunia donatus ab Antipatro laudator eius erat

apud patrem: & ad extremum necis alexandri: & aristoboli redempta opera ipse accusatoris partibus fungebatur. Cumq; adisset Herodē uitam ei se rependere beneficiis sibi pro delatis: & lumē reserere dixit hospitio. Hāq; olym Alexandrū exacuisse gladium & confirmasse dexterā: ueq; scelertanto fuisse impedimento q̄ societate facinoris assimulasset. Alexandrū enim dicere non bene se cum Herodē actum putare: q̄ regnū obtinuisset alienum & post matris eoz necem principatum eius dilacerasset: nisi eam degenerē coaptaret herodē: auitumq; ipsoz regnū antipatro spurio propinaret. Proinde semet hyrcani manes & Mariānes ultum iri. Nec enim decere successionē regni ab huiusmodi patre sine cāde suscipere: multis enī rebus ad hoc excitari quotidie: q̄ nihil oīno loqui sine calūnia liceret. Nam si de nobilitate alioz fiat mentio sine ratione se contumeliis affici patre dicente solus generosus alexander: & cui pater sit pro ignobilitate decori inuentionibus quoq; offendere si taceat. Si uero laudet cauillatorē appellari prorsus ubiq; immitem sibi patrem offendere: soli q; antipatro indulgentē: ob quā uelle mori nō recusare: nisi ex uoto insidiā successissent: sin eum occidisset: primū salutis occasionem fore archelaū socerū suum ad quē facile possit effugere. Deinde cāsare qui nunc usq; ignoraret mores herodis: nec enim sic ei astatuz ut antea patris præsentiā formidando: nec de suis tantum criminibus locutuz: sed primum totius gentis erūnas: & quos ad necē usq; tributis opprimeret uulgaturū. Deinde in quibus delictis q̄busq; actibus parte sanguine pecuniā consumptā sint & qui uel quales ex illis fuerint locupletati: quā causa ciuitates plagatū: tibi aut quāsiturum: & aui & matris necem: & oīa scelera regis retextuz: quibus cognitis nemo se iudicauerit parricidā. His Euricles in alexandrum falso delatis antipatri laudes prosequabatur illd solum qui patrē diligeret esse cōfirmans: quiq; adhuc insidias retardasset. Rex at nondum præteritæ suspicionis dolore cōpresso intolerabilis iracundiā feritate turbatur: in hoc tempus nactus antipater alios accusatores fratribus subornauit: qui eos dicerent cum iocundo & tyranno clā colloqui solitos esse equitum regis olym principibus: tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motas. Hac deniq; prædignatione succēsus: confestim eos tormētis Herodes subdidit. Illi autē nihil eorum se quā crimini darentur scire confessi sunt: sed oblata est quædam uelut ad propositum castelli alexandri ab alexandro scripta epistola depcāte: ut cum Aristobolo fratre se in castellum reciperet: si patrem interfecissent: tam armis q̄ aliis subsidiis eos uti permetteret: hanc alexander diophanti cōmentum esse dicebat: qui regis erat notarius homo audacissimus: & cuiuslibet manus litteras imitari pcallidus. Itaq; multis sæpe falso conscriptis ad hoc postremo occisus est. Torto aut castelli quoq; præposito: nec eius indicio quicq; Herodes eorum: quā delata erant uera esse cognouit. Sed quīs nullum documentum ualidum proferret: filios tamen interim absolutos asseruari præcepit. Euriclea uero domus suā pestem ac totius sceleris fabricatorem bene de se meritum datoremq; salutis appellans: talentis quinquaginta donauit. Ille autem priusq; certum fama nūciaret ad Archelaum properat: aususq; dicere: q̄ Herodem reconciliaisset alexandro: ab illo quoq; pecunias capit. Deinde in achaiam transgressus ad similia facinora male quāsitis abusus est. Postremo apud Cāsarem accusatus q̄ dissensionibus repleuisset achaiam & ciuitates spoliaret: inde fugatur: atq; hoc eum modo poene alexandri & aristoboli persecutæ sunt: hoc loco dignum est Coumeuaristū huic spartiatæ conferre. Nāq; is cum amicissimus esset alexandro: eodemq; tempore quo Euricles ibidem erat aduenisset percōtanti regi super his quā ille insimularet: iuratus nihil se ab adolescentibus audisse firmauit. Nec tamen id quicq; miseri profuit apud herodē solis maledictis aures paratissimas aperientem eumq; gratiosissimum sibi iudicantē: qui secum eadem crederet: hisdemq; moueretur. Incitabat præterea Salomæ crudelitatem eius in filios. Nāq; hanc Aristobolus quo periculis inuolueret: quam & focrum habebat: & amitā monitum thilerat: ut salutē suā consuleret: quasi rex eā decreuisset occidere iterum insimulatam quoq; ante fuerat accusata: q̄ enim Sylleo arabi nubere cupiēs: quē sciret eius inimicum: occulta illi secreta regis nuntiaret. Et hoc fuit extremum quo tanq; tempestate oppressi adolescentes: non secus ac turbine pessundati sunt. Salomæ enim protinus contendit ad regem eiq; monita aristoboli prodit: atq; ille ulterius durare non passus: utrūq; filium uinxit: & separatim asseruari præcepit. Deinde uolumū militiæ magistrum: & ex amicis suis olympū descripta ferentes indicia proficisci iussit ad cāsarem: qui postq; Romā nauī delati sunt: regisq; litteras reddiderunt: uehementer quidē cāsar in adolescentes exarsit: ueq; etiam potestātē in filios a patre auferendam esse non duxit. Deniq; rescribit ei ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius tamē facturum dicens: si in cōmuni consensu propinquoz suorum puinciazq; rectorē de insidiis quæreret: eosq; si delato crimini reperiret astrictos occideret. Si uero fugam tantū esse meditato mediocri supplicio contentus esset. Parit scriptis herodes: cūq; Beritū quo cāsar iusserat peruenisset cogit iudicium. Præfederūt autem iudicio rectores: quibus a Cāsare scriptum fuerat: Saturninus & Penaius legatis: & cum his uolumnius procurator. Itēq; propinqui regis & amici: nec non & Salomæ & Pheroras: & post hos optimates Syriæ præter Archelaum regem. Nāq; huic Herodes q̄ alexandri focer esset suspectum habebat. Sed filios quidem satis prouido consilio in iudicium nō produxit: sciebat enim q̄ si tantū uisi fuissent omni mō ad misericordiā cunctos impellerent: si uero

etiam dicendi copiam nacti essent facillime alexandrum obiecta diluere. Igitur illi quoque custodiebantur in platene uico sidoniorum. Exorsus autem rex ueluti cum presentibus ageret commonebatur: & insidias quidem timide obiciebat. Nam probationibus deficiebat maledicta uero & probra & iniurias: & peccata plurima in se admissa prosequeretur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Postremo cum nemo contradiceret semetipsum argui miserabiliter quæstus: acerbamque uictoriâ uincere singulos sententiâ rogat in filios: & primus saturninus condemnandos esse adolescentulos: sed non morte pronūciavit: nec enim fas esse cum tres ipse astantes habet si hos mortem alienis decernere. Idem etiâ duobus legatis uisum est: eosque nonnulli alii secuti sunt. Tristē uero sententiā primus uolūnius dixit cunctisque post eum Herodis æmulatione uel odio: neque indignatione quisque necandos esse adolescentes iudicauit. Tunc autem uniuersa iudæa & Syria suspensa quidem opperiebatur huius tragediæ finem: sed nemo æstimabat herodis crudelitatem ad parricidium usque processuram. Ille tantum filios tyrum traxit: atque inde naui cæsaream deuersos quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam regis miles Tyro noies: qui & filium habebat Alexandro assuetum atque amicum: & ipse diligebat adolescentulos: præ nimia indignatione mentis in postremo hos circūiens clamitabat cōculcatam esse iustitiam ueritatem perissimaturam esse confusam: uitamque hominum iniquitatis esse plenam: & omnia quæ dolor contemptori uitæ dictasset: deinde ipsum etiâ regem ausus adire: mihi uero inquit oīum uideris esse infelicitissimus: qui contra carissimos nequissimis credas. Siquidem pheroras & Salomæ fidem apud te aduersus filios habent: quos sæpe ipse mortis supplicio dignos esse iudicasti: neque aduersus hoc eos agere: ut iustis successoribus destitutus cum solo remaneas antipatro capi facile regem optantes. Verūtamen cogita ne ille quoque militibus odiosus sit propter cædem oīum fratrum. Nullos enim est qui non adolescentium misereatur. Principum autem plurimi etiam palam grauer ferunt. Hæc dicens simul eos: quibus res indigna uideretur noīabat. Rex autem statim illos & ipsum cum filio cōprehendi iubet. Ibi quoque cum aliis quidam regalis tonsor noies triphos: nescio qua exagitatus infamia semetipsum indicans proilit: ac mihi quoque tyro inquit iste persuasit ut occasione tondendi nouacula te occiderem: magnaque alexandrum daturum munera pollicebat. His auditis herodes: & tyronem eiusque filium: & tonsorem subdidit quæstioni. Cumque illi pnegarent: tonsor autem amplius nihil diceret tyronem uehementius torqueri iussit: tum quæ filius eius patris miseratione commotus cuncta se regi: si eum sibi condemnasset indicaturum promisit. Eoque relaxato ipse occidendi patrem suum habuisse uoluntatem: dixit impulsus ab alexandro. Hoc autem quibusdam factum ab adolescentē te uidebatur: quo tormentis eriperet patrem. Nonnulli uerū esse firmabant. Herodes tamē & militum principibus & tyrone pro cōtione accusatis: ita in eos armauit populum: ut ibidem cum tonfore lignorum & lapidum ictibus interirent. Filios uero in sebasten in flos: quos non longo a cæsario iteruallo distaret: offocari præcepit ea quæ re mature perfecta in castellum alexandri mortuos asportari cum Alexandro materno uero sepeliendos. Hic finis quidem Aristobolo & Alexandro uitæ fuit. Antipatro cum iam sine controuersia successorem regni speraret: intolerabile gentis excepit odium cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conferuisse calumnias: nihilominus timor eum non mediocriter sollicitabat crescente sobole peremproge. Erant enim Alexandro ex Glaphira filii duo Tygranes & alexander: itemque Aristobolo ex Beronice Salomes. filia herodes & Agrippa & Aristobolus: filiaque Herodias & Mariāne. Sed Glaphiram quidem Herodes cū dote sua in Cappadociam dimisit postquam alexandrum interfecit. Beronicem autem Aristoboli coniugem auunculo antipatri nuptum dedit: qui ut Salomen quæ offensam habebant sibi reconciliare istas nuptias excogitauit. Idē uero etiam pherorem muneribus aliisque obsequiis atque amicos præterea cæsaris ambiebat: magnas romam mittēdo pecunias. Saturninum enim cum aliis omnibus apud Syriam donis expleuerat: hoc autem magis inuisus erat cunctis quod plura donabat: uelut ope tantis non munificentia largiretur: sed metu consumeret. Itaque eueniebat ut nec accipiendum beniuolentia quicquid profecerit: quibusque nihil dedisset acerbiores inimicos haberet. Indistributionibus munera quotidie largior erat: cum præter spem uideret orbos pueros ab Herode curari quantumque illum peremptorum cædis poeniteret proles eorum miseratione significari. Conuocatis enim propinquis ac amicis suis: & pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos dixit: hoc quidem mihi patres fortuna quædam tristis eripuit: ipsos autem orbitatis misericordia cum natura commendat. Experiar itaque ut si pater infortunatissimus fui: auus tamen sim prouidentior: & a quibus post me regantur amantissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri ut ei curator sis necessarius. Tuo uero antipater filio Aristoboli filiam: eris enim hoc modo pater orbatæ. Sororem uero eius meus Herodes accipiet: & pontifice auo materno pronans. Et de his quidem sit iudicium meum: neque quisque dirimet quin me amabit. Præcor autem deum cui bono regni mei: meorumque nepotamē copulare nuptias: atque hos pueros placidioribus: quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus effleuit & pueros dexteris iunxit: benignissime con salutatis singulis dimisit consilium: statim dirigit antipater quantumque dolore affectus esset neminem latuit pupillorum. Namque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumque

de rebus cunctis peticulum fore: si alexandri filius præter archelaum etiam pheroram adiutorem haberet: ad hoc reputabat odium suum & orbitatis miserationem qua tota gens flecebat: quanto uiuentium puerorum studio: & quanta memoria mortuorum scelere tenerentur iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia studuit: & callide quidem patri surripere timuit: seuerienti acriterque uigilanti ad suspicandum. Palam uero cum supplex adire ausus est coramque deposcere: ne se honore priuari quo dignum esset iudicasset: nundumque regis nomen habere uellet: regni autem substantiam penes alios esse: nec enim posse rerum obtinere dominatum: si præter auum Archelaum etiam Pheroras Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uero præcabatur: quia numerosa esset regia progenies nuptias permutari. Nouem namque regi uxores erant: sed harum septem unde filios susceperat ipsum antipatrum ex doside herodem autem ex Marianne pontificis filia: itemque antipater & Archelaum ex Martha cesamariide filiaque Olympiadem: quam frater eius iosephus habuerat: ex hyerosolomitide uero Cleopatra herodem & Philippum: necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem filias quoque alias Bosamen & Salomen: unam ex Phedera: & altera ex Iopide: duasque uxores sine filiis consobrinam & sororem ac præter has Alexandri & aristoboli sorores duas ex Marianne. Cum igitur tanta prolis copia superesset aliter nuptias iungi postulabat antipater. Rex autem perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret uehementer iratus est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans formidabat: ne etiam hi quandoque criminationum antipatri præmiun fierent: sed tunc quidem senioribus dictis protelat. Postea uero blanditiis eius abductus sponsalia reformauit ac primum ipsi antipatro Aristoboli filiam collocat: filium uero eius iungit filiae Pherore. Hinc licebit aduertere quantum antipatri ualuerit adulatio: quod ipsi in simili causa impetrare salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset: atque hoc sæpe intercedente. Iulia uxore cæsaris postulasset arabum regi nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore iurauit: nisi ab hoc studio destitisset. Posteaque inuitam Alexe cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusque filiarum unam alexandri filio: alteram antipatri auunculo tradidit. Nararum autem Mariannes una sororis filium habebat Antipatrum: Altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupilloe spe antipater & pro sua commoditate affinitatibus iunctis expectatione certa nitebatur: adiectaque malignitati fiducia nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium uitare non potuit: securitatem sibi extorquere querebat. Cum præterea pheroras ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret: quin & mulierum conflata in aula conflatio nouas turbas excitabat. Etenim pherore uxor cum matre ac sorore sua: necnon & matre antipatri multa in regno insolenter agebat: ausa etiam duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab antipatro erat abiecta. Itaque cum illi iniuncte essentialius quidem morigeras habebant: sola uero salome aduersabatur eorum concordia: quod non bono regis cõuerent apud ipsum insimulabat. Cognita uero eius delatione mulieres quodque herodes ægre tulisset aperto quidem cõuentu & familiaritate abstinerunt: contra uero et discordare inter se rege audiente simulabant. Cum his colluderet antipater: ut palam pherore minime dubitaret offendere: occultos autem coetus & nocturnas comestationes habebant: earumque confessionem fecit obseruatio firmior: cum horum nihil ignoraret Salome: sed herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia maxime contra Pherore coniugem quod eam præ cæteris accusaret salome cõuocato cognatorum amicorum consilio: & talia multa mulieris & filiarum contumelias crimini dedit: quodque phariseis mercedem contra præbisset: fratremque sibi hostem reddidisset expugnatum uenenis. Postremo conuersus ad pheroram: utrum autem se fratrem an uxorem uellet optare. Cumque ille se citius uita dixisset quam coniuge cariturum incertus quid ageret ad antipatrum sermonem contulit: ac ne cum pherora: uel eius coniuge. aut quouis alio qui ad eam pertineret unquam colloqueretur edixit. Verum ille palam præcepta custodiens in occulto cum his pernoctabat. Metuensque obseruationem salomes per amicos in italia degentes ut romam proficisceretur effecit: ipsorum perlatis litteris ubi antipatrum aliquanto post tempore ad cæsarem mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus cum misit cunctis quæ usui forent magnam pecunia liberaliter instructum. Testamentumque una portandum ei dedit in quo. Rex ipse Antipater inscriptus erat. Et Antipatri successor Herodes ex Marianne pontificis filia procreatus. Quin & silleus arabs itidem Romam neglecto cæsaris præcepto nauigauit. De his eum Antipatro certaturus: de quibus cum Nicolao causam antedixerat. Non leue autem cum areta rege suo certamen habebat: cuius & alios amicos interfecerat: & senium in petra oppido potentissimum: redemptoque phabato dispensatore cæsaris fauore utebatur etiam in herodem. Sed maiore pecunia data herodes phabatum a silleo remouit: ac per semetipsum quæ cæsar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset: accusabat apud cæsarem phabatam dispensatorem esse dicens: non quæ ipsi: sed quæ herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam phabatus adhuc autem apud herodem maximus habebatur: secretorum sillei proditor factus est regi: indicauitque Silleus cotinthum eius satellitem pecunia corrupisset: eumque asseruari oporteret: neque rex id facere dubitauit quoniam corinthus iste licet in aula regis esset educatus ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripit: sed etiam duos alios Arabas iussit cum apud repertos unum sillei amicum: alterum philarchum. Qui subditi questione magna pecunia corintho: ut herodem occideret persuasisset confessi

sunt. Illi quidem etiam a Saturnino rectore syriæ interrogati Romam transmissi sunt. Herodes & pherore uehementius imminabat: ut repudiaret uxorem. Aliquid enim quod mulierem plecteret excogitabat quia multas in eam odii causas haberet: donec ipsum etiam fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria i tetrarchiam suam recessit iuratus unum sui exilii finem sibi fore mortem herodis. Neque se ad eum reuersurum esse dum uixerit. Denique nec ægrotum quamuis sæpe accitus fratrem uisere uoluit cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem pheroras in morbum incidit: tumque herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eum & humanissime curatum uoluit. Sed morbum superare non quiiuit: in diebus enim paucis est mortuus. Quem licet ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes: tamen quod illum quoque ueneno peremerit fama uulgatum est. Verum eius corpore in hyerosolimam portato luctum maximum cum citæ genti denuntiavit: clarissimaque funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristoboli hunc exitum uitæ sortitus est. Transiit autem in Antipatrum auctorem poenæ sceleris ex interitu pherore nata principium. Quidam enim ex eius libertis cum regem tristes adiissent fratrem ipsius pheroram ueneno interemptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obrulisse coniugem suam non eo quo solebat modo conditum: eoque sumpto illum morbo protinus esse corruptum uenisse autem ante biduum matris ac sororis eius accitu quandam uenefici mulierculam ex Arabia: ut uenenum pherore cõficeret amatorium & pro amatorio dedisse mortiferum silei consilio. Namque illi notum fuisse: percussus igitur plurimis suspicionibus rex: ancillas & nonnullas libertinas quæstioni subiicit. Ibique tum exclamat aliqua doloris impatiens. Deus coeli terræque rector i matrem Antipatri quæ horum nobis malorum causa est uindictæ. Hoc rei indicium nactus persequeretur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris antipatri familiaritatem cum pherora eiusque uxoribus & occultos eorum cõuentus: aperuit quoque pheroras & Antipater redeuntes a rege: tota cum illis nocte potare soliti essent seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinarum hoc indicauit. Cum autem ancillæ separatim: singulæ torquerentur: patuit omnium dicta congruere: qua de causa romam quidam Antipater ex composito pheroras autem trans flumen recedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse quod post alexandrum & Aristobolum ad ipsos eorumque coniuges transiturus esset herodes. Nec alicui posse parere: quod marianne eiusque filiis minime pepercisset: ideoque melius esse ab hac bestia: quam longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri antipatrum conquerentem quod cum ipse iam canus esset pater i dies singulos iuuenesceret seque fortasse priusque regnare incipiat moriturum: aut nunquam ille decesserit quando autem istud fiet: uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita hoc est Alexandri & aristoboli filios: sibi autem filiorum quoque spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem: sed Mariannes filium scripsisset heroden. Qua quidem in re prorsus eum senectute delirare: si testamentum suum standum arbitraretur. Te namque ut ex eius progenie nemo superesset: curaturum. quinetiam cum oēs patres quibus inuisum quam filii fuerunt nomen odio uindictæ. Plus tamen eum etiam fratres odisse. Denique nuper sibi ne cum pherora colloqueretur. c. talenta donasse atque cum pheroras diceret quid enim per nos lædabatur: respondisse Antipatrum utinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. uerum hoc nequaquam fieri potest ut tam pestiferam bestiam quisque effugiat: sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte inquit conuenimus: licebit autem aperte si uiuorum spiritum manusque habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt: & quod pheroras cum illis petram fugere cogitasset: ut omnibus autem dictis herodes crederet. c. talentis effectum est. De his enim soli antipatro dixerat. Igitur ante alios in dosiden antipatri matrem furor eius eripit: eamque omni ornatu quæ illi donauerat spoliatam multis cõparato talentis expellit. Deinde ita deposita pherore mulieres a tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat & ad omnes suspensiones excitabatur multosque innocentes metu ne quæ nocentium prætermitteret in tormenta ducebat. Hinc ad samaritã se conuertit antipatrum qui procurator erat antipatri: & ex illius cõmentis cõperit necandi sui causa ex ægypto antipatrum uenenum malum petiisse per aliquem antiphili collegam: idque ab eo antipatri auunculum accepisse hesdionem ac pherore tradidisse. cui madaisset Antipater: ut Heroden occideret: dum ipse romæ abesset: ac suspicionem careret: pheroram uero uenenum uxori suæ dedidisse seruandum. Itaque hanc euocatã statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi allata egressa de tecto se præcipitem dedit: ut eo modo exprobrationis & regis uerbera præueniret. sed dei prouidentia sicut apparet quæ ab Antipatro poenas repeteret non in caput: sed in alteram delata partem periculum mortis euasit. Portataque ad regem ubi respicere potuit. Nam casus ei per turbauerat: & quamobrem se præcipitasset interrogata iurante rege: quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset: corpus eius tormentis absumeret. Neque sepulture quoque relinqueret: paulisper tacuit. Deinde quid inquit secreta custodio cum pheroras obierit Antipatro qui nos omnes perdidit seruatura? Audi rex & tecum deus testis ueritatis qui falli non potest. Cum pherore morituro lachrymans assiderem: tunc ille me ad se uocauit: & multum inquit mulier &

fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret inuisum habui: & necare cogitavi: qui tanto nunc mei: licet nec dum mortui: dolore confunditur. Sed ego quidem ob impietatem præcium sero: tu uero quod in eum seruas relictum nobis ab Antipatro uenenum huc affer prope: meq; uidente consume: ne ad inferos quoq; ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli: & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudit: modicum uero mihi per dubios casus & quæ te metuerem reseruavi. His dictis illa quidem oïno paululum quiddam ueneni habentem pixidem profert. Rex quidem in matrem fratremq; Antiphili contulit questionem. Verum hic quoq; antiphilum ex ægypto attulisse pixidē fatebatur: illumq; uenenum a fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Torum autem regnum circueuntes Alexandri & Aristoboli manes ipsi erant incertarum rerum exploratores atq; iudices: & a suspicionibus remotissima approbationes trahebant. Deniq; etiam pontificis filiam mariannem consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim torris eius fratribus demonstratū est. Rex autem matris audaciam filii quoq; penuria coercuit. Nam quem illa peperat herodem Antipatri successorem scriptum ex testamento deleuit. Post hæc etiam batillus nouissima consilioq; Antipatri fides documentis accessit. Namq; is erat quidam libertus eius: aliud autem uenenum ferens: hoc est aspidum uirus aduenerat: aliorumq; serpentum sucos: ut si prius fuisset inualidum: hoc se pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutem patris audaciam uelut operam subscisuiam habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem romæ in studiis archelaus & philippus iam adolescētuli magniq; animi regis filii quos Antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinans: qualdā in eos litteras ipse finxit amicorum nomine romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit. q; multis patrem maledictis caperent: Ac de Alexandri & Aristoboli nece manifeste quererentur: seq; accitos esse grauit: iam enim pater eos redire præceperat: idq; maxime sollicitabat Antipatrū. Quin etiam priusq; proficisceretur in iudæa constitutus Antipater: eiusdem modi contra eos romæ litteras mercabatur: patrem adeundo uitandæ suspicionis causā fratres purgare simulabat: quædam falsa scripta: quædam uero adolescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum quas in fratrum perniciem simulabat: plurimis pecuniis datis sumptuū confundere tentabat indicia. uestem præciosā: uariāq; stragula: poculaq; argentea: necnō & aurea comparando: aliāq; plurima instrumenta: ut præciorum magnitudine mercedes falsariis erogatas cælarer. Deniq; cc. talenta retulit expensa & maxima fuit occasio causæ filiei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore conceptis: cum omnia quidem tormenta de patricidio: epistolæ uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudæa uenientium: quo in loco fortunæ domus essent nunciauit: quamuis inter scelus probatum & eius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluptas fuit: per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Deniq; Romam litteras misit continuo se conuenturum esse: q; honorifice dimissus esset a cæsare nuntians. Rex autem insidiatorum manus tenere desiderans: timentq; ne si quid præcissent forte cauerent ipse quoq; litteris beniuolentiam simulans: & alia familiarissime scripsit: & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suæ quoq; offensionem posset componere: quam expulsam esse nō ignorauit Antipater. Primam quidem de morte pherore acceperat epistolam apud tarentum eumq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur causā doloris erat q; insidiæ pro uoto non cesserant. Neq; tam pheroram flebat quam maleficiorum ministrum. Præterea metus cum quidam ob ea quæ consecerat occupabat: ne quādo forte depræhenderetur uenenum: Tum autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memorauit: statim quidem festinabat: sed postq; in celenderium delatus est: subit eum quædam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuināte. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant: ne prius patrem conueneret: q; pro certo cognosceret. quibus ex causis matrem suam repudiasset. Namq; timere ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes & uisendæ patriæ cupidi magis quam q; antipatro esse utile considerantes ut properaret monebant: ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis & calumniam præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est in absente esse factum nec enim præsentē illo quenq; id ausurum fuisse. Absurdum enim uideri propter suspensiones incertas certis bonis carere. Neq; enim mature se patri reddere: ab eoq; regnum accipere quo solo ipse niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna transmissusq; in sebastum cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo: cum omnes eum deuiterent: nullusq; auderet accedere. Nam & si semper æque inuisus erat odio tamen ut proderetur: tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex rege formido: quoniam cunctas iam ciuitates de antipatro fama repleuerat: solusq; de se quid ageretur antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisq; deductus est: cum romam nauigaret: uel ignobilius inde susceptus est. Enim uero clades ille domesticas itelligēs calliditate celabat: metuq; pœnæ mortuus uultu cōfidentia simulabat. Et neq; fugæ spes ulla erat: neq; ex cōfūstātibus malis

emergere poterat: certumque nihil ei de domo ne ibi quidē nunciabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdū etiā spes eū pertentabat hilarior: aut nihil esse depræhensum: aut si quid esset. Hoc sese impudentia sua diluaturum ac dolis quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus sine amicis in regiam uenit quæ a prima ianua cū iniuria sunt repulsi. Forte autē Varus syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrē confirmatusque audacia uelut eius salutandi cā propius accedebat. Cū ille obiecta manu & capite declinato exclamabat. Et hoc paricidæ est ut me amplexari uelis: qui tot maleficiis inuolutus corruptū habes impium caput: neque me attingas priusquam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudicium & iudicem qui opportune præsto est uarum. Vbi & quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens Antipater quia respondere nihil potuit: reuersus est. Cum autem ad eum uenisset mater & uxor cunctas enim probationes exposuerunt. Tumque recepta mente quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autē die rex exhibitō propinquorum atque amicorum consilio antipatri quoque amicos uocat. Ipse autē cum Varo residens: cunctos iudices iussit adduci in quibus erant serui matris. Antipatri quidam pridem comprehensi qui ab ea litteras ad eum portauerunt huiusmodi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eum uenias: nisi aliquod auxilium a cæsare impetraueris. Itaque is una cum aliis introductis ingreditur Antipater. Cunctique pronus ante pedes patris cecidisset: oro inquit paterne quid de me præ iudices: sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium si tu uelis. Ille autē magna ei uoce impetrato silentio ad Varum locutus est quod & tu uare & quilibet iustus iudex antipatrum morte dignum iudicauerit certe scio. Vereor autem ne mea quoque tibi sit inuisa fortuna omnique calamitate dignum deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserandus uideri debeo: quod erga tā scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnum derulerā eosque romæ educatos amicos cæsaris feceram. Sed quod aliis inuidendos: Regibus æmulandosque constituti meæ salutis hostes inueni quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim quod adolescens & successor meus futurus esset maxime securitas quærebatur. At uero hic adolescentulus belua patientia mea plusquam necesse expletus in me satietatē suā profudit: ei que diu uiuere sum uisus. meaque senectutē grauiter tulit rexque fieri non nisi parricidio passus est: quæ quidē non profecto iniqua ratione cogitauit: quod ex agro abiectū reduxerit: & exclusis quos mihi regina perpereat filiis regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi uare confiteor meæ mentis errorē. Ego illos contra me filios irritaui qui antipatri gratia spes eorum istas abrupta. Quid enim tantū de illis quantum de isto bene sum meritis: cui uiuus etiam potestatem meam pene concessi. aperte autem regni successionem testamento reliqui: & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum sumptum passim mea pecunia subministravi: ac nuper Romanam quoque nauigaturo dedi. ccc. talenta quæque solum ex omni familia mea tanquam patris seruatore celari cōmendauī. Aut quid illi tantū sceleris quantum antipater admiserunt: quod ne de his habui tale iudicium quales demonstraui huius insidias: at etiam probō qui ausus est aliquid parricida rursumque ueritatem dolis quærat obtegere: quod tibi uare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui: & quā sit uerisimilia dicturus: nā non prospicio fletusque simulatos. Hic est qui me quodam monebat ut uiuum Alexandrum cauerem. neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi & circūspicere ne quis mihi pararet insidias. Hic somni mei custos erat: & securitas dator qui consolaretur somnium peremptorum & uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret. Hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas uare in mentem uenerit: & quemadmodum singula simulasset uix me credo uiuere tanquam grauē insidiatorē quo pacto effugerim miror. Verumtamen quia fortuna quædam excitat contra me domum meam mihique amicissimi semper insensī sunt: ego quidem factorum iniquitatem flebo: & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit ebibetur etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens ipse quidem interrupto sermone tacuit dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite cum prostratus ante patris pedes maneret exclamat. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semper seruatore te habuisse commemoras. Aut si ficta ut dicis simulataque mea pietas fuit. Cur in aliis tam callidus in hoc adeo demens fui: ut non intelligerem quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio: caelestem latere iudicem omnino non posset: qui ubique præsto esset: & cuncta conspiceret. An fratrum exitum ignorabam: quos ob ea deus ultus est: quæ de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderit? Spes regni? Sed regnabam. Odii suspitio? Sed diligebat. An ex te metus aliquis? An quin tui seruans aliis timendus eras? Sed egestas causa fuit: multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem: immanisque bestię animum gererem: certe manuti patris beneficiis uinceret: quem sicut tu dixisti reduxeris: totque filiis anteposueris uiuusque Regem declaraueris: aliorumque bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum acerbissimamque peregrinationem meam: quam longum laboris tempus: magnumque insidiarum

spatium præbui. Sed tantum tibi pater tuisq; rebus aberam: ne Silleus tuam contemneret fene-
stram. Roma mihi testis est pietatis: & princeps orbis terræ cæsar: qui me patris amatorem sæpe
uocitabat. Accipe pater has eius litteras fictis in me criminationibus ueriores: hisq; me defendo.
Hæc affectus erga te mei argumenta certissima recordare: quam ingratis hinc nauigantem scisila-
rentes in regno contra me inimicicias non ignorantem. Tu pater inuitus me perdidisti: tu compu-
listi ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum terra mariq; ni-
hil usq; parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud
te pater condemnatum me esse scio. Condemnatus deprecor ne aliorum tormentis fidem habeas
in me feratur ignis: per uiscera mea pergant instrumenta poenarum: ne parcas scelesto corpori. Nā
si parricida sum tormentorum expertus mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu uocife-
rans: & omnes alios & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem quo minus
fletet iracundia continebat documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus iussu regis multa de
Antipatri calliditate præfatus & misericordiæ spem sustulit: & accuratissimam accusationem in-
stituit: cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxime uero fratrum intentum: quos ipsius
calumniis interfectos esse demonstrans etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis capta-
toribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset multo minus a fratribus abstineret. Cū aut
ad ueneni probationes uenisset: per ordinem proferebat indicia: etiam de pherora crimen exagge-
rans ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset: corruptiq; regis amicissimis scelere omnē
domum repleuisset. Atq; ita multis aliis dictis exprobratis perorauit. Varus autem cum responde-
re iussisset antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus testis est innocentiae meae sileus iace-
ret: uenenum petitisq; alicui damnatorum capitis ex custodiendis bibendum dedit: eoq; statim
mortuo quadam i secreto cum Herode sermocinatus gesta in concilio cæsari scripsit. Posteroq;
die inde discessit nihilq; minus Rex Antipatro uinculis tradito cladis suæ nuntios ad Cæsarem
misit. Post hæc etiam Salomen appetisse insidiis arguebatur Antipater. Quidam enim de seruis
Antiphili Romam uenerat epistolas ferens alicuius Acmes nomine ancillæ iuliæ. quibus ad regē
scriptis indicauerat Salomes epistolas inter litteras iuliæ repertas clam ei beniuolentiæ causā mis-
sæ. Ipse autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima: & accusatio maxima conti-
nebatur. Sed omnes Antipatro erant fictæ. Icq; acmen pecunia corruptam ad Heroden eas mitte-
re persuaferat. Epistola enim eiusdem mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit cuius uerba hæc
sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi. & illas epistolas misi: certo sciens regem sorori suæ minie pos-
se parere: si eas recitauerit. Bene autem facies si consumatis omnibus pollicitationum tuarū me-
mor fueris. Hæc epistola & quæ in Salomen sunt composita depræhensis regem subiit cogitatio.
ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus. q; pene sororem propter Antipatrum
occidisse anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus: quo minus ab eo sumeret omnium causā sup-
plicium: sed ne propositis satisfaceret graui morbo impeditus est. De acme tamen ancilla & in sa-
lomen factione conflata dedit litteras ad cæsarem: ac propterea testamēto mutato exemit nomē
Antipatri regemq; scripsit ex archelao & philippo natu maiorem. Nam & hos Antipater insimu-
lauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemq; ami-
cis ex libertis prope. l. cæteris omnibus agrorum: & pecuniæ non parum distribuit: ac sororem sa-
lomen clarissimis donis honorauit. In testamento quidem ista correxit. Morbus autem ingraue-
scebat q; eum senectus pariter ac moeror urgebat: & ānos iam. lxx. natus: & filiorum cladibus ani-
mum adeo habebat afflictum. ut nec in bona ualitudine quicq; iocunditatis admitteret. Acriorē
autem faciebat ægritudinem q; Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo: sed cū ipse
conualuisset cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus.
Erant in ciuitate sophistæ duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea per omnē
gentem maxima gloria prædicabantur: iudas filius sepherei: & alter magnali mathias. Hos nō pau-
ci adolescentium sectabantur: cum leges exponerent: & in dies singulos puberum exercitus con-
gregabant. Qui cum regem audissent moerore ac morbo tabescere: apud notos loquebantur op-
portunum iam tempus esse ut deus uindicaretur: fabricataq; aduersus leges patrias opera destrue-
rentur. Siquidem in templo nefas sit: imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognomine si-
mulachrum haberi. Hoc propterea dicebatur q; supra maximam portam templi rex aquilam col-
locauerat auream. Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent pulchrum esse dicentes: etiam si
quod inde periculum immineret: pro legibus patris mori non recusare. Sic enim decedentibus &
animam immortalem & bonarum rerum sensum manere perpetuo: minus autem fortes: & sapien-
tiæ suæ nescios amare animam: imperitia magisq; morbo cupere quam uirtute defungi. Cū hoc
illi disseferent rumor subito peruagatur regem fere iam mori. Vnde etiam confidentius adolesce-
ntes conamen adorti sunt: ipsoq; meridie cum plurima multitudo uersaretur in templo: crassis di-
missi funibus aquilam ex tecto auream securibus abscondebant. Quæ re statim regis duci nūtiata:
non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes compræ-
henso regi exhibuit. Qui primum interrogati an aquilam ipsi auream occidere ausi essent fecisse

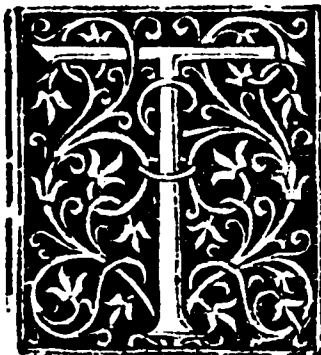
confessi sunt. Deinde quo iubente lege patria responderunt. Cum uero quid exultarent tantum: quibus mors immineret ab his quaeretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent asseruerunt. His itaque rex commotus magnitudine morbum superat: atque in contionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus: & quod occasione legis patriae quaedam maiora tentassent ueluti impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metu ne per multos quaestio iret praecabatur ut primum facinoris suaboribus deinde in eo comprehensis pene subditis ceteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus: & ipsos rex qui funibus demiserant cum sophistis uiuos incendit. Et reliquos qui una comprehensi sunt: obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum corpus morbo occupatum uariis doloribus afficiebatur. Nam febris quidem non mediocriter erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduus enim uexabatur colli tormentis: pedesque tanquam ex intercutis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi putredoque testiculorum uermiculos generans: ac praeterea creber anhelitus: & irrupta eum suspiria: membrorumque omnium contractio fatigabat: ut qui haec ad diuinitatem referrent poenas eas esse dicerent sophistarum. Ille autem quamuis cum tot uitiorum cruciatibus luctaretur: uitae tantum cupidus erat: & remediis excogitatis salutem sperabat. Denique iordanem transgressus apud calliorem aquis calidis utebatur: quae in lacum feracem bituminis quae asphaltidis uocatur affluentes pro dulcedine potui sunt. Vbi autem corpus eius quod medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcam plenam demersum ita dissolutum est: ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. Desperata uero salute militibus quinquagenas dragmas multamque pecuniam rectoribus atque amicis diu di iussit. Cum autem rediens & ad hiericunta uenisset, atra iam bili correptus: & pene ipsi morti minitabatur: factum nepharium excogitauit. Collectos enim cuiusque uici & omni iudaea nobiliores in locum cui nomen est hippodromo concludi praecipit. Deinde salome sorore & Alexandro marito eius ad se uocatis: scio inquit mortem meam festis gaudiis celebraturos esse iudaeos. Vix per alios lugeri potero & praclarissimos honores sepulturae consequi si quae praecipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus circumdatos occiderent etiam in uita omnis mihi iudaea: omnisque domus illachrymet. Et simul his mandatis legatorum quos romam miserat epistolae sunt allatae: quibus acmen ancillam iussu caesaris interemptam, & antipatrum morte damnatum esse iudicabatur. Qui & si pater eum in exilium dare mallet: id quoque permisisse caesarem scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuntio recreatus doloribusque rursum uictus. Nam inedia tussisque pariter uiolentia distendebatur satum peruenire conatus est: sumptoque malo etiam cutellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret: tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Aciabus consobrinus eius adcurrisset: manusque continuisset: ululatus maximus in regia statim quasi rex mortuus esset excitatus est. Eoque propere audito Antipater fiduciam reperit: Letusque iam custodes promissa etiam pecunia rogabat ut se soluerent atque dimitterent: quod eorum princeps non solum fieret obstitit: sed etiam regi uelociter nunciauit. Ille autem fortius exclamans quam uires aegrotantis ualebant, continuo satellitibus missis occidit antipatrum: mortuumque sepeliri praecipit in hyrcania. Deinde rursum corrigit testamentum: & successorem quidem Archelaum natu maximum antipatri fratrem scripsit tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filii quinq; diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor ex quo interfecit Antigonum regno potitus triginta & septem postquam rex a Romanis declaratus est. Et in aliis quidem omnibus secunda fortuna usus est ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat tanto conseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem antequam recitaret mortem regis exercitus cum marito progressa uinctos absoluit: quos occidi mandauerat: ipsum dicens mutasse consilium & unumquemque iussisse domum dimitti. Atque ita his abeuntibus militibus indicatur. Quibus in contionem cum alia turba in Amphitheatrum apud hiericunta collectis. Ptolemaeus annuli regis custos: quo signare solitus erat: & fortunatum illum esse coepit dicere: & multitudinem consolari. Relictamque ab eo militibus epistolam recitauit in qua multum rogabat: ut bene uiuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat: in quo philippum quidem heredem trachonidis proximarumque regionum. Tetrarcham uero sicut supra diximus Antipam Regem autem Archelaum scripserat: eidemque anulum ad caesarem ferre mandauerat: obsignatamque regni administrati notitiam. Omniumque namque dispositionum suarum dominum & confirmatorem caesarem esse uoluit: cetera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque per cuneos & populos adeuntes suamque promittebant deique beniuolentiam praecabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiae praetermisit Archelaus: sed omnem ornamentum extulit regium infuneris pompa ducendum. Lectus quidem totus erat gemmis auroque distinctus: thorax autem purpura uariatus: corpusque super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum. Corona uero desuper aurea: sceptrumque ad dexteram: & circa lectum filii

cum propinquis. Præterea satellites agmenq; tetrarchium: germaniq; & galathæ uelut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera uero militum manus armata duces suos ordinumq; principes sequebantur. Quingenti autem serui ac liberti odores ferebant corpus autem per. cc. stadia portatum est in castellum Herodion ibiq; secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et Herodis quidem hic finis fuit.

¶ De bello Iudaico. Liber secundus incipit.

¶ Archelaus propterurbationes nouas cogitur proficisci româ: multos occidit die festo qui pasca appellatur. relinqt Philippum pro curatore regni & curatore familiariu reuerentia admi-
nistrationis reddit cæsari archelaus: accusat archelaus apud Cæsarem: q; noie tantum Cæsare ostendisset regem nō re ipsa: defenditur a Nicolao archelaus: & ad pedes Cæsaris se prosternit: iudæi cum relictis ab archelao congregiuntur: Varus res componit petunt iudæi ut per iudices res administrantur: Cæsar non annuens his archelaum tetrarcham fecit in media parte: pollicens regia dignitate donaturum: aliam medietatem regni aliis duobus filiis Herodis dimisit: donauit Cæsar alijs muneribus cæteros filios & filias Herodis.

Cap. Primum.

Urbis autem nouarum principum fuit Archelao romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis: epulisq; feralibus proluxa populo exhibitis. Hic autē mos apud iudæos necessarios multos ad inopiam redegit. Nam qui eum neglexerit impius æstimabitur: cædida ueste indurus procedit ad templū. Ibiq; uariis fauoribus exceptus a plebe ipse quoq; in excelsa tribuna li solioq; aureo residens humanissime uulgus admisit: eisq; & q; sepul-
turam patris sedulo curauissent gratias egit: & q; sibi quasi certo iam regi magnos honores adhibuissent. Verum se tamen ait non potestate solam iterum sed etiam ipso regis nomine temperare: donec a Cæsare sibi fuerit confirmata successio: qui etiam testamento rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud hiericuntha

uolūti exercitus restitisse cum sibi diadema uoluisset imponere. Cæterum alacritate ac beniuolentia æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturum si ab his quorum etiam imperium certus rex declaratus esset: studiumq; sibi esse: ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Nāq; alii tributa leuari: alii uestigalia tolli quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis in gratiam populi facile annuebat archelaus. Deinde celebratis hostiis cū amicis erat in epulis. Ecce autem subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum studiosi: ubi cōmunis luctus de rege cessauit: propria lamenta suscipiunt flentes eorum casum quos propter abscessum ex porta templi aquilam auream Herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat: sed clarissimis queribus flentq; iusto & plāctu ciuitas perfonabat uiuorum causa uidelicet: quos pro templo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorum autem mortis poenas ab illis quos Herodes pecunijs donasset repetendas esse clamitabant: ac primum quem his constituerat pontificem reiiciendum: aliumq; pietate præstātem: magisq; purum coaptari debere. Quibus & si mouebatur. Archelaus ad ultionem: tamen eum uelut per profectionis metum cōtinebat festinatione si multitudinem reddidisset inimicam: motu eius impendiretur. Quamobrem monendo magis quam ui experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militum ut quiescerent rogabat. Sed illum seditionis auctores ubi ad templum uenit: priusq; uerbum faceret: lapidibus perturbarunt: & alijs post eum mulcendi sui gratia missis: multos enim allegabat Archelaus iracundæ omnia responderunt. Neq; si numero aucti fuissent: occissi fore uidebātur. Itaq; instante azimorum die festo qui apud iudæos pascha uocatur: plurima uictimarum copia plenus: infinita quidem ad templum ex Agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant: in templo consisterent nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu archelaus anteq; omnem populum morbus iste corrumpere: cohortem militum & chiliarchum qui etiam seditionis principes comprehenderent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit. Sautius uero Chiliarchus uix elabitur. Et illi quidem statim ueluti nihil mali actum esset ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed Archelao sine cæde iam multitudo comprimi posse nō uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum pedites per ciuitatem simul omnes equitesq; per campū qui cum sacrificiis occupatos singulos inuasissent: ppe ad. ix. milia hominum occidunt: reliquam uero manum per muros proximos deiecerunt. Præcopes at sequebantur Archelaum iussu eius unūquemq; ut domū rediret admonēdo. Itaq; cuncti neglecta diei festiuitate abiē-
re. Ipse autem cū matre. necnon & popla & Ptholomæo & nicolao amicis ad mare descendit reli-

Et Philippo regni procuratore: itemque rerum familiarum curatore. Vna uero egressa est cum filiis suis Salome fratrisque regis filii genere: specie quidem uelut Archelao ad successionem firmandam adiumento futuri: certa uero causa quae contra leges in templum dimissa fuerant delatum. Interea fuit illis Caesariae obuiam sabinus syriae procurator ad iudaeam ueniens ad pecunias custodiendas herodis. Quae ulterius progredi uariis inhibuit multis accitis Archelai precibus intercedente Ptholomaeo. Et tunc quid sabinus in gratiam Vari neque ad accas uenire properauit: neque thesauros paternae pecuniae clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Caesaris se otiosum manere pollicitus apud caesariam commorabatur. Postea uero quam sibi obstantium unus Antiochia petitaliter hoc est Archelaus romam nauigauit: mature profectus in hyerofolimam regiam tenet: custodibus principibus idemque dispensatoribus euocatis: rationes pecuniarum discutere conabatur: & accas occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant sed in obseruando singula quaeque perseuerabant: causam custodiam magis Caesari quam archelao tribuentes. Cum hoc autem antipas quoque de regno certabat: posteriore superius herodis testamentum firmitus esse defendens in quo res ipse antipas fuerat scriptus: eique tam Salome quam multi alii cognati qui cum archelao nauigarent suffragio esse promissum. Ducebant autem secum fratrem matremque nicolai Ptholomaei in quo pro fide apud herodem probata non nihil uidebatur esse momenti. Namque illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem hirinio propter dicendi acrimoniam plurimum confidebat unde etiam qui se monerent ut archelao pro aetatis merito & secundi testamenti uoluntati cederet audiendos esse non censuit. Romae uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum quibus inuisus erat archelaus: quique praecipue liberi omnes suique iuris esse cupiebant: & aut romano magistratu administrari aut si hoc non impetrarent antipam regem habere ad hoc etiam sabino petebatur antipas qui archelaum per epistolas accusauerat apud caesarem: antipam uero multum laudauerat itaque digesta crimina salome & caeteri qui cum ea sentirent caesari tradiderunt & post eos Archelaus gestorum suorum per scripta capitula patrisque anulum per Ptholomaeum rationisque administrationis intromisit ad caesarem. Ille autem praemeditatis eisque ab utraque parte dicerentur: ubi & regni magnitudinem multitudinemque reddituum animaduertit. Atque insuper herodis familiam numerosam praelectis et uariis ac sabini litteris optimates romanorum ad consilium uocat. In quo tunc primum ex agrippa quoque ac filia sua natum gaudium sedere iussit filium adoptiuum: atque ita partibus praefigendi copiam dedit. Igis Salomes filius antipater. Namque eis erat orator acerimus eorum qui aduersabantur archelao: accusationem proposuit insimulas archelau quasi uerbis quidem nunc de regno uideretur contendere: re autem uera iam dudum rex esset effectus: & apud aures modo Caesaris ciuillaretur: quem iudicem successionis expectare noluisset. Nam post Herodis mortem quibuscumque ut diadema sibi imponerent subornatis regis eum more in folio aureo residetem partim ordinis militiae permutasse: partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo: quae uelut a rege impetranda petisset: maximorumque reos criminum quos pater suus uinxerat absoluisse quique ista fecisset: modo regnumbram a domino postulaturus uenisse: cuius sibi corpus ipse se rapuisset: ut non rerum: sed uocabulorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad haec etiam luctum patris assimulasset obiciebat: cum iterdum quidem personam componeret in morem: noctu uero ad commensationes usque potaret. Denique seditionem uulgi ex hac indignatione constare esse dicebat: totius autem orationis suae uires eorum multitudine qui circa templi caesi fuerant abstruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero quas ipsi mutauerant crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestum quantum uolunt ab externis illatum bellum implacabile coegisset. Itaque huius crudelitatis Herode pressore spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum: nisi cum sanae mentis inops erat: anima deterius aegrotante quam corpore: & quem in secundo testamento scriberet ignorabat: praesertim qui priore testamento scriptum inculcare nihil posset: sed incolumi corpore omnique uitio purgata mente fecisset. Ut tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate: multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet a Caesare principatum: qui antequam acciperet, tantum populum peremisset. Occulta in hunc modum persecutus Antipater multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis perorauit. Surrexit autem nicolaus defensor archelai & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit. Nam quorum necis argueretur: non regni solum sed etiam ipsius iudicis id est caesaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suafores aduersarios demonstrauit. Secundi uero testamentum ideo ratum manere postulabat: quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Caesarem constituisset. Nam qui tantum sciret ut rerum domino potestas succederet. Nec unquam in herodis errasse iudicio: sed sano corde quem constitueret elegisse qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis etiam Nicolaus perorasset in medium processus Archelaus ad genua caesaris accedit otiose. Quo benigne a Caesare erecto eo quod paterna quidem successionem dignus esset ostendit eertum uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso consilio: cum ipse de cognitis deliberabat: utrum ex his qui testamento continerentur aliquem regni oportet

teret constitui successorem: an toti familiae distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur. Sed anteq̃ de his quicq̃ statueret a caesare mater archelai marchace morbo corrupta moritur. Et uariae litterae de syria prolatae sunt iudaeos defecisse nunciantes q̃ uarus ferre prospiciens Hierosolimam postq̃ Archelaus nauigaret ascendit ut incensores seditionis cohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur ex tribus quas e syria duxerat secum cohortibus unam in ciuitate reliquit: atq̃ ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cum postea in Hierosolimam uenisset causas nouarum rerum iudaeis praebuit: modo uim custodibus ut Accas sibi idem arces traderent adhibendo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a Varo militibus fretus erat sed etiam seruorum suorum multitudine: quos etiam omnes armatos auaritia ministros habebat. Festo autem quinquagesima dieq̃ penthecoste a iudaeis uocatur: septies septem diebus ex actis rediens ex eorum numero uocabulum nacta non religionis solennitas populum sed indignatio congregauit. Deniq̃ concursus infinitae multitudinis ex galilea idemq̃ idumaea & hiericunta trans iordanemq̃ positis regionibus factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudaeorum ex numero simul & alacritate praestaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt: una in septentrionali regione templi: altera in meridionali Hippodromum uersus: tertiaq̃ in occiduo prope regiam tractu circumfessosq̃ Romanos undiq̃ obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter eorumq̃ spiritu perterritus: crebris quidem Varum nuntiis praecabatur: ut q̃ mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si quid more interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrinq̃ Phaelus uocabatur euadit fratris Herodis cognomine: quem Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis: ut in hostes irruerent signum dabat. Nam praeter timorem quibus ipse praerat descendere nullus audebat. Eius autem praeceptis milites obediens in templum uolant: uehementiq̃ cum iudaeis pugna confligit: in qua dum nemo desuper adiuuaret imperitos belli peritia superabant. Postea uero quam multi iudaei porticibus occupatis a uertice sagittis eos appetebant: plurimi conterebantur: & neq̃ ex alto iaculantes ulcisci facile poterant: neq̃ communius dimicantes ferebant. Ab utrisq̃ tamen afflictus succedunt porticus: opere magnitudine atq̃ ornatu mirabiles. Ibiq̃ cum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur: aut in hostes desilientes: ab ipsis occidebantur: alii introrsum cedentes praecipitantur ex muro. Nonnulli desperata salute incendii periculum suis gladiis praueiebant. Qui tamen ex moenibus obrepando in Romanos fecissent impetum metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt: & quadringenta ex eo talenta diripuerunt. Quorumq̃ furto sublata non sunt congregauit Sabinus. At iudaeos multo plures: magisq̃ pugnautes tam uirorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaq̃ regia minitabantur exitum: nisi quamprimum inde secederent: Sabino si uellet una cum cohorte militum abeundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalium plurimi qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior. Erat sebastenorum tria milia. Hisq̃ rufus & gratus praepositi unus peditum rector: at uero equitum rufus. Quorum uterq̃ ui corporis atq̃ prudentia: etiam si nullam manum obedientem haberent: magnum tantum momentum belli Romanis addidissent. Itaq̃ iudaei quidem instare obsidioni simul: & castelli moenia tentantes & ad Sabinum clamantes: ut nullo impediens discederet: habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quae optaret euadere: fidem tamen pollicitationibus non habebat sed eorum lenitatem insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulq̃ auxilium uari sperans obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per iudaeam plurimis locis tumultus erat multosq̃ ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in idumaea quidem duo milia ueteranorum qui sub Herode militauerunt congregati armis instructi cum regalibus decertabant. Quibus Aciabus regis consobrinus ex uicis munitissimis repugnabat campestre praelium declinando. Inferiori autem galileae iuda filius Ezechiae latronum principis ab Herode quondam rege capti: qui tunc illas regiones uastauerat: non parua multitudine collecta raptisq̃ regis armentariis: & omnibus quos circa se habebat armatis contra potentiae cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq̃ Simon quidam ex regalibus struis pulchritudine simul & uastitate corporis fretus imposito sibi diademate cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens: & apud hiericunta regiam: & multa alia magnifica diuersoria igni corripit: facilem sibi praedam ex incendio comparans. Omnesq̃ habitationes in quibus aliquid decoris erat concremasset nisi gratus regionum peditum rector ex Trachone sagittarios: itemq̃ sebastenorum pugnacissimos ducens properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio praue nit ardua ualle fugientem: & ex transuerso percussus in uertice deiecit. Incensae sunt autem & quaecunq̃ Iordani proxima fuerunt sedes regiae apud Becherantes quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus: tunc etiam pastor quidam cui nomen erat Attrunga eo regnum afficere ausus est: quod ut speraret ui corporis animaeq̃ fiducia mortem contemnentis impulsus est. Ac praeterea fratrum sibi similium robore quorum singulis tanquam ducibus & Satrapis

opeributa manu armatorum ad incurfus utebatur. Ipse autem ueluti rex maiora negotia procurabat. Et tum quidem sibi etiam coronam imposuit: non paruo autem post tempore cum fratribus suis uastando territoria & occidendo præcipue romanos itemque regios perseuerauit: cum nec iudeorum quisque effugeret: qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt autem apud Amathontam compertum romanorum agmen obsidere: qui frumenta cohorti atque arma portabant. Vbi arium quidem centurionem: & xl. fortissimos iaculis confecere. Cæteri uero in periculo constituti similia sustinendi auxilio grati qui cum sebastenis aduenit elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas itemque alienigenas per omne bellum gestis post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt natu quidem maximus ab Archelao. Duo uero qui ætate sequebantur in manus grati ac ptolomæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabat iudæam. Varus autem acceptus sabini & principium litteris toti cohorti metuens opem his ferre properabat. Itaque cum duabus reliquis cohortibus & quatuor aliis equitum in ptholomaida profectus eodem regum atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc ab herodorum etiam cum per eorum transiret oppidum: mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptholomaidem tam cætera manus auxiliorum quæ propter herodis inimicicias aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumque peruenit. Statim exercitus partem in galileam quæ ptholomaidi propinquior erat dirigit amici sui galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat omnes in fugam uertit: & sephore ciuitatem captam ipsam quidem incendit: incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni samaria potius ciuitate quidem abstinuit: quæ inter aliorum turbas nihil eam mouisse depræhendit. castris autem ad uicum positis qui appellatur Aron ptholomæi possessionem propterea direptam a barbaris: & ab amicis herodis qui ptholomæo insensu erant. Inde sapho progreditur alterum uicum tutissimum: quem similiter omnesque redditus sibi repertos fuerant depopulati. Cædis autem ignisque plena erant omnia: nec prædæ Barbarorum quicquam obstat. Exusta est autem emarus iussu uari necessarii cæterorumque indigne ferentis habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad hyerolimam cum exercitu solo uisu: iudeorum castra disiecit: & alii quidam per agros abiisse fugientes. Qui uero intra ciuitatem debebant suscepto eo seditionis causas in alios conferebant: nihil quidem se poenitus nouisse dicentes sed propter diem festum receptam necessario multitudinem in ciuitate obsessos esse potius cum romanis quam cum seditiosis conspici rasse. Ante uero obuiam ei uenerant Iosephus Archelai consobrinus: & cum grato rufus agentes exercitum regium & sebastenes: & ex romana cohorte milites ornatos ornatu consueto. Sabinos enim nec in eos Vari uenire passus iamdudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispersitum aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitum: multisque sibi exhibitis: quos minus turbulentos inuenisset custodiæ tradidit: maxime uero nocetium prope ad duo milia circifixit. Adhuc autem super idumeam superesse decem armatorum milia nuntiato. Confestim abbas domum redire iubet: quia eos non auxiliantium more uti militum: sed pro sua libidine & ut quæ ipse uellet agros uastare perspexit: suis autem conuocatis agminibus in aduersarios properabat. Verum illi se Varo antequam in manus uenirent Aciabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudinem uenia data duces eos interrogandos misit ad cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris: nonnullos regis cognatos: erant enim quidam inter eos herodis propinqui: supplicio subiugari præcepit quia omnino contra regem suum arma accepisset. Varus autem hoc modo rebus apud hyerolimam compositis eademque cohorte quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat ibi relicta Antiochiam abiit. Romæ autem Archelao alia rursus cum iudeis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari legati exterantius genti suæ liberum petitori. Erant autem numero quinquaginta qui uenerant astantibus una cum populo qui romæ degerent octo milibus iudeorum. Itaque conuocato a cæsare optimatum romanorum amicorum concilio in palatini Apollinis templo: quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum: multitudo quidem iudeorum constitit cum legatis contraque Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraque parte secreti aderant. Nam & cum Archelao stare propter odium atque inuidiam recusabant: & cum accusatoribus conspici pudore cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelai frater beniuolo animo duabus ex causis præmissus a Varo ut & Archelao subueniret: & si regnum herodis nepotibus distribui placuisset: partem aliquam mereretur. Iussit autem accusatores exponere quæ nam contra leges fecisset herodes: primum non se regem sed omnium qui usque suum tyrannum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis ea pertulisse supplicia ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum cum lacerasse corpora subditorum: sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis ex terras ornauisse: populisque alienis iudeæ linguam condonasse. Pro antiqua uero foelicitate ac patriis legibus nationem suam tanta egestate simul ab eo: atque iniquitate repletam: prorsus ut plures ex herode clades paucis annis sustinuerint: quam omni æuo maiores sui postquam ex babylone discessere perpassi sunt. Xerxe tunc regnante ad discordiam concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem

processisse ut etiā successionem uoluntariā acerbissimæ feritatis subirent qui & Archelaum tantum tyranni filium patre mortuo regē appellassent: nihil morati: & una cum eo luxissent mortē herodis: ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autē quasi metueret: ne non certus eius filius uideretur ex eade trium milium ciuium regni sumpsisse primordia: & quia principatū meruit tot immolasse deo hominum uictimas: tot festo die templū cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis superessent: aliquando respexisse calamitates suas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atque ab romanis precari: ut iudeæ reliquias misericordia dignas existimarent: ne uel quod ex ea natione restaret his obiceret a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriā suam coniungi syriæ sinibus ac per iudices romanos administrari decernerent. Hoc enim modo probatū iri iudeos: qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi reprehenduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudeos quidem accusatio eiusmodi petitione cōclusa est. Cum autē surrexisset cōtra Nicolaus primū criminibus quæ in reges erant proposita dissolutis: nationē coepit arguere: quia neque gubernari facilis esset natura quæ regibus uix pareret. Vna uero etiam propinquos Archelai qui se accusatores contulerant insimulabat. Sed tunc quidē partibus Cæsar auditis conuērum disēmit. Paucis autē diebus post mediā regni partem sub tetrarchæ noīe dedit Archelao: etiā regem si se dignū præbuisset factus esse pollicitus. Reliquā uero dimidiā in duas tetrarchias diuisit: duobusque aliis Herodis filiis attribuit: unā Philippo: alterā illi qui cū Archelao de regno ceciderat: Huius autē parti cesserat trans flumen regio quæ ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero & Tracon & Auranites: & quædā pars domus Zenonis circa unā uicem Philippo destituta sunt quæ talentorum. c. redditus ministrabant. Archelai uero ethnarca idumæā omnēque iudeā & samariā habebat: quarta tributorum parte leuata pro munere quia non rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates quibus imperaret & ei traditæ sunt Stratonis Pyrgus & Sebaſte & Ioppe & Hierosolyma. Græcas uero Gazam & Gadarā & Hioppō regno auulsas syriæ Cæsar adiecit. Erant autē redditus archelai. xl. talenta. quin & Salomæ præter illa quæ testamento regis & relicta erant iānie dominā & azoti & phaselidis idē Cæsar constituit: regiāque apud Aſcalonā largitus est ex quibus omnibus talentorum. lx. redditus colligebantur. Domū uero eius ethnarce subiugauit archelai. Cū autem cæteris herodis propinquis testamento relicto soluisset: duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easque nuptū pheroræ filiis collocauit. Diuiso autē Herodis patrimonio etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talentum: hisdem distribuit: exceptis uero nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

Iudeus quidā interim simulat se esse Alexandrū ob similitudinem cū illo romā uenit cognoscitur a cæsare: patefacit ipse Cæsari dolū & fraudē: his ridens Cæsar remigū numero inseruit. sua sorē illius fraudis interficit: ponuntur quædā secte philosophorum & eorum uita. Cap. II.

INterea quidam iuuenis natione iudeus apud aliquē libertinum romanorum in sidoniorum oppido educatus: illū se format similitudine quē Herodes necauerat. Alexandrum esse mentitus fallendi spe Romā uenit. Huius autē facinoris habebat sociū quendā gentilem suum: oēs regni actus optime scientē: a quo instructus affirmabat eorum se misericordia qui sui atque aristoboli occidendi causa missi fuerant similibus corporibus subditis mortis esse subreptos. Denique his multos iam iudeos seſellerat in creta degentes: ac liberaliter illic acceptus malūque inde transmissus ibique ampliore quæstu cumularus etiā hospites suos magna uerisimilitudine romā secum nauigare pellexerat. Postremo delatus indice archina multisque muneribus ab iudeis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei processerat formæ similitudo: ut qui Alexandrū illum uiderant: planeque nouerant hunc eū esse iurarent: igitur oēs etiam romæ uiſendi eius studio circūfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias quocūque referebatur conueniebant. Tanta namque dementia multos coeperat ut illū sella portarent: ac regale obsequiū propriis eius sumptibus exhiberent. Sed Cæsar alexandri uultū optime sciens: accusatus enim fuerat ad eū ab Herode: & si priusque uideret hominem: fallaciam similitudinis aduernerat: hilariori tamen animi spe non nihil indulgendum putauit: & ladū quēdam qui alexandri bene cognosceret misit: ut ad se adolescentē adduceret. Quo ille conspecto statim personæ differentiā coniectura deprehendit. Maxime autē ubi corporis eius duritiā & seruilē formā cōsiderauit: intellexit omne cōmentum. Satis autē cōmotus est dictorum eius audacia aristobolū percontantibus saluū quidem illū esse memorabat consulto uero non ad esse: quia apud Cyprū degeret cauendo insidias: minus enim se circūueniri posse disiunctos. Itaque ladus ei ab aliis separato uitā dixit a Cæsare primū fore tantæ fraudis si prodidisset auctore. Id autē se facturum pollicitus ad cæsare sequitur: & iudeū indicat: qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstū. Tanta enim dona ex ciuitatibus eū singulis abstulisse docuit: quanta uiuus alexander acceperat. Risit his Cæsar & falsum quidē alexandri propter habitudinē corporis remigū numero inseruit: sua sorē uero eius interfici iussit. Melius autē sumptū detrimentū pro amicitie pretio satis esse indicauit. Ethnarchia uero suscepta memor discordiæ superioris archelaus non solū iudeis: sed et samariensibus crudeliter abusus est. Nonneque principatus sui anno legatis cōtra se ab utroque ad Cæsare missis: ipse qui-

dem in exilium pellitur. Viennā gallicæ ciuitatem: patrimonium uero eius thesauris Cæsaris adiu-
dicatur. Quem quidē priusq̃ euocaretur ad cæsare: huiuscemodi somnium uidisse cōmemorauit
Nouē aristas plenas: & maximas a bobus comedi somniauit. Accitos deinde uates chaldeorumq̃
nonnullos quidam illo putarent indicari somnio consuluerat. Aliis autē aliter interpretantibus Si
mon quidā esseus genere dixerat. Aristas annos arbitrari bouesq̃ rege mutationes: eo quia agros
arando uerterent ac mutarent. Ideoq̃ regnatura esse tot annis quot significasset numerus arista-
rum: uarias aut rerum mutationes expertum esse moritura. His auditis quinq̃ diebus post idē ar-
chelans ad causam dicendā est euocatus. Dignum aut dixi memoria etiā coniugis eius Glaphiræ
somnia Archelai filiar Cappadocum regis referre. Quā cum Alexander primus habuisset uxore:
frater huius de quo loquimur Herodis filius a quo ille interfectus est: sicut iā designauimus post
illius mortē. Iube regi libyæ nuptiæ: eoq̃ defuncto domū reuersam: domiq̃ apud patrem in uidui-
tate degentē. Ethnarches Archelaus ubi conspexit ad hoc amoris accensus est: ut eā statim repu-
diata coniuge sua Marianne sibi copularet. Hæc igitur in breui tēpore postq̃ in iudæam rediit: ui-
dere uisa est instantē sibi Alexandrum dicere. Satis fuerat tibi libycū matrimonium: sed tu illo nō
contenta rursus ad meos penates reuerteris audacissima uiri tertii quodq̃ grauis est: fratris mei
iuncta matrimonio. Equidē non dissimulabo contumeliā: te quæ licet inuitam recuperabo. Atq̃
hoc exposito somnio uix biduū superuixit. Igitur Archelai finibus in provinciā circūscriptis pro-
curator equitum apud romanos cōponius a Cæsare missus est ea sibi a cæsare potestate madata.
Hoc disceptante Galileus quidā Simon noīe defectionis arguebantur: quia indigenas increparet:
si tributum romanis pendere paterentur: dominosq̃ post deum ferre mortales. Erat autē proprie
sectæ sophista: nulla in re aliis simul. Etenim tria sunt apud iudæos genera philosophiæ. Horum
unū pharisæi profitentur: altere saducei: tertium autē probabilius habetur essei colunt: gēte qui-
dem iudæi. Verum inter se mutuo amore coniunctissimi & qui præter ceteros uoluptatem qui-
dem quasi maleficia uitare. continentia uero seruare neq̃ cupiditati succumbere: uirtutē maximā
ducere. Itaq̃ nuptias quidē fastidiunt: alienos uero filios dum adhuc molles sunt erudiunt: tradi-
tos pro cognatis habentes suis moribus diligenter instituunt. Non quia coniugia uel humani ge-
neris successionē censeant p̄menda: sed quia cauendam putent intēperantiam foeminae nullam
eae uni uiro fidem seruare credentes. Quin & diuitiæ contemptores sunt: rerūq̃ apud eos cōi-
catio admirationi habetur: neq̃ inuenias alteri altere opulentia p̄stare legemq̃ sibi dixerūt ut q̃
disciplinam suā sectari uellent: bona contubernio publicaret. Ita enim fore ne uel paupertatis hu-
militas: uel diuitiæ dignitas apparet: sed permixtis facultatibus ueluti inter fratres unum esse
omniū patrimonium. Probo autem ducunt oleū: & si quis uel inuitus unctus fuerit: munditiis cor-
pus abstergere: quoniā squalorē decori putant dūmodo semper in ueste sint candida. Designatos
aut cōm rerum procuratores habent: & ad usus oīum indiuisos. Non est autē illis una ciuitas
certa: sed in singulas multi domicilia transferunt: & aliunde aduenientibus sectæ suæ professori-
bus quid habeant promptū exhibent quasi propriū. Deniq̃ tanq̃ consuetissimi ad eos ingrediun-
tur quos nunq̃ ante uiderunt. Hinc est quia cū peregrinantur propter latrocinia tantū armatur:
neq̃ præterea quicq̃ ferunt. In singulis aut ciuitatibus ex eodem collegio specialis curator hospi-
tum constituitur qui eorū uestimenta ceteraq̃ usui necessaria tueatur. Amictus aut cultusq̃ cor-
poris oībus pueris in metu & sub cura magistri agentibus par est. Nec uero uestitū siue calceos
mutant: nisi aut oīno concisis prioribus aut longi tēporis: usu consumptis. Nihil aut inter se mer-
cantur aut uendunt: sed egenti quisq̃ quod habeat præbens refert ab eo quod ipse non habeat.
Quāuis etiā sine permutatione cunctis libera sit facultas a quibus libuerit accipiendi quod opus
sit. Præcipue circa deū religiosi sunt. Nāq̃ ante solis ortū nihil profani loquunt. sed ei patria quæ-
dā uota celebrant: quasi ut oriatur p̄cantes. Deinde ad quas uenerunt singuli artes a curatonibus
dimittuntur. Cūq̃ ad horā quintā studiose fuerint operati rursus in unū congregantur: lintheisq̃
præcinctis uelaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq̃ hac lustratione in eadē secreta co-
eunt. Quo neminē alterius sectæ hominem aspirare cōcessum est ipsiq̃ purificati: uelut in sanctum
quoddā templū in coenaculum conueniunt: quibus cū silentio sedentibus pistor quidē panes or-
dine unum aut uasculū ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibū sacerdos an-
teuenit: neq̃ gustate quēq̃ fas est: nisi prius deo celebratur oratio. Post finē quoq̃ prandii uota re-
petunt. Nā & cum incipiunt & desinunt quasi datorē uictus deum laudibus canunt. Tunc ueluti
sacris illis depositis uestimentis usq̃ post meridiē ad opera se conferunt. Reuersiq̃ inde similiter
coenant confidentibus etiā hospitibus si quos fortasse interuenisse repperint. Neq̃ uero clamor
unq̃ tecum illud: neq̃ tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine aliis alii cedant: eorumq̃
silentium extra rectum constitutis Arcanum quoddā uideatur horribile. Cuius quidem rei per-
petua sobrietas causa est: quodq̃ apud eos edendi aut potandi modus saturitate diffiniē. Sed quā-
uis aliquarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris: tamē in his duobus hoc est in iuuan-
do & miserēdo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cum opus est suo arbitrio cuiq̃ licet atq̃
indigentibus alimenta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus interdictum. Idem

inacundia moderatores iusti sunt: indignationem cohibent: fidem tuentur: patri obsecundant: & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipsum aut iusiurandum quasi periuro deterius vitant. Iam enim mendacio condénatum arbitrantur: cui sine deo non creditur. Summum autem studium uetere scriptis adhibent ea maxime indeque quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia stirpes medicas quæque uim propria singuli lapides habeant rimantibus conquirantur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annū in tegrum extrinsecus cōmoranti cuique eundem uictus ordinē tribuunt. Dolabram quoque & quod prædictū est perizoma & albam uestē tradentes. Cum uero processu temporis experimentū cōtinentiæ dedit: accedit etiam ad cōmunem cibū: & purioribus ob castificationē scilicet aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae duobus annis aliis mores eius probantur. Cūque dignus apparuerit tunc demū in cōsortiū assumitur. Prius uero quam incipiat cōmunem habere cibum magnis execrationibus abiurat se primū quidem colere deū: deinceps quoque erga homines seruare iustitiam: & neque propria sponte nocere cuique: neque ex præcepto obesse: quinimmo iniquos omnes odisse: & cū laborare semper iustitiæ sectatoribus fidem omnibus seruare. maxime uero principibus. Neque enim absque uoluntate dei cuique consensu posse ad principatus potētiam accedere. Si uero ipse cæteris præsit nunquā. abuti nunquā se ab usu rum uiribus potestatis ad cōtumeliam subiectore. sed neque ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere ueritatem semper diligere: & habere propositū conuincere mentientes. Manus uero a furto & animā puram seruare ab iniustis cōpendiis: & neque aliquid de misteris consecrantes cælare. Neque profanis eorum quippiam publicare: etiam si intentata quispiam morte compellat. Super hæc aut addunt nihil se de dogmatibus aliquid quā ipsi susceperint tradere. Fugere autem latrocinia: & conseruatum iri similiter dogmatis sui libros: angelorum nomina his quidem execrationibus explorant: & quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uero in peccatis a sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condénatus miserabili plerūque morte consumitur: illis quidē sacramētis sacratibus obligatus: neque capere ab aliis oblatū cibum potest. Herbas uero pecudum more decerpens: & fame exarsa membra corrumpuntur. Ob quam etiā plurimos plerūque miseratis: & extremū spiritum agentes receperunt sufficientē pro peccatis eorum quæ usque ad mortem adduxerat poenam fuisse censentes: in iudiciis uero sunt diligentissimi atque iustissimi. Disceptant autē non minus quam centū in unum coacti: quod aut ab his decretū fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legis est: ira ut si quis blasphemauerit morte damnetur. Senibus uero obedire: & plurimum quorumque deprobabile arbitratur officium: cum simul denique sederint. x. nullus unius nouem loquitur inuitis. Exponere quoque in medium eorum uel in dexteram sui partem quisque deuitat. Sabbatis quoque operationē aliquam contigisse omnibus iudeis diligentius cauent neque cibum sibi solum pridie præparant: ne uidelicet illo die ignē accendant: sed neque uas aliquod transponere præsumunt immo nec alium purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam uno uerbi gratia pede altera illi cum illa dolabra quā tradi nuper accedentibus diximus demissa ueste sese diligentissime contegentes: ne scilicet splendori diuino iniuriā faciāt: in eadem fouea ab onere uentris leuantur: ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & nempe cū naturalis sit ista purgatio: nihilominus tamen solē nem habent ut quasi ab immunditia diluantur: decernunt autē inter se secundum susceptæ abstinentiæ tempora in ordines. iiii. tantumque hi qui minores sunt inferiores præcedentibus æstimantur ut si aliquos eorum contigerit quasi a contractu alienigenæ diluantur uiuunt aut quā longissime: ita ut plurimi eorum usque ad centenariam præferat ætatē propter simplicitatem. s. uictus: quod eis nimirum accedere puto propter institutionē bene in omnibus ordinatā. Sunt aut aduersorum cruciatus siquidem uincunt firmitate consilii. Mortē uero si cum decore obeunda sit iudicant et immortalitate meliorem: prodit aut eorum in oibus negociis animos bellum gestum cum romanis. Tunc siquidem per artuum confractiones & ignes ac per tormenta omnigena trāscentes: ut uidelicet in legulatores aliquid loquerentur iniuriā: uel ciborum quippiā quos non solent edere: ne ad neutrum horum potuerunt impelli: sed neque deprecari suos tortores: aut ipsa fere supplicia in mediis quinimmo cruciatibus subidentes: & eis qui tormenta admouerant: illudentes constant animos cum quadam hilaritate reddebant. s. quasi qui eos essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata constitit: corruptibilia quidem esse corpora: materiamque eorum nō esse perpetuam: animas autem immortales semper manere: & de æthere subtilissimo commeantes quasi carceribus ita corporibus implicari: uelut quas illecebra carnalis attraxerat. Cum uero fuerint a carnalibus releuatae uinculis quasi de seruitute longissima liberatas ita ilico lætare: eas sublimemque ferri. Et quidem bonis continentes in hoc græcorum sententiis pronunciant ultra Oceanum degere: ubi eis sit imposita perfructio: illis quippe esse regionē: quæ neque imbribus: neque niuibus: neque æstibus aggrauetur: sed quam Oceano oriens Zephyrus & leuiter aspirans amenet. Malis autem animabus procellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendarum sine fine peccatorum: uidentur autem mihi secundum hanc ipsi intelligentiam græci quoque fortibus suis quos

Heroas & Senideos uocant beatorum insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impioꝝ: in quo etiā cruciari quosdam cōmentari sunt: Sisyphos uim & tantalos & iuxiones & tityos principio quidem immortales esse animantes: ob adhortationem utiq; uirtutis dehortationemq; nequitiaꝝ bonos quippe fieri in huius uitæ cōuersationē meliores per spem bonorum etiā post lucem redibendos: improborum autē impetum retardari aestimantiū: quoniam & si huius uitæ spatio latuerint: post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo: quæ esset de diuinitate animæ philosophantur. Plane illecebram is qui semel deoꝝ sapientiā gustauerint reponentes. Sunt autē in eis qui etiam futura nosse promittant. sacris uidelicet libris & uariis sanctificationibus: prophetarūq; dictis a primis ætatibus adhærentes: raro autē accidunt: ut prædictiones eoꝝ frustratio consequatur. Est autē aliud etiam esse notum collegiū cibos quidem & mores legumq; similia cum prioribus habens. Distat autē opinione coniugii: maximam siquidē uitæ hominum partem successionē. scilicet amputare eos: qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in eandem uelint ire sententiā: defectuꝝ: confestim genus humanum fore. Nihilominus tantum ipsi tanta moderatione conueniunt ut per triennium explorent ualitudinē sceminarum. Et si cōstanti purgatione apparuerint idoneæ pertuita eas in matrimonia adiscunt. Nemo tamē eorum cum prægnante concumbit: ut ostendant: quia non uoluptatis nuptias: sed causa inierint liberorum. Lauantibus autē sceminis: ita ut uiris perizomatū inest amicus: tales mores huius collectionis: duo autē priorum quasi ordines sunt. Ex quibus pharisæi dicuntur qui certiorē legalium rituum noticiam profitentur: & hi primū dogma habent: ut imarinene & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quæ iusta sunt uel negligere secundum maiore partem esse beniuolentiæ in hominibus profitentur adiuuante tantum in singulis & imarinene: animā autem quidem oēm incorruptam esse: transire autē in alia corpora solas bonos: improborum autē interminabili supplicio cruciari. Saducei porro. i. sedis collectio imarinene omnifariā negant: & deum extra oēm mali partem inspectionemq; constituunt. Aiunt autē electioni hominū uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam alterutrum unumquēq; coniungi. Animarū autem generaliter uel supplicia denegant uel honores: & pharisæi quidem sociabiles: & qui studeat se mutua dilectione completi. Saducei uero & inter se feris moribus discrepantes: & conuersatio eorum ita circa participes ut erga externos inhumana: hæc sunt quæ de iudeorum philosophis dicenda repperi: nunc ad inceptum reuertor.

Decedente regno Archelai Philippus & Herodes antipas regūt Tetrarchas suas: defertur imperium ad Tyberium post mortem Augusti: Pilatus mittitur a Tyberio in iudæam: ob imagines Cæsaris quas intulit in templa oritur discordia maxima: Gaius cæsar uult deus appellari: eius imagines & statuas præcipit erigi: renitentibus illis minatur eis: moritur Gaius: Claudius rapitur in regnum: mittit Agrippam ad senatum ut placeat eum esse regē: nō admittit curia: remittitur Agrippas ad senatum nuntians pugnam aduersus eos.

Cap. III.

Archelai regno in ordine prouinciæ iam decedēte reliquit idem Philippus & Herodes qui cognominabatur Antipas tetrarchus suas regebant. Salomæ autem moriens Iulii Augusti coniugi regionem quam rexerat: & iamniā & in phaselide palmito testamento reliquit. Delato autem ad Tyberium Iulii filium romano imperio post mortem. Augusti qui præfuit rebus annis septem & quinquaginta mensibus sex diebus duobus manentes in tetrarchiis suis: Herodes. scilicet Philippus: hic quidem iuxta fontes ipsos: de quibus iordanis flumen exoritur in paniada cōdidit ciuitatem: quam cæsariam uocitauit: aliamq; inferiori gaulanite: quā Iuliadē nominauit. Herodes uero in galylea Tyberiadam imperia autem cognomine Iulii. Misus autem a Tyberio in iudæam Pilatus qui curandā acceperat. regionem nocte intempesta operas in hyerosolimam intulit imagines cæsaris: quæres post ridie grandem inter iudeos suscitauit tumultum: nam qui aderant stupore permoti sunt: quasi iam profanatas leges suas uiderent. Nul lum enim fas esse dicunt collocari in urbe simulachrum. Ad quærelam autem eorum. qui in ciuitate erant: subito etiam de agris multitudo confluit. Euntēs autem illico Cæsariam ad Pilatum intentissime depræcabantur: ut ab Hyerosolimis auferrentur imagines: & eis iura patria seruarentur. Pilato autem supplicantibus abnuente circa domum eius proni corruerunt: & immobiles quæ diebus continuis noctibusq; mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens in studio magno conuocat multitudinem iudeorum quasi qui eis uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo: sic enim fuerat præparatum: armati circumsteterunt iudeos: circumdataq; triplici acia. Iudæi quidem stuporis erant pleni uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuntians trucidaturum se omnes nisi imagines Cæsaris suscepissent: annuit militibus: ut educerent gladios. Iudæi autem quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt: & ceruices nudatas ad excipiendos ictus pararunt uociferantes uniuersi magis se interfici uelle quam legem. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus confestim de Hyerosolimis statuas iussit auferri: deinde uero conturbationem alteram commouebat: erat apud eos sacer thelauus quem Chorboan dicunt: hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autem indu-

genda aqua ab stadiis. ccc. ad hoc itaq; vulgi oriebantur querelæ ita ut etiam pilati qui hyerôsoli-
mam uenerat cum clamore circûdarent tribunal: ille autem prouiderat: sed quidem tumultum eo-
rum populo permiscuit armatos milites: qui tunc essent priuatoꝝ uestibus induti. Præcepit gla-
diis quidem non uterentur: sustibus autē acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus dat ex tri-
bunali signum confestimq; cædebantur iudæi: quoꝝ multi quidem perierunt plagis: multi uero
se inuicem trucidantes in fugâ misera contritione uersi sunt tūc ad calamitatem interfectorum
stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarchæ agrippas fuit filius aristo-
boli: quē pater herodes interfecit: ad Tyberiu uenit. Illo autem non suscipiente accusationē resi-
dens romæ ad aliquorū quidem potentiu notitias ambiebat. Maximis autem colebat officiis ger-
manici filium Caiū cum adhuc esset priuatus. Et quodā die iter copiosum epularum apparatus
quibus eum demerebatur: ad ultimū extensis manibus aperte deum cœpit p̄cari: celeriter illum
mortuo Tyberio dominū cunctorum uidere. Hoc cum quidā de familiaribus eius Tyberio nun-
ciaisset statim concludi iussit Agrippam qui & sub grandi ærumna usq; ad mortē Tyberii in car-
cere per menses sex tenebatur. sed defuncto eo post regnū annorum duorū & uiginti dieꝝ trium
succedens imperium. C. Cæsar absoluit Agrippā uinculis & Tetrarchiam Philippi: iam enim iste
decesserat ei tradidit: regemq; appellauit. Cum uenisset autē in regnū agrippas: Herodis tetrarchæ
cupiditatis per inuidiā suscitauit. Irritabat autē eum maxime in spem regni Herodias uxor: expro-
brans ei secordiā & dicens: quia per id quod noluerat ad Cæsarē nauigare careret potestate maio-
re: nam cum Agrippā ex priuato regem secisset: quomodo dubitaret illū ex Tetrarcha eodē ho-
nore donare. His adductus Herodes uenit ad Caium: a quo ob auaritiā uehementer increpatus ad
hispaniam fugit: securus eum quippe fuerat accusator agrippas: cui etiā Tetrarchiam illius. C. Cæ-
sar adiecit. Atq; ita Herodes quidem in hispania peregrinante secū etiam uxorē decessit. Caius ue-
ro cæsar in tantum contumeliose abusus est fortuna ut etiā & deum se putaret: & uellet uocari.
Patriam quoq; suā multorū nobilium cæde truncauit. Extendit autē impietatem suam etiā in iu-
dæam: Petroniū deniq; cum exercitu hyerôsolimas direxit: p̄cipiens ut in tēplo statuas eius leua-
ret: quod nisi susciperent iudæi contradicentes quidē ex his interficeret: reliquā uero multitudi-
nē captiuaret: permouebat autē hoc profecto deum. Et Petronius quidē cum tribus cohortibus
multisq; de Syria habitatoribus properabat in iudæā de antiochia. iudæorū uero quidam nō cre-
debant famæ prælium nuntianti. Qui uero credebant nihil de resistentibus poterant cōminisci.
celeriter autē in omnes peruadit metus: nam iam ptolomaidā peruenerat exercitus. Est autē hæc
ciuitas Galylæ littore in magno composita: circundatur autē montibus ab orientali plaga p se-
raginta stadia disseparis: sed ad Galylæā pertinentibus: a Meridiano autē Carmelo qui abest stadi-
is centum uiginti: a septentrionali quoq; mōte qui est altissimus: quē uocant etiam incolæ scalam
tyriorū: & hic autē distat stadiis. c. ab ea autē urbe quasi ab duobus stadiis præterlabitur fluuiolus
quē uocant beleum exiguus prorsus: cui prope est sepulchrū mēonis habens iuxta se. c. fere cu-
bitorum spatium continentē: sed admiratione dignissimum: est autē species uallis rotundæ uitreā
emittens harenā: quam cū exhauerint multæ naues pariter accedentes: locus hisdē rursus imple-
tur: uenti siquidē quasi dedita opera conuehunt de circūstantibus superciliis harenā istam utiq;
cōem. Locus autē metalli statim metalla in uitrū quæ suscepit mutat. Mirabile quoq; mihi il-
lud uiderur: quoniā cōuersæ iam harenæ in uitrum quæcūq; pars super margines loci ipsius fue-
rit iacta in cōem harenā denuo conuertitur. Igitur loci eius natura talis est. iudæi autē cum mulie-
ribus & filiis collecti incampū in quo est sita ptolomais Petronio supplicabant principio ob pa-
trias leges: deinceps uero etiā pro suo statu: ille at ob multitudinem p̄cantium & p̄cum inflexus
exercitum quidē & statuas in ptolomaide reliquit: procedens autē in galylæā & conuocans in tybe-
riade tam populū iudæorū quam omnes eorū nobiles: & uim romani exercitus cœpit exponere:
& minas cæsaris. His addens: quoniā & contumeliosa esset supplicatio iudæorū: cum oēs siquidē
gentes quæ parerent imperio ro. in suis urbibus inter reliquos deos: imagines quoq; Cæsaris lo-
cauissent soli iudæi istud abnuerent. Siquidē quasi ab imperio deficere esset etiā cum iniuria præ-
sidentis. Illis uero contra legē moresq; patrios allegantibus: & quia ne dei quidē simulachrum ne-
dum hominis: neq; solū in templo: sed neq; in prophano aliquo totius regionis loco fas sibi esset
locare: arripiens dictum Petronius respondit. Sed & mihi domini mei lex seruanda est. Si eā quip-
pe transgrediar uobisq; p̄cam iuste animaduersionem subibo impugnabit sane uos: non petroni-
us: sed ille a quo sum directus: siquidem ita & ego uos cogam implere quæ iussa sūt. Ad hoc om-
nis multitudo succlamauit ante legis temerationem omnem se libenter subire perniciem. Seda-
to autem eorum clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduersus Cæsarem estis parati? Re-
sponderunt iudæi pro cæsare quidem & populo ro. nobis semper per dies singulos usus est offer-
re sacrificia: si autem in templo imagines æstimer collocādas debere eum totam iudæorum gen-
tem primitus innouare: præbere se quippe iugulos cum mulieribus & paruulis ei qui interficere
uoluisset. Ad hæc admiratio Petronium miseratioq; peruasit intuentem & insuperabilem religio-
nem uiuorum: & tantum uulgius ad mortem constanter paratum. Et tunc quidem infectis oibus

recesserunt. Postridie autem ac deinceps summates eorum priuatim uirumq; compellans: populum quoq; publice alloquens: tunc quasi cōsulens admonebat. Interdum etiam minabatur extorrens & uirtutem romanā & indignationem cæsaris inter hæc etiam suam necessitatem cui essent exequenda p̄cepta: sed illi ad nulla horū experimenta cedentibus: cum uideret etiā sementem regionis intercipi ipsū quippe anni tēpus erat: & quinquaginta p̄ene diebus multitudo in urbe otiose morabatur ad ultimū conuocatis omnibus ait se etiā periculosā rem uelle aggredi. Ant enim deo cooperante placabo cæsare: ac uobis cum saluabor libenter: aut illū in ultionem irritabo: pro tanta multitudine impendo animā meam. Atq; ita dimissis turbis multa pro eo uota facientibus Antiochiā ab Ptholomaida reuocauit exercitū: atq; illinc confestim missis ad cæsarem referens: & quo apparatu in iudæā irruisset: & q̄ tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret: nosset cum uiris etiā prouinciā perdendā. Seruare siquidem ipsos legem patriā: & nouis p̄ceptis uehementer obistere. His epistolis respondit Caius imodice comminās petronio mortem: quoniā iussu suā ignis executor fuisset. Sed scriptorum taliū uectores per tres continuos menses contigit aduersā tempestate retineri. Alii autē exitium. C. cæsaris nuntiantes prospere nauigauerunt: deniq; ante septem & uiginti dies epistolas Petronius accepit finē cæsaris indicantes quam illi peruenirent: qui cōminantia scripta portabant. Caio per dolum interempto: qui regnauerat annis tribus mēsis sex rapitur in regnū ab eo exercitu qui romæ erat claudius. Senatus autē referentibus consulibus ignatio Saturnillo & Pomponio secundo mandat tribus legionibus ut essent p̄sidio ciuitati: & ipse frequens in capitoliū deuenit. Quia propter immanitatem cail bellum agi cum Claudio decernebat: uolēs imperiū ad optimates reducere: ut sicut olym fuerat ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit autē ut agrippas adueniret: quem cum & senatus in consiliū & in castra Claudius euocasset: ut. s. eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudiū iam esse opibus cæsare ad eum perrexit: quem ille illico legatum ad senatum misit indicantē suum propositum: quoniā primo quidem iuitus ab exercitu raptus sit iniquum esse se militū erga se studium tam religiosum deserere iam tutā aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiā satis esse q̄ in regnum uocatus sit. Deinde administratū ire paratum: se in rempub. non ut aliquis tyrannus sed ut p̄sul benignus sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autē negociis cōm omnium stare sententiā. Nam & si nō natura esset modestus locuples tamen moderandæ potestatis exemplū Caii morte esse propositum. quæ cum detulisset agrippas respondit curia: quasi quæ exercitui & bonis consiliis fideret nolle se subire uoluntariā seruitutem: sed accepto patrē responso Claudius rursus misit Agrippam nunciare eis: quoniā non posset adduci ut eos proderet: quoq; concessu in imperium esset accitus inuitum autē se inuitū esse pugnam aduersus eos cum quibus configere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo cōfigerent: neq; enim sanctum esse propter illoꝝ peruersitatem patrum ciuili cæde foedari. Et Agrippa quidem ista senatui nunciavit.

Senatus uadit ad Claudiū: offert uictimas deo: ipse donat Agrippā regio patrimonio: moritur agrippa: Claudius regnū in prouinciā redegit: & Herodes q̄ regnabat i calcide morit. Cap. IIII.

INter hæc autem unus de his militibus qui cū patribus erant educens gladium. Comilitones iquit quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus imperatorem aduersus propinquos nostros Claudium secutos maxime cū habeamus imperatorem quem in nullo culpāre possimus: & ad quem cum iustis magnis allegationibus: q̄ cum armis egredi debeamus. Hæc dicens per mediam egressus est curiam: omnibus se militibus consecutus: hoc exemplo optimates deserti in magno metu esse coeperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersionem tutam non esse iter secuti militum ad Claudiū transierunt: occurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes hi qui fortunæ regis ambrosius adulabant: & p̄ene accidit: ut progressi quinq; interficerentur: ante. s. q̄ militum impetū cæsar agnosceret: nisi p̄currens Agrippas imminētis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quoniam nisi coercuisset exercitum iam in sanguine ciuium furem confestim missurus esset omnes per quos conspicuū esset imperium fieretq; solitudinis imperator. Hæc audiens Claudius continuit militum impetum. Suscepit autē in castris aduenientem senatum: & indulgenti honore complexus: egressus cum patribus confestim obtulit deo uictimas: ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoq; protinus muneratur regio patrimonio: omnia adiciens ei: etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat: traconitiden scilicet & aranitiden. Præter hæc autem aliud quoq; regnū quod Lysanie uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictū uindicauit. Patribus autem p̄cepit: ut incisæ aris tabulæ in capitolio collocarētur. Donat autē ei etiam fratrem suum Herodē qui genus eiusdem erat bernici iunctus regione Chalcidis. Opinione autem Celerrius Agrippæ dati regni census maximus effluebat: qua sane pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur: sed talem murum hyerolimis circumdare cœpit: qualem si potuisset absolui inefficacem prorsus obsidionem romanis opugnantes effecisset. Sed anteq̄ impletet opus decessit in cæsaria. Regnauit autem ānis tribus. Ante quoq; cum Tetrarchiam regeret aliis tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit uero filios

quidem tres de cypro natas Bernicen: mariannem atq; drusilam: filium autem ex eadem ipsa conjugē nomine agrippam: qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in provinciam redegit in cuius procuratione missus est Cestius festus. Post hunc autem Tyberium Alexandrium: qui nihil de consuetudine patria immutantes gentem in pace tenuerunt. Post hæc uero & herodes qui regnabat in Chalcide decessit. Relinquens de sorore sua Bernice filios duos. Bermocianū & heroden: de priore autem marianne Aristobolum: cuius frater mortuus fuerat aristobolus priuatus: relicta filia iotapata: hi quidem erant sicut supra dixi liberi aristoboli: qui fuerat herodis filius. Alexander autem & aristobolus nati fuerant herodi de marianne: quos ipse parēs interfecit. Alexandria autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

Post obitum herodis qui in chalcide regnauit: Claudius agrippam filium agrippæ regem instituit: Cumanus curam accipit alterius provincie: unde inter iudæos oriuntur multi tumultus in die festi azimorum: populus in fugam se conuertit: & propter egressum de constipatione. xxx. milia hominum consumpta sunt.

Cap. V.

Post obitū autem herodis qui regnauit in Chalcide claudius agrippam filium agrippæ in auunculi sui regno constituit. Alterius autem provincie suscepit curam post alexandrum cumanus: sub quo oriri cœperunt tumultus: & denuo iudæos calamitas cōprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azimorum in hyerosolimā stante legione romana super porticulum templi armati quippe milites semper custodiebāt festos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. Vnus ergo e militibus reductis turpiter uelut inclinandis posteriora sua obuertit ad faciem iudæorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota cœpit multitudo conuertere: ut circumstarent cumanum ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes: & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauissimam prosiliebant: hi continuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tūc ueritus cumanus ne totius in eum uulgi impetus fieret plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi metus grauis incidit iudæis. Statimq; in fugam uersi relicto templo refugere cœperunt. Tanta autem per egressum de cōstipatione obtritio facta est: ut conculcatione mutua super. xxx. milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas & plāctus per domos singulas personabat.

Insurgunt tumultus latrocinantium: unde quidā p cumanum capiuntur: libri legis per militē quēdam comburuntur: accensi iudæi ex hoc conqueruntur apud cumanum: adiudicatus est ille ad supplicium ex hoc populus quieuit.

Cap. VI.

Successit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta bethoro quippe circa assensum publicum stephanus quidam seruus cæsaris suppellectilē quādam uehebat: quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittēs eos qui in proximis uicis essent: uinctos ad se adduci iussit: denuntians: ut cōquisitos latrones in uincula conicerent. qua occasione quidā militum in uico aliquo libros sacre legis offensos discidit atq; cōbussit. Iudæi at quasi totā religionē inflammatā uiderit undiq; cōfluxerūt: & uelut machinamēto aliquo: ita ut superstitionis attracti oēs ad unā euocationē ad cumanū cæsariā cōcurrūt præcantes ut militē qui tantā cōtumeliā deo legiq; eius intulisset: nō relinqueret ipunitū. Ad hæc enī ille uidebat multitudinē neq; qeturā: nisi aliq; eēt satisfactiōe sedata. adiudicatū militē p mediū populū: ad suppliciū iussit adduci: sicq; iudæi placatis anis recesserunt.

Conflictus oritur inter galyleos & samaritanos: quidā galyleus ad festiuitatē ascendens interficit: Cumanus ad sedationē mittit pcatōres: hyerosolima audito homicidio uulgus in imperum in samariam irruit: Cumanus accurrit cū ala militum: multos interfecit principes hyerosolimæ præcatur ut ab incepto desistant: iudæi tandem eorum præcibus acquiescunt.

Cap. VII.

Denuo at galyleorum & samaritanorū conflictus exoritur. In uico enim: quē gemmam uocant qui est in magno samariæ cōpositus: quidā galyleus de numero iudæorū ad festiuitatē ascēdens interficit. Ad quod factū multi ex galylea regione cōuenerūt ut cū samaritīs cōfligerēt. Hic at nobiliores cōuenerūt i cumanū rogantes: ut anteq; grauis calamitas oriret transiret in galyleā: & in eos qui auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negotiis quæ habebat in manibus postponens illoꝝ petitiōes sine affectu præcatores emisit. Nunciato igit homicidio hyerosolima omnis multitudo cōmota ē: & relicta diei solennitate in samariā uulgus impetū fecit sine duce: ne cuiq; principū suoꝝ retinenti acquiescentes: latrocinio at eorū & tumultu quidā Dinei filius Eleazarus & alexander præerat: qui in crabetene regiōe cōterminos irruentes promiscuā dedere cædē a nullius ætatis exitio tēperantes: uicos at inflamauerunt. Cumanus at hæc audiēs adduxit secū unam equitū alam quæ uocaf sebastianorū ut auxilio his qui uastabant esset: sicq; eorū multos qui Eleazare erant secuti cōprehendit: plures quoq; interfecit. Ad reliquā at multitudinē quæ in uastandos samaritanorū fines irruerūt: principes gentis de hyerosolima cōcurrerūt: optiq; ciliciis: & aspīs cinere capitibus præcabant: ut ab incepto desisterent: nec p exercendā in samaritas ultionē ad hyerosolimæ pncipiē romanos cōmouerent: nō

DD

sererent at patriæ suæ atq; tēpli filiorūq; & cōiugū p̄p̄riæ: neq; oīa p̄ter in discrimē adducerēt. Neq; ob unius galylei uindictā cūcta disperderēt. His accēscētes iudæi a negotio recesserūt.

Fiunt his tēporibus multa latrocinia samaritag; primates accedunt ad domiciū quadratū: cōquerentes de huiusmodi latronibus: cōueniunt & nobiles iudæoz; deffendentes: distulit domitius iudiciū: liddam uenit: audiēs iteq; querelas samaritanoz; quosdā percutit securi: quosdā delegauit: Cumanus uidet romā proficisci: de reddēda ratione administrata puincia apud claudium: ex samaritīs tres interficiuntur: Cumanus iubetur ex urbe discedere. Cap. VIII.

Uti at per idem tēpus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ oēm regionē agebant rapine: & audaces quiq; reliquis uim afferebant tunc samaritag; primates ad domitiū quadratū qui Syriā puinciā procurabat tyrum uenerunt uindicari de his qui regionem eoz; deprædati fuerint postulātes. Præsto at fuerant et iudæoz; nobiles: & ionathas filius ananiæ princeps sacerdotū obiecta diluens al legabat: initiū quidē tumultus samaritas fuisse: qui primi homicidiū ppetrassent: cām tamen caimitatū postea securag; præbuisse cumānū: qui inter principia in auctores cædis nolisset ulcisci: tunc quadratus utrāq; partē interim distulit dicēs. Quoniā cū ad ipsas regiōes uenisset diligenter singula ingreter: deinceps uero pcedens cæsariā oēs quos cumanus uinctos reliquerat in crucē sustulit. Inde cū Liddā uenisset denuo audiuit samaritanoz; q̄relas & iudæoz; decem & octo uiros quos cognouit pugnæ fuisse p̄cipēs securi percussit: duos at ex sumantium pontificum sacerdotem ionathā & ananiā eiusq; filium ananū: & nonnullos alios iudæos nobiles cæsariā destinauit: similiter at & samaritag; nobilissimos quosq;. Præcepit quoq; cumano & celeri tribuno romā nauigare redditurus claudio rationē pro his quæ in regno gesserat. His ita compositis aliūda ascēdebat hyerosolimā & inueniens multitudinem festiuitatem azimoz; celebrantem sine ulla conturbatione Antiochiā rediit. Romæ autem cæsar auditis allegationibus cumani & samaritanoz; aderat autem Agrippas iudæoz; cām magna intentione deffendēs: siquidem & cumanum multi potentiū oderant pronuncians aduersus samaritas tres eoz; nobilissimos iussit interfici. Cumanum at iussit urbe discedere. Celerē uero tribunū uictum hyerosolimā mittens iudæis ad supplicium dedit: ut per urbem tractus capite caderet. Post hæc felicē. Palantis fratrem destinauit ad iudæos: q & eoz; puiciā cū Samaria & Galyleā & peam curaret. Agrippā uero de Chalcide i regnū magnū trāstulit: tradēs ei illā quoq; puiciā quæ felici fuisset. Erat at ista traconidis & baranea & gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ & tetrarchiam quam Varus rexerat.

Nero succedit Domitio quadrato: fratrem matrem & uxorem interfecit: ad Histriūnum opera se conuertit. Cap. IX.

P̄se autem per annos tredecim: menses octo: dies triginta administratio imperio decessit successorem regni Neronem relinquens: quem suadelis agrippinæ uxoris suæ in imperium coartauerat: & quidem cum legitimum haberet filium britannicum ex Messalina natum priore scilicet coniuge: & Octauia filiam: quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex agrippina antoniam. Et Nero quidem quemadmodum per multitudinem foelicitatis: & opus abusus sit fortuna: & qualiter fratrem suum atq; uxorem matrēq; interfecerit. Post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit: atq; ut ad ultimum per amentiam ad histriūnum opera scenamq; peruenerit: quoniam scio esse & narrationem molestā tacitus præterire melius puto. Cōuertat at ad narranda: quæ ab eo aduersus iudæos gesta sunt.

Aristoboli filius regnat in armenia: augetur regnum agrippæ residuum iudeæ foelici credit: hic eleazarum depræhendit mittitur romam cum multis aliis: insurgit nouum genus latrocinantium. i. sicariog;: insurgūt q̄dam secte hoīum q cōsiliis & ypocrisi hoies decipiāt. Cap. X.

Innoce[m] igitur armeniam regnandā aristobolo dedit herodis filio. Regno at agrippæ quatuor urbes addit cū agris ad singulas pertinētibus imperia scilicet regione Abellam & Iuliadam: in Galylea autem Tancheam & Tyberiadam. Reliqua autem iudeæ foelici procurāda dedit. Hinc principem latronū Eleazarum: qui per uiginti annos regionē dep̄datus: aliosq; multos cepit: uinctosq; romā direxit: aliorūq; quos in crucē sustulit latronū: uel in communionē sceleris depræhensoz; popularium: fuit p̄cne immunerabilis multitudo. Sic enim regione purgata aliud genus latrocinantium in hyerosolimis oriebat. Hi autē sicarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Porissimū uero diebus festiuis imiscebantur uulgo: & sicas sub ueste gestantes. His diuersos quosq; interficiebant ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos descelere querebantur: qua fraude extra suspicionem manebant: diūq; latuerunt. Primus igitur ab eis ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quottidie plurimi cædebantur: atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello per singula momenta omnes mortem operiebantur. Circūspiciebant autē eminus quosq; appropinquantes: & neq; amicis suis sidere poterant: dum tantum in mediis suspicionibus atq; custodiis nihilominus interficiebantur. Tanta erat latrocinantium temeritas & ars quædam latendi. Ad hæc autem alia etiam maloz; collectio facta est cæde quidem

abstinere: sed consiliis magis impiorum: quæ pars non minus q̄ scarioꝝ felicem urbis statū corrupit: seductiores quoq; homines & circūuentores sub sp̄ religionis nouādis rebus uulgi insanire fecerant: nam in solitudines egrediebant̄ p̄mittentes deū signa eis ostensuꝝ liberratis. Cōtra quos felix uidebantur quippe semina defectionis esse: mittēs equites atq; pedites armatos magnā multitudinem interfecit.

Egyptius quidam p̄seudo prophetæ congregat. xxx. milia hominum hyerosolimam uult ascendere: felix cum quibsdam armatis eos depellit & fugat: insurgunt quidem magi qui tentant reuocare populum a seruitute romanorum: insurgūt tumultus in cesaria inter populum scilicet iudæum & græcū: Felix negens paccare ex utrisq; nobiles ad neronē mittit: Succedit cestius felici qui plurimos latronum interfecit.

Cap. XI.

Maiore autē plaga iudæos afflixit ægyptius quidā p̄seudo prophetæ: adueniens quippe in prouinciam magnus cū esset prophetæ opinionē sibi arrogans. xxx. ferme milia hominū congregauit quos uana seductione deceperat: & circūducens eos de solitudine in montē qui uocatur oliuag: inde hyerosolimam nitebatur abscendere: depulsoq; romanorum præsidio in populares exercere dominationem utebatur sane stipatoribus qui ad facinus conuenerant: præuidit sane eius impetum felix: & occurrens cū ipsis. Romanis armatis quos etiam iudæoꝝ reliqua multitudo iuuabat inuit conflictum. Et ægyptius quidem cū paucis fugit. Plurimi autē qui cū ipso fuerant cōpræhensi: atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis porro his etiam sicut in agro corpore: rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti multis afflictionē inducebāt: & quasi ad libertatem uocabant: mortem ap̄tissimā cōminantes his qui romanorū principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo bipertitam regionem diripiebant quorūq; potentium domos: eosq; insuper trucidabant: inflābant etiam agros: ita ut desperatione eoꝝ tota iudæa protinus impleretur. Et hæc quidem pugna in dies grauius augebatur. Alter at̄ tumultus ortus circa cesariam inter iudæos scilicet qui ibi permixti habitabant: & syros cōmotione facta. Hi siquidem poscebant ut eoꝝ fieret ciuitas iudæum eius fuisse conditorem dicentes: erat autē rex herodes. Aemuli uero conditorem quidem confitebatur iudæum: ipsam uero ciuitatem fuisse gentiliū uindicabant. Neq; enim illic statuas & sana potuisse constitui si ad iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procebat autem usq; ad arma contentio: & quottidie ad confligendum audaces quiq; partis alterutræ prosliebat. Neq; enim iudæoꝝ seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & græcis turpissimū uidebatur a iudæis inferiores uideri. Præstabant autē hi quidē diuitiis & corporum uiribus. Græci uero auxilio militum: magna siquidē pars romanæ manus de Syria illo fuerat congregata. Et quasi cognati ad auxiliandū parati erant syris. Præfecti at̄ militum curabant cōprimere tumultum: & pugnaces quosq; compræhendentes taureis ulciscabant: ac uinculis. Neq; tunc supplicia compræhensorum impedimentum aut timorē reliquis inferebāt: immo magis hoc ipso seditionis irritabantur argumentum: tunc demum felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentium autem immissis militibus interfecit non paucos quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoq; cum uideret seditionem manere nobiles utriusq; partis elegit: & suscepta legatione misit ad Neronem pro his quæ sibi competere arbitrarentur acturos. Successit autem ei Cestius & hos qui maxime infestabant prouinciam sollicitè persecutus: latronum plurimos compræhendit atq; interfecit.

Cap. XII.

Albinus fit successor qui fuit latronibus: & postea cestius florū qui ita se gessit ut multi coacti sint relinquere patrem ob publica latrocinia: & rapinā suas.

Malum successor huius Albinus nō eodē more negotiis præfuit. Neq; enim fuit aliqua malignitatis species quā ille præterierit. Deniq; non solū ciuibus furabatur: & diripiebat substantiā singuloꝝ: neq; solum tributorū addita mentis in cōmune gentē grauabatur: sed et quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatū cōpræhenderunt: uel quia prioribus iudiciis in custodiis erant relictī accepta a cognatis eoꝝ pecuniā liberauit. Et is solum qui nō dedisset in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tēpus eoꝝ quoq; qui res nouare cupiebant: in hyerosolimis creuit audacia. Ex quibus sane qui erant opulenti Albinum largitiōe redimebant: ut eis tumulū mouētib; nō indignaret̄. pars at̄ popularis q̄ non satis gaudebat: geſte Albi p̄cipibus iungebat̄. Vnusquisq; improboꝝ cohorte p̄pria circundatus ipse quidē q̄si princeps latronū: & tyrannus eminebat. Stipatoribus uero suis ad direptionē mediocriū abutebatur. Ita fiebat: ut hi quidē quoꝝ uastabantur domus tacerent. Illi autem qui extra incommodum steterant metu ne sinilia paterent̄ querelis deterrebant: imo & officiis ambiebāt eos quos cōstabat dignos esse suppliciiis. In cōmune at̄ oīum fuit intercepta fiducia. Et erat tūc multiplex dominatio: & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tēpore spargebantur. Cum sane eiusmodi morum fuisset albinus: tamē succedens ei Cestius Florus optimū cum p̄ comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidē plura occulte & cū fraude nocuerat Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentē

tam palam quam si gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam: sed ad damnatorum poenas carnifex missus neque rapinarum ullum more nec afflictionum prætermisit. in miseris autem crudelissimus erat in turpibus uero impudētissimus neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem neque cōmentus est calidiores nocendi uias. Hinc siquidē uiritim illatis dispēdiis locra quærere exiguum uisum est: sed rotas simul despoliauit urbes & labe populis inferebat solum non uoce per totam regionē edicens liberum esse omnibus latrocinari dum ipse prædārum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiā contigit totam pœne deserti regionē ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad externas prouicias cōmigrarent donec at in Syria cēstius gallus prouinciam regebat neque ausus quispiam iudæorum est aduersum florum ad eum mittere legatos. Cum uero in stante azimorum solēnitate ipse Hyerosolimam uenisset occurrens multitudo quæ facile tricies cētum milium fuit præcabatur: ut gentis suæ calamitatibus subueniret: & pestem illam prouinciæ florum: ut eiiceret clamitabat. Qui tantum cum sub populi ore esset: & gallo assisteret: non solum nihil mouebatur: sed uoces illas etiam deridebat. Cēstius tantum compescens impetum populi: & edicens quod deinceps placatiorem eis flos redderet: regressus est antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream florus illudens mendaciis & iudæorum genti bellum sedulo cōmiscēs: quo scilicet solo iniquitates suas occultum iri posse credebat. Pace siquidem permanente habitusque se apud cæsarem accusatores. iudæis uero defectionem negotiatus fuisset maiore ut quæ malo abducendam a se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab romano obrumperetur imperio sedulo in didem agebat calamitates.

Fit questio in cæsarea inter iudæos & cæsarienses de synagoga iudæorum quia impediēbant ad illuc accessum: iocundus qui erat præfectus equitum pergebat sedare tumultum: recedunt iudæi in narbata cum libris legis primates iudæorum ad florum accedunt conquerentes: quos iubet uinciri propter ablationem librorum legis: ex hoc oriuntur iurgia maxia apud Hyerosolimam accusatur Florus & eius timore populus effugit: Florus indignatus sedens pro tribunali militibus præcepit ut florum uenaliū diriperāt: unde multi interfecti & spoliati & domus omnium dirute sunt.

Cap. XIII.

Et idem tempus apud Neronem cæsarienses uictores extitere. Decretumque istud cōtestantes litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabatur exordium. Duodecimo scilicet anno regni Neronis: septimo decimo autem regni Agrippæ mēse maio. Ad magnitudinem autem excitatorum de eo malorum: nequaquam idoneas causas habuisse depræhēdit. In cæsaria siquidē habitantes iudæi habebāt synagogā: prope agrum cuius erat dominus gentilis quidem cæsariensis & frequenter quidā egerant: ut ad illoꝝ ius illa possessio iungeretur: multis partibus maius præciū quam res meruerat offerentes. Dominus autem loci non solum preces eorum despexisse cōtentus. Sed ad maiorem dolorē ædificauit in loco tabernas ita ut angustum eis transitum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iumentū prosilientes ædificationem utabant. cum uero florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes iudæorum nobiles quid agerēt inter quos erat iohannes telones inflectunt flos oblatione octo talentorum: ut ædificationem utaret. Ille autem ob capiendam tantummodo rem promittens se cuncta facturū accepta pecunia statim de cæsaria egressus est: abiitque in Sebeste: seditioni tribuens facultatē quasi qui pugnat spacium iudæorum primatibus uendidisset. Sequenti autem die quæ apud iudæos sabbatum est: cum plebs ad synagogam coisset seditiosus quidā cæsariensis uassallum ante ingressum eorum ponens alites immolabat. Hoc factum iudæos incoercibiliter accendit & legem suam quippe contumeliā perculi se locum ipsum dicebant fuisse pollutū. Pars autem iudæorum quæ erat constantior atque moderatior denuo iudicibus esse conquerendū querebatur. Seditiosi autem & iuuentute turgentis indies effundebantur in litem. Stabant autem ad confligendū parati etiam cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro synagoga foribus immolaret. Sicque cōtinuo ex pugna commissā. Interueniens autem iocundus: qui ad prohibendū erat relictus præfectus equitum. uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri & tumultum sedare pergebat. cum uero superatus esset præ cæsariensium uiolentia iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in narbata regem quædam eorum hoc nomine appellatur: direpta cæsaria stadiis quadraginta. Primates autem eorum duodecim cum iohanne in sebeste ad florum uenerunt: de his quæ acciderant cōquerentes: & ut auxilio esset rogabant: quis reuerentur tunc eum & de octo talentis admonentes. Ille uero illico cōpræheos eos uinciri iussit: arguens cur leges de cæsaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud hyerosolimas grauissima iurgia nascebantur. Verumtamen adhuc indignationē suam frenabāt. Florus uero quasi ad hoc operam suam locasset: ut bellum inflammaret misit ad sacrum thesaurum: ut inde decem & septem talenta auferrentur: quasi eam pecuniā impensæ cæsaris flagitaret. Tūc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum maximis uocibus nomen cæsaris appellabant: ut a tyrannide flori liberarentur: orantes. Quidam autem seditiosorum in florum maledicta iacebant ultima & canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant: quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autem omnibus nihil est a cupiditate deterretus: sed multo-

magis ad deprædandū irritatus est. Deniq; cum debuerat cæsariam ueniens ignē belli illic nascen-
 tis extinguere: causasq; tumultuū submouere: pro quo etiam pecuniā acceperat pactus: tantum cū
 exercitu equitū atq; peditum hyerusalem contendit ut romanis ad quæ uolebat uteretur: ac timore
 & minis urbem nudaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens obuiam militibus proces-
 sit: cum solitis utiq; fauoribus & florum honorare officiis paratus. Ille uero præmittens cū equiti-
 bus, L. centurionem nomine capitonē discedere eos iussit. Neq; cum in quem tam grauiā maledi-
 cta iecissent: falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos si uiri sunt fortes animiq; con-
 stantes etiam in præsentem effundere contumelias: nec solū eos in uerbis: sed etiā in armis amo-
 rem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo simul etiam equitibus: qui cū capitone ue-
 nerant: in medium uulgus irruentibus diffugerunt: anteq̃ floz salutarerent: aut militibus officia cō-
 sueta redderent. Discedentes igitur in domos cū metu atq; humilitate peruigilem duxere noctē.
 Florus autem tunc quidē deguit in regia. Postridie at̃ aduersum eos extructo tribunali sublimis
 resedit: conuenientesq; sacerdotū principes & ciuitatis uniuersā nobilitas altiterūt tribunali. His
 præcepit florus: ut oēs qui maledicta in eū succlamassent protinus dederent edicens in ipsos esse:
 nisi eos produxerint iudicandū. Ad hæc respondent iudæi: populū quidē pacifica quæq; sentiret
 illis uero qui errauissent in uerbis ueniam conferendā postulabant. In tanta siquidē multitudine
 nihil esse mirandū offendi aliquos temerarios: & per ætatem insipientes: esse autē impossibile eoz
 qui deliquerint discrimen agitari: cū & singulos nimirum poeniteat: & per timorē ad negandum
 sint parati. Debere tantum illū si consuleret gentis quieti: & uellet romano imperio seruare urbē.
 Magis propter multos innoxios dare ueniā etiam paucis delinquentibus quapropter paucos deli-
 quentes improbos perturbare multitudinem tantū bonorum. Ad hæc uero ille magna indigna-
 tione inflammatus militibus exclamauit: ut floz uenialium quod erat in superiori parte diriperēt:
 ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupiditatem addita auctoritate rectoris: non so-
 lum illum diripuerunt locū in quem fuerant immissi: sed in uniuersas insilētes domos interficie-
 bant habitatores. Fuga autem erat per angiporta omnia & cædes eorum qui cōpræhendebantur:
 direptionis quoq; nulla species prætermittebatur. Multos autem etiam nobiliū compræhenden-
 tes adduxerunt ad floz: quos ille uerberibus laniatos in cruce sustulit. Deniq; omnis numerus il-
 lo interfectoz die cū paruulis: & mulieribus neq; enī lactantibus pepercerant fuit ducēti & xxx.
 grauiorem autem faciebat calamitatē uideri nouitas romanæ calamitatis: q̃ enim nemo unq̃ pri-
 us tunc florus ausus est: ut uiros, sequestri ordinis pro tribunali flagellis cæderet ac patibulis af-
 figeret. Quorum & si origo iudæa tamen romana dignitas erat.

Rex quidam agrippa alexandrum proficiscens: inuenit germanam suam bericē: uidens iniqui-
 tatem militum misit ad florum ut a sede desineret: qui noluit immo peiora operatur uenit hyero-
 solimam & uota deo exoluit: regina uero florum præcatur.

Cap. XIII.

P Er idem tempus rex quidā agrippa alexandriam profectus: ut alexandrum qui ægyptū
 procurabat: missus a nerone iure hospitii conueniret. Germanā autem suam beronicē
 hyerolimam inuentam & iniquitatem militum uidentē grauis pro hac angor inuasit:
 rat: & frequenter quidem præfectos equitum suoz: custodes corporis mittens ad flo-
 rum præcabatur: ut a sede desineret. Ille uero neq; in multitudinem interfectoz: neq; in nobilita-
 tem peccatricis: sed tantum in lucra sua: quæ de rapinis congregarentur aspiciens contempsit ab-
 nuere. impetus autem militum in reginam efferatus est. Non solū quippe sub oculis eius obuios
 quoq; multabant: sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam interficerent. ibi at̃ peruigilem noctē
 cum intenta custodia egit uerens utiq; irruptionē militum. Venerat autem hyerolimā ut uota
 deo solueret. His enim qui morbo uel aliis necessitatibus implicant: mos est orare per triginā di-
 es anteq̃ immolent hostias abstinere quoq; uino & capillos radere. Quem morē beronice Regia
 exercuit diebus: nudipes etiā ante tribunal stetit deprecans florum: & preter quod nihil honoris
 habita est & et de uita sua periclitata est.

Multitudo clamat contra florum: primates sedant multitudinem florus uidens multitudinē
 sedatam nouam querit insurgere discordiā: multi occiduntur per romanos sed desperatione du-
 ctus populus irruit i romanos: quos epulit ex urbe: uidens florus nihil posse agere ab urbe digre-
 ditur Cæsariam uenit.

Cap. XV.

E Acc autem facta sunt sextodecimo die mensis maii. Postridie autē conueniens multi-
 tudo in forum quod erat in superiori parte ciuitatis confluens magnis clamoribus de
 his qui interfecti fuerant querebantur. Potissimū autem inuidiosæ in florum uoces erāt
 q̃ ueriti primates quiq; & pontifices disruptis uestibus & uiritim singulos cōpræhen-
 dentes postulabant: ut ab his uerbis quoq; causa mala tanta pertulerant desinerent neq; in maio-
 rem indignationē florum mouerent. Sicq; sedata est multitudo: tam reuerentia præcantium quā
 spe q̃ nequaquā florus ultra in eos sæuiret. ille autem uidens multitudinē esse sedatam angebatur:
 & denuo eam inflammare cupiens pontifex cum nobilibus aduocauit. itaq; unum ait argumētū
 fore q̃ nihil ulterius denouandis rebus populus cogitaret. si obuī procederet militibus de cæsa:

D D iii

ria uenientibus. ueniebant autē duæ cohortes: qui cum uocasset populum ad occurrendum mandauit centurionibus: ut nullam salutationē redderent obuiantibus iudæis. Ad quod si offensi petulantius quippiā essent locuti statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collectam multitudinē in templo præcabantur ut occurrerent romanis & ante graue incommodū cohortes solenniter salutabant. His hortationibus seditiosi quique annuebant: & ob intersectorū dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uero & omnis sacerdos omnesque leuitæ sacra uasa proferentes: ornatusque templi: citharistæ etiam & cantores cum musicis organis procedebant ante multitudinem: & obnixissime precabantur ut illum templi honorem custoditū esse uellent: neque ad direptionem uasorum sacrorū romanos contumeliis incitarent. Erat autem uidere: ipsos sacerdotū principes sparsis cinere capitis & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes nominatim singulos quosque nobilium compellere: ac denuo in commune multitudinem precari: ne ob modicū peccatum patriam suam proderent his qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de iudæorum salutatione tribuendā: uel illis quæ acciderant correptionem si in præsentī prodire cessassent. Ac contra si officiosē susceperint solenniterque uenientes auferri floro occasio nem pugnæ: ipsos uera saluare patriam suam & puidere. Ne quid ultra quā pertulerant experirentur. His addunt quoniam paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificū consilium sua debuerint auctoritate transferre. Tali hortatu multitudinē infestantes: etiam ipsos seditiosis auctores: quosdam quidem minis: quosdam autē sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps præcedentes cum quiete omni populo sequente militibus obuiam prodierunt. Iamque comminus factos salutauerunt. Illis autem nihil respondentibus seditiosi iudæorum aduersum florum cuius hæc fierent consiliis succlamauerunt. Confestimque milites comprehendentes eos cadere sustibus adhorti sunt: atque in fugam uersos persequentes equites proculebant. Corruiebant autem multi quidem cum a romanis caderentur: plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio: & unoquoque alterum præuenire cupiente tardior fuga cunctis fiebat. Collabentium uero erat durus interitus. Suffocato enim atque cōflato miseri disperiebant: & neque ad sepulturam quisque proximis suis cognoscendus remanebant. irruiebant autem pariter milites immoderate eos quos comprehendissent cædentes: & per ingressum quæ berethā uocatur detruiebant multitudinem transire cupientes: ut antoniam & templū obtinerent. Quos etiam florus cōsecutus eduxit de regia eos qui secum erant: & in arcem transire nitebatur. Frustratus tunc ē eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit: & per tecta euadentes obruebant saxis romanos. Qui cum superne sagittis uincerentur uenientibus: nec possent defendere multitudinem quæ per angustos arctabatur ingressus: ad reliquū se exercitum qui erat in regia receperunt. Seditiosi autem uerentes ne superueniens denuo florus templū occuparet per antoniam ex templo ascendentes porticus ad templum per antoniam continentes interciderunt: quatenus auxilium flori desperatione compescerēt. Nam cum diuinis inhiaret thesauris proque hoc in antoniam transgredi niteretur: ubi intercisas porticus uidit: ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotū principes: atque curiam se quidem ait urbe digredi: præsidium tunc apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus nihil nouandū fore si unā tantū relinqueret apud eos cohortem. Dum tantum non illam quæ cum ciuibus pauloante conflixerat ob ea si quidem quæ percellere populum illis militibus infensum: cohorte sicut præcabatur mutuata cum reliqua manu cæsariam regressus est.

Florus non cessans: iudæos apud Cestium accusat de defectione dirigitur tribunus neapolitanus ad hæc inuestiganda suscipit a iudæis benignissime: & cōquerunt de floro cognita in humanitate flori: uulgi uult legatos fieri ad neronem de crudelitate flori.

Cap. XVI.

Aliud autem denuo pugnæ consilium cōminiscens rettulit ad cestium: & iudæos defectionis criminatus impudenti mendacio illos perpetrasse dicens quæcunque eos pertulisse constabat. Nec sane principes hyerolimorum tacuerunt: sed & ipsi & beronice ad cælestium de his quæ inique in urbe egerat retulerunt. Ille autem susceptis litteris partis utriusque quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdam quidem uidebatur cum exercitu in iudæam cæstium ire debere: & aut uindicare defectionem si fuisset admissa: aut magis fidos reddere iudæis: eorumque accolis. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire: qui & negotia & consilia iudæorum possit ei fideliter nunciare. Direxit eo tribunum Neapolitanum qui ab alexandria reuertenti agrippæ circa iamniā occurrens: uel a quo fuisset directus uel ob quas causas indicat. Quo loci iudæorum etiam pontifices reliquique nobiles eorumque curia adesse curauerant: ut regem circa scilicet officia nouarent. Postea uero quam congrua humanitate coluerunt conquesti sunt quam potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis: & in humanitatem flori explicauerunt. Quam licet argueret agrippas tamen ut ducis auctoritati competeat inuentionem suam in iudæos transtulit: quoque maxime miserabatur uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uiderentur nihil passi iniuriæ ab ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunque egregii erant: & propter sua prædia desiderabant quietem: intelligebant regis redargutionē

esse plenam benignitatis. Populus autem hyerosolimorum sexaginta stadiis obuiis progressus officiose agrippam & neapolitanū suscepit. Lamentabatur tamen interfectos cōiuges mulieres: quarū planzoribus reliquis quoque populus ad lamēta conuersus præcabatur agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiam neapolitano: ut ingrederetur urbem uideretque quæ essent a floro gesta: & ita ostendebant forum quidem desertum domosque uastatas. Deinceps uero per agrippam iuāserē neapolitano ut is cum uno tantum famulo usque ad soloam totā circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis iudeos quidem omnibus aliis parere romanis: soli autē floro aduersari propter magnitudinem in eos crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem & mansuetudinis populi sufficiens documētum teneret: ascendit in templum quo etiam multitudinem cōuocauit: & plurimis uerbis fidem eorum cum circa romanos collaudasset: multa etiam ad cōseruationem pacis hortatus adorauit eum eiusque sancta in eo tamen cōsistens loco in quo licebat per religionem: sicque regressus ad cestium est. Vulgus autem iudeorum ad regem pontificesque conuersus petebat: ut legati aduersum florum ad neronem mitterentur: neque de tanta cæde tacentes suspitionē suæ defectionis præberent: uisuri quippe eos principes capiendorum armorum fuisse nisi præuenientes ostendissent illum esse qui dedisset exordium constabat autē multitudinem nō esse quieturam si legationem aliquis impendisset. Ad hæc agrippa ordinari quidem legatos qui florum accusarēt inuidiosum putabat: despiciere autē iudeos in bella commotos neque sibi expedire cernebat.

Aduocat contionem iudeorum & cōstituit in suggestu beronicē germanam flori rex agrippa qui omnes hortatur iudeos ad quietem & patientiam dicens hæc non placere Cæsari: neque eos posse romanis obsistere: qui toti orbi iam dominantur tandem acquiescit populus: uolensque persuadere ut floro obediunt. quousque successor ueniat. accensā multitudo ex urbe pepulerunt: ipse in regnum discessit.

Cap. XVII.

Aduocata igitur contione in xistum: & in suggestu cōstituens germanam suā beronicē masā modo eorum domo ea siquidem xisto imminebat contra superiorem partē urbis. Nam xisto templū erat ponte coniunctum eiusmodi orationem habuit. Siquidem non uiderem uos omnes ad pugnam cū romanis esse concitatos. neque populi puriorem sincerissimamque pacem uelle seruare. Neque processissem ad uos: neque consulere confisus essem: super uacua quippe de utilibus oratio quando omnium habitatorum cōspirat ad deteriora consensu. Quomodo uero aliquos quidem ætas: malorum belli nescios facit. Quosdam uero inconsiderata spes libertatis. nōnullos uero auaritia succendit & in cōfusione rerum capiendum de minoribus lucrum quemadmodum ipsi ab hoc errore corrigantur: & non per paucorum improba consilia etiam boni dispareāt existimaui oportere: ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem quæ arbitror expedire. Perstrepet autem nemo si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati: licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio: nisi ab omnibus uobis silentium præbeatur. Noui quidem quam multi & iniurias procurantium prouincias & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem anteq̃ discutiam qui sitis & contra quos pugnam suscipere tentetis: primum seprabo causas quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci: cur libertatem magna laude sustollitis? Si uero istud ipsum seruire intolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidem uel moderatissime agentibus: nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem sigillatim & uidete quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officiis non exasperare oportet iurgis potestatem. Cum uero modicorum peccatorum exprobra tiones maximas facitis: aduersum uos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & quæ ante claudio: & cū quadam uerecundia nocebant: palam uos confidenterque populantur. Nihil autē ita plagas coerces: ut patientia & uiolatoque quies quæ uigilantibus indicat pudorem. Fac autē eos qui a romanis in prouincias dirigant esse grauiter molestos. Non tamen etiā romani omnes uiolant uos: neque ipse cæsar aduersum quē pugna uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisque uenit: neque possunt illi quæ in oriente geruntur positi in occidēte conspiciere. Sed neque facile ea quæ hic fiunt: illi audiuntur. Est autē importunissimum & propter exiguas causas tantis: & ea de quibus querimur nescientibus uelle conflagrare. Et quidem nostrorum criminum cito erit futura correctio. Neque enim unus idem prouinciæ semper curam tenebit & successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autē semel bellum neque deponere facile est absque magnis calamitatibus neque sustinere. Libertatis uero dona sitientibus prouidendum atque certandum est: ut principio non ea careant. Molesta enim est nouitas seruitutis quā ne utique subeas iustum suscipi certamen uidetur. Qui uero semel subiectus est & deinceps deficit cōtumax magis seruus quā amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit oīa agere ne susciperent romani cū in prouinciā. Pompeius intraret. Maiores uero uestri eorumque reges pecunia corporibus animis multo uobis meliores exiguae parti uirtutis Romanæ obsistere nequiuērunt. Vos autem qui hæreditariam obedientiam suscepistis rebus autem omnibus ab illis qui primi paruere quam longis

DD iiii

sime inferiores estis: contra omne romanum regnum obsistere arbitramini? Et athenienses quidē qui ob græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere: qui superbissimum illū Xerxē per terram nauigantem: per mare uero ambulantem & cuius classē non caperet amplitudo pelagi latiore autem Europa duceret exercitum. hunc inq̃ cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt. Circa paruam autem salaminam qui tantas opes asiæ confregere: nūc tamē seruiunt romanis: & illam regiā græciæ ciuitatē administrāt italiæ iussiones. Lacedemonii quoq̃ post thermopylas & plateas & Agessilaum asiam perscrutatum eosdem dominos uenerantur. Macedones uero qui adhuc pœne libertatem imaginantur philippum uidere cū alexandro promittētem sibi orbis imperium: serunt tamen rerum mutationem & adorāt eos ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq̃ multæ gentes ad libertatem fiducia subnixæ: & multo maiores cesserunt tamen & obediunt. Vos autem soli seruire dedignamini his quibus uideatis uniuersa esse subiecta? Cui militiæ? quibus confiditis armis? Vbi classis uestra quæ peruagetur romanorum maria? Vbi autē qui expensis possunt sufficere thesauri? Contra ægyptios sorte aut arabas existimatis uos bellum mouere? Non circūspicitis romanorum imperium? Non metimini uestram imbecillitatē? Nonne scitis uestram ciuitatem a conterminis gentibus frequenter esse superatam? Illorum autem uirtus per totum orbem inuicta percurrit: immo etiam hoc orbe plus aliquid quæsierūt. Neq̃ enim sufficit eis ad orientem quidem totus euphrates: ad septentrionem uero Isterneq̃ meridiētenus solitudine lybia perscrutata: neq̃ in occidente gadira: sed ultra oceanum alium quæsierūt orbē. Vsq̃ ad britannias inaccessas prius arma & exercitum transfulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores gallicis: fortiores germanis: prudentiores græcis? Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus? Quæ uos fiducia aduersum romanos erigit? Sed dicit aliquis seruire molestissimum est. Ac quanto magis id græcis: qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur præstare nobilitate: & cū latam quondam prouinciā possidentes: tunc bis ternis fascibus romanorum obediunt. Paribus autem macedones obsequuntur: qui certe multo uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentæ asiæ ciuitates? Nunquid non absq̃ ullo præsidio uni tantummodo rectori parēt: & fascibus consulis obsequuntur. Quid autem pergam enumerare heniochos: & colchos: & taurorum gentem: bosphoranos quoq̃ & habitantes circa ponti litora: nationes meoticasq̃ gentes? Apud quas nimirum olim neq̃ domesticus aliquis dominus noscebatur. Nunc uero militum subiiciuntur tantum tribus milibus: & quadraginta naues longæ in nauigabile prius mare in pœ custodiunt. Quanta bithynia & capadocia & pamphyliorum gens lydi quoq̃ & cilices pro libertate dicere ualerent. Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem thraces quinq̃ quidē diebus in latum: septem autem in longum commeabilem prouinciā possidētes asperioresq̃ multo quam uestra est: ac multis partibus fortiorem altissimq̃ gelu eos qui irruerint retardantem duobus milibus romanorum in præsidio manentibus obsequuntur. Post hos illyrii usq̃ ad dalmatiam: & istrio tenus incolentes duabus tantum legionibus obediunt: cum quibus & ipsi imperus compescunt dacorum. Ipsi quoq̃ dalmatiæ qui tam multa de libertate conati sunt sæpiusq̃ capti: rursum cum maiori bus opibus rebellarunt. Nunc sub una romanorum legione agunt quietem. Verumtamen si aliquos magnæ causæ ad defectionem incitare deberent: gallos potissimū oporteret assurgere: quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset. Ab oriē tali quippe plaga alpiū montibus a septentrionali rheno flumine: a meridie pyreneis montibus ab occidente uero oceano. Sed tali munitione gaudentes trecentis & xxv. gentibus numero si fontes autem: ut ita dixerim: foelicitatis domesticæ habētes: omnibusq̃ bonis totū pœne orbem irrigantes serunt: nihilominus uestigiales esse romanorum: ac foelicitatem suam in eorū foelicitate reponere. Idq̃ sane ipsum: non per animorum mollitiem: nec propter ignobilitatem parentum quippe octoginta annos pro libertate pugnauerunt: sed romanorum admirati sunt: horrueruntq̃ cum uirtute fortunam: qua illi plura sæpe obtinere quam bellis. Deniq̃ sub mille & cc. militibus seruiunt: quibus pœne plures habuerant ciuitates. Neq̃ iberis nascens in agris aurum ad gerēda pro libertate bella sufficit. Neq̃ tantum terrarum marisq̃ spacia. Romanis diremptæ gentes lusitani: scilicet & a cantabrorum armenia: nec uicinus oceanus: etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit uincetibus romanis: sed ultra columnas herculis protulerunt arma: & ipsas nubes pyreneorum montium egressi uertices ditioni suæ subdiderunt romani atq̃ ita pugnacibus gentibus tantoq̃ ut pat dixi: spatio diremptis legio in præsidio una satis est. Quis uestrum nō audiuit multitudinem germanorum uirtutem quoq̃ & magnitudines corporum ut arbitror sæpe uidistis. Siquidem ubiq̃ romani earum gentium captiuos habent. Sed illi quidem ita ingentem spatii regionem incolentes spiritus autem maiores corporibus gerentes & animam quidem contemtricem mortis: indignationes autem uehementiores feris: nunc autem limitem rhenum habent: & octo romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem qui capti sunt: reliqua autem uerū gens uniuersa salutē in fuga non in armis reponit. Considerate etiam britānorum muros qui Hierosolymorum obseditis muris. Illos siquidem circumdatos oceano: & pœne non minorem quam noster orbis est habitantes romani nauigantes redegerūt inditionem suam: quatuorq̃ legiones tātæ magnitudinis

insulam tuentur. & quid opus est plura dicere? cum etiam parti bellicosissimum genus tantis prius populis imperantes & tam magnis opibus circumdatis obsides tamen mittunt romanis: estque cerne sub spe pacis seruientem in italia præcipuam orientis libertatem. Vniuersis quippe qui sub sole incolunt romanorum arma uenerantibus uos soli bellum geretis? Neque carthaginiensium cōsiderabitur finem: qui magno illo Hannibale gloriantes & ex nobilitate phœnicum stirpe uenientes tamen sub Scipionis dextera corruerunt. Sed neque cirenæi lacedemone oriundi: neque marmaridarum genus usque ad dipsadē protentum neque terribilis etiam audiētibus syrtes: Nasamones quoque & mari & innumerabilis multitudo nomadum uirtutes impedire romanos. Sed tertiam partem orbis terrarum: cuius neque numerare quidem nationes facile est quæ. sub atlantico mari & columnis Herculis usque ad rubrum mare infinitos numero & locis æthiopes continet totam tamē susceperunt armis & præter fruges annuas quibus romanam multitudinē octo mensibus pascūt alia quoque uestigialia pendunt. Expensas quoque deuotissimi imperio ministrant. Nihil de his quæ iubentur: sicut uos contumeliosum putantes. Equidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare romanam? Quomodo eam possitis de uicina uobis ægypto diligēter inspicere. Hæc enim cum usque ad æthiopas porrigatur: opulentæque arabiam: contigua quoque sit in die quinquaginta & septingenta centena millia incolarum habens præter alexandrinorum plebem tamen uestigialia quorum magnitudinem decensu singulorum capitum æstimari licet deuotissime penditans: romanum non dedignatur imperium. Et certe quæ magnum stimulum defectionis habens: Alexandria scilicet multitudine & diuitiis abundantem: magnitudine quoque non imparem. Habet siquidem in longitudine stadia. xxx. in latitudine uero non minus quam decem: tributorum uero multo amplius per menses singulos infert: quam uos toto anno penditis: & præter pecuniam. iiii. mēsum romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undique: aut incommensabili solitudine aut importuoso mari: aut fluminibus aut siluosis paludibus: quorum tamen omnium nihil romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes profundam ægyptum cum illa macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt romani sunt. nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratē porriget: & Adiabenorū regionem gentiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum dabunt parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitia & arbitrabitur foedus esse temeratum si quis de his qui subiecti sunt eius imperio aduersum romanos in bello procedat. Super est ad diuinum confugiatur auxilium. Verum & hoc apud Romanos. Sine deo quippe impossibile esset imperium tale consistere. Considerate autem quemadmodum hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio: etiam si cū longe inferioribus bellum geratis: tamen ad dispensandum sit uobis difficillima atque eadem transgrediendo offendatis deum: per quæ eum auxiliaturum putatis. Si enim seruetis sabbatorum consuetudinem: & ad nullum actum moueamini facile profecto capiemini. Sic quippe etiam maiores uestri experti sunt hos dies Pompeio ad bellum destinante in quibus scilicet hi qui oppugnabantur otio gerebant. Transgredientes autem in bello legem patriam nescio propter quid in reliquū dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est: ne quid de patria institutione soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis ad adiutorium deum si cultū indebitum sponte uioletis? Assumunt autem singuli quicque bellum uel diuinæ uirtuti: uel humanis opibus cōfidentes. Cum uero utraque hæc quantum ad ipsam pertinet consequentiam de seruitur: in manifestam utique captiuitatem uolentes pugnare profiliūt. Quid autem prohibet propriis manibus filios uestros coniugesque laniare: & pulcherrimam inflammare patriam. Erumpentes siquidem in furem lucrabimini uel ignominiam superatorum. bonum est o amice bonum est: cum adhuc stat nauis in portu præcauere tempestatem futuram: & non eo tempore quo in medias irrueris procellas nequique trepidare. His siquidem qui in improuisa mala inciderint superest: ut non indigni uel miseratione uideantur: qui uero se in apertum discrimen iniecerint etiam exprobrationibus onerentur: nisi forte aliquisque strum æstimet secundum peccata conflictum ire: romanos autem postquam uicerint mediocriter uobiscum acturos: & non in exemplo aliarum gentium sacram hanc urbem inflammaturos: interfecuturos atque uniuersum uestrum. Neque enim qui superfueritis armis usque locum fugæ habebitis: uniuersis. scilicet gentibus: uel iam habentibus romanos dominos: uel habere metuentibus. Periculum autem non solum in uos manebit: sed etiam in reliquis ciuitatibus habitantes iudeos. Neque enim est in toto orbe populus in quo non uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellatibus cæde crudelissima diuersi quicque conficient: & propter paucorum uirorum praua consilia: uniuersæ urbes iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos qui talia patrauerunt: quæ sint nimis uestro uitio congregati. Si uero eadē exequi supersederint considerate quæ impiū sit aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos misratio: & si non filiorum uestrorum atque coniugum saltem istius ciuitatis: quæ mater urbium uestræ regionis uocatur. Parcite moenibus sacris: parcite uenerabilibus adytis: templumque uobis & sancta sanctorum seruare. Neque enim ultra uictores romani his abstinebunt

quibus primo parentes nullam receperunt gratiam. Protestor autem ego quidem sancta uestra sacrosq; angelos dei patriamq; communem quando nihil eorum consiliorum quæ uobis uiderim expedire subtraxerim uos autem decernentes: quæ oportet mecum in pace degetis. Si uero prouuleritis iras absq; me periculis subdemi. His dictis astate etiam sorore lachrymauit: & multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabant autem non se aduersum romanos: sed aduersum Florum ob ea quæ pertulissent pugnam gerere. Ad quos rex agrippa. Sed opera uestra inquit talia sunt qualia aduersum romanos pugnantium. Neq; enim Cæsari uectigal de distis: & antonianas porticus incendistis. Sopiatis autem causam defectionis. Si & porticus denuo cõstruatís & tributa reddere maturetis. Neq; enim Flori hoc præsidium est autem pecuniam foro dabit. His consultis populus acquieuit: & cum rege ac Bernice ascendentes in templum porticus ædificare adorti sunt. Per uicos & regiones principes decurionesq; dispersi uectigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta. tantum enim erat reliquum. redacta sunt. Et belli quidē imminentes minas eo tunc tempore agrippas compescuit. Deinceps uero persuadere populo tentabat: ut parerent floro: donec successor ei a Cæsare mitteretur. Ad quam orationē multitudo accessit nec a uerborum in rege contumeliis temperauit: sed protinus cum urbe pepulerūt: ausiq; sunt nonnulli seditiosorum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum & conquerentem q; contumeliis esset affectus. Princeps quidem eorum una cum aliis potentibus misit ad florum cæsariam: ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uectigal exigerent. Ipse uero discessit in regnum.

Quidam eo tpe insurgunt & romanos oēs interficiunt Eleazarus dux militum prohibet romanos hostias imolare: Nobiles quidā hortantur ne id fiat: ad Floz destinant legati & ad Agrippam ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem: diuiditur ciuitas in duas partes: quidam nobiliū & pontificum confugerunt: quidam in cloacis latuerunt. Cap. XVIII.

Er idem tempus quidam eorum qui bellum maxime mouebant congregati irruerūt in quoddam præsidium: quod uocabatur Masada: & occulte eo persuaso: romanos omnes interfecerunt. Alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; hyerosolimorum Eleazarus quidam filius Ananiæ pontificis iuuenis audacissimus dux illo tempore militum persuasit his qui sacrificiis ministrabant: ut nullius munus aut hostia qui non esset de iudeorum gente susciperetur. Id autem erat romani belli semen atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cæsaris quæ pro romano populo offerri solitæ erant: Plurimum autem super hoc pontificibus aliisq; nobilibus deprecatis ut nō præterirent eum morem quo supplicabatur pro regibus. Nihil tamen acceperunt non parum quidem & suæ multitudini confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciēbant ad Eleazarum: qui per idem tempus ut dixi: princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus & phariseorum nobilissimis: & uidentes q; grauib; malis pergerent subicere ciuitatem: decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ area uocatur contionem aduocantes: erat autem in interiori parte templi posita quæ respicit ad solis exitum: ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione cõuesti: & q; tam breuiter bellum patriæ commouerent. Deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant dicentes: maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium: semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum prohibuisse aliquorum hostias id siquidem esse impiissimum: sed etiam eas qui uiderentur permanerent quæ ad præsens usq; tempus oblationes eorū in templi cultibus collocasse. At nunc eos qui romana arma irritarent: & desponderent eorum bella nouum statuere morem religionis atq; tunc in periculis etiam ream facere ciuitatē impietatis: uideri siquidem ea sit in qua præter solos iudeos nullus alter immolet externus. Neq; ad orandum linatur accedere. Et siquidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi possit nimirum iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autem despiciuntur romani: & iudicatur Cæsar prophanus. Vnde uerendū est: ne qui immolandas pro illis hostias repellunt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiatq; uerē extra principatum ciuitas nisi celerius resipiscences reddiderint hostias: ac priusq; ad eos in quorum contumelia idem tentatū est huius ausus fama perueniat. simul autem ista dicentes producebāt in medio scientissimos morum paterno & sacerdotes quosq; narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quæ dicebantur: sed neq; procedebant in medio altaris ministri ut belli materiam præpararent. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eo iam processisse: ut eorum non possit auctoritate compesci: & romanorum armorum periculum se primos esse mansuros inquantū poterant consulentes amoliri causas parabant & legatos quidem ad florum miserunt quorum erat princeps filius etheri Symon: alios autē ad agrippa: inter quos nobilissimi stilius & antippas & costobarus erant qui etiam regē propinquitate tangebant. Precabant autē utrūq; ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem & seditionem opprimerēt priusq; ea intolerabilis fieret. Et floro quidem malum istud quasi bonus

maius fuit uolensq; inflammare bellum nihil respondit legatis. Agrippas autem pariter utriusq; parcens, s. deficientibus uelis aduersum quos bellum mouebatur: uolensq; & romanis conseruare iudeos: & iudeis templum atq; patriam ad hæc autem nec sibi conducere talem conturbatione scies misit in auxilium equites duo milia. Cum his autem erat præfectus equitum darius: dux uero agminis iachimus Philippi. His uero uenientibus optimates quiq; cum pontificibus: & omni multitudine quæ optabat quietem superiorem occupabant ciuitatem inferiorem siquidem & templum seditioso & manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinentibus utebantur & continuo erat emissio sagittarum ex utraq; s. parte. Erat autem quando ex insidiis procurentes comminus dimicabant. Præstabant autem audacia quidem seditiosi: belli uero scientia regii pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere: prophanatoresq; eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleazaro agebant ut præter ea quæ obtinebant etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusq; partis cædes fiebat: & neutri de eo loco quem tenuerant depellabantur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate quæ ex illo phorias dicitur: in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam cõuehere ad templum: quatenus nunq; ignis deficiat escas: semper enim inextinguibilis perseverat: quosdam quidem cura religionis excludit, inter infirmiores autem uulgum multi irrumpentes. Sicariorum sic enim uocant latrones gladios in sinibus gerentes audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regum autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cesserunt: cum isti protinus irruentes Ananias pontificis domum: & Agrippæ ac Bernices palatium inflammauerunt. Postq; ignem archiuo intulerunt uolentes omnia creditorum documenta disperdere: nec etiam unde ratio creditæ pecuniæ pateret atq; omnis ad eos debitorum se iungeret multitudo: & aduersum locupletes quasi metu liberatis haberent insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo chartarum publicarum custodibus ignem ædibus iniecerunt: atq; ita succensis ciuitatis neruis hostibus irruerunt. Quo loco pontificum atq; nobilium quidam in cloacis quidam latuerunt: quidam uero cum regis in superiorem regiam confugerunt: portas celeriter obstruentes. Inter quos Ananias pontifex: & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam ufos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem & inflammatione contenti cessauerunt.

Quintadecima die mensis augusti fit ipetus in antoniam & oēs obfessos in eo præsidio capiunt: post regem accedunt exurunt turres: præcantur manaimum ut liceat aufugere quibus cõcedit relictis solum romanis intus: qui confugiunt in turres regias: illi uero qui cum manaimo erant: irruentes illa loca diripientes strato pedum incenderunt.

Cap. XIX.

Post die autem. xv. scilicet die augusti mensis fecerunt impetum in antoniam: & omnes in eo præsidio agentes per biduum obfessos ceperunt atq; interfecerunt: præsidiumq; incendit. Postea uero transierunt in regiam ad quam confugere Agrippæ milites: & in. iiii. partes agmen suo diuidentes muros moliebantur. Eorum uero qui intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinem oppugnantium. Distribuit autem propugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter quidem latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus: nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet æstimantibus in desperationem cogi eos qui in præsidio erant propter inopiam utctus: regis uero credentibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autem erat Manaimus unus de filiis iude galileæ callidissimus rhetor qui etiam quondam sub Cyrino exprobrauerat iudeis: quoniam post deum subiicerentur romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobilium perrexit in Masada ubi armamentarium Herodis erat. Eoq; perapto populares aliosq; latrones diligenter armauit. Hisq; utens stipatoribus ueluti rex Hierosolimam reuertitur factusq; princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorum autem inopia erat: & nec poterat palam suffodere muros: superne hostibus tela iactantibus. Funiculum igitur longe ceptum sub una turrim agentes suspenderunt cum materiæ subiecta ac postea in sustinentia ligna ignem immittens aggressi sunt. Sicq; subiicibus exultis turris quidem ex templo emota est. Alter autem murus intus ædificatus apperuit. Regii quippe molitiones eorum præsentientes fore etiam de concussionem turris: alium sibi murum celerius ædificauerunt. Inter hoc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se uictores credebant cum uidissent alis murum stupore defecti sunt: regii tamen ad Manaimum aliosq; seditionis principes mittebant: præcantes ut eis descendere liceret: idem regis eiusq; reliquis. Quod cum Manaimus annuisset protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictis erant grandis autem occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & præcari ut exire liceret ignominiam uindicabant: quamq; & si tribueretur nequaquam turum putabant. Dereliquentes igitur inferiorem locum qui strato pedon uocabatur quippe quasi capi faciles in turres regias confugerunt: quarum una appellabatur Hippicos: alia Phaselus: tertia Mariannes. Hi uero qui cum Manaimo erant protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant si quos eorum comprehenderunt trucidantes omnem reliquum apparatus diripientes strato pedum incenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis septembris.

Capitur Ananias pontifex & cū fratre Ezechia occidit & insurgunt qdam contra Manaimum nolentes eū regem: interficit sophista a populo: interficit manaimus: p romanos ēt multi ex iudæis occidunt: ita ut cæsaria uacuata iudæis remaneat.

Cap. XX.

Equenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regis domui latēs capitur: & a latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circūsedentes autem turres seditiosi custodiebāt ne quis militum posset effugere. Manaimum autem & munitorum locorum destructio & pontificis Ananiæ mors in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negociis arbitrans intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de sociis eleazari & mutuo collocuti: quia non deceret a romanis desiderio libertatis recedentes eandem populari suo prodere: dominumq; ferre: & si non uiolentum: tamen seipsis humiliorem. Nam si oporteat cunctis aliquem præesse: quēuis magis alium quam illum deceret. Atq; ita pacti adoritur eum in templo. Soborus enim adoraturus accesserat regali habitu indutus: & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant in illum prosilissent: reliquis uero populus rapiens saxa interfecit sophistam: æstimantes quo modo illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores manaimi resistentes postq̄ uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere quicq; quo potuit diffugere & cædes quidem eorum qui compræhensi sunt: pscutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis latentes in Masadā perfugerunt. cum quibus & Eleazarus filius Arri propinquus genere manaimo. Qui postea etiam i masadā tyrannidem egit. Ipsum autem Manaimum cum confugisset in locum qui athlans uocatur: atq; illic humiliter delitesceret capientes extraxerunt in publicum: multisq; suppliciis affligentes interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes præcipuumq; tyrannidis adiutorem eius absalomō nomine. Et populus quidem sicut dixi in his adiutor fuit: suspicans aliquam totius seditionis correctionē futuram. Hi uero non ad comprimendam pugnam: sed ut cum maiori licētia bellum agerent interfecerūt manaimum. Deniq; cum populus multum precaretur ut oppugnationem militum relaxarent uehementius insistebant donec ulterius resistere non ualentes: inutilius. Hic enim erat romanorum præfectus: & reliqui mittunt ad Eleazarum dicētes: ut solas eorum pacisceretur animas: arma autem & reliqua quæ haberent ipsis tradentibus sumerent. Qui precationem illico rapientes remittūt ad eos Curionem nitodemī filium & Ananiam seduci: & iudam ionathæ: sed eis dexteris & sacramētum daturus. Quibus actis deducebat milites inutilius: sed quādiu romani arma retinebant nemo aduersus eos seditiosorum fraudis aliquid molitus est. Postea uero quam secundum pactiones omnes scuta gladiisq; posuerunt neq; quicq; ulterius suspicantes descenderūt facto in eos impetu stipatores Eleazari compræhensos trucidabant: neq; resistentes neq; supplicantes: solas autem pactiones & iuramenta quæ dederant inclamantes. Et hi quidem ita crudeliter interfecti sunt præter inutilem. Hunc enim deprecantem & usq; ad circūcisionem iudaizare se promittentem tantummodo seruauerunt. Detrimentum autem romanis quidem erat leue de potentia siquidem amplissima pauci fuerunt interempti: iudæorum autem captiuitatis illud exitium probatur. Videntes autē graues iam stare causas belloq; urbem tamen tali facinore fuisse repressam: ex quo nimirum diuina idignatio imminere etiam si a romanis nulla ultio timeretur: lugebant publice & iustitia ciuitatis præbatur unusquisq; autem mediocrium quasi pro seditiosis causas redditurus turbabatur. Siquidē sabbato illam cædem cōtigerat perpetrari in quo. scilicet die propter religionem a sanctis quoq; operibus agunt quietem. Eodem autē die eademq; hora quasi ex aliqua cælesti prouidentia cæsarienses quoq; iudæos apud se habitantes trucidauerunt: ita ut uno tempore super. xx. milia hominum caderēt: & cunctis iudæis uacuata cæsarea remaneret. nam & eos qui effugerant compræhendens florū uinctos in arenam deduxit.

Iudæi diuisi uicos & loca alia inflammauerunt: immensā cædes fit ex iudæis & aliis: Ciuitates oēs plene cadaueribus scythopolite tū iudæis dimicant: clam tamen nocte dormientes tertiaros inuadunt. xiii. milia interficiunt ex iudæis & eorū substantiā diripiunt.

Cap. XXI.

Ost cæsariensium uero plagam tota gens efferata est. Diuisiq; iudæi syrorum uicos etq; continentes rurales protinus uastauerunt: idem Philadelphiam & Gebdeonitē & Gerasam & Pellam & Scythopolim. Deinceps uero irruerunt in Gadara & Ioppem & Gauarnitidē. Et alia quidem subruentes loca: alia uero inflammantes etiā in Cadalam tyriorum & Ptholomaidam: Gabam quoq; Cæsariamq; tendebant. Obstitit autem eorum incurui: neq; Sebaſte: neq; Aſcalon: sed quoq; inflammatis Anthedona & Gazaram euerterunt. Multa autem circa fines harum ciuitatum diripiebantur: uici scilicet & agri eorum qui capiebantur uirorum immensā cædes fiebat: neq; tamen syrii minorem numero multitudinem de iudæorum uastabant: sed etiam eos qui in ciuitatibus erant compræhensos disperdebant: non solum ob uerus odium: sed ut: & discrimen imminens præuenirent. Gravis ergo conturbatio totam syriam peruaferat: & omnis ciuitas i binos diuidebatur exercitus unaq; alterutris salus erat: si anticipassent alteros cædes faciendo. & dies quidem ducebatur in sanguine. noctes autem molestiores formido faciebat. nam licet uiderentur amoliri iudæos: tamen etiā de aliis gentibus

iudaizantes cogeantur haberi suspectos: & per hoc ipsum quod in eis uidebatur ambiguū: neque temere eos placebat interfici & rursus per ipsam religionis commixtionem quasi poenitus externos timebant: prouocabant autem ad cædes aduersorum etiam illos qui prius fuerant mansueti auaritia. quidem substantias cæsorū passi diripiebant & quasi uictores eorum prædam trucidauerunt in domos alias transferebāt. Gloriosior autem erat qui plura collegisset: quasi scilicet plures uirtute superasset. Erāt autem cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis & inhūatos passim iacere cum paruulis senes. foeminas autem neque uerecundia contectas: & omnis quidem provincia plena erat inenarrabilium calamitatū maior autē his metus audendorum malore ipsi quæ acta erāt facinoribus imminebat: & hætenus quidē iudæis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autē in scythopoleos fines etiam iudæos: qui illic habitabant: experti sunt hostes. Hi enim cum scythopolitis conspirassent: & consanguinitatem utilitati propriæ postponentes aduersum iudæos cum gentilibus dimicabant: suspecta tamē eorum ipsa belli fuit auaritia. Denique scythopolitæ ueriti ne ciuitatem noctu adurerent: & magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionem. Dixerunt eis: ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem: transirent cum omnibus famulis suis in proximæ locum paludis. Quibus quæ fuerant iussa sine suspicionem facientibus diebus quidem secutis duobus quieuerūt scythopolitæ. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes inuadunt: subitoque omnes interfecerūt qui fuerunt. xiii. milia. Postque eorum substantiam cunctam diripuerunt.

Circūfusus scythopolitis a iudæis Symon quidam qui multos ex iudæis quotidie truncauerat educens gladium nullum hostium interfecit & patrem & matrem & filios & uxorem interfecit p̄dignatōe: ne hostiū q̄s gloriaret: & seipm: cædes maxima sit in scythopoli urbes & populi cū uicini iudæos oēs interficiūt: multæ ciuitates aliæ pepercerunt eis miseratiōe more. Cap. XXII.

Dignum autem etiam uideretur Symonis interitum enarrare. Hic enim sauli cuiusdā nō ignobilis uiri filius erat. Fortitudine quoque corporis & audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suæ gentis abusus multos siquidem iudæorum appropinquantes scythopolim quotidie obtruncabat: & frequenter integros cuneos fudit fugauit: ita ut totius aciei mora & momentum solus existeret. Compræhendit autē eum digna ciuili interfectione pœna. Nam cum scythopolitæ circumfusi essent iudæis: & in paludem præcipientes agerent educens Symon gladium in nullum quidem hostium impetum fecit. Nihil se quidem in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter digna inquit scythopolitane his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum benignitati erga uos nostræ fidei feci. Dignæ enim nobis externa gens infida est: qui in nostrum genus tanta impietate delinquimus. Morior ergo quasi prophanus propriis manibus: neque enim dignum est hostibus subiacere. Iste autem ipse finis: & mihi sceleris digna pœna: & aut uirtutis ydoneum decus erit: ut nemo. s. hostium de meo interitu gloriatur: neque insultet cadenti. Hæc dicens miseratibus simul ac furentibus oculis circūspicit omnem familiam suam. Erant autem & uxor & filii & prouecti in senectutem parentes. Ille quidem patrem trahens cæsarea & cū superstans ense penetrauit post quem non sane inuitā matrem interfecit. Super hos at̄ coniugi & filiis intulit ferrū singulis sane horz pœne currentibus gladio & hostes puenire cupientibus. Cum uero oēm suam necessitudinem trucidasset cæsis superstans extendit dexterā: ut neminem posset latere: & totū in uiscera sua ensē demersit. Dignus quidē miseratione iuuenis propter robur corporis atque animi firmitatem. Cæterum quantū ad fidem quam alienigenis præstitit digno sine cōsumptus. Ad cædē autē quæ in scythopoli facta est: reliquæ quoque urbes iudæis apud se habitantibus irruebāt: & duo milia quingentos ascalonite: ptholomais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoque non paucos Tyrii: multos quidem trucidauerunt: plures autem uinctos custodibus tradidere. Hippinei quoque & Gaddiri similiter audacissimos quidem amoliebantur: terribiles autem sollicitè obseruabant. Reliquæ quoque urbes aduersum iudæos singulæ: & put habebant uel timore uel odio mouebantur: soli autē antiochini & sidoni & apamei suis cohabitatoribus pepercerunt: & neque interfecere quemque iudæorum neque uinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despererunt: eorum si qui motus fuissent: mihi autem uidetur magis erga eos miseratione mori quos utique nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt quicquid gesserunt mali: & egredientes usque ad fines suos deduxerunt.

In regno Agrippæ isurgit perniciēs aduersus iudæos: uarus multos ciues qui ad Agrippam & cæstium uenerant poscendi p̄sidii gratia initinere occidit: hūc Varum agrippa punire non audeat summouit eum e regione qua procurabat.

Cap. XXIII.

Excitata est autē etiam in regno agrippæ aduersum iudæos perniciēs. Ipse siquidē perreuerat ad cæstiū gallum antiochiā: relicto sup̄ negocia sua quodā ex sociis noīe Varo isisemo qui regi genere erat propinquus. Venerunt ad eū de Batanea regione septuaginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuiū suorum p̄stantissimi poscendi p̄sidii gratia: ut si quod scilicet apud eos quoque motus fierent haberent idoneā custodiam per quā possent

insurgentes quosq; comprimere. Hos uarus quosdam armatos de regis permittens interfecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus propter consilium Agrippæ & propter nimiam auaritiā in pie in gentiles suos agere non recusans regnum omne corrumpi: perseveras. s. post talem principatum in totū genus exercere iniquitatē. Donec discussus Agrippa rebus aiaduertere quidem in uarum ueritus est propter propinquitatem isseomi. Procuranda tamen eum regione som mouit. Seditiosi autē comprahendentes præsidium: quod appellatur cyprus imminens finibus hie ricunthæ custodes uero quidem interfecerunt munimenta autem destruxerunt.

Iudæi persuadent romanis ut deserant castellū: uruntur honoribus iudæi in alexandria quos Alexander concesserat conflictus continuus cū iudæis & græcis sit. Cap. XXIII.

P Er eosdem dies etiam in macherunte multitudo iudæorum persuadebat in præsidio relictis romanis deserere castellum eisq; tradere. Illi autem q; rogabātur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionem suam & accipientes fidem tradunt præsidium quod diligenter cœperunt macherunte custodiis optinere. In Alexandria autem semper quidem erat incolis aduersum iudæos seditio. Iam ab illo tempore: ex quo strenuus Alexander contra Aegyptios usus iudæis præmium societatis tradidit eis: & habitandi apud Alexandriam facultatem & ius orbis æquale cum gentibus. Permanebat autē eis honor iste apud successores quoq; Alexandri. Deniq; & in parte ciuitatis locum eis proprium deputauerunt: quatenus haberent cōuersionem per omnia mundiorem a commotione. s. gentium sequestratam præstiteruntq; eis ut etiam macedones appellarentur. Deinceps uero cum in possessionem Romanorum ægyptus uenisset: neq; Cæsar primus: neq; post eum quispiam honores quos Alexander iudæis decreuerat minuit. Conflictus autem eorum aduersus græcos pœne continuus erat: & iudicibus multis quotidie ab utraq; parte lucrum reuehentibus seditio accendebatur.

Alexandrini conueniunt ut largitionē ad Herodem mittant: permiscens iudæi cū græcis in amphiteatro: sit discordia maxima inter eos: Tyberius a' exander coercuit eos hortationibus q; irrudentes Tyberium contumeliis appetebant ille quasi oēs fecit interficere: domos diripere. Zabulon ciuitas aestio occupatur: diripit domos & loca incendit. Cap. XXV.

Nunc uero cum apud alios turbata res esset: illic magis exarsit tumultus. Nam cū Alexandrini in concionem uenissent ut ordinaret pro certis negociis largitionem ad Neronem ferendam concurrere in amphiteatrum permixti græcis plurimi iudæoz. Quos cum uidissent æmuli ex templo clamare cœperunt: iudæos hostes: & exploratores esse ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus & reliqui quidem fugiētes dissipati sunt tres ex his uiros comprahendentes trahebant quasi uiuos incēluri. Commota est autem omnis terra iudæorum ad ultionem ferendam: & primum quidem in græcos saxa iacebāt. Postea etiam uero facibus raptis in amphiteatrum impetum fecerunt: comminantes q; in ipso loco tantum simul populum cōcremarent & pœne minas impleissent rebus: nisi iras eorum compressisset Tyberius alexander princeps ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit: sed nobiles eorum quosq; summittens hortabatur ut desinerent: neq; aduersum se militiam romanam commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridētes Tyberium contumeliis appetebant. Qui postq; uidit absq; calamitate tumultuosos nō posse compesci immisit in eos duas romanorum legiones: quæ in ciuitate erant. Cum his alios quinque milia equites casu ad iudæorum interitum de libya uenientes præcepitq; ut non solum interficerent: sed etiam substantias eorum diriperēt domosq; inflammarent. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur delta: illo quippe erat iudæorum multitudo collecta exequiebantur strennue iussiones nec sane sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum iudæi & eos qui de suis optime armati erant ante reliquam multitudinem statuentes aliquādiu restiterunt. Postq; uero in fugam inclinati sunt: passim trucidabantur: & erat eorum grandis interitus. Tum quæ sibi mandata fuerant exequūtur. Conglobati enim iudæi his quos melius armatos habebant in fronte positos aliquādiu quidem restiterūt. Semel infugam uersi mactabantur: nec unius exitii modus cum alii sub diuo atq; in campo deprahenderentur: in ædes autem alii concluderentur: & eas quoq; incenderent romani una etiam diripiēdo quæ in his reperissent: neq; illos aut infantium misericordia aut reuerētia senectutis moueret: sed in omnes ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat. Quinq; uero congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remanissent: nisi ad præces se cōtulissent eorumq; misertus Alexāder romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem quibus erat cōsuetum obedire pceptis primo eius nutu discedunt: populares autem alexādrini propter odii magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur: uixq; a corporibus distrahebantur. Apud Alexandriam quidē talis casus euenit. Cestio uero iam quiescendū esse non uidebatur insensis ubiq; iudæis: sed duodecimam legionem integram ex antiochia secum ducens: & ex reliquis bina milia lecta peditum: & iiii. alas equitum insuper regum auxilia: hoc est antiochi duo milia equitum & peditum tria milia sagittarios omnes Agrippæ uero tantūdem peditum & equitum mille: cum & cestius sequeretur. iiii. milibus cōitatis: quorum tertia pars equitum erat: pluresq; sagittarii: ptho

Iomaida progressus est plurimi autem ex ciuitatibus auxilio cōuenere: peritia quidem militibus inferiores: quod uero sciētiā deērat in iudaeos odiosidemque alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoque agrippa cestius: & eorum quae conducerent simul & itineris principes: ibi tum adducta exercitus parte cestius inualidissimam galileae ciuitatem contēdit zabulon quae appellatur uiroge. & ab iudaeorum finibus ptolomaida discernit. Cūque offendisset eam ciuibz destitutam in montes enim multitudo refugerat omnigenum autem rerum plenam: illas quidem militibus diripiēdas concessit: ipsum uero oppidum quis admiratus esset eius pulchritudinem quippe domus habebat similiter ut apud Tyrum & Sydonā & Beritum aedificatas incendit. Deinde cursu territorio peragrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus inflammatis etiam circum eam positis uicis in ptolomaidam regressus est. Syris autem adhuc praedae inherētibz: & praecipue biritis recepta iudaei fiducia: cestium enim recessisse cognouerant repente in eos qui remāserant irruunt: & prope duo milia morte consumunt.

Cestius p̄mittit exercitū in ioppē quae capis: intēdit eā & uiros oēs interficit. Cap. XXVI.

Cestius autem ex ptolomaida reuersus ipse quidem Caesaream peruenit in ioppā uero partem praemisit exercitus: cum praēptis huiusmodi ut oppidum custodirēt si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetum praesensissent: tam suum quam ceterorum militū praetolarentur aduerum. Illorum igitur alii mari alii terra profecti utrinque ioppem facillime capiunt: ita ut ne fugae quidem habitatores copiam reperirent: nedum ad pugnam separarent. Aggressi autem cunctos interficiunt cum familiis direptamque ciuitatem incēdunt. Interfectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & infinitam samariae nabathite. Nam Toparchiam non paucos direxit equites: qui & partē finium uendicauerunt: magnamque indigenarum multitudinem peremerunt: direptisque patrimonii etiam uicos igni dederunt.

Cestius mittit Cēsēnium gallum in galyleam suscipiunt eum ciuitates qui uero nō obtemperabant insequitur & trucidabat: progrediēs multa loca inuadit: iudaei ad diem festum Hyerosolimam petierunt: qui auditis militibus uenientibus: dimissis solēnitatibus in romanos irruerunt: quorum multos occiderunt.

Cap. XXVII.

In galyleam quoque misit Cēsēnium gallum ductorem duodecimae legionis eius: tantam militum manum attribuit: quantam genti expugnandae sufficere posse credebat. & cum ualidissima galyleae ciuitas sephoris cum fauore suscepit. Huiusque prudens consilium: secutae ciuitates aliae quiescebant. Qui uero seditionibus & latrocinii operam dabant in galyleae montem undique medium recessere: qui est contra sephori & uocatur asamō. Aduersus eos gallus ducebat exercitum. Illi autem quādiu superiores erant facile romanos ad se ascendentes ulciscēbantur: & ex his plures quam ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circumacto itinere ad celsiora progressos mature uictoriam concesserunt: & neque pugnam minus armato ferebant. Neque si terga dedissent equitum poterant manus effugere: adeo ut pauci locis aspersis delitescerent: amplius uero quam duo milia trucidarentur. Gallus quidem cum nihil iam tentari nouitatis apud galyleam uideret caesariam cum exercitu remeabat. Cestius uero cum omni multitudine reuersus in antipatridē perrexit. Cognitumque non paruum multitudinem iudaeorum in turri quae apheci uocabatur esse collectam: qui & his congregarentur praemisit. Sed priusquam in manus uenirēt iudaei metu dispersi sunt: eorumque castra iam desolata milites adorti cum uicis circumpositis incenderūt. Ex Antipatride autem cestius in liddā profectus uacuam uiris ciuitatem offendit. Nam propter Scenopheiorum dies festos cum in Hyerosolimam populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi comprahendit occisis exustoque oppido ulterius procedebat per quae Bethiron profectus in quodam loco cui nomen est Gabao castra ponit distante a Hyerosolimis stadiis quinquaginta: iudaei uero cum iam ciuitati propinquare bellum uiderent: omnis dierum festorum solennibus ad arma properabāt: satisque freti multitudine in compositi ad pugnam & cum clamore prosiliebat: Ne dierum quidē septem habita ratione feriatarum erat enim sabbatum quod apud eos religione maxima curabatur. Idem autē furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat in praelio quoque superiores effecit. Tanto namque impetu romanos aggressi sunt ut eorum & aciem perumperent uiaque aperta cadibus in medio ruerent: ac nisi ei militū partī quae nec dum locum amiserat equites ex circuitu subuenissent: quique non satis defecerūt pedites in periculo totus cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti & quindecim romani milites ex quibus quadringenti pedites: ceteri equites erant: iudaei uero uiginti duo: quorum fortissimi uidebantur Monobari regis Adaibene propinqui: Monobazus & Cenedecus: & post hos perita iugiter & syra babylonius qui ad iudaeos: ab Agrippa rege transfugerant cui pridem militabant. A fronte quidem repulsi iudaei ad ciuitatem reuertebantur. Romanos autem ad Bethron ascendētes Giorae filius Symon inuadit: multosque postremi agminis coactores lanauit: ac multa carra cum sarcinis capta in ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo commorante iudaei locis superioribus occupatis obseruabant eius transitum neque necessarios eos certum erat: si romani proficisci coepissent.

Quærit Agrippa uerbis iudæos auertere ut desisteret: mittit portatū & Phebū ad iudæos: peritit phebū: Cestius iducit exercitū in opidū iudæorū incēditq; prē ciuitatis. Cap. XXVIII.

Taq; dum Agrippa cū infinita hostiū multitudine montes amplexa ne romanos qdē a periculo tutos eē perspiceret uerbis iudæos experiri decreuit: uel omnes sibi parituros existimans: ut bello desisterent uel siqui aduersarentur seuocandos esse: qui ab eorum snia discreparent. Misit igitur ex comitibus suis portatū & Phebū quos illis sciebat esse notissimos: & a Cestio sœdus amicitia: certāq; a peccatis populo Ro. ueniā pollicerentur: si proiectis armis secum sentire uoluissent. Verū seditiosi metu ne cuncta multitudo spē securitatis ad agrippam sese conferret legatos obtruncare statuerunt: & phebū quidem priusq; uerbū faceret peremerunt. Nā portatus uulneratus effugit: populares autē id indigne ferentes factū cādēdo fustibus atq; lapidibus in oppidum cōpulerunt. Cestius uero quia intestinā eorū discordiam opportunū ad irruendū tēpus iuenit totū in eos duxit exercitū: inq; fugā uersus usq; Hierosolimā profectus est. Castris autē in loco positis qui appellatur Scopos interuallo septē studiorum a ciuitate discedens: nihil per triduū aduersus oppidū conabatur: sperans fortasse intus degentes aliqd remissuros. In uicos autē circa ciuitatem non paruā militum manū ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autē die qui trigessimus mensis erat octobris ordinatū in oppidū introduxit exercitū. Populus quidē a seditiosis custodiebatur: ipsi autē romanorum disciplina territi exterioribus cessare partibus ciuitatis & in partem interiōrē templum quæ refugerunt. Cestius uero trāgressus Pedestā: quæ sic uocatur & cenopolim: & forum quod appellatur Dacon incēdit. Deinde cum ad superiorem ciuitatem tenisset prope aulam regiam castra posuit. Et si tūc uoluisset intra muros uiolenter irrumpere ciuitatem ilico possedisset: belloq; finem dedisset. Sed Tyrannus præpositus castris & priscus & plures equitum magistri a foro pecunia corrupti conatū eius auertere & iudæos intolerandis malis repleri cladibusq; contigit.

Quidam uocabant cestium patefacturi portas: q; cogniti proiecti sunt ex muris. Cestius tentat muros ascendere & inuadere templū: repugnantur a iudæis: recedit cestius & iudæi insequuntur: dimittit quæ erant impedimēto ad fugā: & nisi nox aduenisset totus exercitus periisset: nocte au fugit: insequuntur iudæi: ex romanis mortui sunt quinq; milia & trecenti peditum: ex equitibus noningenti & octuaginta. Cap. XXIX.

Interea plurimi popularium notissimi Ananias uanati filii cestium quasi portas ei patefacturi uocabant. Ille autē & ira fastidiens & quod non satis ei credendū putaret tādū id neglexit donec proditione cōperta seditiosi ananū quidem cum cæteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere cōpulerunt. Ipsi uero per turres dispositi mure tantibus repugnabant: per dies quidē quinq; romanis undiq; conantibus inexplicabilis erat impetus. Sexto autē die Cestius cū plurimis eisdēq; sagittariis a septentrionali tractu templū aggredit iudæis ex porticu resistentibus. Qui repente quidē romanos ad mure adeuntes auertere. Postremo autē repulsi telorū multitudine recesserūt. Itaq; romanorū qui anteibant scutis suis muro nixis: & qui eos sequebantur aliis ac per ordinē aliis similiter adiunctis: quæ sic appellatur: testudinē con texuerunt. Vnde sagittæ in eam delatæ irritæ delabebant & sine aliqua noxa milites mœnia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebant. Vehemēs autē seditiosos stupor inuaserat: iamq; multi ex ciuitate diffugiebant: ueluti continuo caperetur. His at populus alacrior efficiebatur: & quantū nequissimi cæde dant: tantū ut ipsi portas aperirent. Cestiumq; tanq; de se optime meritū recipere appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset: statim ciuitatē obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; cestius neq; aīs populi neq; obfessorū desperatione perspecta militē reuocat: & sine ulla spei repulsa inconsulte nimis ac iniuste discessit. Inopinata uero eius fuga latronū fiduciam recreauit: insecuti nouissimos aliquos equitum peditūq; peremere. Et tunc quidē cestius in castris quæ apud Scopon munierat tendit: altero autē die ulterius recedendo magis hostes prouocauit: tāq; postremis appositi multos necabant: quoq; utraq; itineris parte uallata in transuersos tela iacebant: & neq; in eos se retorquere: a quibus a tergo sauciabant nouissimi audebant quantā infinitā multitudinē insequi existimantes. Et a lateribus instantis uim repellere minime sufficiebant: cū ipsi quidē graues essent: ordinēq; interrumpere formidarent: uiderēt autē iudæos leues & ad excurrendū faciles esse. Vnde eueniebat ut multa mala perpeterentur: cū nihil etiā inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi deiectiq; agmine sternebant: donec multis occisis in qbus erat priscus sextæ legionis dux: & Longinus chilarchus: & Emilius iocundus alæ præfectus uix in gabao peruenerunt: ubi castra prius posuerant: multis instrumētis amissis. Hic autē cestius biduo cōmoratus inops consilii quid ageret: cū tertio die maiore hostiū uidisset numeq; & oia circū loca plena iudæis tarditatē sibi obsuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurū. Itaq; pro compendio fugæ cunctaq; militibus impedimento erant amputari præcepit. Occisq; tūc mulis atq; asinis aliisq; iumentis: præter illa quæ sagittas & machinas ferrent. Hæc enim uelut usui futura seruabat maxime qā timebat ne iudæis cōtra se capta prodesse. Bethoron uer-

sus antecedeat exercitum. At iudæi latioribus quidem locis minus instabant: contractos uero in angustias atq; discensus qui discessissent ab exitu prohibebant. Alii postremo super agmen impingere: fusq; omnis multitudo per itineris iuga militem sagittis operuit. Vbi etiam peditibus p pacto sibi subuenirent hæsitantibus equitum periculum promptius erat. Nec enim ordinate uia proficere poterant obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitatibus inuii. Lateribus autem rupes ac ualles in quas deieci qui aberrassent consumeant. Nullusq; locus aut fugiendi aut ulciscendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerent ad ululatus quos desperati solent: fletusq; conuersi sunt. Quibus resonabat iudæorum cohortatio cū clamore lætantium pariter ac læuientium. Torusq; pœne qui cū cestio fuerat perisset exercitus nisi nox aduenisset. Qua romani quidem in bechoron confugerunt: iudæi uero obsessis circum omnibus locis eorum transitus custodiebant. Deniq; ibi cum cestio aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat. Lectosq; ad quadringētos omnium fortissimos milites tectoz fastigiis imposuit. Hisq; præcepit uigilum qui in castris excubant signa clamare: ut eo modo iudæi omnem illic militum numerū arbitrarentur remanere. Ipse autem cum cæteris otiose usq; ad triginta stadia progredi. Vnde mane cū iudæi locum in quo romani tetenderant desolatum uidissent in quadringētos a quibus decepti fuerant concurrerunt: & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autem cestium persequi properabant. Sed ille cum nocte non paruum spatium itineris peregrisset: die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu percussi milites machinas siue tormenta muralia: iteq; ballistas: multaq; alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablatis iudæi rursus contra illos q ea reliquerant usi sunt. Insequendo at romanos antipatridam usq; uenerunt. Deinde cum eos asse qui non potuissent inde redeunt: & machinas secum asportarunt: mortuosq; spoliarunt: & prædam quæ remanserat collegerunt: & pœna canentes in metropolim remearunt. suis quidem paucis amissis. Romanorum autem auxilioz quinq; milibus peditum ac trecētis: iteq; noningētis & octuaginta equitibus interemptis. Hæc quidē nouembris mensis octauo die gesta sunt: anno duo decimo Neronis principatus.

Post fugam Cestii multi nobilium ex ciuitate fugiunt mittit quosdam ad Neronem nuntiaturos eius miseriam: Qui Cestium fugauerant reuerſi sunt in hyerosolimam: ex romanis qui superant amicos sibi sociat: Eleazarus psuadet populo ut sibi pareat constituunt diuersi diuersis locis præfecti: Iosephus unus ex præfectis subditos sibi querit conciliare: multos ex illis præponit & pificit regionibus galyleæ sibi subdire: munit loca omnia propter romanos quos timet insurgit quidem insidiator cum multis qui galyleam depopulantur congregat pecunias: cogitabatq; diuersa in perniciem Iosephi.

Cap. XXX.

Post cestii uero casus aduersos: nobiliū multi tanq̃ e nauis pessum itura ex ciuitate enatabat. Deniq; castabarus & Saulus una cū Philippo iachanis filio q princeps erat exercitus regis Agrippæ: inde dilapsi ad Cestium trāsſugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus antipatas fuga despecta quemadmodū a seditiosis peremptus sit alias indicabimus. Cestius autem Saulum & cæteros in achaiam ad neronem misit: & propriam necessitatem indicaturos: & belli causas deriuaturos in florum. Sperauit enim & iram in illū excitatum iri: & sua pericula summoūeda. Tunc at Damasceni cæde romanorū cognita: iudæos apud se degentes pertinere studuerunt: & cū eos in publicis terminis collectos haberent: nāq; id olim p suspitiones meditabantur. Facile quidem sui conatus exitum fore putabāt. Verebantur at mulieres suas fere omnes præter paucas iudaizantes: & eorum religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi quid agerent. Iudæorum at decem milia quippe in angusto loco atq; omnes inermes aggressi: una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero cestium fugauerāt in hyerosolimam reuerſi: quos adhuc romanorū studiosos inuenissent: partim ui partim blanditiis sibi etiā sociabant. Et in templum cōgregati plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igit Iosippus curionis filius & pontifex ananus omnia quæ in ciuitate gerēda esset imperaturos: maximeq; ut ciuitatis muros erigerēt. Filium nāq; Symonis Eleazarum romanorū quis prædam & ereptas cestio pecunias: & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet: tamē nullis necessitatibus præposuerunt: & ipsum tyrannidis superbia uiderent ferre: eiusq; studiosos siue imitatores satellitum more uersari. Verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniarū: itemq; astutia psuasit populo: ut in omnibus sibi pareret. In iudæam uero quos mitterent alios militū duces optarūt Hierum filium asapha unū ex pontificibus: Eleazarum pontificis filium: nigro autē mandauerūt qui tūc idumæa regebat: ex regione trans iordanē posita genus ducens: unde parantes cognominabantur ducibus obtemperare. Sed ne alias quidē regiones omittendas putabāt. Nāq; in hiericunta Iosippus filius Symonis: & trans flumen thapna: & Ioannes esseus Topchias administraturi directi sunt. Hinc at lidda & ioppe & amanum erant adite. Cophinitie at & accabatine regionibus Ioannes filius annæ rector erat designatus: & utriusq; galyleæ Iosippus mathathie filius: huius administrationi iūcta erat & gamala munitissima ciuitatū: quæ ibi fere quidē rectoz pro alacritate ac prudentia sua quicq; res sibi creditas administrabat. Iosippus aut cum in galyleā uenisset primorū

EE

curā habuit indigenarū sibi conciliare benignitātē: multa sciens ea cōfici posse licet in aliis pec-
 cauisset. Deinde considerato q̄ potentissimos quidē amicos haberet: si eos participes potestatis se-
 cūssent; omnem uerō multitudinem si plerūq̄ per indigenas & consuetos sūtri praeceperet. Lxx. & se-
 nioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq̄ rectores totius galyleae constituit. Septem uerō p̄
 singulas ciuitates: minorū litium iudices ordinare maiora negocia causāq̄ capitales ad se referre
 iussisset iam. lxx. dispositos per ciuitates: quo iure inter se uterentur: etiam quemadmodum extri-
 secus usi essent animaduertit: certūq̄ in galyleam romanos esse uenturos opportuna loca mōro
 cingebat: hoc est iotapata & bersabea & seloim necnon & caphe recho & iaphac & sicophohamō-
 tem cui nomen est itabirio & tharice & tiberida: ad hāc etiā circa generaseth lacum speluncas in
 ea quae inferior galylea uocabatur muniuit. Superioris autem galyleae achabaron & petram quae
 sic dicitur ninetimero in gaulanitidem uero seleuciam: & sogennam gamala munitione circunde-
 dit. Solis autem sephoritis permisit ut murum sibi metipsis fabricarent: quia eos pecuniosos esse:
 & ad bellum promptos ēt sine praecepto uideret. Similiter autem etiam giscalam iosisippi iusti sup̄
 se murum cinxit iohannes: ceteris autem castellis omnibus ipse iosisippus intererat iubendo: simul
 atq̄ opem ferendo. Quin & exercitum ex galylea supra centum milia uirorum comparauit: quos
 omnes undiq̄ collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputās hoc maximā romanorum in-
 uictam esse uirtutem q̄ edicto essent audientes rectoribus suis: & exercitationi operam darent.
 Doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratos regentium mul-
 tudine posse contingere ita ut romani solent diuisit exercitum: pluresq̄ fecit agminū principes.
 Diuersisq̄ militum generibus ordinatis alios de cadarchis: alios chiliarchis subdidit: & insuper
 his rectores maiorū rerum administratores. Docebat at̄ signorū disciplinas & prouocationes re-
 uocationesq̄ buccinarum. & principia cornuum & circundationes: & quemadmodū oporteret la-
 borantibus succurrere fortiores. & circum defatigatis partiri pericula quaeq̄ ad fortitudinem ani-
 mi corporisq̄ tolerantiam pertinerent instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellum: usque-
 quaq̄ Romanorū referens disciplinam: & q̄ cum uiris essent praeliaturi qui & uiribus corporis &
 animi obstinatione totum poene orbem superaret. His addidit quo pacto belli tēpore suis essent
 parituri praeceptis: iam nunc peticulū fore nisi consueris delictis hoc est furtis & latrocinis & ra-
 pinis abstinuissent: sed neq̄ aut gentilibus fraudem facerent aut consuetissimorū damna propriū
 quāstum putarent. Illa enim bella optime administrari: quorum milites bonā conscientiam gere-
 rent. Qui uero per se prauī fuissent: his non solū inimicos sed etiam deum hostem futurū. Multa
 in hūc modum admonendo perseuerabat: & iam quidem quantum praelium paratū esset cōstatū
 erat. Nam septuaginta peditum milia & cc. xl. equites ac praeter hos etiā mercenarios quibus ma-
 xime fretus erat habebat quatuor milia. d. necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis
 atq̄ satellites. Exceptis autem mercenariis facile ceteri milites a ciuitatibus alebantur. Namq̄ sin-
 gularē quas enumerauimus cū mediam sui multitudinem mitterent in militiam: reliquos ad com-
 parandum eis uictum tenebant: ut pars armis pars faciendi operis dirimeretur: & armati securita-
 tem rependerent suggerentibus com meatū. Iosippo autem hoc modo administrati galyleā insur-
 rexit quidam insidiator patriae Giscalon ortus Lesim filius nomine ioānes callidissimus ac dolis
 plenus & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea uero parumper & aliquantū militiae suae
 impedimentum passus inopia: facile mentiri paratus mirūq̄ ad fidem adhibere mendacio: & qui
 fallaciam uirtutem putaret: eaq̄ aduersus amicissimos uteretur simulator humanitatis & spe lu-
 cri appetentissimus eadium: qui semper quidem immoderata concupisset: spem uero leuioribus
 maleficiis aluisset. Latro enim erat sui moris ac solitarius: deinde comitatū inuenit audaciae: pri-
 mo quidem paruum ampliore autem proficiens. Curā autē habebat neminē ignarū asciscere:
 sed qui & habitudine corporis & animi magnitudine bellorūq̄ peritia praestaret hos eligebat: do-
 nec quadringentorū uirosq̄ cateruam congregauit: quorum plures ex Tyriorum sinibus & uicis
 erant. Icq̄ omnem galyleā depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc
 igitur iādudum regendi milites cupientem & maiora desiderantem diu pecuniae retardabat ino-
 pia. Cum autem uideret iosisippum sua uiuacitate letari: persuadet ei primū fabricandi muri patriae
 sollicitudinem sibi cōmitteret. In qua requestus magnos a locupletibus fecit. Deinde callidissima
 fraude composita uelut oleo quod non a gentilibus suis tractatū esset uti caueret oēs apud syriā
 iudaei: ut ad confinia oleū mitteret deposcit. Nummosq̄ tyrio qui. iiii. atticos faceret empris. iiii.
 amphoris eodē praeio amphore dimidium uenundabat. Cūq̄ galylea ferax esset olei: maximeq̄
 illo tēpore magna ubertate redundaret: in ea loca ubi erat penuria solus multūq̄ mittendo: insi-
 nitam summā pecuniae cōgregauit. Qua mox in eum usus est: qui hoc sibi beneficiū praestitisset.
 Deniq̄ existimans iosisippum disposuisse rectorem se esse galyleae futurum quibus praeterat latro-
 nibus imperauit: praedas uehementius exercere q̄ multis rebus nouis per regiones excitatis autē
 insidiis alicubi rectorem perimeret si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret. Ob hoc eum
 apud indigenas accusaret. Iamdudum autem rumorē dissipauerat: q̄ res galyleae iosisippus prode-
 cogitaret: multaq̄ in hunc modum ad eius perniciem comparabat.

Quidam qui aggressi sunt procuratorem bernicis & multa abstulerunt: quia Iosephus iussit ut rebus restituerentur illa: contra eum tumultus maximos parant: accusantes eum esse proditorē intruit in eius domum: querit placare illos uerbis: præualet aduersus eos: Ioannes quidam fraude inolitur contra Iosephum: insidias: cognita fraude ut de iniuria uendicaret accedit cum militibus ad Ioannem hic autem emissis armatis iussit eum interfici: aufugit in lacum: resumptis uiribus Ioannes cogit aufugere tentat aliud genus insidiarum aduersus Iosephum. Cap. XXXI.

Taq̃ illo tempore cum quidam ex uico damaritarum in magno campo custodias agētes ptolomæum agrippæ & bernicis procuratorem aggressi: omnes quas ferebat farcinas abstulissent: in quibus erant non paruæ uestes prætiosæ: plurimæq̃ argenti pocula: & sexcenti aurei. neq̃ hanc prædam occulte administrare possent: omnia taricheas ad Iosippum comportarunt. Ille autem repræhensâ uiolentia quam regiis intulissent: reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis oportune remittere. Vnde maximum eius periculum comparatum est. Namq̃ raptores earum & quia prædæ nullam partem accepissent: ægre ferentes & prospicientes quod Iosippus cogitauerat laborem suum rebus condonare: per uicos nocte discurrunt: omnibusq̃ indicant Iosippum prodidisse: eodemq̃ tumultu ciuitates proximas repleuerunt: adeo ut centum armatorum milia contra Iosippum prima luce concurrerent. Deniq̃ multitudo in circo apud Taricheas congregata plurima per iracundiâ conclamabat: partim deponi partim concremari uociferans proditorem. Pluresq̃ incitabat Ioannes: & cum eo filius taphnâ & Iesus quidam. Tunc magistratus tyberiadis Iosippi quidem amici & satellites tantæ multitudinis incursum perterriti omnes præter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiens prope cum iam ignis admoueretur exurgens: & monentibus eum. iiii. qui remanserāt: neq̃ solitudine suâ: neq̃ illorum qui contra se uenerant copiis perturbatus: in conspectu eorum prostratus ueste discissa infususq̃ capite puluere: auersusq̃ post tergum manibus suisq̃ ceruici gladio admixto. Hæc autem amiciores ei maxime taricheatas ad misericordiam commouerant. Rustica uero plebs & finitimorum quibus molestior uidebatur: non sine maledictis eum iuebant publicas proferre pecunias: & facta proditoris fateri. Nam ex habitu eius opinabantur nihil eorum de quibus nata fuerat suspitio poenitus negaturum: & impetrandæ ueniæ causâ secisse omnia quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium perstruebat: & contra se indignâtes arte circumueniens: ut super his unde irascerentur inter se ipsi discordarent: omnia cōfessus est. Deinde sibi facultate cōcessa: ego inquit has pecunias neq̃ agrippæ remittere cogitabam neq̃ in propria lucra conuertere: absit enim ut amicum putem unq̃ qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiam quæ uos cōmuniter læderet. Sed quia uidebam o taricheate maximam ciuitatem uestrâ mōitionis egere: & ad extruenda moenia minus habere pecuniarum: timebamq̃ tyberiensem populum & alias ciuitates raptas pecunias inhiantes: pedetentimq̃ eas retinere decreui ut uos muro circumdarem. Si hoc non uidetur profecto quæ oblata sunt & diripienda propono. Si recte consului: bene de uobis meritum coerctis: hæc taricheate quidem ab eo dicta cum fauore receperunt. Tyberienfes uero cum aliis deprauando insuper etiam minitabantur: utriq̃ autem relicto Iosippo inter se litigabant. Ille autem fretus iam secū sentientibus: erant enim prope ad xl. milia taricheate: cū multitudine liberius loquebatur: multum in eorum temeritatem inuectus: ex præsentī quidē pecunia taricheam ait esse muniendam. Curæ autem sibi fore similiter ut etiam cæteræ tutæ sint ciuitates. Nec enim pecunias defore si concordare uelint in eos unde parandæ sunt: & non in eum moueātur qui parat. itaq̃ cum alia quidē multitudo quæ decepta fuerat quīs irata recederet duo uero armatorum milia impetū in eum fecere. Cūq̃ se ille tecto ante recepisset instabant ei minitantes. Iterum autem Iosippus in hos altera fraude nititur. Cūq̃ ad fastigium culminis euassisset cōpresso dextra strepitu: nescire ait se quid peterent sibi prestari: uoces enī se non exaudire confusus. Omnia uero quæ iuberent esse facturum si aliquos intromisissent: qui secum otiose colloquerentur. His auditis illico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. Quos ille in ædiū partes inductos clausâ ianua tamdiu uerberauit: donec eorum intestina nudata sunt. Circumstabat at̃ interim populus existimans eos prolixis allegationibus concertare. Cum subito Iosippus foribus patefactis cruentos eos dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur affecti sunt: ut protectis armis aufugerent. Ob hoc Ioannis etiam atq̃ etiam crescebat inuidia: aliaq̃ nihilominus Iosippo moliebatur insidias: morboq̃ simulato per epistolam postulauit: ut sibi medicinæ gratia tyberienfibus ei aquis calidis uti permitteret. Iosippus autem nondum ei suspectus erat insidiator ad præfectos ciuitatis litteras fecit: ut hospitium & utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitur biduo post cuius rei causâ uenerat agebat. & his fraude circumuentis: aliis uero pecunia corruptis ut Iosippum deferrent per suaserit. His cognitis Sylla quem Iosippus custodiæ præposuerat: propere de insidiis ei scripsit: atq̃ ille accepta epistola noctuq̃ itinere maturato matutinus ad tyberiadā peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem quīs eum contra se uenisse suspicaretur: tamen direpto quodam ex notis infirmitate simulata q̃ lectulo detineretur obsequio se defuisse mandauit. Tyberienfibus autem a Iosippo in amphitheatri stadium congregatis

ut eos quæ sibi scripta fuerant alloqueretur missis armatis iohannes iussit eum interfici. Quos cū iam nudare gladios perspexisset populus exclamauit atq; ita conuersus ad eius uocē iosippus ubi ferrum prope iugulo suo imminere prospexit in litus disiluit e tumulo excello cubitis sex: in quo uerba faciens cum populo steterat: ascensaq; nauicula cum duobus satellitibus suis quæ illic applicuerat in medium lacum refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra insidiatores iruebant. Mox autem ueritus iosippus ne bello intestino suscitato propter paucorum inuidiam ciuitas consumaretur nuntium suis misit: qui eos moueret ut propriæ tantū saluti consulerent. Neq; uero quemq; occiderent uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes conquieuerunt. Qui uero circum ciuitatem per agros habitabant auditis insidiis & quis earum fabricator fuisset contra iohannem ueniebant. Sed ille primus in iscala patriam suam fuga receptus est. At galylei totis iam ciuitatibus ad iosippum confluebant. Et cum multa essent armatorum milia congregata: qui se aduersus iohannem cōmunem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem quæ illum suscepisset ignibus tradituros: ad ea iosippus probare quidem se eorum beniuolentiam impetum autem cohibendum esse dicebat prudentia magis inimicos uincere cupiens quam perire. His uero qui de singulis ciuitatibus cum iōane rebellassent nominatim exceptis quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat præconum uoce denunciabat intra quinq; dies eorum qui iohannem non reliquissent patrimonia diripienda: domosq; eorum cum familiis exurēdas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui profugi ante pedes eius arma proiecerūt. Cum reliquis autem iohannes prope mille uiris syris fugitiuis transulit se iturum in occultas insidias ex apertis ac per nuntios in hyerosolimam clam direptos iosippum accusabat q; magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniat ui tyrannus metropoleos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: huore autem potentes nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere iohanni: ut per eos bellum cum iosippo gereret. Decretum quæ inter se conceperunt: quo idem iosippus militum administratione decederet. non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos & quatuor nobiles uiros itrisperiti filiū iolandrum & Ananiam sadduci & Symonem & iudam ionati filios omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iosippo beniuolentia multitudinis. Et siquidē ipse sponte sua ueniret paterentur eum rationem reddere. Sin remanere contenderet: uelut hoste uterentur. Amici autem iosippi militem quidem ad eum uenturum esse perscripserant: causam uero non indicauerunt quomodo secretum fuit inimicorum eius cōsiliū. Vnde factū est ut quod præcauere non potuit: quatuor statim ciuitates ad inimicos postq; uenere deficerent. Hoc est sephores & gabra & giscala & tyberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Captos autem quatuor duces consiliis armatorumq; fortissimos remisit ad hyerosolimā: contra quos populus hanc medioeri indignatione commotus: ipsos & a quibus pmissi fuerant occidisset: nisi ante fugissent.

Deseritur iosephus a suis: quos ipse punit: euocans omnes primates & astutia quadam ducens scaphis ducens secum in taricheas cuidam clamanti clitus nomine iubet manus abscidi ipseq; sibi mer dexteram truncauit timore perterritus.

Cap. XXXII.

Iohannē uero iam intra muros iscalon iosippi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit tyberias: habitatoribus eius Agrippam regem implorantibus. Et cū ille constituto die ad eos non uenisset: pauciq; romani equites ibi tum comparuissent: a iosippo alienati sunt. Hisq; apud taricheas cognitis statim: defectio consecuta est. Cū uero cunctos iosippus milites misisset frumentatum: neq; solus egredi contra destitutores: neq; se continere patiebatur: metuens nedum ipse tardaret: ante in ciuitatem regii transgredirentur. Nec enim postero die obstante sabbato quicq; facere poterat. Dolo autem qui se deseruerant circumire cogitabat. Et portas quidem tarichearum claudi iussit: ne quis cōsiliū suum illis prodere contra quos suscipiebatur. Omnibus autem scaphis quas in lacu repperit congregatis: ducentæ autem & triginta fuerunt: quaterniq; nauæ non amplius singulis inerāt: mature ad tyberiada nauigat. Cūq; tanto ab ea distaret spatio unde facile uideri non posset: inanes scaphas in salo relictas septem ipse solus inermes satellites secum habens propius ut conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent: metu perterriti: & scaphas armatorū esse plenas existimantes: arma proiciunt: manusq; supplices agitant ut ciuitati parceret præcabant. Iosippus autem postq; multis eos minis & castigationibus exprobrauit: primū q; bello contra populum romanum suscepto: intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent inimicorum uota complerent. Deinde q; securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere: qui eam muro cinxisset non repudiaturum se ait: si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem tyberienensium potentissimi descenderūt. His autem in unam receptis nauiculam piscaronā: & procul abductis alios quinquaginta curiales uenire iussit maxime notissimos: uelut illi quoq; si dem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans alios insuper atq; alios obiectu scederis euocabat: ut mature taricheas recurrerent gubernatoribus nauium impletarum impera-

batqueque anerissent in cœtcerem collocarent. Donec omnem curiam quæ sexcentos haberet ut ros: duosque milia popularium compræhensâ in taricheas scaphis abduxit. Relictis autem uociferâ tibus clitum quendam esse maxime defectionis auctorem: iramque ipsius poena illius præcâtibz sanari: illum quidem iossippus nolebat occidere. suorum uero satellitum quendam leui egredi iussit: qui cliti manus absunderet. Cum uero his præ timore solum globo inimicorum cômmissurum negasset: eaque causa indignari iossippum stantem in scapha clitus cerneret: ipsumque uelle descendere ac de se supplicium sumere: ut saltem unam manum sibi concederet orabat. Neque hoc abnuente iossippo: dummodo alteram sibi met clitus præscideret: ducto ille dextera gladio: leuâ sibi truncavit: tantus eum timor iossippi inuaserat. Ita tunc iossippus uacuis scaphis & satellitibus septem populo capto rursus tyberiadam sibi sociavit. Paucisque diebus post cum etiam sephorim defecisse inter alias reperisset militibus eam depredari permisit: omniaque inde lecta popularibus dedit eâ sephoritis. Nam & captus rapinarum damna corrigere uoluit: redditione rerum rursus eos ad beniuolentiam reuocare. Hactenus apud galyleam motus iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus romanos instruebantur: hyerosolimis autem Ananias pontifex & potēiores qui non cum Romanorum parte sentirent muros instaurabant: multaque bellica instrumēta perque omne oppidum sagittæ aliaque arma fabricabantur. Exercitationibus autem sîlmanus iuuenum operam dabat. Erantque uniuersa plena tumultus: magnaque tristitia mediocres occupauerat: multique futuras clades prospicientes fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem in centoribus quæ illis placerēt ex templo resingebant statufque iam tunc quasi perituræ ciuitatis erat. anteq̃ romani uenirent. Anano autem apparatus belli negligere cura fuit: & studiosorum quos æmulatores uocabat amentiam ad ulteriora conuertere. Vi tamen uictus ē: & quis illius finis fuerit posterioribus explanabimus. Antina crabrittena caparchia agioræ filius symon: multis nouarum rerum cupidis congregatis ad rapinas cōuersus non solum domos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerberibus conficiebat. iamque tunc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuū ad la trones qui erant magade cum his quos habebat effugit: ibique manēs donec ananus & alii eius inimici perempti sunt: idumeam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem collecto milite uicos præsidis ruerēt: & idu meæ quidem res ita se habebant.

¶ De bello iudaico. Liber. iiii. incipit.

¶ Sentiens Nero res gestas non prospere indignatur: mittit uespasianum in syriam ad regendos exercitus & ulciscendos iudæos rebellantes tandē ex iudæis. x. milia perimuntur: nō cessant iudæi uerum ascolonem petunt: sed Antonius positus insidiis quæ erant transituri super octo milia interficit cæteri aufugiunt: Niger unus ex ducibus iudæorum in turrim se recipit quem antonius succendit ille uero saltu demissus euadit: uidentes iudæi illum gaudēt quod dei prouideria dux eorum imposterum sit seruatus.

Cap. I.

Eronem autem ubi res apud iudæam nō prospere gestas accepit. Latens quidem quod necesse fuit cum stupore timor inuadit: aperte atque superbiam simulans: ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia: quæ uirtute hostium quæ contigerant esse dicebat. Dicere se putans propter pondus imperii tristiora cōtemnere uideri quàm malis omnibus superiorem animum gerere. Verumtamen curis arguebat mentis eius perturbatio cum deliberaret cui nam motum crederet orientem qui una & iudæos rebellantes ulcisceretur proximasque his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem & qui tanti belli magnitudinem sustinere posset uirum ab adolescentia usque ad senectutem bellis exercitatum: & qui populo romano iam pridem pacasset hesperiam germanorum tumultu concussam: armisque ante illud tempus incognitam britanniam uindicasset. Vnde patri quoque ipsius claudio præstiterat: ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his uelut omnibus fretus nero: ætatemque illius cum peritia stabilem cernens obsideque fidei liberos: eorum florum manus esse paternæ prudentiæ: iam tum fortasse de tota republica deo aliquid ordinante. mittit eum ad regendos exercitus in syria constitutos: multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum qualia necessitas imparare consuevit. Ille autem protinus ex achaia ubi cum Nerone fuerat: ritum quidem filium suum dirigit alexandriam ut inde quintam item decimam legiones moueret. Ipse uero transmissus ad hellepontum terreno itinere sic syriam peruenit ibique romanas vires multaque a uicinis regibus auxilia congregauit. At iudæi post malam cæstii pugnam inspera-

ta foelicitate sublati: animorum impetus cohibere non poterant. Sed tanq̃ fortuna eos exagitante perciti bellum ulterius producebat. Deniq; omni quanta fuit manu pugnacissima cōgregata: ascalonem petierunt. Ea ciuitas antiqua est septingentorum & .xx. stadiorum spatio ab hyperosolima distans: & iudæis semper inuisa: quæ res fecit ut etiam tunc primis eorum incurſibus propior uideretur. Tres autem uiros aggressionis duces habebant: & corporis uiribus & prudentia præstantissimos: nigrum peraitam: & syllam babylonium: & iohannem myseum. Ascalon enim ualidissimo quidem muro cincta erat: sed uacua poene præsidis. Vna enim cohors causa peditum & una equitum ala tuebatur: quibus præfectus erat antonius. Illi quidem ira multa uelocius itinere peracto: quoniam ex propinquo uenirent præsto erant. Antonius uero nec enim eorum fore impetum ne sciebat equites iam de ciuitate duxerat & neq; multitudinem ueritus uel audaciam: primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrenauit. Itaq; iudæi q̃ cum peritioribus imperiti: & pedites cum equitibus constipatis: aut inordinati leuiterq; armati cum instructis plusq; indignationi quam consilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicaturi: facilis erat aduersariis labor. Nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatae sunt acies fugam petunt: & murum uersus se a tergo urgentibus incedentes suimetipsi hostes erant: donec omnes incurſibus equitum uicti per totū campum dispersi sunt: qui fuit plurimus totusq; habilis equitantibus: quod quidem romanos iuuit: ut: magna quidem strage iudæos proſterneret. Nam & fugientes præuertendo torquebant: & quos occupassent curriculo transſigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocunq; se uertissent circundatos exagitantes facile iaculis opprimebant. Et iudæis quidem propria multitudo per desperationem salutis solitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci essent: rebus tamen secundis animati etiam superflui residui uidebantur. Et illi quidem res aduersas superare certabant dum cito pudesce fugere: mutariq; fortunam sperant. Romanis autem in his quæ prospere agerent minime laborantibus: ad maiorem usq; diu partem pugna protracta est: donec iudæorum quidem perempta sunt. x. milia: duosq; duces iohānes & scyla. Cæteri uero & pleriq; sauii cū nigro qui unus restabat ex ducibus: in ciuitatem idumæ quæ challis dicitur confugere. Nonnulli tunc etiam romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non iudæorum spiritus clade tanta sedatus est: multoq; magis eorū dolor incitauit audaciā & conicientes quātum ante pedes mortuorum iaceret: pristinis rebus sceleriter gestis ad plagam alteram illicebatur. Deniq; paruo tempore intermisso q̃ ne curandis quidē uulneribus satis esset: cunctisq; aggregatis uiribus maiore cum indignatione: multoq; plures ascalonem recurrebant: eadem se præter imperitiam: aliaq; belli uitia committante fortuna. Etenim cum antonius qua trāsi tui fuerant posuisset insidias ex improuiso in eas dilapsi & ab equitibus circundati: priusq; se ad pugnam componerent: iterum super octo milia procubuerunt: cæteri uero oēs aufugerunt. Cūq; his niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis: & quoniam hostes instaret in turrim quandam tutissimam compelluntur alicuius uicini: cui nomen est baldezel. Antonius uero cum suis ne uel moras circū turrim quæ inexpugnabilis esset diu tenerent: uel ducem hostiū fortissimum uiuum relinquerent: ignem muro supponunt: turriq; inflammata romani quidē exultantes recedunt: quasi etiam nigro consumpto. Ille autem in castelli specus intimum ex turri saltu demissus euadit: triduopost sortis cum fletu eum ad sepulturam inuestigantibus: se se ostēdit gaudioq; inſperato repleuit omnes iudæos: tanq̃ dei puideria dux eis in posterū reſeruatus.

Vespasianus antiochiā cū exercitu uēit: agrippā offēdit fert opē saphoris cōtra iudæos. Cap. II.

ET uespasianus antiochiam exercitum ducens quæ syriæ metropolis est: magnitudine simul aliaq; foelicitate sine dubio tertium iter omnes quæ in romano orbe sunt locū obtinens: ubi etiam aduentu suo regem agrippam cum omni manu propria offēderat præstolari ad ptolomaidam properabat. In hac aut ciuitate occurrerunt ei sephoriciues oppidum galyleæ colentes: solimente pacata: qui tam suæ salutis p̄uidentia quā romano rum uirum gnari etiam priusq; Vespasianus ueniret: sentio gallo fidem dederant: dextraq; iunxerant: & præsidium militare susceperant. Itaq; & benignissime a duce suscepti alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserant. Quibus interim Vespasianus ultionis causa poscētibus equitum peditumq; tantum numerum tradidit: quantum obſtare posse arbitrabatur incurſibus: siquid iudæi commouere tentassent. Non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum: auferri ciuitatem sephorim Galyleæ maximam & in loco tutissimo conditam: totusq; gentis salutem præsidio.

Dux sunt galyleæ opime abundantes: homines pugnaces sunt: continent hee prouinciæ diuersas ciuitates quæ irrigantur diuersis fluminibus quib; finibus terminant. Cap. III.

Dux sunt at galyleæ quæ superior & inferior appellatur: easq; phenice & syria cingunt. Discernit uero ab occidente ptolomais territorii sui finibus quondam & galyleorum. Nunc autem mons tyriorum carmelus cui coniuncta est gaba ciuitas hippeon hoc est equitum quæ sic appellatur ex eo q̃ equites ab herode rege dimissi coloni deducebantur a meridie autem samaritis & scytopolis usq; ad flumen iordanē: ab oriente uero ioppa & ga-

denique & golanitide diffinitur quæ etiam regi agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus tyro itemque tyriorum finibus terminatur. Inferiores quoque galyleæ fines quæ longi sunt ex tyberiadē ad zebulon cui uicina est in locis maritimis ptolomaiensium ciuitas propagatur. Latitudine autem patet ex uico salothi qui in magno campo situs est usque ad bersaben: unde etiam superioris galyleæ latitudo incipit usque ad bacanicum qui terram dirimit tyriorum. Longitudo uero eius a tala uico iordani proximo usque ad berothe tenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine: tantisque gentibus alienigenis cinctæ: semper tamen omnibus belli periculis restiterunt. Nam & pugnaces sunt ab infantia galylei: & omni tempore plurimi: neque aut formido unquam uires aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ optimæ & fertiles sunt: omniumque generum arboribus confitæ: ut etiam minime agri colendi studiosos ubertate usi prouocent. Denique excultæ sunt ab incolis totæ: nec pars ulla est otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt: ubique multitudo uicorum propter opulentiam populosa: ut qui sit breuissimus supra. xv. milia colonorum habeat prorsus: etiam si quis magnitudine minorem galyleam direxit quam trans fluuium regionem uiribus tamen eam prætulit. hæc enim omnis est in opere assidueque fructuum ferax: ut illa quæ trans flumen est licet multo maior sit: plerumque tamen aspera atque deserta est: & nutriendis fructibus minus fueris inhabilis. Galyleæ uero mollicies & ingenium fructuosum campos cum uariis arboribus confositos maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. Irrigatur autem abunde montanis torrentibus a fontibus aque perennis: quotiens illis siccio æstuante defecerint. Et longitudo quidem eius est a macherunta impellam. Latitudo uero a philadelphia usque ad iordanem. Et pella quidem quam supradiximus septentrionalis eius est tractus. Occiduus uero iordanis: meridianus autem moabites regio terminat. Ab oriente autem arabia & salbonitide necnon & philadelphia: itemque geraphidis clauditur. Samariensis autem regio inter iudeam quidem & galyleam sita est: incipiens enim a uico in planicie posito: cui nomen genaniz meccabaitæ nam definit toparchia: sed natura nihil ab iudea discrepat. Nam utraq; montuosæ sunt & campestres agroque collendo molles atque optimæ necnon & arboribus plenæ pomisque tam siluestribus quam mansuetis abundant eo quod nunquam natura sint aridæ imbriumque satis habent. Dulces autem per eas multi modis aquæ sunt: bonique graminis copia. præter alias earum pecora lactis abundant: quodque maximum uirtutis atque opulentia specimen est utraq; uiris referta est. His autem finitimis Anunath uicus qui etiam borceas appellatur iudeæ limes a septentrione. Meridiana uero pars eius si in longitudine metiare adiacenti uico arabum finibus terminatur: cui nomen est iordano. At iudeæ latitudo ex iordani flumine usque ad ioppen explicatur: media uero ciuitas eius est hyerosolima. Vnde quidam non sine ratione umbilicum eius terræ id oppidum uocauerunt. Sed nec marinis quidem delitiis caret a ptolomaida usque locis extenta maritimis. in. xi. autem sortes diuisa est. quarum prima est regnum quod optinet hyerosolimorum ciuitas præ cæteris inter omnes accolæ eminens uelut caput in corpore. Aliis uero post hæc toparchiæ sunt distributæ. Cosna est secunda: & post eam attrabata est. Deinde theana & lydda itemque amineus & pelle & idumæ & angada & herodium & hiericus post quas iania & ioppe finitimis præsunt: & præter hanc gamalitica & gaulanitis & bathania & traconidis: quæ etiam regni agrippæ partes sunt. Eadem uero terra incipiens ex monte libano & fontibus iordanis: usque ad tyberiadis proximum lacum latitudine pandit. Ex uico autem qui appellatur pharphasus qui ad iuliada oppidum tendit latitudinem & habitatur ab incolis iudeis una syrisque permixtus.

Exercitus quem dederat saphoritis Vespasianus: diuiditur in duo: assidue ciuitates & loca illa incurfant depredando Iosephus in saphoritim imperum facit sed nihil efficit totam galyleam igne & sanguine repleuit.

Cap. III.

In iudea quidem & quibus esset cincta regionibus: quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium saphoritis: hoc est equites milles sexque milia peditum: placido eos regente chiliarchoque castris in magno campo positus bifariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causâ: equitatus uero in castello debebant. Vtrinque autem assidue prodeundo & circum eas regiones loca omnia in cursando: magnis incommodis iossippum eiusque socios quibus quietos afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus depredabantur eorumque conatus si quando excurrendi habuissent fiduciam repellabant. Sed iossippus quidem aduersus ciuitatem impetum fecit: sperans eam ita capere quam ipse antequam galyleis desisteret ita muris cinxerat: ut romanis quoque esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit: cum & ui & suauis infirmior saphoritis fuisset inuentus: magnumque in iudea bellum accendit romanis indigne ferentibus insidias. Et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus: sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent: umbelles ad seruitium capiebant. Ignis uero & sanguis galyleam totam repleuerat: nec quisque expertus eius acerbis aut cladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus quas murorum ambitu iossippus communierat.

EE IIII

Titus filius Vespasiani patrem suum reperit ptolemaida qui multas legiones comparauerat multosq; cuiuscunq; generis ad militiam viros congregauerat. Cap. V.

Itus autem alexandriam transmissus ex achaia citius quam per hiemen sperabatur manum quidem militum cuius causa directus fuerat suscepit; contemptoq; usui itinere mature ad ptolemaidam peruenit. Cuncti ibi patrem suum reperisset duobus quæ illum secum habebat agminibus erant autem nobilissimæ quinta & decima legiones iunxit etiam quas ipse adduxit quintam & decimam. Eas autem sequebatur etiam decem & octo cohortes quibus accessere ex cæsaria cum unaquaq; ala equitum. Decem autem cohortum singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tresdecim sexcenti pedites: & centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam regibus congregatum est. Antiochus enim & Agrippa & semus binam milia peditum & sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabia quoq; rex malchus præter quinque milia peditum equites mille misisset: quorum pars maior erant sagittarii: ut tota manus computata cum regis: decem milia circiter peditum equitumq; colligeret præter colonos qui plurimi sequebantur: & meditationi bellicæ assueri nihil a pugnacissimis aberant: quod tempore quidæ pacis dominorum exercitationibus interesset: belli autem pericula cum ipsis experirentur: & neque periticia neque uiribus nisi a dominis uincerentur.

Laudatur romanorum prudentia instruendum seruos in militie disciplinam: quæ sunt edocti instruendis castris & quem ordinem seruant in bellicis rebus describitur. Cap. VI.

Va quidem in re nimis admirandam quis existimauerit romanorum prouidentiam ita seruos instituendum: ut non solum uitæ ministerio: sed etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorum aliam quoque respexerit militiæ disciplinam: profecto cognoscat tantum eos imperium non fortunæ munere: sed propria uirtute quæsisse. Atque mis enim uti non ex bello coeperunt: neque solum si necesse sit manus mouent: cum in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes nullas capiunt exercitationis indutias: nec tempora præstolantur. Meditationes eorum nihil a uera contentione discrepant: sed in dies singulos militum quisque omnibus animis tanquam in procinctu positus exercetur: quo etiam facillè prælia tolerant. Nec enim uel ordo neglectus eos a consueta dispositione dispergit: neque metus ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequitur ut sepe superent quos non itidem confirmatos inueniunt. Nec errauerit si quis eorum meditationes confictus esse dixerit sine sanguine: contraque prælia meditationes esse cum sanguine. Nec enim cursu capi faciles sunt hostibus: sed quocumque in hostilem terram irruperint ante castrorum munitionem nunquam prælium sumunt. Quæ quidem non leui opere neque iniquo loco erigunt nec omnes inordinate describunt: sed si quid inæquale solum fuerit complanatur. iiii. uero angulis eorum dimensio designatur. Nam & fabrorum multitudo & ferramentorum copia quæ usus extructionis poscit: sequitur exercitum: & interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur: ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla talis atque ballistis aliisque machinis saxa iacentibus omnibus instrumentis missilium complent: ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. Et omni autem muri parte. iiii. portas ædificant tam iumentis aditu faciles quam ipsis si quid urgeat intro currentibus latas: intus autem castra uici spatii interpositis dirimunt mediisque rectorum tabernacula collocant: & inter hæc ducis maximè medium templo simillimum prorsus ut quasi repentina quædam ciuitas existat forumque & opificum stationes & sedes militum primatibus ordinumque principibus ubi siquæ sint inter alios ambiguitates iudicent. Ipse uero ambitus & omnia quæ in eo sunt & scientia fabricatum opinione citius cõmunitur. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingitur depressa cubitis. iiii. pariisque spatio lata. Armis autem septi per contubernia cum decore atque otio in tentoriis agunt: omniaque ab his ordinate et alia caute quæ per contubernia expediunt: ueluti si ligno aquæ opus sit aut frumeto. Nec enim cœna uel prandium cum uoluerit in præte cuiusque est. Simul autem omnibus somnus & excubiæ & uigilandi tempus buccina significat. Neque enim est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones: illi uero ad chiliarchos conueniunt salutarum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. Ille autem his signum aliaque dat ex more præcepta perferenda subiectis: quæ quidæ et cum in acie sunt agentes citius parent: ut si res exigat incursum eius itaque reuocationibus uniuersi præter obsecundent. Cum autem castris egrediendum est turba indicium facit: nemoque ociosus est. Sed uel solo nutu moniti tabernacula colligunt: omniaque ad perfectionem instruunt. Deinde itaque turba ut sint parati significat. Illi autem cum mulos & iumenta sarcinis onerauerint uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uero incédunt & quod sibi alia munire facile sit: & ne quando hostibus eadem usui sunt. Et tamen tertio quoque tubæ signo indicant: ut exeat: urgendo aliquid ex causa morantes ne quis otidinem deserat. Dextraque duci præco astans ter si ad bellum parati sunt: uoce patria percontatur. Illique totiens alacri & magna uoce paratos esse se respondent interrogantemque præueniunt & martio quidem spiritu repleti cum clamore dexteram erigunt. Deinde ociose: & cum omni decore prægredientes ambu-

lant suū quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septis: & ex utroq; latere ficas ferentes. Leuius at gladius multo est longior cū dexter mensurā palmæ non excedat. Qui uero ducē stipant lecti pedites scuta & lanceas portāt: cætera manus hastas & clypeos longos seramq; & corbē & sarculū & securim & habenam & falcem & catenam triduiq; uaticū ut parum intersit inter onusta animalia & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior: & cōtus in manu transuersusq; ad equi latera clypeus ternaq; super pharetrā uel amplius dependent lata cuspide iacula nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoraces pedibus habent similes: nulloq; armorum genere discrepāt: & in his equitum lecti qui circum ducem morātur. Agmen autem semper cui sorte id obtigerit antecedit. Talia quidem sunt romanorum itinera & mansiones: itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in præliis incōsultum aut subitum agunt sed omnia semper sequuntur facta sententia opusq; adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum etiam si aliter cesserit arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum illiciat: ut diuina providentia non esse credatur quæ uero ante cogitata fuerint etiam si aduersus casus exceperit bene iam meditados exhibeant ad cauēdum ne idem rursus eueniat & bonorum quidem fortuitorum non is auctor sit cui contigerint: totum uero quæ innoxius acciderint: saltē q; rectum consiliū coeperint uideatur esse solatio. Armorum quidem exercitatione comperāt: ut non modo corpora: sed animi quoq; militum fortiores sint. Maior tamen illis est ex timore diligentia. Namq; leges apud eos non desertionis solum: uerū etiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducesq; magis quam ipse leges terribiles. Nāq; bonos honorando redimunt: ne in coercendis noxiis sint crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent: ut & in pace ornamento sint: & in acie corpus unum totius conspiciatur exercitus. Sic eorum copulati sunt ordines: ita circūduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta: oculisq; ad signa: & ad opera manibus unde facere quidem semper strēui sunt: parati uero tardissimi. Nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium ut consilia sensere ducum: aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. Nam & eam certiores putant esse uictoriam. Quorum igitur actus ex consiliis incipiunt de liberantibus: adeo strenuus paret exercitus: quid mirum si euphrates ab oriente & oceanus ab occidente: itemq; a meridiano tractu libyæ fertilissima regio: & septentrione rhēnus atq; isther sunt imperii limites: cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit: hæc ego profectus sum non tam proposito laudandi romanos: quam solatio deuictorum: & ut nouarum rege cupidos deterrerem: fortasse autem ad experiētiam proderit bonarum artium studiosis romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Vespasianus cū filio suo ordinat exercitū in ptholomaide placidus interimit maximā multitudinem in galylea: peruenit iotapatē qui receptus cū suis a iudæis illico sunt interfecti: ex iudæis uero tres ceciderunt placidus aufugit.

Cap. VII.

Vespasianus quidē una cum Tito filio suo in ptholomaide iterim degens ordinabat exercitum. At uero q galyleam puaferat placidus ubi maximā eorū quos compræhēdisset multitudinē interemit: hæc aut fuit galyleæ imbecillior turba animisq; deficiens pugnacissimos autē uidit sp in ciuitates confugere: quas iolippus conierat: in iotapata quæ oīum tutissima erat impetū uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri magnāq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriā comparādā: & illis cōmodum ad reliqua maturius explicāda: quasi metu cessuris aliis ciuitatibus: si quæ ualidissima esset occupatā uidissent. Multum tunc opinione deceptus est: iotapatem enim cū eius impetū præcessissent prope ciuitatem aduenientē excipiunt: egressiq; cū romanis ex improuiso plurimi & ad pugnā parati: necnon & alacres quippe ut pro salute patriæ: item coniugum liberorumq; dimicantes: in fugam eos uertunt multosq; sautiant: seprē solum interfectis: quia neq; solum inordinate pugna diserere: septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum iudæi magis quoq; eminus iaculari quam manus conferre inermes: cum armatis confiderent. Ex ipsis autem iudæis tres ceciderunt: paucis p̄terea sautiat. Placidus quidem q impetu suo languidior inuentus esset aufugit.

Vespasianus cum armatis suis in galyleam peruenit: timent omnes iosephus conspiciens non posse repugnare in tyberiade confugit.

Cap. VIII.

Vespasianus uero ipse galyleam cupiens inuadere: ex ptholomaide proficiscitur ordinato militum itinere: sicut romani cōsueuerunt. Auxiliatores uero qui leuius armati essent: itemq; sagittarios præire iussit ad repentinos incursum hostium cohibēdos: & ut suspectas atq; oportunas siluas insidiis scrutarentur: cum quibus etiam erat romanorum armata portio. Eos autem sequebantur de singulis hecatontarchis. Deinde equites peditesq; armaturam suam ferentes mensurasq; castrorum. Post hos stratores uiarum ibant: qui aggeris maligna corrigerent: ac deuia complanarent: siluasq; obstantes præciderent: ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas: & tuitionis causā multos cum his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat: lectos pedites equitesq;

neon & lancearios secum ducēs. Equitumq; p̄terea suoz agmine comitatus. De singulis enim turmis proprios centū & uiginti equites deputatos habebat. Hos sequebant̄ qui expugnandis ciuitatibus machinas & cetera tormenta portarent. Deinde rectores: itemq; p̄fecti cohortibus chiliarchi stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa alia: quaz oībus apud Romanos agminibus p̄æst: quod & uniuersaz auium regnum habeat: & sit ualidissima. Itaq; illam & principatus insigne putant: omēq; uictoriae quodcunq; bello perierint. Sacras uero signoz effigies: itidē sequebantur cornicines: & post eas acies in latitudine senis digesta militibus. Hisq; adhaerebat ex more quidā hecatontarchus: disciplinae atq; ordinis custos. Serui autē singulorum agminum cincti cū peditibus erant: multis aliisq; iumentis aduehentes militū sarcinas. Omnium uero agminum postrema erat mercenaria multitudo: eamq; armoz coactores sequebant̄ armati pedites equitesq; non pauci. Itaq; p̄acto itinere Vespasianus cū omni exercitu ad fines galyleæ peruenit: ibiq; positis castris quīs promptos ad bellum milites continebat: una & ostendendo exercitū quo hostes metu p̄celleret: spatiumq; indulgēdo p̄enitudinis: si quis ante p̄ælium uoluntate mutaret. Nihilominus autē murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebellionis fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosippus enim eiusq; socii qui nō longe a sephorī in castra posuerunt: ubi bellum appropinquare cognouerunt: & iam iamq; romanos p̄lio secum congressuros non modo ante pugnam: sed anteq̄ hostes omnino conspicerent fuga disiecti sunt. Cum paucis autē relictis iosippus ubi se adiuerit neq; ad excipiendos hostes sufficientem manum habere: iudæorumq; animos concidisse ac si fides his haberetur: p̄terosq; liber ad hostes defectum ire. iam tum quidem bello omni quiescebat quam longissime autem periculis abesse decreuit abductisq; qui secum remanserant in tiberiada confugit.

Vespasianus ciuitatē gadarensium capit iosephus mittit hyerosolimā litteras: si cupiant sedes uel bellū cū romanis: si bellū mittāt cū dignū exercitū ut possint repugnare romāos. Cap. IX.

Vespasianus autē gadarensium ciuitatem aggressus primo impetu capit: q; eam pugnaci multitudine uacua repperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos etiam puberes interfecit: cum romanos odio gētis & cladis memoria quam pertulerat ceteris nullius ætatis misericordia commoueret. Incendit autē non solū ciuitatem: sed et oēs circū uicos & municipia quædā p̄enitus desolata. Nonnulla uero quoz habitatores ipse coepisset. Iosippus autē quam tuitionis cā optauerat ciuitatem ipse metu reperiuit. Nā tyberenes usq; eum nisi de cōi bello desperasset in fugam uersum iri credebant: neq; in hoc eos uoluntatis eius fallebat opinio. Videbat enim res iudæoz quorsum euaderent: unaq; illis uiam salutis esse si propositū mutauissent. Ipse uero quis adhuc speraret a romanis ueniam tribuendam mori cū spe uoluisset quā prodita patria cum dedecore administrationis sibi creditæ apud illos sceleratē ageret contra quos fuerat missus. Decreuit igitur hyerosolimam primatibus quēadmodū se res haberent cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostiū timiditatis postmodū argueretur. Vel minus aliquid nunciando fortasse coepit etiam p̄nitentes ad ferociam reuocaret: atq; si fœdus eis placeret cito rescriberent aut si bellandum esset dignū ei contra romanos exercitum mitterent. Ille qdem hac epistola scripta mature dirigit qui in hyerosolimā litteras ferret.

Vespasianus agrediēs recindere iotapata montē ubi iudæi plurimi cōfugerāt: ciuitatē circūuolare iubet p̄ milites ipse proficiscit̄ ponit castra ageres facit ad oppugnandū ciuitatē Iosephus ciuitatē ut muri ciuitatis altius p̄. xx. cubitus eleuent̄ quod romanos multū p̄teruit. Cap. X.

Vespasianus autem iotapata excindere cupiēs: nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat: & p̄terea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum p̄æmittit pedites cum equitibus qui montanum iter coacturent saxis asperum ac peditibus quoq; difficile: omnino uero equitibus inuium. Et hoc quidē quatrinduo fecere quod iussum est latamq; apuere exercitui uiam. Quinto autem die iosippus qui mensis maii uigesimus & primus erat: prior in iotapata extiberiada uenit: abiectosq; iudæorum spiritus erigit. Cum uero transiitum eius Vespasiano quidam transfuga nunciasset: utq; mox ciuitatem peteret incitaret: ueluti cum ea totam iudæam capere posset. si iosippum subiugasset. Hoc ille nuncio proxima sceleritate percepto dei prouidentia factum ratus: ut qui hostium prudentissimus uideretur: ultro se etiā in custodiā traderet uoluntariam: statim qdem cum egribus mille placidum p̄æmittit: unaq; duce primū ebucium tam manu quā prudētia uigē insignē circūuallere ciuitatem iussos: ne clam inde iosippus elaberet. Postero autē die cuncta manu cōmitatus ipse confectur. & post meridiem usq; acto itinere ad iotapata peruenit. Abductosq; in septentrionalem eius partē exercitū in quodā templo castra ponit distante ab urbe stadiis. vii. consulto at̄ quam maxime cōspici ab hostibus assectabat: ut uisū attoniti mirarent̄. Quod etiā factum est eoq; tantus cōtinuo stupor inuasit: ut muris egredi nullus auderet. At romanos quotidiē ambulando fatigatos ciuitatē statim aggredi piguit ob eandē cām duplici acie circumdato oppido: tertiū extrinsecus agmē equitū posuere: oēs iudæis exitus obstruentes: sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil ē necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in muros facto iudæi primo quidem locis

suis manentes: romanis castra ante muros habentibus resistebant. Postea uero quam Vespasianus & sagittarios & fundibulatores: omnemq; iaculorum multitudinem adhibitam: missilibus in eos permisit uti: atq; ipse cum pedibus in aduersum collem unde muros expugnabilis erat: niri cepit: tunc ciuitati metuens iosippus & cum eo cuncta iudaeorum prosiluit: multitudo: omnesq; in romanos pariter irruentes: procul a muris eos deterruere multa manu simul & audacia patrando facinora: neq; minora patiebantur tunc quam faciebant. Nam quantum ipsos salutis desperatio tantum pudor incendebat romanos. Et hos quidem pitia cum fortitudine: illos autem duce iracundia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnatum fuisset: praelium nox diremit: in quo romanorum plurimis sauciatis tresdecim interfecti sunt: iudaeorum autem cum sexcenti essent uulnerati septem & decem ceciderunt. Nihil quoq; minus romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius resisterunt: ex eo scilicet fiduciam nacti: q; eos pridie praeter spem frustrauerunt. Sed eos quoq; pugnatiorum experti sunt: q; eorum iracundiam pudor incenderat: uinci credentium nisi cito uicissent. Itaq; per dies quinq; romanis minime ab aggressionem cessantibus: iotapatenorum excessusangebantur: murisq; fortius oppugnabantur. Et neq; iudaei uires hostium formidabant: neq; romanos difficultas oppidi capiendi lassabat. Etenim iotapata paulomus tota rupes est: ex aliis quidem partibus undiq; uallibus immensis praecipit: ut earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum boreae parte adiri potest: ubi per transversum latus desinentis montis aedificata est. Quod quidem ipsum muro ciuitatis iosippus fuerat amplexus: quo inaccessa essent hostibus superiora cacumina. Aliis uero circum montibus tecta priusq; in eam perueniretura nullo poterat conspici. Iotapara quidem sic erat communita. Vespasianus autem & cum natura loci simul certandum putans: & cum audacia iudaeorum incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisq; sibi subditis de aggressu delibebat. Cumq; aggerem fieri placuisset: qua parte murus facilis erat accessui: totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoq; propinquis montibus excisis: magnaq; ui lignorum & lapidum congregata: scutisq; minoribus siue ancilibus ad euitanda iacula desuper missa per ualles dispositis: sub eorum defensione aggerem construebant. Nulla autem noxa uel minima telorum erat quae de muro iacerentur. His autem alii terram ex propinquis tumulis eruentes sine intermissione suppeditabant: cunctis trifariam distributis: nullus erat ociosus. At iudaei super eorum tegmina saxa ingentia & omne telorum genus immitterent: quae licet minime penetrarent: magnos quidem crepirus dabant: & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis: erat autem omnes. clx. in eos qui super murum astarent iussit tela contendis: simulq; ex balistis lanceae perirebant: saxaq; tormentis ingentia mittebantur: ignisq; & sagittarum frequentissima multitudo: quae non solum murum: sed etiam tutum intra iactum earum spatium iudaeis inaccessum fecere. Arabum uero sagittariorum manus & iaculatores: iteq; fundibulatores & omnes machinae telis operabantur. Neq; tamē his iudaei prohibiti ne desuper ulciscerentur quieti erant: sed excurrando per cuneos more latronum tegmina operantium dissipabant: nudatoq; seriebant: uel si quando illi cessissent aggerem dissipabant: uallorumq; munimenta cum ancilibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito huius incommodi causam ex distributione operum contigisse: q; interiecta spacia iudaeis locum aggrediendi praebent: adunauit tegmina coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium praepeditae sunt. Erecto autem prope agere: pauloq; minus aequato propugnaculo: indignum esse ratus iosippus nihil contra moliri quod oppido saluti foret: conuocat fabros murumq; altius iubet extolli. Cum illa iam multis obstantibus iaculis minime aedificare posse firmarent: hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria extendi praecipit: quae missos tormentis lapides sinuata susciperent: qui busq; repulsa tela caetera dilaberentur: & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis illi murum die noctuq; operando: ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt crebris etiam turribus in eo constructis: minisq; ualidissimis aptatis: quae quidem res romanis iam intra ciuitatem se esse credentibus magnum somnium comparauit: tam iosippi molitione quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Vespasianus certans pluribus diebus uidens non posse capere ciuitatem statuit obsidere eas: ut cogerentur inopia rege redere uidens nolle eos redere: iteq; ad certandum se conuertit iosephus cogitat de fuga cum suis: populus hortatur ne recedat: ipse dicit melius: quia parabit alium exercitum quo reuocabit Vespasianum ab eis: statuit remanere: se parat ad praelium: egreditur multis iurationibus romanos egrediens: Vespasianus nollens cum desperatis congregari iubet ut armati declinent impetum.

Cap. XL

MT Vespasianus & calliditate consilii & hostium audacia magis irritabatur: quoniam recepta ex munitione fiducia romanos ultra incurrabat: quinq; dies singulos plia cateruati & cuiuscumq; modi latrocinales doli & eorum q; casus obtulisset rapinae aliorumq; incedia fiebant: donec Vespasianus retento milite a pugna statuit obsidere ciuitatem: ut ea usui necessario: penuria caperet. Aut. n. coaptos inopia sibi supplicatuos: aut si ad finem usq; in eadem perniciam

durauissent fame cōsumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pugnae foret post in
teruallū rursus anxiis incubuisset. Itaq; oēs exitus eorū asseruari pcepit: illi aut frumētū qđem alia
rumq; omnium rerum intus habebant copiam salē prāter aquā uero penuriam quia neq; fons
erat intra ciuitatem & imbre contentis eius habitatoribus rara est in illo tractu aestiuis mēibus
pluuia. Quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur: quod arcendae siti fuerat ex-
cogitatum quodq; fieri ac uelut omnis aqua iam defecisset agere ferebant. Iosippus enim & cum
ciuitatem uideret abūdare aliis rebus sorteq; animo uiros esse quo longiorem romanis obsidio
nem faceret: quam sperabant iam tunc potus mensuram ciuibus ministrabat. His autem confer-
uari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatem mouebat q; ius bibendi li-
berum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum essent labori cedebant. Hoc autem
modo affectos romanos latere non poterant qui eos ex aduerso colle trans murum in unum cō-
fluere locum: & aquā mensuram accipere prospectabant. Quo etiam ballistarum perueniētib;us
talis plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post exhaustis puteis ipsa sibi neces-
sitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosippus autem ut hanc eius spē frangeret iussit quāpluri-
mos per murorum minas dimeris undis atq; humida uestimenta suspendere: ut omnes repente
aqua perfluerent. Ex quo moeror simul romanis ac timor erat: cum tantum aquā uiderēt eos lu-
dibrio consumere quos potus indigere credebant. Deniq; dux belli etiam cum ipse quia penuria
ciuitatem posse capere desperasset: iterum consilium ad uim atq; arma cōuertit. Iudaeis id quoq;
maxime cupientibus. Namq; nec se nec ciuitatem saluam fore credebant priusq; fame uel siti pe-
rissent mortem bello optabant. Iosippus tamen prāter hoc aliud consilium quo sibi copia parare-
tur per quandam uallem deuiam: propterea quia minus curiose habitam a custodibus excogita-
uit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet iudaeos extra ciuitatem degē-
tes ab his omnia usui necessaria & quae in ciuitate defecerant accipiebat mandato com meatibus
ut plerūq; ad excubias repararent terga uelleribus tecti: qui si eos nocte uidissent canum simili-
tudinem mentirentur. Idq; factitatum est donec eius fraudem uigiles perenserunt: uallemq; cin-
xerunt. Itaq; tunc Iosippus non diu ciuitatem sustinere posse prospiciens: suamq; pariter salutem
si uellet remanere desperans cum optimatibus de fuga tractabat. Verum id populus sensit: & cir-
cūsus ne sese negligeret precabatur in quo solo recuberent. Ipsum enim saluti esse ciuitatis ma-
nentem: uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. Quod si etiam capiantur eundem
solatio esse. Decere autem illum nec inimicos fugere nec amicos deserere: aut quasi ex naui tem-
pestate oppressa desilire qui ad eam tranquillo mari uenisset. Ipsum enim magis demersurum esse
ciuitatem cum iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui confiderent. Iosippus au-
tem quod sibi caueret occultans illorum commodo se exitum parare dicebat. Nam intra ciuitatē
manendo neq; seruatis grande aliquid se esse profuturum: & si caperentur una cum his esse fru-
stra periturum. Obsidione uero liberatus extrinsecus maximo eius emolumento fore. Mature.n.
congregatis ex territorio galyleis alio bello romanos ab eorum ciuitate reuocaturum. tunc autē
non uidere quod apud eos residens utilitatis afferret: nisi q; romanos ad obsidionem magis inci-
taret: ut se caperent magnipendentes. Quem si fugisse cognouissent multum eē de obsidionis im-
peru remissuros. Non flexit his populum iosippus: sed hoc circūstare se magis incendit. Deniq;
pueri & senes itemq; mulierculae cum infantibus flentes ad pedes eius accedebant: eumq; omnes
complexi tenebant: & ut fortunae socius sibi remaneret cum ululatibus supplicabant. Non inui-
dia salutis eius quantum ego arbitror: sed propria spe. Nihil enim se mali remanente iosippo ex-
stimabant esse passuros. Ille autem siquidem paruisset hāc praeces esse ratus: custodiam uero si p-
uim cogeretur: multum enim ex intentione discessus etiam querelarum misericordia fregerat re-
manere statuit. Communiq; desperatione ciuitatis armatus: & nunc tempus est dicēs pugnam in-
cipere: cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude ac forti aliquo patrato faci-
nore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis egressus
disiectis custodibus usq; ad romanorum castra excurrebat: & nūc pelles aggeribus impositas sub
quibus tendebant discerpere: nūc operibus ignem immittere. Posteroq; die similiter ac tertio per
aliquot dies ac noctes bellando non laborabat. Sed Vespasianus romanos his incurribus male af-
fectos aspiciens. Nam & terga dare iudaeis pudebat: & fugientes inlequi armorum pondere tarda-
bantur: cum iudaei semper aliquid agentes priusq; paterentur in ciuitatem refugerent: armatis im-
perat ut eorum impetum declinarent: ne uel cum hominibus mortis audis manum cōficeret.
Nihil esse fortius desperatis. Restingui autem illorum impetus si proposito careat quasi flamma
si materiam non inueniat. Ad hoc oportere romanos cautius quātere uictoriam augendae posses-
sionis causa: non ex necessitate bellantes: per sagittarios autem arabum & syriae & fundibularo-
res: perq; saxa tormētis emissā plerūq; repellebat iudaeos. Nulla enim taliorum machina que
scēbat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum eminus missa inter iactum subeun-
tes sauius romanis instabant: cum neq; corpori: neq; animae parcerent: sed per uicem utrinq; pu-
gnarent: suorum quisq; laboribus subuenientes.

Admoget Vespasianus arietē muris: muri concutiuntur machinis cogitat iosephus quōd iustus arietis resellat: romani econtra aliud genus machinant: iosephus cū sociis igne concremarunt romanorū propugnacula & ageres ita ut spatio unius hore oīa sint concremata. Cap. XII.

Egitur Vespasianus ultro se existimans longitudine tēpōis hostiumq; ī cursibus obsideri: cum prope iam muris aggeres æquarentur: arietē adimpūeri præcepit: est autē aries im-
mensa materia malo naui assimilis: cuius summū graui ferro solidatū est in arietis ef-
figie fabricatū: unde et nomen accepit. Dependet autē funibus medius ex trabe alia ue-
lut ex trutina palis utrinq; sultus bene fundatis. Retrorsū autē magna uiroz multitudo repul-
sus: hisdemq; simul rursus impellentibus missus in fronte prominente ferro mœnia percutit: nec
est ulla tam ualida turris: aut muroz ambitus adeo latus: ut etsi priores ictus fortiter sustinuerit:
assiduos uincat. Ad huius periculū rei duci romano transire placuit: ui capere oppidū properanti
quoniā pernicioſa uidebatur obsidiō iudæis minime quiescentibus. Itaq; romani quidem balistis
cæterisq; missilibus machinis ut facilius ferirent qui de muris obstare tentassent: adhibitis utebā-
tur: neq; sagittarii aut fundibulatores longius aberant. Cum uero ea causā muros nemo auderet
ascendere ipsi arietem applicabāt gradibus desuper: itemq; pellibus seprū tam pro sui defensione
quam machinæ. Ex primo qdem impetu mœnia cōcussa sunt clamorq; oppidanorū uelut iam ca-
pi essent maximus factus est. Iosippus autē eundem locum feriri: neq; multo post murū disturba-
tum iri prospiciēs: quo cōmento uim machinæ paulatim falleret excogitauit. Saccos enim paleis
refertos quā semp impetū arietis feriri uiderent demitti iussit ex muro: ut eo modo secundi ictus
errarent: aut etiā excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multū romanis moræ ar-
tulit. Nam quocūq; hi machinā conuertissent: contra illi qui super murū stabant paleas traducē-
tes saccos ictibus supponebāt: nihilq; murus percussione lædebatur: donec etiā romani aduersus
hoc aliud machinati sunt. Proceris enim contis exhibitiss: in his summis falces quibus saccos inci-
derent alligarunt. Cum autē hoc modo efficax esset opus arietis ac murus quia recens ædificatus
erat ictibus cederet: quod reliquū erat Iosippus: eiusq; socii ad ignis auxiliū se contulerunt accen-
sumq; totum quod aridæ fuit materiæ: tribus ex locis pariter inflāmare: unaq; machinas & ppu-
gnacula romanorū & aggeres concremarunt. Illi uero non sine malo subueniebāt audacia simul
eoz territi: & ne adiumento essent flammis præuertentibus impediti: quæ aridum nactæ fomité
& præterea bitumen ac picem: necnon etiam sulfur opinione citius uolabant operaq; romano-
rum multo labore curata unius horæ spatio possiderant.

Quidam uir iudæus saxo soleuato & demisso caput arietis fregit: hic fixus est quinq; sagitta-
rum uulneribus decidit rādem: alii duo uiri romanorū aciem pruperunt: iosephus uero & cætera
multitudo intendit Machinas romanis lugentibus: Cap. XIII.

Ic etiam uir quidam iudæus prædicatione ac memoria dignus inuentus est addi filius
Eleazarus: cui Salab galyleæ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatū tanta ui su-
per arietē ex muro dimisit: ut machinæ caput obrumperet: idq; ex mediis hostibus sal-
tu ad eos delatus auferret: nulloq; metu reportaret ad mūrē. Postremo tanq; signo quo
tæla mitterent hostibus positus nudo corpore quinq; sagittarū uulneribus fixus est: carūq; nulla
respecta ubi murū ascendit unde uideri ab oībus poterat eius audacia ibi cōstitit: compunctusq;
dolore plagarū cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Veciras & Philip-
pus de uico Roma galylei. Qui cum super milites decimæ legionis profluisissent tanto ipetū uiq;
transgressi sunt ut & aciem romanorū perumperent quousq; aduersum ierant oēs infugam uer-
terent. Præter hos Iosippus quoq; & cætera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cū op-
bus quintæ itemq; decimæ & eius quæ terga dederat legionis incēdunt. Cæteri autem qui mox
consecuti sunt & instrumenta & omne genus materiæ obruere.

Vespasianus in planta pedis uulneratur totus exercitus turbatur superato dolore uulneris sæ-
uius bellū in iudæos incitauit: pugnatur fortiter utriq; cædit murus ictibus machinarū ad ma-
tutinas uigilias illi uero munire partem illam. Cap. XIII.

Rursus autem romani post meridiem erectum arietem ad eam muri partem quæ pri-
dem quassata fuerat appulere: ibiq; defensorum eius quidam Vespasiani plantam sa-
gitta percussam leuiter uulnerat: quamuis tæli spatio defecisset. Maximam tunc id ro-
manis perturbationem fecit. His enim qui prope aderant uiso sanguine perterritis p-
omnem fama cucurrit exercitum relictaq; obsidione plæriq; cum stupore atq; for-
midine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes. Titus aderat metuens patri. Vnde contigit
ut & beniuolentia circa rectorem & filii trepidatio confunderet multitudinem. Facile tunc pa-
ter & timore filium & perturbatione liberauit exercitum. Superato enim dolore uulneris & ab
omnibus qui sui causā pertimuerunt conspici studens bellum in iudæos sæuius incitauit. Nam
uelut ultor ducis quisq; omne periculum adire cupiebat: & clamore alius alium adhortantes mu-
rum petebant. Iosippus autem cum suis sociis licet assiduus balistarum itemq; tormentorum icti-
bus caderent nequaq; tamen deterrebātur a muro: sed flammis & ferro & saxis eos asperere q arietē.

protecti palmis impellerent. Nihil aut aut parum proficiebant cum sine intermissione procum berent in conspectu hostium positi: quos ipsi contra uidere non possent. Namque & suis ignibus col lucentes itaque si dies esset & certum erat hostibus signum quo tela dirigerent: machinisque procul non apparentibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea non tam balistae quam iaculorum ni simul multi transfigebantur: missaeque machinis saxa & muroque minas auferabant & frangebant an gulos turrium. Virorum autem nulli tam fortiter constipati erant: ut non usque ad extremam aciem sa xi magnitudine ac uolentia sternerentur. Sciet autem aliquis huius machinae uis quantum ualeat ex his quae illa nocte contigere in muro cuidam ex circumstantibus. Iosippo caput auulsum est: eiusque ad tertium stadium ueluti funda excusa caluaria. Interdum quoque praegnantis foeminae secto utero ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo machinis terribilior erat im petus & missilium strepitus. Crebri autem mortui cum ad mortuos deiicerentur sonabant & acerbis simus quidem intus excitabantur mulierumque tumultus extrinsecus aut occumbentium gemitus concre pabatur: totusque ambitus muri ad quem pugnabatur sanguine confluebat: iamque ascendere poterat con gessione cadauerum. Montibus autem resonantibus multo amplius horror his ex clamoribus accede bat: nec quicquam illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorem posset incutere. Plurimi qui dem pro iotapata decertantes fortiter ceciderunt plurimi etiam sauciati: & tamen uis circa matuti nas uigilias murus assiduis machinarum ictibus cessit. Cumque illi quidem corporibus atque armis septi eam partem: quae deiecta fuerat priusque romani pontes apponerent munire.

Vespasianus parat exercitus & machinas ad iuadendum urbem recreato prius exercitu: Iosephus cognito consilio uespasiani ordinat milites ad resistendum: plene crudelissimo certamine. Cap. XV.

MAne autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam ducebat exercitum ex nocturno labore paululum recreatum. Idemque cupiens de conuulsi muri parte alio propugnatores adducere eque rum quidem fortissimum equis dispositis trifariam collocat ut tecti armis dirutum latus undiq; obsiderent: cunctosque praeparat manibus ferret: quod si pontes admoueri coepissent ipsi plu res introirent. Post illos autem pedites ualidissimos ordinauit. Reliqua uero equestrum multitudinem secundum muri spatium per montana loca distendit: ne quis fugiens excidium ciuitatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratos sagittas habere iussos. Fundibulatores quoque similiter & appositos machinis. Alios autem integris muri partibus scalas applicare praecipit: ut qui hos perhibere tentassent deiectae partis defensionem relinquerent: ceterique omnibus simul telis oppressi uolentia irrumpentium cederent. Iosippus autem hoc consilio cognito per murum quidem integrum labore fati gatus: itemque senes posuit quos ledi non possent. In parte uero colapsa ualidum & potentissimum quemque senosque ante oculos uiros in quibus & ipse fuit ad pericula subeunda: sortitus est: hisque praecipit ut agminum ululatibus ne metu quae tereretur aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem communiti protegerentur desuper scutis paulatimque recederent donec sagittarii pharetras exinarent. Si uero pontes a romanis apponerent: ipsos praesilire mandauit hostibus atque persuasit & eorum instrumentis resistere: unumquemque uero ita certare debere non quasi conseruanda tueretur: sed quod iam perditam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: iamque futurae cladi itam nunc collectam in auctores eius effuderent: ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus otiosum mulieres ac pueri postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum: nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis strictisque gladiis ad partem muri deiectam hostes instare: armisque montana omnia desuper collucere: atque arabam quendam sagittariis tela suggerere: tunc extremo ululatu quodam capta urbe consonuerunt: non ut impendere mala sed ut adesse iam crederes. Quare Iosippus mulieres ne misericordia suorum animos effoemina rent intra domos cum interminatione concludit silere iussas: ipse uero ad partem muri quae sibi ob rigerat transiit: & puentes quidem applicantibus animam non intendit: sed tantum speculabatur impetum sagittarum: simul autem ac tubinices uniuersorumque agminum congregati sunt pariter & grauiter isfremuit exercitus: signoque dato missis undique sagittis lux obscuri coepit. Iosippi socii memores praecceptorum: & aduersus clamorem obstructis auribus & contra sagittarum uulnera corporibus communitis cum admouerentur pontium machinae ipsi eas cursu: & antequam hostes pedem in his ponerent occupant: eosque ascendere nitentes praelio deterrebant uaria manu: itaque animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur: hi qui sine periculo sortes contra illos etiam curabant. Nec prius a romanis diuellebantur quam uel caderent uel occiderent. Qui romani desilientibus conspectu iam liberi facillime tela dirigeabant.

Die. xx. mensis iunii iudaei quodam defessi quia non haberent propugnatores quos mitterent: cogita uerunt oleo seruati super infuso romanos oppugnare: ac sceno graeco super sparso ut inde romani ca derent: uidens dux Vespasianus tot male milites perire: eos a bello reuocat & a pena. Cap. XVI.

Namque iudaeis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutarent propugnatores haberent defessis aut assidue substitueretur proque his quos uolentia repulissent alii succederet inuicem se adhortati latera copulati: protectique desuper longioribus scutis inexpugnabilis globus effecti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo iudaeos in muro iam

pedem ponebant: cum Iosippus his rerū angustiis consilio necessitatis adhibito mira est enim machinis excogitandis cum desperatione stimulat. Feruētī oleo profundi milites iubet scutorum coniunctione defensos. Id autem iudæi multi qui & paratum haberent: & plurimum cito romanis infundūt: ipsi etiam in eis lacunis missis calore bulientibus hæc res romanorum ardentium aciem dissipauit: & cum dolore scæuissimo deuoluebantur a murb. Siquidem facile a uertice ad pedes usq; sub armatura oleum per totum corpus fluebat: carnemq; non secus ac flamma epascebatur: q; natura facile calefceret: seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendii fuga non erat. Nunc autem salientes: nunc incuruati dolore de pontibus decidebant. Ad suos autem tuto recedere contra nitentes non poterant: quoniam facile ab inseque-ribus capiebantur. Sed neq; romanis uirtus in rebus aduersis: nec iudæis prudentia defuit: roma-ni enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebantur præcedentem quisq; incurfando tanq; ipse imperum retar daret. Iudæi uero progressum eorum dolo altero deceperunt cum sceno græco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabē-tes retrahebantur: & neq; fugientium quisq; neq; agredientium firmo posset eniti uestigio. Sed alii quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur: multi uero super aggeres deiiceren-tur: & qui cecidissent a iudæis seriebantur: qui romanis desiliētibz consiliū iam liberti facilli-me tæla dirigebant. Cum autem multa milites mala in hoc perpeti prælio dux uideret: post meri-dianas eos horas a pugna reuocat: quorum non paucis obtruncatis plures sunt uulnerati. Ex io-tapata uero sex uiris mortuis: plures quam trecenti sautj translati sunt. Hoc autem modo pugna tum est iunil mensis die uigesimo.

Vespasianus tres turres ferro circūdatas erigi fecit plenas iaculatoribus & fundibulatoribus fortissimis: ita ut ex his q; intra muros erant deserere defensionē muri cogant. Cap. XVII.

T Vespasianus eorum causa qui occiderant consolatus exercitum postq; ita uidet ac-censum neq; tam exhortationem quam opus deposceret: aggeres quidem altius tollit. Tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi ferro undiq; tectas: & ut pondere stabiles essent: neq; ignibus expugnarentur: easq; super aggeres collocat iaculatoribus & sagittariis: itemq; leuiorum missilium machinis plenas fundibulariorum quoq; fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium & loricas: ipsi eos qui su-per murum astarent facillime cernerent: tælisq; appeterent: cum illi neq; a uertice uenientes sagit-tas facile declinarent: neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium librata manu iacula superante ferro aut quo erant septæ flammis obstante. Ob hoc igitur defensionem muri deserunt: magisq; aggredi tentantibus occurrebant. Et iotapateni quidem ita resistebant: q; uis multi in dies singulos occumberent: neq; contra mali quicq; hostibus facerent: q; eos sine pe-riculo lædere non poterant.

Vespasianus mittit Traianum in aphata ciuitatem congređitur cum illis tādē superat ciui-tatem omnesq; præter infantes occidit. Cap. XVIII.

Idem autem diebus Vespasianus ad finitimam quādam iotapata: ciuitatem euocatus cui nomen est Aphaca nouas res affectantem: & propterea q; iotapatenos præter spē re-sistisse audierat insolescentem: mittit eo Traianum decimæ legionis rectorem: dans ei duo milia peditum & equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationem: munitissimum repperisset: nam præter naturam qua tutum erat etiam muro duplici cingebatur: habitatores uero eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse prælium cum his com-mittit: eosq; paulisp; reluctatos in fugam uertit: quos uestigiis consecuti romani exterioris muri ambitum quo confugerant cum ipsis irrumpunt. Secundum autem murum petentibus ciues sui claufere ciuitatem metu. s. ne cum his rursus hostes intraret: profecto autem deus galyleorum cla-des romanis dabat: qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum manibus propri-is ad interitum hostibus dedit auidiſſimis cædium: multi enim simul ruentes ad portas multūq; nominatim præpositos inclamantes inter ipsas præces immoriebātur: quibus hostes unum mu-rum alterum ciues clauferāt & inter medios coacti murorum ambitus: multi quidem sociorum suis gladiis transſigebantur: infiniti uero a romanis interficiēbantur: ne uel adolescentium quidē recepta fiducia. Nam præter hostilem metum etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Deniq; moriebantur non romanos sed iudæos execrantes: quoad omnes interire numero homi-num. xii. milia. unde Traianus uacuum esse ciuitatem puginatoribus reputans: & si q; adhuc intus essent: nihil eos ausuros esse existimans præ timore impatori excidiū referuauit. Missisq; nuntiis ad Vespasianū petit: ut filium Titū dirigeret finē uictoriæ impositus: ille aut laboris aliqd super-esse ratus cū milite filiū misit: hoc est quingentis equibus & peditibus mille. Qui mature ad ci-uitatē profectus sic ordinauit exercitū: ut in læuo quidē latere Traianū constitueret: ipse uero in dextrū obsidioni præſſet. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicatis: cū paulisp; desuper ga-lylei obstitissent continuo moenia reliquerunt. Titus uero comitesq; saltu demissi mature ciuita-tem obtinuerunt: tuncq; uacillans cum his qui se intus congregauere pugna cōmissa est. Nūc per

angusta uiarum fruentibus ualidissimis: nunc foeminis ex tectoz culminibus quæ forte inueni-
sent tela iactantibus. Et hoc qdem modo usq; ad sextâ horam sustinere consueti. Assumptis æ
bellatoribus cætera multitudo & sub diuo & per domos senes pariter ac iuuenes mactabant. De
niq; utilis sexus præter infantes nullus remansit: qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. In-
tetemptorim quidem in ciuitate & in primo congressu numerus fuit quindecim milia: captiuo-
rum aut duo milia. c. xxx. Hæc galyleis clades contigit quinto & uigesimo die iunij mensis.

Ad samaritanas cerealis mittita Vespasiano: quia eos pronos ad tumultum uidebat: inopia quæ
quidam moriebantur: quidam ad romanos confugiebant: reliquos uero omnes neqens persuasio
ne placare occidit: erant autem undecim milia & sexcenti.

Cap. XIX.

Ed ne Samaritanæ quidem alieni a calamitatibus remanere: hi nãq; in monte ganzin
qui est illis sanctissimus congregati locis suis expectabant: belli autē minas eoz con-
uentus ac sp̃e habere uidebatur: nec saltē uicinorū malis corripiebantur: sed incōsul-
ta suarum uirum infirmitate secūdis romanorū rebus exterriti: prona in tumultum
uoluntate pendebant. Vespasiano aut placebat motus antecapere: eorumq; impetus
præuenire: nam & si præsidiis tota samaritica regio cincta erat: tamen eorum multitudo qui coe-
tant: & conspiratio timebatur. Ea q; causā cerealē quintæ legionis rectorem cum sexcentis equiti-
bus tribusq; peditum milibus mittit. Ille autem ad montē quidem accedere præliorū cōgredi ne
qua q̃ tutum esse duxit: quoniā hostes plurimi desuissent: milites uero circūuallatis undiq; mon-
tibus radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigētibz samaritanis etiam
grauēs accendi æstus: erat enim tempus æstatis: neq; se rebus necessariis uulgus instruxerat: adeo
ut nonnulli quidē una die siti morerentur: multi uero eiusmodi morti seruitiū præferentes ad ro-
manos transfugere: ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc perseverarēt malis infractos
montem ascendit: & circū hostes exercitu constituto primū eos a dextera parte hortabatur: atq;
ut salui esse mallent rogabat si arma proiecissent tutos fore promittens. Deniq; quia persuadere
non posset aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia & sexcenti. Hæc iunij men-
sis uigesimo & septimo die gesta sunt atq; his calamitatibus Samaritanæ usi sunt.

Ageres super altitudinem murorum iotapatenis effertur: quidam ad Vespasianum uenit p̃fu-
gus ex ciuitate: nūcians paucitatem ciuium & facilitatem capiendi: Vespasianus exercitum parat
nocte hora qua ille docuerat ciuitatem aggrediuntur: & custodes occidunt: ciuitatem ingrediun-
tur: quidam uero ne oppeterent per romanos se ipsos interfecerunt: tandem Vespasianus incendi-
fecit ciuitatem uniuersam.

Cap. XX.

Otapatenis autem diu durantibus: & præter sp̃e aduersa tolerantibus quadragesimo q̃
dem ac septimo die romanorū aggeres super muros altitudinem sunt elati. Quidā ue-
ro ad Vespasianum eodē die profugus uenit paucitatem ciuium & infirmitatem enū-
cians: simul q; diuturnis uigiliis præliis assiduis consumpti minime quidem ulterius
uium ferre possent: ueq; dolo etiam caperent si quis instaret. Circa extremam nãq; uigiliam quan-
do & malorū requiem habere uiderentur: & maxime defatigatos custodes maturinus sōnus occu-
pat dormire eos dicebat eademq; hora inuadēdos esse dicebat. Vespasiano aut qui fidem noscet
inter se iudeorū quantaq; superbia poenas contēnerent rrāssuga suspectus erat: nam & antea qui-
dam ex iotapata captus omne tormentorū genus fortiter pertulit: & tum ne flāmis quidem co-
ctus quid intus ageretur hostibus exquirentibus prodidisset mortē deridens cruci suffixus est. Fi-
dere tunc proditori coniectura faciebat. Et fortasse quidē illum uera dicere: ipse aut nihil ex eius
fallacia magnum sibi existimans esse metuendi asseruari hoīem iussit: & ad occupandam ciuitatē
parabat exercitum. Hora igitur quæ fuerat indicata ocio se ibat ad muros: primūq; incedebat Ti-
tus cum uno ex Chiliarchis Domitio sabino: paucis ex quintadecima legione comitatus: interfe-
ctis autem uigiliis in ciuitatē ingrediuntur: & post eos sextus quidā Caluarius chiliarchus & placi-
dus subiectos milites introducendo. Arce uero occupata cū hostes in medio oppido uersarentur:
iamq; plane dies esset: nec tunc quidē illi qui capti tenerentur adhuc excidium sentiebant multo
labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset: nebula uisus eius hebetante: quæ casu tūc
plurima se circū oppidum funderet: donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū periculo exsulci-
cati morientesq; demum se pisse crediderunt: romanos aut memores quæ obsidionis tpe pertulif-
sent: neq; p̃cendi cuiq; neq; miserendi quēq; tangebatur cura. Sed ex arce plebē ad prona cōpulsam
facillime trucidabant: ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiā resistendi. Circūuiarum nãq;
angustis pressi ac per declina dilabentes fluente desuper bello obtegebantur: id multos etiā qui
circa iofippū lecti erant ut manibus propriis liberarentur imutauit: nam cū se uiderent romano-
rum neminē posse occidere ne romanorū manibus oppeterent p̃uenerunt: & in extrema parte ci-
uitatis congregati semet interfecerunt. Quicūq; tamen uigilum primi caprā ciuitatem senserunt
in quadā turri septētrionali fuga recepti aliquādiu quidē restiterunt. Deinde circūclusi hostium
multitudine sero dextras dedere: hisq; instantibus mortē suam æquo aio præbuerunt. Potuissent
autem incruentæ romani obsidionis sine gloriari: nisi unus ex ipsis occidisset Hecatonarchus

Antonius peremptus insidiis: nam quidā ex his qui ad speluncas confugerant: erant at plurimi ro-
gabant antoniū dextram sibi porrigere ad fidem salutis ac præfidiū quo tutus ascenderet. Cūq;
his manum porrexisset incaute super ille hasta præuentū in inguine perculit statimq; cōfecit: illo
die quid immanissimā multitudinem peremere romani. Postea uero secutis diebus scrutando la-
tebras per cuniculos & speluncas oēm ulciscabantur ætatē præter infantes ac foeminas. Itaq; ca-
ptiui quidem mille ducenti congregati erant: quadraginta uero milia cōnumerata sunt excidii tē-
pore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatē ipsam excindi iubet: castellaq; eius
omnia adhuc exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperii. Neronis anno calen-
darum iuliarum die.

Iosephus ne a romanis inueniretur in puteū se demisit lapidēq; supra imposuit ne uiderent:
nocte exibat perscrutans si posset euadere: indicatur per quandā mulierem mittit ad eum cū fide
de uenia: timebat uero iosephus in somnis simulachra ei apparent deprecatur deum. in manus ro-
manorum se committit: habita prius oratione ad socios.

Cap. XXI.

Romani uero iosephū requirentes & propriæ indignationis cā: & quod imperatori opæ
precium uidebatur: captus enim maxia pars belli esset: mortuos itaq; abditos rimabā-
tur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodā usū auxilio per medios se hostes sur-
ripuit & in quendā profundum puteum saltu demissus est: cui amplū specus adiunctū
erat: latere quod supra scrutantes uidere non possent. Vbi. xl. quidē insignes uiros latitantes offen-
dit: rerūq; utilium apparatus: qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem oīa complexis in
terdiu quidem se occultauit. Nocte uero ascendens uigilias explorabat ut fugeret. Cūq; oīa un-
diq; ipsius causā maxie custodirentur, neq; fallendi spes esset in speluncā iterum descendebat: bi-
duūq; ibi delituit. Tertia uero quadā die capta quadam muliere quæ cū ipsis fuerat indicatus est.
Tūq; Vespasianus propere duos chiliarchos Paulinum: & Callicanū iussos pacem dare iosepho
& bene hortari eū ut ascenderet mittit. Quibus tamen ille rogantibus postq; ad eum uenerunt si
demq; pro salute dantibus minime paruī. Ex his at magis quæ pati meritis esset qui plurima cō-
misisset: quā ex naturali mansuetudine rogantium suspitionē colligens uelut ad pœnam euocare
tur timebat: donec Vespasianus tertiū quoq; chiliarchum nicanorem iosephi notū atq; olym con-
suetum direxerit: at quam dulce in eos romanorum esset ingenium: quos semel subiugasset refe-
rens quodq; ipse iosephus uirtutis cā magis admirabilis quā inuisus ducibus haberetur: essetq; im-
peratori studium non eū ad supplicium ducere quod etiam sine deditione sibi liceret exigere: sed
cōseruare potius uirum sortem. His addebat q; ne Vespasianus si quid dolo moliret amicum ad id
mitteret ut in re optima pessimā hoc est perfidiam præxeret amicitia: neq; semetipsum illi ut am-
icum falleret obtemperaturū fore. Verum iosepho etiā post Nicanoris dicta hæsitante milites qui-
dem irati speluncæ ignem submittere properabant. Sed retinebat eos belli ductor uiuū iosephum
capere plurimipendens. Nicanore aut uāhemēter instante ubi etiā hostilis multitudinis minas cō-
pit iosephus, nocturna somnia reminiscitur quibus ei deus & futuras iudæorum clades: & quæ ro-
manis essent euentura principibus ostendit. Erat aut interpretandis quoq; somniis idoneus & cō-
sectare quæ ambigue diuinitus dicerentur sciebat. Qui & sacros prophetarū libros nouerat q; &
ipse sacerdos esset & parentibus sacerdotibus pcreatus: illa igitur hora quasi deo plenus & recen-
tium somniorū quæ uiderat horrenda simulachra mente cōplexus occultas præces deo offert. Et
quā iudæorum inquit labefactari tibi rem placuit. Fortuna uero ad romanos tota migravit: ani-
mamq; meam quæ futura prædiceret elegisti. Do quidē manus sponte romanis & uiuo. Testor at
q; non proditor: sed tuus minister ad eos ibo. Simul his dictis nicanori cōsentiebat. Verū qui una
confugerant iudæorum postq; intellexerunt iosephū rogantibus cedere uniuersi circūstantes cla-
mabant. Certe plurimum ingemiscere leges patriæ ubi sunt quæ iudæis deus abnuī: quibus mor-
tem cotēnentes animas indidit uita iossepe. Captus es: lucēq; pateris intueri seruientem q; cito tui
oblitus es: q; multos pro libertate mori persuasisti: falsam profecto opinionem fortitudinis habe-
as: falsamq; prudentiæ si salutem apud eos speras cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiam certa
sunt ab illis tamē te seruari cupis. Sed quis te romanorum fortuna tui obliuione pfuderit: & nos
tamē patriæ gloriæ consulentes & dexterā tibi & gladium cōmodabimus. Tu uero siqdem spōte
moriare dux iudæorum: sin uero inuitus: proditor morieris Vix hæc elocuti sunt: & intentatis ei
gladiis occidendum illum cōminabantur si romanis pareret. Timens igitur impetū iosephus & se
dei præceptorū proditorem esse ratus: si ea non enunciaisset morte præuentus argumētis eos phi-
losophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantope inquit o sotii propriæ cædis auidi su-
mus: aut cur amicissimas inter se res corpus & animā in dissensionem uocamus: mutatum me eē
quispiam dicet? Sed romani hoc sciunt optimū esse in bello mori: sed lege belli hoc est a uictori-
bus trucidari: proinde siquidem romanorū ferrum deprecor uere meo gladio meaq; manu sim di-
gnus. Sin illi hosti parcendū putāt: quam iustius nos ipsi nobis pepercimus? Quippe stolidū est ea-
dem circa nos admittere: pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrū enim esse pro libertate mori: &
ipse fateor: pugnando tamen & illoq; manibus qui eam priueret: nunc aut neq; prælio nobis ob-

stant: neque nos interficiunt. Idem autem timidus est habendus qui mori non uult cum opus est: qui uult cum non oportet. Præterea quis non metus prohibet ad romanos ascendere? neque mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubiæ suspecta formidinis est: eam certè ipsi nobis irrogauimus. Vex: serui tatem dicit aliquis? Valde quidè nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: imò uero ignauissimi quantū optinor. Nam & gubernatorè timidissimū puto: qui tempestatem metuens à te uim turbinis nauem sponte submergit. Quin et propria manu perire a cōi omnium animalū natura discrepat: eoq; mō in creatorem nostrum summū scelus admittitur. Nullū est animal quod ex industria uel per se moriatur. Siquidè naturæ lex ualidissima ut uelint uiuere in oībus sita est: ideo & quod nobis adimendū id putant hostes ducimus & insidiatores poena psequimur. Deū uero indigne ferre non arbitramur: cum domū eius homo despiciat? Ab illo enim accipimus ut essemus: rursumq; ut esse desineremus illi reddendū est. Corpora quidè cunctis mortalia sunt ex caduca materia fabricata. Anima uero semper immortalis est: deniq; picula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hoīs surripuerit aut male tractauerit: pessimus statim ac perfidiosus habetur. Sic dei depositū ex proprio corpore qui eiecerit eū se latuisse quē læserit æstimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci iustū creditur: quis nequaquā dominos fugerint: ipsi uero deū fugientes: & optimum deū impie facere non uidebimur. An ignoratis q; eorū qui lege naturæ uita exiit acceptūq; deo debitum soluunt cū id qui dedit recuperare uoluerit perpetua laus domusq; ac familia stabiles sunt? puræ at & quæ inuocantes exaudiant animæ retinent locum in cælo adeptæ sanctissimū atq; inde rursum uoluentibus sæculis casta corpora iubentur incolere: quorū uero manus in seipsos insanierūt eorū animas tenebrosior orchus suscipiet. Pater aut illarū deus auctores iniuriæ per nepotes ulciscitur. Hinc & deo inuisum est: & a sapientissimo legis nostræ cōditore coercetur. Deniq; si qui se occiderūt apud nos quidè usq; ad solis occasum insepultos abiici decretū est: cum et hostes sepeliri fas esse ducemus apud alios etiam dextre iubentur abscindi eiusmodi mortuorū quæ i ipsos armatæ sunt: quoniā ut corpus ab anima: ita manū eē a corpore alienam existimarent. Pulchrū est igitur o socii iusta sentire: neq; humanis cladibus addere ut creatorem oīum impietate lædamus: si salui esse uolumus salui simus. Nec enī salus apud eos ignobilis est: qbus tantis uirtute operibus demonstrauimus. Sin mori placet ab his occidi pulchrū est q nos coeperint. Non migrabo ego in hostium locū: ut ipse mei proditor fiam. Multo enī stolidior sum: quam qui ad hostes ultro profugiūt. Siquidem illi salutis cā id faciunt: ego uero interitus & quidem mei romanorū tamen insidias expeto. Nam si me post uinctas dexterās perimant magno alio paratōq; moriar mendacii perfidiam p uictoriæ solatio mecum auferens.

Iosephus dehortatur suos a cæde: nequiens reuocare a proposito: oēs se ipsos interfecerūt: dicitur Iosephus ad Vespasianū iubet uespasianus eū custodiri ad Neronē mitteret: Iosephus alloquitur Vespasianum seorsum cum filio uespasiani eūq; dominum & regem orbis prædicat: Vespasianus eum liberat muneribusq; uariis eum donat. Cap. XXII.

Multa quidè in hunc modum Iosippus ut a cæde ppria socios dehortaretur dicebat. Illi autem obstructis auribus desperatione q se iam dudū morti deuouerant cantant: & alius aliunde cū gladiis accurrentes ignauiam exprobrabant: & quasi eū mox percussurus quisq; adoriebatur. Ille at cum alium nominatim uocaret: alium uultu iudæis inueneretur: alterius dexterā præhenderet: alium precibus exoraret uaria mentis affectione: ut in tali necessitate potuit distractos: ferrum oīum a cæde sua prohibebat: non secus ut feræ bestię circuncusæ ad eum semper: qui se contingeret ora conuertens. Illoꝝ autem qui ducem in extrema quoq; clade reuerendum putarent debilitabant dextræ: gladiiq; de manibus labebātur: multi spōte cū manus ei afferrent frameas dimittebant: Iosippo autē non defuit in ea desperatiōe consiliū: sed fretus dei prouidentia salutē in periculum mittit. Et quoniā mori decretum est inquit: agite: cædes mutuas sortiamur & cui obtigerit: manus sequentis occumbat: atq; ita oīum fortuna perambulet: neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustū est enī cæteris interēptis ex aliis nequaquā si pernituerit saluum esse. Visus est uera dicere: & quod persuasit agitur fors cuiq; obtrigit paratā ei: q sequeretur necē suam præbeat quasi mox etiā duce perituro. Cū Iosippo enim pire uita dulcius æstimabant. Remansit at ipse cum altero siue fortuna dici poterat siue dei prouidentia. Consultorq; prospiciens ne uel forte grauaretur: uel si nouissimus recessisset gentilis cæde pollueret illi quidē fide interposita ut uiueret persuasit: ille quidem hoc modo & romanorū & domestico bello liberatus ad Vespasianū per nicanorem ducebat. Omnes at romani uiuendi eius gratia occurrebāt & cum se circa ducē premeret multitudo uariis tumultus erat. His exultantibus q captus esset aliis minitantibus: nonnullis at propius eum uidere certantibus. Et qui longius erāt hostem interficiēdum esse clamabant. Qui uero propius erāt: facta eius reputantes mutatiōe stupecebāt. Rediorū aut nemo fuit: qui licet ante irascere nomini eius uiri aspectu nō mitior factus sit. Tirum uero præter alios & fortis Iosippi animus in calamitatibus & ætatis eius mira capiebat: qualisq; pridē fuisset in præliis reminiscētē: & qualis nunc sic in hostiū manibus intuentē. Iubeat intelligere quanta esset fortunæ potentia: quamq; uelox belli momentū humanarū aut rerum nihil firmū

atq; perpetuū quā multos etiam tunc ita ut sentiebat ipse ut iolippum miserarentur affecit: pluri-
maq; salutis eius pars Tirus extitit apud patrem. Vespasianus tamen quasi missurus eū cæsari ut
cautissime custodiretur pcepit. Quo audito iolippus aliquid soli se dicere uelle ait. Sumotiq; ab
illo omnibus aliis præter filiū Tirum aliosq; duos amicos. Tu quidē inquit Vespasiane tantum
hoc puta iolippum te habere captiuū. Ego autem maiorum ad te nuntius uenio præmissus a deo
ut iudæorū legem uiderē: & quemadmodum duces exercitū mori deceret ad Neronē me mittis.
Quid ita? quasi qui Neroni usq; ad te successuri sint maneat. Tu & Cæsar & Vespasiane & impe-
rator atq; hic filius tuus nunc me aut colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidē non
mei solum es tu Cæsariuerū etiā terræ marisq; ac totius hoīum generis. Me at ad maiorem poenā
custodiri oportet si ex tempore aut subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statī
quidem fidem non habere uidebatur: ea quæ & iolippū exultimabat salutis gratia cōminisci. Pau-
latim uero ad credendū impellebatur: iam pridem illū excitāte ad imperium deo septraq; multis
præmonstrante portentis: sed & in aliis ueracem esse iolippū depræhenderat. Altero nanq; amico-
rum qui secretis intererant admirari dicente quemadmodū nisi hæc deliramenta sint: neq; iotapa-
tenis de excidio: neq; sibi de captiuitate quicq; diuinasset ut a se iram depelleret. Iolippus iotapate-
nis ait se prædixisse q; post diem septimū & quadragesimū eos maneret exitiū: quodq; ipsum ro-
manū uiuum essent in custodia retenturi. Hæc in secreto quæsitā Vespasianus ubi uera esse cōpe-
rit a captiuis etiā quæ de se dixisset credibilia coeperat existimare: sed neq; custodiam iolippo nec
uincula remittebat: uestimentis at aliisq; muneribus eū donare benignissimēq; fouere nō desine-
bat etiam Tito magnam honori eius operam cōmodante.

Vespasianus in ptolomaida reuertitur multi clamāt de excidio iosephi ipse nihil respōdebat:
legiones duas mittit hyematū cæsaream: quādam scitopolim.

Cap. XXIII.

Quarto autē die mensis iulii Vespasianus in ptolomaida reuersus: inde incola maritima
cæsaream peruenit: iudææ maximam ciuitatē & quæ maiore incolæ partem græcos
haberet: igitur & exercitum & rectorē indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiūt
affectu quidem quo romanos diligerent plus autē illoꝝ qui excisi fuerāt odio: unde
etiam multi quidem simul ut de iolippo suppliciu fumeret cū clamore precabantur. Vespasianus
autē de ista quidem petitione uelut ab inconsulta multitudine oblata nihil respondēdo dissoluit.
Legi onū uero duas quidē hyematū apud Cæsaream posuit: q; oportunā uideret esse ciuitatem.
Decimā uero & quintā Scitopolim misit: ne totius exercitus molestia Cæsareā premeret. Erat autē
illa quoq; aprica per hyemē quantū æstatis caloribus æstuosa ut i planitie sita atq; maritima.

Quidam ex iudæis qui sugerant collectis in tyoppa: fabricatis piratis nauibus inuiū faciebant
pelagus illaz partium: uespasianus uero illuc applicans: tum per romanos tum p uentos qui illoꝝ
naues in scopulos cōpellebant: quatuor milia & ducenta cadauera inuenta sunt. Ciuitatē incēdūt
dimittitq; uespasianus equites qui loca tuerentur.

Cap. XXIII.

Um hæc autem agunt collecta non exigua multitudo quæ uel ab hostibus seditione
defecerant: uel ex ciuitatibus euersis effugerāt Tyoppam sibi receptaculo renouauit
quam ante uastauerat Cæstius. Et quia terra quā uastauerat arcebat: migrandum in
mare censuerunt ac piraticis nauibus fabricatis in Syriam & phoenicē: itemq; in ægy-
ptum cōmeantes plurimos latrocinis prædabant: oībusq; nauigiis inuium faciebāt
illaz partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituisent equites in Tyoppam necnō
& pedites mittit. hiq; nocte in ciuitatē q; in custodia erat ingressi sunt. Eius at habitatores postq;
irruptio præsens erat ne tunc romanos arcerēt metu deteriti naues fuga petierūt: & in his ultra
contiguum sagittæ spatiū pernoctauere. Cū uero Hyoppa natura esset importuosa: nanq; in a pe-
rum: cæteraq; arduū litus definit: ac summis utriq; cornibus leuiter in curuū quæ uastæ supsunt
& ingentibus procellis pelagus turbant. Vbi ēt nunc Andromade catenaz signis extātibus fabu-
læ ueteris fides ostendit. Aduersus at aquilo feriens litora summos in obiectas cautes fluctus as-
fligit: eo q; solitudine in tutiorem efficit stationem: in eo salo fluctuātibus hyoppenis prima luce
uolans: quem illac nauigantes melā porā uocant flatus incumbit: & alias quidē naues inter se ali-
as uero collisit in scopulos. Multæ autē cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus. Nam
& litus saxis infestum: & hostes in eo constitutos timebāt sublata in sublimi gurgite mergebant.
Et neq; fugæ aspiciam locus erat neq; manentibus spes salutis cū & mari uentoz & ciuitate roma-
noz uiolentia pellerent. Itaq; multi ululatus collisis nauibus audiebantur: & multi crepitus fra-
ctis: ioppenoz autem fluctibus pars obruti: pars naufragiis implicati moriebantur. Nonnulli autē
ferro se interficientes: ueluti satius esset mori præueniebant: plurimi at euecti fluctibus scopulis
carpebātur: ut & pelagus sanguine redundaret: omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur cū
etiam ad litus apulso in eo stantes romani milites trucidarent. Eiectorum autem corpore q; tuor
milia ducenta fuerunt. Itā captam nullo prælio ciuitatē romani funditus eruiūt. Tyoppa quidem
hoc modo breui tempore bis a romanis excisa est. Vespasianus autem ne rursus eo piratæ cōsue-
rent castris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem loci sūt

manentes eadem castra defenderent : equites uero omne circum territorium peragentes ad fines tyoppe uicos & municipia simul eximerent. Illi quidem præceptis obedientes in dies singulos incursando excindebant totas regiones atq; uastabant.

Audita captiuitate tyorapate ab hyerofolimis: maximus eos inuasit dolor : audito q; iosephus esset cū romanis ira in eū concitabantur ita ut in romanos scuius incitarentur: Cap. XXV.

Bi uero Tyotapata apud Hyerofolimam casus nunciatus est . Primo quidē plurimi & pro magnitudine calamitatis: & quod nemo qui se uidisse diceretq; iactabant adueniat non credebant. Nec enim uel nuntius aliquis supserat : sed ipsa p se fama excidiū prædicabat . Vnde per matura tristium paulatim per finitimos ueritas ambulabat & apud oēs ambiguitate certior habebatur. Quinetiā rebus gestis pluraq; facta nō erāt effingebant: & excidio ciuitatis interemptus dicebat esse iossippus. Quæ res maximo luctu replemit hyerofolimam. Et per singulas domos iteq; cognationes amissorū quisq; lugebatur a suis. Luctus uero ducis publicus erat . Et hi quidem hospites alii propinquos amicos: alii nonnulli ēt fratres flebant. Iossippum autem uniuersi: adeo ut per dies triginta nunq; lamenta in ciuitate cessarent : magnaq; mercede conducerentur tibicines natiq;. Tempore autem ueritate releuata: ubi de iotapata quidē ut res habebat: fictum uero quod de iossippi morte uulgabatur : eūq; uiuere & cum romanis esse cōpertum comprobātū est: ac supra captiui fortunam a ducibus honorari: tantam in eū uini iracundiam quantā prius cum mortuū crederent beniuolentiam conceperunt . Et ab aliis quidē ignauia: apud alios prodicionis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione atq; cōurtiis. Vltro autē his uulneribus excitabant magisq; accendebant rebus aduersis & offensio q; prodētibus ne similia pferant: cautionis & custodiæ cām pbet ad alias calamitates tanq; stimulus incitabat: & malorū quæ sp accipiebant ex sine principiū . Deniq; maiore in romanos ipetu ferebant uelut i iossippū pariter uidicaturi Hyerofolimorū qdē habitatores eiusmodi turbis agitabatur.

Vespasianus ad agrippam proficiscitur: audit tyberiada & taricheas rebellare: iratus mittit filium suum illuc: appropinquātes ciuitati quidam ex senioribus ad uespasiani pedes suppliciter accedunt is uero eis indulxit. Cap. XXVI.

Vespasianus at studio uisendi regnum Agrippæ. Nam & ipse rex inuitabat rectorē cū exercitu simul paratus accipere domesticis diuitiis ac pcos agras partes regni comperere: motis ex cæsarea maritima castris in eam quæ Philippi dicitur cæsareā demigrauit: ibiq; per dies. xx. milite recreato . Ipse quoq; regē gestarum gratias deo referens in epulis erat. Postq; uero Tyberiada quidē nouas res cupere ac rebellare Taricheas adiuuit ad regnum at Agrippæ utraq; pertinebat decreto apud eos undiq; iudæos excidere: opportunū esse credidit aduersus eos exercitum ducere: simul ut Agrippæ hospitio uicem repēderet potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium suū Titum in Cæsareā ut inde militem Scitopolim traduceret mittit. Hæc autē ciuitas decem ciuitatum maxima & Tyberia oīum uicina est. Quo cū ipse uenisset: sibi filium præstolabatur. Deinde cū tribus ultra legionibus progressus ad trigiesimū a tyberiade stadium in quadam mansione conspicua rebellantibus cui nomen est Enabris castra ponit: atq; hinc Decatharcū Valerinum cū equitibus quinquaginta dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur & ad fidem inuitaret . Audierat enim q; pacem populis desideraret ante nullis ad bellū eum cogentibus seditionem pateretur. Itaq; Valerinus ubi muro appropinquauit & ipse de equo dissiluit: & suos comites idem facere iussit: ne laceffendi prælii cā potius uenisse uideretur. Sed priusq; uerbum faceret armati excurrere in eum: seditiosi qui erāt ualidiores rectorē quodam nomine iesu Tobye filio latrocinialis agminis principe. Valerinus at neq; propter madata ducis prælio congredi tutum ratus ēt si de uictoria certus pugnāq; periculosam esse: si cū multis pauci & instructis imperiti cōfligerent. Inopinata præterea iudæorū stupefactus audacia: & ipse pedes refugit: & quinq; aliis similiter equis relictis: quos iesus eiusq; socii ueluti pugna nō infidus captos læti in oppidū adduxerunt. Id autē ueriti seniores & qui præstare populis uidebant in romanorum castra profugiunt: adhibitoq; sibi rege ad Vespasiani genua suppliciter accedunt: ne se despiceret obsecrātes: neue quæ paucorū esset totius ciuitatis inaniā existimaret: sed populo parceret qui semper amica romanis sentiret: magisq; ultū iret defectionis auctores : a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes nūc usq; ne id facerent asseruari fuissent . His eorū præcibus quāq; toti ciuitati propter equorū rapinam insensus esset indulgit. Nam & Agrippā uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide at per eos populo data iesus eiusq; socii tutū sibi nō esse rati apud tyberiada consistere: ad taricheas effugiunt.

Vespasianus præmittit traianū in arcem an multitudo pacem cupiat: illi apertis portis eum liberatorem ac benemeritum proclamant: post ad taricheas proficiscitur: castra ponit: superatis illis: ad nauale bellum se contulerunt. Cap. XXVII.

Osteroq; die Vespasianus in arcem præmittit: cū equitibus Traianū: qui multitudinē an omnes pacem cuperent experiretur. Cognito autem populū eadē sentire: quin suppliciter ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi at portis ei patefactis cum laudationibus

obusam prodeunt: salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uero militem angusti aditus remorarent: murorum partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit: eoq; pacto dilatauit ingressum ut præda ramen & iniur iis abstinerent in gratiâ regis edixit: eisdemq; cā muris percutit: spondentibus habitatoribus eius. Post hæc cū reliquis fore concordēs: aliisq; modis malis affectatā ciuitatē ex dissensione recreauit. Deinde ab ipsa digressus: inter ipsam & taricheas castra posuit: muroq; firmauit: belli sibi moras illic fore prospiciens: quod oīs turbatū copiēs multitudine ad taricheas confuēret: munitione confisa ciuitatis: & lacu gēnesar q ab indigenis sic appellabatur. Etenim ciuitatem ita ut tyberias sub monte positam qua lacu nō alluebatur undiq; muro ualidissimo: sed minore quā tyberida iolippus cinxerat. Nam illam quidē in principio defectiōis pecuniæ: itemq; uirium copia cōnumerat. Taricheis uero largitatis eius reliquiæ profecerūt. Scaphas aut plurimas in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet si terrestri prælio uincerent refugerent: simulq; ad nauale bellū si opus esset instructas. Romanis autem castra munientibus iesus eiusq; socii neq; multitudinē hostiū neq; disciplinæ militiæ perterriti: cursū i eos irruūt: primosq; impetu disiectis muri fabricatoribus ac parte aliqua ædificiū: dissipata: ubi armatos congregati uiderunt: anteq; aliquid paterentur ad suos refugiant: eosq; insecuti romani ad nauigia cōpulere. Et illi quidem tantū prouecti unde romanos contingere missilibus possent anchoras iaciūt: & sicut acies assolent dēfatis inter se nauibus hostes aduersus in terra cōstitutos nauali plio decertabāt.

Congregata multitudine prope ciuitatē in planitiæ uidēs Vespasianus filiū suū mittit: ipse uero patri nunciauit dicens opus esse pluribus auxiliis: suos deinde hortatur. eorū genus & alium reminiscens ut strenue sint dimicaturi: Vespasianus mittit auxilia: gentem aggrediuntur: omnes fugant oppidum occupant: cunctos occidunt præter indigenas.

Cap. XXVIII.

A Vdito at Vespasianus magnamq; multitudinē in proxima ciuitati planitie congregatam: filium suū cū sexcentis equitibus lectis eo mittit. Qui cū infinitum hostium numerum reperisset patri quidem maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse uero equum plerosq; etiam priusq; subsidia uenirēt alacres esse uidens: cū nonnulli eorū multitudinē iudæorū formidarent: unde exaudiri posset cōstitit: & o romani ait pulchrū est nāq; in principio sermōis admonere uos generis uestri: ut qui cū quibus pugnaturi sumus sciatis: nostras enim manus nemo unq; toto orbe hostis ullus euasit: iudæi uero ut ēt p his dicamus aliquid ad hoc usq; tempus uicti non defatigantur. Itaq; oportet illos in aduersis rebus constanter dimicantes: et nos in secundis perseverantius laborare. Aperta quidē fronte uobis plurimū alacritatis inesse conspiciens gaudeo: Vereor aut ne cui uestrum tanta timorē multitudo hostium latenter incutiat. Igitur quisq; iteq; cogitet qualis cū quibus decertabit: q; iudæi licet satis sint audaces mortemq; contēnant: incompressi tamē bellorūq; imperiti sunt & uulgus recte potius q exercitus appellandi. De uestra uero peritia atq; ordinatione referre quid opus est. Nempe iccirco soli armis exercemur pacis etiā tempore: ut ne in bello nos cū hostibus numero conseramus: nā quod erat perpetuæ militiæ cōmodum si pares cum rudibus congrediamur: quin reputate q armati cū inermibus & equites cū peditibus & duces tuti consilio cum uagis neq; rectorem habētib; decertabitis: q; nos hæc uirtutes multo plures efficiāt. Multum at uitia de hostiū numero detrahant: nec sola hoīum multitudo quis pugnacissimi fuerint in bello obtinet: sed etiā si uel in paucis sit fortitudo: hi enī & ordinari faciles sunt & sibimet subuenire: numerosæ at copię plus incōmodi ex semetipsis q ex hostibus capiūt: itaq; iudæos audacia & ferocitas ac desperatio mentis uitia ducunt. Quæ rebus secundis aliquantū ualent mīmis offensionibus extinguunt. Nos aut uirtus regit & morigera uolūtas iteq; fortitudo: quæ & in pīpera fortuna uiget nec ad finem usq; inter aduersā decipitur. Ad hoc maiores sunt q iudæis causæ certaminis: nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent: qd est nobis inclita fama pstantius. Et ne post orbis terræ imperiū uideamus hostiū aduersarioꝝ loco iudæos habere. Præterea cōsiderate q patiendi quidē alicuius itolerabilis mali metus est. Multos enī nos in proxio adiutores habemus. Rapere at uictoriā possumus & quos a patre mitti nobis speramus auxilio cōuenit antecapere ut & maior sit: & sociū non habeat uirtutis effectus. Equidē puto nūc de me ac patre meo uobisq; pariter iudiciū fieri. Siqdē ille rebus ante gloriosæ gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius: uosq; milites mei: nā illi uincere consueūt est. Ego uero reuerri ad eū non ppetiar uictus. Quo pacto at uos non puduerit: duce uestro piculis occurrente non superare. Appetā enim pericula mihi credite: primusq; in hostes irrupā. Nemo at uestrū a me discesserit persuasum habens impetum meū sustētari opere diuino: & manifestissime psumite q multo plus mixti hostibus efficiemus q si extrinsecus pugnaremus. Postq; hæc locutus est Titus diuina quædā alacritas milibus incidit. Et quia traianum aduenire cū trecentis equitibus ante præliū contigit aggre ferebant tanq; si minueret uictoria societate. Misit at Vespasianus Silonē & Antoniū cū duobus milibus sagittarioꝝ: ut occupato mōte: qui ex aduerso erat oppido muroꝝ propugnatores repellerēt. Et ab illis qdē ita ut pceptū fuerat circūuenti sunt ex ea parte subuenire tentantes. Titus at primus perrexit citato equo in hostes & post eū ceteri cū clamore pro tanto spatio fusi quantū aduersā acies occupauerat. Vnde multo et plures

quam erant apparuerunt. Iudæi uero licet incurſu eorū & diſciplina cōterriti pauliſper quidē pri-
mos ſuſtinuere cōgreſſus. Percuſſi at̄ contis equorūq; impetu deturbati cōculcabant atq; ita mul-
tis paſſim peremptis diſpergunt: & in ciuitatē ut quiſq; uelocitatis habebat effugiunt. Titus autē
aliquos tergo inſtans alios per tranſitū occidebat: nōnullos curſu antecapiens ictu ora tranſuer-
berabat. Multos at̄ alium ſuper lapſos inuoluens conficiebat: omneſq; ad mœnia cōfugiētes pue-
niens detorquebat ad campum: donec ſuæ multitudinis elapſu in oppidum confugerunt. Exce-
pit autem illos acerba diſſenſio. Nāq; indigenis & fortunarum ſuarum & ciuitatis gratia: & ab ini-
tio bellum geſtum maxime q̄ male pugnatum fuerat non placebat. Sed populus aduenarum qui
plurimus eſſet uim adhibebat: & inter ſe diſcordantiū clamor erat: quaſi iam arma caperēt. Qui-
btis auditis nec procul a muris aberat Titus exclamat: hoc tempus eſt. Quid moramur cōmilito-
nes? Deo nobis dedente iudæos: Suſcipite uictoriā. Non auditis clamores qui manus noſtras eua-
dere diſcordant: habemus ciuitatem ſi modo properamus. Verūtamen cū uelocitate animis opus
eſt. Nihil enim magnum effici ſine periculo cōſueuit: non ſolum autem hoſtium concordia quos
cito neceſſitas in gratiam reuocabit: ſed etiā noſtrorum auxilia puenire debemus: ut præter uicto-
riam quantas copias pauci ſuperamus etiam ciuitate ſoli potiamur. Simul hiſ diſtis incēdit equū
atq; ad lacum decurrit: & per eum propere ciuitatē ingreditur quem cæteri cōſecuti ſunt. Pavor
autem eiſ audaciæ muroꝝ deſenſores inuaſit: & pugnare quidem uel prohibere uā hementem
nemo ſuſtinuit. Relictis aut̄ excubiis Ieſus quidem cū ſociis in agros effugit: alii uero decurrentes
ad lacum: in manus hoſtium contra uenientium incidebant. Maſtabantur alii cū ſcaphas ſcande-
rent itemq; alii cū iam proueſtas aſſequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem agebatur
hominum cædes: aduenarum quidem reſiſtentium qui non effugiſſent: indigenarū uero ſine pu-
gna: quoniam ſpes eoſ ſœderis & conſcientia: quod belli conſilium non habuerant prælio deterre-
bat: donec Titus nocentibus interemptis miſeratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in
lacum confugerant ac ciuitatē captam uiderunt quā longiſſime ab hoſtibus receſſerunt.

Leratur Veſpaſianus audita uictoria filii: poſt aduerſus eoſ qui ad lacum deſcenderant rates
fabricari iuſſit. Cap. XXIX.

Titus uero miſſis eq̄tib; res geſtas patri nuntiat. Quibus ille cōptis q̄ neceſſe fuit & ſi-
lii uirtute ad modū lætus & facinoriſ claritudine. Maxia. n. belli p̄s uidebat̄ exēpta: tū
qdē ſtatī circūdari ciuitatē cuſtodibus iuſſit: ne q̄s ex eadē ſubterfugeret: neq; a cædi-
bus rēparer. Poſtero at̄ die cū deſcendiſſet ad lacū rates aduerſus illos qui eo reſugerāt
fabricari iuſſit. Quæ tā materiæ copia q̄ artificū multitudine mature cōtextæ ſunt.

Declarat̄ natura lacus: & ubertas & regē aeris & uicinorum locorum. Cap. XXX.

Lacus autem Genefar quidem a terra appellatur. Quadragita uero ſtadiis in latitudine
patens centumq; in longitudine aquæ dulcis eſt atq; potabilis. Paluſtri enim craſſitu-
dine tenuioris habet latices & undiq; in littora & arenas deſinens purus eſt: ac præter
hoc temperatus ad hauriendum & fluuiū quidem ſiue fonte leuior. Semper enim frigi-
dior quam lacus diſfuſio patitur manet: æſtiuiſq; noctibus eiſ aquæ ſub diuo perſlatæ nequaq;
cædibus cedunt: id enim facere indigenis moris eſt. Variæq; ſunt in eo piſcium genera: ab alterius
loci piſcibus tam ſapore q̄ ſpecie diſcreta: mediuiſq; eſt in fluuiū iordane Panium nomine: qui ter-
ra conditus fertur ex ea quæ uocatur phiale. Hæc autem eſt quæ in traconitidi aſcenditur ad cen-
teſimum uigeſimum ſtadium cæſariæ: non longius in dextro itineris latere & propriæ ex rotun-
ditate phiala dicitur lacus rotæ ſpeciem præferens. Semper autem inter eiſ labia cohibetur un-
da nunq; deſiciens uel exuberans. Cūq; interim hoc eſſe iordanis principium neſciretur a tetrar-
cha quodam traconidis philippo depræhenſum. Is nanq; miſſis in phialem paleis iuenit eas apud
Panium reditas unde ante fluuius naſci credebat̄. Naturalis quidem pulchritudo Panii regis
opibus & Agrippæ diuitiis magnificentis accurata eſt. Maniſtum autem flumē iordanis ex hoc
antro incipiens ſemecunitidis quidem lacus paludes ſecat & margines: centum autē. xx. aliis præ-
teritis ſtadiis poſt oppidum Iuliada Genefara lacum medium tranſgemenſus. Deinde multam per
ſolitudinem in Asphaltidē lacum exit. Ad Genefara uero lacum eiſdem nominis terra prætendi-
tur natura ſimul & pulchritudine admirabilis: nullum enim ip̄a pro ubertate ſui negat arbuſtum
totaq; plantis conſeuere cultores. Cæli uero temperies etiam diuerſis aptiſſima eſt. Noces enim q̄
arborum maxime frigore gaudent infinitæ floſcūt: ubi etiam palmæ quæ ſuſ nutrit calor æſti-
uus: hæc iuxta ficus & oleæ quibus aura mollior deſtinata eſt ut naturæ magnificentiam hanc cē
qui dixerit uim adhibentis ut in unum conueniant inter ſe repugnantia animiq; temporum con-
tentione bona uelut ſingula peculiari ſtudio terræ fouerent. Non enim ſolum nutrit præter opi-
nionem poma uaria: ſed etiam ſeruat egregia: quidem & quodammodo regnātia. Vuas & carices
ſine intermiſſione. x. mēſibus ſuggerit: cæteros uero fructus anni ſpatio ſeneſcentes. Nā p̄ter aeris
lenitatē & fonte quoq; irrigat̄ uberrimo: q̄ capharneū ab indigenis appellat̄. Eū nōnulli uenā eſſe.
Nihili fluminis opinant̄ q̄ ſimiles coracino ſicut lacus generat piſces. Lōgitudo at̄ regionis æque
ac littora cognominis lacus. xxx. ſtadiis extendit̄ & latitudo. xx. Horū qdē natura eiſmodi eſt.

Fabricatis ratibus insequitur illos per lacum Vespasianus: nemine remanente occisi sunt. paucis post diebus intollerabilis fetor ex cadaueribus in terram amari compulsis insurrexit: ut non solum uictis sed romanis Miserrabilis fuerit: totumque aerem corripit.

Cap. XXXI.

Vespasianus autem perfectis ratibus imposita manu militum quanta in eo quod lacu effugerat satis esse una puenit. Illi autem neque compulsi ad terram euadendi facultatem habebant infestis omnibus neque nauali bello pari conditione pugnandi. Nam & scapharum paruarum atque piraticarum aduersus rates infirmæ erant & cum paucis singuli ueherent cunctis astantibus romanis appropinquare metuebant. Verumtamen circum rates nauigando nonnumquam etiam prope accedendo

lapidibus romanos eminus appetebant: aut cominus et irritando seriebant plus aut ipsis utroque modo nocebant. Nec enim, satis quicquam præter crebros sonitus agebant: quoniam contra septos armis iacebant contiguique sagittis eorum efficiebant. Et si accedere propius ausi fuissent priusquam facerent aliquid patiebantur cumque his nauigiis mergebant. Multos autem uulnera inferre tentantium quod plus contingi possent alios de siliendo in scaphas romani gladiis transigebant. Nonnullos concurrentibus iter se ratibus in medio dephenso cum nauiculis capiebant. Submersorum autem quod capita sustulissent aut sagittis pueniebant aut ratibus occupabant: & si desperatione compulsi inimici adnare tetassent: eis uel manus uel capita truncabant: plurimisque passim ac uariis erat iteritus eorum: donec in fugam uersi cæteri terræ appulsi sunt: circumclusis nauiculis suis. Effusi autem multi quod in ipso lacu talis configebant: multos uero in terram egressos pemerunt romani. Mixtum autem sanguine plenumque cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit & facies. Nam littora quod naufragis simul plena erant & corporibus tumidis. Calescentes autem ac tabefacti mortui cæli tractum corrumpebant: ut non iudeis solum ille casus miserabilis uideretur: uerum etiam factoribus ipsis esset inuisus. Ille quod illius plii naualis exitus fuit. Perierunt cum his quod pridem in ciuitate cecidere sex milia & quingenti.

Residet Vespasianus pro tribunali apud Tarichea quidque de superstitibus sciendum sit delibet: eadem quosdam occidit: quosdam donat: quosdam uendit.

Cap. XXXII.

T Vespasianus pugna pacta pro tribunali apud Taricheas residens aduenam populum ab indigenis secernebat: quod actor belli extitisse uidebatur: & an hi quoque seruandi essent cum rectoribus deliberabat. Tunc autem affirmatibus eorum liberationem detrimento futuram. nec enim dimissos quiescere posse homines: quod & patriis careret uimque adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent Vespasianus salute quod indignos esse eos contraque seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis quietate cogitabat. Nam si ibi occiderent non precessuros supplicabatur indigenas tot apud se supplices obrutari fideque interposita deditis uim pigebat afferre. Vix ab amicis superabat: nihil in iudeos committi posse dicentibus. quodque utile esset honesto debere proponere: cum utrumque obtinere non posset. Indubitata igit concessa licentia solo eos itinere quod Tyberiada duceret exire permisit. Cumque illi facile his quæ cuperet credidissent: & quia iussum fuerat comitari: neque pecuniis suis quicquam metuens abirent totam quidem a tyberiada usque uiam romani ne quis euaderet occupauerunt: eosque in ciuitatem conclusos mox insectos Vespasianus omnes in amphitheatri stadio constituit. Et seniores quod cum ibellibus quod mille ducenti erant iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex milia lectos ad isthmum neroui transmisit. Cætera uero multitudinem. xxx. milia & quadringentos uendidit: præter alios quos agrippæ donauerat. Nam his quod ex eius regno essent facere quod uellet ipse permisit. Vix & istos rex uendidit. Reliquum tamen uulgus quod erat Tracoeide & Gaulanite & coppeni: pluresque & Cadarite seditio & fugitiui: & quibus per pacis bello conciliarent. Capti sunt autem sexto idus septembris.

De bello Iudaico Liber. iiii. incipit.

Excisis iotapatensis reliqui iudei se dederunt romanis præter quedam castella & ciuitates: quæ noia ponunt & eorum conditio lacum quedam gamala occupant intrantes romani: domos hostium tecta omnia circumdant: ex quo multi romani mortui recedereque coacti sunt.

Cap. I.

Vicique autem iudei iotapatensis excisis a romanis defecerant: hi se ad eos postquam taricheate superati sunt applicabant: omniaque romani castella & ciuitates coeperant: præter iscala & qui montem itabiriū occupant. Cum his autem rebellarat gamara ciuitas contra taricheas posita supra lacum quæ ad fines pertinebant Agrippæ: itaque Sotanim & seleucia. Et he quidem gaulanitidis regiones erant ambæ. Sotanim superioris partis cui nomen est Gaulana & inferioris gamala. Seleucia uero ad lacum semecoli. xxx. latum & lx. stadiis longum. paludesque suas ad daphnē usque tendentem. Quæ regio cum alias sit delitiosa: tamen fontes habet qui minorem quem sic appellat iordanem halates sub aureo iouis templo in maiorem deducunt. Sotanim quidem ac seleuciam colentes in principio defectiois agrippa sibi foedere sociauerat:

FF 1111

Gamala uero et non cedeat freta locorum difficultate amplius quam iotapata iugum nāq; asperum ex alto monte deductum mediam ceruicē erigit: & ubi supereminet in longitudinem tenditur: tantum contra decliue quantum a tergo ut cameli similitudinem praeferat: ut nomen etiam duxit nisi q̄ expressam uocabuli significationem indigenae seruare non possunt. Et a fronte quidem ac lateribus in ualles inuias scinditur. Post uero quam de monte pendet paululum difficultate refugit. Verum & hanc partem per obliquum excisa fossa indigenae deuiam fecerāt. Domus autem crebrae & uicissim per prona erant aedificatae: & nimio precipitio casuro similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiem uergens Australis uero collis immensa aditus altitudine usum arcis sine muro ciuitati praebebat: rupeq; superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat in quem oppidum desinebat. Quāuis autem natura nō expugnabilis esset ciuitas: tamē etiam Iosippus cum murorum eam ambitu cingeret fossis & cuniculis reddidit fortiozem. Eius autem habitatores natura quidem loci confidentiores erant quam hyotapateni sed multo pauciores minusq; pugnatores situsq; freti difficultate plures esse hostibus putabant. Nam plena erat ciuitas: multisq; in eam q̄ esset tutissima confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq; praemissis ad obsidionem per menses septem restitere. Vespasianus autem profectus ex amathunte ubi pro tyberiae posuerat castra: amatus autem si quis nomen interpretatur aquae calidae uocantur ibi enim eiusmodi fons est sanandis corporum uitis idoneus: Gamala peruenit: & totam quidem ciuitatē ita: ut diximus: positam custodia circūuallare nequibat. Qua uero fieri posset excubias collocauit monteq; occupat superiorē. In quo milites castris ita ut assiblet & muro circumdatis opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidem orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quindecima legio necnon & quinta contra mediam ciuitatem operabatur: fossas autem decima repleuit & ualles: & inter haec agrippam regem cum accessisset ad muros eorūq; defensoribus de traditione loqui tentaret: fundibulorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circūseptus est: romanos autē ira simul ob regem suisq; meris ad obsidionem protinus incitauit nullum iudeos crudelitatis modum i alienigenas atq; hostes praetermissum ire credentes: qui circa gentilem suum & eorum quae ipsis conduceret suauorem tam imanes fuissent. Aggeribus autē manus multitudine operisq; cōsuetudine cito perfectis machinas applicabant. Cares autē & Iosippus: nāq; ipsi erant oppidanorū potētissimi: armatos quidem licet metu percussos ordinauere: & quāq; non diu obsidionem posse sustinere arbitrabatur quibus aquae itemq; alia usui necessaria non sufficerent: adhortati tamen eos ad moenia produrunt. Et paulisper qdem machinis aduenientibus repugnarunt. Balistis autē tormētisq; perculsi in oppidū recesserunt. Itaq; romani tribus ex locis aggressi mure arietibus quatunt & qua deiectus fuerat infusi magno cū armorum strepitu ac turbae sonitu ipsi quoq; insuper ululantes cū oppidanis confligebant. Illi autē ad primos aditus interim principes romanis ne ultra progredereut obstabant. Caeteri uero multitudinis superati undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertētes instatibus sibi hostibus incūbunt: eosq; impingendo p decliua locorū difficultate & angustia depresso interficiebant. Romani autē cum neq; a uertice iminentibus repugnare: neq; in partem aliquā euadere possent pronos eos urgentibus sociis in domos hostium plano contiguas refugiebant. Sed repletae labebantur q̄ pondus sustinere non poterant. Vnaq; deiecta multa inferiores item ille alias deturpabant. Ea res plurimos romanorū morte consumpsit. Incerti. n. quid facerēt quis subsidere tecta uiderent: tamen eo conuolabant atq; ita multi qdem ruinis opprimebantur. Non pauci uero subterfugientes parte corporis occupabant: Plurimi autē puluere suffocati moriebantur. Sed ea gamalenses p se fieri existimabant: propriaq; incōmoda negligentes magis instabant: hostesq; intacta sua labentes sustēdando cōpellebant. Qui uero per angustos uiage ciuios cecidissent: eos talis desup missis interficiebāt. Et ruinae quidem lapidū copiam ferrum uero mortui hostes eis dabant. Caesorū enim gladios auferentes his contra semineces utebatur: multis iam procumbentibus tectis semet proiciendo moriebantur: tergaq; dantibus ne fuga quidem facilis erat. Viarum nāq; ignorantia & caligine pulueris alius alium non agnoscentes pererrabant & circa se sternebantur. Sed illi quidem uis reperto exitu ab oppido recesserunt.

Vespasianus cum paucis reliquit: his uero oppugnātibus resistit: uidentes eius aiū: quasi diuinum reputantes impetum remittunt ipse uero exiit castrum.

Cap. II.

Vespasianus at qui laborantibus semper interfuit: scēuissimū dolore perculsus cum super milite rēre ciuitatē uideret: ppriae tuitionis oblitus clam paulatim superiore oppido locum prendit: ibiq; inter media picula cū paucis oīno reliquit. Neq; enim aderat tūc ei filius Titus ad Mutianū pridē Syriā missus. Et dare quidē terga neq; tutū neq; honestum sibi putabat. Rex at quas ab adolescentia gesserat ac ppriae uirtutis memoria quasi deo repletus corpa sociorū atq; arma cōdens & cū qbus hi bellū his una uertice deuouens sustinebat. & qui neq; uiroz neq; taloz multitudinē formidans manebat: donec eius animi obstinationē hostes diuinā esse reputantes impetū remiserunt. Illis at iam infirmius oppugnātibus ipse pedē refectus nō prius terga ostendit quā extra muros egressus ē. Plurimi qdem rōani milites in ea pugna

eciderunt & inter eos Ebutius decatharcus non eo tamen prælo quo periret sed ubiq; antea fortissimus cōprobatu quiq; plurimis malis iudæos affecisset. In ea pugna gallus quidā noie Ecatōcharcus cū .x. militibus in quadā domo latuit. Eius at habitatores dū cernerent quod in romanis fuisset consiliū populis inter se fabulantibus. Hoc audito: nam & ipse Syrus erat. & hi quos secū habebat nocte illos aggredi: oibusq; mactatis ad romanos saluus cū militibus euadit.

Vespasianus ad romanos ueniens uisis aduersis casibus romanos consolatur: hortaturq; ad ulciscendos hostes gamalenses quantū prosunt resistunt.

Cap. III.

Vespasianus at mœrere exercitū aduersis casibus uidens: q; nullā interī tantā experti fuerāt cladē: huiusq; rei magis eos pudere q; solū ducē in periculis reliquissent cōsolādos putabat. De se quidē nihil dicēs ne quē uel initio culpasse uideret. Oportere aut inquiring quæ cōmunia essent fortiter ferre naturā belli cogitantes: q; nusq; eueniat sine cruore uictoria: iterūq; habeat fortuna regressum. Multis tunc iudæoz milibus interfectis exiguā p his stipē sæpe pendisse fortunæ. Atq; ut iactantiū esset nimis secundis rebus insolescere: ita esse ignauorum in offensionibus trepidare. Velox. n. esset in utrūq; mutatio: & ille uir fortis. s. maneat cuius sobrius erit & animus in rebus quoq; insoelicit gestis ut idē habeat re & is cōsiliis peccata restituens: quāq; ea q; nūc acciderūt neq; molitia uestra neq; iudæoz uirtus ef fecit. Nā & illis pugnæ melioris & nobis deterioris cā fuit difficultas locoz. Qua in re nimis q; reprehenderit alacritatis uestre temeritatē. Nam cū hostes in excelsiori loco refugissent manus cōtinere debuistis: neq; summo uertice cōstituta seq; picula: sed capta inferiori ciuitate: paulatim eos q; refugerāt ad tuitiorē uobis & stabilem pugnā reuocare. Nūc at imoderata festinatiōe uincendi q; id incaute fieret nō curastis. Incōsultus at & furibundus ipetus belli a romanis alienus est: q; cūcta ordine pitiaq; pficimus: barbarisq; cōueniens & quo iudæi maxie possident. Oportet igit nos ad ppriā uirtutē accurrere atq; indignitati offensionis irasci potiusq; mœrere. Optimū at q; de sua manu solaciū quærat. Ita enim fiet & amissos ulciscamur: & in eos a quibus perempti sunt uindictam. Ipse at ita ut nūc feci experiar: atq; nos pugnandi prius ad bella pgerē & nouissimus inde discedere. Ille quidē his dictis recreauit exercitū. At gamalenses bene gesta re paulisper aīos crexerunt: quæ nulla ratione magnificēq; puenerat. Mox at reputātes ablatā sibi esse fœderis spē: quodq; minie possent effugere: iam. n. uictus eos defecerat: uāhementer dolebant aīosq; remiserant. Nec tamen quatenus ualebant salutē suam negligebant: sed tā disturbatas ptes muri q; erant fortissimi quā integras cæteri āplexi custodiebāt. Romanis at cōstruētibus aggeres iterūq; tentātibz irrupri onē multi ex ciuitate p ualles deuias qua nulli custodes erāt & p cloacas diffugiebāt. Eos q; metu ne caperent ibi remanerēt inopia cōsumebat. Solū at undiq; alimenta qui pugnare possent cōgerebant. Sed illi quidē in huiusmodi cladibus perdurabant.

Vespasianus quosdam qui berium montem occupauerāt inuadit ad eos mittit placidum qui eos hortetur ad pacem: sed illis renitētibus: placidus congregit: fingens fugā: aduersus illos reuertitur multos occidit: multi cōfugiunt hyerosolimā: reliqui montē placido tradūt.

Cap. IIII.

Vespasianus at inter curas obsidionis subsidii opus aggredit aduersus eos qui montem itabiriū occupauerāt inter campū magnū & Scitopolī sitū: cuius alitudo quidē. xxx. stadiis cōsurgens septentrionali tractu inaccessa est. In uertice at uiginti stadioz planities patet tota muro circumdata. Hunc at totū ambitū q;draginta diebus ædificauerat Iosippus: & alias ei materias & aq; suggerētibus locis inferioribus. Solā. n. icolæ pluuiā habebāt. Magna igitur in eo multitudine cōgregata Vespasianus placidū cū sexcentis equitibus dirigit. Huic aut subeundi quidē montis ratio nulla erat. Multos aut fœderis ac ueniz spē hortabatur ad pacem: & descendeabant ad eū: ipsi quoq; insidias molientes. Nam & placidus eo studio mitissime cū his loquebat ut eos in planitiæ caperet: illicq; tanq; dictis obediētes ad eū ueniebāt ut incautū aggredierentur. Vicit aut astutia placidi. Cœpto enim a iudæis prælio assimulat fugam: & postq; infrequentes ad magnam partem campi bellum exitit: reflectit in eos equitum manus plurimisq; in terga uersis aliquos interfecit. Semotam uero multitudinem cæterā ab ascēsu coerces. Itaq; alii itabirio relicto in Hyerosolimā refugiebant. indigenæ aut fide accepta q; eis aqua defecerat & se & montem placido tradiderunt.

In gamala tres milites nocte turrim effodiunt: decedit turris magno sonitu: omnes perturbati fugiebant quos romani trucidabant: titus urbem inuadit: occidit multos: multi in arcē cōfugiunt ita ut cruor effusus totum oppidum diluat.

Cap. V.

A pud gamalā uero degentiū audacissimi quiq; dispersi latebant. Imbelles at fame corrūpebant. At uero pugnantiū manus obsidionē sustinebat donec euenit secundo & uigesimo die mēsis octobris: ut tres ex qnta legiōe milites circa matutinas uigilias aditissimā p cæteris turrim q; in sua parte fuerat subiret: eaq; occulte suffoderet cū apppositi ei custodes neq; adeūtes eos: nox. n. erat: nec postq; adire sensissent: idē milites cauēdo ne strepitus fieret quiq; saxis durissimis euolutis resiliūt. Subitoq; cū magno sonitu decedit: unaq; custodes picipi

tant. At uero qui p alias custodias erant pturbati fugiebāt multos euadere auolos pemere romani. Inter quos ēt iosen super dituram muri partem quidā iaculo percussus interfecit. Intus autem ciuitatem degentibus sono concussis multus erat paur atq; discursus tanq; omnes essent hostes ingressi. Tuncq; glares aegrotus & iacens defecit cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani autem tunc temporis peccati memores usq; ad uigessimam & tertiā diem supradicti mensis oppidū non sunt ingressi. Titus autem aderat indignatiōe uulneris quod romanos se absente perculerat ducentis equitibus prater pedites lectis ociose ciuitatem itroiuit. Eoq; pratergresso uigiles quidem ubi senserunt ad arma properabant. Cognito autem intus constituto eius ingressu: alii raptis liberis trahentes etiam coniuges cum ululatu & exclamationibus in arcem refugiebant: alii Tito occurrentes sine intermissione trucidabātur. Qui uero prohibiti essent in arcem recurrere: nescii quid facerent romanorum præsidiis incidebant. Vbiq; autem infinitus morientiu gemitus: perq; prona loca effusus cruor totum oppidum diluebat.

Vespasianus ducit totum exercitum ad uerticem montis quo confugerant qui supererat: eos capit: sed quinq; milia ex his de uertice se prapipitarunt: per romanos quatuor milia perempta: solum duæ mulieres salue facte sunt.

Cap. VI.

N eos qui arcem occupauerāt omnem Vespasianus inducit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex in immensum aditus: & undiq; circum hostium multitudine praeceps. Vnde romanos ad se adeuntē alios talis & praterea saxis deuolutis ulciscēbantur iudaei cum ipsos excelsō loco positos nullae sagittae contingerent. Vtūq; ad eorum interitum diuino munere quodam turbo exoritur romanorum quidē tela i eos ferens: ipsorum autem a romanis pellens & obliqua traducens ut neq; in praeceptis consistere propter uolentiam flatus possent cum nihil esset immobile: neq; hostes ad se accedētes uidere. Itaq; supergressi romani eos circunueniunt: & alios quidem repugnantes ante capiebant. In oēs autem uehementius scauiebant illorum memoria: quos in primo congressu perdiderant. Multi autem undiq; circūclusi desperatione salutis filios & coniuges & semetipsos in uallem praecepites dabant quae sub arce in profundum patebat. Euenit autem ut ipsorum in se qui capti fuerant immanitate lenior existeret iracundia romanorū. Ab his enim quatuor milia perempta sunt. Qui uero se prapipitauerunt quinq; milia sunt repta. Neq; quisq; prater duas mulieres saluus euasit: q; sorores erant philippi filiae: qui philippus iacuno genitus esset insigni uiro & qui sub agrippa rege tetrarches fuerat. Seruatae sunt autem q; extidii tempore romanorū impetum latuere. Nec enī uel infantibus peccere quorū multos singuli raptos ex arce piciēbāt. gamala qdē hoc mō excisa ē tertio & uigesimo die mensis octobris: quae. xx. & primo die mēsis septembris coepit rebellare.

Mittit titus ad giscalā oppidū galyleae quod restabat idomitū: uespasianus ad recreādos alios caesareā regredit: q; restabat mō hyerosolimis occupāda: hos hortat ut se dedāt sine armis: appropinquat portis: illi apris iāuis clamāt ipm libatorē: mūt oppidū sicq; tota galilea libata ē. Ca. VII.

Amq; solū giscalā mūicipiū galyleae restabat idomitū: cuius multitudo pacis studio tenebat: q; erat plaricq; agricolae spēq; suā semp in fructibus collocauerāt. Nō paruae aut manus latrociniali pmixtiōe corrupti erāt quo morbo ēt nōnulli ciuiū laborabāt. Hos at ad defectionē ipellebat leui cuiusdā filius ioānes hō ueneficus & fallax: uariisq; moribus & imoderata spare prōptus: miroq; mō q; spasser efficiēs atq; oibus iā cognitus quod afflictae sibi potētiae cā bellū amaret. Huic apud giscalā seditiosorū turba pebat: quorū cā populus ēt legatos fortasse de traditiōe missurus rōanorū tamē cōgressum in pte belli p̄stolabat. Et uespasianus cōtra hos qdē Titū cū eqtibus mille decimā uero legionē citra Scitopolī mittit: cū reliqs at duabus caesareā ipse regredit: dandā his ex labore cōtinuo regem putans ex ciuitatū coplis eorūq; corpora: itēq; aios ad futura certamina existimās esse resouēdos. Nec. n. exiguū sibi laborē su peresse de hyerosolimis p̄uidebat q; & regalis esset ciuitas: & cūctae nationi p̄staret. His at q; ex bello fugissent in eā cōfluētibus ēt naturalis munitio: itēq; muroz eius cōstructio nō minimā ei sollicitudinē cōparabat: cum uiroz spiritū & audaciā & sine muris inexpugnabilē esse cogitaret: ob eāq; rem milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito at giscalā: equitando. n. ad eā accesserat aggressionē capi facilis uidebat. Sciēs tamen q; ea ui capta passim a militibus populus absumeret. Nāq; satius erat ipse iam caedibus miserās multitudinē ēt sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntē: pactione magis subigere ciuitatē uolebat. Itaq; plenis hoium muris: quorū plaricq; pditae factiōis erāt mirari se ait quonam freti cōsilio cūctis iam ciuitatibus captis illi soli Romanorū arma operirent: cū uiderent multo quidē munitiora oppida uno ipetu fuisse submersa: securos aut fortunis suis potiri qui Romanorū dextris credidissent. Quas quidē ēt nūc illis ait se porrigere. neq; ob insolentiā succenseret: quia spem libertatis ignoscendā putaret. Nō tamen ēt si quis impossibilia uellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis nō paruisset fidē dextris habuissent expertū in arma crudelia iam cognituros esse moenia sua ludū fore machinis Romanorū: q; cōfidentes soli sese ostentaret arrogantes esse capturos. His dictis populariū quidē neminē non

quidem respondere: sed ne ad murem quidem licuit ascendere: quia totum latrones praueuerant & custodes erant portis appositae ne quis uel ad foedus periret: uel equitum quem in ciuitate recipet. Ioannes autem & ipse complere conditiones ait ita aut persuasum aut necessitate belli renitentibus adhibere. Illum tunc die iudaeorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere ita et de pace conuenire nephas esse putaretur. Nam & romanos scire quod ab omni cessarent opere die septem circuitu. Quam si temerassent non minus coetus quam qui agerent periculum commissuros: ipsumque Titum nullum sibi ex mora stipendium formidandum. quod enim unius noctis spatium praeter fugae consilium coeperit praefertim cum id obseruare circumsedenti nemo prohibeat. sibi autem magnum esse lucrum nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere qui pacem non sperantibus indulgent: legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur: non tantum pro septimi diei religione quantum pro sua salute sollicitus. Verebatur ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totum in nocte ac fuga uitae spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium Hierosolimorum Ioannem saluum esse cupientis factum est: ut non solum indutiarum causationem. Titus admitteret: uerum etiam in superiori parte ab oppido castra poneret ad disiam qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus galyleis semper exosus. Nocte autem Ioannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret arrepto tempore non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam seniores plurimos cum familiis abductis in Hierosolimam fugiebat. Sed usque ad uiginti qui dem stadium fieri posse uidebatur: ut mulieres ac pueros aliamque multitudinem secum duceret homo quem captiuitatis itemque salutis metus urgeret. Ultra uero procedente eo relinquebatur & oriebatur atrox remanentium fletus. Quanto enim quisque procul a suis aberat: tanto propiorem se hostibus credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes necessario pauitabant: & ad crepitum ipsorum cursus faciebant assidue respectabant: uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant & circa uiam plurimos certamen praecedentium contereabant. Miserabile autem foeminarum & infantium erat excidium. Aut si quam iactare uocem: nonnullae uiros aut propinquos ut se operirentur orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat ut seipsos seruarent inclamantis eorum confugerent. unde remanentibus etiam si raperentur poenas a romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant ut cuiusque uitium fuit cito dispersa est. Luce uero Titus ad muros aderat foederis causa. populus autem portis ei patefactis cum coniugibus adeuntes tanquam benemerito: & qui custodiam ciuitatem liberasset laudibus praedicabant. Simulque Ioannis fugam significantes ut & sibi parceret obsecrabant & eos qui nouarum rerum cupidi reliqui superessent ulcisceretur: ille autem precibus populi postulat equitum partem ut Ioannem persequeretur dirigit. Sed eum quidem occupare nequiuere: quod antequam uenerant in Hierosolimam sese receperat. Una uero fugientes prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quam tria milia circumactos reducunt. Titus autem indigne ferebat non statim a Ioanne poenas fraudis exactas. Irato uero animo satis esse quod ipse deciderat ad solatium putans captiuorum & qui trucidati fuerant multitudinem in oppidum cum fauore ingreditur: iussisque militibus minimam muri partem iure possessionis abrupte minitendo magisque puniendo reprimebat perturbatae ciuitatis auctores. multos enim propter odia domestica uel proprias inimicicias delatores innocentiae fore credebat: si dignos poena discerneret: melius noxium relinqueret metu suspensum: quam immeritum quemcumque eo perdere gratius existimabat. Illum enim fortassis modestiorem futurum: uel metu supplicii: uel quod erubesceret praeteritorum criminum uenia: sine causa uero morientium poena nullo modo corrigi posset. Praesidiis tunc ciuitatem circumdedit: quae tam nouarum rerum studiosos compesceret quam pro pace sentientes quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galylea quidem tota postquam multo sudore romanos exercuit hoc modo subacta est.

Ex aduentu Ioannis in Hierosolimam totus populus effusus perunctus quid agant romani: significato excidio giscalis: timor eos inuadit immensus: hortatur Ioannes Hierosolimas ad bellum: senes timebant excidium urbis ex hac re: oriuntur multae praedationes & latrocinia in urbe contra multos fingeantur uaria in eorum perniciem: phana conculantur: fitque maxima contrauersia aduersus istos: fit bellum inter hos inuicem & populum: horum causa erat Ioannes qui simulabat amorem: tamen & consilia populi aliis nocte apperiebat hic iurat fidem amicitiam: fit legatus populi ad Zelotas.

Cap. VIII.

A Pud Hierosolimam uero ad Ioannis introitum omnis populus erat effusus: & circa singulos qui una confugerent numerosa turba collecti: quos fines cladis experti essent percontabantur: illorum autem seruens anhelitus necessitatem significabat. Verum tunc in malis quoque sibi arrogabant. Non romanorum uim fuisse dicentes sed sponte uenisse: ut cum his ex cauetiori loco pugnarent. Inconsultorum enim atque inutitum esse hominum incaute pro giscalis & inualidis municipiis periclitari: cum arma uigoremque oporteat pro metropoli suscipere atque seruare: significando tamen excidium giscalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam ut primi fugam esse intelligerent prodiderunt. Auditis autem quae captiui pertulerent non mediocriter populum perturbatio tenuit: magnumque id esse argumentum

proprii reputabāt excidii. At Ioānes qui eos quos reliquerat cā minus erubescerebat: singulos aut circuiens spe ad bellū incitabat: infirmitatē romanorū asserēs: propriāq; uirtutē extollēs: & iperato rum ea cauillatione inscitā decipiens: q; etiā si poenas sumerent: nunq; hyerosolimorū mūrē transgrederent romani: q; pro galyleorū uicis tāta mala ptulissent atq; in eorū muris machinas contri uissent. His eius dictis magna qdem corrūpebat iuuenū manus. Prudentiorū aut atq; seniorū ne mo erat q; nō futura prospiciens uelut iā perditā ciuitatē lugeret. Et populus qdē in ea cōfusione tunc erat. At uero p; territoriū manus agrestiu ante seditiōē quā hyerosolimis orta est discorde iā coeperat. Titus. n. a giscalis cæsareā. Vespasianus at a cæsarea Lamnū & azorū pfectus utrūq; subegit: ipositiq; illic p̄sidiis reuertebat: maximā ducens eorū multitudinē q; se foedere sociare rant. Singulas aut ciuitates tumultus bellūq; itestiniū exagitabat quantūq; a romanis respirassent in se ipsos manus uertebant: cū inter amatores belli ac pacis cupidos eēt scāua cōtētiō dudūq; concordii p̄tinacia primo intra domos accēdere. Deinde inter se amicissimi populi diffiderent: & ad similia uolentes q; cōueniens aperte iā coacta multitudo rebellaret. Itaq; dissensiones q; dem apud oēs erant. uouitatis aut armorūq; cupientes semibus ac sobriis iuuentute atq; audacia p̄stabant. Primo aut indigenarū singuli p̄dari coeperunt. Deinde ex cōposito confertis cuneis p; territoriū latrocinabant: ut quod ad crudelitātē atq; iniustitiam spectat nihil a romanis gentilis abessent: atq; ab ipis q; uastabant illatū a romanis excidiū leuius uideret. Ciuitatū uero custodes p̄tim q; defatigare pigeret: partim odio nationis aut nulli aut minimi erāt male affectos auxilio: donec rapinarū societate undiq; cōgregatim collegiorū latrocinaliū principes atq; in agmen cōflati hyerosolimis irrūpunt. Quā ciuitas a nullo regebat: & more primo gentiles oēs sine obseruatione recipiebat: tunc p̄cipue existimātibus uniuersos q; sup̄influerent aduimēto & beniuolentia uenire. Quā qdē res ēt sine dissensione ciuitatē postea pessundedit: eo q; iners & inutilis multitudo quā pugnacibus sufficere possunt alimēta consumpsit. Hisq; p̄ter bellum ēt seditiōē famēq; cōparauit: aliq; latrones ex agris eo transgressi ac multo scāuiores quos intus inuenere sociati nullū atrox facinus intermittebat. Nec. n. rapinis & expoliationibus metiebant audaciā: sed usq; ad cādes ruinā fiebat nō clam neq; p noctē aut quolibet hoies ueq; luce palā nobilissimos quosq; ad oriendo. Nā primū Antipan regii generis uir & adeo potentissimū ciuium ut ēt publicos thesauros fidei suā pmissos haberet cōprāhēsū custodia tradiderūt. Post hunc ēt Leuiam quēdam isignē uir & Pheriā filium Rageri & ipm Ragerū regalis similiter utrūq; familiā oēsq; p̄terea qui p̄teritorū p̄stare aliis uidebant. Grauis aut metus populū possidebat: & uelut occupata ciuitate iālutē propriā quisq; curabat. illi aut clausorū uinculis non suere cōtenti: neq; rutū arbitrabant e potentia uiros diutius custodire. Nā & ipsos & domos eorū non paucos uiros frequē rare ac p hoc ad ulciscēdū esse idoneos & p̄terea rebellaturū fortasse populū iniquitate cōmorum. Decreto igit eos occidi mittunt quēdam de suo numero Ioannē ad cādes promptissimū: qui lingua patria Dorcadis filius dicebat: eūq; alii decē armati gladiis securi ad carcerē: ibi quos reperissent interficiūt. Fingebant at huius imanissimi sceleris cām cum romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse: cōitq; libertatis p̄ditores interemissē dicebāt: prorsus ut audacia suā tanq; seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarent. Euenit at populū qdem ad hāc humilitatis ac formidinis illos uero insolētiae p̄gredi: ut in eorū esset arbitrio ēt pontificū designatio. Deniq; familiis abrogatis unde p; successionē pontifices creabant: incognitos atq; ignobiles cōstituebant: ut ipiorū facinorū socios haberent. Nā qui supra meritū sūmos honores adepti erant his obediabant necessario q; sibi eos p̄stiterant quoniā & dignitate p̄ditos uariis machinis fictisq; sermonibus cōmittebant opportunitatē ex eorū qui se p̄hibere poterant cōtentione captantes: donec hominū p̄secutione faciat in diuinitatē contumelias trāstulerunt: pedibusq; pollutis in sanctū locū introire coeperūt. lamq; populo cōtra eos concitato nāq; auctor erat Ananus aucto maximus pontificū itemq; sapientissimus & q; fortassis ciuitatē cōseruasset si insidiatorū manus potuisset effugere illi tēplum dei aduersus populi turbā castellū ac profugiū sibi fecere: quod pro domicilio habeant tyrānidis. Acerbis aut admiscebat etiā cauillatio: quā p̄ter ceteris eorū factis erat dolori. Tentando. n. quāto metu populus teneret suasq; uires explorando sorte pontifices creare conati sunt: cū his: ut diximus: ex familiis successio deberet. Huic aut fraudi mos antiquitus obtendebatur. Nā & solū sorte pontificarū deferri solitum fuisse dicebant. re aut uera lege de genere erat abrogatio firmatus atq; his ad potentiā quā sibi designandorū magistratū licentiam cōpararent. Itaq; una sacratage tribuū accita quā Emacin appellat pontificē fortiebant: casuq; locus exiit homini p; quē maxime eorū iniquitas demonstrata est sancti qdā filius Meli ex uico Aratha non solum non ex pontificibus orto: sed aperte qd esset pontificatus p̄ rusticitatē poenitus nesciente. Deniq; inuitū eum rure abstractū ut in scana fieri solet: aliena ornauere p̄sona: indutumq; iacta uelut qd facere deberet subito instituebant: ludūq; & iocū esse tantum nefas arbitrabant. Ceteri quidē iacerdotes procul spectante ludibrio legē haberi lachrymas uix tenebant: honoresq; sacrorum solui grauiter ingemebāt. Populus tamē hanc eorū audaciā non tulit sed oēs quasi ad depōnendam tyrannidē aīos intenderant. Nā qui p̄stare ceteris uidebantur Giorgion Iosippi filius

& Symeon gamalielis tam singulos circueuntes q̄ simul uniuersos in cōtionibus hortabant: quo tādē aliquādo libertatis corruptores ultū irent: sanctūq; locum hoibus sceleratis purgare p̄perarent. Pontifices ēt probatissimi gamala qdē filius iezurā aut ananus populū frequēter in coetibus exprobando eius segnitie contra Zolotas excitauerunt. Ita. n. seipsi uocabant: uri bonarum professionum æmulii: ac non qui pessimam facinorum immanitatē superassent. Itaq; in contione populo congregato: cūctisq; indignatibus occupationes sanctoꝝ itemq; rapinas & cædes: nondū aut promptis ad ulciscendum propterea q̄ inexpugnabiles. id enim ueꝝ erat zelotæ putabatur: stans inter eos medius ananus & ad legē crebro respectans cum lachrymis opplesset oculos. Magis ait mihi mori satis est anteq̄ dei domiciliū uideam tantis refertū doloribus atq; in accessā & sancta loca sceleratoꝝ pedibus frequentari. Veꝝ sacerdotali ueste amictus & sanctissimū uenerabilium noīum ferens uiuo: atq; aīa amore teneor ne pro senectute quidē mea mortem sustinens gloriosā: igit̄ solus ibo: & tanq̄ in solitudine aīam meam solā dabo pro deo. Nūquid opus ē uiuere in populo clades suas minime sentiēte: & apud quos maloꝝ præsentū defensio interiit. Siq̄dem rapti patimini ac uerberati reticetis: & ne gemitu qdē aperto quisq; prosequitur interemptos. O acerbā comminationē. Quid de tyrānis q̄rat? Nunq̄ non a nobis nostra potētia nutriti sunt? Nūquid non despectis q̄ mecū ierant cū adhuc pauci essent. uos dū tacetis plures eos fecistis atq; illis armatis q̄scentes in uosmetipsos arma uertistis: cū primos eoz̄ conatus oportuisset ifringi: quādo cognatos cū uitis appetebant. Vos aut negligendo ad dep̄dationem noxios irritastis: quia uastatis domibus nulla rō ducebat. Itaq; iam dominus ipse rapiebat: eiꝝ cum p̄ mediā ciuitatem traheret nemo erat auxilio. Illi aut a nobis p̄ditos etiā uinculis affecere. Non dico q̄les & quātas sed quot accusatos indēnatos nemo audiuit. Restabat eosdē uidere trucidare. Hoc ēt uidimus uelut e grege brutoz̄ aīalium: quæ p̄cipua ducis hostia ne uocē qdē quisq; emisit: nedū dexteram moueret. Patiemi ergo patiemi ēt sancta cōculcari uidentes: Cūq; oēs audaciæ gratos nephariis hoibus subieceritis eoz̄ præstantiā reuertimini? Nunc. n. p̄fecto ad maiora procederēt: si qd̄ maius quod euerterēt inueniret. Teneatur qdē munitissimus ciuitatis locus: nunc autē phanū appellat̄ arcis arx quædā siue castellū. Tanta igit̄ contra uos tyrānide munita & inimicis sup̄ uerticem positis. ut uideris. qd̄ cogitatis? aut qbus sentētiis applicatis? An romanos expectatis ut sanctis nostris opitulentur? Ita qdē se nostræ ciuitatis habet res: eoz̄ iam calamitarū uentū est: ut misereat̄ nostri ēt hostis. Non exurgetis o laboriosi respectisq; uulneribus uestris quod ēt feras bestias facere uidimus ultū ibitis in hos q̄ uos p̄cussere. Nō suas q̄sq; recordabit̄ clades: & ante oculos positis quæ prulerit ad ultionē aīos acuetis. Perit apud uos nisi fallor affectionū oīum carissīma & maxime naturalis cupiditas libertatis. Seruitutis aut ac dominoz̄ amātes facti sumus: tanq̄ subiugari a maioribus didicerimus. Atq; illi qdē multa & maxima bella ut in libertate uiuerēt p̄tulerunt. Nec aut ægyptioꝝ aut medoz̄ potentia cessere: dūmodo ne facerent quæ iuberent. Et qd̄ opus est de maioribus loqui? Hoc ip̄m bellū quod cum romanis nunc gerimus utꝝ cōmode an contra incōmode non palā: qd̄ habet causā nisi libertatē? Ergo q̄ dominis totius orbis seruire nō patimur: gentiles nostros serimus tyrannos. Quamq̄ externis obedientes ad fortunā semel adire fecerūt: cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suoꝝ cedere ignauoz̄ est & cupientiū seruiendi. Ad hæc aut q̄a romanoꝝ mentio facta est: nō uos cellabo qd̄ dum loquor iteruenerit mē teniq; retraxerit. Quod ēt si ab his capti fuerimus: absit aut dicti huius piculū nihil acerbius experiemur quā isti nos affecere. Quo pacto autē non lachrymis dignū sit illoꝝ qdē in tēplo donaria cernere? Gentiliū uero spolia q̄ nobilitatē huius: maxime oīum ciuitatis cōpilauerunt eoz̄ uiros trucidatos uideri: qbus ēt illi post uictoriā obtemperassent. Et Romanos qdē nunq̄ transgredi ausos esse limitē prophanoz̄ aut sacratæ q̄q; consuetudinis p̄terire. Sanctoꝝ autē ambitū quis procul aspectū phorrescere. quosdā uero in his locis natos ac sub nostris moribus educatos: & q̄ iudæi uocarent̄ inter media sancta deambulare manibus adhuc sui gentili cæde calentibus. Quis igit̄ externū bellū metuat ex cōparatiōe domestici: multo nobis ægiores inimicos. nā si proprie rebus sunt aptāda uocabula repiretur legū qdē conseruatores nobis fuisse Romanos: hostes uero intus habere. Veꝝ hos ifidiatores libertatis exitio debere neq; facinoꝝ eoz̄ dignū ex cogitari posse suppliciū. Certum est idēq; oībus uobis & ante orationē meā eē p̄suasum atq; ipsis uos rebus q̄s prulistis in eos esse cōmotos. Pluriz̄ aut fortasse multitudinē eoz̄ atq; audaciam reformidant: & p̄terea q̄ in loco superiore cōsistunt. Sed hæc ut uestra negligentia cōflata sunt ita nunc magis p̄ficiunt si morabimur. Nā & numerus illoꝝ in dies singulos alit̄ eo q̄ neq̄simus q̄sq; ad similes p̄fugiat: & audaciā plus accēdit: qd̄ nullū adhuc eius ip̄edimentū interuenit locoꝝ superiore utunē: & qdē cū apparatus his t̄ps demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus: humiliores erūt mihi credite: cōscientiæ cellioris loci beneficiū ratio p̄det. Fortasse at̄ dei sp̄reta maiestas in ipsos tæla retorserit suisq; missilibus cōsument̄ ip̄erii. Videant nos tantūmō & deiecti sunt quāq̄ pulchrū est ut ēt si quod piculū immineat pro sacris ianuis moriamur: ac si nō pro liberis & cōiugibus: pro deo tamē eiꝝq; sanctis aīas p̄fundamus. Præbebo at̄ manū atq; sniam: & neq; cōsiliū uobis ullū decrit ad cautionē: neq; me corpori meo parcere uideritis. His Ananus contra Zelo-

tas populum hortabatur : non quidem nesciens iam expugnari uix posse per multitudinem ac iuentutem aiorumq; pertinaciā multoq; magis pp conscientiam cōmissorū. Nec. n. concessuros extremam ueniā his quæ perpetrauerant sperabant. Verūtamen quid uis perpeti præstabilius existi-
mans quā in tanta rege perturbatione tumultū cohibere. Populus autē duci se clamabat in eos cō-
tra quos rogabatur: & ad subeunda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idone-
us discerneret atq; ordinaret ad plium Zelotes cunctis conatibus eius cognitis: certos. n. qui oia
sibi nuntiarent habebant in pontificē commouent ac modo p cuneos simul uniuersi prosiliunt
neq; obuiō cuiq; parcebat. Cito at & Ananus populū congregauit: multitudine qdem superiorē.
Armis uero constipatis non erant Zelotæ inferiores. Alacritas uero quod deerat in utrisq; cōple-
bat. Nā & ciues armis iram cōceperant fortiorē: & qui de templo exierant quā multitudine maio-
rem audaciā. Quippe illi qdem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabant nisi Zelotes exi-
rent. hi uero nisi uicissent nullū se non subituros esse supplicium. Manus at conferere pro ducibus
obediētes motibus aiorū. Et primo qdem in ciuitate ac pro tēplo eminens missis lapidibus semet
inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset uictores gladiis utebantur. Cūq; plurimi
sauciarentur multæ cædes utrobique fiebant. Et populares qdem in domos referebant a suis ze-
lotæ aut quicūq; uulneratus fuisset in tēplum ascendebat: sacrā humum cruce pfundens: ut so-
lo eorū sanguine uiolatā religionem recte quis dixerit. Semp quidē latrones excurrando ingressi-
bus puaiebant. Irati uero populares pficiente quotidie numero suo cū desides increparent quicq;
a tergo sequebant non aperiendo fugientibus uia inuitos eos repugnare cōpellerent: uniuersos q-
dem suos in hostes conuertunt. Illis autē qui uim ferre nō poterant paulatim ad templū receden-
tibus irrumpit una cū sociis ananus. Vnde factū est ut eos q ambitu exteriori caruissent metus
inuaderet: ideoq; in mure interiorē fuga recepti mature ianuas occluderent. Vex Anano portus
quidē sacris manus afferre non placebat: hostibus quoq; desuper tela torquentibus nephas eē exi-
stimans et si uicisset non lustratū prius populū introducere. Ex omni autē sua multitudine sex se-
re armatorū milia sortitus custodes eos in porticibus collocat. His autē qui succederet in excubiis
alios p ordinem ponit. Multi autē honestorū ab optimatibus ad id electi mercede conductos pau-
peres uice sua psidiis destinabant. Fit autē his oibus exitii cā iohannes: quem ex giscalis effugisse p-
diximus. Is enim dolis plenus & acerbissimā dominationis cupiditatē mente circūferens iadudū
rebus cōibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quæ populus sentire se simulans aderat Ana-
no tam diebus cū proceribus capiēti consiliū quam noctibus pagranti custodias: oiaq; secreta ze-
lotis renunciabat: nullūq; populi consiliū non priusq; caperetur inimici sciebāt eius indicio. Im-
moderatis uero & ananū & populi principes placabat obsequiis ne in aliqua suspitiōe ueniret af-
fectus. Sed hæc eius honorificentia in contrariū uertebatur. Erat. n. ex adulationum uarietate su-
spectior eorū ipso q; et non accitus assiduus erat: arcanorū proditor habebatur. Etenim prospicie-
bat ananus oēs qui ad se concurrerent intelligere quæ iohānes faceret suspitionē nunciationis ha-
bebant. Submouere autē illum nō erat facile neq; possibile q; malitia pualet ac præter hoc mul-
torum nō ignobiliū qui summis rebus adhibebant patrocinio succinctus erat. Visum est igitur
ab eo sacramentū beniuolentiæ cā peti: nihilq; dubitans & fidem populo se seruaturū iurauit: &
neq; factum eius inimicis ullū neq; consiliū proditorū: unaq; deponēdis rebellibus & manu &
uoluntate operā collaturum. Itaq; Ananus eiusq; socii quoniā iurato crediderunt nulla iam suspi-
tione suis eū consiliis adhibebant: moxq; ab eis cōcordiā cā legatus intromittitur ad zelotas: cu-
ræ nanq; habebant ne phanum culpa sua pollueret: ne ue quisq; in eo procumberet iudæorū. Ille
autē quasi zelotis ac non contra pro beniuolentia iurauisset egressus ad eos medius cōstitit: & se-
pe qdem se illoz causā in magno periculo fuisse dixit: ne qd secretorū ignorarent: quæ in eos ana-
nus cum sociis cogitasset. Nunc autē ingens cum ipsis oibus subituum esse discrimen nisi diuinū
quoddā præsto fuerit adiumentū nihil enim iam morari ananū: sed persuasisse quidē populo ad
uespasianū legatos mittere: ut ad capiendā ciuitatem quāprimum uenire properaret. indixisse autē
lustrationem postero die ut religione simulata intromissi uel etiā in prælio manus cōfererent. Se
autē non uidere qd diu aut custodias sustinebunt: aut cum tanta manu acie congregiantur. Ad hæc
addebat q; ipse dei prouidentia transactionis esset causā legatus. Hac enim spe ananū his propo-
nere: q; nihil suspicantes eos subito aggrediretur. itaq; oportere si quis habendam uitæ rationem
duceret aut custodibus supplicare aut foris qdem præsidium petere. Quos autē si uicti essent ue-
niæ spes foueret: imemores esse audaciæ suæ credere: aut simul ac factores poenituerint admissio-
rum in gratiā statim eos qui perpeffi sunt redituros. Sed nocentium qdem sæpe inuisam etiā pe-
nitentiam fieri. Læsis autem iram in licentiam senioris: immittere autem illis ait intersectorum
amicos atq; cognatos tantumq; populum pro dissolutis legibus ac iudiciis indignatione flagitan-
tem. Vbi etiam si qua pars misericordiæ fuerit maior eam irascentium turba celabit. Talia qdem
uariabat iohannes terrorem incutiens multitudinis. Externum uero auxiliū aperte quidem indica-
re quod diceret nō audebat idumeos autem significabat. Vix principes zelotarum priuatim etiā
commouerat: crudelitatis ananum arguebat ipsis eum minitari confirmans.

Mittuntur nuncii ad idumeos pro auxiliis petendis: eo q̄ annanus uellet romanos introduce-
re: Iesus increpat idumeos & eos q̄ eos aduocarūt tanq̄ latrones qui ciuitatē quortidie dissipant:
hortaturq̄ eos ut nil acturi sint: uel iudicent q̄tum sint factiosi hoies uel recedant. Cap. IX.

IRat autem Eleazarus gionis filius: qui ē prāter alios idoneus esse uidebatur & recte
consulere: & quā consulisset efficere: itemq̄ Zacharias filius amphetali uterq̄ a sacer-
dotibus genus ducens. Ni p̄ter cōes etiam priuatis in terminatiōibus cognitis: quodq̄
anani factio potentiae sibi cōparandae cā romanos accerseret. Nā & hoc loānes affinx-
rat diuq̄ qd agerent dubitabant angustī t̄pis festinatione cōclusi: populū. n. haud multo post eos
aggredi paratū esse cogitabant. Externi uero subsidii facultatē insidiarē sibi celeritate praeceptam
prius fore ut oīa paterent: q̄ ut auxiliatorū quīq̄ ista cognosceret aduocari placuit idumeos scri-
ptaq̄ breuiter epistola q̄ circūuento populo ananus uellet romanis metropolim prodere. Ipsi aut̄
pro libertate dissidētes in tēplo custodirent: minimiq̄ t̄pis spē salutis sibi pmittere. Ac nisi matu-
re subuenirent ipsos quidē ananō atq̄ inimicis: at uero ciuitatē romanis ilico subiugandā. Et plā-
raq̄ nuntiis ad rectores idumeorū referenda mandabat. Ad hoc ē lecti sunt uiri strenui & dicen-
di peritissimi: & ad p̄suadendū satis idonei: quoq̄ his rebus esse utilius impetum uelocitate p̄stan-
tes. Nā idumeos confestim perituros certū erat q̄ turbaz cupiēs & incognita esset natio: sempq̄
admotus facilis atq̄ suspensā & reze mutationibus lætaminimisq̄ petentium blanditiis ad bella
promptissima & uelut ad festoz quādam solēnitatem sic ad p̄lia p̄perans. Celeritatē aut̄ auncius
exigebat: ad quā istis nihil deerat alacritatis. Vterq̄ aut̄ ananias uocabant. Iamq̄ rectores aderant
idumeorū. illi aut̄ simul epistola mandatisq̄ attoniti q̄si furibundi circūcurāte gentem militiāq̄
denunciare coeperunt. itaq̄ mox & dicto citius multitudo conuenerat: oēsq̄ pro libertate metro-
poleos arma rapiebāt. Congregari aut̄ prope ad uiginti milia cū ducibus quatuor hyerosolimā ue-
niunt: hoc est ioanne & iacobo fossae filio: & p̄terea Symone thacei & phinea cuthi filijs. Ananū
aut̄ profectio legatorū itemq̄ & uigiles eius non latuit: necnon & impetus idumeorū. Hoc. n. ante
cognito portas eis clausit & muris custodes apposuit. Non tantā uisum est bello cū his congredi:
sed uerbis eis ante p̄suadere concordia. Stans ergo in aduersa turri post ananū Iesus auo pontifi-
cum longissimus. Cū multae inquit & uariae turbaz tenuere ciuitatē in nulla re sic miranda fortu-
na est: ut in eo q̄ pessimis ē inopinata conspirant. Etenim p̄ditissimis hoibus contra nos auxilio
uenistis tanta cū alacritate: quanta nec in barbaros aduocante uos metropoli uenire decuisset. Et
si quidē uiderem consensionē uestram similem esse hōz hoīum qui uos rogauerunt: non existima-
rem impetū capere rōnem. Nihil. n. æque ac mox cognatio concordia firmat. Nūc uero illi si q̄s
eorū singulos explorauerit mille mortibus digni reperirent. Nam ludibria & purgamenta totius
rusticiae plebis luxu absumptris patrimoniis suis postq̄ in uicis & ciuitatibus proximis audaciam
exercuere. Postremo in sacra ciuitatem clam influxere ut latrones: solumq̄ religiosum imanitate
polluerunt scelez eosq̄ uideas sine metu inter sancta ebrios: & auuiditate uentris peremptoz spo-
lia cōsumens. Vestra uero multitudo armatorūq̄ talis apparatus est: qualem deceret esse: si publi-
co uos consilio metropolis inuitaret: in alienigenas laturos auxilia. Quid igitur hoc esse quis di-
xerit: nisi pro fortitudine iniuriā: cum pro nequissimis conuenisse integræ nationis uestre arma
uideantur conspirare. iam dudū quidem reperire nequeo quidnā fuerit quod uos tam cito cōmo-
uerit. Nec. n. sine magna cā fieri potuisset: ut arma pro latronibus aduersus cognatū populum ca-
peretis q̄ romanos audistis & proditiōē. His. n. quidā uestrum obstrepebant nunc liberādaz me-
tropoleos cā uenisse dicentes. Vnde mirati sumus p̄ter alia noxiōz tale cōmentum. Viros. n. na-
turalis libertatis amatores aliter contra nos efferare non poterant: eoq̄ cū externis hostibus pu-
gnare paratissimos quā si uastatae libertatis proditiōe mentita. Sed. n. uos considerare oportet q̄
nos insinulauerint: fidēq̄ in nos ueritatis ex rebus cōibus: non ex ficto sermone colligere. Quid
enim posse nunc demū nos dederimus romanis cū ab initio licuerit aut ab his non deficere: aut
quia defecimus cito uenire in gratia: priusq̄ circa nos oīa uastarentur. Nāq̄ iam ne uolētibus qui-
dem nobis transactio facilis est: cū & superbos eos effecerit galylea sub iugum missa: morteq̄ gra-
uiorē afferat turpitudinem appropinquātes placere quidē quod in me est: pacē morti antepono.
Semel at̄ bello appetitus postq̄ pugna cōmissa est: gloriosam mortem uita captiui existimo potio-
rem. Sed utrū nos populi principes aiunt clam misisse aliquā ad romanos: an etiam totum popu-
lum cōmuni suffragio. Siquidē nobis dicant quos amicos miserimus: qui serui fuerint proditiōis
ministri. Cum irret aliquis depræhensus est. Rediens captus est: litteras naeti sunt. Quemadmodū
aut̄ ciuium multitudinem latuerimus: cum quibus omni hora uersaremur. Paucis etiam atq̄ his
inclusis qui de templo ne in ciuitatem quidē prodire possent quo pacto sunt cognita quae oc-
culte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere: quando aulorum poenae reddendae sunt.
Donec autem sine metu fuere neminem nostrum proditorem suspicabantur. Sin ad populū cau-
sam referunt: publicū habuit nempe consilium. Nemo aberat contioni: ideoq̄ manifestior ad uos
nuncia huius fama properasset. Quid aut̄ opus erat legatos mittere cū certa nobis esset de trans-
actione sententia. Et quis designatus sit dicant. Sed hæc quidē male periturorum & instātes poenas

ēuitare cupientium causationes sunt. Quin etiā si ciuitatem manētem prodi fors afferret: ideoq; ipsos qui nos criminant: auaros quoq; audaciae unum malū uideretur esse proditio. Vos autem oportet: quia semel cū armis adestis. Primū id quod ē iustissimū adiuuare metropolim: & una nobiscum tyrannos eximere p quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis permiscere. Deniq; nobiles uiros non inculatos ex medio raptos foro primum uinculis cruciarent. Deinde non uoce neq; prece eorū morari neci tradiderunt. Licet aut uobis non belli lege ingressis hōe uidere argumentū quā dixi. Desolatas domos rapinis: coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorū: & p totam ciuitatē ululatus & fletus. Nullus. n. non psecutionē expertus est ipiorum. Qui ad hoc insanie prorupere ut latrocinale audaciam non solū ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc quā & caput & facies est: sed in phanum ēt ex ciuitate transferrent. Deniq; hoc sibi & ad excursus & ad pfugium elegerūt: isq; fiscus illoq; est quā in nos cōparantur & locus toti orbi terrā uenerabilis quicq; ab uniuersis alienigenis ab extremo limite mundi uenientibus honoratur. Per has quā apud nos pter natā sunt bestiae conculcaturi. Exutis aut rebus desperatis populo comite populis & ciuitatibus ciuitates gentesq; in sua uiscera delectum habere: cū debuissent quod factū esset optimū ac deceret nobiscum nocentes eximere: atq; hanc ipsam fallaciā ultū ire quod auxilio uos aduocare ausi sunt: quos metuere uidices debuissent. Quod si eiusmodi hoīum pces reuerendas putatis: attamen licet uobis armis depositis cognatorū habitu introire ciuitatē: mediocq; inter hostes atq; auxiliares suscepto noīe de nostris discordiis iudicare: quāq; reputare quid habebunt cōmodi: cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos cām dicturi sunt: q hominibus non accusatis ne uerbū quidam facere pmisere. Ferant igit hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neq; nobiscū indignari neq; iudicare uultis: tertiū restat: ut relictis utrisq; partibus nec nostris cladibus insultetis. nec cū insidiatoribus metropoleos maneatis. Nā & si maxime quēq; nostrum suspicamini romanis collocutū: obseruare uobis itinera licet: tumq; demum tueri metropolim cū factum aliqd huiusmodi patuerit: quale delatū est & in auctores eius si conuicti fuerint uindicare. non enim uos puenirent hostes iuxta ciuitatē sedibus positis. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur ne portarum claustra miremini quatenus arma portabitis.

Symon unus ex idumeis indignatus respōdet iratus cōtra iesū & pontifices: accusans eos proditores cōtra illos qui eos uocauerint: dicitq; aduersus illos ituros. Cap. X.

 Acc quidem iesus loquebat. Idumeorum aut neq; multitudo aīum appendebat ardēs iracundia q non paratū habuisset introitū proq; armis inter se duces indignabant capritiuitatem esse existimantes si ea qbusdam iubentibus deposuissent. Vnus aut Symon filius cathla uir placato suorū tumultu stans in eo loco unde exaudiri a pontificibus posset non iam mirari se ait: si libertatis propugnatores in tēplo custodirent inclusi: cum illi cunctae genti cōem clauserint ciuitatē. Et romanos qdem fortasse coronatis ēt portis recipere sint parati. Idumeos aut ex turribus alloquans: captaq; iubeant pro libertate arma proicere: cognatisq; non credentes custodiā ciuitatis: iudices eos discordiaq; fieri uellent & alios accusaret q indēatos ciues occiderint: ipsi totā damnant ignominia nationē. Deniq; urbem oībus alienigenis religionis causa patentē: nunc domesticis praeluistis. Valde enim contra uos festinabimus & ad gerendum cū gentilibus bellum qui ob hoc adesse properauimus ut uos seruaremos liberos. Nepe talia uos etiā his quos obsidetis lāferē tanq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoq; colligitis. Deinde qui reip. defensores intrus in custodia tenentes genere cōiunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem pclausam tyrannidē praeferre dicitis: cū tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare pceptis: nomenq; potentiae aliis qui uos tyrannos patiunt annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit cum res repugnantū uideatur? Etenim uobis etiam nunc idumeos excludentibus ciuitate nāq; ipsi nos patriis sacris arcetis: recte quis eos inculauerit qui custodiūt in templo? Quod cum ausi essent plectere proditores quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis: non a nobis inciperent summaq; prodicionis membra praeviderint. Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sunt: nos tamen domicilium dei seruabimus idumei & pro communi patria propugnabimus tanq; foris irruentes quam intus insidiantes hostes pater ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati donec aut uos romani aspiciendo laborent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Idumei nocte dolo zelotaz apertis portis custodibus dormientibus intrant interficiūtur cuncti: insurgit populus idumei eadem nocte octo milia quingentos interfecerunt: interficiūtur pontifices: queritur iesus cum annano qui interficiuntur oībus in sepultis. Cap. XI.

 Is dictis idumeorū qdem multitudo clamore cōsensit. Iesus at tristis recessit cū nec idumeos quicq; sentire moderatū & duplici bello oppugnari ciuitatē uideret. Quippe ne idumeorū tumor & spūs qescebat indigne ferentiū q essent ciuitate phibiti & q zelotaz uires esse infirmas crediderāt erubescentiū postq; nihil auxiliari posse uidere iā uenisse poeniteret. Pudor aut nulla re poenitus gesta redeundi poenitudine supabat. Itaq; ibidē prope murgē temere tabernaculis positis manendū esse statuere. Infinita uero hyems nocte illa uenit

& uolentia cū imbris ortis & crebra fulgura horrendaq; tonitrua cōcussaq; terræ uasti mugitus: certūq; erat apud oēs hoīum exitio mūdi statum esse turbatū neq; paruum quid rege hæc si gna protendere. Vna uero idumeis & oppidanis erat opinio. His quidē itasci deū militiæ cā existi mantibus neq; se posse euadere si aduersus metropolē arma mouissent. Anano at eiūsq; sociis etiā sine prælio uicisse: deūq; pro se bellū administrare credentibus. Sed pfecto falli erāt interpretes futuroꝝ & q̄ sui passuri essent cōtra hostes fore diuinabāt. Veg; idumei cateruatim at dēfatis cor poribus inuicē se defendebant scutis contextis protecti capita minus pluuia lædebant. Zelotæ at magis illoꝝ q̄ suo periculo cruciabant. Collectiq; deliberabant: si quā reperire subsidij machinā il lis potuissent. Hoꝝ aut ardentioribus uidebatur ui armorum custodes inuadere: atq; ita in ciui tatem impetu facto palā portas auxiliatoribus aperire. Nā & custodes ex improviso: & q̄ plures inermes ac belli expertes essent facile turbatum iri & multitudinē ciuiū difficulter colligi posse: quoniā domi quisq; propter hyemē contineret. Quin & si periculū aliquod interuenerit quibus subire q̄ negligere tot copias sui causā turpiter perituras. At q̄ prudentiores erāt: uim quidē adhi beri dissuadebant. Non. n. sui tantū custodes ampliores: sed et ciuitatis murū uidebant ppter idu meos diligētius custodiri: & ubiq; adesse ananū oībus horis iuisere custodias existimabāt: sed hoc aliis noctibus ita habuerat. Ille uero non sua desidia regeuerat: sed ut & ipse & custodū fata inseri rent. Namq; iam nocte puecta & gliscēte hyeme custodes in porticū dispositos opprimit somnus. Accedit zelotis consiliū subito: ut seris tēplo sacratis portæ uectes secarent. Affuit at illis ne ex audiret crepitus uentoz; sonus & crebra tonitrua: phanoq; egressi ad mūꝝ clanculo ueniūt secre tam q̄ portam quæ ad idumeos erat aperiunt. Illi at primum ananū conari aliquid suspicati unus quisq; idumeoz; ad gladiū quasi rebellaturi se applicant mature: deinde his q̄ ad se uenerant agni tis introibant. Qui quidē si tūc manus uertere i ciuitatē uoluissent nihil obstat quin totus popu lus interiret tāta ira ferebantur. Veg; zelotæ primo eximere custodias festinabāt: illis quoq; mul tum p̄cantibus q̄ eos reciperēt ne despicerēt malis obsessos: quoz; gratia uenerāt: neq; his acerbis piculū importarent. Captis. n. custodibus faciliore illis in ciuitatē impetū fore: sed si semel eos cōcississent iam illos cōtineri non posse: cū si senserint cōgregarent: & p̄ ascensus nitentibus se op ponerent. Idem igit idumeis uisum est: itaq; in tēplum p ciuitatē subibant: cum suspensi zelotæ ad uentū eoz; prætolarent. Deniq; his ingressis et ipsi confidenter ex interiori phano pgressi sunt: mixtiq; idumeis in custodibus irruerunt. Cælis at nonnullis quos somnus oppresserat: oīs multitu do ad clamorē uigilantiū suscitata est: raptiq; armis ad ulciscendū non sine stupore p̄cedebāt. At primū quidē zelotas solos conari aliquid suspicātes quasi eos supatari numero cōfidebant. Vbi uero foris alios circumfundi uidere idumeos irrupisse sensere. Et maior quidē pars eoz; armis pi ter scutisq; depositis i quæstibus erāt. Pauci uero iuuenū fortiter cōmuniri occurrēdo idumeis ali quādiu segniorē multitudinē pregebant: alti cladē ciuitatis habitatoribus nunciabant. Illoꝝ autē auxilio uenire nullus audebat: cognito idumeos irrupisse. Sed ipsi quoq; irrita uociferātes cū fletibus respondebant: plurimūq; mulieꝝ ulularus suscitabāt: siquādo custodū quisq; in piculū aliqd incidisset. Quin & zelotæ idumeoz; clamorē geminabant magisq; horribiles tempestas faciebat oīum uoces. Nemini at idumei p̄cere q̄ natura crudelissimi ad cædes erāt & hyeme grauiter affi ciebant: p̄ptereaq; his qui se excluderant ut inimicis utebant tanq̄ supplicātib; q̄ repugnātib; infensi. Multos et cognationē reuertentes ut q̄ cōe phanū reuerent orantes gladiis transfigebāt. Nullus at fugiendi locus neq; spes salutaris erat. Compulsi at circa se magisq; ui oppressi laniabant: cū recedendi spaciū non daret nec interfectores a cædibus tēperarent. Incerti at quid agerēt in ci uitatē se p̄cipitabant: miseri. ut mihi uidet. eo q̄ fugiebant uoluntariū subeuntes exitiū: donec tē plum exterius sanguine redundauit. Octo at milia quingentos dies mortuos inuenit. Nec tamen his idumeoz; ira faciata est: sed uersis in ciuitatē manibus oēs domos diripiebant: quēq; fortuitu inuenissent morti dabant. Et certe q̄dem multitudinis mortē superuacua esse ducebant. Pontifi ces at p̄uestigabant & in illos plætiq; ferebant: statimq; cōp̄sachenos obtruncāt: astantesq; super eoz; cadauera nūc anano populi beniuolentiā: nūc iesu quæ de muro dixerat exprobrabāt. In hoc at impietatis. pgressi sunt: ut in sepultos eos abiecerit: cū præserti iudæis tanta sepulchræ cura sit: ut et iudicio cruci suffixos post occasum solis deponant atq; sepeliant. Et q̄dē nō erraueri si ananī mortē dixero excidii ciuitatis fuisse principiū: & ex illo die muros euerfos: neq; publicā iudæoz; pisse: quo pontificē rectorēq; suum iugulatū in media ciuitate uiderunt. Erat aut & alias uir lau dabilis atq; iustissimus: & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat p̄ditus amplitudinē infimis amabat æquari. Libertatis at maxime fautor erat & qui populi affectaret imperiū. Cōmo dis aut propriis cōmunes semp utilitates anteponebat: sup oia pacis studens. Sciebat. n. romanos non expugnatū iri ac p̄piciebat ut si pacisci utiliter nequissent: iudæi uel inimici superassent ut breuiter dicā cū Anano ad transactionē uenissent. Mirus. n. dicere: mirus persuadere q̄ uellet. Iam uero impediētes bellantesq; subegerat. Plurimū. n. moræ sub tali duce attulissent romanis. Huic uinctus erat ab utraq; iesus illo quidē cōparatione inferior: sed præstans cæteris utpote q̄ tantam uiolatam ciuitatē perire flammis purgariq; sancta uellet: consulto defensores eoz; & qui ea caus

finis duceret amputasset. Itaq; paulo ante sacris idumæis amictos hoc toto orbe celeberrimæ regionis auctores: quicq; undiq; ciuitatē cōmeantibus uenerabiles habebant iacere nudos p̄dam canibus ac feris uideres. Quos q̄dem uiros ipsam puto genuisse uirtutē tantū licuisse uitis flentē.

¶ De bello Iudaico. Liber. v. incipit.

¶ Querunt idumei p̄ ciuitatē quot inueniunt totidē interficiunt Zachariā accusant: iudices uero ferunt p̄ eo sententiā indignant idumei contra iudæos: interficitur Zacharias: expelluntur iudices: idumei recedunt: crescit Zelotarum insolentia cūctosq; uel falsis criminationibus uel dolis aliis occidunt.

Cap. I

Nano quidē & Iesu eiusmodi finis uenit. Post illos tam zelotæ q̄ idumei passim plebē quasi nefandæ animalium gregem irruendo mactabant. Et uulgius quidē in quolibet loco depræhensum necabat. correptos at̄ nobiles & adolēcentes uinctos in carcerē cōcludebant sperantes nōnullos eorū sibi posse sociari nece dilata. Vex̄ hæc nullum mouebant: sed cuncti mortem p̄optauerant dummodo ne aduersus patriam cōem nequissime conspicerent: sc̄auissima tamen ante sedē uerbera sustinebant exulcerati plagis atq; tormentis. Cūq; iam corpus non sufficeret cruciantibus tandē gladiū merebant. Quos aut̄ die coepissent eos in custodiam nocte ducebant: extractosq; inde si quos morti cōtigisset abiciebant ut uinctus aliis locus esset. Tantus at̄ pauor occupauerat atq; formido ut ne flere quidē palā quisq; siue sepelire p̄priū funus auderet. Sed erant occultæ clausorū etiā lachrymæ & ne quis inimicorū audiret circūspectantes gemebant. Paria namq; hæc quæ lugebant et̄ q̄ luxissent illico patiebant. Exiguā uero nocte sublatam terram manibus corporibus iniiciebant. & nonnunq̄ die si quis fuisset audacior. Duodecim at̄ milia hoc modo nobiliū perire. illi aut̄ iam cædis exili nullo pudore iudicii uim & cognitionis cauillādo imitabant. itaq; cū illustriū quendā zachariā Baris filiū interficere decreuissent. irritabantur. n. q̄ nequissimis inimicus nimis erat & p̄bis amicus. iteq; locuples non solum fortunæ eius direptionē spe optarent sed et̄ remotum ire uiḡ ad se adiiciendos potentes septuaginta plebeiōrū honestissimos ex præcepto cōuocant iudiciū spem populi p̄ferētes & apud eos zachariam quasi res proderet romanis accusant: q̄q; ad Vespasianū p̄ditionis causā misisset. Sed neq; argumentum: neq; ulla probatio criminis erat. ipsi at̄ misisse dixerunt & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias at̄ ubi nullā spem salutis relictā esse uidit p̄ insidias non in iudicium sed in carcerem ducto uitæ suæ desperationē libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidē similitudinē obiectorū derisit: & illata sibi crimina breuiter diluit. in accusatores aut̄ ratione conuersa oēs eorū iniquitates prosecutus est: multaq; de p̄turbatione regū querebatur. Zelo uero obstrepentes uix a gladiis temperabant: speciem cauillationēq; iudicii sui usq; ad finē permanere cupientes & p̄ter hoc iudices experiri an periculi sui tēpore iustitiæ memores forent. igitur oēs. lxx. pro eo sententiā ferunt. & p̄ eo mori quā sibi ascribi eius interitū maluerunt. illo uero absoluto Zelotarū clamor tollitur & uniuersi quidē iudicibus irascebant: q̄ simulationem datā sibi potestatis non intellexerant. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariā in medio templo interficiunt: & illudendo habes inquiunt & a nobis de absolutione sententiā certiorē; eūq; statim in subiectam uallem de templo p̄iciunt. iudices uero contumeliæ causā uersis gladiis ferientes tēpli ambitu pepulere. Cædi. n. eorū pepercerant ut disiecti p̄ ciuitatem nuntii fierent apud oēs seruitutis. Idumeos iam uenisse p̄nitebat: neq; his gesta placebāt. Quibus collectis zelotarū quidā secreto indicabat uniuersa: & quæcūq; hi q̄ eos aduocauerāt scelere fecissent oia demonstrabat: arma quidē coepisse eos quasi romanis a pontificibus metropolis p̄deretur: reperisse at̄ nullum p̄ditionis inditiū. Illos uero q̄ tutari eam simularent: & belli facinora ausos & tyrānidis ab initio quidē p̄hibendos fuisse. Vex̄ quia semel in societatem intestinæ cædis incedissent sinē delictis adhibendū neq; uires oībus suggerendas morem patrū destruentibus. Nam & si q̄ portas grauiter ferrent: sibi atq; in oppidū aditum esse p̄clusum pœnas ab his q̄ prohibuerāt esse repetitas: & ananum quidē peremptū una uero nocte populū totum pœne cōsumptū. Quæz̄ regē multos quidē suorū p̄nitere sentiret: eorū aut̄ uiderent a quibus rogati essent crudelitātē immensam: ne ipsos quidē p̄ quos salui erāt erubescentiū in oculis. n. auxiliatorū pessima facinora cōmittere: illorūq; iniuria idumeis imputari quatenus ea non prohibeant neq; ab his separent. Debere igit̄ quoniā p̄ deditiōē q̄ dicta sunt calūnia fuisse paruissent: nullusq; romanorū impetus timeretur: aduersus ciuitatem uero inexpugnabilis esset potētia corroborata: illos domū recedere: malorūq; societātē uitando cuncta diluere flagitia: quorū non sponte sed decepti participes extitissent: persuasum est idumeis. Et primū eos q̄ erant in custodiis soluunt prope ad duo milia populariū: statimq; relictā

etuitate ad Symonem ueniunt: de quo paulopost cōmemorabimus. Deinde domum ex hyerosoli mis abire. Euenit aut eorum discessum utrisq; pariter inopinatū uidere. Nam & populus nescius poenitudinis palum fiducia recreatus est uelut inimicis leuatus & zelotaz; creuit insolentia quasi non auxiliis caruissent: sed ex ipsis esse liberati: quoz; pudore ac reuerentia criminibus tēperabāt. Deinde nulla iam erat facinorę mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consiliis in rebus singulis utebantur. Quę uero placuissent ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime aut in uiros forte atq; insignes cēdibus scauebant: cū inuidia nobilitatem assumerent metu uirtutum: unaq; cautionem putarent nullum optimum superesse. Itaq; occisus est & cum multis aliis girion dignitate simul & genere p̄stans & plus posse populū gaudens: plenius isq; libertatis amator ut nullus alius iudazoz; quem tamen libertas pręter alias uirtutes perdidit. Sed ne p̄ abdita quidē niger eorum manus effugit: bellis cū romanis gestis uir strenuus cōprobatuſ qui etiā sępe uociferans & cicatrices ostendēs per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uero extra portas desperata iam salute ne sepultura careret supplicabat. Illi aut prius interminati q̄ humū ei quam desiderabat cōcessuri non essent: mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occiderent romanos eis ultores imprecatus est: famęq; pręter bellum ac pestilētiā & ad hęc omnia ipsorū mutuas manus eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus: & quod iustissimū esset effecit: ut audaciam suā quā prius experirentur inter se dissidentes. Niger quidem occisus quod habebant de oppressione sui metus leuauit. Pars aut plebis nulla erat: cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alii q̄ iādudum aliis restitissent interficiebantur: qui uero nihil offenderant subitas pacis tpe excipiebant causas: & qui omnino libere eos non adissent p̄ contemptoribus. qui uero obsequentes p̄ insidiatoribus habebātur unaq; maximoz; criminum & mediocrium pœne mors erat. Neq; eua sit quisq; nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Romani omnes pręsertim duces Vespasianum incitant ad expugnandam ciuitatem: ipse noluit ducens esse melius q̄ sic ipsi inter se discordes paulatim cōsumantur. Cap. II.

Romani aut omnes quidem alii duces ad ciuitatē animos intendebant: hostiū dissensionem lucrū sibi esse cēsentēs. At uespasianū penes quē summę rei p̄as erat incitabāt diuīę p̄udentię firmātis auxilio in semet hostes esse cōuersos. Verūtamen uelox esse momentū & iudęos cito in cōcordiā redituros aut intestinis malis defessos aut redactos in poenitudinē. Ad quos Vespasianus ait. Plurimū eos qd fieri cōueniat ignorare tanq̄ in theatro cupientes quantū armis ac manibus possent ostentare potius cū piculo quā secū ipsi qd eēt utile reputātes. Nā si statim ciuitatē aggredierent ipsos cām hostibus fore cōcordię ac uires eoz; ēt nūc uigentes in se puocatuſ. Sin opirent paucioribus ac moderationibus his uisuros domestica seditione cōsumptis. Deū nāq; melius q̄ ipsi disponere q̄ sine labore iudęos Romanis traderet: nulloq; piculo exercitui uictoriā cōdonaret. Proinde manibus p̄priis itereūtibus inimicis maxioq; malo: hoc est seditione turbatis oportere se magis piculoz; spectatores esse debere quā cū hoībus mortē appetētibus atq; intestina rabiez infanietibus manu cōfligere. Si q̄s at̄ putauerit uictorię gloriā sine p̄lio fieri uiliorē. Sciāt inq; armoz; incerto exitu cōmodius esse cōmode p̄ficere quod intendit. Neq; n. manu p̄claros esse minus laudabiles q̄ paria gesserit moderatiōe atq; prudentia. Simul at̄ dū hostes iminentur ēt milites ex laboribus assiduīs recreatos ualentiores ductū iri. Pręterea nō id esse tēpus ut mature occupāda uideat̄ uictorię claritudo. Nec enim armis constituendis aut muris uel auxiliis congregandis iudęos opam dare: atq; ideo moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensione tumidos miserabiliora pati quotidie quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue qui studiose consideret sinendos esse qui semet assumerent siue facti ad gloriā clariorem nequaquā manus intestino morbo laborantibus afferendas. Si quidem ratione recta dicetur non ipsorū sed discordię fuisse uictoriā.

Acquiescunt omnes dictis Vespasiani: multiq; ad romanos confugiunt & solum his licebat q̄ soluebant: uolentes fugere ad romanos. Cap. III.

Acc Vespasianus ei q̄ dicenti rectores militū cōsentiebant: moxq; apparuit quā utile fuerit eius consilium. nāq; in dies singulos multi ad eum ueniebant fugiendo zelotas. Erat autē fuga difficilis q̄ omnes exitus custodibus obsidebant. Et si quis ibi qualibet ex causa dephensus fuisset uelut ad romanos ire cuperet interficiebat. Qui tamen eis dedisset pecuniā saluus abibat: & q̄ non dabat solus proditor habebat. Restabat igit̄ pecuniosis fugam redimentibus solos pauperes iugulari. Mortui uero p̄ omnes uias cōgregabant innumeris: multiq; etiam transfugere cupientiū rursus in ciuitate perire pręoptabant. nam spe sepulturę in patria mori tolerabilius uidebat̄. Illi aut ad hoc crudelit̄is deuiauerāt: ut neq; intus: neq; per itinera occisus humū concederent: sed ueluti cū patriis legibus etiā naturę iura disturbare pepegissent: suaz; in hoies iniustitia diuinitatem quoq; polluerent: ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus aut suoz; funera idem quod transfugis iminebat suppliciū mortis: statiq; sepultura indigebat qui hanc alteri pręstitisset. Et ut breuiter dicam nulla tam bona q̄ misericordia perierat in illis cladibus mentis affectio: hisq; irritabantur noxii quę miserranda uidissent a ui

uis in mortuos: a mortuis in uiuos iracundiam transferentes. Modū autē excedente metu supstitibus mortui uelut adepti requiē beatiores uidebant: & qui erant in custodiis cōpatione sui cruciatus in sepultos quoq; fortunatissimos demonstrabāt. Omne quidē ab illis ius hoīum calcabat. Rīdebat etiam diuinitas pphetarū qui responsis tanq; uulgaribus fabulis illudebāt. Cū uero multa cōtempnissent de uirtute ac uitis statuta maiore etiam quā in patria olym p̄dicta fuerant uero exitu pbauere. Verus enim quidā sermo ferebatur tūc demū ciuitatem captū iri sancta quoq; flaminis exurenda esse cū lege belli seditio fuisset exorta: phanūq; dei propriā manus ante uigilassent. Quibus Zelotæ nihil de eoz fide dubitantes ministros se præbuerant.

Ioannes querit aliis præesse: ducēs sibi dedecus esse sibi parem: multiq; eum metu multi gratia eum sequebantur.

Cap. III.

Ioānes iam dudū tyrānidē affectans parem cū similibus honorē habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi neqores adiungens ab eoz affectiōe sepat. Semp at alioz de cretis nō obediendo: suaq; iubendo impiosius: q; solus dominari cupet nō latebat: ei q; sociabant nōnulli metu: alii gratia. Mirus. n. erat oratione atq; fallacia psuadere q; uellet. Multi uero p̄pterea q; sibi tutū esse ducebant prioz delictoz cās uni potius ascribi q; oibus. Ad hæc qā manu strēnuus erat & bonus consilio: satellites non paucos habebat: & si magna pars uim cōtrariæ factionis reliqrat. Apud quos ēt liuor nōnihil ualebat graue putantes ut pauloante pari succūberent. Plus at metus eos ne sub unius potestate uiuerent exagitabat. nec. n. facile sperabant eum si semel obtinuisset deiici posse: occasiōeq; in se habituz timebant q; in principio restitissent: Proinde quisq; bello quid uis pati decreuerat: quam sponte seruiens mancipii loco p̄ire. His quidē seditio diuidit & ioannes in cōtraria dissentientibus pte regnabat. Sed inter ipsos munita oīa erant custodibus: nihil aut parū agebat: si quando armis plium laceſcebant. In populū uero uel maxime contentiōē susceperūt & quis maiore prædā caperet utrinq; certabant. Cū tamen ciuitas trium maloz igementiū tēpestare laboraret: hoc est belli dominationis: itēq; seditio nis eoz cōparatiōe bellū popularibus mediocrius uidebat. Deniq; relictis sedibus patriis ad alienigenas pfugiebant: & romanoz beneficio salutē q; inter suos desperauerāt assequebantur.

Inuadunt sicarii oppidum quoddam munitissimum apud Hyerolimam die azimorum quādo iudæi celebrant festa pro redemptione eorum ab ægyptiis: interficiunt quot inueniunt: uicos & omnes partes conuicinas depopulantur.

Cap. V.

Vartum p̄pterea bellū cōmotū est gentis exitio. Haud pcul ab hyerolimis castellum erat ualidissimū reponēdis opibus ad momēta belli tutādisq; corporibus ab antiquis regibus edificatū: quod messadū dicebat. Id occupauerāt q; uocantur sicarii q; a rapinis amplioribus timore cōtinebant. Hi cū romanoz exercitū ociosum esse uiderēt: apud hyerolimā uero iudæos dominatione atq; discordia secessisse in maiora facinora aggrederentur. Dieq; festo azimoz q; apud hebræos ad memoriā salutis quo ex ægyptiōz seruitio liberati i terram patriā deueniunt solēniter celebraf. Nocte deceptis q; ibi erant oppositi municipiū quoddā galaadin puaferenubi pugna quidē iudæos ante puentos atq; disp̄sos quā arma capent siue cōcurrerent ciuitate pepulere. Eos uero q; in fuga defecerūt: mulieres uidelicet ac pueros supra quā se p̄tingentos interfecerūt. Aedibusq; deinde copilatis fructus quoq; iam maturos depopulati i mēsa da porrauerūt. Et illi quidē oēs circū castellū uicos torāq; regiōē populabant: non puo undiq; p̄ditoz ad eos numero in dies singulos cōfluente. Simul at cōcitati sunt ēt p singulos iudez tractus in latrocinia: q; interim quiescebāt. Ac uelut in corpore si quando principale membrū timor afficit oīa p̄ter agrotare necesse est: ita p̄pter ciuitatis tumultū atq; discordiā etiā q; foris erāt nequissimi prædaz inuenere licentiā. Singulis uero uicis p̄priis dilaceratis deinde insolitudinē recedebant. Congregati at & p collegia cōiurantes exercitu quidē pauciores: plures uero q; latrocinialis conspiratio in templa & oppida ferebantur. Et sequebat quidē ut in bello fieri solet: ab his eos male affici quos petiissent. Vege præueniebat ultio mox cū latrones a p̄da refugerent: nulla q; p̄erat iudez quā non una cū hyerolimis præcellentiſſima ciuitate interiret.

Nunciant hæc Vespasiano a trāsfugis qbusdam clam. n. qdam ad romanos cōfugiebāt q; hor tabant. Vespasianū ut ferret opē ciuitati: accedit ppe Hyerolimā: ingredit gadaram clam legati ad eum mittuntur: occiditur dolofus ab aliis inimicis.

Cap. VI.

Aec Vespasiano a trāsfugis indicabant. Nam licet oēs exitus a seditiosis custodirent: & quomodo qs ad eos accessisset interficerent: tamen erat q; ad romanos clā pfugerent: ducēq; romanoz opem ferre ciuitati & reseruare populi reliqas hortarent: multos. n. q; bene romanis uellent p̄uisse: multos adhuc in piculo dicebant esse supstitēs. Ille autē iā tū miserās eoz calamitates p̄pius ad eos uelut hyerolimā obsessurus accedit: at uera ut ciuitatē obsidione liberaret: spe at ante reliq; subigēdi nullūq; impedimentū extrinsecus obsidiōi relinquēdi. Cū igit uenisset in gadara tranſamancæ regionis metropolim ualidissimā mēsis marti q̄rta die ciuitatē ingredit. Iam. n. optimates ignorātibz seditiosis legatos ad eū de traditione miserant tam pacis desiderio q; suis patrimonius metuentes. Multi. n. apud Gadara locupletes habina

bant: quoque legationē inimici nesciebāt nisi q̄ Vespasiano appropinquante id cognouerūt. Et ciuitatem quidē se retinere posse despabant: q̄ intestinis inimicis numero inferiores erāt: neq̄ p̄cul abesse uidebāt a ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguine id facere nullaq̄ a noxiis p̄ena repetita nō honestū sibi putabāt. itaq̄ dolo sum cōprāhensum: nāq̄ is nō dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebat: sed ēt legationis auctor erat interficiūt: nimiaq̄ iracundia mortuo uerberato extra ciuitatē dilapsi sunt. iam uero p̄pius accedēte Romano exercitugadarēsū populus. Vespasiano cū laudibus in ciuitate recepto fidei dexteras ab eo accepit: eq̄tūq̄ & peditū p̄sidia cōtra fugitiuoz excursus. Muros. n. priusq̄ Romani peterent ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset q̄ pacem diligerent si bellum gerere ne uolentes quidē posse uiderent.

Iubet Vespasianus placido ut insequat̄ eos qui ex gadaris fugerāt: aduersus quē illi cū q̄busdā ubi se receperint p̄siliūt q̄ capta oportunitate a placido iterimunt: eosq̄ ad iordanē insequitur: coacti at̄ cōgredi placidus oēs occidit: qdā in iordanē se p̄ciūt cōuicinosq̄ uicos inuadit. Cap. VII.

Vespasianus at̄ misso placido cū equitibus ac tribus milibus peditū aduersus eos qui ex Gadaris fugerant ipse cum ceteris militū copiis. Cæsaream regredit̄. At fugitiui postq̄ equites repente a tergo insequentes uidere priusq̄ in manus uenirent in uicū quēdam cui nomen est Bechanabrin se recepere. Vbi reperta non paucorū iuuenum multitudine his quā prim uolentibus prim uī armatis specietenus cōtra placidū eiusq̄ milites p̄siliunt. illi aut̄ primo impetu paululum recesserunt ea simul arte ut eos a muro longius prouocarent. Deinde loco opportuno circumdatos t̄lis agentes eminus s̄tiabāt. itaq̄ fugientes quidē ab equitibus p̄ueniebant iudaei. Qui uero manus conseruissent a peditibus corruēbāt: nihil plus audacia demōstrantes: condēns. n. aggrediendo romanos armis nō secus ac muro septos. Qui ipsi quidem t̄lis aditum non inueniebāt neq̄ sufficiebant acie rumpere. illoz aut̄ transfigebant sagittis immanissimis feris similes ruebant ultro in ferrū & decidebant: alii gladiis ora p̄cussi: alii ab equitibus dissipari. quoniā cura erat placido cursum eoz a uico intercludere assidueq̄ pratercurrēs ea p̄cedentēsq̄ reflectens una etiam librat̄is sagittaz ictibus utebatur: hisq̄ proximos interficiebat. Metu uero longe fugientes reuocabat: donec uim lapsi qui fortiores erāt ad muros effugere. Eius aut̄ custodes quid agerent nesciebant. Nec enim excludi gaderenses suoz causā patiebantur: & si eos recepissent una cū his pituros esse uidebant quod etiam contigit. illis. n. cōpulsis ad murum p̄ene eum his romanorū equites irrupere. portis aut̄ ante praelusis admoto milite placidus post meridiē usq̄ acerrimo certamine muro pariter ac uico potitus est. ibiq̄ tunc uulgus quidē iners occidebatur: fortiores uero fugam petebant. Domus uero a militibus diripiebantur & uicos igni traditus. Qui uero inde euaserant totā secum illam regionem ad fugam incitarunt & extollendo p̄prias calamitates in maius torūq̄ romanorū exercitum aduentare dicendo metu oēs undiq̄ cōmouerunt: plurimi aut̄ numero aucti in hiericuntha secesserunt. Hęc enim etiam tunc eoz sp̄s salutis fouebat: q̄ esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus rebusq̄ ante p̄spere gestis fretus eos insequēbatur & usq̄ ad iordanem quidem sp̄ quos occupabat morti dabat. Omnem uero ad flumen coactam multitudinē fluminis impetu prohibita quod auctum imbribus uadū trāsire non poterat aperto praelio congreditur. itaq̄ necessitas eos ad pugnam cōpulit q̄ fugę locū non haberent: prætentiq̄ ad ripę longitudinē t̄la equitū & incursus excipiebant. A quibus multi p̄culsi in flumine ceciderunt. Nam qui manibus eoz interire tresdecim milia fuerunt. Alii cū uim sustinere non possent: in iordanem sponte desilierunt. Erat aut̄ numerus infinitus. Et præterea capta sunt prope ad duo milia uiroz ducenti cum praeda maxima ouium & asinorū: itemq̄ camelorum & boum. Iudaeis quidem hoc uulnus inflictum quis parum superioribus maius tamē seipso uisum est & non solū q̄ eā totam regionē quā fugerant cades repleuerāt: sed q̄ erat refertus mortuis iordanis peruius non erat. Et asphaltidis quoq̄ lacus repletus erat cadaueribus quā p̄ multa flumina deuoluta sunt. Placidus at̄ secūda fortuna usus in uicos proximos & municipia cōtendit. Capriq̄ adila & iuliade & besēmoth oībusq̄ ad lacū asphaltidentidoneos ex transiugis ubiq̄ collocat. Deinde milite scaphis imposito eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuiū quidē tota regio romanis cessit: ubiq̄ omnia usq̄ ad mecherunta deuicta sunt.

Nunciatur Vespasiano q̄ gallicia motus quosdam fecerat: ipse magis incitat̄ ad bellum: multa loca capit: restaurat quā destruxerat bello: munit loca omnia militibus: narratur q̄ nobilis sit regio hierico.

Cap. VIII.

Vm hęc aut̄ aguntur motus circa Galiciam nunciat̄: & q̄ uindex una cum optimatibus indigenaz a nerone defecisset: de quibus alibi diligentius scriptū est. Vespasianū uero ad impetū belli quā nunciata sunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia toti usq̄ imperii picula prospicientē: cū se partes orientis ante pacasset minus ytaliz metuendum existimaret. Obstante at̄ hyeme p̄ subactos interrim uicos atq̄ oppida p̄sidia collocabat: & decatarchos ciuitatibus opponens multa ēt quā uastata fuerant instaurabat. Prius tamen comitatus militū copiis quas cæsareā adduxerat in antipatridē uenit: ibiq̄ p̄ biduum ciuitate composita tertia die uastando inflāmando: oēsq̄ subuertendo circū Tannan toparchias in liddā & ianniam

procedebat. Et cū sese utraq; tradidisset constitutis illic habitatoribus idoneis in amathunta puenit: occupatisq; ad metropolim eorū oībus vicis castra muro circumdat. Quintaq; in his relicta legione cū cætera manu in belephon toparchiam p̄ficiscitur: eaq; ex uicina regione itēq; circū idumeam igne consumptis castella quidē locis opportunis muniuit. Captis at duobus vicis in medio idumeæ positis: hoc est begabri & caphartophran plusq; decem milia hoīum peremit ppe aut ad mille coepit. Exactaq; inde cætera multitudine non paruam militum suorū partem ibi constituit: qui oīa montana loca incurfando uastabant. Ipse aut cum reliquo exercitu in samniā rediit: unde per samaritidam ac p neapolim: quæ dicebat ab indigenis marbota secundo iunī mensis die ī coream descendit: ibiq; positis castris postdie hiericūtha peruenit. In qua unus ei rectorū traianus quem locis ulterioribus ducebat militē iungit cunctis sub iordanem deuictis. Sed ex hiericūtha quidē multitudo ante romanorū aduentū in aduersam hyerosolimis montanā regionē diffugerat: nō pauci at qui remāsere perimunt. Desolatā uero offenderat ciuitatē: cui in planicie sitæ nudus mons ac sterilis iminer: idēq; longissimus. A septētrionali. n. regione usq; ad scitopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & asphaltide lacus terminus extendit. Non totus aut ineq̄lis est: & q̄ nihil gignit nō habitat. Huic adiacet circa iordanē mons alius incipiens a iulīade a septētrionali regiōe p̄lixius at in meridie usq; ad bacca q̄ petrā disternit arabīæ ciuitatē. In hoc est et ferreus mōs appellatus ad moabidē usq; longus. Inter duos at mōtes regio q̄ magnus cāpus uocabat a gennabra uico ad lacū asphaltiden usq; patens habet ducentorū & triginta stadiorū longitudinē: latitudinē uero centū & uiginti: mediusq; ab iordane diuidit. Sunt at illic duo lacus asphaltides & tyberiensis natura cōtraria. Nanq; alter salus ac sterilis est. Tyberiensis uero dulcis & foecūdus: æstatisq; tpe illa planicies ardore solis incendit & uitis opprimis: aeris tractu oībus circum aridis p̄ter iordanem. Vnde euenit ut palmæ q̄ in ripis sunt magis floreāt & fertiliores sint. Minus at q̄ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero hiericho largissimus fons est: rigādusq; aruis uberrimus: iuxta ueterē scaturiens ciuitatē: quā Iesus naue filius hebræorū ductor primā in cananeorū terra bello possederat. Hūc fontē ferūt non solū terræ atq; lignorū fructus: sed et foeminæ p̄tū obrundere solitū: cūctaq; p̄ter morbo ac peste corrūpere. Postea māsueuisse cōtraq; saluberrimū ac feracissimū esse factū ab Heliseo quodā p̄pheta: q̄ heliæ notus fuerat atq; successor. Receptus .n. hospitio ab hiericuntis habitatoribus q̄ humaniores eos exptus erat: ipsos & oēm illā regionē p̄petua gratia remuneratus est: p̄gressusq; ad fontē Lagenā futilē salis plenā in p̄fluentē aquam misit. Iustam deinde ad cœlū dexterā tendens: fontiq; inuergēs blanda libamina ipsum quidē p̄cābant ut fluente leniret: ac dulciores aquæ uenas apiret. Deū uero ut foecūdioribus auris flumina temparet orabat: tanq; ubertatē fructuū quā successionē plis daret indigenis. Nec eorū genitricēs filiorū aqua deficeret: quoad iusti manerēt. Ad has p̄ces ex disciplina manibus multa operatus sōtem imutauit: & q̄ antea cā erat his orbitatis ac famis: idem uictus ac foecūdioris auctor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est: ut si attigerit modo terram sapidior sit aquis diu p̄seuerantibus. Vnde eo qui largius abutuntur exigū emolumentum habet: qui uero partius plurimum. Amplius tamen quam ceteri fontes spatium rigat. Et septuaginta quidem stadiis longam xx. autem latam planitiem permeat. Optimos at in ea paradisos ac densissimos educat palmarūq; irriguarum genera tam sapore quā nominibus uaria. Quarum pinguissimæ calcibus pressæ plurimum mellis emittūt: non multum alio melle deterius: quamq; & mellis alitrix est illa regio & opobalsami ferax: qui omnium carissimus est fructus: ibi nascentium. itemq; Cyprum mirrobalsamū gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit non errabit: ubi & larga & opima generantur q̄ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta. Aeris calor: cū hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat. Liquor autem firmis singula radicibus stringat uiresq; suggerat: æstiuo tempore quo sic perusta est illa regio: ut nihil facile procedat ac pululet: aq̄ tamen si ante solis ortum hauriatur: auræ spiritu refrigerat: naturamq; contrariā aeri sumit. Hyeme uero cōtepescit: eaq; meris mitissima efficitur. Tāta est at cœli tēperies: ut quo tēpore in alia iudeæ regione ningit: lino illic tamen indigenæ uestiunt. Distat aut ab hyerosolimis. cl. stadiis: & ab iordanis stadiis sexaginta: totūq; habet ab hyerosolima spatiū desertum atq; saxorū: ad iordanē uero & lacū asphaltiden licet humilior: æque tamen incultum ac sterilem.

Describitur natura asphaltidis lacus: quem Vespasianus uoluit uidere.

Cap. IX.

Ed de hierico quam sit fortunatissima satis dictum est. Commemoratione autem dignum puto Asphaltidis quoq; naturam exponere lacus. Is enim sterilis est: nimia uero leuitate etiam quæ grauissima sunt in eum iacta referuntur. Demergi aut quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus qui eius uisendi causa illuc uenerat: iussit quosdam natadi incisos uinctis post terga manibus in altum proici: & euenit omnibus tanq; ui spiritus sursum repullos desuper fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris atq; mutatio terræ quæ in singulos dies superficiem uertit & solis radius uariata resplendet. Multis at locis uomit nigras bituminis glebas: quæ super undā & habitu & magnitudine tauris sine capiti-

bus assimiles natant. Ad eas aut cum lacus exercitatores accesserint: nacti quod aggestū est ad naues trahunt: & quia lentū est repletas eas abrumpere nequeūt: sed quasi replicata scapha pendet a cumulo: donec mēstruo mulieris atq; urina soluat. Est aut utile nō modo ad compagine naviū: sed ad corpore etiam curationē multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo est quingentorum & octoginta stadiorū: quia a zoara usq; ad Arabiam tenditur. Latitudo aut. cl. stadiis patet: quæ sodomitæ terræ uicina est. Olym quidem tam fructibus q̄ substantia ciuitatum fortunata. Nunc aut omnis exusta utiq; habitatorū impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc in ea reliquias ignis & oppidorū quinq; uidere licet imagines: & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt & lilii similes: carpentium uero manibus in fumū dissoluūtur & cinerem. Terræ quidem sodomitæ fabula eiusmodi sinem habet ex facie.

Vespasianus collocat præsidia apud hyerico: mittit quosdam huius ciuitatem capiunt: mille iuuenes interficit: omnia dabantur flammis.

Cap. X.

T Vespasianus hyerosolimorum habitatores muniri undiq; cupiens apud Hyerico & Amulam castellis erectis utrobq; auxiliorū pariter ac Romanorū præsidia collocat. Mittit aut Gephasion Locutium Annium: equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta mille iuuenes: q̄ ne fugerent præuenti erant interficit familias captiuas ducit: bona militibus prædari p̄mittit. Incensis deinde domibus proximos perit: erat aut fuga potentiū & interitus infirmorū: quodq; occupatū fuisset flāmis dabatur: oībusq; tam montanis locis q̄ tota planicie bello oppressis apud Hyerosolimam degētes exeundi copiam non habent cum transfugere quidā cupientes a zelotis asseruantur. Eos uero q̄ etiam tunc a romanis dissidebant undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus.

Nunciatur Vespasiano paranti proficisci Hyerosolimā q̄ mortuus sit nero: quō etiam galyleæ sit creatus imperator: & quidam alii post eum & de eorum discordia.

Cap. XI.

Espasiano autem Cæsaream reuerso & cum omnibus copiis in ipsam Hyerosolimam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus cum per annos tresdecim & octo dies imperasset. De quo refertur quemadmodum dehonestarit imperium: nequissimis hominibus Minphidio & Tigillino & indignissimis libertorū promissa repu. q̄ horum captus insidiis ab omnibus suis seruatoribus destitutus cū quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit ibiq; semet occiderit. & q̄ multo post tempore qui eum deposuerant poenas dederint: bellumq; per Galaciam quo pacto deserit: & q̄ galba creatus imperator Romam redierit ab Hispania. & quemadmodum inculatus a militibus tanq̄ humilioris esset animi i medio foro necatus sit: & Otho declaratus sit imperator eiusq; militiam in Vitellii duxisset exercitū nec non & Vitellii turbas & circum capitolium pugnam: & quemadmodum uel Antonius primus & Mutianus Vitellium interfecerint uel germanorum agmina bellum ciuile sedauerint. Hæc omnia reculaui narrare cum fide: q̄ & a multis græcorum itemq; romanorum & a cunctis copiose præscripta sunt. Ordines autem rerum continuandi gratia ac ne intercisā pendeat historia summam singula designabo.

Vespasianus expectat qd galba ad eū de rebus bellicis agendis scribat: mittit filiū suū Titū: maugrat rex agrippa ad galbā: nunciat in acara q̄ galba sit interfectus & Otho sit creatus: Agrippa statuit romā p̄gere: Titus ad patrē nauigat uespasianus cū tito suspensi bellū negligūt.

Cap. XII.

Titur Vespasianus primo quidē in hyerosolimā militiam differebat expectans quo nāurgeret imperiū post Neronē. Deinde ubi Galbā impare cognouit nihil conari decreuerat priusq; ille quoq; ad se de bello aliquid ascriberet. Mittit at ad eū Titū filiū suū & salutatū simul: & ut de iudæis mandata acciperet. Ob easdem cās & rex Agrippa nauigauit ad Galbā. Sed dum Achaia q̄ hyems erat longis nauibus p̄teruehūnt interfici Galbā contigit septē mensibus & totidem diebus. Deinde Otho suscepit impium: ac tres menses rempublicā gubernauit Agrippa uero nihil mutatione deterritus Romā p̄gere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu ex Achaia ad Syriam nauigat: & mature inde Cæsaream uenit ad patrem. Suspēsi at de omnibus quasi nutante romano imperio iudæorum militiam negligebant. Patriæ quoq; metuentes aggredi alienigenas importunum esse arbitrabantur.

In Hyerosolima exoritur nouum bellum per Symonem Gioræ filium: Symon cum Zelotis congregatur: multos occidit cum idumeis etiā pugnat: iacobus quidam perdere idumeos cogit: idumeam capit Symon totam regionem depopulatur: capitur uxor Symonis a Zelotis: perterriti timore remittunt ei mulierem suam.

Cap. XIII.

Nterea tamen bellū aliud i hyerosolima excitat. Erat Symon Gioræ filius patria gera senus ætate iuuenis: sed calliditate posterior Ioanne: a quo iam pridem ciuitas possidebatur: uinibus at corporis audaciāq; præstantior. Ob quā ex agrabaena quoq; Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pontifice ad latrones puenerat: qui Massadam occupauerant. Is at primo quidē ita suspectus erat: ut eū ad inferius castellū cū mulieribus quas se cū adduxerat transire pmitterent ipsi excellius incolentes. Rursus at p̄p necessitudine morē fide-

his esse uidebat. Nam & ductor erat praedaꝝ excuntibus & cū ipsis territoriū Messadæ populaba-
 tur: nec tamen eos ad maiora exhorrenda metuebat. Dominandi. n. cupidus magnorūq; appetens
 ga mortem Anani cōperit in montana discessit ac uoce praconū seruis libertate pmissa: itemq;
 liberis p̄mo cunctosq; q; ubiq; fuerant nequissimos congregauit. iam ualido cōstituto collegio mō-
 tanos uicos diripiebat. Semp aut accedentibus pluribus eius sociis: audebat etiam in humilia
 loca descendere: & ciuitatibus quoq; iam terribilis erat: multosq; potentū uis eius & p̄spera facta
 sollicitabant. Nec iam seruoz tantum siue latronū exercitus erat: sed multoz etiam popularium
 tanq; regi parebat obsequio. Excursus at agebatur Agrabattenā Toparchiam & in maiorem usq;
 Idumeā. Vicum. n. cui nomen est Aiam muro amplexus ad tuitionē sui p castello habebat. In ual-
 le. n. quæ appellat Pharagata occultas quidē dilatauit speluncas: multas uero patas inuenit: atq; is
 conditorz praedaꝝ receptaculis utebat. Quin & direptos illic fructus reponebat: multaq; collegia
 diuersabant: neq; dubitabatur q; in hyerosolimis copiis & apparatu pluderet. Vnde insidias ueri-
 ti zelotæ ac puenire eū qui contra se cresceret cupientes pleriq; cū armis egrediunt. His autem
 Symon occurrit: cōmissioq; praelio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidum. Nondū at uiri
 bus fretus ab obsidione deterret. Prius at Idumeā subiugare conatus est. Itaq; cū uiginti milibus
 armatoz ad fines eius pperabat. Idumeoz aut princeps mature ex agris quinq; fere milibus pu-
 gnantiū ciuiū congregatis: pluribus at qui sua seruarent domi dimissis pp Sicarioz qui Messade
 uersabant incurfus. Symonē in sinibus p̄stolabant: ubi conflictu habito ac p totū diem detracto
 p̄lio: neq; uictor neq; uictus abicessit. Et ipse quidē in Aiam uicū: Idumei uero domū regressi sūt.
 Non multo at post Symon cū maioribus copiis eoz fines petebat: castrisq; in quodā uico cui no-
 mē est Thecoe positis ad eustodes Herodii quod nō longe aberat de sociis suis Eleazaz misit: ut
 castellū sibi traderent p̄uasuz: quē quidem sine mora suscepe custodes causæ nescii cur uenisset.
 Mox at de traditione plocutū strictis gladiis persequerant: donec fugæ locū non reperiēs de mu-
 ro in subiectā uallē se piecit: & ille qdē hoc mō statim morit. Idumeis aut uires Symonis formidā-
 ribus placuit priusq; bello cōgrederent explorare hostiū copias. Huic at se in ministrū obtulit pa-
 rato animo Iacobus quidā e rectoribus cogitās pditionem. Deniq; profectus ab Aluro: in hoc. n.
 uico tunc Idumeoz collectus erat exercitus: ad Symonē uenit: primūq; se patriā suā traditurū esse
 pacificē accepta fide q; semper ei carissimus foret. Mox et de tota Idumea operam pollicetur. Ob-
 quas res humanissime apud Symonē cōnatus clarissimūq; pmissionibus animatus ubi ad suos
 rediit: primo Symonis exercitū multiplici numero mentiebat esse maiore. Deinde rectoribus et
 paulatimq; multitudine uniuersā pteritis ut Symonē reciperent suadebat: eiq; sine pugna rerum
 oīum permitterent principatū. Simul aut & hoc agens & Symonē per nuncios euocabat disiectu-
 rum se pollicitus Idumeos quod & præstitit. Nam cū iam appropinquaret exercitus: equū primus
 incendit & cū sociis corruptionis effugit. Pauor at occupat uniuersā multitudinē: ac priusq; ad
 manus ueniret domū quisq; suam soluti ordine recesserunt. Symon præter opinionē sine langu-
 ne Idumeā itroiuit: primūq; aggressus ex improuiso Cebro municipiū capit: in quo maxia præda
 positus est: multosq; fructus diripuit. Cebro at indigenæ ferunt nō eiusmodi terræ ciuitatū ueg-
 etiam ægyptia memphīa antiquoz. Deniq; duo milia & trecenti eius cōnumerant anni: hæc aut
 fabula est. Abraam quoq; parenti iudæoz fuisse domiciliū: posteaq; Mesopotamiæ sedes reliquit
 eiusq; posteror hinc ad ægyptū esse pfecturos. Quoz etiam nunc monumenta extant in eadem
 ciuitate p optimo marmore liberaliter fabricata. Cernit at sexto ab oppido stadio arbor maxima
 Terebintus: eamq; memorat ab initio mundi creati nunc usq; durare. Hinc totā Symon peruasit
 Idumeā: non modo uicos eius & ciuitates depopulando: sed excitando et territoria. Nam præter
 armatos quadraginta eū milia sequebant ut his nec uictui quidē necessaria satis essent. Ad has at
 necessitates accedebat eius crudelitas insuper iracundia quo magis uastari contingit Idumeam ut
 quemadmodū post locuras silua cerni solet & frondibus spoliata: sic etiā q; Symonis transisset ex-
 ercitus a tergo solitudinē relinquebat: & aliqua quidē cōburendo: alia diruendo: & qcquid in cui-
 tate uel in agris natū est conterendo calcibus aut depascendo debebant perq; quā terrā cultā. nec
 agendo faciebant eā steriliore. Prorsus ut ne signū quidem uastitatis relinquere quod aliquando
 fuisset. Hæc oia rursus zelotas incitauerunt: & aperto quidem bello configere ptimere: insidias
 uero p itinera collocatis uxorem Symonis rapiunt: eorūq; p̄terea quos habebat in obsequio pluri-
 mos. Deinde tanq; Symonē ipsum cōpissent: in ciuitatē exultantes recedunt. Continuo nanq; spo-
 rabant armis eū depositis p uxore sibi supplicatur. Ullum at non misericordia sed ira cōiugis ra-
 ptæ perseuerat. Cūq; ad muros Hyerosolimoꝝ uenisset ut fera sauria quæ p̄cussiores prendere ne-
 quisset. ita in quos reperisset effundebat insanīā. Deniq; olez sarmentorūq; eā progressos ad mu-
 rum imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem ut animi indignatione id solū
 abesse uideret: q; non et nascere corporibus mortuoz. Multos at abscessis manibus dimittebat
 in ciuitatē unā perterrefaciens inimicos & populū reuocare cupiens a nocentibus. Hisq; manda-
 bat ut dicerent q; iuraret Simon per deum q; cuncta regeret: nisi cito sibi redderent coniugem suā
 muro prærupto oībus qui in ciuitate essent similiter uterent: neq; cuiq; attatj poeret: aut ab inocē-

ribus discerneret noxios: donec his eius mandatis non modo populus sed etiā Zelotæ metu perculsi remiserunt ei mulierem atq; ita delinitus paulisper ab assidua cæde requieuit.

Præter bellum in iudæa: in italia ciuile bellum fiebat: perempto galba: Otho imperator creatur: cum Vitellio pugnat: audita uictoria semetipsum Otho occidit: qui biduum & res menses imperium tenuit.

Cap. XIII.

Non solum autem per iudæam erat seditio bellumq; ciuile: uerum etiam per italiā. In medio nāq; romanorum foro Galba perempto: creatus Otho impator cum Vitellio imperante pugnat: quem germanorum tunc manus elegerat. Habito autē apud Brixellū galaciæ prælio cum Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho superauit: altero Vitellii milites: multisq; trucidatis & aduersæ partis audita uictoria. Otho apud Brixellū semet occidit: postq; biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ipse iam Vitellius romam cum exercitu ueniebat.

Vespasianus partes duas idumæ capit alteram etiam ciuitatem capit omnes iterimit: Symon quoq; idumæ reliquias prosequitur: iohannes intus multas p̄dationes permittebat galyleis: uelcebantur libidine: certant adinuicem Zelotæ cum iohanne: & Symon cum illis.

Cap. XV.

Dum interea Vespasianus quinto die iunii mensis Cæsaream profectus est: eas quas nō dum subuerterat idumæ partes petiuit & in montana regione quo primum ascendit Toparchias duas Cosniticā & Acrabiticā subegit. Deinde post has Vithrega & Vphre municipia: ibiq; præsidis collocatis usq; hyerosolimā equitabat. Multos uero tunc de præhenso necabat: multosq; capiebat. Rectorum autē unus cerealis cū equitum parte ac peditum superiorem quæ dicitur uastabat idumæam & Capherā quidem pseudo municipium aggressionē captū incendit. Alterum uero quod caphaphin dicitur admoto milite obsidebat muro satis ualido cinctum. Diutius autē ibi se moratur: speranti subito portas aperuere: & cum p̄cibus adorantes ei se tradidere. Quibus subiugatis cerealis in crebron alterā ciuitatem antiquissimam tendit sitā: ut dixi: in montanis locis haud procul ab hyerosolimis. Vi autē intromissus in eam reliquā multitudinem quā ibi offendit cum puberibus iteremait: oppidū uero ipsum exurit. Omnibusq; iam capitis p̄ter castella Herodium & Messada & Macherūtha quæ a latronibus tenebant sola iam hyerosolima romanis ante oculos erat: quæ expugnāda restabat. Symon autē ubi uxorem suam a Zelotis recepit ad reliquias iudææ regreditur persequēdas: & undiq; circūacta natione hyerosolimā compulit plerosq; fugere: cū ipse quoq; ad eam sequeretur. Deinde cum muro eius obiecto operariorum ex agris ad euntē multitudinem coepisset interficere. Eratq; populo foris Symon romanis terribilior: intus zelotæ utriusq; seniores: quos etiā galylei nouis inuentis & audacia factionū corrumpebant. Nā & iohannem ad potentiā ipsi prouexerant. Et iohannes & potentia quam sibi cōparauerant: uicem referens oīa quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autē rapinarum cupiditas erat: domorumq; locupletum p̄scrutatio. Cædes autē uiroꝝ & foeminaꝝ & iniuriæ pro ludo habebant: prædamq; cū sanguine deuorantes sine aliquo metu: post sarietate muliebri libidine tabescebant: cōptiq; crines ac foeminaꝝ ueste induti lotiq; unguētis: & ut forma placeret oculos illiti nō solū ornatum: sed ipudentiā quoq; mulieꝝ imitabant: & obicenitate nimia nepharios coitus exigentes ut in lupanari uersabant: ciuitatēq; totam ut ipuris facinoribus prophanabant. Effoeminantes autē uultum dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu eneruati subita incursione bellatores fiebat. Et de paludamētis uersicoloribus eductis gladiis: casu obuios transuerberabant. Eos autē qui iohannē fugissent excipiebat senior in cædibus Symon: quiq; intestinū euasisset tyrannum: ab eo q; prope erat occidebatur. Omnis autē fugæ uia transire cupientibus ad romanos abstissa spes erat. Inter iohannis autē copias quantū erat idumæoꝝ dissidebant: separatiq; ab aliis aduersum tyrannū tam liuore potentiæ quā crudelitatis eius odio arman- tur. Deinde pugna congressi multos zelotæ perimūt: cæterosq; in aulā regiam cōpellunt: quam Grappæ ædificauerat. Hæc autē fuerat cognata Sizæ regis adiabenoꝝ. Vna uero irrupere iudæi atq; inde zelotæ in phanū pulsi iohannis pecunias prædabant. In aula enī supraddicta & ipse degebat: tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autē zelotæ qui per ciuitatem dispersi ad illos qui in templū fugerant aggregati sunt: eosq; iohannes aduersus populum & idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat: cum pugna plus possent quam confidētia: ne de templo nocte subreperent: sedq; pariter occiderent: atq; oppidum concremarent.

Deliberant Symonem introducere & iohannem expellere: Symon loca oīa ciuitatis iuadebat: congregitur cum illis qui eum receperunt.

Cap. XVI.

Taq; collecti cū pontificibus deliberabant: quonā pacto impetū præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit: & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut iohannem delicerent: Symonem recipere statuerunt: & cum p̄cibus alterum sibi tyrannū imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missosq; Mathia pontifice rogant Symonem ut ad se introiret: quem sape timuerant. Cum his autē p̄catores erant: etiā qui zelotas ex hyerosolimis fugerant. Domus quosq; suæ desiderio & fortunatum. Ille autem n-

nis superbe se dominum fore pollicitus uelut ciuitatem liberaturus ingreditur: cum salutis eum datorem ac defensorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copiis introiit: mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos a quibus rogatus erat quā eos contra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Ioannes autē cum multitudine zelotarū in templo exire prohibitus amissis etiam quæ in ciuitate habebat. Nam statim rex eorū Simon cum sociis diripuerat: salutē iam desperabat. Templū tamen adiuuante populo Symon aggreditur. Illi autē in porticibus per quæ propugnacula stantes impetū repellebant: multiq; a Symonis parte oppetebant: multi fauori referebatur: quoniā zelotæ ad dexteram superiores erant: eorūq; ictus impenetrabiles habebant. Ex quibus loco plus possent: turres tamen quatuor maximas fabricauerat: ut ex alto uidelicet missilia torquerēt. Vnam ad orientale angulum: & septentrionalem alterā: super iustum tertiā: in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophoriorū condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astātem post meridiē quod septimus quisq; inciperet ruba significare: rursumq; uesperī quod desineret nunc serias populo: nunc ut opus faciat denuntiantem. Per turres atq; disposuerunt balistas saxorumq; tormenta & sagittarios & fundarum scientes. itaq; tunc Symon pigrius ad impetum mouebatur: cum pleriq; mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus propius accedebat. Machinarum enim missilia delata longius multos pugnantium perimebant.

Bella fiunt in Italia per Vitellium & suos milites: audiens hæc Vespasianus quod Vitellius princeps sit factus indignat: milites Vespasianū hortant ut romā accedat: eo quod ipsum populus imperatorē constitutū renuit ipse: ipsi cogunt uelle imperium: cogitat quō rem efficere possit. Cap. XVII.

Et idem tempus romanos quoque scæuiora mala circūueniunt. Aderat. n. ex germania Vitellius cum exercitu: aliam præterea ingentē multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spacia non caperent totā urbē pro castris habebat omnēq; domū repleuit armatis. Illi autē conspectis romanorū diuitiis oculis insuetis & auri argentiq; stupore perfusi uix cupidinē continebant: adeo ut in rapinas se conuerterent & eos qui obstatē conarentur occiderent. & in italia quidē ita res erant. Vespasianus autē postquam Hierosolimis proxima depopulatus Cæsareā reuertebatur audiit romanorū tumultus & Vitellium principem. Hoc autē licet ipse imperiū pati sicut bene imperare nosset ad indignationē perductus est: dominū dedignabatur eū qui ueluti desertū inuasisset imperiū. Dolo autē saucius cruciatum ferre non poterat: neq; aliis uacare bellis cum patria uastaretur. Verū tamen quantū ira impellebatur aduoluit: tantū longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa. n. fortunam posse noua facere priusq; ad italiam præsertim hyemis tpe ipse transiret: plusq; crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autē cum militibus conuenientes aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes incusabant Romæ constitutos milites & in delitiis agentes: quod ne famam quidē belli sustineant: quibus libuerit discernere principatū: & spe quæstus imperatores creare. Se autē laboribus tor exactis sub galeis senescentes aliis condonare potestātē: cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint quā iustiorē uel quando reficerent erga se beniuolentiæ gratiā. Tanto atq; Vespasianum quā Vitellium dignius esse principē fieri: quanto illis qui eū declarassent ipsi præstarent. Non. n. se minora pertulisse bella: quā qui ex germania uenissent: neq; illis qui tyrannū inde ducerent in armis deteriores esse. Nullum autē in creando Vespasiano fore certamē. Non enim senatū populum uel romanū Vitellii libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono impatore crudelissimū tyrannum: aut filiū pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen uerā in impatore præstantiā. Ergo siue peritiæ senectutis debeatur imperiū: habere se uespasianum: siue adolescentiæ uiribus Titum: ex amboꝝ ætate quod erit cōmodum temperabit. Nō solum autē se ministraturos declarati imperii uires: q; tres legiones regumq; habentes auxilia conseruassent oīa ad orientem atq; ad Europā Vitellii timoribus sepata: sed etiam qui essent in italia propugnatores Vespasiani fratrem atq; alium filium: quoq; alteri multos dignitate præditos iuuenes sociatū iri spectarent: alteri uero etiam urbis esset cōmissa custodia. Quæ pars ad imperii principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent senatum fortasse declaraturū cum principem quē conseruatores milites dehonestarēt. Hæc primo per cuneos milites loquebant. Deinde adhortati se inuicē Vespasianum imperatorē appellant: eumq; ut in periculo constitutū imperium conseruaret: orabant. Illi autē olim quidem rerum oīum cura fuit: nequaquā uero imperare uolebat. Dignum quidem se factis existimans: priuatæ autē uitæ securitatem clarioris fortunæ periculis anteponebat. Recusanti autem rectores magis instabant: & circūfusi milites cum gladiis mortem ei minabantur nisi uiuere uellet ut dignus esset. Diu tamē reluctatus quod renuebat imperium. Postremo cum his qui se designauerant minime dissuadere posset: accepit. Mutiano autem cæterisq; qui eū ad imperiū inuitauerant: & exercitu alio uociferatē ut se in hostes omnes duceret: prius res alexandrinās procurandas putauit: sciens ægyptum plurimam esse partem imperii propter frumentariam functionem: itaq; si potius esset ui quoq; si præstaret Vitellium deiiciendū sperabat. Nec enim perpeffurum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones: quæ apud Alexandriam degerent sibi cupiebat adiungere. Cogitabat. n. etiā propugnaculo sibi fore illam regionem

aduersus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accessu marique importuosa est: & ab occidente quædam aridam lybiam habet obiectam: a meridie uero limitem qui Sienæ ab æthiopia dirimit: natusque in uias Nili fluminis cataractas. Itemque ab oriente mare rubrum ad Cosoton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usque ad syriam: & quod dicitur ægyptium pelagus totum portibus carens. Hoc quidem modo ægyptus ex omni parte tuta est. Inter pelusium uero & Sienæ per duo milia stadiorum porrigitur. Ex plinicine autem ad Pelusium nauigio stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinæ usque nauibus ascenditur. Namque ulterius progredi ut supra diximus cataractæ non sinunt.

Describitur quantitas portus alexandrini mittit Vespasianus ad tyberium ad alexandrum ut esset sibi adiumento fama est quod Vespasianus sit impator: quasi omnes ad eum accedunt congratulantes & subiectes se eius ipso: recordatus Vespasianus quod Iosephus prædixerat: liberari iubet eum euiculis. Cap. XVIII.

Portus autem alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. Nam & hostium per angustum habet: saxisque latetibus a directo cursu deflectitur: & læua quidem pars manufactis brachiis tingitur. A dextera uero pharus obiecta insula turrim maximam sustinet: ad trecenta usque stadio nauigantibus igne lucentem: ut quam longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus & a uersis obiectibus fractum asperiores facit meatus: eoque periculosum per angustiam aditum. Intus tamen portus ipse tutissimus est: & triginta stadiis magnus. In quem tam quæ defuncti illi terræ ad beatitudinem deuehuntur: quam quæ superant ex bonis domesticis & indigenis in totum orbem diuisa exportantur. Itaque non sine ratione Vespasianus alexandriam rumore cupidus occupauit: ad totius imperii firmamentum. Proinde statim ad Tyberium Alexandrum litteras dedit: qui ægyptum & alexandriam regebat: indicis militum alacritatem: quodque ipse necesse fuit suscepto munere principatus operam atque adiumentum eius assumeret. Alexander autem simul ut Vespasiani legit epistolam prompto animo: & legiones eius sacramento rogauit & populum: uirique autem libentissime paruere uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate: omnia quæ imperii usus exigeret aduentui quoque principis necessaria iam parabat. Opinione uero citius declaratum in oriente Vespasianum imperatorem ubique fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant: nuntiique læti pro eo simul & sacrificia celebrabant. Agmina uero apud Mesiam panoniamque degentia: quæ propter Vitellii audaciam paulo ante fuerant concitata: iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem cæsaream reuersus iam Beritum uenerat: ubi multæ quidem e Syria: multæ uero ab aliis prouinciis legationes aderant: obuiam ei coronas & gratulatoria decreta a singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus: populorum alacritatem iurataque per ipsum principi sacramenta renuncians. Vbique autem Vespasiani uotis obsecundante fortuna: rebusque ad eum plurima ex parte inclinatis cogitare coepit: quod non sine prouidentia sumpsisset imperium. Sed iusta quædam fati ratio ad eius potestatem circūduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa & alia: multa enim sibi contigerant imperium præmonstrantia: & Iosippi dicta quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem. Admirabatur autem uirum quem adhuc habebat in uinculis: aduocatque Mutiano cum amicis & rectoribus aliis: primo quam strenuus fuisset Iosippus: quantumque in Iotapatis expugnandis propter eum laborasse exponit. Deinde uaticinationes eius quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse signum: tamen tempus autem diuinum fuisse ut rerum exitus probauisset. Tumque inhonestum esse ait: ut qui sibi augurasset imperium uocisque dei minister ac nuncius extitisset adhuc captiui loco habere: fortunamque sustineret aduersam. Vocatumque ad se Iosippum solui iubet. Hoc autem facto alii quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset: præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero qui cum patre aderat: iustum est inquit pater una cum ferro etiam probro Iosippum solui. Erit autem tanquam nec initio uinctus si non dissoluerimus: sed inciderimus catenas. Namque id agi solet in his qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: & quidam interueniens securi catenas abrupit. Iosippus quidem pro his quæ prædixerat præmio famæ donatus: & de futuris iam dignus cui iam credendum esse habebatur.

Vespasianus mittit mutianum in Italiam: geritur bellum cum cecinio ab Antonio: cecinius uidens exercitum Antonii cogitat de prodicione: ad ipsum mittit si uolunt occidere cecinum: certat: superatur exercitus vitellii: Antonius in urbem ueniens cum Sabino capitolium nocte occupat: Vitellius cum suis militibus eos inuadit: superat: Sabinus occiditur: Domitianus cum multis nobilibus euadit: Vitellius iugulatur a populo. Cap. XIX.

Vespasianus autem responso legationibus reddito: iustitiamque & pro meritis administrationibus ordinatis Antiochia uenit. Et quo primum tenderet cogitans Alexandrino itinere praestabilius esse duxit quæ Romæ agerent curare. Alexandriam stabilem esse: romanas autem res a Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumque copiis. Qui tamē per hyemem asperitatem ueritus nauigare per cappadocias & Phrygias

ducit exercitum. Inter hæc aut Antonius primus aduocata legione tertia ex his quæ apud Mesia morabantur: illa enim regebat præiuncta: bellum gerere cum vitellio præparabat, Vitellius autem cum magna manu Ceciniū cominū obuiā ei mittit. Is autem roma præfectus quāprimū circa Cremonā Galliarum Antoniū conseq̃tur: quæ cōfinis Italiæ ciuitas est: ibiq̃ cōspecta hostiū ordinatione ac multitudine p̃lio q̃dem congregari non audebat. Discessum autem piculosum reputans de p̃ditione deliberabat. Conuocatis autem Ecatontarchis & Chiliarchis sibi subditis ut transirent ad Antoniū suadebat. Vitellii q̃dem rebus detrahēs. Vespasiani autem uires extollens: & alteri nomen ip̃erit tantū: alteri uirtutem habere cōmemorās: ipsis quoq̃ melius eēt si id gratū faciant: quod necesse est. Cūq̃ se multitudine superari iri sciant uoluntati piculum p̃uenire. Nam Vespasianum q̃dē idoneū esse etiā sine ipsis ad reliq̃ uindicanda: Vitelliū uero nec cum ipsis q̃dem p̃sentia posse seruare. Multa in hūc modum quod uoluit p̃suasit: & cum milite trāsfugit ad Antoniū. Eadē uero nocte milites p̃oenitudo simul ac merus eius si uicisset a quo missi fuerant occupauit: eductisq̃ gladiis cecinā obtruncare uoluerunt. Fecissentq̃ nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quāobrem cæde q̃dē se abstinerunt: uinctum autem quasi p̃ditorē Vitellio transmittendū habebant. His auditis primus continuo Antonius suos monet: eosq̃ armis indefectores ducit. Illi autem instructi ad p̃lium paulisper q̃dē resistunt. Mox autem loco pulsi romani Cremonā fugerunt. Primus autem comitatus eq̃tibus cursas eorū præuertit: & per ciuitatē circūclusam plerūq̃ multitudinē peremit. Aggressus autem reliquos oppidū militibus prædari p̃misit. In quo multi q̃dem hospites mercatores: multi uero indigenæ p̃iere. Totus Vitellii exercitus uiroꝝ triginta milia & ducenti. Quin & Antonius eorum quos de Mesia adduxerat quatuor milia & quingentos amittit. Solutū autem uinculis Ceciniū regi gestarum nūcium ad Vespasianū dirigit. Qui ad eū intromissus & collaudatus est: & p̃ditoris dedecus in speratis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antoniū appropinquare cognouit fiducia recreatus est: collectisq̃ uigilum militū agminibus nocte occupat capitolium. Luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei: & Domitianus fratris filius pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo q̃dem minus curabat. His autem iratus qui cum Sabino defecerant & nobiliū sanguinē pro ingenua crudelitate sitiens imittit capitolio quā secum adduxerat militū manum. Vbi multa ab his iteq̃ aliis q̃ templum tenebant pugnantibus audacter admissa sunt. Postremo autem germani q̃ multitudinem superabant collē obtinuerunt. Et Domitianus q̃dem cum multis Romanorū uiris insignibus diuina q̃dam ratione saluus euasit. Reliqua uero multitudo tota lanias. Et Sabinus q̃dē ad Vitellium ductus occidit. Milites autem direptis donariis tēplum incendunt. Tumq̃ postero die cum exercitu uenit Antonius: eumq̃ Vitellii milites excipiunt: & trifario cōmisso intra urbē prælio oēs interiere. Procehit autem ebrius de palatio uitellius: & ut assolet in extremis longiore luxu p̃digæ mensæ refertus. Tractus autem per populū uariorū uerborū genere dehonestatus in media urbe iugulatur. Octo menses ac dies quinq̃ potitus imperio: quem si uiuere diutius contigisset: ut opinor: eius luxuriæ minime sufficere potuisset imperium. Aliorū uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis octobris.

Mutianus urbem ingreditur cum exercitu a moniū cum aliis subleuat: occidit multos q̃ confenserant cum Vitellio domitianus filius Vespasiani: rector efficitur populus Vespasianum clamat impatorem: ad Vespasianū qui alexandriā iam applicauerat. ueniunt legati: intendit autem Vespasianus in reliq̃as iudeæ: Titum mittit ad Hyerosolimam.

Cap. XX.

Postero autem die mutianus cum exercitu romam ingreditur: & Antonii militibus a cæde repressis adhuc. n. hospitia p̃scrutando: & Vitellii milites & ex populo plurimos q̃ cum illo senserant occidebat: examinationis diligentia iracundia p̃uenientes. Domitianum productū populo rectorem insinuat: usq̃ ad patris aduentum. Populus autem iam timore liberatus imperatorē prædicat uespasianum: simulq̃ & illum confirmatū: & Vitellium esse deiectum festa lætitia celebrabat. Cum autem Vespasianus Alexandriam uenisset: gesta ei romæ nunciata sunt: & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt. Cūq̃ maxima post romam ciuitas esset: angustior multitudini p̃batur. Firmato autem iam totius orbis imperio rebusq̃ populo præter spem conseruatis Vespasianus in iudeæ reliq̃as intendit autem. Et ip̃e quidem exacta huius romæ proficisci parabat: resq̃ apud Alexandriā mature cōponere proponebat. Filiū uero Titū cum externis copiis ad liberandā hyerosolimam dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim usq̃ progressus ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorū intervallo distantē inde militē longis nauibus imponit. Isq̃ Nilo flumine post mensium tractus Thumū usq̃ uehitur. Hinc autem egressus in terram apud Thānim ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclius: & Pelusiū tertia. Hinc autem milite per biduū recreato tertio die pelusi fines transiit: unāq̃ mansionem profectus p̃ solitudines ad Cassii iouis tēplum castra posuit. Posteroq̃ die apud Ostracinē: quæ mansio aquæ inops est: ob quā causam aduentitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rinocoruriā requiescit: & inde progressus in quartam mansionē Rasiā uenit: quæ prima occurrit Tyriæ ciuitatem. Gaza uero quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Alalonē atq̃ hinc iamniā: deinde ioppam: & ex ioppa Cæsaream peruenit. Decreto apud se alias militum copias congregare.

¶ Tito existente adhuc apud Alexandria hyerosolimis oris trisaria seditio zelotaz Symonis & Ioannis: inter eos congregiunt: ita ut templum uniuersum inundaret sanguine. Cap. I.

Itus quidem ad eum modum quem prædiximus emensa ultra ægyptum ad Syriam ad solitudinē Cæsaream uenerat. Ibi enim exercitū decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexandriam una cum parte imperium quod nuper eis deus permiserat disponēte: contigit etiam seditionem quæ apud hyerosolimā erat aucta trisaria diuidi: & aliorum partem in alterā uerti. Quod ut in malis optimū quis dixerit factumque iustitiæ. Nam Zelotaz quidem i populū dominatio quæ auctor erat excidii ciuitatis: unde coeperit & p quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non errauerit quisque dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera externa rum penuria i sua uiscera scæture solet. Sic Eleazarus Symonis filius

qui & ab initio zelotas in templū a populo separauerat: uelut indignari simulans ob ea quæ in diebus singulos Ioannes auderet. Cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret. Re autem uera sese postiori tyranno subiectum esse minime ferens summæ rei desiderio propriæ potētis cupiditate ab aliis defecit. A scitis etiam iuda Chaliaz filio & Ezenonis Symonis potētissimis: præter quos erat etiam Ezechias chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotæ non exigui sequebant. Occupatoque interiore templi ambitu super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat nihil impium existimantibus paucitati uero suorum timentes plerūque in locis suis ociosi manebant. Ioannes autem quanto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabatur: hostesque habes a uertice: neque sine metu conabatur incursum: & præ iracundia cessare non poterat. Plus autem mali perferes quam Eleazari partem afficiens tamen non remittebat. Crebri enim fiebant impetus & missiliū iactus totumque polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Symon quem rebus desperatis inuitatum ultro sibi tyrannum spe auxilii populus introduxerat: & superiorē ciuitatis retinens partem & inferioris plurimam partem animosius iam Ioannem eiusque socios adoriebatur: quasi qui desuper impugnaretur. Subiectus autem illorum manibus erat sicut & illi superiorum. Et Ioannē eueniebat duplex prælium præferentem lædi pariter ac lædere: quantoque uincebatur: eo quod Eleazaro esset humilior: tanto plus habebat Symone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiam sola manu sine labore prohiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterreret. Quippe balistis & non paucis lanceis utebantur saxorumque tormentis: quibus non solum bellantes uelisciebantur: sed multos etiam sacra celebrantium perimebant. Quinque enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur: tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebant cum suspicionē & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem post exitu subiciua seditionis opera consumebantur. Missilia namque machinæ uel ad aram usque: templūque peruenientia in sacerdotes sacra celebrantes cadebant: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent ante ipsas hostias procubuerunt: aramque uniuersis græcis & barbaris adorandam suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophanis miscebantur per quæ atria diuina stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tantum passa es miserrima ciuitas a romanis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introire. Iam enim dei locus non eras neque manere poteras domesticorum facinorum sacra sepulchrum: & quæ phanum ciuili bello tumulum constitueras poteris autem denuo fieri: poteris si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolent lege scribendis non domestici luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prolequar autem seditionis facinora cætera.

Describē discordia quæ inter eos fuit & scelera quæ inter eos comittebant: post quæ oēs quasi romanos expectabant: post quod Titus misit diuersas legiones in Hyerosolimam. Cap. II.

Rgo diuersis trisarie insidiatoribus Eleazarus quidem eiusque socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannē ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent plebem diripientes in Symonē rebellabant cum ipsi quoque Symoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quādo igitur utraqque parte patiebat Ioannes obuertebar socios & de ciuitate quidem subeūtes missis ex porticibus talis de templo uero iaculantes machinis uelisciebatur. Quotiens autem desuper instantium molestia caruisset: frequenter enim ebrietate & labore cessabant libentius in Symonē eiusque socios quā pluribus iruebat. Semper autem quantū in ciuitate pepulisset in fugā uersos ædes frumenti plenas oliumque utensilium incendebat: ad eumque hoc illo egrediēte Symon insēcutus agebat: ueluti pro romanis oia consilio corrumpere quæ ad ob-

fidionem ciuitatis erant pręparata: suarumq; uiriu nervos abscinderent. Deniq; cōrigit una exuri oīa circum tēplum & inter pprias acies solitudinem atq; aream pugnae fieri ciuitatē concremari aut paulominus oē frumentum quod non paucis annis sufficere potuisset oblesis. Deniq; fame capti sunt q; minime quiuissent nisi eam sibimet cōparauissent. Vndiq; aut insidiatoribus & con finis oppugnātibus ciuitatē medius populus quasi aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes ue ro ac mulierculę intestinis malis attonitę pro romanis uota faciebāt: externūq; bellum quo do mesticis malis liberarentur expetebāt. Grauis aut metus ac terror foedissimus occupauerat: & ne q; consilii capiendi tps erat ut uoluntatē mutarent neq; pactionis aut fugę spes cupientibus. Ere nim custodiebantur oīa: dissidentesq; latronū principes quoscūq; romanis pacatos esse uel trāssu gere ad eos uelle sentirent quasi cōes hostes interficiebant: solūq; in occidendis uita dignis cōcor des erāt. Et pugnantū quidem nocte dieq; clamor perpetuus oriebatur: sed metu acerbiores erāt lugentium quęstus. Et assiduas qdem lamentationis causas calamitates prębebant: timor aut in cludebat ulularus: atq; obmutescēte dolore prę fortitudine tacito gemitu cruciabant: neq; iam aut reuerētia uiuis apud domesticos erat: neq; mortuis cura sepulturę habebatur. Quoq; ambo rum hęc cā erat q; quisq; de se sperabat. In omni enim re amicos remisert: qui cū seditiosis non erant: quasi continuo modis oībus morituri. At uero seditiosi congesta in tumulū cadauera con culcantes dimittebant: & ex mortuis haurientes audaciam quos sub pedibus cernerēt immanius scruiebant: semperq; aliquid in se pnitiosum excogitantes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullam cedis aut crudelitatis uiam prętermisere: adeo ut etiā sacris materiis ad bel lica conficienda instrumenta Ioannes abuteref. Nam cum olym fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset: idq; uiginti cubitis altius ædificaret: rex qdem Agrippa ex monte libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc ē ligna & magnitudine simul directā proceritate spectabilia. Interuentu aut belli opere interrupto Ioānes his sectis q; sufficere longitu dinem credidit: turres ædificauit & aduersus eos constituit qui desuper a templo pugnarent. Post muri ambitum contra exedram occidentalē admotis qua solum poterat q; alię partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatę. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum iri spera uit hostes. Deus uero laborem eius inutilem demonstrauit: & priusq; in his quicq; poneret roma nos adduxit. Etenim Titus postq; partem ad se collegit exercitus aliis uero ut ad Hyerosolimam occurrerent scribit: Cæsaream profectus est. Erāt autem tres legiones quę pridem sub eius parte iudeam uastauerāt: & duodecima quę olym cum Cestio male pugnauerat: quęq; licet per id for titudine esset insignis: tunc tamen eorum etiam memoria quę pertulerat alacriusq; ad uindictam properabat. Harum quidem quintam legionem iussit sibi per amaus occurrere. Decimam uero ascendere per iericuntha. Ipse quidem cum cæteris regressus est: quo regum quoq; subsidia pluri ma quādudum multiq; syri auxiliores comitabantur. Suppletum est autem quatuor legionum quantum Vespasianus electum cum Mutiano miserat in italiam: ex his qui cum Tito accesserāt. Duo nāq; milia de Alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate eum sequebantur & amicorum spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia Tyberius alexander: qui antea quidem ægyptum administrauerat: tunc autem dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus q; pri mus insipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertę fortunę sociatus est: idemq; cō sultor in usus bellicos ætate ac peritia pręcipuus aderat.

Describitur ordo Titi & militum & oīum aliorg in eundo Hyerosolimā: peruenitq; susnā opidum quod Vespasianus coeperat: ciuitatē tentat adire: tādē coactus est si uoluit euadere irruere in hostes: ad suos saluum se recepit.

Cap. III.

Rogredientem uero in hostilem terrā Titum antecedebat regia oīaq; auxilia post eos uiarum stratores castrorumq; metatores. Deinde rectorg sarcinę atq; armati. Post hos ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quoq; agnē equites sequebantur. Hi uero ante machinas ibant: & secundū illos una cū lectis Chiliarchi & pfecti cum cohortibus. Post aut circum aquilā signa: & ante signa tubicines: deide acies senum uiroq; ordinibus dilatata. Seruile aut uulgus a tergo cuiusq; agminis: & ante hos sarcinę. Oīum uero nouissimi mercenarii eorūq; custodes coactores armorū. Procedens aut decenter exercitus: ita ut mos est romanis in Susnā per Samaritidē uenit: quę & prius ab eius patre fuerat occupata: & tunc psidiis tenebatur. Ibi autem unam moratus est uesperam: mane inde proficiscitur: peractaq; in die mansionē: castra ponit in loco quem iudæi sermone patrio Achanto canlona uocitant: iuxta uicum quendā Gabe Saul nomine: quod significat uallem Saul: distantem ab Hyerosolimis stadiis fere triginta. Hinc sexcentis prope lectis equitibus comitatus perrexit in ciuitatem q; tuta esset: iudeorūq; animos exploraturus: si forte se cōspecto priusq; ad manus ueniretur metuerēt. Audierat enim quod erat uerum: a seditiosis & latronibus oppressum populum desiderare: quidem pacem: sed quod re bellātibus infirmior esset nihil conari. Quādiu quidem mane per uiam quę ad murum duceret equitabat. Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrim saxeam declinato trāuersum agmen equitum duxit infiniti subito prosiliunt: qua muliebres turres uocantur: & per eam quę

contra monumentum Helenæ porta est egressi equitatum intercedunt atque alios etiam tunc uia currentes ne cum his qui deuertent sese iungerent a fronte oppositi prohibuerunt. Titum uero cum paucis sepant. Ille autem ultra quod minus progredi poterat: a muro. n. cuncta fossis patebant. & transuersi erant hostes: multisque materiis impedita. Ad suos autem in aggere constitutos recursus intercedente hostili manu desperabat. Quorum plerique imperatoris piculum nesciebant: sed existimantes eum secum reuerti ipsi et fugiebant. Titus autem in sua tantum fortitudine sitam esse percipiens spem salutis flectit equum: & ut sequerentur cum clamore comites adoratus in medios hostes irruit ut ad eos transire festinans. Quo quidem tempore maxime intelligi potuit & belli momenta & imperatoris pericula deum curare. Totum. n. aduersus Titum missilibus quomodo neque galea neque torace septus esset non bellator. n. sed expoliator: ut dixi: precesserat: nullum in eius corpus delatum est: sed tanquam ne eum ferirent ex industria mitterentur omnia prateruolabant. Gladio uero semper a lateribus instantes dirimens multosque ante ora subuertens super cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat propter audaciam Cæsarum ut eum aggredierentur cohortatio. Fugamque & discessio repentina quocumque diuerteret cursum. Huic autem se periculo participes cum a tergo & a lateribus foderent adiunxerant. una enim erat cuiusque spes salutis uiam cito patefacere priusquam circumuentus opprimeretur. Denique duo ex minus pertinacibus alter cum equo percussus est: altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est. Titus uero iam cum cæteris in castra saluus euadit. Iudæis quidem quod aggressionem prima superiores fuerant incōsulta spes animos extollit: magnamque his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparuit.

Titus ciuitati nocte appropinquat: castra ponit in monte elaco dicto: exeunt iudæi: in legionem decimam irruunt fugantque romanos: nuntiatur tito: fert auxilium: dimicatur utrinque: Titus tandem legionem liberat.

Cap. III.

Aesar autem postquam ex amarus agmen sibi sociatum est nocte luce inde digressus ad locum qui Scopos appellatur accedit. Unde iam & ciuitas & clari templi magnitudo conspici poterat: qua parte septentrionalem regionem continens ciuitas humilior proprie Scopos nominatus est: distans a ciuitate stadiis septem: ibique duabus legionibus simul quantæ uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet. Laborem namque nocturni itineris attritos milites progredi uisum est ut sine fortitudine murum struerent. Mox autem coepto edificio decima quoque legio per hierichum aderat a Vespasiano preoccupata: ubi quaedam pars armatorum in presidio fuerat collocata. His autem preceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere qua in parte mons qui appellatur Elacon contra ciuitatem ab oriente situs est atque interiacente ualle discernitur: cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uero sine requie confugientium dissensionem tum primum ingens subito bellum foris interueniens refrenauit: & cum stupore seditiosi romanorum castra inspectantes trifariam distributa malam inter se iniungere concordiam: rationemque inuicem regrebant quidnam expectarent: quod uel percelli tres muros contra uitam suam paterentur opponi: bellumque tanta se fundente licentia tanquam spectatores bonorum operum sibi utiliū residerent moenibus clauis remissisque armis ac manibus in nosmetipsos profecto ex clamat aliquis tantummodo fortes sumus: romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atque alios congregantes exhortabantur: raptisque armis subito in legionem decimam irruunt: perque uallē facto impetu cum ingenti clamore muros ædificantes romanos aggrediuntur. Illi autem in opere distributi armis ob eam causam plerique depositis: nec. n. excursum iudæos ausuros esse credebant: & si maxime uellent animos eorum seditione distractum iri arbitrabantur. Præter opinionem perterriti sunt: atque opere quodque derelicto confestim alii recedere. Multi autem ad arma properantes priusquam se in hostes corrigerent feriebantur. Plures autem iudæis semper adiciebantur eorum freti uictoria qui præcesserant: & quod cum pauci essent multiplex numerus & sibi & hostibus uidebantur: quod secunda fortuna uideretur. Romani autem maxime ordinari consueti cum decore atque præceptis bellum gerere scientes ex perturbatione trepidabant. Unde tunc quoque præuerti aggressionem cedebant. Siquando tamē sese conuerterent ab insequentibus occupati & a cursu reprimebant iudæos & ob impetum minus cautos feriebant. Semper uero excursionem gliscere magisque turbati postremo castris pulsati sunt: rotamque legio in periculum uentura fuisse uidebatur: nisi hoc mature sibi nunciato Titus eis tulisset auxilium: multisque increpans ignauiam & suos a fuga reuocasset: iudæosque a latere ipse cum his irruens quos circa se habebat electos: multos quidem occidisset: plures uero salutasset. Omnes autem in fugam uertisset: atque in uallē præcipientes compulisset. Illi autem in prono loco multa mala percelli postquam in aduersam partem euasere. Flectunt se iterum & uallē intercedente cum Romanis dimicabant. Igitur ad medium diem bellatum est. Paulo autem post meridiem Titus his qui secum erant in subsidio collocatis: aliisque cohortibus aduersus excurrentes oppositis: reliquum agmen ad murum in summo ædificandum remisit. Iudæis autem hæc fuga esse uidebatur. Cumque speculator quem in muro posuerat amictu agitato signum dedisset: frequentissima multitudo tanto impetu pressit: ut eorum cursu inanimissimis bestis esse assimilis. Denique in aduersa acie stantium nemo impetum sustinuit: sed tanquam machina percussum agmen continuo dissipatum est: pulsique in montem refugiunt. In ascensum autem medio Titus cum paucis relictus: multoque monentibus amicis qui pro imperatoris reuerentia contempto piculo perducat ut mortem appetentibus iudæis cederet. Neque per his in discrimine ueretur: quos ante ipsum saluos esse non

oporteret: sed potius sortitū suam reputaret q̄ non militis officio fungeret: neq; & belli & orbis terrarū dominus esset: ne in fugā uerti uideret in quo oīa niterent. Hæc autē ne audiret simulās & ad se recurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens cū ui obniterent occidebat: & in galeā repente incūbens multitudinē repellebat. Illi autē & uiribus eius & obstinatione perterriti: ne tū quidē in ciuitatē fugere: sed in utrūq; latus ab eo declinatēs rursū fugiētes insequēbant. Quos tamen aggreſſus a latere ipsoꝝ quoq; iperum præpediebat. Dū hæc aguntur et illos q̄ superiora castra muniēbant: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totūq; agmen dispergitur suspiciantium: excursū q̄dem iudæoꝝ ferre non posse. Titū uero in fugam reuersū. Nec. n. unq̄ illo manente alios fugituros fuisse: & tanq̄ laruali terrore circumdati alius alio ferebant: donec q̄dam cū in medio bello uersari impatorē uidissent: plurimū metuentes uniuerso agmini suoꝝ eius periculum cū clamore nūciauerunt. Itaq; pudore reuocati & fuga māius aliqd sibi exprobrātes q̄ Cæsare deseruissent: totis uiribus in iudæos utebant: & semel ad descensū transuersi urgebant eos in decliuiā. Illi autem in pedem recedētes pugnabant. Cūq; romani plus possent: eo q̄ superiores erant: in uallē omnes coacti sunt. Titus autē contra se positis imminēbat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaq; si nihil addentem obsequio neq; inuidia detrahentem uerum dicere oportet: ipse Cæsar his totā legionem periculo liberauit: atq; ipse castra muniendi copiam militibus præbuit.

Remisso aliquātisper bello oris discordia inter eos: in duas preseditio remanet: Titus ad ciuitatē electos milites mittit: explanare fecit oīa ita ut repletū sit quicqd̄ cauū erat. Cap. V.

REmisso autē paulisper bello externorūq; intestinū seditio suscitauit. Azimorūq; instāte die qui est aprilis mensis q̄rtusdecimus. Hoc. n. se primū tpe opinant iudæi ab ægyptiis esse liberatos. Eleazarus q̄dem cū sociis portā subaperiēs introire cupiebat: ex populo qui tēplum adorare cuperent. Ioannes autē die festo ad protegēdas insidias ausus est: & suoꝝ quosdam ignotiores armis sub ueste latētib; instructus. Quoꝝ plariq; de industria aggressi erant occulte: inter alios phari occupandi gratia submittit. Illi autē postq̄ iurauere uestimentis abiectis: subito armati apparuerunt. Magna uero statim turba circa tēplum ac tumultus erat: cū alienis q̄dem a seditione populus oībus discrimen iputaret. Zelotæ uero sibimet solū insidias comparatas. Veq; hi quidem relicta portæ custodia & alii expugnaculis disilientes priusq; manus conferrent in tēpli cloacas confugere. Populares autē ad arā delati & circū templum appulsi conculcabant: cum lignis passim ferroq; caderentur. Multos ociosoꝝ inimici priuato odio q̄si diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicūq; ante hæc insidiatorem aliquem offenderat tunc agnitus q̄si Zelotes ducebatur ad mortē. Sed qui atrocitate magna innocentes afficeret inducias concessere nocentibus: progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsi at̄ interior tēplum & oēs eius apparatus tenentes confidentius oppugnabant Symonē. Seditio q̄dem hoc modo quæ tripartita fuerat in duas partes diuisa est. Titus autē castra propius ciuitatē transferre cupiens de Scopo contra excursū q̄dem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur: aliū uero exercitum iussit totum quod erat usq; ad muros spaciū complanare. Cunctis igitur materiis ac sepibus dirutis quibus hortos ac lucos incolæ p̄munierant: omniq; opposita: quicq; māsueta silua: excisa repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditū. Saxorum autē eminentissimis ferro truncatis humiliorē totum illum tractum a Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt: serpentium stagnum continentia quæ Colibethara uocatur.

Iudæi romanos quærunt decipere instituunt quosdam qui pacem simulant: romanosq; uelle introducere: Titus noluit quia suspecta erat ei talis inuitatio. Cap. VI.

Eis deniq; diebus iudæi romanis huiusmodi insidias paruere. Seditioſoꝝ audacissimi extra muliebres quæ sic appellantur progressi turres simulato q̄ pacis eos studiosos pepulissent: eo q̄ timerent impetum romanorum: ibidem uersabantur & alter sub altero uirabundi latebant. Alii uero per muros dispositi populūq; se esse simulantē clamore pacem implorabant: sed usq; poscebant portasq; se patefacturos esse pollicentes inuitabant romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra illos ueluti portis eos ambigerēt lapides iacebant. Illiq; se ui perrumpere aditus uelle simulabant & ciuib; supplicare. Cūq; ad romanos sepiissime ire conarentur: reuersiq; perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eoꝝ calliditas apud milites quidem fide non carebat: sed tanq̄ hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabant: opusq; aggredi festinabāt. Tito autem suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet.

Quidā ex romanis ad urbē usq; accedentes eo q̄ crediderunt illis: interficiuntur: multi feriuntur: unde irascitur multum Titus p̄ inobedientiam eorum eisq; arguit. Cap. VII.

Ridicē nāq; prouocatos eos ad factionē per Iosephum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etia nunc milites manere loco suo præcepit. Iā uero q̄dam operibus oppositi raptis armis ad portas excurrere coeperant. Hi autē qui expulsi uidebant: primo q̄dem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant cursū eos circūueniunt & a tergo

persequerentur. Qui vero in muro stabant lapidū his multitudine oigentumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidē necarent plurimos quidē sauriarent. Nec. n. facile erat a muro diffugere: alii retro uiolenter instantibus. Et p̄ter hoc pudor q̄ rectores peccauerant: itēq; metus in dilecto perferre suadebat. Quamobrē hostes diu decernētes multis uulneribus acceptis neq; paucioribus redditis. Postremo eos a qbus circumuenti fuerant repulere. Quos tamen recedētes usq; ad Helenae monumentū iudaei urgendo iaculis sequebant. Deinde insolenter fortunae maledicētes & romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispantes tripudiabant & cum læticia uociferabant. Milites at interminatio principū & Cæsar iratus huiusmodi oratione corripuit. Iudaei quidē quos sola regis desperatio oīa cū deliberatione faciūt atq; prudentia: fraudes & insidias cōponendo: eorūq; dolos fortuna p̄sequit q̄ sunt morigeri: sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani uero qbus ad disciplinā & consuetudinē obediendi rectoribus fortuna famulaf. Nunc cōtrario peccant & intēperantia manūū debellant: quia oīum est pessimū p̄sente cæsare sine rectore dimicantes. Certe inquit plurimū ingemiscunt militiæ leges: plurimū pater cum hoc uulnus audierit. Ille quidē cū bellando senuerit nunq̄ isto modo peccauit. Leges aut si cū in eos q̄ minimū aliquid p̄ter ordinē mouerint mortē uindictent: nūc totū deseruisse exercitū uideant. Modo at scituros esse q̄ arrogāter egere: q̄ apud romanos ēt uicere sine p̄cepto ducis ifamiae est.

Intercedunt cōmilitones pro illis apud Titum: admonens eos indulget illis: cogitat ulcisci iudaeos: castra ponit prope ciuitatem: ordinat legiones circa ciuitatem: describitur situs ciuitatis & templi per salomonem ædificati: & quomodo distinguebatur secundum loca sacerdotum & uirorum & mulierum.

Cap. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatiōe: certum erat quia lege in oēs erat usus. Et hi quidem abierunt aīs quasi iam iamq; iuste morituri. Circumsusa uero agmina Titum p̄ cōmilitonibus obsecrabant: paucorūq; temeritatē cōdonari cunctosq; obediētiæ precabant emendaturos: peccatū. n. p̄sens futuræ cōpensatione uirtutis. Placatus ē cæsar utilitate simul ac p̄cibus. Nanq; unius hoīs aiaduersionē usq; ad factū promouendū putabat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus quidē reconciliatus est multū monēs: ut post hæc prudentius agerent. Ipse uero quēadmodum iudaeos ulcisceretur insidias cogitabat. Interuallo quod usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduū coæquato sarcinas aliāq; multitudinē cupiēs tuto traducere militū ualidissimos a septentrionali tractu in occiduū septenos per ordinē cōtra murem p̄tendit altius ualle depressa. Peditibus aut in fronte ac post eos equitibus acie terna dispositis: cū singuli ordines septenos haberent: semoti sagittarii stabant. Excursibus at iudaeos tanto agmine circūclusis impedimenta trium legionū: itēq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidē titus cum prope duobus stadiis adesset muro: ad anguli eius partē contra turrē quæ appellatur p̄sophines castra ponit. Ad quā muri ambitus ex aquilone prinens flectitur ad occidentē. Altera uero pars exercitus eam turrē uersus quæ appellatur hippicus muro circundatur. Dum stadiosq; spacio similiter a ciuitate descendens. Decima tamen legio in Cleonos monte ubi erat manebat. Ciuitas aut trino muro circūdata erat: nisi qua uallibus inuiis cingebatur. Ex ea nāq; parte unius muri habebat ambitū: & ipsa quidē super duos colles erat condita contrariis fontibus semet inspicientes interueniente ualle discretos: in quā domus creberrime desinebant. Colliū uero alter quo superior ciuitas sedet: multo est excelsior & in prolixitate directior: adeo ut quoniā tutum erat castellū quondam a Dauid rege uocaretur. Is pater Salomonis fuerat: qui primus templū ædificauerat. A nobis aut forum superius ædificatū est. Alter aut qui appellat Acra: inferiorē sustinet ciuitatem: & undiq; decliuus est. Contra hunc aut tertius collis erat natura humilior quā Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verum postea qua tēpestatē Samonei regnabant: & uallē aggeribus repleuerunt. ut templo coniungerent ciuitatē: & Acra altitudinē celsam humiliorem fecerant: ut ex ea quocq; phanū superemineus cerneretur. Vallis aut quæ Propeon appellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimi: ab inferiori usq; ad Siloā ptinet. Ita. n. fontē qui dulcis est ac plurimus uocabamus. Foris aut ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebant: & utrinq; obstantibus rupibus nulla ex parte adiri poterant. Triū uero muroq; uetustissimus quidē propter ualles imminētēq; his desuper collem quo erat conditus: facile capi non poterat. Ad hoc aut quod loco p̄stabat etiam firmissimē structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; interea regū largissimis impensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incipiens a turri cui nomen est Hippico: & ad eam quæ dicitur Xistus pertinens. Deinde curiæ cōiunctus in occiduam tēpli porticū desinebat. Parte aut altera ad occidentē ex eodē loco ductus: p̄ eum qui uocatur Beciso descendens in Esse nos portam. Deinde supra fontē Siloam in meridiē flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua stagnū Solomonis est & usq; ad locū pertinens quē Ophlan uocant: cū orientali porticu tēpli cōiungitur. Secundus aut murus ex porta quidē habebat initiū quam Genetham appellabant. Hæc aut fuerant muri prioris. Septentrionalē uero tantūmodo tractum ambiens usq; antoniā ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principiū dabat unde ab Beroe tractum pertinēs. Deinde ad Sephinam turrē ueniens contra monumentū Helenæ quæ Adiabenoq; regina fuerat Azitæ regis

HH

filia: & per spelūneas regias in longū ductus: a turri quidē in angulo posita flectebat cōtra phullo-
nis quod dicitur monumentū. Cū uetere aut ambitu iunctus in Cedronā uallē quā sic dicitur de-
sinebat. Hoc muro eā partem ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cū esset oīs aē nuda.
Exuberans. n. multitudine paulatim extra moenia serpebat: tēpliq; septētrionali regione colli pro-
xima ciuitate adiuncta non paululū pcesserant: quin & quartus collis incolebat cui nomen est
Abisade: situs quidē ex aduersum antoniae fossis aut altissimis separatus quā de industria ductae
sunt ne antoniae fundamentis colli adherentibus & accessui facilis sit & minus aeditus: unde etiā
fossae altitudo plurimū turribus celsitudinis adiciebat. Nominata ē pars addita ciuitati uoce in-
digena Zabathana: quod græco sermone dicitur noua. Eius aut partes incolis ptegi desideratibus
pater huius regis eodē nomine Agrippa mure quidē: ita ut prædiximus: inchoarat. Veritus autem
Cladiū cæsare ne magnificentia cōstructionis ad nouae regis ac discordiae suspitionem traheret:
fundamentis tantūmodo iactis ab opere destitit. Nec. n. expugnabilis esset ciuitas si pfecisset mu-
ros ut coeperat. Saxa. n. uiginti cubitis longa. & decem lata contexebant: quā neq; ferro facile suf-
fodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat: pfecto aut tantū altitudinis quoq;
plus habuisset: si eius magnificentia q; aedificiū aggressus erat minie fuisset ihibita. Rursus at idē
murus ēt iudaeorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus quidē binis cubitis: ppu-
gnacula uero trinis habebat: totaq; multitudo eius ad uiginti quinque cubitos erigebat. Mure aut
supereminebant turres: uiginti quidē cubitis in altitudine: uiginti uero in longitudine quadratis
angulis structae sicut ipse murus plene ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorū nihil
erat tēplo deterior. Post altitudinē uero turriū solidū uiginti cubitis elata: cellae desuper ac coena-
cula erant: aquarūq; pluuiarū receptacula ex tortuoso latiq; singulorū ascensus. Eiusmodi quidē
turres nonaginta tertius murus habebat. A turris aut intervallo cubitos ducentos. Medius uero
murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autē ciuitatis in gyro
spatiū trigintatribus stadiis finiebat. Cum at totus admirabilis esset tertius murus admirabilior
sephini turris ad septētrionē occidentēq; surgebat in angulo: qua parte Titus castra posuerat. Ex
ea nanq; p septuaginta cubitos aedita sole orto Arabia prospici poterat: & usq; ad mare: itemq; ad
ultima finiū habreorū. Erat at octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos & iuxta duae: quas
Herodes rex i antiquo muro aedificauerat: quāq; magnitudie siue pulchritudine ac firmitate uni-
uersis quā toto orbe essent pstant. Nam præter naturalē animi libertatē rex p amore ciuitatis
opeq; excellentia ppriis affectibus indulgebat psonisq; tribus carissimis: quāq; noībus turres ap-
pellauit fratri & amico & cōiugi memoriā dedicando. Illi quidē: ut dixi: amoris cā preempta. His
aut bello amissis cū fortiter decertassent: Hippicos quidē turris amici uocabulo dicta q̄tuor an-
gulis erat. Singulae at. xxv. cubitos in latitudine. itēq; longitudine habebat & excelsae triginta cu-
bitos erant nūq; inanes supra soliditatē saxis quā adunatā cōpaginē: puteus uiginti cubitis altus
erat imbris excipiendis. Super hūc at duplici tecto domus uiginti quinque cubitis alta: in q; uaria
mēbra diuisa: & desup eam minae quidē binis ppugnacula uero ternis cubitis ambiebant: & oīs ali-
tudo ad octoginta quinque cubitos numerat. Secunda uero turris quā fratris noīe Phaselon appel-
lauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidē aut cubitos in pilae modū facta
& solida eius altitudo surgebat: & sup hanc decem cubitis aedita porticus erat instructa brachiis
itēq; ppugnaculis septa. In media uero porticu supeminens alia turris stabat in mēbra magnifica
& balneas: nequid regalis ei usus uideret deesse. In summo aut ppugnaculis nimisq; erat ornata:
cum oīs eius celsitudo prope ad nonaginta cubitos tolleret: & specie qdē uidebat assimilis Pha-
ri & turriq; alexandriā nauigantibus ignē pcul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabat. Tūc at
tyrānicū domiciliū existerat Symoni. Tertia uero turris mariānes: sic. n. regina uocabat usq; ad ui-
ginti cubitos facta: p uiginti alios patebat in latitudine tendebat & magnificentiora cæterisq; or-
natioa diuerforia sustinebat: cū id ppriū seq; dignū esse rex putauisset ut uxoris noīe appellata
turris plus haberet pulchritudinis q; quā uiroq; noībus uocitatz sunt: sicut illa mūtiore erat cui
foemina nomen dederat: & cuius oīs altitudo per. lv. cubitos erigebat. Sed quāq; tres turres tanta
magnitudinis erant: ex loco tamen quo erāt sitae multo uidebantur esse maiores: nā ipse antiquus
murus in quo erāt excelso loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut qdā uertex altius ppe ad. xxx.
cubitos eminebat: supra quē turres positae multū sublimitatis assumpserant. Mirabilis ēt fuit lapi-
dum magnitudo: nec. n. ex uulgaribus saxis: aut quā hoīes ferre possent: ueq; secto marmore can-
dido & singulis p. xx. cubitos longis latiq; .x. ac per quinque altis erant aedificatae: quā ita inter se
copulata erant: ut singulae turres singula saxa uiderent. Sic at manibus artificū in faciē angulorūq;
formata ut nūq; iunctura cōpaginis appereret. His aut in septētrionali parte positis intus aulae-
gia coniungebat narratione omni præstantior: nec. n. uel magnificentia uel structura opis aliqua
ex parte superabat: sed tota quidē muro p triginta cubitos aedita cincta erat. Aequali aut ambitu
turribus ordinatissimis ambiebat: itēq; muroq; receptaculis ex coenaculis lectoq; centum capaci-
bus. Inenarrabilis aut fuit saxorū uarietas: collectisq; ibi plurimis quā ubiq; rara uidebant: & fa-
stigia simul pceritate trabiū & ornamentorū claritudine mirabilia. Membroq; aut altitudo & in-

numero sã spēs ædificiī plenaq; oīa suppellectilis cū pleraq; ī singulis ex auro essent atq; argēto. Ad hæc multæ porticus alia p̄ aliam in circulū flexæ colūnæq; in singulis: & quæ inter eas sub diuo patebant spatia cū essent utiq; uiridi siluissq; uariata: cū plixas ambulationes habebat altis euripis cinctas: & cisternis ubiq; signorū æneorū plenis: qbus aqua effundebat: multæq; turres māsuetæ circū latice columbarū. Sed. n. neq; pro merito exponi regia qualis fuerit potest. Habet memoria cruciatū referens quantas res latrocinialis flamma cōsumpserit: nec. n. hæc a romanis incensa sunt sed ab insidiatoribus intestinis: ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia quidē corripuit ignis: trāsiit at̄ in regiā triūq; turrium tecta corripuit. Phanum aut̄ conditū erat: ut dixi supra durissimū collē. Et initio quidē uix templo atq; areæ sufficiebatur: acens in summo planities: q; undiq; p̄ceps erat atq; decliuus. Cum at̄ rex Salomon qui etiā tēplū ædificauerat muro eius partē ab oriente cinxisset: una porticus aggeri est imposita: & manebat ex aliis p̄ribus nudū q; a sæculis posterioribus sēp aliqd aggeris accumulante populo coarctus collis effectus est. Perrupto at̄ septentrionali quoq; muro tantū assumpserē spatiū quantū postea totius phani abiectus incluserat. Triplici at̄ muro colle circūdato sæpe maius opus extructū: in quo lōga sæcula cōsumpta sunt oēsq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerāt tā in sup̄iore abitu q̄ inferiore tēplo ædificatis: cuius quod humillimū fuit trecentenis cubitis munierant. In quibsdā uero locis pluribus non tamen oīs altitudo fundamentorū uideri poterat multū uallibus obrutis: ut angustas uias oppidi coarquarent. Saxa uero quadragenū cubitorū magnitudinis erāt. Nam & pecuniarū copia & populi largitas maiora dictū conabant: quodq; nunq; posse perfici sperabat: diuturnitate ac p̄seuerantia explicabile uidebat. Tantis at̄ fundamentis digna erant opa imposita duplicis porticus. Omnes q̄s colūnæ sustinebant q̄nis & uicenis cubitis altæ de singuli saxi marmore candido & laq̄aria cedrina p̄tegebāt. Quorū naturali magnificentia quodq; ligno rasili erāt apteq; cohærebant op̄pretiū spectantibus exhibebant: nulloq; aut pictoris aut sculptoris opere extrinsecus ornabant. Latæ aut̄ pro. xxx. cubitis erant: oēsq; gyri eaz̄ sex mensura stadiorū cum antonia concludebat. Totum at̄ sub diuo spatiū uariebatur oīum quidē generum lapidibus stratum: qua uero ad secundū templum ibatur cancellis: septem saxeis ad tres cubitos altis: nimiūq; grato opere factis: ubiq; æquis depositæ interuallis colūnæ stabant: legem castimoniarū p̄monentes aliæ græcis aliæ latinis in sanctū locum transire alienigenas non debere. Sanctum. n. uocabat̄ altæq; phanum & quatuordecim gradibus ascendebar̄ a primo: quadratūq; sursum erat & proprio muro circundatū. Cuius exterior celsitudo quāuis quadraginta cubitis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti quinque cubitis erat: quoniā in altiori loco per gradus ædificata nō tota pars iterior cernebatur colle obtecta. Post quatuordecim aut̄ gradus spatiū erat usq; ad murum. ccc. cubitis planum. Hinc rursū alii quinque gradus & scalæ ad portas ducebant: a septentrione quidem ac meridie octo quaternæ utrinq; uidelicet: duæ uero ex oriente. Necessario namq; p̄ prius locus religionis causā mulieribus destinatus muro discernebatur: altera quoq; parte opus esse uidebatur. Contra primā uero secreta erat ex aliis regionibus una porta meridiana & una septentrionalis: quibus ad mulieres introiebatur: per alias enim transire ad mulieres nō licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis religionis causā uenientibus. Occidua uero pars nullam portā habebat: sed p̄petuus ibi murus erat extructus. Inter portas at̄ porticus a muro intro prope ad thesauros aduersæ magnis ac pulcherrimis columnis sustinebantur. Erant autem simplices ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argēto undiq; tectæ erant itemq; postes ac frontes. Vna uero extra templum ære corinthio quæ multum argento inclusa & inaurata honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ: quidē etiam latæ. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinq; cubitis exedras habebant exemplo quidem turrium longas: & latas: sup̄aq; uero quadraginta cubitis celsas. Singulas autem binæ colūnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quæ uero supra corinthia posita erant quo mulieres conueniebant ab oriente aperiebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubitorum fores habebat: ornatumq; magnificentiorem: quoniam crassiori argento atq; auro uestiebatur: quod quidem nomen portis infuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro qui mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant: Namq; illis qui ad alias portas iter dirigerent quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio positum hoc est phanum sacrosanctum duodecim gradibus ascendebar̄. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos habebat: p̄cine autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdā humeris utrinq; uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: & uiginti quinque lata: neq; fores habebat: coeli enī secreta q; interclusa erat significabat: Erantq; totæ frōtes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus auro: quæ circum phani portam splendida cuncta cernentibus occurrebant. Cum at̄ iterior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacēs ei prima porta patebat in altum

dinem perpetuam perq; nonaginta cubitos tollebatur cū longa quadraginta cubitis esset ac uiginti transuersa. Ipsi uero aedes tota inaurata erat: ut dixi: & circū eas saxeus paries. Desuper autē habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant: & q; duplex tectū erat templi exteriori humilior uidebat: & fores habebat aureas quinquaginta & quinq; cubitis altas: sexdecī uero latas. Et ad hanc aulam longitudine pari: hoc est uelū Babyloniū hiacyntho & bysso & cocco & purpura uariage mirabili opere factū: neq; rationis inopia colore p̄mixtiōe: sed uelut oīum regū imaginem praeferens. Cocco enim uidebatur ignem imitari: & bysso terram: & hiacyntho aerem ac mare purpura. His quidē coloribus: bysso autē ac purpura natiuitatem: quoniā byssum quidem terra: mare autē purpurā gignit. Eratq; in eo perscripta oīs coeli ratio prae ter signa. Introgressos autē in templū planities excipiebat: cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totidē: ac latitudo uiginti. Rursus autē quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidem pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hae tria mirabilia & praedicanda opera cunctis hoībus habebat. Candelabrum & mensam & thuribulū. Septem uero lucernae stellas errantes significabant: tot. n. ab ipso candelabro diuidebantur. Duodecim uero panes in mensa positi signorum circulum atq; annum. Thuribulum autē per. xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hospito & inhabitabili designabant oīa dei esse deoq; seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. Discernebatur autem similiter uelo ab exteriori nihil quā prorsus in ea erat positum in accessā uero & in uoluta & inuisibilis oībus habebatur sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi multa erant membra paruia triplici tecto suspensā: & ad utruq; latus ad eam introitus a porta patebat. Desuper autē pars eadē membra non habebat: quo minus erat angustior: celsior at. xl. cubitis nec ita ut inferior ambitiosa. Colligitur enim ad. xl. cubitos omnis celsitudo: cum in solo centum cubitos habebat. Exterior autē facies nihil quod animus aut oculi mirarentur non habebat. Cruentis. n. aureis grauissimis undiq; tecta uala primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contententium oculi quasi solis radius auerterentur. Hospitibus quidē aduentibus procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratū nō erat templum candidissimum erat. In summo autem aureis ueribus horrebat acutissimis: ne ab insidentibus auiibus pollueret. Non nulloq; at saxorum eius longitudo. xlv. cubitis erat: altitudo quinq; & latitudo sex. Ara uero pro templo quindecī cubitis alta: lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq; stans ueluti cornutis angulis eminebat: & a meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabat. Sine ferro at constructa erat: nec unq; eam ferrū tetigerat. Templū at aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usq; ad cubitū surgens: quā populū a sacerdotibus segregabat. Canorutos hoc est semine fluentes iteq; leprosos tota ciuitas arcebat: & foeminis mēstrua soluētibus clausa erat. Prædictum autē limitem ne puris quidem mulieribus transgredi p̄mittebat. Viri autē qui non per oīa casti fuissent: ab interiori aula & q; essent a sacerdotibus prohibebant. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes cecitatis causā munere non fungebātur cum incolumnibus intra limitem aderant partesq; generis consequebantur: uestibus tantū utebantur plebeis: quoniā sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare uero templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causā ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat: sed diebus quibusq; septimis & per singulos menses calendis: uel si quando prima festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine praecinctus eoq; tectus femora usq; ad genitalia: lintheum uero habens intrinsecus demissum usq; ad pedes: hiacynthinum desuper indumentū rotundum ex equo simbriz pendebant aurea tintinabula malaq; granata sustinentes tinabulis quidē tonitrua: malis uero fulgura designantibus. Pectoris at tementū uirtutis cingebat. v. uariatae coloribus hoc est auri & purpurae cocci byssi & hiacynthi: quibus etiā uela templi diximus esse contexta. Habebat etiam chlamidem temperatā: in qua plus auri erat: habito quidē: indumento thoraci similis uidebatur. Duabus autē fibulis aureis aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximiq; sardonices: scripta tribuum gentis iudeae nomina praeferentes. Ex altera uero parte. xii. pendebant alii lapides in quatuor partes terni diuisi: hoc est sardiū: topaciō: smaragdus: antrax: iaspis: saphirus: achatis: ametistus: ligurius: onix: berillus: chrysolithus: quoq; singulis singula iterum cognomina erant scripta. Caput at byssinus thiaras tegebat hiacynthiis coronatis & circa eā alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras: quae sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tēpus: minus at ambitiosa utebatur: si quando adyta introibat. Solus autē atq; semel in anno intrabat quo die cunctos ieiunare deo mos erat.

Describitur adhuc magnificentia ciuitatis & templi: eorum quae continebantur in eo: quae ad uersis fuerunt constituta.

Cap. IX.

E ciuitate quidem ac templo iterum & moribus & legibus diligētius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum porticum sita erat prioris templi quae ad occidentem septentrionemq; spectarent. In saxo autem fuerat extructa. l. cubitis alto & undiq; praeupto: quod opus Herodis fuit: ubi

maxie ingenti sui magnificentiam demonstrauit. Primum. n. a radicibus saxūq; ipsum leuatis crucis obtegebatur: quo & decus aderat operi & facile dilaberentur qui uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres ædificiū murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium antoniae in. xl. cubitis erigebat. Intus aut regiae latitudinē ac descriptionē habebat diuisā in omnem usum habitationē & genera & spēs: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut quantum ad usum necessariā pertinet ciuitas uideretur magnificentia uero palatiū: instar uero turris toto habitu formata quatuor aliis per angulos turribus cingebatur. Quare cetera. l. cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianū orientālēq; angulum sita erat. lxx. cubitis eminebat: ut ex ea tantum templum uideri potuisset. Qua uero porticibus iungebat in utrinq; descēsus habebat unde custodes cōmeabant. Semper namq; in ea romani milites residebant: & cū armis circa custodes positis ne quid populus festis diebus noui cōmitteret obseruabant. Castrum. n. erat impositum oppido & oppidum quidē templo: templū uero antoniae. In hac aut porticu custodes erant & superioris ciuitatis aliud castellū regia Herodis erat. Besa the aut collisita ut dixi: ab antonia separabat: qui cū oīum esset altissimus et parti nouæ ciuitatis cōiungebatur: tēploq; septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidē ac muris eius iteq; scribere plenius cupiens in p̄sentia satis dixi.

Quomodo Symon & Ioannes dissidebant: & eos diuisa ciuitas sequebatur: & quomodo unusquisq; p̄tem ciuitatis seorsum tenebat: Titus querit qua pte ciuitatem sit impressurus: constituit agerem tripartitum exercitum circa ciuitatem: cogitant iudæi concordari aduersus Titū & romanos: coeuntq; in unū corpus exeunt iudæi aduersus romanos sugantur in ciuitatem quidā unus iudæorū capitur: sagitta demissa occiditur inde iudæis luctus maximus oritur. Cap. X.

PVgnacissima quidē maxieq; dissentiens multitudo circa Symonē erat hominū decem milia p̄ter idumeos. l. uero. x. milium duces qbus ipse quasi dominus oīum p̄raerat. Idumei aut qui erant eius partium cū essent numero quinq; milia duces habebāt. Horum autem principes uidebantur Sosia iacobus & Catia filius Symon. Ioannes at qui templum occupauerat: sexq; armatorū milia habebat: quos. xx. duces regebant. Tunc autē illi accesserant etiam zelotæ: depositis discordiis duo milia trecenti qui eleazaro quem ante habuerāt & Symone Arimini filio urebantur ducibus. His aut: ut diximus: bellū inter se gerentibus populus erat p̄mium & plebis pars quæ non eadē quæ ille cōmitteret ab utrisq; diripiebat. Tenebat aut Symon quidē superiorem ciuitatē murūq; maiorem usq; ad cedron: & antiquioris muri quantum a Siloa flectitur ad orientalem & usq; ad Monebazi aulam descendit. Is aut rex est Adiabane gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat at etia frontem Acræ: quæ inferior est ciuitas usq; ad helenæ regiam: q̄ Monobazi fuerat mater. Ioannes aut templo & circum templū aliq̄tenus incēsis oībus itemq; Ossa & ualle quæ Cedron appellat & aliis quæ interiacebant mediū bello quod inter se gerebāt spatium aperuere. Nec. n. castris romanorū prope murum positis intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbū pristinum redire. Rursumq; discreti pro sua quisq; parte pugnabat: omnia faciendo quæ obsidentes optarent. Nihil. n. impius a romanis passi sunt: quam ipsi se tractarunt: neq; post illos ciuitas aliqd nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores casus pertulit anteq̄ subuerteretur. Qui uero eam debellarant maius aliquid perfecere. Dico. n. q̄ seditio ciuitatem romani uero seditionē coepere: quia multo erat mœnibus tutior. & res quidem aduersas suis: iustitiam uero recte q̄s romanis ascribit. Intelligit autem quod dies cuiq; suggesserit. Verumtamen his intra ciuitatem ita se habentibus. Titus cum lectis equitibus foris circuiens quam muros aggrediretur explorabat. Hæsitanti autem quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab alio latere prior murus instrumentis sine machinis firmior uidebat placuit ad ioannis pontificis monumentū. Hæc. n. tantūmodo & prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta enim munitio propterea q̄ non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem & per antoniam templum capi posse cogitabat. Hoc eo collustrante quidam ex amicis eius Nicanor noīe ad humerū læuum sagitta percussit: cū propius una cum Iosippo accessisset: pacemq; in muro stantibus: dicendi enim peritus erat: suadere tentaret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo q̄ nec ad salutē se hortantibus abstinere excitatur in obsidionem simulq; suburbana militibus uastare permittit. Collectaq; omni materia iubet aggerem construi. Tripartito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebant: & ante eos balistas aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet: & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cum totus operi intentus esset exercitus nec iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis & cædibus constitutum fiducia tūc habebat q̄ respiraturus esset. Illorum aduersus hostes distractis existimantem pœnas se ab noxiis repetituros si romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socii sui re uera properassent: metu tamen Symonis manebat. Verum Symon quiescebat. proximus enī erat obsidioni misilibus per murum dispositis: quæ pridem romanis abstulerat: cum p̄sidiū quod apud Anā

fuerat coepit. Sed horum possessio propter imperitiam plerisque non erat utilis. Pauci autem a tral fugis docti male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus imminebant: per quæ cuneos excurrentes manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta super uallum exposita protegebant: oibuseq; agminibus excursus contra erat machinæ cōparatæ mirabiles. Præcipue uero decimæ legionis balistæ uehementiores & tormenta saxorum quibus non solum irruentes: sed etiam super muq; stantes euerdebantur. Nam & singula saxa talē ti pondus æquabant & ultra stadiū modum torquebantur. Ictus autem non solū primis quos offendisset: sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudæi primo quidem canebar a lapidibus q; erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur: sed etiam claritudie prospiciebantur. Deniq; speculatores in turribus præsidentes prædicabant quando impelleretur machina saxumq; ferretur: patria lingua clamantes filius uenit: itaq; præsciebant in quos ueniret atq; ante uitabant: & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irruitus intercideret. Proinde romani cogitabant atramento decolorare lapides. Tunc. n. missi nō similiter incertos ictus habebat multosq; simul unius imperu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti iudæi aggeris instruendi copiam dabant. Omni uero molitione atq; audacia die noctuq; prohibebant. Perfectis aut operibus plūbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murū spatium metiuntur. Nec iam aliquid fieri poterat quoniam desuper tælis petebantur. Cuncq; pares interuallo arietes inuenissent eos applicant propiusq; dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberent ex tribus ptribus muq; pulsari iubet. Sonitu at circūstrepente ciuitatē clamor ingens ciuiū sublatus est: iteq; seditiosos pa uor inuasit. Et quia piculum cōmune utriusq; uidebat: cōmuniter iam repugnare cogitabat. Vociferantibus inter se discordibus quia oia pro cōmoditate hostium facerent cū non si ppetuam cōcordiā deus illis pbeat saltē in præsentia contra romanos oporteat cōspirare. Symon at præcone misso uolentibus ex tēplo ad muq; aggrediendi copiā fecit: idemq; & ioannes ne minus crederet misit. Illi at obliti odiorq; ac discordiarq; suarum in unum corpus coeunt: murūq; amplexi faces in de quā plurimas iaciebant cōtra machinas romanorū contraq; impulsores arietum: eosq; sine iter missione tælis petebant. Audacissimi uero cateruati proilientes machinæq; tegmina dissipabant. Hisq; appositis irruentes peritia quidē pauca: plura uero audacia perficiebant. Semp aut erat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta eas machinas equibus ac sagittariis ordinatis ignē quidē ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus reprimebat nocendi tēpus arietibus faciens & tamen murus ictibus non cedebat: nisi q; quintæ legiōis aries cōmouit angulū turtis: murus at stabat incolumis. Nec. n. statim cū turri periculū sensit quæ multo altius eminebat: nullāq; partem muri secū trahere poterat in ruinā. Cum at ab excursibus paulatim quieuisent obseruato romanos per opera & castra dispersos: quia labore & formidine iudæos discessisse arbitrarentur excurrunt oēs quæ turris erat hippicus porta latenter: ignēq; operibus iniiciunt. Vsq; ad castrorū quoq; munimenta in romanos animati pcedebant. Hozq; aut periculo mature & qui erant ppius excitati sunt: & qui procul aberant conuenere. Romanorū autem disciplina uicebat audaciam iudæorū & quos prius offenderant in fugā uersis aliis qui colligerent instabant. Grauis at circa machinas pugna cōmissa est illis incendere his incendiū prohibere certantibus. Incertusq; clamor utriq; tollebatur: & multi qui in fronte steterant ceciderunt. Sed iudæi confidentia superiores erāt ignisq; opera tetigerat. Incensaq; oia cum instrumentis penitus essent nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq; præter opinionē sui uiriliter dimicantes. Nam gloriosissime in hoc bello pñati sunt: donec imperator equitum potētissimis comitatus in hostes irruit: & ipse quidē. xii. repugnatores pemit. Metu aut cladis eorū cætera multitudine in fugam uersa omnes compulit in ciuitatem: eorūq; modo aggeres liberauit incendio. In hac aut pugna unum ex iudæis uiuum capi contigit: eumq; Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi considerent. Post eius uero discessum etiam dux idumeorū ioānes dum ante muros cū noto milite loquitur a quodā arabe pectus sagitta percussus continuo perit: magnumq; & iudæis luctum & seditiosis mœrorem reliquit. Nam & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Concutitur timore exercitus romanorum eo q; turris quædam lapsa sit nocte: & propter maximum sonitum timuerunt romani: credentes hostes castra inuasisse: percutiunt muros illis machinis murumq; uicinorum frangunt.

Cap. XI.

Octe uero quæ secuta est incredibilis tumultus romanis incidit. Nā cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum cōstrui præcepisset ut his per aggeres singulos positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum spōte sua nocte intempesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid iudæos suspicati ad arma currebant: eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. Cuncq; nemo quid accidisset referre possederat: queruli alius aliud opinabantur: nullisq; interuenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli a proximis requirebant tanq; idumei castra iam possiderent: laurualiq; terrore capti uidebantur donec Titus cognitis quæ res erant uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conqueuit. Iudæi

quidem cætera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim leuioribus & iaculatoribus ac sagittariis saxorumque tormentis inde feriebantur. Sed neque harum æquare ipsi poterant celsitudinem & turres excidendi spes non erat. Cumque euerit propter grauitatem neque incendi propterea quod ferro tegebantur facile non possent ultra iactum tæli fugientes arietum impetum non uitabant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti romanorum: quem iudæi Niconam uocabant quod omnia uinceret quamuis & antea defessi erant pugna & uigiliis cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligetia uel quod male consulerent murum sibi superuacuum esse credentes: quibus alia duo munimenta superessent lassatiq; plurimi recessere.

Ingrediuntur romani ea porta qua murus fractus erat: dimicatur postea unde iudæi audacia resistebant: romani uero belli peruia uincebant.

Cap. XII.

Um autem romani qua primum mure Niconas pertruxerat ascendissent ad secundum omnes iudæi relictis custodibus refugerunt. Portis autem romani qui transierunt perfectis exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro die. xv. mensis maii & partem eius maximam diruunt: ad septentrionalem ciuitatis regionem quam ante Cestus uastauerat. Titus autem norato quia assyriorum castrum est militem transfert: occupato enim quod inter cedrona fuerat spatio & ultra sagittarum iactum a secundo muro separatus expugnationem statim ingressus est. Tunc igitur partiti mure iudæi fortiter resisterunt. Et iohannes quidem eiusque fortis ex antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumento pugnabant. Symonis autem manus iuxta monumentum iohannis aditum clauferant usque ad portam qua in Hippico turrim aqua inducebat. Sæpe autem prosilientes e portis cominus dimicabant: fugatiq; a muris in conflictu quidam romanorum disciplina propter imperitiam uincebant: in murali autem certamine superabant. Eos autem fortuna atque sciam iudæos uero et audacia quam timor aleret sustinebat quod natura erat in calamitatibus duri.

Iudæi sperant salutem: romani uictoriam: unde ex iudæis quis fuisset promptior ad periculum is primus erat: ex romanis uero: quod fortem se præferbat: quia Titus semper aderat.

Cap. XIII.

D hæc autem & istis suberat spes salutis & romanis citæ uictoriæ. Neutros autem lassitudo fatigabat: sed aggressiones murorumque oppugnationes & excursus crebri per cuneos diebus totis agebant: nullaque præliorum species aberat cum a prima luce incipientia utriusque in somnis & die grauior nox dirimeret. His quidem occupatum iri mure continuo metuentibus: illis uero ne iudæi castra puaderent: itaque in armis pernoctantes prima luce utriusque pugnae patiebantur. Et iudæi quidem certabant quis esset promptior ad periculum eorum modo gratia eminere a ductibus suis. Maxime uero Symonis eos metus ac reuerentia commouebat: nullum singuli subiectorum colebant: ut ad semet quoque interficiendos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi: & quia uinci non assueuerat crebraque militum exercitationesque perpetue & imperii magnitudo. Ante omnia uero Titus semper ubique præsens. Nam & inertiam spectante atque opitulante Cæsare grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset testis aderat qui rependeret præmium. Præterea fructus erat uel cognosci solum principum uirum fortem: idcirco multorum malorum rebus alacritas demonstrata est.

Quidam Longinus in medios hostes irruit: duobusque interfectis ex mediis hostibus ad suos reuertitur.

Cap. XIII.

Denique istis ipsis diebus ualidissima iudæorum acie instructa per moenibus tælisque utriusque missis quidam longinus de numero equitum ex acie romana progressus in mediam aciem iudæorum irruit: hisque deiectis hoc impetu duos fortissimos perimit unius obuiam rediens ore percussor: alterius eodem tælo: quod priori extraxerat transfixo latere refugientis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidem ob uirtutem insignis erat: æmuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudæi quidem negligenter quod paterent tantummodo quod afficeretur considerabant: morsque his leuissima ducebatur: si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus salutis militis quam uictoriæ consulebat & temerarios impetus desperatione dicens: sola uero esse uirtutem si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret in ea re potius quam periculum non haberet diros esse precipiebat.

Castor quidam ex iudæis simulat uelle inire fedus cum Tito ut aliquantulum conquiescat: ut Symon interim consulat de rebus occurrentibus: fingitque quosdam socios uelle pacem: quoidam non accessus his titus uehementius utebatur arietibus: diruptoque muro cum militibus ingreditur.

Cap. XV.

Taque septentrionali parte medietatis turri applicat arietem: in qua iudæus quidam uersutus ac subdulus castor nomine cum. x. aliis militibus suis delituerat fugatis cæteris formidie sagittarum. Hi cum pauidi soporatis aliquandiu quiescentibus coccussa turri surgunt. Extensisque manibus castor ueluti supplex cæsarem implorabat: & uoce miserabili ut si hi parceret obtestabatur. Cui Titus per simplicitatem suam credulus itaque iudæos existimans belli poeniteret: arietes quidem impulsione cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quod uellet eloqui permittit. Cumque ille respondisset ad foedus uelle descendere: Titus gratulari se ait si omnes eadem sentire uoluissent: paratque alio fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis. x. castoris sociis quinque itidem supplices esse

HH iiii

simularent: ceteri nunq̃ se romanis seruituros clamant dum moti liberis liceat. Deniq̃ illis super hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor autē interea Symonem per internuntios admonēbat: ut dum uacuum esset tempus de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori romano. Simul autem hoc agens ad pacem rogare contradicentes socios uidebatur. Illi autem uelut hęc referentes in thoracas nudos fixere gladios hisq̃ percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq̃ socii obstupere tanta eorū pertinacia cū ex inferiori loco quod factum erat uere uidere non potuissent: mirabanturq̃ simul audaciam & calamitati miserabant. Interea castorem ad natem quidam sagitta percutit. Tumq̃ ille tælum extractum imperatori ostēdens iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat astantem iolippum dirigit ut castori dextram porrigeret. Verum is neq̃ se iturum nihil enim sanum supplices cogitare respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex profugis Aeneas iturum sese dixisset ad eum & inuitate Castore ut etiam q̃ secum ferret argentum aliquid susciperet. Ad hęc cum ille studiose aperto sinu cucurrisset: ille super eum saxum demisit. Et ipsum quidem quomodo pręcauerat ferre non potuit: alterum uero militem qui aderat uulnerauit. Cæsar uero fallaciam reputans intellexit misericordiam in bello nocere: minusq̃ decipi calliditate scruitiarum: et impulsione ira iudæis fraudis uehementius utebatur. Castor autem eiusq̃ socii turrim ictibus iā cedentem incendunt: perq̃ flammam in eiusdem missi cuniculis iterum magni animi opinionem apud romanos habuere tanq̃ se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum titus die qui to postq̃ primum coeperat: fugatisq̃ inde iudæis intro cum lectis mille transiit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant: fabriq̃ ærarii: uestiumq̃ mercatus: & ad murum angustæ uia transuersa tendebant. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximam partem uel quæ coeperat lege belli uastasset: nullum credo damnum uictoriæ fuisset admixtum. Nunc at iudæos male tractando exoratum iri sperans cū liceret capere facile discessionem aditum non dilatauit. Nec enim quibus consulebat insidiatores sibi putabat.

Ingresso titi iudæi circūcludunt romanos: multosq̃ ex eis occidūt & nisi titus ferret opē: uix euasissent: ad ultimum murum sunt expulsi Titus iterum aggreditur: ad illum murum irruit: totamq̃ partem illam dirimit præsidia pōnit munit turres & localia parte ciuitatem aggredit: eosq̃ hortat ut uellēt saluari & iosephus oratione patriā: idē eos hortabatur.

Cap. XVI.

DEniq̃ postq̃ ingressus est: neq̃ occidi quemq̃ permisit eorū qui cōprehendebant neq̃ domus incendi sed tam seditiosis si pugnare uellent sine populi detrimento copiā dabat q̃ ipsi populo fortunas p̃prias se redituq̃ pollicebatur. Plurimi namq̃ petebant sibi ciuitatem seruari: tēplum uero ciuitati. At. n. populū quidem ad ea quæ hortabatur & ante paratum habebat bellicosi at pro inertia ducebant humanitatē. Titusq̃ in belli aīo q̃ ceteram ciuitatē tenere non posset has pponere conditiones putabant: mortē populo denunciantes: & si perbū quisq̃ de traditione fecisset pacem uel nominasset mox interficiendū eū esse minitantes. Romanis qui introire alii per uia angustias obstabant: alii ex ædibus alii muq̃ per superiores ptes egressi pugnare coeperunt. Quibus rebus p̃turbati custodes de muro sese demiserāt relictis turribus in castra recessere. Clamor at audiebat militū intra ciuitatē q̃ ab hostibus cingerent: foris at degentium clausis cōtubernalibus metuentiū crescēte numero iudæorū: & ppter locorū peritiam uiarūq̃ sciam pręualete multiq̃ romanorū trucidabantur: & ab incumbentibus pellebant cum magis necessitate resisterent. Nec. n. multi simul fugiendi copia per angustias muri patebat: oēs q̃ p̃ene qui transierant perempti fuissent nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarum sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astant missilibus hostes abigebat: & cū eo Domitius Sabinus uir bonus etiam in illo prælio comprobatus: durauitq̃ tādū sagittis eos prohibens irruere: donec omnes milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti ad extremū pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant spiritus creuit & secundis rebus amentes erant: neq̃ romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes: neq̃ uinci se posse si ad prælium procelisissent. Nam quia iniqui erant officiebat eorum sententis deus: & neq̃ romanorū multo maiore illa quæ pulsa fuerat superesse cernebant: neq̃ famē iamq̃ serpentē. Adhuc enim malis publicis aiebantur: & sanguinē ciuitatis bibebant: ppter bonos aut continebatur exitiū & penuria uictus iam multi defecerant: populi tamen interitū seditiosi p̃ uelamine sui ducebant: & solos eos q̃ pacem nō pbarent saluos esse cupiebant quicq̃ uiuere cōtra romanos optaret. Contrariā uero multitudinē uelut onus quoddā consumi gratulabant: & ita quidē circa suos affecti erant. Romanos autē q̃ ciuitatem iteq̃ ingredi conabant armati prohibuerūt disiectis muri partibus obiectū corporum pramunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto autē die Titū uehementius aggressum nequaquā ferre potuerunt: sed ui coacti rursus quo antea refugerūt: ille at interim muro potitus totam eius septentrionalem partē statim deposuit. In meridiana uero p̃ turres præsidia collocauit: iamq̃ tertium murum aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumq̃ consilii seditiosis esse dandum si quid disturbance secundi muri aut famis metu dimitterent neq̃ enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio commode utebat:

nam cum dies aduenisset quo militibus oportebat alimenta distribui in conspicuo hostibus loco iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatis armis: & inuolucris & uaginis septies procedunt equestribus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum spatium auro argentoque lucebant: illo autē spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebat. Spectantibus. n. & uetera plena erant moenia & septentrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerneret: nullamque ciuitatis partē non infusa multitudo regebat. Metus autē quis audacissimos coeperat omnem simul exercitum armorumque pulchritudinem conspicientes: & ordinationē uirorum. Et fortasse ad illā speciem seditiosi animos mutauissent: nisi malorum immanitate quae in populū cōmiserant dandam sibi ueniam a romanis desperassent imminente si destitissent morte supplicii bello mori praestabilius esse ducebant. Praualebat et fatum quod innocentes cum innocentibus: & ciuitatē cum seditiosis perire decreuerat: quadriduo per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autē die cum omnia faciens Titus nihil iudeis pacatū cogitare sensisset: bisariam diuiso exercitu Antoniam uersus ad Ioannem monumentū aggeres ichoauit: ista parte superiorem ciuitatē captū iri cogitans & per Antoniam templum. Namque hoc nisi coepisset: nec oppidum quidem tutum erat obtinere: in utraque autē parte duo aggeres erigebant: a singulis agminibus singuli. Et iuxta monumentū quidem operantes a iudeis: & Symonis sociis infestantibus prohibebantur: ad Antoniam uero ab Ioannis sociis cum multitudine zelotae non solum quia de superiore loco pugnabant: uerū etiam quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam: habebant autē balistas trecentas: & quadraginta tormenta saxorum: quibus difficiliorem aggerum extructionem romanis efficiebant. Titus autē sibi saluam fore fortunam sciens & peritiam esse ciuitatem una & obsidioni uehementer instabat: nec pernitentiam iudeis suadere cessabat consiliumque factis admiscens & orationem saepe armis efficaciorē cognoscens tam ipsos ut saluari uellent rogabat: tradita sibi ciuitate quae iam capta uideretur: quam & Iosippum allegabat patriā lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Iosephus circuit ciuitatem ea parte qua possit audiri facilius iudeosque orat ne uelint romanis resistere: persuadetque pluribus uerbis: illi uero conuictis eum afficiunt. Cap. XVII.

Itaque Iosippus murum circuiens simulque extra caeli iactum stans unde ex audiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parcerent templo ac patriae neue contra haec fierent alienigenis duriores. Romanos. n. sancta reuereri cum quibus nulla sibi societas esset manusque suas ad hoc usque cohibere. Ipsos uero in his edoctos conseruare possent sponte ad eorum interitum ruere quin potius uidere muros concidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse romanorumque uires cognosceret sustinere non posse: hisque seruire non esse nouū: neque inexpertum iudeis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare tamen id in principio decere fieri. Semel autē subditum qui multo tempore paruisset imperio iugū excutimale mortis cupidū non libertatis morē uideri. Debere autē dignari dominos humiliores non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid romanos effugisse: nisi quod prope aestus aut frigora esset inutile: imo uero transisse ad eos undique fortunam: deumque per singulas nationes ducentē imperium tum esse in italia. Hanc autē ualidis sinam legē tam feris bestis quam hominibus esse praefinitam potentioribus cedere: quosque armis ingētes obedire uictoriae. Idcirco et maiores eorum quam multum & animis & corporibus & aliis subsidiis meliores cessissent romanis quod nisi deum scissent illis fauere nunquam perpessi fuissent: ipsos uero quia tunc refertos resistere: cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autē etiam si muros integros haberent excidio pariter affecti sunt. Nec. n. latere romanos quae fames teneat ciuitatem & modo quod consumi populū continuo uero etiam bellatores interituros: nam & si romani defierint & ab obsidione cessauerint neque ciuitate strictis gladiis irruerint: iudeis tamen inexpugnabile bellū intus assidere quod horis singulis alere: nisi forte quoque contra famē arma caperent ac dimicarent: soli possent etiā clades superare. His addebat optimū esse ante intolerabilem calamitatē mutare sententiam dumque liceret salutare consiliū sequi: nec enim antea gestorum causa succensere romanos nisi ad finē usque insolentes fuissent: natura eos esse in imperio mansuetos atque iracundiae praeferre: quod utile est. Vtile autē putare neque ciuitatē uacuum uiris neque desertā habere prouinciā: idcirco uelle imperatorem cum his dexterā iungere: nec. n. cuique salutem datum si coeperit ciuitatē praesertim quod nec in extremis ei cladibus rogati paruerunt. Breui autē mure quoque tertiū captū iri priores quod capti sunt fidē facere. Et quis peritū tutamina non possint famē pro romanis pugnaturā. His monentem Iosippum multi in muro stantes uituperabant multi uero conuictis: nonnulli et iaculis appetebant. Ille autē cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret ad gentiles transit historias.

Iosephus clamat aduersus iudeos adducēs diuersa exempla maiorum: ut uelint redere: deumque eis aduersum esse: propterea amplius ne uelint resistere. Cap. XVIII.

Miseri uociferans uirorumque auxiliatorum imemores armis & manibus cum romanis bellū geritis: quasi quem aliū sic uicerimus. Quando autē non deus omnium conditor iudeorum defensor est: si laedantur: non respicietis. Unde progressi pugnatis quantumque auxiliatorem uiolastis: Non recordamini opera diuina parentum atque hunc sanctum locum quantū

bella nobis aliquando peregit. Ego aut facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite ut cognoscatis non solum uos romanis sed etiam deo resistere. Nechas qui tunc erat rex aegyptiorum: idemque Pharaon uocabatur cum infinita manu descendit in egyptum: Sarā nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraā proauus noster? Armis credo ultus est iniuriā. At qui. ccc. & .xviii. annos sectos habebat: quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? Puras aut manus ad hunc locum tendens: quem uos polluitis inuictum sibi auxiliatorē ad miliriam legit. Nonne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans aut quem uos gentili caede cruentastis: ac tremēs nocturnis somniis aegyptius exagitatus aufugit: auroque & argento amantissimos deo donauit hebraeos dicā translata in aegyptum maiorem nostrorum domicilia. Qui cum annos. cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiaceret: armis ac manibus ulcisci possent semetipsos deo potius premere. Quis nescit aegyptū repletam omni genere serpentium: omnique morbo corruptam? Quis terram infructuosam? quis Nili defectionē & continuas decem plagas? & ob hoc parentes nostros cum praesidio incruentos & sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotibus ducebat. Sed ab assyriis raptā nobis sanctam arcā palestina & dagon simul agrum gentium: & tā tota gens quae rapuerat: corruptis uero occultis corporibus: ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxiis reportarunt sanctū placationibus expiantes deus erat qui haec parentibus administrabat: propterea quod omissis armis ac manibus eius se iudicio premiserat. Rex assyriorum sennacherib cum totam ducens asiā ad hanc urbem castra posuisset: manibus non humanis cecidit: nam ab armis quiescentes in uotis erant: & angelus dei una uoce infinitū deleuit exercitum. Posteroque die excitatus assyrius. clxxxv. milia reperit mortuorum: atque ita cum reliquis hebraeos inermes: nec persequentes fugiebat. Scitis et in babylone seruitium: ubi per annos lxx. populus exultans non ante libertatē respexit quam eam dominus donaret qui eos etiam est persecutus: iterumque auxiliatori suo sacerdotum more seruebant. Breuiter dicam: nullū est operis precium quod armis parentes nostri perfecere: aut non sine armis deo permissa potestate imperii. Domini aut manentes ut placebat iudici superabant. Pugnantes uero semper de spe ceciderunt. Nam ubi rege babyloniorum oppidū obsidente contra Hyeremiā praedicationē Sedechias rex noster cum eo congressus est: tam ipse captus est quam cum templo ciuitatē uidit excindi. At quin uidete quanto ille rex uestris ducibus: eiusque populus uobis erat mediocrior. Denique Hyeremiā uociferantem inuisos esse deo propter delicta quae in eum commiserat captum iri: aut nisi traderent ciuitatē: neque rex neque populus interfecit. Sed uos ut intus gesta praetermittam: neque digne possum iniquitates uestras exponere: me qui uobis salutem suadeam quiminitatēque appetitis irati: quod nos uestrorum commonefacio peccatorum ne dici ea toleratis: quorum quotidie facta committitis. Idem tunc fuit cum antiocho qui dictus est Epiphanes: obsidente ciuitatem multis modis offensa diuinitate maiores nostri cum armis progressi: ipsi quidem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumque per triennium sexque menses poenitus desolatum est. Et quid pluribus opus est. Ipsos romanos quis te contra iudeorum gentes ad militiam prouocauit. Nonne indigenarum impietas: unde scire cepimus. Nonne a seditione maiorum quando Aristoboli & Hyrcani furor: & iter eos contentio Pompeium intulit ciuitati: & romanis deus indignos libertate subiecit. Denique tres menses obsessi quam nihil quale uos in sanctum legesque deliquerant: & maioribus ad bellum subsidii utebantur sese tradiderunt. Antigoni autem filii Aristoboli nescimus exitum. Quo regnum obtinente: deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentem. Et Herodes quidem Antipatri filius Sossium & romanum adduxit exercitum. Circundati uero per sex menses obsidebantur donec capti peccatorum suorum supplicia penderunt: direptaque est ab hostibus ciuitas: ita nunquam genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohaeret excidium. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessiones iudicium deo de omnibus promittere manusque tunc humanas continere: cum a superno sibi duce non recedant. Vos aut qui ex his quae legis conditor bene dixit egistis? Quid quod is execratus est praetermisistis? Quantum autem illos: qui cito perire impietate superastis: nam occulta dedignant peccata: hoc est furti: insidias atque adulteria: rapinis: caedibus certatis: nouasque maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero templum factum est omnium receptaculum & indigenarum manibus pollutus est locus: quem romani ex tam longinquo adorabant: multa per legem nostram de suis moribus derogantes. Deinde post haec in quem fuistis impii hunc auxiliatorē sperastis? Valde quidem iusti estis supplices priusque manibus adiutorē uestrum rogastis: Talibus rex uester precibus aduersum Assyrium supplicauit: cum magnū illum exercitū deus una nocte prostrauit. Similia uero assyriis romani committunt ut etiam simile ultionem speretis: nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iurejurando ad incendum templi descendit. Romani aut solent poscunt tributum: quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint neque populantes ciuitatē neque sancta omnino tangunt. Concedunt aut nobis familias liberas & possessiones tenere: sacrasque leges saluas manere patiuntur. In tanta est profecto sperare deum tale circa iustos fore: qualis iniustis appropinquat. Statim ulcisci nouerit cum oportet. Denique assyrios prima nocte quae castra ciuitati admovent: interfecit.

uestram progeniē liberaret: romanos uero dignos pœna iudicaret: confestim eis illo tpe sicut assyriis irasceretur: quo genti manus Pompeius attulit: quo post illum Sosius ascēdit: quo Galileam Vespasianus excidit. Postremo nō nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; magnus neq; solus passi sunt: & ciuitatē uictoria coeperunt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscū gessit etiam imperium adeptus est. Nā Tito quidem etiā fontes uberiores profluunt: qui prius uobis aruerāt. Deniq; ante huius aduentum. scitis & siloā & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse ut ad utrūq; aqua mercaretur. Nunc autē ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eorū: sed etiam hortis sufficiant. Deniq; huius prodigii: & ante periculū factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus babylonius rex cū exercitu uenit: qui & captā ciuitatem incendit & templum quā ut opinor nihil tūc illi quantū uos impie nunc cōmisissent. Itaq; sanctis relictis deum fugisse putauerim. Hisq; nunc adesse qbus cum bellū geritis. An bonus qdem uir domum flagitiore fugiet & domesticos oderit? Deum uero malis uestris inhærere arbitramini qui etiā oculta conspiciet & audit oīa quæ tacentur. Quid at apud uos tacetur? quid celatur qd non etiam planum inimicis factū est? iniquitates enim uestre uelut in promptu neminē latent: inq; dies singulos quis peior sit certamen habetis atq; ita nequitia ut uirtutem demonstrare contenditis. Verū tamen reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas confessis ac pœnitētibz solet sese placabilis offerre. Arma proficite: pudeat uos patriæ iam dirutæ: conuertite oculos & pspicite eius quā proditis pulchritudinē: quale oppidū: quale templum: quā multarū gentiū munera. Quis in hoc flammis adducit? quis hæc iam nō esse desiderat? Et quid est hoc quod saluū esse debeat dignus? o lapidibus duriores. Si hæc non ueris luminibus cernitis saltem familiarū uestrarū miseremini. Versentur in cōspectu cuiusq; filii cōiuges: & parētes: quos paulo post aut bellū aut fames absumpserit. Scio qd una cum his periclitabit mihi mater & coniūx: & familia nō ignobilis domusq; olympicissima: & fortasse propterea me quisq; hæc fradere crediderit. Interficite illos: accipite mercedem salutis uestre sanguinem meū. Ipse quoq; mori paratus sum si post me resipiscitis.

Clamante Iosepho cū lachrymis ut uellent sedare nō flexerunt aīos seditiosi: sed diu pstant: ita ut cogerent fame pire: Tantam famē perpeffi sunt ut matres ex filiorū ore cibum raperent: seditiosi illi domos nō irruerant ut cibum caperēt: summa miseria & summa crudelitas describitur Symonis & Ioannis.

Cap. XIX.

Aec Iosippo uociferante cū lachrymis seditiosi qdem: neq; aīos flexerūt: neq; tutā sibi mutationē fore iudicauerunt. Populus uero ad pfugiendum cōmotus est: & alii qdem possessionibus suis aliisq; rebus carissimis exiguo p̄cio uenundatis solidos qdem ne latrones eos deprahēderent trāsgluciebant. Qui uero ad romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebant usui necessaria. Titus autē plerosq; p̄ agros quo uellet quisq; pergere dimittebat: idq; magis eos ad pfugiū hortabatur: q̄ intestinis malis carebant romanis cōseruire: Ioānes autē & Symon cū sociis ne his magis pateret exitus quā ne romanis aditus obstruebant: & qui uel umbra suspicionis dedisset continuo necabāt. Ditioribus qdem manere ēt sicut profugere par cā erat pereundi: nā quasi transfugere uoluisset p̄ matrimoniu quisq; occidebatur. Cum fame autē crescebat desperatio seditiosorū: & in dies singulos uirūq; malum amplius accēdebat. Et palam: quidem nulla erant frumenta: irrumpentes autē scrutabātur domos. Et siquidē inuenissent aliqd eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent quasi diligentius celauissent tormentis: itidē afficiebant. Habendi autē argumento erant corpora miserorū cum ea quæ solidis uiribus starent abundare cibo putarentur. Tabidi atē transfigebantur: nec rationis esse uidebāt statim fame morituros occidere: multi uero clā substantiam suā uno frumenti modio q̄ ditiores essent: itēq; pauperes ordeī pmutarunt. Inclusi deinde intimis adiu tectis quidā summa penuria infectū triticum comedebant. Panem alii cōficiebant ut necessitas mētūq; monuisset. Et mensā qdem nusq; apponebāt: sed incoctū subtrahentes igni cibum diripiebant: miserabilis autē erat uictus dignūq; lachrymis spectaculum: cū potentiores qdem plus haberent: infirmiores atē iniuriam deplorarēt: quippe fames super oēs clades haberetur: nihil sic perdit hoīem ut pudor: nam quod reuerētia dignum est in fame negligitur. Deniq; uxores uiris & filii parentibus: & quod miserrimum matres cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus inter manus carissimis nemo parcebat quin uitæ guttas auferret. Edentes uern talia non latebant: sed ubiq; aderant qui ista diriperent: nam sicubi clausam domū uidissent: eos qui intus erant cibū capere hoc suspicabant iudicio. Statimq; ruptis foribus irruerant: uicūq; iam cōtūsum dentibus ex gutture pœne reuocabāt ipse faucibus stranguilantes. Pulsabantur autē senes ne cibum defenderēt: lacerabant mulieres ea quæ haberēt in manibus occultentes: nullaq; miseratio uel cani capitis uel infantie sed abstractos pueros & ex buccello pendentes humo allidebant. Si quis autē incurrentes anteuenisset quodq; rapturi fuerant deuorasset: tanq; si læsi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant dummodo alimenta reperirent: nunc extruentes genitalium uias: nunc uirgis acutis podices trāfigendo. Horrendaq; etiā auditu quis patiebatur in unius panis confossionem & unum pugnum farinæ abditum indicaret. Tortores autē nec esuriebant: minus enim crudele uideretur quod ne-

cessitas speraret. Exercentes autē dementiā suā sexq; sibi dieꝝ uatica præparātes hisq; occurren-
tes q; per romanorū custodias agrestis oleris herbarūq; gratia colligendāꝝ nocte repperissent: cū
iā se hostes euasisse credebāt: quæ attulissent eripiebāt: multūq; supplicatibus & horribile dei no-
men implorantibus ut aliquā ptem sibi concederēt: eorūq; cum piculo sibi collegissent nihil poeni-
tus dabant: gratūq; uidebatur si spoliati nō perirent. Hæc qdē humiliores a setellitibus patiebā-
tur. Honorati uero ac diuites ad tyrānos pducebant: quoꝝ alii insidiarū falso accusati occideban-
tur: alii q; romanis pderēt ciuitatē. Et plerūq; delator subornatus agebat q; pfugere uoluissent.
Sic uero quē Symon expoliasset eū ad ioannē remittebat: & quē ioānes expoliasset eū Symon ex-
cipiebat: sibiq; inuicē propinabāt sanguinē popularium miserorūq; cadauera partiebantur. Et do-
minandi qdem erat cā in utrūq; dissensio: celeg; uero concordia. Nā qui ex alienis malis partē al-
teri sibi totū uendicans non dedisset neq;issimus uidebat. Et q; non accepisset uelut boni alicuius
dāno dolebat: q; crudelitatis pte doluisset. Sigillatim qdem iniquitates eorū explanare non potero:
ut aut breuiter dicam neq; aliā ciuitatem unq; talia perpeffam puto: neq; ullā nationem post ho-
minū memoriā malitia ferociorē fuisse. Postremo ēt gentibus hebræorū maledicebāt ut minus
imperū uiderent in alienos. Verūtamen q; erat & feruos se & degeneris gentis abortiones esse cō-
fessi sunt. Deniq; ciuitatē ipsi euertere: & romanos inuitos hanc tristē admittere uictoriam coege-
re: tardiusq; uenientē in templum ignē pœne trahere. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatē
uidissent: neq; doluere neq; illachrymauere: sed apud romanos qui hæc paterentur inuenti sunt.
Verum quæ per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Multi propter famē ciuitatem exeuntes capiebantur ex his multi incisis manibus ad Symonē
& ioannem mittebantur. Tito acclamante. ne tantam uellent pati miseriam: ipsi cōuitiis Tito &
patri eius maledicebant.

Cap. XX.

Ito autē aggeres proficiebant quīs a muro milites male afficerentur: parte uero equita-
tus directā iussit p ualles ad alimenta cōportanda exeūtib; insidias tendi. Erant autē
in his nonnulli ēt pugnatōres: qbus iam minime præda sufficeret: maior uero pars ex
populo pauperes: quos pfugere deterrebat pro affectibus suis metus: nec clā enim se-
ditiosis fieri posse sperabant: ut cū coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus
relinquere non patiebant. uice sua iugulandos. Audaciores autē faciebat ad exeundū fames: resta-
batq; iam latitantes egredi & ab oibus capi. Depræhensi autē necessitate repugnabāt: metu suppli-
ciū rerumq; uidebātur supplicare. Post pugnam itaq; uerberati: & ante mortē modis oibus excru-
ciati contra murū excruciebantur. Tito qdem miserabilis uidebatur ista calamitas cū iudæi in di-
es singulos quingenti nonnūq; etiam plures caperentur: sed neq; captos dimittere tutum erat tan-
tamq; asseruare multitudinē custodum uidebant esse custodiā: maxime uero propterea non phi-
buit citius eos existimans ea facie remissuros: tanq; similia passuros nisi se dedissent. Milites at di-
uersis modis suffigebant: ira & odio & ludibrii cā & pp multitudinem quā coepissent. lamq; spa-
cium crucibus decrati: & corporibus cruces. Seditiosis uero tantū defuit ut ea clade mouerentur:
quod etiā in contrariū eis cessit ad decurrendā reliquam multitudinē. Transfugarū enim familia-
ribus ad murū tractis: & siqui erant populariū promiores ad pacem: & quæ paterent qui ad roma-
nos profugerent demonstrabant: & qui cōpræhensi tenebantur eos supplices non captiuos eē du-
cebant. Ea res multos perfugere cupientiū donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt at qui
statim dilapsi sunt quasi ad ueꝝ supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortē compa-
tione famis requiē esse ducebant: multis aut captiuorum Titus etiā manus abscindi pcepit: eosq;
ad ioannem & Symonē intromisit ut pp calamitatem nec uiderentur profugū: nec crederent: sal-
tem nunc desinerent admonens: nec uere cōpellerent ad excidium ciuitatis: luctarentur in extre-
mis mutata uoluntate: & proprias aias & patriam tantā & templum cuius participem non habe-
bant. Simul aut dictis aggeres circūeundo operantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post
secutura. Ad hæc in muros stantes & ipsi cæləri: & patri eius maledicebant: mortēq; se contēnere
clamabant: eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala in romanos facere dum sperāt se nec
patriam curare ut ipse diceret pituros mundūq; deo templum hoc melius esse quīs & his secutus
sit qui incoletet: quem ipsi quoq; auxiliatorem habentes oibus interminationibus illufores qbus
facta non addere finem enim dei esse. Talia conuitiis admiscentes uociferabantur.

Antiochus æpiphanes cū macedonibus: admirat romanos q; muros non adeāt: ipse cum suis
muros adiit multi ex his fugiūt & multi interficiunt: post a tito ageres fiunt: ad motis ad muros
Symon fossā intus factā submissio igne ageres ruunt: & incendunt. Symonq; cū multis aliis pfici
scit in machinas illas: easq; incendunt: cū romanis cōgrediunt: ita ut nō diudicari possit amicus
ab inimico: qdāq; ex romanis corruptis machinis desperabāt ciuitatē caprū iri. Cap. XXI.

Inter hæc antiochus quoq; aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & præ-
terea caterua stipatus qui macedones appellabantur: oēs ætate pares & paulo magis p-
ceres adolescentuli more macedonum instructi armis & eruditi unde ēt nomen habe-
bant: pleriq; tamen famam gentis æquare non poterāt. Oium. n. regum qui romanis

parebant felicissimum cōmagenum fieri contigit priuſq̃ fortuna mutaretur. Ostendit ille quoq̃ in ſenecta ætate nullū ante mortē beatum dici oportere. Cæteꝝ filius eius adhuc eo uigente præſens ſe mirari aiebat: quidnā eſſet quod romanos adire pigebat muros. Erat. n. bellator ipſe naturaꝝ promptiſſimus: tātūſq̃ uiribus ut multū peccaret audacia. Cū uero Titus ad hoc ſubriſſet: laborēq̃ cōma eſſe dixiſſet: ſicut erat antiochus cū macedonibus in muꝝ impetū fecit: & ipſe qui dem pro uiribus ſuis ac peritiā cauebat tæla iudæoꝝ ſagittis eos appetens adoleſcentuli aut oēs præter paucos attriti ſunt. Nā pudore promiſſionis diutius pugna certauerat: & ad extremū mul ti ſauti reſeſſere: hoc reputantes q̃ etiā uiris macedonibus uincere cupientibus fortuna opus ſit alexandri. A romanis enim duodecimo die menſis maii. aggeres inchoati uix nono & uigeſimo p̃ ſecti ſunt: cū totos dies ſeptem & decē laboraſſent ingētes. n. quatuor acti ſunt: & unus q̃dem q̃ erat ad Antonia & a quinta legione fuerat extructus contra mediū ſtagnum quod ſtrunthiū uo- catur: alter uero a. xii. uiginti cubitis diſtans. Decima uero legio quæ ſupra memoratis p̃ſtabat in ſeptētrionali parte opus erexerat: ubi ſtagnū eſt quod appellat̃ amigdalō. Adhuc aut̃ quintadeci ma legio. xxx. deſcendentē cubitis aggerē fecit ad pōrificis monumentū. Iam uero admotis agge- ribus iōānes ſuſſoſſa intus terra uſq̃ ad aggeres antonia uerſus diſpoſitis p̃ cuniculum ſubdibus opera ſuſpēdit: illataq̃ ſilua pice ac bitumine illita ignē immittit. Succenſis aut̃ fulcimentis foſſa repente ſubſedit: cūq̃ magno ſonitu in ea aggeres decidere: ac primo q̃dem cū puluere ſumus ex alto excitatus eſt cum ignē ruina concluderet. Peracta uero materia: qua p̃mebatur flāma iam cla- rior apparebat. Et romanos repentinē q̃dem facti ſtupor occupat molitionem iudæoꝝ aggre ſere bant: iamq̃ ſe uiciſſe credentiū: & ſpes eos caſſa refrixit: & in poſteꝝ ſubuenire aduerſus ignē mi- nus utile uidebatur et̃ ſi eſſet extinctus ſemel aggeribus deuoratis. Biduo uero poſt alios etiā ag- geres Symon cū ſociis aggreſſitur. Illa. n. parte romaniſ admotis arietibus concutere muꝝ coepe- rant. Teſteus aut̃ quidā ex Garſi ortus ciuitate galileæ & Magaſſarius ex regalibus familiis maria- neſcūq̃ his Adiabenus quidā filius Nabatæ nomen habens ex fortuna Egitas: cuius eſt inter- pretatio claudus: raptis facibus in machinas euolantur: hiſq̃ uiris neq̃ audaciores in illo bello extra ciuitatem apparere neq̃ magis horrendi. Nam uelut in amicos: non ut in agmen hoſtium excur- rerent nihil contati ſunt aut ſubſtitere: ſed p̃ medios inimicos facto impetu machinas incēdere. Acti aut̃ miſſilibus & gladiis detrufi non prius a periculo dimoti ſunt quā ignis inſtrumenta cor- riperet. Sublata uero iam flāma romani q̃dem concurrentes e caſtris auxilio properabant: iudæi uero ex muro eas prohibebant: manuſq̃ cū his conſerebant qui flammas extinguerē conarentur propriis corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni ſubtrahere cum eoꝝ tegna na cremarentur: iudæi etiam per flammas eos retinere certabant: & quīs ſeruens naſti eſſent: ſer- rum tamen arietes non amiſere. Hinc aut̃ auxiliantes flamma trāſiit: & aggeres iam occupabat in- cendium. Itaq̃ romani flāma circundati: quoniā ſeruare poſſe opera deſperabant in caſtra deſcen- dunt. Iudæi uero magis inſtabant: cum ſemper eoꝝ numerus creſceret ex ciuitate accedētibz ad iumentis miniſq̃ cautos haberent impetus freti uictoria. Progreſſi at̃ uſq̃ ad munimenta caſtro- rum prælio cum eoꝝ cuſtodibus dimicabant. Eſt ergo quædā pro caſtris per uices ſtantiū arma- torum & acerbiffima in eos ſanctio romanorū: ut qui loco de qualibet cauſa ceſſiſſet occideret: hi poenali loco de glorioſa morte prælata ſteterunt fortiter: eorumq̃ neceſſitate ſimul ac pudore plurimi fugientiū redierunt: baluſtiſq̃ in muro diſpoſitis ex ciuitate accedentē multitudinem pro- hibebant: nihil pro cautione ſiue tutamine ſuoꝝ corporum prouidentem: nam quoſcūq̃ obuios habuiſſent cū his congrediebantur iudæi: & in ſpicula irruentes incaute ipſis corporibus inimi- cos ſeriebant. Sed neq̃ hi iactus magis quā fiducia ſuperabāt: & romani plus audaciæ quā q̃ ma- le tractarentur cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia quo ſeceſſerat locum aliis aggeribus p̃ſpiciens: multumq̃ ſcrepatis militibus ſi cum hoſtibus muros optinebant in ſuis periclitaretur: & uelut ex carcere contra ſe dimiſſis iudæis obſeſſoꝝ paterentur ipſi fortunam cum electis mili- tibus hoſtes alatere circūuenit: illi aut̃ cum mora ſerirentur contra eum cōuerſi durabant: mixta uero acie puluis quidem lumina: clamor uero aures exuperabat. Neq̃ aut̃ amicum quiſq̃ interno ſcere poterat aut inimicum. Iudæis aut̃ non tam uirium fiducia quantum ſalutis deſperatione p̃ ſeuerantibus: etiam Romanos pudor armorū & gloriæ & præſentis periclitātis Cæſaris reddidit fortiores. Itaq̃ putauere in eos ad extremū nimia ferocitate aiorum uel totam multitudinem iu- dæorum fuiſſe rapturos niſi præuento pugnæ momēto in ciuitatem ſe recepiſſent. Corruptis au- tem aggeribus romani ſono tenebātur q̃ tam longum laborem una hora perdidere: & multi qui dem ſolutis machinis captum iri ciuitatem iam deſperabant.

Conſulit duces Titus quid faciendum: an aggreſſi muros debeant an ageres ſtruendi: aut per- mittendum q̃ ipſi fame coacti ciuitatem ſint tradituri: an circūdanda ſit ciuitas ne exitū habeat:

ſicq̃ dicit Titus opus nō paruū ſed inextricabile romanos eē facturos. Cap. XXII. Itus aut̃ cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim iudæos cum exercitus parte dimicaſ- ſe: uniuerſi uero militis impetum tolerare non poſſe uerum ſagittis eſſe obruendos.

Prudentiores autem rursus aggeres fieri suadebant: alii & sine aggeribus assideri gressus eorum tantummodo obseruantes: ac ne uictus intro ferretur monebant: & ciuitatem fami relinquere: neque cum hoste manu configere: nec enim expugnari eorum confidentiam posse: quibus opus erat ferro procumbere: uel etiam sine hoc interficere: quæ scaturior est cupiditas: ipsi autem Tito cæsar quidem prorsus tanto cum exercitu honestum non uidebatur & pugnare cum his superuacuum qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autem fieri impendiorum penuria operosum iudicabat: egressus uero ciuitatis obseruari operosius. Nec enim circumdari eam propter magnitudinem locorumque difficultatem ab exercitu posse: & propterea ad excursus incautum: contra manifestam uero uiam obseruatam occultas uias excogitatos iudeos tam necessitate quam locorum scientia. Si quid autem clam esset illatum diutius obsidione trahendam uerendumque ne uictoria gloriam diminuat temporis longitudo. Hæc enim quidem effici posse: sed celeritatem ante gloriam duci debere tamē si celeritate uti uelit & cautione totam muro cingere ciuitatem. Hoc enim modo omnes exitus posse percludi: & iudeos aut omnibus modis salute desperata ciuitatem tradituros aut fame uictos facillime capiendos: aliter enim se non posse quiescere: uerum & aggeres curaturum esse: cum infirmiores habeat qui prohibent: quod si cuius magnum opus & inextricabile uideatur eum considerare debere quod neque paruum opus romanos decebat facere: & sine labore magnum quid perficere ne deo quidem facile sit.

Exhortatus Titus his uerbis duces iubet exercitus in opera distribuere: murumque circa ciuitatem cum castellis. ii. per suos construi fecit mira celeritatis: noctemque quilibet suo ordine ac uigilia explorabat: uigilesque sonos inter se sortiebantur.

Cap. XXIII.

Is duces exhortatus iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autem quidem impetus militibus incidit: ambitumque petiti non solum rectores inter se: uerum ipsi etiam ordines certabant. Et miles quidem decatarcho, Decatarchus autem Ecatontarcho isque Chiliarcho placere properabat. Chiliarchorum uero ostentatio ad duces usque pertinebat. Ducum uero certamina Cæsar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens opus sæpissime inspiciebat. Coeptum enim a castris assyriorum: ubi ipse tendebat ad inferiorē cenopolim murum duxit. Hinc per cedronem ad Elcona montem reuertens a meridie montem complectitur usque ad saxum quod per insterconos uocatur: eius proximum collem qui super uallem imminet. Siloā ac inde ad occidentē flexo edificio ad uallem fontis descendit. Hinc subiēns ad Anani pontificis monumentum circumdato monte ubi Pompeius castra posuerat: ad septentrionalem redit regionem eam cum præcessisset ad uici partem cui nomen est crebitoricus. Post illum Herodis monumentum ab oriente clausum castris suis coniunxit unde coeperat murus quidem uno minus. xl. stadiis erat. Adhuc autem foris castella. xiii. ædificata sunt: eorum gyros denis stadiis numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est ut id quidem dignum mensibus uideretur: celeritas uero fide careret. Muro autem circumclusa ciuitate per castella custodibus collocatis primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat. Secunda uero Alexandro permiserat. Tertia uero obrigit agminum ducibus. Somnos autem uigiles inter se sortiebantur: totaque nocte per castellorum spacia circuibant.

Ablata facultate exeundi fame omnes moriebantur: unus alium mori intuebatur: non erat facultas sepeliendi: latrones uero ex mortuis esse uestes risu expoliabant: multi ex muris in fossas precipiebantur: quæ uidens Titus ingemuit.

Cap. XXIII.

Uideatis autem cum exeundi facultate: omnis etiam spes salutis a decepta est: auctaque iam fames tota domus ac familias depascebatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuis. Adolēcentes autē ac iuuenes turgidi uelut umbra mortuorum per oppidum uolutabant & ubi quem casus occupauerat decidebant. Sepelire autem funera neque poterat præ labore: & eos quibus aliqua uis supererat pigebat & propter multitudinem mortuorum: & quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra priusque sati dies ueniret & uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus neque fletus erat: sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis & corruptis oribus qui tardius morerentur eos qui ante se requiescerent intuebantur. Altum uero silentium ciuitatem plenaque mortuis nox comprehenderat. Et latrones his acerbiores domus enim tantum sepulchra erant: & cadauera spoliabant uelamina corporibus detrahentes cum risu egrediebantur. Hisque gladiatorum mucrones propinabant: nonnullosque iactum adhuc spirantes ferro experiendi causā transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari quo famē euaderet: superbissime negligebatur. Animas uero efflantium quosque in morte templum obtutibus intuebatur cum uiuos relinqueret seditiosos. Illi autem primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri cum dolore ferre non possent. Deinde quod non sufficiebant in ualles eos ex muro præcipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit: atque sanie tabefactis corporibus defluentes ingemuit & extensis manibus deum testabatur factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta.

Romani uidentes seditiosos fame cruciari letantur: copiam maximam frumenti iudæis ostendendo ad maiorem dolorē: Titus etiam aggeres inchoabat ut uideret si uellent tradere ciuitatem miseratus eorum calamitatem: seditiosi uero non placabantur.

Cap. XXV.

Romani uero cum nemo iam seditiosorum auderet excurrere: nā etiam eos moeror famelique rangebat: dies lætos agebant. Frumenti aliarumque rerum necessariarum habentes copiam de syria proximisque prouinciis. Multi autem iuxta murum stantes magnamque alimentorum abundantiam demonstrantes satietate sui famē hostium incendebant. Seditiosis autem nihilomagi calamitate cedētibz Titus reliquias populi miseratus: & properans saltem hoc liberare quod superest: iterum aggeres inchoabat quāq̃ difficulter materiam reperiret. Omnes enim ciuitati proximas siluas opera prima cōsumperant. Ex nonagesimo uero stadio milites alias congregabant & ad antoniam solam ex quatuor partibus maiores prioribus aggeres struebātur. Cæsar autem agmina circuiens atq; opus urgens demonstrabat: q̃ in manibus eorum latrones haberet. Sed illis poenitudo plane perierat: & animis & corporibus separati utrisq; uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio mansuera uel corpora dolor tangebant: qui etiam mortuam plebem quasi canes lacerabant: replebantq; languentibus carcerem.

Symon mathiam cuius ciuitatem obtinuerat peremit cum tribus filiis suis: corpora sepelliri prohibuit: alios etiam nobiles occidi fecit.

Cap. XXVI.

Deniq; Symon & mathiam quidem p̃ quem obtinuerat ciuitatē in cruciatum peremit boechi filius erat ex pontificibus populo maxime fidelis & carus. Is cū a Zelotis male populus tractaretur: quibus iam ioannes accesserat ut adiutorem Symonem reciperet populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione: aut aliquid mali metuens. Ingressus autem ille postq̃ obtinuit ciuitatem: inimicum eum æque atq; alios esse dicebat: qui pro se cōsiliū dederat: uelut hoc simplicitate suasisset productum eum & accusatum q̃ cum romanis sentiret morte dānauit: ne purgationis ei facultate concessa cum tribus filiis suis. Quartus enim ad Titum ante profugerat. Prius autem se occidi quā filios obsecrantem: atq; hāc pro illa q̃ ciuitatem ei apuissent gratiam postulantem: ut augeter eius dolorem nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cælos in conspectu suo filios iugulatur coram romanis productus: ita enim Symon Anano magadi filio p̃ceperat: qui erat eius satellitum crudelissimus: cauillatus si quid cum iuuatē ad quos exire uoluisset. Corpora uero sepeliri prohibuit: post hos Ananias qui dam pontifex filius Masabali nobilis & scriba curiæ uir fortis ex Amua genus ducens: & cum his xv. ex populo clariore necabantur. Iosippi uero patrem conclusum asseruabant: missosq; præcone denunciant ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo: uel in unum ueniret prodicionis metu propositis: & eos qui hāc cum illo desererent ante q̃stionem perimebant.

Quidam ex iudæis qui custodiebat turrim a Symone sibi traditam: uidens tantam crudelitatem humano consilio cum quibusdam ex turri romanis signum dedit se traditurum turrim: illi non credentes: cognito hoc a Symone illū ex turri in fossas proiecit: uidens hæc titus: & iosephus saxo capite percutitur letantur iudæi credentes eum mortuū esse: respiciuit iosephus uulnere: quo cognito seditiosos stupor inuadit: multi ad romanos profugiūt: multi ex profugis ab assiriis uentibus apertis occiduntur: eo q̃ aurum ex uentre eorum per finem uentris exire cognouissent: Titus uero hac iniustitia cognita omnes interfecisset nisi esset maxima multitudo noxiarum: increpat milites titus: sed occulte multi occidebantur ob insaniam propter hoc pauci ad romanos amplius fugiebant.

Cap. XXVII.

Ita uidens quidam iudas filius Dudi unus ex numero præfectorum Symonis qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat. Fortasse quidem nō nihil etiam misericordia crudeliter percuntiu: magis autem sui prouidentia conuocatis. x. fidissimis contubernaliū quousq; tādē inquit hæc mala sustinebimus: quam ue salutis sp̃e habemus seruantes pessimo fidem: Ecce iam fames oppugnat: romani uero poene intus sunt. Symon autē bene quoq; meritis ifidelis est: metusq; sibi etiam apud eum poene & apud romanos certa foederis dexteram. Ergo age tradito muro & nosmet seruemus & ciuitatem. Nihil autē graue Symon parietur si cum de se desperauerit poenas citius pendet. His ubi decem assensi sunt mane cæteros quos subiectos habebat per diuersum dimittit: ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. Ipse uero de turri hora tertia romanos inuocabat: illorum autē alii superbiam contēnebant: alii non credebant alios et pigebat uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero cū Titus ad murgem cum armatis accederet: ante rem Symon cognouit: turrimq; uelociter occupat. Romanis eos inspectantibus peremit: & p̃ murgem proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens iosippus: nec enim rogare cessabat: caput uulneraq; lapide statim attonitus cadit. Excursus autē ad eius casum factus est iudæorum: abreptusq; esset in ciuitatem nisi Cæsar misisset: qui eū protegerent. Illis at pugnantis iosippus qdē tollitur nihil quod agere intelligens. Seditiosi uero tām interfecto quē maxime cupiebant cū læticia conclamauerūt. Dicis autē hic nuncius p̃ ciuitatē ex quo reliqua multitudo moeror tenuit uere pisse credentem: cuius fiducia profugere cogitabāt. Audito at iosippi mater in carcere mor-

ruum esse filium suum ad custodes quidē ex iotapatīs hęc ait: certo se credere nec enim uiuo potiri. Secreto autē flens ad ancillas: hunc inquit foecunditatis recepisse fructū: q̄ ne sepelire quidem sibi filium licuisset a quo sepeliri sperasset. Verum ne illam quidem mendaciū diutius cruciauit: neq; latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosippus resipuit: progressusq; clamabat illos qui dem non sibi multo post uulneris poenas duros: populum aut rursus ad fidem rogabat. Vnde populo quidem fiducia: sediciosi uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alii statim de muro necessitate prosiliebat: alii uelut ad pugnam cum lampadibus progressi simulātes mox ad romanos profugiebant. Hos autem scāuior ea quam intus pertulerant fortuna cōsequēbatur & fame quam domi reliquerant uelociorem apud romanos inueniebant ad exitium satietatem. Aderant autem inflati ex inedia & uelut morbo intercutis aquae turgidi. Deinde uacuata repletes corpora distumpebātur: nisi q̄ periti desideria cohibuissent: paulatimq; cibum desueto corpore obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruaretur alia plaga suscepit. Quidam enim apud syrios ex transfugis deprehenditur e fimo uentris aureos colligēs. Transglutientes autem: ut supra diximus: eo ueniebant q̄ cunctos sediciosi scrutabantur: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; .xii. atticis comparabant quod antea .xv. ualebat. Verum hac arte per unum detecta totis castris fama percrebruit q̄ auro transfuge pleni uenirent. Arabum autem multitudo & syri scillis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo scāuiorem cōtigisse iudaeis: yna deniq; nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita poene iussisset auctores circūfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiorum: multoq; plures puniendi q̄ qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliatorum ducibus itemq; militum romanorum: nam etiam militum quosdam hęc tangebāt inuidia utriusq; iratus dicebat: si qui militum suorum hęc committerent lucri causa incerti nec arma propria quisq; erubesceret auro argentosq; facta. Arabi autem & syri primo quidem in alieno bello iure suo calamitatibus uterentur. Deinde qui crudelitatem in cādibus & in iudaeis odia romanis ascriberent. Hac enim quosdam eorum milites infamia participare. Et his quidem mortem interminatus est: si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. Ad legiones autem litteras dedit ut suspectos inuestigarēt atq; ad se referrent. Verum profecto auaritia contēnit omne supplicium: scāuusq; hominibus lucrandi amor innatus est nullaq; omnino calamitas plus habendi cupidinae comparatur: immo uero hęc alios & modum habentem metus subiūgitur. Deus autem qui dānaperat populum omnemq; uiam salutis ad interitum uerterat. Deniq; id quod cum poena interdixerat Cāsar occulte in profugos admittebatur: & si quis transfugisset circūspectantes autem ne quis romanorum uideret: eos scindebant: & ex uisceribus quāstum nefarium trahebant. Illi paucis autem reperiebatur: & pluresq; sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum seduxit.

Ioannes ad sacrilegium se cōuertit: Aninus ad Titum fugit: narrat maximum numerum mortuorum fame: ex eo q̄ castra posuit: coactosq; stercore uti pro cibo. Cap. XXVIII.

Ioannes autem ubi rapinae ex templo defuerat: ad sacrilegium sese cōuertit: multaq; donaria templi retinēs: multaq; uasa diuinā rei ministerio necessaria crateras & lances & mensas: urceolis quidem abstinuit quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum q̄dem imperatores honorauerunt semper templum atq; ornauerunt: tunc autem iudaeus etiam alienigenarum dona detrahebat: ad socios autem dicebat sine metu diuinis abuti debere: qui pro deo: qui pro templo militarent. Ex ipso alii propterea q̄ sacrum uinum & oleum quod sacerdotes sacrificiis reseruabant: tutum erat effudisse. Nāq; in templo & multitudini distribuisset & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere quā dolor iuber. Puto si romani contra noxios uenire tardassent: aut hiatu terrae deuoranda esse ciuitatem: aut diluuiū perituram: aut fulgura: aut sodomitana incendia pessuram. Multo enim magis impiam progeniem tulit: q̄ quā illa pertulerant. Deniq; cum eorum pertinacia desperata totus populus introiit. Et quid opus est sigillatim narrare cades? Ac Aninus Eleazari filius transgressus ad Titū per unam portam quā sibi credita fuerat: centum & quindecim milia & .lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra prope ciuitatem posita sunt. Et die quartadecima mēsis aprilis usq; ad calendas iulias. Hęc autem immensa est multitudo: nec tamē uel ipse fuit appositus portae: sed publicam mercedem diuidens mortuos ex necessitate numerabat. Ceteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autem fuit elatos ex oppido proiicere. Post hūc autem nobiles profugi omnia mortuorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant. Aliorum uero numerum minime posse comprahendi. Cum autem pauperes ferendos non sufficerent: congesta in maximis aedibus cadauera essent inclusa. Et frumenti quidem modium uenisse talento. Post ubi autem muro circundata ciuitate ne herbas quidem legere iam liceret: ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso ut cloacas rimarentur: bouesq; ueterem finum alimentum haberent. Stercus inde collectū & quod nec usui quidem tolerabile fuerat cibus erat. Hoc romani quidem audientes miserati sunt: sediciosos autem ne uidentes quidem poenitebant: sed patiebantur usq; ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos: quod iam & ipsis erat & ciuitati.

¶ Aggeres struuntur a romanis: quæruni iudæi incendere: cū autem nequissent: admovent romani aggeres certatur utrinque: murus labitur ea parte qua iohannes suffodierat pro incendiendis aggeribus: moxque alium murum struit quem nemo audebat ascendere eo quod qui prius tentasset certissimum exitium tentasset.

Cap. I.

Lades quidem hyerosolimorum in peius quotidie procedebant: cū & seditiosi magis accenderentur inclusi: postque populum fames ipsosque iam possederat. Quin & multitudo congestorum in ciuitate cadauerum & visu horrenda erat: odoremque pestiferum emittebat: cum excursus et pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent plurima cæde excitata conculare mortuos cogeantur: & qui super eos pedem ponerent neque superabantur neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliam mortuorum. Gentili autem cæde polluti dexteras ad extremum bellum præparabant: tanquam exprobrantes deorum: mihi uidetur supplicii sui tarditatem. Non enim spe uictoriæ maior pars eorum: sed desperatione salutis ferocius ferebantur. Romani autem quauis plurimum in aggreganda materia laborarent: tamen intra .xxi. dies

aggeres erexerunt attonsis omnibus ad nonaginta usque stadia circum oppidum lucis: erat autem miserabilis terræ facties. Namque antea arboribus & paradisis ornata fuerat: ea tunc deserta percisis undique arboribus cernebatur: nec ullus qui prius iudæam uiderat alienigena & suburbana pulcherrima ciuitatis: cū eius solitudinem tunc uideret continere lachrymas poterat: uel non gemere mutationem naturæ quantum pristinæ derogassent. Omnia namque insignia pulchritudinis bellum deleuerat: ne si quis subito adueniens qui locum prius scierat eum cognosceret: sed præsens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac iudæis finitum opus aggerum par faciebat timoris initium. Namque hi nisi eos quoque exuerent captum iri ciuitatem putabant. Romanis autem fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis: nam & materiæ defecerant: & labori quidem corpora militum crebris autem offensionibus cessarant. Vix ciuitatis cladibus tristius romani quam ciues ea habitantes afficiebantur. Ad mala enim quæ hinc accedebant etiam pugnatoriis nihilò segnius utebantur. Sed eorum spes frangebatur cum aggeres insidiis machinæ siue soliditate muri: manus uero conflictus audacia repugnantium superaretur: & præcipue quod cum seditione fameque ac bello: totque malis præstantiores iudæorum animos inuenirent. Virorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur: inuicta uero animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. Nam quis eos in rebus secundis sustineat qui malis ad uirtutem incitarentur. Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Iohannis autem factio apud Antoniam simul & futura timebantur. Si disiceret murus cauebat & antequam arietes admouebantur operibus instabat: nisi quia conatus irritus fuerit. Aggressi enim cum facibus aggerem spe decepti remeare. Nam primum ne concordare quidem eorum uidebatur consilium paulatim & per interualla & cunctanter non sine metu prosilientium neque iudæorum more: ut breuiter dicam. Decurrant enim quæ propria gentis essent audacia eurus & omnium simul impetus: & ut sine offensione recederent. Languidiore progressi quam solebant etiam romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atque armis ita undique aggeres sepelire: ut nusquam igni aditum relinquerent. Antimum uero ita confirmauerunt ne quis loco antequam occumberent moueret. Nam præter omnium rege desperationem si etiam illud opus esset exustum acerbissimus pudor milites occupauerat: si aut calliditati uirtus cederet aut arma temeritati aut pitia multitudini aut iudæis romani. Simul autem missilia cum illis faciebant in prosilientes delata: & qui cecidisset posteriores impediabat ac periculum antecedentes meliores afficiebat. Qui uero intra coeli iactum uenire præperassent: alii disciplina hostium & densitate perterriti: alii confixi hastis retrocedebant: & ad extremum alius alium timiditatis arguens re infecta reuertebant. Calendis autem iulii tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis romani machinas admoovere: qui cum ab antonia saxi atque igni ferroque peterent: & quodcumque hostibus tælum necessitas attulisset. Nam licet multum moenibus iudæi considerent machinasque continerent: tamen eas applicare prohibebant romanos. Illi autem iudæis studium esse ratione muroque ne infirmitate antonia læderetur: & fragilibus eam fundamentis suspicantes contra certabant. Nec tamen quod feriebat ictibus obediabat sed ipsi quidem crebris in se missilibus iactis cū nullis periculis desuper uenientibus lassarent arietem opus urgebant. Cum uero inferiores essent ac lapidibus frangerentur: alii scutis super corpore concameratis: fundamenta manibus & uerbis sustodiebant. Itaque saxi quatitibus obstinato labore concussis. Quieret utrisque nox attulit: & in ea murus arietibus labefactus ex qua parte prioribus iohannes aggeribus insidiando muro suffoderat subidente cuniculo repente labitur pagus præter spem murique: & animi affecti sunt. Nam

iudaei quidem quibus memoria esse oportebat quod ruina praeter spem accederat & aduersum eam precauti non fuerant tanquam mansura esset antonia confidebant. Romanorum autem inopinata leticia sub celeri subuersione nata: conspectus alius murus quem intrinsecus iohannes aedificauerat cito restrinxit. Verumtamen prior facilior impetus uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptior & antonia satis esse infirmior. Murus quoque qui recens erat cito destrui posse arbitrabatur. Nemo tamen eum audebat ascendere quod qui primus id tentauisset certissimum esset exitium.

Hortatur Titus milites suos ad ascendendum murum: facta exhortatione sabinus quidam sirus se optulit ascensurum: susceptaque asta cum .xi. murum ascendit: hostes in fugam uertit ipse uero sagittis obrutus cecidit.

Cap. II.

Itus uero spe atque ratione putans alacritate pugnantium excitari: & adhortatione atque promissis saepe quidem periculis nasci obliuiae: interdum autem morte solere ac contineri in unum congregatos fortissimos experiebat dicens. O commilitones hortari quidem ad ea quae periculum non afferunt a parte & ipsis qui rogant & qui eos rogant ignauiae reprehensione parit. Exhortatione autem opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quaeque gerere dignum est. Itaque difficile uobis in mure esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime oporteat gloriae cupidos pugnare difficilimis rebus pulchrum sit cum laude mori. Nec erit infructuosum: qui primi fortiter fecerunt persequar. Primum quidem uos illud hortetur: quod nonnullos fortasse deterreat iudeorum paciens animus: & in aduersis rebus dura constantia. Romanos enim eosque milites quibus in pace bella discere: in bello autem uincere consuetum est: a iudeis manu uel animo superari turpissimum est: idque in fine uictoriae cum etiam dei nitamur auxilio. Namque offensionis nostrae iudaicae desperationes sunt. Illorum autem clades fauore dei uestrique uirtutibus crescunt. Etenim seditio fames obsidio murorum sine machinis caesus: quid sit aliud quam in illos ira dei nostrumque adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideamur: sed etiam diuinum praesidium prodere uobis non conuenit. Quo pacto autem non turpe uideamur: iudeos quidem quibus non magni pudoris est uinci: qui seruire didicerint: quo minus in postea patiatur mortem continere: atque in nos medios frequenter excurrere non uictoriae spe: sed ostentationis gratia. Vos autem totius poene terrae marisque uictores: quibus etiam non uincere probro habetur otiosos sedentes: ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos: famam ac fortunam cum his armis operiri: maxime cum paruo discrimine totum possitis efficere. Denique iam in Antoniam si ascendimus habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos quod non arbitror: tamen capta hac respiratio hostium incedere uictoria nobis plenissimam repromittit. Et ego praetermissa nunc meorum laude: qui in bello cecidere & immortalitate quam marito furore prostrati sunt ex morbo pacis tempore morte aliter sentientibus imprecabor: quorum anima cum corpore sepultura damnata. Quis enim uirorem fortium nescit? quod animas in acie ferro corporibusque absolutas purissimum elementum aether hospitio receptas inter sidera collocat: manesque se bonos ac propicios heros uidendos offerre posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesque consumpserit: & si maxime probis ac piaculis purgatae sunt: subterraneae tenebrae operiunt atque obliuio suscipit: & corporis simul ac uitae ac memoriae sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leuius est ferri ministerium: qui non uideatur ignauum negare usui quod debito redditurus sit. Et haec quidem ueluti seruari nequeant: uel qui conati fuerint persecutus sum. Est autem salutis spes in maximis quoque periculis: quod uirilem alium gerunt: primum enim quod didicit patet incessu. Deinde totum quod aedificatum est facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes: alius alii pro adhortatione fiet atque subsidio: uestraque obstinatio in breui animos hostium frangat: ac fortasse nobis si eam tantum coepimus incruenta res efficiet. Etenim ascendentes quidem nos prohibere. Si conabuntur. Si uero clam uel et per uim aliquid egerimus semel quis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat nisi qui primus hoc fecerit: inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem similibus praesentibus: beatissima uero praemia sequantur occisos. Talia dicente Titio: cetera quidem multitudo periculum magnitudine timuit: eorum uero unus qui in cohortibus militarent Sabinus quidem genere syrus uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eum ante uideret: quantum ex habitu corporis ne specie quidem militem esse credidisset. Erat enim colore nigro exilis habitudine: sed anima quaedam heroica in macro corpore atque angustiore uiribus suis habitabat. Cum primus surrexisset: itaque dedome inquit tibi alacri animo Caesar: & ante oculos in murum ascendit: atque opto quidem ut uires ac uoluntate mea sequatur fortuna tua. Quod si ceptum casus inuident: scito me non praeter spem quod res aliter cesserit: sed quod sic decreuerim pro te moriturum. His dictis & scutum laeva manu capiti praetendens: strictoque dextera gladio circa horam diei sextam mure petebat. Sequebantur autem ex aliis qui soli eius uirtuti aemuli esse cupiebant. xi. uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus: cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent: atque ingentia saxa deuoluerent: qui nonnullos de .xi. deceperunt. Sabinus autem multis libus occurrens: licet obstrueretur sagittis: non tamen ante imperium cohibuit quam summam muri praetenderet hostesque in fugam uerteret. Viribus autem eius atque animi perinacta territi pluresque ascendisse

rati non steterunt. Quia in re fortunā quis ueluti uirtutibus inuideat super præclaris facinoribus officiat non inculauerit. Siquidem hic uir neque ab incepto errauit & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decidit. Unde factum est ut iudæi reuersi ubi solum & iacētē uidere ex omni eū pte iaculis peterent. Ille genibus nixus & scuto ptectus primo quidē ulciscēbatur hostes multosq; ad se appropinquātes sauciauit: uulnēq; aut multitudine remisit dexterā: & ad extremū priusq; redderet aiām sagittis est obrutus uir dignus p fortitudine q; meliori fortuna uterē. Pro mēsurā uero coepta facinoris cedit. Cæteri at tres poene iam summa tenētes obriti lapidibus pierūt: & octo sauciati detracti & in castra relati sunt. Hæc qdem tertiā die mēsis iulii gesta sunt.

Quidam ex custodibus agerū Antoniam accedunt primos custodes occidūt: facto signo p buccinā cæteri fugierūt. Titus audito signo armat exercitū: pugnat ex utraq; pte ad septimā noctis horam: q; romanis uisum est satis pro tunc Antoniam obtinere. Cap. III.

Iduo aut post. xx. de numero excubantiū paggeres militum cōgregati signiferum ordinis sui & duos quosdā ex ala equitum & tubicinē unum ad se uocāt: nonaq; noctis hora per ruinas ad antoniam ociose pcedunt: occisis aut primis custodibus somno oppressis murg obtinēt: ac buccinā signū dari picipiūt: quo cæteri qdē uigiles subito exsuscitant & fugiūt priusq; multitudinē quæ murg ascēderat cernerēt. Nā & timor illis & tuba imaginē quādā ubi magnū hostiū numēq; ascendisse crederēt ostendit. Cæsar at signo audito pperere armat exercitū: & cū ducibus primis lectiq; caterua comitatus ascendit. Cū aut iudæi ad tēplū interius cōfugissent: ipsi quoq; p cuniculū irruerunt: quē iohannes aduersum romanorū aggeres aperuerat. Dispositiq; amboq; agminū seditiosi tam iohannis q; Symonis arcebāt eos summa ui atq; alacritate repugnandi. Si quidē excidii finē putabāt locum sanctū penetrasse romanos quod & his uictoriæ principiū fuit. Ad ipsum at adytū ualidissima pugna cōmittit. His quidē tēplū ui occupare certātib; iudæis uero antoniā uersus eos repellētib; . Et sagittæ quidē atq; hastæ utriusq; inutiles erāt. Strictis at ensibus dimicabāt. Neq; cōflictu discerni poterat: ex q; pte qsq; pugnaret permixtis uiris & ppter angustias pmutatis: cū & uocis intellectū magnitudo cōfunderet: multaq; mors esset utriusq; arma simul & cadauera iacentiū cōculcata frangerēt pliantes. Semp at si bellū fluens grauasset alterā partem potioq; exhortatio & inferioq; cōquestio nascebat: neq; aut fugæ aut psecutioni locus erat sed ppinquæ mutationes confligentium & inclinationes permixtæ fiebāt exercitus. Qui uero inter primos stetissent aut occidēdi aut moriēdi necessitatē habebant q; refugere non dabatur. Nam & posteriores utriusq; ptes suos in frontem urgebant: nullumq; interdemicantes bello uacuum interuallum reliquerant. Cum autem iudæorum animi romanorum peritiā uincerēt iamq; omnino tota acies pelleretur: ex nona. n. hora noctis ad septimam usq; diei pugnabant. Hi quidem simul oēs & excidii periculum pro nutrimento uirtutis habentes: romani uero exercitus parte nondū. n. ascenderant agmina illisq; spes pugnantium nitebatur satis esse uisum est in p̄sentia antoniam obtinere.

Iulianus qdā uidēs romanos superari armatus irruit in hostes & ad tēplū usq; fugauit cūq; non hēret auxiliū multis īterfectis diu resistēs obiit. iudæi romanos ī Antoniam reclusērūt. Cap. IIII.

Iulianus uero quidam Ecatontarchus ex Bithynia non ignobilis quidem in illo bello & armorum peritiā & uiribus corporis & cū spiritu omnium fortissimum ipse cognoui ubi romanos iam cedere & male repugnare conspexit: propter Titum aut qui apud Antoniam stabat subito prosilit iamq; iudæos uincentes solus ad interiorem usq; templi angulum persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo: neq; uim eius neq; audaciam hominis esse opinantes. At ille per medios ruens quo alios alio dissecerat per ipsos quem occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata persequēbantur quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namq; habens creberrimis atq; acutis: ut cæteri solent milites: fixos. Dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur: magnosq; cum armorum sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et romanorum quidē clamor ex Antonia sublatu salutis eius metuētiū: iudæi uero multis simul gladiis & hastis undiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere percutientium multitudine reuolutus est. Et iacens ramen gladio multos perculit. Nec enim cito peremptus est: quando galea & thorace omnia membra neci oportuna septrus erat. Nāq; diu uerticem contraxerat: donec concissis aliis eius membris remisit uires: cum ei nemo auderet succurrere. Nimiū autem dolor cæsarem tenuit: ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & q; locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupiētem. Alios autem ne possent metus impediēbat. Iulianus quidem diu cum morte luctatus: cum non paucos īterfectorum suorum fauos reliquisset ægre peremptus est: magna sui gloria non apud romanos tantū & Cæsarem: ueq; apud hostes quoq; relicta. iudæi uero etiam mortui raptu corpore romanos in fugam uersos in Antoniam conclusere. Fortiter aut in eo prælio decertare Alexas quidam ægyptius ex agmine iohannis: ex parte uero Symonis Malchius & Militonis filius Iudas & iohanne filius iacobus duces iudeorū. Zelotarum uero fratres duo iuuenes Arsimon & Iudas.

Titus mittit ad Ioannem si uelit congrēdi & si uelit sacra intermissa celebrari per electos iudaeos: consulit Iosephum Titus: hebraico sermone scripsit madata Iosephus pro Caesare ad Ioannem: hortatur ut sedat: exempla inducens sed magis irritantur in eum ac capere querunt: multi ex iudaeis ad romanos fugiunt quos a romanis occisos iudaei dixerunt ne plures ad eos confugerent: Romani uero eos populo ostendebant propterea multi fugierunt.

Cap. V.

Titus autem militibus suis imperat Antoniae fundamenta diruere: facilemque ascensum cuncto exercitui praeparare. Ipse uero Iosippo ad se uocato: namque audierat eo die quod erat mensis iulii septimusdecimus diuinam obseruantiam quae entelechismos uocat uirorum penuria defuisse: eaque re populum nimis dolere: iterum dici Ioanni praecipit quod ante mandauerat: quod etiam si quis eum pugnandi saeuus amor teneret: cum qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret. Dummodo non una secum & ciuitas interiret si mul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret: ne ue in deum nephas admitteret. Postestatem autem habere si uellet sacra intermissa celebrare per iudaeos quos ipse delegisset. Itaque Iosippus ne soli Ioanni haec intimarent: sed etiam pluribus: unde exaudiri posset constitit & madata Caesaris hebraico sermone disseruit. Multum autem ab his quo patriae parcerent praecabatur: ignemque depellerent iam templo contiguum: deoque uota redderent consueta. His dictis populus tristitia si mul & silentio regebatur. Multis autem conuiuiis tyrannus Iosippo cum execrationibus lacerato: postremo addidit nunquam sibi excidium esse metuendum: quoniam dei ciuitas esset. Atque cum exclamatiōe sane uero inquit Iosippus eam puram deo conseruasti: inuiolataque sancta mansere. Nec in eum cuius spes auxilium quicquam impium deliquisti: sed solēnia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisque quotidianum auferat cibum impium eum hostem putabis: Deum uero quem perpetua religio priuaueris belli auxilio speras futurum? Et romanis peccata imputas: qui nostras leges etiam nunc tuentur: & quae ipse intercidisti sacra deo reddi compellunt. Quis non inopinatae mutationis causam gemat ac defleat ciuitatem: cum alieni quidem hostesque impietatem tuam corrigant? Tu uero iudaeus & inter leges educatus illis quoque in has saeuior inueniaris? At quin Ioannem etiam quidem poenitere malorum non est turpe in rebus extremis honorumque tibi exemplo patriam seruare cupienti propositum est. Iechonias rex iudaeorum qui quondam babylonis bellum sibi inferentibus: sponte ciuitatem priusquam caperetur excessisset: & cum cognatione sua uoluntariam captiuitatem sustinuit. Ne haec sancta hostibus proderet: deique domum uideret exuri. Ob haec sacra iudaeorum commemoratiōe laudatur: eumque memoria transmissa per saecula semper nouam immortalitatem posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplari & si periculum praesto sit: ego autem ueniam quoque tibi a romanis spondeo: dum memineris quod gentilis moris: & iudaeis ista permittam spectari quae oporteat qui sit uictor & unde consilium. Absit. namque ita captiuum uiuere: ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris & clamas mihi quae maledicis. Etiam acerbiora meror quod haec aduersus fata suadeo: deique sententia condemnatos seruare cōtendo. Quis ignorat scripta uetere prophetarum & responsum impendens miserrimae ciuitati. Iam tunc. n. eius excidium praedixere cum his homicidium gentile coepisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum: sed etiam templum omne repletum. Deus plane deus ipse cum romanis ignem sibi lustrationis infert totaque sceleg plenam eximit ciuitatem. Haec Iosippo cum fletu & lachrymis persequere uox eius singultibus interrupta est. Et romani quidem miserati dolorem admirati sunt. Ioannes autem eiusque socii magis contra romanos irritabantur: illum quoque capere cupientes. Nobilius tamen plurimos commouit eius oratio & nonnulli quidem seditiosorum custodias formidantes locis suis manebant: iam dudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio. Fuerunt autem qui capto discessionis tempore ad romanos confugere: in quibus erant pontifices. Iosippus & iesses. Filii uero pontificum tres quidem Hismaeli: cui apud Cyrenem fuerat caput abscissum: & Mathiae quatuor: alterius uero Mathiae unus: qui post interitum patris aufugerat: quem Symon Giorae cum tribus filiis: ut supra dictum est: interemit. Multi autem nobiles cum pontificibus deferre: eosque imperator cum per alia humanae susceperat: tunc sciens alienigenis moribus illic uersari molestum esse: in Gnopham dimisit ut ibi manerent: interim monitos etiam pollicitus possessiones cuiusque peracto bello redditum esse. Illi quidem in destinatum municipium lati cum omni cautione discedunt. His autem in ciuitate non uilis rumor seditiosis itaque diffamatus est quod romani transfugas occidissent ut hoc metu uidelicet a fuga reliquos deterrerent. Et paulisper quidem haec caliditas eorum sicut antea ualuit: timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus autem postquam eos Titus reuocatos in Gnopham cum Iosippo mure circumire & populo conspici iussit multi ad romanos fugiebant. In unum uero congregati & ante romanos stantes cum lachrymis atque ululatu seditiosos rogabant. Primo quidem paucos in ciuitate romanos susciperent patriam seruarent. Si hoc displiceret saltem de phano certi exirent templumque sibi liberarent. Nec. n. aufugos sine maxima necessitate romanos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur: multique transfugas uociferati conuitia supra sacras portas iacula & balistas & saxorum disposuere tormenta: ut omne quidem circum phanum spacium multitudine mortuorum sepulchro: templum uero ipsum castello simile uideretur. In loca uero sancta & iaccescunt cum armis adhuc & manibus gentili caede calentibus insiliebant: & hanc processere legis iniuriam ut quam iudaeos indignatio-

nem oporteret exercere si hæc romani admitterent: & tunc in iudæos ppria sacra temerâtes uterentur romani milites. Nemo tamen fuit eorū qui non cū honore templū aspiceret atq; adoraret: latronesq; optaret anteq̃ intolerandum malum contingeret pœnitere.

Incepit eos Titus q̃ templum polluerint: polliceturq; non passurum romanos templum esse polluturos.

Cap. VI.

Intus autē dolens uicem eorū iterum iohannem eiusq; socios increpabat dicens. Nonne uos o sceleratissimi cancello sancta loca protexistis? Non litteris grācis ac nostris incisas tabulas constitulistis: quibus ne septa cuiq; transgredi liceret edicitur. Non eos q̃ transissent quamuis romanus quis esset uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiā mortuos conculcastis o nocentissimi. Aut cur templū & extremi & gentilis sanguinis confusione pollulistis? Testor ego patrios deos: & si quis nunq̃ hunc locum ante aspexit: nūc. n. neminē credo: iteq; testor & exercitū meū & iudæos q̃ apud me sunt & uosippos quod non ego uos uiolare hæc cōpellam: quin & si locū acies uestra mutauerit: neq; accederet ad sancta quispiā romanorū: neq; quicq; in eius contumeliā faciet. Seruabo autē uobis etiam templū nolentibus.

Iosephus referebat dicta principis iudæis qui magis eleuabantur in superbiā: statuit iteq; Titus bellum gerere contra iudæos ipso remanente in Antonia. exercitum misit in iudæos: Certaturq; a nona noctis hora: usq; ad quintam diei Tito spectante ab antonia: multi ex iudæis fortiter multi ex romanis fortissime bellum gesserunt.

Cap. VII.

Acc iohanno internūciatē principis dicta: latrones ac tyrāni existimâtes nō beniuolētia sed timiditate hos sermōes fieri i superbiā tollebant. Titus atq; neq; seippos miserari eos: neq; tēplo pœre pspiciebat: rursus bellū gerere decreuit iuitus. Sed uniuersum qdē his militē q̃ locus eū nō capet inferre nō poterat. Tricenis. n. de singulis cēturtis uiris fortissimis lectis ēt chiliarchis singulis millenos attribuit: hisq; duce pposito Cereali hora noctis nona iubet i custodias ipetū fieri. Cū at ipse quoq; i armis esset unaq; descendere statuisset: amici eū pp piculi magnitudinē ducūq; dicta cōtinuerūt. Plus. n. operis antonia sedentē: q̃ militū certamie factūq; esse dixerunt: quā si piculū subisset. Omnes. n. fore sub oculis impatoris optimos bellatores: his puit. Deinde ob hoc solū se manere locutus ad milites: ut de eorū uirtute iudicaret: ne aut fortis quisq; indonatus abiret: aut cōtra ipunitus ignauus lateret: sed oīum spectator ac testis fieret ipse: q̃ & ulciscēdi & remunerādi esset dominus: illos qdē ad aciē hora q̃ supra memoratū ē dimisit. Progressus at ad Speluncā de Antonia qd fieret expectabat. Vege hi q̃ missi fuerāt nō ita ut sperabāt somno oppressos inuenere custodes: sed excitatis cū clamore cōfestim manus cōseruere excubitorū intus. Mane at cæteri cateruati excurrere. Itaq; primorū qdē impetū excipiebāt rōani. Qui at illos sequerent: in agmen ppriū incidebāt: multisq; suorū uelut hostibus utebant. Vocis namq; agnitionē cōfusus ptim clamor oculorū singulis nox ademerat: cū pterea quosdā furor cœtus alios iracūdia alios timor efficeret: accirco obuiū quenq; sine discretiōe seriebāt. Romanis q̃dem scutorū cōiunctione septis & p globos p silicibus ignoratio minus nocebat: signi. n. sui q̃sq; meminerat. Iudæi uero disiecti tā ipetus q̃ recessus temere facientes: sæpe imaginē inter se hostiū alius alii demōstrabāt: cū reuertētē suū q̃sq; p tenebras romanū quasi aggredientē excipiet. Deniq; plures a suis q̃ ab hostibus sautiati sunt: donec orto die uisu iam pugna discernere: & in acie stantes ordie sagittis atq; lapidibus agerent. Neutri uero cedebāt neq; labore fatigabant. Sed romani qdem & sigillatim & multi simul in cōspectu iperatoris de uirtute certabant. Illūq; diē sibi quisq; promptiois initiū fore putabat: si fortiter dimicasset. Iudæis at & ppriū cuiusq; piculū: & quod tēplo metueret ministrabat audaciā: q̃ tyrānus stans hos rogaret: alios uerberaret: ad pugnādū in terminationibus icitaret. Cōminus at plerūq; pugnantiū. Sed cito & breui momēta plū mutabatur. Neutra. n. pars plixum fugæ spatiū uel psecutionis habebat. Pro suorū autē euentu & Antonia tumultus erat: & confidere superantibus: & stare si fugerēt: acclamantiū eratq; ueluti quoddā bel- li theatrū. Nec. n. uel Titum uel alios q̃ una erant quicq; eorū quæ in pugna gerebant latebat. Po- stremo nona hora noctis cœpto prælio: quinta diei dissoluti sunt. Cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent. Vege mediam in ancipati prælio uictoriā reliquissent. Romano rum qdem plurimi nobiliter decertarūt. Iudæorū partis qdem Symonis iudas Marion filius: & Si- mon iosaia. Idumeorū uero iacobus & Symon alter Carthæ filius: iacobus aut iosaia. De iohannis aut sociis Getheus & Alexander. De zelotis aut Symon filius Tagiræ.

Septio die reliq; manus romanorū submersis antoniz fundamētis uia fecerūt latā ad templū: admouēt aggeres ad angulū tēpli: qdā cōgregati pp famē: impetū fecerūt cōtra romanos: cognito ipetu eorū p rōanos dimicatū est undiq; fortiter: uallē quādā coacti sunt iudæi: capis qdā q̃ du- ctus ad Titū iterfici: curatq; Titus ut aggeres mature cōstruant.

Cap. VIII.

Romanorum reliqua manus die septimo submersis antoniz fundamentis: latam ui- am usq; ad templum composuit. Admotaq; muro agmina mox aggeres inchoabant: unum contra interioris templi angulum qui ad septentrionem orientemq; spectabat: alterum cōtra exdram ad aquilonis parte inter duos muros ædificatum. Aliorū duorū

nam contra portā occidentālē tēpli exterioris: atq; ab aglone. Magno tamen opus cū labore ac
 auferis p̄ficiebat cū materias sexcētesimo usq; stadio deportarēt. Interdū at̄ infidiis lædebantur:
 cū ipsi qdē uincendi facultate minie cauerent: iudæis uero ppter despationē salutis audacioribus
 uterent. Nōnulli. n. equitū quotiens ad ligna siue fœnū colligendū exissent: interea dum id face-
 rent equos suos fr̄enis exutos pasci scinebant: quos iudæi per cuneos erūpentes rapiebāt. Itaq; dū
 id crebro fieret cæsar existimās quod erat uege negligentia suoz: magis quā iudæoz uirtute rāpi-
 nas contingere: tristi aiaduersione cæteros ad equoz custodiā reuocare statuit: unoq; milite qui
 equū pdiderat morte dānato eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunq̄. n. eos post hæc ī pa-
 scua dimittebāt: sed tanq̄ natura his cōnexi ad necessitatē egrediebant̄. Illi qdem tēplū oppugna-
 bant aggeresq; erigebāt. Altera uero die post eoz ascensum multi seditiozoz quos rapinaz defec-
 rant & fames urgebāt: cōgregati in p̄sidia romanoz: quæ Elenoā montē uersus collocata erāt cir-
 ca undecimā dici horā impetū faciūt. Sperabāt. n. primo qdē inopinatos: deide curādi corporis cā-
 gescētes facile decipi posse. Vege cognito illoz conatu romani & de p̄priis custodiis celeriter col-
 lecti obstabant eis mug; transcendere ac prumpere uiolenter conatis. Conflato at̄ uehementi præ-
 lio multa qdem & alia ab utraq; parte fortiter gesta sunt cū romani præter fortitudinē etiam bel-
 landi peritiā: iudæi uero imoderato impetu & effrenatis aīs uterent̄. Dux aut̄ his pudor erat: illis
 necessitas. Nam & amittere iudæos ueluti laqueis irretitos romanis turpissimum uidebatur & illi
 unam spem salutis si mug; ui perrūpere potuissent habebāt. Ibi tum quidam ex alia eq̄tum Peda-
 nius noīe iudæis in fugam uersis atq; in uallem coactis: equo in aduersum montem a latere inci-
 tato præteruectus rapit unum ex hostibus fugam petentē iuuenem & granē corpore & armis un-
 diq; lēptum: talo cōprehensum tantum se inclinauit equo currente: tanq; dexteræ uim itemq; cæ-
 teri corporis & equestris peritiā demonstrauit. Iste quidem tanq̄ munus aliquod rapuisset capti-
 uum ferens ad Cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui coeperat admiratus & captum quia ad-
 murum uel aggredi tentauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem cura-
 bat: utq; aggeres mature fierent perurgebat.

Porticus tēpli incendit̄. abrumpunt romani ad uiginti fere cubitos ex muro: imittuntq; ignē
 sanctis: isdem diebus quidā ex iudæis de romanis inuitat quis uelit certare: diuq; nemine uolētē
 qdam ex romanis exosus illius audaciā cū illo certat & occidit̄: romanosq; derident: ex romanis
 quidam eum sagitta transfixit: clamor excitatur maximus. Cap. IX.

Interq; iudæos aduersis præliis male tractatos tumescēte paulatī bello & in lēp̄te tē-
 pli p̄nicie sicut ī putrefacto corpore ad sola mēbra peste occupata puenientes ne ulterius
 pcederet abscindebat. Porticus. n. p̄te quæ ab aglone in orientē p̄tinēs antoniæ iū-
 gebatur incensa. Deinde ad. xx. fere cubitos abrupere: imisso sanctis incendio manib; suis.
 Biduo at̄ post idus p̄dicti mensis uicesimo & quarto die romani porticū inflāmare: & usq; ad
 quartūdecimū cubitū igne p̄gresso: iudæi similiter culmē abiiciūt: neq; oīno recedētes opibus &
 antoniæ continētia diruētēs: cū liceret eis ac deberēt incendiū phibere. Itaq; imisso igne cursum
 eius ociose p̄ sua utilitate metiebant̄. Circa templū aut̄ nunq; p̄lia cessāuere: sed frequens paulatī
 contra se excurrentiū bellū. Hisdem aut̄ diebus quidam ex iudæis uir & corpore breuis & uultu
 desp̄cabilis tanq; genere quā rebus aliis uilissimus Ionathes noīe p̄gressus ad loānis p̄r̄ficis mo-
 numentū: cum alia multa superbæ ad romanos plocutus est: tum quē fortissimum haberēt ad sin-
 gulare prælium prouocauit. At qui contra sterere multi quidem dedignabant̄: erant aut̄ inter eos
 ut assolet etiam qui timerent: quosdam uero nō incōsulta moueret ratio cū mortis cupidine non
 debere cōfligere. Nam qui de salute desperassent eos neq; cautos impetus neq; deū habere placā-
 bilem: & cū his in discrimen uenire quos neq; uincere magnū sit & uinci cū dehonestamēto picu-
 losum non fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum aut̄ diu nemo procederet multaq; iudæus eo-
 rum timiditati illuderet: erat arrogantissimus quidā superbus e romanis ex ala equitū putans no-
 mini addere uerba: & insolentiā eius exosus. Fortasse aut̄ et corporis breuitate sublatu incōsulte
 p̄siliit: & cæteris cōmissa cū eo pugna risum p̄buit: sed a fortuna pditus est. Ipsum. n. ionathes in-
 terfecit: deinde pede supra mortuū posito: læua scutū dextraq; cruētū gladiū corruscabat armisq;
 cū fremitu cōcussis exercitui & iacenti insultās spectantes romanos increpabat: donec eū tripudi-
 antē & uana iactantē quidā priscus centurio sagitta transfixit. Eoz factō & iudæoz & romanoz
 clamor excitatus est. ille aut̄ dolore in uertiginē tortus supra corpus hostis incubuit: belliq; fœli-
 citatē ratione carentem quā uelox ultio sequeretur ostendit.

Iudæi ip̄lent lignis ariolis sūmitatē tēpli. fingunt fugā ex romanis multi ascendentes tēplum:
 submissio igne p̄ iudæos succēsi sunt: Titus eos miseretur: morientibus satis erat remedii q̄ Titus
 dolebat: iudæi uero quidā in porticu existentes ob̄sessi oēs ceciderunt. Cap. X.

Seditiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus ī aggeribus po-
 sitis repugnabant. Vicesimo autem septimo die p̄dicti mensis huiusmodi dolum ex-
 cogitant. Occidentalis porticus spatium quod inter culmen & trabes erat uacuum sil-
 uis aridis: itemq; sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Qua

te mulci quidem tenerari fugientibus instabant: & in porticū ascendere positis scalis nitebantur. Qui uero prudentiores erant nullā fugæ cām iudæis fuisse cogitantes locis suis manebant: Vegē porticu repleta his qui ascenderant ignem imittunt iudæi. Excitata undiq; subito flamma: romanos & q; extra periculum steterunt ingens stupor inuasit: & desperatio quos incendiū coeperat occupauit. Flammis. n. cincti semetipsos in oppidū: alii uero in hostes precipitabant. Multi spe salutis desilientes in puteos ilico debilitabant. Alios dum conant pueniebat incendiū: alii ferro flammam antecedeant. Stati uero & alios fugiētes ignis cōprehēdebat plurimū puagatus. Cæsare uero licet p̄moriētibus indignaret: q; iniussi porticū ascenderāt: misericordia tamē eorū tetigit. Cūq; nemo phibere posset incendiū: hoc erat tamē solatio petētibus: q; uidebāt eius colorem p̄ quo ipsi animā pderent. Vociferans. n. & ante alios p̄siliens: & comites suos quā possent auxiliū ferre obsecrans cernebat. Eiusq; uoces & affectiones q; uelut aliquā p̄clarissimā sepulturā secū afferēs moriebatur. Nonnulli tamen recepti in prem porticus latiorē. flammæ quidē periculū euasere. Obsessi autē iudæi cū diu sautii restitissent: postremo uniuersi cecidere.

Iuuenis romanus quidā qui euaserat incendiū: oratur a iudæis ut ad eos descēdat: ne militiæ romanæ tantum dedecus faciat sublato ense seipsum interfecit: incenditurq; porticus ea parte q; ad orientalem protendit: Moriebantur multi fame ita ut foenum calciamenta corrigias coacti sint comedere iudæi.

Cap. XI.

Est omnes autem quidā iuuenis nomine Logustoti huic ornamēto fuit calamitati: & quamuis sigillatim digni sint memoria q; periēre: oīum tamē fortissimus demonstratus est. Quem iudæi quidē & quia fortis erat: & quia interficere eū cupiebant: ad se descēdere promissa fide hortabātur. Frater uero eius Cornelius qui ex altera parte stabat: ne gloriam suam romanāq; militiā dehonestaret orabat: cui magis obtēperauit: sublatoq; altius gladio ut ab utriq; partibus cerneretur semetipsum occidit. Eorū quos ignis obsederat Argorius quidā calliditate seruatus est. Appellato. n. clara uoce Lucio quodam cōmilitone & contubernali suo: heredem te inq; relinquo totius patrimonii mei: si me excepis. Cum at ille prompto aio accurrisset: ipse quidē qui se in eum piecerat uinxit. Lucius uero pondere oppressus: constrātoq; lapidibus solo allisus cōtinuo moritur. Ea calamitas paulisper qdem romanis tristitiā cōparauit. In posteq; tamen cautiore effecit: & aduersus iudæorū insidias iniit: qbus plerumq; loca morēscq; hoīum nescientes ladebant. Exulta est uero porticus ad turrim usq; iohannis: quā ille belli tēpore quod cū Symōe gerebat supra postes quæ in Xistum ducerēt edificauerat. Reliquū uero iudæi quoniā cōsumpti fuerant q; ascenderant absceiderunt. Postero autē die Romani quoq; porticū quæ in boræ parte fuit ad orientale usq; totā incendunt: continentē angulos eius q; appellat cedronis sup uallem edificata: unde ēt p̄funda erat & horribilis eius altitudo.

Maxia multitudo erat eorū q; fame per ciuitatē peribant: q; inter se erāt amicissimi p̄ cibū: si quē iuenissent: ad manus ueniebant: si q; moriebat alii scrutabant si qd cibi i sinu habebat: patiebant ea cōdere q; ne sordidissimū aliqd aialū comedisset: multaq; hmōi describunt. Cap. XII.

Ira templū qdem ita res se habebāt. Eorum uero qui p ciuitatem fame corrumpēbatur infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autē clades eueniebant. In dies namq; singulos si uel nunq; aliquid cibi apparuisset bellum ilico gerebatur: & amicissimi iter se ad manus ueniebant miseris diripientes animæ uaticum. Fides at penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare scrutabant latrones: ne quē forte cibum si au occultis quispiā moreret. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes ueluti canes rabidos decipiebant & impingentes in hostia tanq; ebrii ferebant: eadēq; domos bis ac ter eodem momēto desp̄atiōe inquietabant: oīaq; dentibus necessitas subigebat: & ea colligētes quæ nullū quāuis sordidissimū matore animalū nō horreret comedere patiebant. Deniq; nec cingulis nec calciamentis abstinere coraq; scutis detracta manebant. Quin et foeni ueteris laceramenta uictui habebant: cuius nō nulli exiguū pondus quatuor atticis uenundabāt. Et quid opus est famis improbitate ex rebus aīa carentibus demonstrare? Factum. n. relaturus sum neq; apud græcos neq; apud barbaros cognitū & dictū quidē horrendū: auditu uero incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatē intermitterē ne mentiri me posteri aestimarent: nisi testes multos haberem & fortasse aliquā patriæ referrem gratiam prius ea differens quorum facta perpeffa est.

Mulier qdam maria noīe cū sublata fuissent sibi oīa p̄ seditiosos filiū suū fame comedit: cogitur ostēdere latronibus qd pauperat p̄ cibo: cognito scelere tāto eos horror qd iuasit uehementissimus: nūciat Tito tāta calamitas: q; deū placare coepit dicēs se uoluisse obliuisci iniurias eorū: sed illi noluerūt pollicē q; tantū scelus non p̄mittet impunitum.

Cap. XIII.

Vlier quēdā ex plebe trās iordanem habitantiū incolaz. Maria noīe Eleazari filia de iudico Vatezbbra quod significat domos Esopi genere ac diuitis nobilis cum alia multitudine fugiēs in hyerosolima recepta cū ceteris obsidebat. Huius alia qdē bona tyranni diripuerūt: q; ex trāsmānis locis in oppidū cōportauerat. Reliquias uero cōditore & si alimēta repperissent irrūpentes domū eius satellites quotidie auferebāt. Grauitē at mulier

indignabatur proptereaq; sæpissime raptoribus maledicens: & imprecans eos contra se uehementius irritabat cū neq; iratus neq; miserans eā quisq; uellet interficere. Sed uictum quidē patrandō aliis parabat. Vndiq; autem adempta iam erat ei etiā reperiendi facultas famelq; uisceribus & medullis irrepererat. Plus uero q̄ fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsus rebus aduersus naturam excitat: raptōq; filio quem latentē habebat miserum te ait infans in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud romanos etiam si uixeris seruiturus es: fames autē præuenit seruitutem. His uero seditiosi scauiores sunt. Esto igitur mihi cibus & seditiosis furia & humano uitæ fabula quæ sola deest calamitatibus iudæorū. Et hoc simul dicens occidit filium coctūq; medium comedit. Adopertum autē reliquum seruauit. Ecce aderant seditiosi & cōtaminatissimi nidoris odore capti mortē ei statim nisi quod parasset ostenderet minabant. Illa uero bonam partem se reseruasse respondens aperit filii reliquias. Illos autē cōfestim horror coepit atq; de mentia uisq; ipso diriguerunt. At mulier & hic inquit est uere filius & facinus comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores: aut matre misericordiores: q; si uos pietatem colitis & mea sacrificia repudiatis: ego quidē comedi: reliquū eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt: ad hoc solum timidi uixq; hoc cibi matri cessere. Mox autē repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisq; ante oculos sibi cladem illā pponens tanq̄ hoc ipse admisisset horrebatur. Ab oibus autē quos fames urgebat properabat ad mortem & beati appellabant qui priusq; id paterent interiiissent. Cito autē romanis nunciata est illa calamitas: eorūq; alii non credebant: alii miserabantur: multos autē uehementius eius gentis odium coepit. Cæsar autē sup hoc deum placabat: siquidē iudæis pacem obtulisset eisq; liberam pposuisset oīum obliuionē quæ commiserant. Illos autē pro cōcordia seditionē: bellum pro pace: pro satietate atq; opulentia famem optasse: & q; propriis manibus tēplū quod ipsa eis seruasset incendere coeperant: huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Verūtamen scælus huius nefandī uictus ruina sese patriæ opertuē: neq; relictū in orbe terræ: ut sol inspiciat ciuitatē in qua matres sic uescerent. Ante matres autē patribus hūmā alimenta deberi: q; nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicens desperationem hostium reputabat: nec eos sanam mentem recepturos existimabat: qui cuncta iam pertulissent q; bus anteq̄ ea paterent mutare sententiam sperabantur.

Admouere iubet aggeres cū ariete muris: nihil proficientes cum scalis tētant ascendere: unde multa cædes facta est ex romanis: iratus Titus ignē portis subiici fecit crescente igne consulit proceres suos de templo: quidam suadent ruinam templi: quidam ut seruetur iubet restinguere ignē interim pugnatur: uidēs Titus cum militibus electis iudæos profugatos in templum cōcludit oēs succendereq; templum parat.

Cap. XIII.

Quaero autē die mensis angustii: cū duæ legiones aggeres perfecissent ad exedram occidē talem templi exterioris admoueri arietes iussit. Cum diebus autē sex qui firmissimus erat aries parientem sine intermissione pulsando nihil oīno profecisset. Vege & huius & ceterorū magnitudines structura lapidum supabat. Septētrionalis autē portæ alii fundamenta suffodiebant: multūq; fatigati exteriores tantū lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autē portæ sustinebantur: itaq; diu manere donec instrumentorū & uectium conatibus desperatis romani scalas porticibus applicauere. Iudæi uero præuenti ne eos subire prohiberent cū his congressi dimicabant. Et alios quidem retro depellentes præcipitabant: accedentes alios subsidio trucidabant. Multos de scalis egredientes priusq; scutis obtegerent ferientes gladiis pueniebant. Nō nullas autē scalas armatorū plenas in latus deicientes declinabant. Vnde romanorū quoq; nō paucæ cædes sequebatur. Alii signis ablatis pro his decertabant: rapinam eorū grauissime fore turpitudinem ducentes. Postremo tamen iudæi & signis potiuntur: & eos qui una ascenderent interficiunt. Cæteri uero clade intereuntium perterriti descendūt. Romanorū quidē nemo non aliquo facto operis cubuit. Seditiosorū autē qui prioribus præliis etiam tunc fortiter pugnauerūt. Et præterea Eleazarus fratris Symonis tyranni filius. Titus autē cum uideret se alienis & templo cum damno & necem militum parcere: ignem portis subiici iussit. Inter hæc autē ad eum profugi ueniunt Ananus ex Maue Symonis satellites crudelissimus: & Archelaus filius Magaditi: iccirco sperantes ueniam q; iudæos uictores relinquerant. Titus autē cū hanc eorū in iudæos crudelitatem audiuit: utrūq; obtruncare decreuit. Dicebat. n. necessitate nō uolūtate uenisse: ne salute dignos esse incensam ipsorū eā patriā deserētes. Verūtamen cohibuit iracundiā fides: eosq; dimisit: sed nisi eo loco habēdos quo & iam alios credidit. Iā uero portis milites ignē admouerant: liq̄ factorū argento cito lignū flammæ absumpserant: cū subito auctæ p̄ximas inde porticus corripuerunt. Iudæis uero ignē circū se uidentibus: corpora simul aīaq; ceciderunt: & stupore attoniti adiuuare quidē uel extinguere nemo conatus est. Stantes uero aspiciebant: nec tamē his quæ absumerent dolētes: saltē ut quod reliquum esset saluū haberent aiū colligebant. Illo quidē die & q̄ secuta est nocte crescebat incendiū: paulatim. n. nec simul undiq; inflāmare porticus potuerūt. Postero autē die Titus p̄tem militū iussit incendium restringere: perq; proxima portis loca uiam sterneret ut facilius agminibus esset ascensus: rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erant proceres: Tiberio Alexandro totius militiæ

præfecto: & Serto cæreali quintæ legionis pposito: & Largio lepto decimæ: & Tito phrygio quædecimæ: cū quibus erat etiam fronto ac ternius magister duarū alexandrinarum legionū & M. antonius iulianus procurator iudeæ. Congregatisq; terea chiliarchis & procuratoribus cōsiliū de templo proposuit. Aliis quidē uidebatur lege bellī utendū esse: nunq̃. n. iudæos a nouis rebus posse desinere templo manente: quo oēs ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli monebant: ut si templum reliquissent iudæi neq; armis pro eo quisq; certaret: conseruandum esse suadebāt. Si uero id pugna obtinuissent ignibus cōsumendū: quoniam castellum iam uideretur esse nō templū & piaculum: non ipse id uerum illi qui fieri coegere cōmitterent. Tito aut̃ nec si stātes dimicarēt iudæi pro hominibus animo carentibus: ulciscendum esse dicente: neq; se unq̃ tantum opus incensurum: iam. n. romanorum fore hoc damnum: sic ornamētum quoq; foret imperiū si maneret: iam certi quid uellet ad eius accedunt sententiam fronto Alexander & Cerealis tunc quidem cōsiliū dimisit. Iussisq; militibus requiescere itemq; ducebus ut his in procinctu ualidioribus uteretur: iam sternere per ruinas lectis ex coloribus imperat igneq; restinguere. Illo quidem die iudæos labor itemq; timor ab impetu continuit. Postremo at̃ collectis uiribus & recepta fiducia p̃ orientalem portam contra templi exterioris custodes secunda hora diei p̃curritur. Illi aut̃ primā quidem concionem fortiter excepere: septiq; scutis a fronte murg condensa acie inclinantur. Cæsar tamen erat eos non diu duraturos q; & multitudine infestantium & animis uincerent. Cæsar aut̃ priusq; uerterentur acies: nam pugnam ex antonia p̃spectabat: cū equitibus lectis uenit auxilio. Impetū uero eius non sustinere iudæi: sed primis interfectis plariq; fugā petunt. Et cedētib; qdē romanis reuertētes instabant. Cum at̃ illi retorsissent iteq; refugiebāt: donec circa horā q̃ntā iudæi ui coacti tēplo introire cōclusi sunt. Titus at̃ discessit in antoniā decreto postridie mane cū oī exercitu aggredi templūq; obsidere. Sed id plane dei sententia iam dudū igne dānauerat: euolutisq; tēporibus aderat fatalis dies q̃ erat decimus mensis augusti: quo ēt prius a rege babylonioq; fuerat concrematū. Ex ædibus at̃ cām principiūq; sumpsit incendiū. Nam cū paulisper Titī discessu seditiosi quēuissent romanos rursus aggrediunt̃ custodūq; tēpli cū ignē interioris phani restinguētib; pugna cōmittit̃. Hicq; iudæis in fugā uersis usq; ad tēplū transierunt.

Quidam ex militibus romanorum ignem portat ad templum: succenditur templum: hoc audito Titus iubet extingui sed pro nimio clamore & quia multi simulabant audire eius præcepta & prohibitionem ipso inuito exuritur templum.

Cap. XV.

c itaq; tunc militum unus non expectato cuiusq; edicto neq; tantū facinus ueritus: sed diuino quodam motus ipetu a contubernali suo sustollit̃: & ex ardente materia raptū ignem in fenestram inierit auream inde membra circū templū ædificata de septentrionali regiōe aditus erat. Flamma uero excitata iudæoq; quidē calamitati dignus clamor exoritur: & ad ulciscendum p̃perabant: neq; iam uitæ p̃cendum rati neq; uiribus temperandum: amisso eo cuius gratia cautissimi uidebantur. Mature aut̃ hoc Tito quidam nunciat. Et ille nāq; casu in tabernaculo quiescebat sicut a prælio redierat: exiit templūq; curriculo petit p̃hibiturus incendiū: omnesq; post eum duces & hos agmina perterrita sequebant̃. Clamor aut̃ ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cæsar autem uoce simul ad dexterā pugnantibus signo dato ignem iubeat extingui. Sed neq; uox eius audiebat̃ q; aures eoq; maior clamor obstrueret̃: nutūq; dexteræ non attendebant cū alios bellum alios ira distraheret. Introcurrentiū uero agminum impetū non præcepta neq; interminatio continebant: sed quo furor ea duceret sequebant̃. Ad ipsos aut̃ introitus obstrusi multi quidem sese inuicem conculcabant multi uero ardentibus adhuc & sumantibus porticū incedentes ruinis liuore quidē utebantur. Cum uero ad templū accessissent edicta quidē cæsar̃ non audire simulantes: p̃cedentem quisq; ut ignē imitteret hortabāt. Seditiosis aut̃ iam subeundi quidem spes nulla erat: sed fuga & cædes oīa possidebat. Magna uero populi multitudo inualida & inermis ubicunq; occupari fuerant interficiebant̃: & circum aram quidam ingens mortuoq; numerus cōgerebat̃. Per gradus uero tēpli & sanguis multus profluebat: & eoq; corpora qui supra ceciderant delabebant̃. Cæsar aut̃ ubi neq; impetū infanientiū militū continere poterat: & flāma dominabatur intro cum rectoribus ingressus & secundū templi & quicquid illic erat asperxit: ea quidē quæ apud alienigenas erāt fama maiora. Pompa uero & opinione domestica non minora. Cum aut̃ flamma nondum ex ulla pte ad interiora penetraasset: nec membra quæ circū erant templū depascere: quod erat ueq; existimans adhuc illud opus posset seruari: & ipse p̃siluit militeq; rogare ut ignem restinguerent conabāt̃: & liberalem & hecatonarchū destipatoribus suis fuisse mulctatos: qui non obedirent iussit arcere. Illorum aut̃ furor bellicoq; impetus quidam uehementior iudæoq; odia & cæsar̃ reuerentiam & prohibentis metum superabant. Plarosq; aut̃ prædæ spes incitabat suspicantes intus oīa pecuniæ referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant: cum cæsar ad inhibendum incēdium cucurrisset ignem iam cardinibus portæ subiecerat. Tumq; subito postq; flamma intus apperuit: & duces cum cæsare discedebant: & stantes extra succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit̃.

Templū incendit mense & die mensis confor mi incendio templi babylonis in ipsa incēsiōe etiam multæ cedes etiam fiebat dephenorum: nec erat discretio puerorum nec mulierū cuiusq; etatis: clamor ingentissimus fiebat: duo in ignem se proiecerunt incendunt romani diuersas porticus & loca ubi iudæi res suas ac pecunias deposuerāt: quidam pseudo prophetæ persuaserat populo ut expectaret dei auxilium.

Cap. XVI

Ed hoc multum q̄s deſcendū putet: ut opus oīum quæ audiuitis aut uidimus mihi me admirabile tā extruccionis genere quā magnitudinis: itēq; munificentia in singulis rebus & gloria q̄ de ſanctis habebant: maximū tamē ex facto capiet ſolatiū: quod ut aīalibus ita opibus locisq; ſatū ſit ineluctabile. Mirabitur autē in eo etiam circūacti t̄pis fidem. Nā & menſem ut dictū eſt eūq; diē ſeruauit: quo primū ab babylonis templum erat incēſum. Et a prima ſtruccionē tēpli quā Solomon rex ichoauerat: uſq; ad hoc excidiū quod euenit ſecundo anno principis ueſpaſiani: mille. cxxx. colligunt anni: & ſeptē menſes ac dies xv. A poſteriore uero quā ſecundo āno Cyris regis aggeus fecerat: uſq; ad excidiū quod Veſpaſiano ſperante ſuſtinuit ciuitas anni. dcxxxix. & dies. xlv. Dū templū autē incenderetur ēt quicq; in manus ſorte ueniſſet rapiebatur: & cædes erat iſinita dephenorū. Nec actæ fuit ætatis miſeratio aut reuerētia caſtitatis: ſed & pueri & ſenes & ſacri ac prophani ſimiliter interficiebant: atq; oē genus hoīum belli calamitas pſequebat unaq; ſupplices cū repugnantibus necabant: flāmaq; ulterius p̄grediens cū gemitu occūbentium concrepabat. Et pro altitudine qdē collis ardētisq; opis magnitudine totā quis ardere crederet ciuitatē. Illo autē clamore nihil maius aut horribilius excogitari pōt. Nam & romanorū agminū fremitus erat & ſeditioſorū: ferro igniq; clauſorū clamor in gens tollebat: & populi ſuſum dephenſi ad hoſtes fuga cū ſtupore ac calamitate cōqueſtio. Incolæ at conſtituti ēt multitudo oppidi cōſonabat. Iam uero multi fame maridi in mortē poene luiminibus clauſis poſtq; ignem tēpli uidere in q̄ſtus interim clamoremq; uiſeſq; receperūt. Reſonabat autē & trans fluuiū regio: & montes circūpoſiti grauiorem impetū faciebant: & tamē erant clades acerbiores tumultuū. Nam collē qdem in quo tēplum erat euelli radicitus q̄s putaret: ita undiq; belli plenus uidebat & ſanguis igne largior eſſe plureſq; interfectoſibus interfecti oīſq; terra cadaueribus tegebat: & ſupra corpora mortuorū gradientes milites curſum fugientiu ſequebantur. Latrocinialis qdē multitudo tandē pulſis romanis in exterius tēplum: deinde ciuitatē euadit. Populi autē quod fuit reliquū in exteriorē porticū confugerūt. Sacerdotum at iudæorūq; nonnulli primū qdem uiribus itēq; ſedibus ſuis quæ ex plūbo factæ erant: auulſis in romanos p̄miſilibus utebant. Deinde cum nihil proficerent igniſq; in eos euomeret: in parietem deſcendentes octo cubitis latū ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus cū ad romanos tranſeundo ſeruari poſſent aut cōem cum cæteris durare fortunā: ſemetipſos in ignē iniecere: & cū templo concremati ſunt Hynerius filius Velgæ: & Iolippus Dareæ. Romani autē q̄ fruſtra ſe circū templum ædificiis parcere iudicabant: cum ipm templū arderet oīa ſimul incēdunt: & quicq; ex porticibus reliquū erat & portis: p̄ter unam ex parte orientali: alteram ex meridiana quīs eas quoq; poſtea funditus euerterint: qn etiā arculas quæ gazophilatia uocant incendunt in qbus magna uis erat pecuniarum ac plurimū uestium: aliaq; ſubſtantia. Et ut breuiter dicam oēs iudæorū congeſtæ diuitiæ q̄ opulentiffimus qſq; illuc totas domos exhaueſerāt. Venerunt at etiam ſup eam quæ reſtabat unā porticum extra tēplum quo confugerant ex populo mulierculæ itēq; pueri & promiſcuæ multitudinis prope ad ſex hoīum milia. Sed priuſq; de his Cæſar quicq; decerneret uel ducibus iſperaret: ira flagrantē milites incendunt porticū. Hincq; contigit ut alii cū ſe ex flāma præcipitarent moreretur: alios ipſa corrūperet. Ex tanto autē numero nemo ſeruatus. His cā interitus quidam pseudo propheta fuerat: qui eo die prædicauerat in ciuitate: q̄ eos in tēplum deus aſcendere ſigna ſalutis accepturos iuberet. Multi enim a Tyrannis tunc ſubornati prophetæ populo denunciabāt ut expectarent dei auxilium: quo propterea minus profugerēt: & eos qui ſupra timorem & cuſtodiam fierent ſpes retineret: cito autem in aduerſis perſuaderetur. Quod ſi etiā malorum inſtantium liberationem polliceatur qui fallit: neceſſario qui ea patitur ſpei totus efficitur.

Quædam prodigia quæ ſuperuenerant iudæis deſcribūtur: quæ in eorum fortunam & auxilium interpretantur: quidam uero ſapientes hæc eſſe ruine prodigia iudicabant. Cap. XVII

Eniq; miſerabilis populis illis qdem fallacibus deūq; calūniantibus credulus erat. Ceteris uero p̄digiis & futurā ſolitudinē p̄nunciātibus neq; attēdebant aīo neq; credebāt: ſed uelut attoniti nec aut oculos habētes aut aīas edicta dei diſſimulauere: mō cum ſupra ciuitatē ſidus ſtetit ſimile gladio & p̄ annū pſeuerauit cometes: mō cū ante deſecrationē primiq; belli motus ad diē feſtū azymorū populo cōueniente. Octauus at dies erat aprilis mēſis: mona hora nocturna circū aram itēq; templū tantū lumē effulſit ut clariffimus dies putaretur. Et hoc uſq; ad mediā p̄manſit horā quod iſperitis qdem bonum auguriū eſſe uidebat: ſacrorū uero peritis priuſq; ueniret ſtatī diiudicatū eſt. Eodēq; feſto die ēt bos cū ad hoſtiā duceret agnū in medio phani peperit. Orientalis autem porta interioris templi cū eſſet ænea atq; grauiffima: & poſt meridiem uix a. xx. uiris clauderetur: ſerisq; ferro iunctis obſeraretur: peſſuloſq; altos habeo

ret in faxem limen dimissos uno perpetuo lapide fabricatū uisa est noctis hora sexta parere. His aut curriculo per custodes templi magistratui nunciatis ascendit: ille uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris qdem signū optimum uidebatur. Deum nāq; bonorum portā sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero tēpli tutamē sponte sua dissolutū iri cogitabāt & hostium domū esse. Portas aperiri solitudinē uero illo ostento signari inter se pnunciabāt. Post dies āt festos in diebus paucis uicesimoprīmo die mēlis mati Larualis quādā imago uisa est fidē superās. Monstrum aut fortasse quod dicturus sum etiā his est cognitum q uiderunt & quæ securæ sunt clades dignæ plāgiis extirere. Nāq; ante solis occasum uisi sunt p inane ferri currus totis regionibus & armatæ acies tranantes nubila & ciuitatibus circūfusæ. Festo aut die quā penthecosten uocant nocte sacerdotes intimū templū more suo ad diuinas res celebrandas ingressi primū qdem motū quēdamq; strepitum senserunt. Postea uero subitā uocem audire quæ diceret migremus hic. Quid aut his horribilius fuit? Iesus qdā filius Anani plebeius & rusticus quadrienniu priusq; bellum gerere in summa ciuitatis pace atq; opulentiā cū ad festum diē uenisset quo Attegiās in honore dei componi in tēplo ab hoibus mos est repente exclamare cœpit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox a quattuor uentis. Vox in Hyerosolimā & templū. Vox in maritos nouos nouasq; nuptas. Vox in oēm hunc populum: atq; hæc interdiu noctuq; oēs ciuitatis uicos clamitās circuibat. Nonnulli aut uirore insigniū aduersum omen indignæ ferentes corripunt hoīem: multis uerberibus afficiunt. Ille aut neq; pro se nec ad eos qui se multabant secreto quicq; locutus eadem quæ prius uociferans plēuerabat. Magistratus autē rati quod erat uerum: magis diuinū esse hoīs motum: ducūt eum ad romanorū præfectum ubi plagis usq; ad ossa laceratus: neq; supplex quicq; fuit neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos ictus respondebat. Veh ueh hyerosolimis. Albino āt interrogat: is nāq; iudex erat: quis eēt uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Non prius āt cessauit luctus miseræ ciuitatis donec eum Albinus furere iudicatum dimisit. Ille aut ad belli usq; rps neq; adibat quēq; ciuium nec quēq; uidit: sed quotidie uelut orationem quādam meditatus ueh ueh hyerosolimis qrebat. Sed nec in pca tus est cum in dies singulos multaretur: nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad oēs erat in triste plāgium. Maxime āt diebus festis uociferabatur: idq; per annos septē & quinq; menses continuos faciens neq; uoce raucior fuit: neq; laborauit donec obsidionis tēpo re perfectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circūies iterum: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cum aut ad extremum addidisset: ueh etiam mihi: lapis tormento missus eum statim peremit animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit.

In sacris libris erat q cū templū quadratū redigeret q ciuitas erat destrueda. hi uero incitabatur ad plū dicētes pp dictū quoddā ambigū inuētū. s. q; eo tpe qdā eēt ex eorū finibus orbis terre habiturus īperiū: ex hoc dicto decepti sūt qī ppriū eorū iudicātes dictū cōuenire. Ca. XVIII.

Aec si quis reputet profecto inueniet. Deum quidē hominibus consulere: modisq; omnibus præmonstrare quæ sunt eorum generi salutaria: ipsos autem ad demētiā suā malis uoluntariis interire: quādo quidē & iudæi post antoniam captā quadratum phanum fecerant: cum in sacris libris scriptum haberent capiendam ciuitatem ac templū: si phanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat responsum erat ambiguum itidem in sacris libris inuentum q; eo tempore quidem esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt: multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem plane respōso Vespasiani designabatur imperium qui apud iudæam creatus est imperator. Sed etiam homines fatum uitare non possunt etiā si præ uiderint. At uero his signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt: alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciæ eorum iniquitas confutata est.

Romani Titū impatorē declarant in tēplo: iudæi puocāt Titū ad colloquiū: ipse naturali humanitate eos recipit: alloquiturq; eos increpādo: tādē in diligēdo eos si uelint in pace uiuere noluerunt: ipse cognita eorū neq; tia eos militibus fieri pdam tradidit interim ignis pgredebatur: qui dam supplicat ut eis fidē Cæsar dat: suscipit ipse in custodiāq; eos reclusos tenet. Cap. XIX.

Romani quidem postq; seditiosi ad ciuitatem confugere templo itemq; omnibus circū locis ardentibus signa in phano reposuere cōtra portam orientālē: hiq; ibi sacrificio celebrato maximis cū clamoribus declarant Titū impatorē. Vsq; adeo uero præda satiatī sunt milites uniuersi ut in Syria dimidio quāpridem fuerat pccio pondus auri uenisset. Et his aut sacerdotibus qui in tēpli pietate perdurauerāt: puer sitiēs romanis custodibus pacem petebat: sitimq; fatebatur. Sed ubi illi rā ætatis quā necessitatis miserati dedere ei dexterā: & ipse bibit. & quā secum attulerat lagenā repletā sursum refugies abiit ad suos. nec eū quisq; custodum insequi ualuit: sed eius perfidiæ maledicebant. Ille aut nihil se præter placita fecisse dicebat. Dextera enim sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantum descēderet atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit in fide mansisse. Astutiā quidē præter ætatem maxime pueri qui decepti fuerāt mirabantur. Quinta uero die sacerdotes opssi fame descendunt: & a custodibus ad Titum

perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniae quidem tempus illis præterisse factus; perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cū templo duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum sociis quoniā bello undiq; tenebant; circundatis autem nūq; erat fugere copia; Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidū seruare cupiens & amicis præterea suadentibus. Latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur in parte occidua templi exterioris cōsistit. Hac. n. sup xistum erant portæ ac pons qui ciuitatē templo iungebat; isq; tunc inter tyrānos ac Titū interueniebat. Multitudo aut utrinq; densi astabat; iudæi qdem circū Symonem ac Ioannē suspensi ueniae spe. Romani uero ad Cæsare speculandi studio qualiter eos reciperet. Edicto at dato militibus Titus ut & iracundiā & sagittas continerent; adhibitoq; interp̄te: quo argumento supior ostendebatur prior alloqui cœpit. Etiā ne saturati estis patriæ malis? O uiri qbus neq; uirtutis nostræ neq; ifirmitatis propriæ uenit in mentē: sed inconsulto ip̄etu ac furore p̄ditis populo & ciuitate simul ac templo ipsi quoq; iuste pituri. Qui primū quidem postq; uos Pompeius fortiter debellauerat nouas res affecta re non debuistis. Deinde etiam bellū apertum contra romanū populum extulistis. Vtrū ne multitudine freti? an q; parua manus uobis romani exercitus satis restitit auxiliatorq; fide? Et quæ gens ip̄erio nostro libera iudæos præ romanis optaret? sed uiribus corpore? At q; scitis nobis seruire germanos. Firmitate muroq; & maior Oceano murus atq; obstaculū quo septi britanni adorant arma romanorū. Animoq; obstinatione uel astutia ducū. an qn etiā carthaginēses captos esse noueratis; itaq; uos cōtra romanos ipsorū excitauit humanitas q; primū uobis & terrā dedimus possidendā; & gentiles ip̄posuimus reges. Deinde leges seruauimus patrias: & uiuere uos non solū discretos; sed cū aliis ēt uestra uoluntate cōcessimus; quodq; maximū est: tributū capere dei noīe ac donaria colligere pmiximus; eaq; offerētes neq; monuimus neq; prohibuimus: ut hostes nobis efficeremini ditiores: nostraq; pecunia uos contra nos istrueretis. Ergo tantis bonis affecti satiaretē in eos q; hæc uobis p̄stiterāt extulistis & imitium exemplū serpentū uirus blādiētib; infudistis. Esto Neronis negligentia contempsistis & ueluti ruptū aliquod membroq; siue contractum alias male quieti in maiore uitio detecti estis: & ad spes ip̄obas etiā cupiditates imodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestram nō ut pœnas a uobis ob ea quæ incertæ cōmiseratis exigeret; sed monitis emendaret. deniq; cū deberet si depopulandæ nationis cā uenisset stirpem uestrā petere atq; hanc delere ciuitatē galileā & circa eam loca uastare maluit ut poenitēdi uobis p̄beret indutias. Sed hæc eius humanitatis ifirmitas uidebatur: nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo fecistis quod nequissimi solent: & ex intestinis uestris dissensionibus fiduciam p̄sumpsistis meq; ac patre meo digressis ad ægyptū ad struēdum bello t̄ps illud utile putauistis. Neq; uos puduit pturbare principes declaratos: quos etiā duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperiū & oībus in eo quiescentibus p̄ legatos aut gratulantibus exteris nationibus iteq; hostes iudæi & legatiōes qdem a uobis trans euphraten usq; nouaq; rerum gratia missæ: muroq; aut ambitus repabantur. Seditio uero tyrannorūq; contētio & bellum intestinū quæ sola huiusmodi nequissimos decent. Iussus eo ab initio patre cū mandatis tristibus ad ciuitatē uenire lætabar: cognito populū de pace sentire. Ante bellum rogabam uos desistere pugnantibus aliquādiu parcebā sponte aduenientibus dexteram dedi fidem seruauī confugientibus: multos captiuos miseratus uerberibus urgētes bellum coercui: muris uestris machinas inuitus admoui: sp̄ cædis uestræ cupidos milites continui. Quotiens uici toties uos ad pacem tanq; uictus prouocaui. Cū prope ad templū accessissem: consulto iteq; legis belli oblitus parere uos propriis sanctis orabam tēplum seruare data uobis exeundi copia & fide salutis: uel etiā pugnare alio t̄pe si uelletis in alio loco facultates præbui. ista oīa spreuistis & templum manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquium prouocatis: ut quid tale conseruetis quale periit? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quin etiā nunc armati statis & nec in extremis supplices assimilatis. O miseri quæ fiducia? Nōne populus uester examinatus? Templum uero periit: mihiq; subdita est ciuitas: in manibus aut meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortem arbitramini? Non contendam cū pertinacia uestra. Proiectis autem armis traditisq; corporibus uitam uobis indulgeo: & sicut in priuata domo dominus mitis ultus grauiora cætera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt: fidem quidem se ab eo minime posse accipere. Nam iurasse nūq; id esse facturos: exeundi uero per munitiones qua murum sepeferat cum coniugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem ipsiq; oppidum relicturos. Hoc Titus uehementer iratus q; in sorte captorum constituti uictorum conditiones sibi ponerent. Declarari quidem his iussit uoce præconis ne ulterius ad se profugerent: ne ue fidem sperarent: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicaret quantum possent salutē suæ consulere. Iam enim se omnia iure belli gesturum: militibus autem diripere ciuitatem atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt. Postremo autem die archium & aeram & curiam & qui uocatur ephlam succendere: & progrediebatur ignis usq; ad Helenæ regiam: quæ in media erat acta: nec minus ciuitatis mortuis plēnæ co-

dem die galeza regis filia & fratres cum his multi nobiles ex populo congregati ut fidem sibi daret Cæsari supplicarunt. Ille autem quāq̃ cæteris omnibus iratus erat: mores tamen nō mutauit: sed eos suscepit. Et tūc quidem omnes in custodia habebat: regis autem filios ac propinquos postea uinctos romam perduxit fidem obsidum præstaturus.

Seditiosi in domū regiā cōfugiūt: romāos pellūt: multi occidunt ex popularibus: Titus uero militē quēdā q̃a uiuus captus ē ad ipm̃ rediēs ex acie pepulit: qđ grauius fuit illi morte. Ca. XX.

Seditiosi autē ad domum regiā profecti ubi q̃a tuta erat multi facultates suas deposuerant & romanos hinc pellunt: & oībus popularibus q̃ eo cōuenerant ppe ad octo milia & cccc. occisis pecuniā etiam diripuerunt. Viuos autē duos milites romanos cœpere unū egrem alteq̃ peditem: & peditē qđem interfectū per oēm traxere ciuitatē uelut uno corpore oēs romanos ulciscerent. Eques uero qđā his quod salutē foret suadere pollicitus deducit ad Symonē. Cūq̃ qđ diceret nihil sciret: Ardali cuidā ex numero ducū traif̃ puniēdus. is autē reuinctis post terga manibus: ceruice atq̃ oculis in cōspectu romanorū ueluti capite cæsurus produxit. Verum ille dum gladium iudeus educeret ad romanos refugit. Hunc Titus quoniam ab hostibus esset lapsus non est passus quidem occidere, indignum uero esse romanorum militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis ablatis eū agmine pepulit. Quæ res prudenti uiro grauior esse morte uidebatur.

Romani conuersis latronibus in fugam: oīa igni tradidere: illi uero in superiore ciuitatem recedebant: letantes q̃ nil essent relicturi hostibus & alacri uultu mortem expectabant: illi undiq̃ per ciuitatē capiebantur: mortuiq̃ canibus proiciebātur: spes quibusdam erat in cloacis latere: & ignis latitantes cremabat: & qui descendebant necabantur. Cap. XXI.

Postero autē die romani uersis in fugā ex iteriori ciuitate latronibus oīa Siloā usq̃ igni tradidere: & oppidū qđem gaudebāt absūmi rapinis uero carebāt: quoniam latrones ex inanitis prius oībus in supiorē ciuitatem recedebāt. Erat nāq̃ illis malorū qđem nulla poenitudo: arrogantia autē tanq̃ in rebus secūdis. Deniq̃ ardere ciuitatē lætis uultibus aspicientes alacri uoto mortē expectare dicebant q̃ perempto populo incēso templo: & flagrante oppido nihil essent hostibus relicturi. Sed tamen iolippus in extremis eorū rebus pro reliquiis ciuitatis obsecrando laborabat. Sed multa qđem in eorū crudelitātē atq̃ impietātē locutus multa uero pro salute adhortatus nihil amplius quā elusus est: q̃a neq̃ se tradere pp̃ iusiurandū patiebatur: neq̃ pugnare cū romanis ex equo iā poterant ueluti custodia circūuallati: cædisq̃ insup̃ consuetudo dexterās cōmouebat. Dispersi autē per ciuitatē per ruinas latitabant profugere parati insidiantes. Multi autē capiebantur oēsq̃ interficiebant. Nam pp̃ inediā fugere non ualebant: mortuos autē canibus proiciebāt. Omne autē per eundē genus fame leuius uidebat: adeo ut ad romanos quoq̃ sine licentia desperata misericordia tamē fugerent atq̃ in seditiosos a cæde non cessantes sponte incederent: nullusq̃ in ciuitate locus uacuus erat: sed cūcta mortuos habebāt: quos fames aut latrones cōfecerant: & cadaueribus eorū plena erant oīa: qui alimentorū penuria uel seditione perierant. Tyrannos autē fouebat factionū quæ latronum spes ultima sita in cloacis. Quo si fugissent minime iueniri posse arbitrabant. Sed peracto excidio post romanorū digressum prodire ac fugere cogitabant. Id enim plane illis erat somniū. Nec enim uel deū uel romanos fuerant latituri. Tunc qđem subterraneis freti plura quā romani concremabant. & q̃ ex incendiis fugientes in cuniculos descendissent eos ip̃robe necabant itemq̃ spoliabant. Quin etiā cibum sicubi reperissent concretū sanguine deuorabāt. Erat at̃ inter se illis iam rapinæ causā bellū: eosq̃ putauerim nisi excidio p̃uenti essent nimia crudelitate mortuorū quoq̃ corpora degustaturos fuisse.

Cæsar prospiciens ciuitatē superiorem non posse capi sine aggeribus distribuit milites operibus ad occidentālē partem: legiones munit isdem diebus idumei mittunt ad Titum q̃ ad eū uolunt confugere remittit legatos pollicens pacem: Symon hoc intellecto quosdam occidit: quosdā recludit: multitudo tamen maxima fugit. Cap. XXII.

Cæsar autē fieri non posse p̃spiciens ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatē in prærupto undiq̃ loco sitam. distribuit opibus militē uicesimo die mensis augusti. Erat at̃ transuectio ip̃endiorū difficilis oībus, ut dictū est. circū ciuitatem usq̃ ad centesimum stadiū impriorū aggerū extructionē detonsis. Quatuor qđē legionum opus in occidē tali parte ciuitatis contra aulā regiā erigitur. auxiliatorū uero manus & cætera multitudo xistum uersus ac pontē & Symonis turrim quā iōānes bellū gerens pro castello sibi ædificauerat. His at̃ diebus idumeorū duces clam cōgregati consiliū de sui traditiōe cœpere missis ad Titū q̃nq̃ uiris ut dexterā sibi darent p̃cabant. ille tyrānos sperans eē cessuros idumeis abstractis quoniam belli p̃uidebant: sero qđem uorū tamen uitā his pollicitus legatos remissit. Discessum at̃ parantibus Symon p̃sensit. & eos qđē q̃ ad Titū prexerat q̃nq̃ uiros statim occidit. duces uero quorū nobilissimus erat Solæ filius iacobus correptos in custodiā coniecit. nec multitudinē idumeorū abductis rectoribus qđ ageret nescientē sine custodia hēbat: sed diligentioribus eā custodiis amplectebat & tamē custodes pfugientibus obstare nō poterant. Quāuis multi necarent: plures tamē erant qui

fugerent. Omnes autē suscipiebantur a romanis: & Titus nimia lenitate priora pcepta neglexit: ipsiq; milites iā & spe lucri & satietate cadibus tpabant. sola. n. relicta plebe aliud uulgus cū cōiugibus ac liberis paruo quēq; p̄tio uenundabāt. Cū multi at̄ distraherent & emptores pauci eēt: q̄q; uoce p̄conis edixerat ne qs solus trāsfugeret: ut eo mō familias suas educerēt: tamē hos quoq; recipiebat: appositisq; q ab his fecerneret si qs digno supplicio uideret. Et infinita qdem multitudo uenit. Ex populo uero seruati sunt plusq; milia. xl. quos impator quō cuiq; gratū erat dimisit.

Quidam sacerdotū promittens multa donaria Tito accepta fide pro fuga recessit: multaq; uaria pulcherrima donaria dedit.

Sdem autē diebus etiam sacerdotū aliq; filius neburthi noīe iesus accepta fide salutis a Cæsare ut de sacris donariis quēdā traderet: egredi fac tradit ex phani pariete candelabra duo. His quæ in tēplo erant posita similia mensasq; & crateras oīa ex auro solido & grauissimo facta. Tradit ēt uela & pontificū indumenta cum gemmis & uasā multa sacrificio cōparata. Quin etiā custos sacrae pecuniae cōp̄r̄hensus phinees noīe uestes & cingula sacerdotum ostendit: multaq; purpurā & cocchum quæ ad usum reposita catapit̄ismatis seruabatur. Cum qbus aliquantum cinami erat casia pigmentorūq; aliorum multitudo quibus cōmixta deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autē ab eo & ex aliis opibus multa & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia licet ui capto transfugæ tamen data est uenia.

Perfectis aggeribus machinas romani admoūēt: multi despantes in iloachas demittūt: qdā in aerā confugiūt quidam romanos applicātes arietes ad muros ulciscunt: Tyranni priuati sp̄spon te descenderūt de turribus: iudæi ad siloā confugiunt: a custodibus recluduntur: romani in muris signa ponunt: ingreditur Titus admiratur q̄ tantas munitiones tyranni deseruissent: admirata altitudine & compagine lapidum præficit Frontonem custodiæ illorum: multos in ægyptū mittit: multos uendit multos etiam bestiis deuorandos tradidit.

Cap. XXIII.

Am uero pfectis aggeribus septēbris mēsis die septimo: qui erat cōcepto opere octauus & decimus dies: romani qdem machinas admoūebāt. Seditiosoz qdem alii q ciuitatē desperauerant muris relictis in acram recedebant: alii at̄ se in cloacas demittebāt. Multi autē dispositi ulciscēbant eos qui arietes applicarent: & hos autē supabant multitudine ac uirtute romani. quodq; maximū est. lati moestos atq; iā debiles. Cum autē pars esset aliq; muri subruta nōnullæq; turres arietibus pulsatae cessissent: statim qdē propugnatores eaz diffugiūt timor aut etiam tyrannos necessitate maior inuadit. Nā & priuq; transgrederent hostes torpore tenebant: & ad fugiendū suspensū erant. Videres autē paulo ante supbos & factis impiis arrogātes ita tunc humiles esse ac tremere ut miserāda esset. quāq; in neq̄ssimis. tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitu & muro quo moenia cingebant inualo atq; perrupto custodes pellere atq; egredi. Cum uero quos antea fideles habuerāt nūq; uiderent fugiebant quo quēq; necessitas impulisset. Adeuntes at̄ alii totū ab occidente mure subuersum esse nūciarent: alii subiisse romanos acie propinquare q̄rentes: alii ēt uidere hostes in turribus affirmarēt metu fallente conspectū in ora prostrati pro sua dementia q̄rebantur: ac ueluti succisi neruos qua fugerēt hæsitabant. Vnde & maxime qs & uirtutē dei p̄p̄exerit contra iniustos & fortunā romanorū. Tyranni qdē semetipsos uitione priuauerunt: ac sponte de turribus descendere: unde ui nunq; sola uero fame capi poterāt. Romani uero q tantū in muris infirmioribus laborauerāt: eos quos instrumētis non potuissent nūc fortuna cōpere. Omnibus. n. machinis tres turres ualidiores erant de qbus supra memorauimus. Relictis itaq; his uel. quod est uerius. dei nutu in his dephensi confestim qdem ad uallē siloā confugere. Rursum autē ibi a metu paululū respirauerunt munitionē qua murus erat accinctus ex ea parte partire. Vbi autē infirmiori audacia quā necessitate. iam. n. uires eoz labor metus: & calamitas fregerat. a custodibus retrudunt: & per diuersa disiecti in cloacas delitescūt. Romani uero muris potiti signa in turribus posuere: & plausu atq; læticia uictoriā cātū celebrant: q̄ principio finē belli multo senserant leuiorē. Deniq; sine sanguine mure nocti notissimum non esse credebant. cūq; nullum reluctāte uiderent. pro in certo mirabantur. In angustias autē uiag; strictis gladiis fusi & quos cōp̄ssent interficiebant: nullo discrimine: domosq; totas cum oībus qui eo confugerant igni tradebant. Multas uero uastantes quas prædæ cā penetrassent. integras mortuorū familias & plena mortuis tecta quos fames confecerat offendebant. Ipsum deinde horrētes aspectum uacuis manibus egrediebantur. Nec tamen eodē modo peremptos miserantes. Non idem autē circa uitos patiebantur: sed unum quēq; obuuium transfigendū & angusta uiarum cadaueribus obstruere: totaq; ciuitatem sanguine diluere ut plerorūq; incisosq; cades extinguerent. Et occidētes quidem uespere cessabant. nocte uero crescebat incendium. Ardentibus autē Hierosolimis illuxit dies septēbris mēsis octauus ciuitati tot clades cū obsideretur expertæ: quorū bonis si usā esset ex quo condita inuidenda mansisset. nulla tamen alia re tantis infelicitatibus digna: nisi quomā talem progeniē qua subuersa est edidit. Intro autem Titus ingressus & alia & ciuitatis munitiones ac turriū causas miratus est. quas tyranni per dementiā deseruerant. Conspecta quidem earum oīda altitudine itēq; magnitudine subtiliq; lapidū compagine singulorū quantūq; patrent. mel

quantum erigerentur: deo inq̃t plane adiuuare pugnauius: & deus erat qui detraxit ab istis munimentis iudeos. nā quæ hoīum manus: aut quæ machinæ ad istas ualerent? Tunc q̃dem multa eiusmodi cū amicis collocutus est. Quos uero a tyrānis uinctos in castellis repperit relaxauit. Cū aut̃ alia ciuitatis deleret murosq; subuerteret eas turres fortunæ suæ monumentū reliquit: q̃a eo militante his potitus fuisse quæ capi nō potuissent. Quod ergo milites interficiendo laborabāt magna adhuc extabat supstitutum multitudo: solos qdē armatos Cæsar & q̃ manū opponerent iuberet interfici. reliquā uero multitudinē saluam esse. Illi aut̃ cum his quos occidi mandatū fuerat etiā senes ac debiles trucidabant. uegetos aut̃ atq; utiliores coactos in tēplum indestinatū mulieribus ambitū concluderunt. Custodes aut̃ his Cæsar apposuit: unū ex libertis & amicis suis Frontonē: qui fortunā quā meritis esset qsq; decerneret. Ille aut̃ latrones q̃dem oēs atq; seditiosos cū alius ab alio iudicaret: occidit. Iuuenes aut̃ lectos q̃ procero atq; formoso essent corpe triūpho seruabat. Ex residua multitudine septē & decē milia maiores annis uinctos mittit ad agyprū operibus depurandos. Plurimos aut̃ p̃ prouincias Titus distribuit in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uero infra .x. & .vi. annū ætatis agerent uendidere. His dē aut̃ diebus qbus secernebatur a Frontone mortui sunt fame. xii. milia qbus partim odio custodū non p̃bebat cibis. partim quoniā ipsi uictus fastidio tenebant. Erat aut̃ præ multitudine hoīum frumenti penuria.

Captiuorum numerus per omne tempus obsidionis numeratus fuit decies centena milia: loānes sempiternis uinculis seruatur. Symon uero seruatur triumpho. Cap. XXV.

T captiuorū quidem oīum qui toto bello cōprehensi sunt. xc. & .vii. milia cōprehensus est numerus. Hostiū uero p̃ omne tps̃ obsidionis decies cētena milia. Hoz̃ pleriq; gentiles fuere: sed non indigenæ. A totis. n. regionibus ad azimorū diem festū congregati bello subito circūfusi sunt: ubi primo q̃dem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur. deinde citius fames. q̃ at caperet tantam hoīum multitudinem ciuitas certū erat ex his qui sub Cestio fuerant. enumeratis. n. tunc uiris ciuitatis ac florus Neroni significare cupiens cōtēnenti nationem a pontificibus petiit ut si quomō possent multitudinē numerarent. Illi aut̃ cū dies festus adesset qui pascha uocat̃ quando a nona quidē hora usq; ad undecimā hostias cædūt per singula q̃dem contubernia non pauciorū quā decem hoīum fiunt: solum. n. epulari non licet multi etiā uicini conueniunt. Hostiarū q̃dem ducenta & quinquaginta milia & quingentas numerare. Fiunt aut̃ ut denos epulatores p̃ singulas imputemus uicies centena ac septingentena milia sancti oēs & puri. nec enim leprosis siue uiriliginosis & semine fluentibus: quos gonotitos uocant: neq; mulieribus menstruo cruore pollutis neq; aliis inquinatis participare sacrificia permittebantur: sed nec alienigenis q̃dem nisi qui legionis cā uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamē tota gens fato conclusa est & facta hoībus ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat oēm humanam & diuinitus emissam pestē numerus peremptorum. quos partim palā occidere partim capere romani. Rimantes. n. cloacas & sepulchra ruētes quos offendiissent iugulabant. Inuenti sunt aut̃ ibi quoq; plusq; duo milia quorū alii manu sua plures at̃ mutuis se uulneribus interfecerant: cū alios fames corrupisset. Scæuus aut̃ corporū odor introeuntibus excurrerat adeo ut statim multi recederent: alii pluris habendi cupidine congesta cadauera calcantes se immergerent. Multæ namq; opes in cuniculis inueniebantur: nephasq; oēm uiam lucri faciebat. Subducebantur aut̃ multi quos tyranni uinxerāt: nec enim in extremis a crudelitate cessauerant. Virtus est aut̃ deus utrūq; merito. Et ioannes q̃dem oppressus fame cū fratribus in cloacis: quæ sape desperit a romanis dextram sibi dari p̃catus est. Simon uero multa ui cum necessitate luctatus. sicut designabimus. semet tradidi. Seruatus est at̃ alter triūpho. loānes autem uinculis sempiternis. Romani uero extremas oppidi partes incendunt: murosq; subuertunt.

Capitur Hyerosolima secundo anno principatus Vespasiani die octauo mēsis septembris: prius quinquies capta fuerat: Cōditor primus eius fuit chanā: qui iustus fuit appellatus: Cæsar iussit ut turres & pars quædam ciuitatis pro custodibus remanerent: reliquum explanarunt: laudat Cæsar exercitum suum eiꝯ gratias agit de eorum uirtute & fortitudine: & pro gestis rebus dona largitur & coronas & p̃mia multa singulis. Cap. XXVI.

Ta quidē hyerosolima capta est secundo āno principatus Vespasiani septembris mēsis octauo die. Quinquies aut̃ prius capta tunc itez̃ uastata est. Aegyptiorū quidē rex alōbeus & post eū Antiochus: deinde Pompeius & post hos cū herodes & Sossius captū oppidum seruauere. Antea uero rex babyloniorū eo potitus excidit. Post ānos ex quo edificatum est mille. ccc. lx. & menses octo & dies sex. Primus at̃ conditor eius fuerat chanā eorū potētissimus q̃ patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe talis ideorū sacerdotū deo primus exhibuit & phano primū ædificato hyerosolimā ciuitatem uocauit cū ante solyma uocaret̃ chananeorū quidē populo rex iudeorū leobius pulso colendam suo tradidit: & ccc. lxxiii. āno post ac mensibus tribus a babylonis euerſa est. A rege aut̃ leobio qui primus iudeus in ea regnauit usq; ad id quod Titus fecit excidiū anni. mille. clxxiii. Ex quo primū aut̃ cōdita est usq; ad excidiū anni. Mclxxvii. sed. n. neq; antiquitas neq; ingentes diuitiæ neq; p̃ totū orbē terræ diffusa notio nec

magna religionis gloria quicq̃ iuuat quo minus periret. Talis q̃dem finis hyerosolimoꝝ obſidio-
nis fuit:q̃ uero quos occideret quidue raperet nō habebat exercitus q̃ iratis aīs oīa decrant: nec
enim p̃cendo ſi eſſet quod agerēt abſtinuiſſent: iubet eū Cæſar totā funditus iā eruere ciuitatē ac
tēplum relictis q̃dem turribus quæ p̃ter alias eminebāt:Phaſello & Hyppico & Mariāne: muriq̃
tanto quanto ciuitatē ab occidente cingebat. Id q̃dem ut eſſet caſtrū illis custodiæ cā relinq̃ndis:
turres at̃ ut poſteris indicarent:q̃lem ciuitatē q̃ue munitiſſimā romanorū uirtus obtinuiſſet. Aliū
perō totū ambitum ciuitatis ita cōplanauere diruentes ut q̃ ad eā accēſſent habitatā aliquādo
uix eſſe crederent: Hic q̃dem finis eorū dementiæ:q̃ nouas res mouere tentauerunt hyerosolimis
fuit clariffimā ciuitati & apud oēs hoīes prædicatiſſimā. Cæſar autem p̃ſidio q̃dem illic ſtatuit
relinquere decimā legionem:nonnullaſq̃ alas equitū ac peditum cuneos. Omnibus aut̃ belli par-
tibus adminiſtratis & laudare uniuerſum cupiebat exercitū pro rebus fortiter geſtis & debita ui-
ris fortibus p̃mia p̃ſoluere. Compoſito at̃ in medio ante hæc caſtris magno tribunal i ſtans in eo
cū proceꝝ eminentiſſimis unde ab oī milite poſſet audiri: magnā illis ait habere ſe gratiā q̃ beni-
uolentia erga ſe utendo p̃ſeueraffent. Laudabat aut̃ q̃ per oīa bella morigeri fuiſſent quāq̃ præli-
ando fortitudinē in multis magniſq̃ piculis monſtraſſent patriæ p̃ ſe amplificātes imperium oi-
buſq̃ planū facientes hoībus:quia neq̃ hoſtiū multitudo neq̃ munitiones regionū: neq̃ magni-
tudines ciuitatū uel audacia inconſulta & imanitates efferre aduerſantiū poſſint unq̃ romanorū
uires uel manus effugere:q̃uis in multis rebus aliqui fortunā opitulatē habuerint. Bonū q̃dem
eſſet ait illos et̃ bello finē ponere:quod & multo tpe geſtū ſit. Nec.n.optaſſe his quicq̃ melius cū
id ingrederentur. Hoc aut̃ pulchrius atq̃ p̃clarius q̃ duces romani & procuratores imperii ab his
declaratos ac p̃miſſos imperiū cuncti libenter ſuſcipiunt. Et his quæ ipſi decreuere manendū pu-
tant agentes his gratias q̃ legiſſent: mirari aut̃ ſe eos ac diligere oēs quia nemo uiribus alacritatē
habuit tardioſiorem. Et illis tamen qui pro maiore ui clariuſ decertaſſent uitamq̃ ſuam cōdecoraſ-
ſent fortibus factis etiā re bene geſta militiam ſuā nobilioſiorem feciſſent. Dixit ſe & honores & p̃-
mia redditurum nec ullum eorū qui plus alio laborare uoluiffent iuſta uiciſſitudine caritū:ma-
gnamq̃ ſibi huius rei fore diligentia q̃ magis uellet honorare uirtutes eorū qui militiæ ſocii fuiſ-
ſent q̃ punire peccata. Conſeſtim ergo iuſſit eos quoꝝ partes ſunt indicare:quos nam ſciret forti-
ter aliquid in bello feciſſe:& notatim ſingulos appellatos p̃ſentes collaudabat: quaſi qui domeſti-
cis recte geſtis nimium lætaretur:& coronas eis aureas imponebat & torques longaſq̃ haſtas. &
ſigna ex argento facta donabat:& uniuſcuiuſq̃ ordinem mutabat in melius. Quin & ex manibus
aurum & argentum itemq̃ uestes aliamq̃ prædam largiter diſtribuebat.

Cæſar donatis omnibus ſecundū eorum merita:ad ſacrificia ſe conuertit deinde ad cæſaream
maritimā deſcendit reponitq̃ in ea multitudinem manubiarum captiuoſq̃ ſeruauit:quia hyemis
tempus prohibebat in Italiam nauigare. Cap. XXVII.

Mnibus autē ita donatis ut q̃ſq̃ ſe meritū p̃buerat:uotiq̃ cū uniuerſo exercitu factis
magno fauore deſcēdit uertitq̃ ſe ad ſacra pro uictoria celebrāda, magnaq̃ aſtate boī
multitudine circū aras imolatos oēs exercitui dedit ad epulas. Ipſe cū honoratis p̃ tri-
duū lætatus milites q̃dem alios quo quēq̃ cōueniret:dimittit. Hyerosolimoꝝ aut̃ cu-
ſtodia decimæ legioni credit. Neq̃ ad Euphratē qui pridē ibi fuerāt miſit duodecimæ
legionis memoriq̃ Ceſtio iudæis cōceſſerat:totā quidem illā de Syria pepulit. Erat at̃ olym-
apud Taphaneos ad militē aut̃ q̃ ſic uocat̃ miſit. Hæc ad Euphratē in cōfinio Armeniæ & Cappa-
dociæ ſita eſt. Duas uero ſibi obſeq̃ ſatis eſſe dixit: donec ad Aegyptum p̃ueniret q̃nta & decima
legiones. Deinde cū ad maritimā Cæſareā cum exercitu deſcendiſſet in eā manubiæ multitu-
dinē repoſuit:captiuoſq̃ ibi aſſeruari p̃cepit:q̃ ad Italiam nauigare tempus hyemis prohibebat.

Eo tpe quo Titus Cæſar Hyerosolimis cōmorat̃ obſidiōis cā Rhodū trāſmeat Titus ex cæſa-
rea maritia reuerſus:aduēit i cæſareā Philippi celebrat ibi oīa ſpectaculoꝝ genera. Cap. XXVIII.

Et idem uero tps quo Titus Cæſar obſidiōis cā apud hyerosolimā commorabat̃ aicē
ſa nati onoraria Veſpaſianus Rhodū tranſmittit. hinc at̃ uectus triremibus poſtq̃ oēs
quas p̃ternauiſſet ciuitatis inuaſit. & ab his cum uotis exceptus in Græciam ex Ionia
tranſiit. egreſſus deinde Cercica in Apigiā delatus eſt unde iam terra iter agebat. Titus
aut̃ ex maritima Cæſarea reuerſus in Cæſaream quæ Philippi uocat̃ aduenit: diuq̃ ibi
commorabatur:celebrans omnia genera ſpectaculorum:multiq̃ in ea captui cōſumpti ſunt. Alii
beſtis obiecti. Alii autem cateruatim more hoſtium inter ſe depugnare coacti.

Inuenit Cæſar Symonem gorgiæ filium:& quomodo captus ſit declaratur ſeruatur pro trium-
pho:quod romæ eſt facturus Cæſar. Cap. XXIX.

ſe Symonē etiā minoſe Gorgiæ filium cōperit hoc mō cōmp̃henſum. iſte Symon cum
Hyerosolima obſideret in ſupioſe ciuitate cōſtitutus poſtq̃ muros ingreſſus fuit exer-
citus totā ualtare ciuitatē cōperat:tunc fideliffimis amicoꝝ aſcitis & lapidariis cū ſer-
ramentis eorum neceſſitati congruis & alimentis quæ multis diebus ſufficere poſſent.
tūc cū illis oībus in aliquam occultiorē cloacā ſeſe demittit: & quoad foſſa patebat illa progre-

diebantur: ubi uero soliditas obstitisset: eā suffodiebant sperantes posse ulterius progressos tuto emergere atque ita seruari. Sed hanc expectationē ueram non esse rei periculū repellebat. Vix enim paululū fossore pcesserant: iamq; alimenta quāuis ex pte his uterentur eos deficiebant. Et nunc igitur uelut stupore possit romanos fallere: albis tunicis innexaq; fibula ac chlamide purpurea indutus illum ipsum ex terra aditus ubi templū fuerat appuit. Ac primo quē obstupuerit qui eū uiderunt lociq; suis manebant. Deinde propius cū accessissent q; essent pcontanti sunt. & id quē Symon non dicebat iubeat autē ad se ducem uocari. Statimq; accersitus ab his q; ad eū cucurrerāt uenit Terentius rufus. namq; his rector militiæ relictus erat. oī autē ab eo ueritate cōperta ipsum quidē uinctū custodiebat. cæsari uero quēadmodū esset cōprehensus indicauit. Symonē quē in ultionē crudelitatis quā in ciues suos amare ac tyrānice fuerat in potestate hostiū quibus maxie inuisus erat ita deus posuit. non uī subditum eorū manibus: sed sua sponte ad suppliciū aductum propterea q; plurimos ipse crudeliter interemerat falsis criminationibus insimulatos defectiōis. sed ad romanos: nec enim potest iram dei effugere nequitia: nec inualida est res iustitia: sed quandoq; sui temeratores ulciscitur: & grauiorem poenā ingerit criminosis cū iam se liberatos esse crediderint: eo q; non statim luere cōmissa. Id etiam Symon didicit postq; in iras romanorū incidit. illius autē ascensū e terra magnam etiam aliore seditionorū multitudinē hīdem diebus fecit in cloacis depræhendi. Cæsari autē maritimā cæsaream reuerso uinctus symon oblatus est: & illū quē triumpho quem romæ acturus erat seruari iussit. Ibi autē moratus fratris sui natalem diē clarissime celebrabat multā partē dānatorū eius honori attribuens. Numerus enim eorū qui cum bestiis depugnarūt quicq; ignibus cremati sunt & inter se digladiatores piere. Duo milia quingentos excessit. Omnia tamen romanis uidebantur hæc licet mille modis illi consumerent minus esse supplicii. Postea cæsar beritū uenit: hæc autē est ciuitas phoenicis puincia: Colonia romanorū: & in hac quoq; diutius demoratus est: maiore usus claritudine circa natalē patris diem tā magnificentia spectaculorū q; sumptibus aliis excogitatis cū etiā captiuorū multitudo eodem quo antea modo periret.

Cæsar inuenit multos iudæos apud Antiochiam inuidus Antiochus irritum multiq; cremantur ex his. Cap. XXX.

Inuenit autē per idem tempus iudæos q; apud antiochiā reliqui erant acerba & exiciosa picula perpeffi cōcitata in eos antiochiensiu ciuitate tā propter criminationes illatas eis in pſentia q; ppter ea q; fuerant non multo ante cōmissa. De quibus necessariū mihi uidetur pauca prædicere: ut etiā quæ postea gesta sunt cōsequenti narratione referamus. Iudæorū namq; gens multū quidem totius orbis indigenis asseminata est. Plurimū autē syris in ciuitate permixta p̄cipue apud antiochiā uersabatur ppter magnitudinē ciuitatis. Maxie uero his liberam domicilii facultatem reges qui post antiochū fuerant præbuerunt. Namq; antiochus quē qui epiphanes dictus est uastatis hyerosolimis tēplum spoliauit. Qui uero post eum regnū assecuti sunt: quicquid æneum in donariis fuit hoc iudæis apud antiochiā degentibus reddidere: eorū synagoga dedicatū est. Concesseruntq; ut pari cū græcis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoq; eodem postea regibus modo tractata & multitudine præfecere & extruere: itēq; magnificētra munerum tēplum clarius reddidere: semperq; religione sibi sociantes magnam paganorū multitudinem etiam illos quodāmodo sui partem fecerunt. Quo tempore bellū autem fuerat conclamatum & recens in syriam Vespasianus delatus est nauigio: iudæorū uero odium apud oēs pullulabat tunc unus eorū antiochus quidam plurimū patris causā honorabilis: erat enim princeps apud antiochiam iudæorū cum antiochiensium populus cōcionaretur in theatro progressus in mediū patrem suum & cæteros deferebat: insimulans eos q; una nocte totam ciuitatē incendere statuisent: & ueluti gestorū p̄cipes quosdam hospites iudæos tradidit. His autē auditis populus irā cohibere non poterat: sed in eos quidē qui traditi fuerant ignem iussit afferri: statiq; oēs in theatro concremati sunt. In multitudine uero iudæorū properabat irruere: si eos celeriter ulti essent patriam suam seruaturū iri existimantes. Antiochus autē iracundiā magis accendere mutato quidē uolūtatis argumento quodq; iudæorū mores exhibere se credens si paganorum ritu sacrificaret. itēq; iussit & cæteros cōpelli facere: renuendo enim manifestos insidiatores fore. huius item rei periculo ab antiochiensibus facto pauci quēdē consenserunt: alii uero qui noluerunt preempti sunt. Antiochus autē acceptis a romanorū duce militibus scæuus instabat suis ciuibus nequaquā eos die septimo ab opere cessare permittens: sed oīa cogens facere quæ diebus aliis agerent. Tandem ualidam necessitatem imposuit: ut nō modo apud antiochiā ut septimi diei feriæ soluerentur: sed ad hoc exordium in cæteris quoq; ciuitatibus ad breue similiter tempus fieret.

Declarat noua calamitas q; accidit iudæis: accusant iudæi ab antiocho q; cremassent quadratū forum cū multis aliis: cognoscunt non fuisse in culpa per legatū uespasiani. Cap. XXXI.

Iudæis autē apud antiochiam qui tunc erant eiusmodi mala perpeffis: altera denuo calamitas accidit: de qua narrare conati hæc quoq; p̄secuti fuimus. Namq; q; quadratum forū exuri cōtigat & archiua monumentorūq; receptacula publicorū: itēq; basilicas uix q; ignis inhibitus est: super oēm ciuitatē magnanimus uiuens. Huius facti Antiochus

iudeos accusat: & antiochenſes quo. ſi his infeſti antea non fuiſſent recenti ex incendio tumultu facile calumnia perpuliſſet: multo magis ex atre actis fidem habere dictis ſuis perſuaſit: ut pene ſe uidiſſe ignem ab iudeis inſici arbitrarentur: & tanq̃ furore correpti magno cū ardore cuncti aduerſus eos q̃ accuſabant: impetum facerent. Vix aut̃ motus eorum potuit reprimere colligi ad huc iuuenis legatus poſtulans ſibi permitti referre ad cæſarem geſta. Rectorē namq̃ ſyriæ ceſennium Priſcū, iam quidē Veſpaſianus eum miſerat: nondum aut̃ ille peruenerat. Habita uero diligenti quæſtione collega reperit ueritatem, & eorū iudeorum quidē quos Antiochus accuſauerat nemo conſcius fuit. Omne at̃ facinus admiſere hoies qdā nocentiſſimi neceſſitate debitoꝝ: rati quod ſi foc̃ & ſcripta publica concremaſſet: exactione liberarent. iudei quidem pro ſuſpectis cōſultatione criminationibus futura expectantes magna fluctuabant.

Accipit Cæſar litteras a patre q̃ deſiderabilis ipſe peruenerit Romā & quo honore ſit ſuſceptus deſcribitur.

Cap. XXXII.

Titus aut̃ cæſar a patre ſibi allato nuntio q̃ uniuerſis quidam italiæ ciuitatibus deſiderabilis perueniſſet: maxime uero q̃ urbs eum Roma ſumma cū alacritate & claritudine ſuſcepſiſſet: in maximā lætitiā uoluntatēq̃ translatus eſt, curis de eo ſibi erat ſuauiſſimum liberari. Veſpaſianum, n. etiam longe abſentem oēs hoies lætiæ uoluptatibus ut præſentem colebant expectatione ſua q̃ nimis eū uenire cupiebant p̃ eius aduentu ducentes: & oī habentes neceſſitate liberā erga illum beniuolentiā. Nam & ſenatus memor calamitatū quæ mutatione principū contigiffent: optatum erat imperatorē ſuſcipere ſenectutis honore bellicorūq̃ geſtoꝝ maturitate decoratū: cuius præſentiā ſciebant ſoli ſaluti ſubiectoꝝ cōmodaturam: quod & populus malis inteſtinis ſollicitus magis eum uenire cupiebat. tunc ſe calamitatibus quidem p̃ certo abſoluendū eſſe confidens: antiquā uero libertatem cū opulentiā recepturū: præcipue pars militaris ad eū reſpiciebat. Hi. n. maxie belloꝝ per illum parratoꝝ nouerant magnitudinem: imperitiā uero alioꝝ ducū experti atq̃ ignauiam magna quidē ſe optabant turpitudine liberari. Ei uero qui ſe & ſeruare & honeſtare ſolus poſſet recipere præcabant. Cū uero hac beniuolentiā diligeretur ab oībus honore quidem præcipuis uitis ulterius expectare itollerabile uidebatur. ſed eū longiſſime ab urbe Roma conuenire ante propabat: nec tamen quiſq̃ moras eius conueniendū ſe rebat: ſed ita ſimul oēs effundebant & uniuerſis facilius & promptius ire q̃ manere uidebatur: ut etiam ciuitas ipſa tunc primū inter ſe iocundā ſentiret hoīum raritatem. Erant aut̃ pauciores abſentibus remanentes. Vbi uero eum appropinquare nūciatū eſt: quāq̃ manuete ſingulos ſuſcepſiſſet qui præceſſerant nūciatū eſt, oīs iam reliqua multitudo per uias cū cōiugibus & liberis præſtolabant. & quo tranſiens adueniſſet: uidendi eius uoluntatē uultuſq̃ lenitatē oīum genēꝝ uocibus proſequebant̃ bene meritū & ſalutis datorem ſolūq̃ dignum romanoꝝ principem appellantes. tota uero ciuitas ueluti tēplum erat ſertis atq̃ odoribus plena. cum at̃ uix p̃ circumſtantē multitudinem in palatiū uenire potuiſſet, ipſe quidem penatibus diis aduentus ſui gratulatione ſacra celebrauit uertunt at̃ ſe ad epulas turbæ perq̃ tribus & genera & uicinas conuiuia exercētes deo delibabant & ab eo præcabant ipſum Veſpaſianum quāplurimū t̃pis in romano imperio perſurare & filium eius & qui ex his naſcerent̃ ſeruari inexpugnabilē principatū. urbs quidē roma Veſpaſiano ita ſuſcepto ſtatim maxima ſollicitate creſcebat.

Deſcribit̃ defeſtio germanorum facta t̃pe quo Veſpaſianus erat in alexandria: qui credebant ſe poſſe liberari a dictione romanorum: his auditis a domitiano exercitus tēdebat: tunc germani ſe ſponte ſubdiderunt.

Cap. XXXIII.

Anre hac uero tēpora q̃bus ueſpaſianus qdē apud alexandriā erat. Titus uero hyeroſolima obſidebat. magna p̃s germanoꝝ ad defeſtionē mota ē: q̃bus et̃ galatæ p̃ximi cōſpirantes magnā ſpē cōtulerant q̃ et̃ romanoꝝ domino liberarent̃. germanos at̃ defeſſe uelle bellūq̃ inferre ſuſtulit primo nā bonis cōſiliis uacua: p̃uacq̃ ſpes appetēs p̃culo rum deinde odiū principū: quoniā ſoli ſciūt p̃ cæteris gentē ſuā ui coactā ſeruare romanis. necnō egdē maximā t̃ps eius fiducia dedit. nā cū uiderēt romanū iperū crebris impatoꝝ immutationibus inteſtina ſeditione turbari: oēm̃q̃ his ſubditā orbis terræ prem pendere ac nutare cognoſcerent. hoc ſibi optimū t̃ps ex illoꝝ rebus aduerſis atq̃ diſcordiis oblatū eſſe putauerunt. Id aut̃ cōſiliū dabant: & hac eos ſpē decipiebāt clariſſis qdē & ballis ex eorū potētiffimus: q̃ olym quidē res nouas cupiebant: t̃pe at̃ abducti ſuā ſententiā p̃didere. iamq̃ alacriter affectæ multitudinis p̃culū facturi erāt. Veꝝ maxia parte germanoꝝ defeſtione polliciti: & cæteris fortalle non diſſentientibus: ueluti diuina p̃uidencia ueſpaſianus ad petilū cerealē q̃ pridem germaniā rexerat litteras mittit: q̃bus eū conſulē declarauit: iuſſitq̃ ad britānias adminiſtrādas p̃ficiſci. igitur ille quod iuſſus erat abiiciēs audita rebellionē germanoꝝ in eos iam cōgregatos inuadit ordinata acie magnū in conſlictu numēꝝ peremit: depoſitāq̃ amentia ad ſobrietatē coegit. Sed quanto cito illi ad loca non pueniſſent: tūc aut̃ multo poſt erant ſupplicia luituri. Nā ut primū defeſtionis eorū nūcius allatus ē romā. Domitianus cæſar hoc audito nō ſicut alter i illa etate feciſſet. Nā oīno adoleſcens erat tantā rei magnitudinē ſuſcipe non detractauit: ſed a patre habēs ingenitā fortitudinē

& supra ætatem exercitatus illico tendebat in barbaros. illi autem expeditionis fama percussi ei se permiserunt: lucrum hoc existimare maximum nacti: ut sine ulla clade pristino iugo subiicerent. Omnibus ergo circa galitiam ut oportuit ordinatis: ne facile rursus unq̄ turbarent. Domitianus clarus atq; insignis ætate superatibus factis & partiū decus afferentibus romā ingreditur.

Scythæ cōueniūt cū germanis in defectione: transgressi flumen Istrā multos ex romanis inter quos Pompeiū Agrippā occiderunt: Vespasianus hoc audito rubeū gallū mittit q̄ multos occidit: alii domū cōfugere: muniunt loca ne barbaris āplius deſ locus talia faciēdi. Cap. XXXIII.

Cum supradicta uero germanorum defectione hisdem diebus etiā scytharum cōuenit audacia. Namq; appellatur scytharum sarmatæ maxima multitudo clam transgressi flumen istrum uiolenti atq; scœuissimi propter inopinatum impetum: multos quidē romanorum quos in præſidiis offendere interficiunt. Et cōsularem uirum seniore pōpeium agrippam qui fortiter his obuius pugnauerat occidunt: proximasq; regiones totas feriendo atq; ducendo omnia quæ incendiissent peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto & uastitate meslæ cognita rubrum gallum dirigit poenas his impositurum: a quo multi quidem in præliis trucidati sunt. Qui uero salui esse potuere cum timore domum refugere. Hoc autem bello magister militum diffinito etiam futuri temporis cautioni cōsultuit. Pluribus enim & maioribus præſidiis loca circumdedit: ut omnino barbaris etiam impossibilis transitus. In mesā quidē bellum ea celeritate discretum est.

Titus reuersus ex beriti spectacula per ciuitates syriæ celebrabat: antiochenſes expectant cum summo desiderio: petunt iudæos expelli qui non exaudiuntur: ad alias petitiones se conuenerunt: Titus inde hyerosolimam proficiscitur: miseraturq; calamitatem ciuitatis curatq; captiuos in italiam asportari: cupiens eos triumpho præterducere. Cap. XXXV.

Princeps uero Titus aliquamdiu quidem beriti commorabatur ita ut diximus. Inde autem reuersus & per omnes quas obiret syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula iudæorum captiuis ad ostentationem cladis eorum abutebatur. Conspicit autem in itinere fluuium cognitione dignissimum. is fluit mediū iter arcas & raphaneas agrippæ regni ciuitates. Habet quoddam peculiare miraculum. Nam cū sit quando fluit plurimus neq; meatu segnis: tamen interpositis sex diebus a fontibus deficiens siccum exhibet locū uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta septimo die similis exoritur: atq; hunc ordinem semper eum obseruare præcerto compertum est. Vnde etiam sabbaticus appellatus est: a sacro iudæorū septimo die sic nominatus. Ciuitatis autem antiochenſium populus quoniam Titum aduentare cognouit: manere quidem intra mœnia præ gaudio non patiebatur. Omnes autem obuiam ei p̄gere properabant usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi non modo uiri sed etiam foeminae cum pueris expectabant. Et cum appropinquātem uidissent ex utroq; uiz latere stantes dexteras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur ut iudæos expelleret ciuitate. Titus quidem nihil præcibus istis indulſit: sed ociose quæ dicebantur audiebat. incerti autem quid sentiret q̄ due facturus esset iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec. n. cōmoratus est antiochiæ Titus: sed continuo ad zeuma euphratē uersus iter contendit. Quo missi etiam ab rege parthorum uenere auream ei ferentes coronam q̄ iudæos uicisset. Ea q; suscepta etiam cōuiuium exhibuit regiis atq; ita antiochiam remeauit: Curia uero & populo antiochenſi multum perentibus ut in theatrum ueniret ubi omnis eum multitudo præstolabatur humanissime paruit. Rursus autem fortiter iisdem instantibus & crebro postulantibus expelli ciuitate iudæos ingeniose respondit patriā cogēdicens quo expellendi fuerat interisse: nullumq; iam esse locum qui eos reciperet. Vnde ad aliam petitionem seſe conuertunt antiochenſes q̄ priorem impetrare non potuerunt. Aeneas enim tabulas eum præcabantur eximere quibus incisa essent priuilegia iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuit. uerum in eodem statu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiā iudæi: ad Aegyptum inde discessit. Iter autem agendo cum ad Hyerosolimam uenisset tristē solitudinem quam uidebat antiquæ ciuitatis claritudini compararet. Dissectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus miserebatur excidium ciuitatis non sicut alius fecisset exultans q̄ talem & tam funditus excidisset. Verū multa imprecans seditionis auctoribus: & qui hāc poenam ei inferri cogere: ita certus erat q̄ nunq̄ uirtutem suam uoluisset punitorum calamitate clarescere. Ex magnis enim diuitiis non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædā enim eruebant romani. Plura uero captiuis indicantibus auferebant aurum atq; argentum aliaq; instrumēta præciosissima: quæ domini propter incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autē ppositum iter ad Aegyptum tendens emensā uelociter solitudine peruenit. Alexandriā decretoq; ad italiam nauigare cū se duæ legiones committerent utraq; unde uenerat remisit. quintā quidē in Mysiam: quintam uero decimā in Pannoniā. Captiuorū autem duces Symonem & ioannem & alios numero septingentos uiros electos tā magnitudine corpore q̄ pulchritudine præstantes illico ad italiam portare præcepit: cupiens eos triumpho præterducere.

Venienti Tito romam: pater cum tota ciuitate obuiam prodit: ordinatur triumphus cōmunis: & pompa triumphi declaratur: & modus exeundi in triumphum: quo ordine quæcūq; sint distributa & ostensa parantur conuiuia ab oībus p totam ciuitatē: diesq; gratulationis celebratur: cum spe finis malorum ciuiliū: & foelicitatis principum.

Cap. XXXVI.

Erecta uero nauigatione pro uoto similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta: & excursus exhibuit ei quos patri. Claritudinē uero Tito pater attulit q̄ uenit obuia eū quæ suscepit. Multitudini autē ciuiū diuinā quandā letitiā suggerebat q̄ uidebat in unū tres cōuenisse. Non multis autē diebus post unū cōem triūphū ob res gestas agere statuere. quāuis utrisq; senatus propriū decreuisset. prædicto at̄ die quo futura erat pōpa uictoriæ: nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes at̄ cum exissent loca ubi tantū stare possent præuenerāt: quātus spectādus ip̄eratoribus modus sufficeret cōcesso necessario transitu. Cuncta uero parte militari ante lucē p turmas atq; ordines pgressa cū rectoribus suis & circa hostia cōstituta non palatū superioris: sed ppe Isidis templū ibi. n. principes noctē illa gesebant. prima iam aurora incipiente pcedunt Vespasianus & Titus lauro q̄dem coronati. amicti uero patria ueste purpurea: & ad octauianas ambulationes transeunt. Ibi. n. senatus & ducū procures & honorati equites eorū præstolabantur aduentū. tribunal autē ante porticus factū erat: sellæq; eburnæ in eo præparatæ. Quo cū ascendissent cōsederūt. Statimq; partis eos militaris fauor excepit: multis uirtutū testimoniis prædicans. Illi autē inermes erant in ueste serica laureis coronati. Perceptis autē laudibus eorū Vespasianus cū dicere adhuc uellent silentii signū dedit. Magnaq; oīum quiete facta surrexit: & amictu magnam partem capitis adopertus solēnia uota celebrauit: idemq; titus fecit. Perfectis autē uotis Vespasianus in cōmune oēs breuiter allocutus ē. Milites quidē ad prandiū quod his ex more ab impatore parari solet dimittit. Ipse uero ad portā rexit quæ ab eo q̄ per illā semper triumphorū pompa ducitur nomen accepit. ibi & cibū prius capiebant & triumphalibus uestibus amicti diis ad portam collocatis: cæsa hostia inter spectacula transeuntēs triūphū ducebant ut multitudini faciliōr præbere aspectus. Pro merito autē narranti multitudo illoꝝ spectaculoꝝ & magnificentia non potest in oībus quæ quisq; cogitauerit uel artium factis uel diuitiarū opibus uel naturæ nouitate. Nam pene quæ cū hoībus qui usq; sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt: aliis alia mirabilia atq; magnifica. Hæc uniuersa illa die romani imperii magnitudinē probauere. Etenim argenti aurigq; necnon eboris in oī genere specieꝝ siue opesq; multitudinē: non ut in pompa ferre cerneretis: sed si quis dixerit oīa fluere: & alias quidē uestes ex rarissimis generibus purpura portari: alias diligentissima pictura uariatas arte babylonica gēmae aut clarissimæ & tam multæ aliæ coronis aureis aliæ speciebus aliæ fortunæ in clusæ traductæ sunt: ut appareret frustra nos eorū usq; ueꝝ esse aliquid suspicari. Ferebant simulachroꝝ sigilla: quæ illi deos habebant & magnitudine mirabili & arte non defunctoriæ facta. Horumq; nihil non ex p̄ciōsa materia. Quin & aialium diuersa genera producebant propriis ornamētis induta. Erant autē quæ ēt singula portarent magna hoīum multitudo purpureis uestibus atq; iauratis ornata. Ipsi etiam q̄ ad pompā fuerant alia turba discreti: præcipua & mirabili ornamentorū magnificentia culti erant. Insuper his ne captiuorū quidem uulgus inornatū uideres: sed uarietas & pulchritudo uestium natam ex fatigatione corpore deformitatem oculis subtrahebat. Maxime autē stupor erat machinarū quæ portabant siue præmatū fabricatio pro cuius magnitudine timendū uiribus portantium occurrentes putabant. Multa. n. in tertium nidum quartūq; surgebant: & magnificentia fabricæ cū admiratione delectabant: multisq; aurata ueste circumdatis cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autē imitationibus bellum aliter in alia diuisum certam sui faciem demonstrabat. Erat. n. cernere uastari fortunatissimam terrā: totas uero interfici acies hostium & alios fugere: alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui: & castelloꝝ excindi munimina & populorū ciuitatum moenia disturbari: exercitumq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena: & eorū qui manu resistere non poterāt præces: ignemq; templis immissum ædiūq; super dominos: & post multam uastationē euerfionis atq; oīs tristitiæ defluentis: nō arua culta neq; ad hoīum uel pecorum potum: sed terram ex oī parte flagrantem. Hæc. n. iudæi bello passuros esse ipsi experti sunt. Ars autē & confectorum operū magnitudo nescientibus adhuc fieri tanq̄ præsentibus ostendebant. Erat autē per singula prægmata captæ ciuitatis dux ita ut captus fuerat: ordinatus. multæ at̄ naues sequebant̄ spolia uero alia: alia q̄dem passim ferebant̄. Eminebāt at̄ duces eorū quæ apud hyerosolimā in tēplo repta sunt: mensa aurea ponderis talenti magni & candelabrū qdē similiter auro factū: sed opere cōmutato abusus nostra cōsuetudine. Nā media qdē colūna basi hærebat: tenues autē ab eo cānulæ pducebant̄: formatae ad similitudinem fuscinae & summum cuiusq; in lichini speciem fabricatæ. Erāt autem numero septem septimi dies: qui apud iudæos est indicantes honorem. Post hæc autem portabatur lex iudæorum nouissima spoliū. Deinde transibant plurimi uictoriæ simulachra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quæ Vespasianus prior ibat: & titus deinde sequebatur. Domitianus autē adequitabat: ipse quoq; ornatus pulchritudine dignūq; spectari exhibens equū.

Pompæ autem finis fuit capitolini iouis templum. Quo postq̃ uentum est cōstitere. Erat autem uetus mos patrius operiri donec ducis hostium mortem quispiam nunciaret. Is erat Symō gioræ tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per publicum trahebatur: q̃ eū simul caderent qui ducebant. Lex aut̃ romanis est ibi necare criminū reos morte dānatos. Postq̃ igitur eū finē uitæ habere nunciatū est oīumq; fauor secutus est tūc hostias inchoare. Hisq; oīno pactis secūdo p̃ uota solēnia in palatiū recessere. Et alios qdē epulis ipsi exceper̃: aliis at̃ oībus domi cōuiuioꝝ instructi erant apparatus. Hunc. n. diē urbs romana celebrabat uictoriæ qdē in hostes gratulatoriū: sinem uero maloz̃ ciuiliū & spei bonæ p̃ foelicitate principum.

Vespasianus peractis triumphis decernit ædificari templū paci: donatq; templum muneribus pigmentoz̃ operibus omnia quæ fuerant iudæoz̃ in eodē templo reposuit. Cap. XXXVII.

Post triumphos uero & romani imperii firmissimū statum. Vespasianus paci templum ædificari decreuit. Itaq; ira celeritate & quæ hoīum cogitationē superaret effectū est. Magna. n. diuitiarum largitate usus insuper sectis id picturæ ac pigmentoz̃ operibus decorauit. Omnia namq; in illud phanum collecta sunt: quoz̃ uisendoz̃ studio per totum orbē qui ante nos fuerunt uagabant̃ quō aliud apud alios sitū esset uidere cupientes. Hic at̃ reposuit etiam quæ iudæoz̃ fuerant instrumenta hisq; se magnifice ferēs. Legem uero eorum: & penetralium uela purpurea in palatio condita seruari præcepit.

Locilius bassus in iudæā legatus mittitur: statuit bellum inferre macherūtis: describitur Herodiō fortitudo: & situs inaccessibilis: ab Herode hoc castellū munitum est: nascitur in eius ualle herba qdam mirabilis uirtutis: sunt balnea amenissima: castellū locilius accipit: multos occidit: q̃ castellum tradiderunt dimisit. Cap. XXXVIII.

In iudæam uero legatus missus Locilius Bassus suscepto a Cereali Vitelliano militū magistro castellū quidem Herodiō ab incolentibus sibi sociauit. Post aut̃ omni manu militari collecta. multi aut̃ in partes diuisi erant. & legione decima bellū inferre macheruntis statuit. Valde. n. necessariū uidebatur id excindi castellū ne multos sui munimine ad defectionem inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus certam & aggredientibus hæsitatiōe atq; formidinē natura loci præstare maxie poterat. Nam ipsum quidem quod muro cinctū est saxosus est collis in p̃ceram altitudinē surgens: & ob hoc etiā capi difficilis uideret̃: sed ne uel accedi posse eo natura excogitarat: quæ uallibus eū ex oī parte ualluerat: quæ altitudo oculis cōprehendi non posset: nec transire erat facile: nec a gestu ulla rōne cōpleri possibile. nā ea quæ ab occidente sita erat uallis. lx. stadiis distendit: unde Asphaltidis lacus ei limitem facit. Ex hoc uero tractu ipse macherus altissimo uertice supereminet. a septentrione at̃ & meridie ualles magnitudine quidē supradicta uincunt. similiter uero sunt inextricabiles. Ad conatū uero eius uallis quæ ab oriente est altitudo non minor centū cubitis inuenit̃. Monte uero ex aduerso macherunti posito terminat̃. Ea loci natura p̃specta rex Alexander primitus in eo castellū cōmuniuit: quod postea Gabinius bello cū aristobolo gesto deposuit. Herodi aut̃ regnanti oībus locis dignior cura uisita est & constructione tutissima propter arabū præcipue uicinitatē. Nāq; opportune situs est eoz̃ fines p̃spectans. Magno ergo locū muro amplexus ac turribus ciuitatē illic fecit incolis unde in arcē ipsam ferebant ascēsum. Quin & ipm̃ uerticē rursus ædificauerat: turresq; in angulis. clx. cubitis crexerat. In medio at̃ ambitu regiā struxerat magnitudie simul habitationū & pulchritudie locupletem. Multas uero cisternas recipiendis aquis abundaq; suppeditantibus locis maxie idoneis fecerat: ueluti cū natura certaret: ut quod illa situ loci inexpugnabile fecerat: ipse manu instructis munitionibus superaret. Insuper. n. & sagittaz̃ multitudinem machinarūq; reposuit: & omnē apparatū excogitauit qui habitatoribus posset magnæ obsidionis p̃stare contemptū. Erat autē in ipsa regiā ruta mirabilis magnitudinis: nullo enim caryce uel celsitudine uel magnitudine uincēbatur. Ferebant at̃ eam ex Herodis tēporibus p̃seuerasse: mansissetq; ulterius profecto: sed ab iudæis q̃ locum coeperant excisa est. Vallis autē qua ciuitas a pte septentrionali cingit̃ quidā locus Babras appellabat̃: ubi radix in eodem nomine gignit̃ quæ flāme quidē assimilis est colore. circa uesperā uero ueluti iubare fulgurans accedentibus eam q̃ euellere cupientibus facilis non est: sed rādīa refugit nec prius manet quā si quis urinam muliebrem uel mēstrū sanguinē sup̃ eā fuderit. Quin et̃ tunc si quis eā tetigerit mors certa est: nisi forte illā ipsam radicē serat de manu pendente. Capitur aut̃ alio quoq; modo sine piculo qui talis est. Totam eam circunfodiunt ita ut minimum ex radice terra sit conditū. Deinde ab ea religant canē illoq; sequi eū a quo religatus est cupiente radix quidē facile euellit̃: canis uero continuo morit̃: tanq̃ eius uice a quo herba tollenda erat traditus. Nullus. n. postea accipientibus metus est. tantis aut̃ periculis propter unā uim capi eam operepreciū est. Namq; uocant dæmonia pessimoz̃ hominum spiritus uiuis imensa eosq; ne cantia quibus subuentū non fuerit. Hæc cito etiā si tantūmodo offerat̃ ægrotantibus abigit. Flunt aut̃ ex eo loco aquarum fontes etiam calidarum multum inter se sapore diuersi. Alii namq; amari sunt: aliis nihil dulcedinis deest. Multi autem frigidæ aquæ ortus non solum in humilioribus locis fontes alternos habent: sed quod amplius quis miretur in proximo. Etenim quædam

spelunca cernitur non quidem alte caua: saxo autem imminente protecta. Super hoc ueluti duae mammae inter se paululum distantes. Et altera quidem frigidissimum fontem: altera calidissimi fundit. Qui mixti lauacrum suauissimum praebet: multisq; morbis ac uitiis salutare: maxime uero neruorum curationi conueniens: hęc idem locus metalla fulfuris & alumis: Bassus autē contē platus undiq; regionem ualle orientali repletam expugnatione aggredi statuit: opusq; inchoauit pperans agerem q̄ plurimū extollere faciliq; per eum obsidionē facere. Qui uero intus fuerāt deprehensi ab externis segregati iudaei illos quidem coegere inane uulgius esse existimantes inferiorem obseruare ciuitatem ac pericula priores excipere: superius uero castellū ipsi occupatum tenebant: & propter munitionis firmitatem: & ut saluti suae consulerent. Impetraturos. n. se ueniā opinabant si locum tradidissent romanis. Prius autē spem uolebant experiendo obsidionis declinandae conuincere. iudaeiq; alacri animo in dies singulos excursus habebant & cū his quos fors obtulisset confectis manibus multi quidē moriebant multosq; romanos interficiebant: semper autē utriusq; plus ex tempore uictoria captabat: iudaeis q̄dem si in cautiore aggredierent: in aggere atq; positi si improuissimum excursus eorū bene septi armis exciperent. Sed non erat finis obsidionis futurus. Rex atq; quaedā fortuitū gesta inopinatā castelli tradendi necessitatē iudaeis imposuerat. inter obsessos iuuenis ex audacia ferox est & manu strenuus eleazarus nomine. is atq; fuerat & incurisus nobilis multos aggredi aggressusq; prohibere obseruans: ēt impraelius semper grauitatq; romanos afficiens: audaciaq; sua socios psequens: impetum quidē facilem his: periculo autē uacuum discessum afficiebat nouissimus recedēdo. itaq; discreto quodā die pugna pgressa ex utraq; parte ipse tanq; despiciens oēs existimans neminē tunc hostiū praelium excepturū: extra portā remansit: & ī muro stantes alloquebat tutamen illoq; attendens. Hanc autē oportunitatē uidit quidā ex castris romanorū aegyptius nomine rufus: & quod nemo sperasset impetu facto cū ipsis eū armis repente correptū cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret in castra romanorū traduxit. Postq; uero dux nundū praecepit extendi & in aperto constitutū ut ex ciuitate cōspiceretur cadi uerberibus uehementer iudaeos confugit casus adolescētis uniuersaq; ciuitas in fletu erat: & quāstibus: unius uir clade perculsa. Id ubi bassus animaduertit cōsilioq; aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorūq; miserationē augere cupiens quatenus coacti p eius salute castelli traditionē facerent: quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidē uelut mox eleazarū suspensurus crucē defigi iussit. Ea uero cōspecta maior castellanos dolor inuasit: & ululando quārebant intolerabilem esse calamitatē uociferantes. Tunc igitur eleazarus eos orabat: ne uel se despicerent: mortē miserrimā se subitoq; sibi ipsi salutem praerent: postq; iam subacti oēs romanorū uiribus ac fortunae concederent. illi autē & eius sermōe fracti & quod multi intus pro eo precabant: ex magna. n. & populosa propinquitate genus ducebat: & contra ingeniū suū misericordia uicti sunt. Et quibsdā celeriter missis colloquebant castelli traditionē facere petentes ac reddito sibi eleazarō sine metu dimitti. Cum autē his ac census esset dux romanorū multitudo ciuitatis inferioris inita separati cū iudaeis cognita pactiōe ipsi clam nocte aufugere statuere. Cū uero portas aperuissent ab his q; deditionē pmiserāt ad basium nūcius uenit: siue inuidia salutis eorū siue formidine ne eorū fugae cas ipsi pstant. Sed fortissimi quidē fugientiū q; praecesserant euasere. Reliquorū atq; uiri q̄dem mille septingēti. pempti sunt: mulierculae uero & pueri in seruitiū ducti. sponsiones autē cum his q; castellum dedidere habitas: Bassus conseruandas esse ratus & ipsos dimisit: & Eleazarum reddidit.

Ad saltum qui appellatur larden ducit exercitum Locilius: militibus cingit: bellum committitur: nullus ex iudaeis euasit: iudas dux eorum cloacis latenter effugit. Cap. XXXIX.

Is atq; administratis in saltū q; appellat larden ducere pperabat exercitū: multi. n. illuc cōgregati esse nunciabant: qui pridē tpe obsidionis ex Hierosolymis & Macherunthe pfugerant. Ergo cū ad locū uenisset neq; falsum fuisse nūciū reperisset. primo quidem oēm locū cum equis cingit: ut si quis iudaeorū conatus fuisset euadere: fugiendi per equites copiā nō haberet. Pedites atq; siluam iussit cedere ne inde cōfugerent. Hoc mō ad necessitatem adducti sunt fortiter aliquid faciendi uelut ex audaci certamine fortasse fugā etiā reperirent. Itaq; simul uniuersi & cū clamore impetu facto in eos a qbus cincti fuerant irruūt. Illi atq; fortiter excipiebāt. multaq; his audacia illis cōtentione usis: diu qdē praeliū factū est. Non autē similis euenit finis pugnae certatibus. Nā romanorū quidē. xii. tantū cōtigit occubere neq; multos laetari: iudaeorū uero ex illo plio nullus euasit. Sed cum non essent pauciores tribus milibus pstrati sunt oēs: eorūq; dux iudas Giari filius: de quo supra meminimus q; ordini cuidā prapositus cū hierosolima obsideretur: qbus demersus fuerat cloacis latenter effugit.

Scribit Caesar ad Liberium procuratorem ut iudaeam uendat iussitq; singulis annis q; iudaei omnes binas dragmas in capitolium ferrent. Cap. XL.

Odem uero tempore Caesar etiam ad Liberium maximum scripsit. erat autē pcurator: ut omnem terram uenderet iudaeorū. Nec enim ciuitatē in ea condidit propria seruās & patriā suam. Solis uero octingentis militibus illic relictis locū dedit quē incolerent: qui uocat Amasia. distat autē ab hierosolymis. xxx. stadiis. Stipendiū uero ubicūq; dege

rent iudæis induxit binas drachmas singulis annis deferre in capitolium iussit: ita ut ante hæc herosolymorum templo penderet: & res quidē iudæorum illo tempore hunc statum habebant.

Accusatur Antiochus apud Cæsarem a Cessennio peto: quod deficeret a romanis: mittit Vespasianus ut quod uideatur peto efficiat: Capite Antiochus post longam pugnam cum filiis suis: ductus Romam uinctus: Audiens Cæsar legatum Antiochum iubet uincula auferri, filii cogitant conciliaturos patrem Cæsari: ueniunt Romam: cum patre aduecto ex late demonæ ibi manserunt. Cap. XLI.

Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere ex causa huiusmodi. Cessennius petus qui tunc Syriam administrabat siue re uera seu propter inimicitias antiochi certum non ualde patefactum est, litteras ad Cæsarem misit, Antiochum dicens deficere ab romanis cum Epiphane filio decreuisse: pactis habitis cum rege parthorum: proptereaque debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent: totum romanorum imperium bello perturbarent. Non erat autem Cæsar huiusmodi nuntium ad se perlatum neglecturus, nam uicinitas regum maiore negotii prouidentia dignum esse faciebat. Samosata, n. Commagene maxima ciuitas iuxta Euphratem sita est ut esset parthis: eo namque id cogitare facillimum transitus: tutum autem receptaculum, fide igitur habita & parte sibi promissa ut ageret quod expedire uideretur: negligendum non putauit. Subito tamen Antiocho eiusque sociis nihil opinatibus in commagenam ingressus est ex legionibus quidē sextam ducens: & insuper quosdam cuneos aliosque equitum. Habebat autem auxilio reges terrarum quidem quæ chalchaica uocatur Aristobolum eius autem fratrem Masadamum. Introitus autem illis sine certamine: quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus, n. insperato percussus nuncio bellum quidē contra romanos ne cogitatione concepit. Decreuit autem toto regno in eo quo erat tractu relicto cum coniuge ac liberis egredi. Hoc se romanis pueri ab ea suspitione quæ sibi ingeretur probaturus esse ratus. Progressusque de ciuitate cxxx. prope modum stadiis in campo tabernaculum ponit. Petrus autem in Samosata qui eam capefferent mittit: & per eos ciuitatem tenebat. Ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamen rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum romanos aliquid belli congerere. Sed fortunam quæstus quiduis pati sustinebat. Adolescentibus autem bellique peritis uicque corporis præstatiis filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaque ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callenicus. Vehementi autem pugna per totam diem habita insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaque parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neque pugna hoc modo pacta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus in ciliciam fugit: atque hoc facto militum suorum animos fregit. Nam ueluti desperato ab eo regno defecere: & ad romanos se transfugere omnique erat desperatio. Ergo priusquam poenitus destitueretur auxiliis epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium. Fiuntque omnes equites decem qui cum his una transgressi sunt flumen euphratem: hinc iam sine metu profecti cum ad bologessensem parthorum regem uenissent: non quasi fugitui de specti sunt: sed adhuc fortunam pristina retinentes omni honore dignati sunt. Antiochum uero ubi tharsum ciliciæ uenit misso hecatontarcho petus uinctum romam transmisit. Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus ueteris amiciciæ habere rationem: quam belli occasionem inexorabilem iracundiam obseruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula intermissaque interim profectioe Romam apud lacedemoniam degere: magnos uero ei pecuniæ redditus præbet: ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His epiphanes & cæteri cognitis qui patri ante metuebant magna cura & inextricabili animos relaxarunt: & ipsi quoque spem reconciliandi cum cæsare concepere. Cum autem etiam bologessus de his scripsisset ad cæsarem nec, n. quauis foeliciter agerent: extra romanum uiuere patiebatur imperium: & cum cæsar his mansuete facultatem dedisset: romam uenerunt. Patre autem ad eos ex lacedemoniarum statim aduecto cum omni honore his haberetur ibi mansere.

Scytharum his temporibus cogitant medicam terram inuadere: colloquuntur cum hyrcanorum rege: adhibito aditu fines omnes populantur: ad Armeniam usque peruenere. Cap. XLII.

Lanorum autem natio quod quidem scytharum sunt iuxta flumen tanain & meotides paludes sedes habentes iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus initio consilio ut terram medicam & ulterius prædandi causa peruaderent cum rege hyrcanorum colloquuntur. Namque is est illius transitus dominus: quem rex alexander ita fecerat ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi præbito uniuersi nihil suspicantibus medis incumbunt: eorumque fines populosos omnigenisque pecore plenos diripiunt: cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrarum obtinebat Pacorus metu percussus indifficiliora loca refugiens cæteris quidem bonis omnibus cessaratus: uix autem ab illis coniugem ac concubinas captas datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna prædabundi & usque ad armeniam uastantes omnia præcessere. Eius autem tyridis erat. Qui cum his obuius bello conflisisset: non multum absuit quo uiuus in illa acie caperetur. Procul, n. quidam misso laqueo circumdantem tracturus fuerat nisi celeriter gladio rupisset laqueum atque ita fugisset: illi autem pugna multo magis efferati terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem aliamque ducentes prædam ex utroque regno ad sua domicilia redire.

Mortuo Basso Flavius filius in administratione succedit: Castellum quoddam adhuc rebel
le superesse uidens mouit militem aduersus illud: princeps castelli erat Eleazarus cuius mores de-
scribuntur: & sociorum eius. Cap. XLIII.

Pud iudæam uero mortuo basso flavius filius in administratione succedit. Ex aliam
quidem terram bello subactam uidens unum aut adhuc rebellem superesse castellum oī
quæ in illis locis habebatur manu collecta aduersus id militem mouit. Nomen est aut
castello mesada. Princeps uero sicarioꝝ a quibus fuerat occupatū erat uir præpotens
eleazarus ex origine iudæ: qui non paucis iudæis persuaserat. ut ante diximus ne professionē fa-
cerent quando censor cyrinus in iudæam directus est. Tunc. n. se sicarios uocauere: q̄ romanis di-
cto audientes esse nollent: omnique modo his quasi hostibus urebantur. deripiendo quidem & cir-
cumagendo eorū bona: ignem uero dominus iniciendo. Nihil. n. illos ab alienigenis differre dice-
bant: qui pugna etiam petendam iudæorū libertatē tanta ignauia perdidissent: magisque se optare
si romanis seruitium spopondissent. Erat aut id plane causatio & crudelitas atq; auaritiæ dicebat
obtentu: manifeste aut rebus effectū est. Nam idem illi & defectionis socii fuerunt & bellū cū ro-
manis cōiter suscipere. Causa uero peior illoꝝ in eos facta est: & cū mentita prior eorū refelleret
ocasio peius tractabant eos q̄ nequitia suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit. n. quodamō
illud tēpus apud iudæos oīum genē malitiæ fecundissimū: ut nullū opus intermitteretur in se-
ctū: ne si quis excogitando fingere uoluisset haberet quo magis nouū aliquid inueniret: ita & pri-
uatim & cōiter oēs unum erant: & exuperare aliū aliū tam impietate q̄ iniquitate in p̄ximos cer-
tabant. Potentes quidē multitudinē male tractando: multitudo uero ad interitū potentiū prope-
randō illis. n. erat dominandi cupiditas: his aut uim faciendi bonaq; locupletitū diripiendi. Primo
quidem Sicarii fuere iniquitatis in propinquos & crudelitatis auctores nullis neq; uerbo indicto
ad iniuriam: neq; facto intentato ad exitiū eorū q̄bus insidiarent poenitus præmissio. Veꝝ & hos
ioannes moderatiores esse demonstrauit. Non solū. n. omnes interficiebat qui necessaria & profu-
tura suaderent tanq̄ inimicissimos eiusq; modi maxie ciues tractans: sed etiam patriam malis plu-
rimis cumulauit. Qualia facturū fuerat q̄ deū quoq; iā esset ausus impietate cōtemnere. Nā & me-
sa nefaria uescebatur: & legitimā patriā: quæ exterminauerat castimoniam ut iā sit minie mige si mā-
suetudinis cōionē minime seruabit hoībus: q̄ dei pietatē furore contēpserat. Rursus igitur Symō
Gioræ qd mali nō cōmisit: q̄ ue liberoꝝ corporū iniuria tēperauit: q̄ eū creauere tyrannū. Quæ
uero eos amicitia: quæ ue cognatio ad quotidianas cædes non ferociores effecit. Nā quæ alienos
qdē male tractare inertis neq̄tiæ opus esse arbitrabant. Clarissimā uero gloriā parere crudelitātē
in familiarissimos existimabant. Hoz furoris æmuli etiam idumei fuere: illi. n. sceleratissimi perē-
ptis pontificibus ne qua pars cōseruaretur pietatis in deum: totum quod ex ciuitatis facie supere-
rat abscidere summamq; per oīa iniustitiam induxerunt: in qua illud hoīum genus qui zelora ap-
pellati sunt uiguit: qui nomē factis ueꝝ probauerunt. Omne. n. malitiæ facinus peremulati sunt.
nullo inemulato: quod ante commissum memoriæ tradidit prætermisso quāuis nomen sibi ex
bonoꝝ æmulatione iposuisent: q̄ eos quos læderent propter effram sui naturā cauillando falle-
bant qui maloꝝ quæ maxia essent bona ducebant. Ita quæ debitū finem innuere merita illis poe-
na dei uoluntate decreta. Cuncta. n. quæ natura hoīs posset ferre supplicia in eos usq; ad extremū
uitæ terminū congesta sunt quæ uariis perempti cruciatibus pulere. Veꝝ fortasse dixerit aliq;̄
minora eos quam cōmiserē perpeffos: uerum his qui iuste ea paterentur hærebant. De illis autē q̄
in eorū crudelitātē inciderunt non huius temporis pro merito conqueri. Rursus igitur ad eam
narrationis partem redeam unde digressus sum.

Flavius filius aduersus Eleazarū uenit: castellū cingit licet difficillimus adeunt accessus fue-
rat: per duo loca poterant accedere hoīes: declarat difficultas accessus: ad mouet machinas p̄ unā
uiam: fabricat arietem cum quo murum percutit: ignem ad muros ponit: letiq; romani custodiūt
ne quis eorum ex castro fugeret. Cap. XLIII.

Enit aut dux romanorum contra Eleazarum: & qui cum eo Mesadam tenebant Sica-
rios exercitum ducēs: & fines quidem statim omnes obtinuit: præfidiis ubiq; locis op-
portunissimis collocatis. Castellum autem muro circūdedit: ne quis obsessorum fugiē-
di facultatem haberet: ut quæ custodes perseuerassent: ipse uero castris locum occupat
ad obsidionem quidem idoneum: quem delegerat: qua parte castelli rupes monti proximo appli-
cabantur. Cæterum difficilem ad copias utensilium: non solum enim commeatus ex longinquo
& cum labore iudæorū maxime portabantur: quibus hæc fuerat cura mandata: ueꝝ etiam potus
aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximū nascebat. His aut dispositi-
tis Siluius obsidionem agressus est: maxime molis ac laboris egentem propter castelli munitionē
cuius natura huiusmodi est Saxum gyro non exiguum: & excelsum longitudine undiq; abruptis
atq; altis uallibus cingitur ex inuisibili super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sunt anima-
lium gressibus inaccessa: nisi q̄ duobus modis idem saxum indifficilem explicatur ascensum. Est
autem unum iter ab lacu Asphaltide ad solis ortum: & alterū ab occidēte facilius ambulari. Vo-

catur autem unum coluber ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes frangitur: ac sæpe in se reuertens paulatim rursus producit: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. Nāq; mutanti uestigium necesse est pede altero niti. Est aut certa perniciēs. Altitudo. n. rupium utrinq; dehiscit ut quæ horrore quēuis terrere audacissimū possit. Per eiusmodi uiam cū. xxx. stadiis ascendens quod restat uerticis est non in cautū finem coactis: sed ut habeat in summo planiciē. In hac primus qdem Ionathes pontifex castellū ædificauit & appellauit Mesadā. Post aut Herodi magno stadio fuit loci illius structio. Nā & murum per oēm eius gyrum erexit stadiorū spatio. lx. & cādido lapide factum: & per. xii. altum latūq; octo cubitis: & uigintiseptē turres quinquagenis cubitis in eo stabant ex quibus aditus membra per oēm murum intus ædificata. Rex. n. uerticē quo fecundus omniq; planicie mollior esset culturæ destinauerat: ut si quādo externorū alimentorum penuria contigisset: hanc qdem laboraret qui salutē suam castello tradidissent. Quin & regiā sibi ædificauerat ab occidentalis partis ascensū itra omnia quidem arcis cæpositam uergentē autem ad septentrionē. Regiæ uero murus erat magnus ac firmissimus cellitudine quattuor sexagenum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum aut intus & porticum: itēq; balnearum uaria erat & sumptuosa constructio: colūnis qdem & singularibus saxis undiq; substitutis. Parietibus aut membrisque solida cōpage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula & sursum: & circa regiā & ante turres multos magnosq; puteos in scopulis exciderat: custo des aquarū tantam molitus abundantia quantam q fontibus uterentur haberent. Fossæ uero iter ex regiā in arcem summā ducebant: quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ qdem uia facile sui usum præbere hostibus poterant. Nam orientalis qdem uia natura est inaccessa: ut supra memorauimus. Occidentale uero magna in angustia posita turri conclusit: quæ nō minore mille cubitorū spacio ab arce distaret quā neq; transiri posse neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autē quāuis licenter ambulantibus fuerat fabricata. Ita qdem aduersus hostiles impetus natura simul & munus castellū erat communitum: intus aut repositi apparatus magis & diuturnitatem & opulentiam. Nā & frumentum multum erat conditum: & quod in longū tempus sufficere posset: & oleum: superant cuiusq; leguminis fructus: & palmæ coaceruate. Cunctaque uerius castello per dolū cum sicariis occupato matura: nihilq; recens depositis detegere ex quo apparata sunt ad excidium a romanis illatum. c. annorū tempus agebatur. Quin & romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis aut causam diuturnitatis auaritia distimet: nō errauerit q arcis altitudine ab omni terrena ac foetulenta materia sit remota. Quia est aut omnigenum quoq; armorū multitudo ab rege condita: quæ decem milibus uiris sufficeret: ferrumq; insectū necnon æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factū crederes apparatus. Aiunt. n. Heroden idipsum castellū sibi ad refugium parauisse duplex periculum insuspiciantē: unum qdem ab iudæorū populo ne se deposito illos qui antea reges fuerant ad principatum reduceret. Alterq; uero maius atq; atrocius ab regina ægypti Cleopatra. Hæc enim suam sniam non celabat: sed cum Antonio sæpe uerba faciebat postulas heroden interficere sibi autem obsecrans regnum iudæorū donari. Et magis quis miraretur nondū eius imperio Antonium paruisse male eius amore emācipatum: quā non dominaturam sperasset pp eiusmodi metus Herodes condita mesadā in extremū belli contra iudæos romanis opus dimisit. Nam q; foris iam locum oēm muro cinxerat dux romanorū: sicut supra diximus: ac ne quis effugeret diligētissime procurauerat: incipit obsidionem uno tantū loco reperto qui aggerē iactum posset excipere. Nam post eam turrim quæ iter ab occidēte quod ad regiā summumq; montē duceret præcludebat: erat quædam cōtinentia saxi uastior latitudine multūq; porrecta: cellitudine aut mesadæ trecentis cubitis inferior: quā Leucem appellabant: hinc igitur Siluius ut ascēdit ac tenuit aggerem apportare militibus iussit: illis aut alacri aīo & magna manu operantibus solidus ad ducentos cubitos erectus est tumultus. Vege neq; firma neq; sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed sup eum tribunal constrictis saxis ingentibus factū est altum itēq; latum cubitis quinquaginta. Erat aut aliæ machinarū fabrica illis assimilis. Quas primo qdem Vespasianus ad obsidiones postea uero Titus excogitauerat turrisq; quinquaginta cubitis effecta est: tota ferro cōsepta. Vnde multis balistarū tormentorūq; iaculis romani cito eos reppulere qui de muro pugnant: & caput exerere phibere. Simul at ingente et ariete fabricato Siluius crebro mure pulsari iubet: ac uix qdē tamen aliquā eius deiicit partē interruptā. Cito aut puenere sicarii muro itus altero cōstituto. Qui ne machinis qdē simile aliqd pateret: mollis. n. adhuc erat & ipetus laxare uio lentia poterat: hoc mō constructas trabes pccitate magnas: & quæ sectæ sunt continentes cōposuere. Eæq; aut ordines erant duo similes tantūq; distantes quātum esset muri latitudo & iter eos ambos replebant aggeris spaciū. Nec uero crescente cumulo terra deflueret aliis transuersis trabibus q; in longitudinē posuerant colligabāt. Erat ergo illis qdē opus ædificio simile: sed quod cædendi inferebant machinarū ictus euanescebant lutoq; subsidēte structiorē fabricā faciebāt. Vbi hoc Siluius considerauit igni magis murū captum iri putans multas qdem ardentes faces militibus intro iaculari præcepit: murus aut quippe: ut maxima ex parte lignis constructus ignem cito

comprehendit: & usq; ad iugum sui laxitate calefactus ingenti flamma colluxit. Incipiente quidē adhuc incendio spirans aquilo romanis erat horribilis auertens desuper flammās in eos abigebat: & pōne machinas quāsi iam conflagraturas desperauerant. Deinde flatu mutato ueluti diuina prouidentia excitatus auster: multaq; ui contra obuios eas referens muro appulsi: iamq; totus ardebat ex alto. Romani quidem cum dei uterentur auxilio ad castra læti digrediebantur decreto hostes luce aggredi: & nocte uigilias accuratiores facere ne quis eorum clam subterfugeret.

Eleazarus uidens non posse euadere manus romanorū hortatur ut omnes combusta urbe se ipsos interficiant: magis q̄ seruituti subiciantur: quibūdam placuit: quidam uero molliores lachrymabatur: reitērat exhortationem Eleazarus pponens immortalitatem aīæ: pulchrius eē pulchre mori q̄ turpiter uiuere.

Cap. XLV.

Ed neq; ipse Eleazarus de fuga cogitabat: neq; alii cuiq; pmissurus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum: altū uero nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans: sed his quæ romani in se liberosq; suos & coniuges facturi essent si uicissent ante oculos positis de oīum morte consiliū cepit: idq; ex p̄sentibus fortissimum ratus ualidioris animi sociis uesperī cōgregatis talibus eos uerbis ad facinus inuitabat. Cū oīum uobis decretū sit uiri sortes neq; romanis neq; cuiq; alii seruire nisi deon. n. solus est uerus & iustus deus hoīum: ecce nunc tps̄ adest q̄ factis uestros p̄bare aīos iubeat. Nec igitur ipsi nos dehonestemus ante quidē seruitutem nec sine periculo passi. Nunc aut cum seruitute intolerabiles p̄nas amplexi uiuemus sub romanis futuri. Primi. n. oīum ab his defecimus: & no uissimi cum his bellū gerimus. Puto aut & hanc nobis a deo gratiā datam: ut bene ac libere possimus mori quod aliis non euenit: p̄ter spem paupertatis: nobis aut certum est orto die futurum excidiū. Libera est aut strenua mortis conditio cū affectibus: nec. n. prohibere id hostes possunt: qui p̄fecto nos oprāt uiuos abducere: neq; nos illos iam possumus superare pugnando. Nā fortasse qdē ab initio statim oportuit quādo libertatem defendere cupientibus oīa & a nobis ipsis acerba p̄ioraq; ab hostibus eueniebant. De dei uoluntate conicere & scire q̄ amica ei quondam natio dānata esset interitu: manens. n. propitius uel salte nobis leniter insensu nunq̄ tantoꝝ qui dē hoīum perniciē neglexisset: sacratissimā uero urbem suā igni hostium excidioq; prodidisset. Nos aut soli. s. ex omni genere iudæorū sperauimus seruata libertate superare tanq̄ nil in deū deliquissemus: nulliusq; culpæ participes fuisset: qui alios quoq; docuimus. Itaq; uidetis quēadmodum nos uana spectasse redarguit fortiore nobis inspatis rebus malorū necessitate illata. Nec enim quicq; nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutē: sed & alimentorū copiam. Sed armorū multitudinem aliūq; habentes abundatissimū apparatū ipso manifestissime deo spē salutis auferente pdidimus. Ignis. n. qui ferebat in hostes inædificatū a nobis murū non sponte reuersus est. Sed hæc multorū ira sunt criminū: quæ furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quæso ne romanis inuictissimis p̄nas: sed p̄ nos ipsos deo p̄stemus iste aut illis moderatiores sunt: morient. n. coniuges iniuria uacua: liberi seruitutis expertes. Post illos aut ipsi nobis honestam inuicē gratiam p̄beamus libertate seruata optima sepultura. Prius tamē & pecunias & castellum igni cōburamus. Merebūtur. n. romani certe scio si neq; corpora nostra tenuerint: cōpendio caruerint. Alimenta sola relinquemus: hæc. n. nobis erunt testimonia mortis: q̄ nō penuria uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus mortē seruituti p̄ulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed nō in eundē modum p̄sentium sn̄æ congruebant. Sed alii qdē ei obedire p̄perabant: q̄si uolūrate replebant pulchram esse mortē existimantes. Qui uero molliores erant coniugū ac familiæ suarū misericordia: uel ēt propius quēq; apertissimū deterrebat interitus alius alium intuens contrarium uoluntatis suæ motū lachrymis designabant. Quos cū uidisset Eleazarus formidare ac magnitudinē consilii animis frangi pertimuit: ne etiā qui fortiter dicta perceperunt effoeminarēt stētes ipsi ac deplorantes. Ergo exhortationē non intermisit: sed erectior multoq; repletus spiritu clariorem de immortalitate animæ orationem incipit magnaq; usus exclamatione lachrymantē attentius expectans plurimum inquit opinione deceptus sum: qui putarem uiros fortes pro libertate certātes mori bene male quā uiuere. Vos autem nec cui libet quidem homini quicq; neq; audacia neq; uirtute p̄statis qui etiam magna mala effugituri mortē timetis: cū oporteret uos super hoc neq; cunctari neq; expectare monitorē. Oīum. n. & a primo sensu nos eruditos patriæ orationis & sacræ maiorūq; nostrorum factis & aīis confirmando p̄seuerabant: quod uiuere hominis est: non mori calamitas. Nam mors quidem libertatem aīis p̄stat ad proprium purumq; locum eas dimittit ab omni clade futuras intactas. Donec aut mortali corpore iunctæ sunt. unaq; malis eius implentur: quod uerisimile dicitur mortuæ sunt. Diuina enim cū mortali societas turpis est: multum quidem potest anima iuncta cum corpore: instrumentum enim facit suū latenter id mouens & ultra mortalem naturam gestis producēs. Verūtamen cum pondere quo in terram detrahitur: quodq; ab ea pendet absoluta proprium locum receperit: tunc beatam & undiq; liberā participat sortitudinem: & humanis oculis: ut ipse deus inuisibilis manens: nec enim cū est in corpore conspicitur: nam & accedit occulte: neq; rursus cū recedit uidetur unā qdē ipsa habēs in-

corruptam naturam: corpori autem causam praebens mutationis: nam quod anima attigerit hoc uiuit atq; uiuet. unde uero digressa fuerit hoc marcidum moritur tantum immortalitatis ei superabit. Huius orationis argumentum uobis sit somnus: in quo collectae animae nunc eas detrahente corpore iocundissimam quietem agunt. Cum deo uero pro cognatione degentes ubiq; adsunt: ac multa futura praedicunt. Cur igitur mortem timere conueniat: qui somni diligimus quietem? Quem admodum autem non sit dementissimum breuitatem uitae sequentes sibi inuidere perpetuam. Oportebat quidem nos domestica institutione meditados aliis esse exemplum promptae uoluntatis ad mortem. Nam si ab alienigenis etiam rei fides petenda sit: indog; uideamus sapientes: qui sapientiam profitentur illi enim cum sint boni uiri uitae quidem tempus quasi quoddam necessarium naturae munus inuicti sustinent: properant autem homines corporibus soluere: nullosq; urgente neq; exagitante malo pro immortalis conuersationis desiderium aliis quidem praedicunt se esse abituros. Nec est quod prohibeat quicquam: sed omnes fortunatissimos appellantes eos ad familiares suos litteras mittunt. Ita certa uerumque animis esse inter se consuetudinem credidere. Alii autem cum mandata perceperit: igni traditis corporibus ut imaculata puraque anima secernatur paulatim moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi persequuntur quam exterog; hominum quisque suos ciues in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos desunt: illos autem beatos dicunt quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo uos pudebit si deterius indis sapiamus: propriamque ignauia leges patriasque omnibus hominibus aemulandae uiderentur inhoneste despiciamus: quamquam & si contraria nos a principio instituisset eruditio: quod ei summum bonum est hominibus uiuere: mors autem calamitas attamen tempus nos adhortatur eam bono animo & facile tolerare dei uoluntate: & necessario morituros. Olym quantum enim apparet contra omnem iudeorum genus hoc decretum posuit deus ut uita careremus qui ea non eramus quemadmodum oportebat usuri. Nec ausim enim uobismetipsis ascribere: ne uel Romanis gratificari quod nos omnes eorum bellum assumpserit. Non enim uiribus illog; haec accidere: sed causa fortior interueniens illis praestitit ut uincere uiderentur. Quibus enim armis romanog; perempti sunt qui Caesarem incolebant iudei? Ac ne defecturos quidem ab illis dum die septimum celebrarent aggressa caesariensium multitudo: neque manus referentes cum coniugibus ac liberis mactauerunt: ne uel ipsos erubere romanos. qui nos tantummodo hostes quod defeceramus putabant. Sed dicit aliquis caesariensibus se cum suae ciuitatis iudeis fuisse discordiam: tempusque nactus uetus odium exuperasse. Quid ergo de scytopolitana dicemus? Nobiscum enim illi pro graecos bellum gerere ausi sunt: an non cum propinquis nostris romanos ulcisci. Multum igitur his fides illog; ac beniuolentia profuit: ac non ab ipsis cum totis familiis acerbissime trucidati sunt: ac pro auxiliis gratias eis reddere? Nam quae illos a nobis pati prohibuere haec passi sunt: uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum sit si uelim nunc separatim de singulis dicere. Noctis enim quod Syriae ciuitatum nulla est quae non iudeos apud se habitantes occiderit nobis quam romanos plus inimicos. Vbi etiam damasceni quomodo ne causam quidem probabilem confingere potuissent ciuitatem suam caede nefaria repleuere. xviii. milibus iudeorum cum coniugibus ac familiis iugulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptog;. lx. milium numerum audiebamus excedere: illi quidem fortasse in aliena terra cum nullum inuenissent hostis aduersarium ita sunt mortui. Omnibus autem qui domi cum romanis bellum susciperent: nihil deerat eog; quae spem totam possent praebere uictoriae. Arma enim & muri & castelloz; inexpugnabiles fabricae: atque inerriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed haec ad paucum tempus cum suffecissent: seque sustulissent maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt: omniaque hostibus succubuerunt: uelut illog; nobiliores causa uictoriae: non ad eog; salutem a quibus instructa fuerant apparatus sunt. Et in praelio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim & libertate non perdita perire. Eorum uero multitudinis quia a romanis subiugati sunt quis non misereatur? quis uel non antequam illa patitur mori properet? Quorum alii torti tamquam igne quam uerberibus excruciat perierunt: alii ferocissime a bestiis ad secundum eog; cibum seruati uiui sunt: illog; quidem miserrimi habendi sunt: qui ad haec uiuunt qui saepe mortem optantes non accipiant. Vbi est autem illa magna ciuitas. Aut ubi est quae totius gentis iudeae metropolis fuit. Tantis quidem murorum septis munitissima: tot uero ante muros castellis turriumque dissectis moenibus tuta bellique apparatus uix capiess: tot autem uirorum pro se pugnantium multitudinem contiens. Quid nobis facta est: quae deum habere incolam credebatur: radicitus ex fundamentis erepta est: solaque eius monumenta restant eorum a quibus excisa est: imposita reliquis castra. Senes uero infaelices ad cineres templi assident: & paucae mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruatae. Haec secum reputans quisque nostrorum aspicere solem durabit? etiam si uiuere sine periculo possit. Quis inimicus adeo patriae? quis tam imbellis aut parcus animae ut eum non poeniteat hucusque uixisse? Atque utinam omnes fuissetus mortui priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi priusquam templum sanctum tanta impietate funditus crui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit: quasi forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euauit ac solos necessitate dedit. Igitur. Mori bene properemus nostri metipsi misereamur: & coniugum liberorum dum no-

his licet a nobis ipsis misericordiam capere: ad mortem namque ipsi nati sumus: & quos ex nobis genuimus: eamque fugere: ne fortissimi quidem possunt: iniuria uero & seruitus & uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis non est malum hominibus ex naturae necessitate profectum: sed haec sua timiditate perferunt qui ante mori cum licuit noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine a romanis defecimus: & postremo nunc illis ad salutem hortantibus non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta: si nos uiuos subiugare potuerint: miserandi quidem adolescentes erunt quoque uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores quoque aetas clades ferre non poterit: uidebit alius coniugem abduci: alius manibus reuinctus uocem filii patrem implorantis exaudiet. Sed dum liberi sunt & gladios habent pulchrum ministerium nobis praebent expertes seruitutis hostium: moriantur liberi cum filiis & coniugibus uita decedamus nobis leges praecipunt: haec nos coniuges & filii deprecantur: horum necessitatem deus misit his contraria romani uolunt: & ne quis nostrum ante excidium pereat timent. Festinemus igitur eis prosperata potius nostri uoluptate stuporem mortis admirationemque relinquere audaciae.

Orantem Eleazarum omnes interpellant decernuntque sibi mortem dare: omnes mortui sunt: unus ultimus in ceruisa regia: gladio se transfigens occubuit: clam cum quinque pueris mulier latuit: romani de mane per scalas muros ascendunt: neminem uidentes admirantur mulier illa ex cloachis exiens romanis rem gestam aperuit.

Cap. XLVI.

Dhuc eum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleni ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis: rectique consilii existimantes ne quis extremus remanere uideretur tantus eos & coniugum & filiorum & propriae caedis amor inuasit. Sed nec id quod aliquis putauerit cum facinus accederet obtusi sunt: uerum etiam seruare sententiam quam cum dicta perciperent habuerunt: proprium quidem earumque effectum retinentibus cunctis: rationi uero cedentibus quia iam optime filiis consuluerant. Simul. n. ualere uxoribus cum amplexu dicebant: ac liberos gremiis captos extremum lachrymantes osculabantur. Et simul quidem manibus alienis iussa peragentibus ualentes eas configebant: malorumque subditi hostibus passuri fuerant cogitationem habentes pro solatio necessitatis ad caedem. Denique nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere miseri quibus id necesse fuit: quibusque filios atque uxores occidere: malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neque horum iam factorum dolorem tolerantibus: & interfectos laesum existimantes si illis breuissimum tempus ei superuiueret: cito quidem uniuersis bonis in unum congestis ignem iniiciunt. Sorte uero ex numero suo decem lectis omnium percussoribus uniuersi et propter liberos ac coniuges prostratas compositi: eosque complexi manibus cum communicauissent parato animo se imitandos praebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium: isti autem intrepide cunctis occisis eandem sortis legem in sua quoque morte statuerunt: ut cui obligisset nouem peremptis semet super eos occideret. Ita omnes sibi confidebant: quod neque in audiendo neque in sustinendo facinore praestaret alius alii. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere. Unus uero atque nouissimus circumspecta multitudinem mortuorum: ne quis forte in multa caede superesset qui suae manus egeret: ubi cognouit omnes peremptos: ignem quidem immittit regiae: uehementi uero manu toto per se transacto gladio iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant nullam credentes animam ex numero suo romanis subditam reliquisse: latuit autem una mulier senior: & alia quaedam Eleazari cognata plurimum doctrina sapientiaeque mulieribus praestans. Et quinque pueri per cuniculos: qui aquam sub terra ponunt ducebant abditi: cum alii caedibus occupatas mentes haberent: qui erant noningenti numero: & sexaginta cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane desistunt & aggeribus scararum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uero hostium neminem uiderent: sed undique uersum acerbam solitudinem ignemque intus silentium quid factum esset conicere non poterant: ad extremum pelut impellentes ictum arietis ululatum siquidem sorte prouocarent dederant. Clamorem autem sensere mulieres & ex cloacis emerisse factum romanis ut erat indicauerunt altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen romani facile his uerbis adducebantur ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uero extinguere conabantur per quae hanc uiam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaque multitudine mortuorum non ut in hostibus gaudiis sunt: sed consilii fortitudinem & obstinatum in tanto numero rebus ipsis contemptum mortis admirabantur.

Peracto excidio Flavius siluius cum exercitu in Caesaream proficiscitur: quidam ex iudeis in Alexandriam confugerant: hi nouas res tentabant ex quibus multi occisi sunt: mortemque potius pati maluerunt: etiam pueri: qui Caesarem dominum appellare.

Cap. XLVII.

Viusmodi autem peracto excidio in castello quidem praesidium dux reliquit: ipse uero cum exercitu Caesarem profectus est. Nec enim quisque supererat in illis regionibus hostium: sed iam tota iudaea belli fuerat longinquitate subuersa: multisque suorum etiam procul incolentibus sensim perturbationis periculum exhibuerat. Nam & cir-

cum Alexandriam ægypti ciuitatem postea cōgigit multos iudæorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effugere potuerūt non satis erat saluos esse; uerum & illic nouas res conabantur ut libertatem defenderent; & romanos quidem nihil se meliores purarent; deum uero solum dominum dicerent. Cum autem quidam is iudæorum nō ignobiles aduersarentur; illos quidem mactauere; aliis quidem instabant ad defectionem eos rogantes. Eorum autem uidentes cōfidentiam principes seniorum iam cohibere tutum sibi non esse arbitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationem iudæis sicariorum temeritatem publicabant: illos omnium malorum causam esse demonstrantes; & nunc aiebant eos q̄ nec sic fugissent certam spem salutis haberi uiderentur; a romanis enim cognitos statim esse perituros proprias calamitates explere. Ipsi autem qui nullius fuissent eorum delicti participes cauendum esse ab eorum exitio; & multitudinem præcabantur ut illorum causa romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis prospecta periculi magnitudine paruere; multoq; impetu sicarios aggressi corripuere; quorum sexcenti quidem statim capti sunt. Qui uero in ægyptum ac Thebas qui in illo tractu erant elapsi sunt nō multo post comprehensi reducti sunt; quorum non est qui duritia siue confidentia siue pertinacia uoluntatis sit dicenda non obstupescat. Omni enim genere tormentorum & uexatione corporum in eos excogitata ob hoc solummodo ut Cæsarem dominum fateretur; nemo cessit neq; decere uelle uisus est: sed omnes ille necessitates ualidiorem sententiam cōseruare tanq̄ brutis corporibus non animis etiam cruciatus ignemq; susciperent; maxime uero puerorum ætas miraculo spectantium fuit. Nec enim uel eorum quisq; commotus ut dominum Cæsare nominaret; usq; adeo corporum infirmitatem uis audaciæ superabat.

Lupus rector Alexandriæ hæc omnia Cæsari indicat ad quem Cæsar scribit ut templum iudæorum destruat.

Cap. XLVIII.

Lupus tunc Alexandriam rector administrabat; & de hoc ad Cæsarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum iudæorum circa res nouas studium cauendum esse existimans ac ueritus ne rursus in unum congregarentur: & quosdam sibi adiungant præcepit Lupo ut templum iudæorum quod esset apud Thannis quæ sic appellatur ciuitatem destrueret; hæc autem in Aegypto. Quæ ob hanc causam & coli coepit: & nomen sumpsit.

Onias unus ex pontificibus ex Hyerosolimis fugatus Alexandriam uenit: optinetq; ut templū possit fabricare iuxta more patrum; hoc autem fuit p̄dictum per Esaiam q̄ in ægypto futura esset constructio templi.

Cap. XLIX.

Oonias Symonis filius unus ex pontificibus ex hyerosolimis fugatus Antiocho rege Syriæ cum iudæis bellum gerente Alexandriam uenit; & a Ptolomæo suscipitur humanissime propterea q̄ Antiocho erat inimicus; ait se gentem iudæorum eius auxilio sociaturum si dictis suis obtemperassent. Cum autem rex ea quæ possent fieri annuisset rogauit ut in aliqua parte ægypti templum sibi ædificare permitteret: & more patrio deum colere. Ita enim & Antiochum magis odiosum iudæis qui templum apud hyerosolimā uastauissent; ipsiq; beniuolentiores fore eosq; multos ad eos religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolomæus eisq; locum dedit centum & octuaginta stadiis a Méphi distantem. Heliopolitani autem ille tractus dicitur; ubi castello fabricato Onias téplum quidem dissimile ab eo quod est in Hyerosolimis; turrim autem similem instruxit ingentibus saxi sexaginta cubitis erectam. Aræ autem fabricam secundum patriam imitatus est; & donariis similiter exornauit præter candelabri confectionem; candelabra enim nō fecit; sed informatum aureum lignum tanq̄ iubare in luce radiante de aurea catæna suspendit. Totum uero circa templum spacium structo latere circūdedit saxeas portas habente; concessit autem rex etiam multum agri modum ac pecuniæ redditus; ut & sacerdotibus esset copia ad multa quæ dei cultus desideraret; non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat sed erat ei contentio cum iudæis apud Hyerosolimam degentibus propter fugæ memorem iracundiam. Et hoc templo ædificato arbitrabatur ad id omnem ab hyerosolimis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olyn prædicto quædā annis noningentis septuaginta. Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in ægypto cōstructionē a quodam uiro iudæo: templum quidem ita fuerat ædificatum.

Lupus rector ad templū accedēs ablatiis denariis templū claudit Paulinus eius successor. nihil reliquit; sacerdotibus cōminatus est; fecitq; ut ne uestigiū qdē diuini cultus uideret.

Cap. L.

Lupus autem rector Alexandriæ susceptus litteris imperatoris cum ad templum aduenisset nonnullis ablatiis donariis templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus qui eius potestati successit; neq; donariorum quicq; reliquit; uehementer enim sacerdotibus comminatus est nisi omnia protulissent; neq; ad templum religionis causa adire uolentes admisit; sed clausis foribus ita inaccessum fecit ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usq; clausum templum ex quo fuerat conditum anni. ccc. xxxiii.

Ionathas quidam ex iudeis persuasit multis ut eum sequerentur: nūciatur Catullo rectori lybie: comprehensus ipse cum multis aliis tribus milibus: qui pecunia diuites erant: non cōscii tamē sceleris occiduntur: Curatq; Catullus ut Ionathas omnes iudeos criminetur: etiam illos qui Romā habitabant inter quos Iosephus erat: Vespasianus noluit ut aliud efficeretur: Catullus ob iniuriam morbo grauissimo laborauit: ita ut ipse moreretur.

Cap. LL.

Vdacia uero sicariorum ueluti moribus quādam etiam ea quæ circum Cyrenē oppida erant contigerat. Elapsus. n. ad eos Ionathes homo nequissimus: & arte Geneciarus non paucis imperitorum ut se attenderent persuasit: perduxitq; in solitudines cū signa umbrarum imagines se polliceretur ascendere: & alios quidem hæc agendo atq; fallendo latebat. Dignitate uero præstantes Cyrenem siue iudeorum apparatus eius & profectionem pentapolitanæ Lybiæ rectori Catullo pronunciant. Ille autem equitibus ac peditibus missis inermes facile comprehendit: & magna quidem pars manibus interiit. Nonnulli autem uiui capti ad Catullum perducti sunt. Auctor autem consilii Ionathes tūc quidem potuit effugere: multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones incidit: adductus est ad Catullum sibi quidem mortis poenæ moliebatur Catullus autem iniquitatis præbuit occasionem: nam ipse quidē locupletissimos iudeorum falso insimulans auctores sibi huius cōsiliū fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat: remq; delatam multimode icumulabat. Tragicis etiam uerbis exaggerās: ut & ipse quoddam bellum iudeorum patrassē uideretur: quodq; hoc atrocius est præter credendū facultatem etiam doctor erat calumniandi Sicarios. Deniq; cum uidisset iudeorum aliquem Alexandrum nomine: cui iadudum insensus odium publicauerat etiam uxore eius. Berenice criminationibus implicata. hos quidem priores occidit. Deinde omnes simul pecuniarū copiis eximios tria simul milia trucidauit. Et hæc secure facere arbitrabatur: quod eorū patrimonia redditibus Cæsaris sotiabat. Ne uero uel alibi degentium quisq; iudeorum eius iniustitiā confutaret: etiam longius mendacium propagauit ac Ionathæ nonnullisq; aliis qui comprehensi fuerant persuadet nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis iudeorum apud Alexandriam Romanq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt: unus erat Iosippus qui hæc scripsit. Non tamen Catullo factio: ita ut sperauerat: cessit. Nam Romam quidem Ionathen cæterosq; uinctos ducens finemq; arbitrabatur esse quæstionis apud se: ac per illam conflatam calumniam. Vespasianus autem rem suspicatus ueritatem requirebat cognitione nō iure hominibus accusationem illatam: illos quidem Titij studio criminibus soluit: merito uero poenam in Ionathen statuit. Prius enim uerberatus exultus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem principum obtigit ne quid amplius repræhensibile experiretur. Non multo autē post multiplici morbo & insanabili correptus acerbissime liberatus est: non corporis tantum cruciatum sustines: sed erat ei maior animi morbus & grauior. Terroribus enim expauescebat & crebro uidebat sibi instantes umbras eorum quos peremerat & clamitabat. Cūq; se tenere non posset exiliebat stratis tanq; tormentis sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum proficiente malo extrisq; de fluentibus ac intestinis exhaustis: ita est mortuus: nulla re alia minus diuinæ prouidentiae factus iudicio quam q; nequissimus ulciscatur.

FINIS.

¶ Hic nobis est finis historię: quam promissimus nos cum omni ueritate tradituros cognoscere cupiētibus quemadmodum hoc bellum romanis ita gestum est cum iudeis: & qualiter sit qui dem expositum lecturis ut dicant relinquatur. De ueritate autem confidenter dicere non piget bit q; eam solam per omnia quæ scripsi habuerim coniecturam.

¶ Explicit Iosephus Antiquitarum & de Bello Iudaico. Impressum Venetiis per diligentissimum uirum Albertinum Vercellensem. Expensis Domini Octauiani scoti & fratris eius: Anno Domini. M. CCCXCIX. die. XXIII. Octobris.

Registrum

A IOSEPHI dicitur: quod quinq; & flumen	H Quomodo post inquit syba opera manuum sacerdotem	P tissima. Tunc testimonio dominum populo uel	Y tenuere p̄tatem Chaldaeos & dos: & quidem quia	FF Antonius atq; perpetuum obuiā prodeūt: Fabricatis
B mine iacob rum:& non permisit ex mulieribus	I Cūq; fateretur diuitiis ricaretur leges uxor:&	Q mam peruenit illic iudæis aula turbauit De terremoto	Z super nos conuenit uerb. Atheniēses	GG & uolentia ciuitate ad bant: quorum bus assimiles
C præparatos secerant dei credere biliora: quā	K necessitatem in his malis duo. Post cum deus	R mirandam tam: non eius fuisset in honorem	AA IOSEPHI RVFFINI Hyerosolymis multitudo	HH persequebantur numerosæ maxime igeni quidem cætera
D inspexerant concilium Quemadmodū quæ ab eo	L edos & imperium: & Princeps barbaros	S Qualiter taminum ctiōnem suæ hominibus	BB sum in idumēa ta peruenit stitit: qui tamen arabas	II Aggeres rati nō steterūt nem oporteret re multi qdem
E unusquisq; mis constituti rosolymitarum enim fuit	M q; quidam p̄lis subiectas membrorum Nā duodecimi	T gnati fuere: ex deliciis Quantæ sint Artabanus	CC de rebus fratris erga spatium p̄bui cū propinquis	KK diebantur: ubi & supra ætatē Pompæ autē rent iudæis
F uenit ad eum ut non usq; in dei semetipfos	N amicis regis usq; ad terram De morte & bethsuram	V præsentem perditione Hos p̄ceperat re constrictum	DD quidem tres abstinentium magis ad esse plenam	FINIS.
G dominæ quidē bum non getem appellant quanta &	O hierosolymogæ sent:& aliquos phonis frui rent. Et	X studuit erudiri pulus p̄currebat tus sim stola Post mortem	EE sus antecedebar Quidam qui bat: quosq; daris sed	

